

Disputationum de medicina noua Philippi Paracelsi pars prima [-quarta et vltima] ...

<https://hdl.handle.net/1874/436939>

DISPUTATIONVM
 DE NOVA
 PHILIPPI PARACELSI
 MEDICINA PARS
 ALTERA:

In qua Philosophiæ Paracelsicæ Principia & Elementa explorantur.

A
 THOMÆ ERASTO MEDICINA
 na in inclytâ Schola Heidelbergensi
 Professore.

CONTINET PRÆSENS HÆC DISPUTATIO, PRÆTER SOLIDAM FUNDAMENTORUM DOCTRINÆ PARACELSI CONFUTATIONEM, ALIA PLURIMA AD VERÆ PHILOSOPHIÆ PERCEPTIONEM UTILISSIMA: QUORUM CAPITA QUÆDAM GENERALIA POST PRÆFATIONEM PONUNTUR.

Adiectus est Index rerum & verborum copiosus.

Cum Gratia & Privilegio Cæsareæ Maiestatis,
 M. D. LXXII.

ILLVSTRISSIMO ET
CLARISSIMO PRINCIPI, D. IO-

HANNI ALBERTO, DVCI MEHELVR-
GENSI, Principi Vuandalorum, Comiti Schuerini, Do-
mino Rostochij & Stargardiæ, &c. Domino suo
clementissimo.

NE C meo solius iudicio, nec temerè &
fortuito hæc aduersus Paracelsum Di-
sputationes institui, Princeps illustrissi-
me. Nam & autoritate atq; exhorta-
tione virorum doctrina, virtute ac pie-
tate præstantissimorum motus, & argumentis neutiquã
aspersandis aut leuibus persuasus, in certamen hoc tan-
dem descendi. Plus apud me vtraq; valuerunt, quòd li-
bros Paracelsi (quos tunc occasione disputationis, inter
quosdam de Stiby viribus natæ, iterum euoluere forte cæ-
peram) non modò portentosis & perniciosis erroribus re-
fertos, verùm etiã intollerabilium & inauditarum blas-
phemiarũ plenos inueniebam. Manifestam & planè hor-
rendam istam impietatem, cum à nemine ferè seriò pu-
bliceq; redargui, ac sine insigni impietate ferri: tamen lō-
gus non posse iudicarem, cohortationibus bonorum et do-
ctorum virorum minus restitine, quod in alijs ego tacitè
accusabam, in me alijs meritò condemnarent. Quòd reli-
qua doctrina ipsius capita nulli data opera sigillatim re-
futarent, minus mirabar. Etsi enim pestifera sunt propè o-
mnia, quæ pessimo consilio nouauit, ita sunt tamen absur-

P R A E F A T I O.

da, putida, falsa, inepta, monstruosa ab omni tum sensu, tum ratione aliena & abhorrentia, ut non tam argumentis refutanda, quam risu & complosione manuū ac pedum explodenda videatur. Veriti sunt, puto, viri cordati & prudentes, ne, si apertam stultitiam longo argumentorum tractu refellere studerent, plus ex ea diligentia dedecoris, quam glorie sibi compararent. Ego autem horum nihil vel metuens vel desperans pietatis ac veritatis defensionem alacri animo suscepi: nec dubito quicquam, qui voluntas & studium Deo probentur, factum verò bonis viris omnibus gratum acceptumque, si futurum. Ergo in prima parte hoc egi sedulo, ut publice prodessem omnibus: et confutarem perspicue ac solide, in quibus plerique omnia videtur peccare. Quis enim opinatur fascinationibus vinctus, Magorum nefarios ausus, Lamiarum & similiarum venatus execrabiles, firmiter credit irritos esse? Passim videmus adhuc pharmaca aegris offerri sub numero certo et definito: quo nec maior nec minor putatur utilis esse: imò nocere creditur. Sic in nominibus certorum morborum pronuntiatis, vim exitiosam inesse persuasum habent plurimi. Quare aut profusus non efferunt talia, aut cum praefatione desipientes proferunt. Multum vestibus tribuntur. Nec desunt, qui plurimum referre putant, quia forma aeger decumbat. Sic in herbarum collectione, medicamentum praeparatione, alijsque pluribus grauissimè vbiq; peccatur. Noxias hasce superstitiones, cum non solum plantari ac vehementer augeri à Paracelsi notaſsem, verum etiam

P R A E F A T I O .

iam nouas, horribiles & inauditas insuper blasphemias
 seminari & diuulgari cognouissem, primam instituti ope-
 ris partem pietatis defensionem et pestilentissimorum er-
 rorum confutationem continere volui: vt, qui libros eius
 forte legent, moniti sciant à quibus sibi temperent. In al-
 tera parte fundamenta doctrinae Physicae Paracelsi ex-
 cussi & discussi: in fumum abire, adeoq; ad nihilum reci-
 dere ostendi: dum ad veritatis trutinam examinata, non
 falsa tantum ac putida, verum etiam damnosa ac impia
 esse commonstravi. Quippe operam dedi, vt philosophia,
 quam probamus nos & sequimur, principia firmissimis
 argumentis ab ipsa rerum euidentia & sensuum testimo-
 nijs petitis, certa, firma, solida, vera, rebus consentientia
 probarem. Aduersariorum autem rationi, sensibus, rebus
 ipsis repugnare demonstrarem. Et vt illi etiam, qui philo-
 sophiae operam nunquam dederunt, ac proinde disputa-
 tionum philosophicarum non sunt vsquequaq; capaces,
 nulla sibi dubitandi causam relictam intelligerent, à Deo
 nostra in sacrosancto eius verbo asseri et comprobari, Pa-
 racelsica vituperari & damnari, quam potui clarissime
 declaravi. Quòd porro Illustrissimo Celsit. tuae nomine,
PRINCEPS LAVDATISSIME, librum
 hunc insignitum & ornatum in publico apparere volui,
 in conspectu factum non est. Nam cum, quae in eo disputan-
 tur, partim ad pietatem spectent, partim ad bonarum ar-
 tum notitiam pertineant, merito videbatur illi Principi
 consecrandus: qui & pietatis amans, & optimarum ar-
 tum studiosus atq; intelligens publica ab omnibus habe-

P R A E F A T I O .

tur. Quàm verò pietatis studium & sincerus Dei cultus tibi sint cordi, tum alia plurima docent, tum illud aperitè declarat, quòd erroribus ac superstitione profligatis, & Ecclesijs imperio tuo subiectis à falsa doctrina fermento repurgatis, verum veri Dei cultum constanter ac fortiter tueris. Quanta deinde benevolentia & sedulitate plures, excites, ames, colas, nutrias, promoueas bonarum artium studia: quo amore harum professores et studiosos complectaris, foueas, ornes, amplifices, nulli nesciunt. Quinimò vel ex eo perspiciunt omnes, quòd nò solum te felicissimè in bonis literis versatum intelligunt, verum etiam felicitate ac studio præclareq; institui summa cura, hanc omnium dütaxat recito, ne videar aliud agere velle, quàm ago. Quæ priuatim ex D. Ioan. Husano, Cel. tuæ Cancellario, viro multifaria eruditione politissimo, ac maximarum rerum vsu clarissimo, & D. Thoma Blavero cùm Maiorum suorum claritate, tum propria virtute nobilissimo, de præclarissimis excelsi & Heroici animi tui virtutibus, corporis bonis, alijsq; tum fortune tum indystricie namētis audiui, silentio prætereire ob id volui, ne adulari Celsit. tuæ voluisse videar. Satis habeo, quòd tua Celsit. eos progressus fecisse in bonis artibus noscitur, vt & me dicare hæc nostra, & aduersus iniquos calumniatores defendere, publicè denique omnibus commendare valeas. Quamobrè reuerenter tuam Cel. oro, vt hilari vultu hoc, quod offerimus suscipias, otio dato perlegas & iudices, et si recta, si vera, si pietati, quæ disputamus, consentanea esse

P R A E F A T I O.

esse perspexeris, aduersus maleuolorum morsus fortiter
heroicèq; defendas. Erit hoc Deo gratum, tuæ Celsit.
gloriosum, Republicæ vtile ac salutare. Deus opt. Max:
tuam Celsitudinem ad nominis sui gloriam per multos de-
inceps annos incolumem seruet. Amen. Calend. Martij.

Anno

M. D. LX XII.

Tuæ Celsit. obseruantissimus:
Thom. Erastus Medicus.

GENERALIA QVAEDAM CAPITULA
HUIUS SECVNDAE PARTIS
disputationum aduersus Paracelsum.

- 1 De Doctrina & Doctore siue Magistro Paracelsi.
- 2 De rerum naturalium veris Principijs.
- 3 De falsis Paracelsi naturæ Principijs.
- 4 De Elementis rerum mistarum.
- 5 De seminibus rerum in abyfso elementorum Paracelsicorum latentibus.
- 6 De miftione.
- 7 De miftorum imperfectione quorundam generatione & causis.
- 8 De generatione,
- 9 De Cabala eiusque speciebus seu partibus: & verum aliquam licita sit, an non sit.

His adiecimus.

- 10 Tractatū de Ortu, speciebus, & materia Metallorum: in quo famosa de Metallorum transmutatione quaestio diligenter & fusè enodatur.
- 11 Epistola de Lapidis sabulosi (qui in Palatinatu ad Rhenum reperitur, historia, ortu, natura, & causis.

DISPUTATIONVM DE NO-
VA PHILIPPI PARACELSI MEDICI
NA PARS ALTERA: IN QVA PHILO-
sophia Paracelsica principia & elemen-
ta explorantur.

Collocutores.

FVRNIVS, ERASTVS.

V R N. Etsi ex præcedente collatione permulta notavi, quæ fortasse nunquam in mentem mihi venissent, eo-que nomine magnas tibi habeo gratias, cupio nihilominus, & quidem multò avidius, quæ consequuntur, au-
dire. Credo ex eo nasci, quòd illis, quæ contra pietatem effutiit Paracelsus, fidem nunquam habui: sed sic lena non sic legissem. A philosophia ipsius ac medicina non sic abhorreo: videtur enim non prorsus nihil esse, quod adfert. Quare enixè te rogo, vt hac in parte me iuuare, & ex dubitationibus euadendi viam monstrare veram rectamque non graueris. ERA. Libenter, quantum in me est, è vepreto isto te educam: tu modo circumspice, ne aculeos & spinas infixas animo tero spinas oculis subijcere valeo: infixas extrahere non tentauero. Ergo sicut in superiore disputatione immanem eius impietatem patefecimus: ita in præsentè collatione incredibilem inscitiam, & planè asininam ruditatem aperiemus. Verùm ne temerè vacipijs rerum ab initio disputabimus. Hinc ad elementa, & eorum missionem (quæque affima horum sunt)

progrediemur: Ab his ad mista imperfecta descendemus: mox de Generatione cum quædam dixerimus, in naturæ hominis contemplatione finem secundæ parti imponemus. Antequam verò ad rem ipsam accedamus, generatim de philosophia doctrinæque Paracelsi quædam præponemus: simulq; de Doctore seu præceptore ipsius, adeoq; de naturæ illo lumine, quod in omnibus propè versibus inculcat, quoties in cõuiciorum campos expaciatur (quod certè nimis sæpe factum differemus. Sic enim fiet, spero, vt ex consequentibus plurima sint clariora FVR. Non displicet consilium cupio enim iam pridem hac de re aliquid solidi cognoscere. ER. Haud puto apud te opus esse multis argumētis, quibus Paracelsum prorsus rudem omnium philosophiæ abstrusioris fuisse probem. Etenim qui libros eius legit, & quæ ingeniosas rerum dubiarum causas adferat, obseruauit, idem præclare quoq; vidit inentem rusticum, artiumq; liberaliū omnium imperitiū huius

Paracelsus omnium bonarum artium imperitiū fuit

Paracelsus fuit Magus.

Paracelsus diabolum vocabat socium.

Magū extitisse non inficior, postq̄ ipse præclare huius artis peritiam sibi arrogat. Nuper mihi vir pius, doctus industrius, D. Georg. Vetterus Paracelsi amans & studiosus, asseuerantissimè affirmauit, eum Magiæ nefandæ perquam studiosum fuisse, & cacodæmonem haud aliter quàm socium nominare consueuisse. Nihil magis inquebat, metui, quotiens ebrius erat (erat autem frequenter) quàm vt agmina Diabolorū accerseret: quod sæpenumero facere voluit (speciem artis fugediturus) sed à me rogatus omisit. Cum sobrium moreremur, missa isthæc faceret, quòd Deum grauitèr offenderet, quodq; ad extremum triste stipendium solitus esset persoluere famulis suis diabolus: respondebat, se non multò post receptui cantaturum esse. Fuit hic vir Paracelsi comes indiuiduus biennio, & quarra insuper anni parte per Austriam, Transyluaniam, aliasq; regiones

PARS ALTERA.

giones eum sequens: vt Chirurgica ab eo doceretur: quæ tunc sola profitebatur. Toto tempore, inquit, quo apud ipsum vixi, neque Theologica, neq; Philosophica, neque medica extra chirurgiam tractabat. Non potui non credere, quæ mihi referebat, primum quidem quia pius est; deinde quia Paracelsum amabat, eiq; plurimum se debere profitebatur (ne fortè ex odio compasset manu eius propria exaratum iustæ magnitudibus vti solebat. Tertio, quòd de seipso scribere non est veritus, se in Magia plurimum profecisse, eiusdemque virtute admiranda profecisse. Quarto, quòd omnes Magicas artes in libris suis passim studiosè defendit, laudat, commendat, prædicat, inculcat. Quinto, quòd idem omnes alii, quicunq; familiariter eum noverunt, pro re certa constanter affirmarunt. Demum quòd ex discipulis eius aliqui magni sunt impietatis huius cultores, ergo sceleratæ Magiæ vsum ei non adimo. Arbitror etiam Chemicam ipsam non leuiter solam & perfundiorè attigisse, sed prorsus studiosè coluisse. Si quid dari posse, quòd pharmacorum quorundam præparationes docuit. Quanquam superioribus diebus è viro optimo, Medico doctrinâ & experientia clarissimo, & intellexante Paracelsum artificiosas per Chemicam medicaminum præparationes à Hyeronimo Scallero, & Magëbuchio, medicis Norimbergensibus, & D. Vuolfgango Talhausero Augustano vsurpatis & doctas fuisset. Hi viri tametsi in Chemicæ peritiâ Paracelso non cedant, artem tamen ac methodum veram non damnant, sed studiosissimè obseruarunt. Equidem remedia noua non faciunt artem nouam. Duo ergo concedere

Paracels. Chemicæ studiosus fuit.

D. Balthasar Brauchius, medicus.

Paracel. studia
linguarum da-
minauit.

Paracel. Logi-
ca peritiā iu-
dicauit exitio.
Sam.

ipſi poſſumus, vt & Chemicus fuerit ac Magus. Quid
præterea ſciuerit, non facile dixerō. Linguarū omnium,
etiam maternæ ignarus fuit: quod omnes conſiderant
biſcum coguntur, qui orationem eius conſiderarunt.
In lib. de Caduco matricis palam præcipit, ne quis lin-
guas addiſcat, inquit eis ſe exerceat, quod damno-
ſum eſſe hoc ſtadium putaret. Logicæ artis, qua vna ve-
rum à falſo aptè diſtinguimus, & quid in re qualibet
inſit veri aut falſi, proprii aut alieni, ritè comprehendimus,
nō modò inſcius fuit, ſed pro certiffima peſte ha-
buit. Sic enim alicubi ſcripſit: Irrepiſit Logica, qua na-
tura ac ſapientia lumen obſcurauit, & peregrinā do-
ctrinam inuexit. Sic naturæ pariter & Spiritus ſancti lu-
men extinctum eſt: quod fortè peccatum ſit in Spiritu
ſanctum, neque in hoc neq; in altero mundo re-
mittendum. Mox matrē nominat peſtis, odij, rixarum,
litium. Hunc tu philoſophiæ noticiam habuiſſe puta-
bis, qui ab illo instrumento, ſine quo rectè iudicare ob-
ſcuras & difficiles rationes nullus vnquam potuit, ran-
toperè abhorruit? Multò ſanius Ariſtotel. docuit, ab-
ſurdum eſſe vnā cum ſcientijs modū ſciendi addiſcere,
velle. Abſurdius eſt, nullo pacto eum percipere velle, ac
nihilominus rerum difficilium ſcientiam proſiteri,
quam vix pauci egregia linguarum peritiā prædiſtinece
vulgari Logices noticiā inſtructi, conſequi ſummo la-
bore poſſunt. Si præcepta Dialectices didiciſſet, nun-
quam ſcripiſſet in lib. de Peſte, quæ hic ſubijciam. Et-
» rant, inquit, qui Aſtronomiam, Philoſophiam, & Medi-
» cinam dicunt differre, cum vnum quiddam ſummo la-
» nino enim tres artes non ſunt, ſed vnica. Qualem pu-
» tabimus philoſophum eſſe, qui differentiam inter Aſ-
» tronomiam & medicinam nullam intelligere potuit.
Omitto craſſiora, de quibus ordine agendum erit.
EVR. Miror hanc intemperiem propagatam in diſci-
pulos

pulos. Et si enim Paracelsi amans & studiosus ipse fui, nunquam tamen omnia eius dicta factaque probavi. Nam quidam iactare audent, se vlcerosam categoriarum dispositionem ad sanitatem reuocauisse, non sine sauo Chirurgia ministerio, atque vnum panificium omnibus modalium subtilitatibus, ieiunisque praedicatorum digestionibus antepone. Sanè cum venter esurit, praefero ego quoque panificium Aristotelis & philosophorum de his rebus disputationibus. At cum animus esurit veritate, longè magis explet eius famem Aristoteles, quàm pistores. ER. Si nouis censoribus fidem habere velis, putabis nullos alios categorias intellexisse, generumque & specierum ordinationes ante ipsos neminem instituere didicisse. FVR. Cur ista fugillant Aristarchi noui, quæ nec vituperauit aliquando homo prudens, nec accusaturus est deinceps vllus intelligens? ER. In causa est, quod falsa nouaque dogmata; imò exitiosa deliria se non defensuros vident, nisi prius evertant omnia: & non tantum ordines rerum luxent, verùm etiam loquendi consuetudinem peruertant. Iccirco non contenti sunt suis quibusdam barbaris, inauditis & verè tartareis vocibus uti: sed rectum insuper nominum vsum labefactare seriò nituntur, quò vel sic rudibus se excusent, cum substantias qualitates, & e contra qualitates substantias esse ac fieri inusitato more scribunt. Et quanam alia ratione thesium suam tuebuntur, si à turpi rerum atq; nominum confusione non adiuuentur? Verùm enim nihil aliud consequentur, quàm quòd omnibus probabunt, rectè Aristotelem scripsisse, Thesium defensores quiduis perperimale, quàm errauisse videri. FVR. Quid sibi vobiscum sic scribunt? Nos praedicamenta in morbis collocamus, non morbos in praedicamentis: & signaturas ex radicibus sordinare educimus, non verò radi-

Impudens iactantia cuiusdã Paracelsi.

Cur omnia confundant Paracelsi.

Categoryæ
quid sint.

ces in angustijs signaturarum collocamus: & nominibus accommodamus, non res nominibus submittimus. ER. Aut meditantur calumniã, aut quid carpant nesciunt. Categoryæ namque sunt veluti classes quædam, τὴν νοημάτων, siue conceptionum animi simplicium. Etenim non considerantur res in Prædicamentis absolute, quatenus extra mentem conceptionemque nostram subsistunt, sed quatenus subiecti & prædicari aptæ sunt: siue quatenus discrimina secundarum conceptionum (quas vulgò secundas nominant intentiones) eis applicantur. Vt enim distinctæ essent noticiæ, neq; cõfundi omnia esset necesse, disposuerunt sapientes viri rerum omnium notiones in decem veluti ordines, quos à prædicando vocarunt Prædicamenta. Nul-
lus nescit substantiam corpoream nusquã inueniri omnibus qualitatibus carentem Nihilominus substantiã in proprio genere meritò collocamus: & in alio rursus qualitates: propterea quòd substantiæ conceptio toto genere differt à comprehensione qualitatis. Res ita propemodum habet, ac si imperator exercitum ex varijs gẽtibus collectum sic disponeret, vt Germanos, Italos, Gallos, Hispanos, in suæ gentis acie quosq; consistere oporteret. In exercitu sic ordinato, qui Gallum, aut Italum in Germanorum acie, aut Germanum in illorum classe inuenire conaretur, meritò rideretur. Multò magis ridendi sunt, qui in substantiarum classe qualitatem, aut in qualitatum ordine substantiam vel quantitatem quærunt. FVR. At non perinde facile est qualitates à substantijs dispertiri, atque Germanos ab Italis separare. Quare non rectè videntur illæ ab his distinguui, cum accidentia sint à suis subiectis inseparabilia. ER. Res prædicamentorum generibus diuisæ non sunt, quòd secretæ extent (Accidentia namq; ἀχάεστε sunt, id est, non subsistunt seorsum à substantijs) sed quòd sepa-

separatim à nobis intelligantur: quodque secundi con-
ceptus, quos secundas intentiones vocari dixi, diuersi
eis attribuantur. Nullus enim colorem, exempli gratia,
corpus aut substantiam esse dicit: nec quisquã corpus
putat esse qualitã. Aliud ergo secundum *võnpoc* cum
assignent corpori omnes homines, quã colorib. aut
qualitaribus, patet, ytraque non posse in eodem ordi-
ne ac censu collocari. Impossibile est, vt rectè aliquid
definiat, quisquis ordines hosce confundit. Quos dum
luxare studet spiritus Paracelsi, hoc agit, vt omnem no-
ticiam nostram non modò perturbet, verùm etiam ra-
dicitus euertat ac tollat. Nos ergo morbos in qualita-
tis categoria collocamus, propterea quòd secundum
hoc *võnpoc* aliud nullum, eis conuenire intelligimus. Si-
gna ex causis suis ordinatè educimus, & ex illis has
multò quã Paracelsici rectius ac verius indagamus.
Pleuritis, exempli gratia, sub sensus non cadit. Hanc au-
tem ex dolore lateris pungente, spiritus difficultate, fe-
bre, pulsus qualitate, sputo, signis videlicet sensibilibus
adesse conijcimus. Neque interim nescimus, quæ sit o-
mnium horum symptomatum causa. Quippe qui hoc
ignorat, nequaquam certò intelligit, Pleuritidis hæc
esse signa: sed ita solum nouit, quomodo idiotæ norūt.
Cæterùm longè differt speculatio, qua signorum cau-
sæ inquiruntur, ab ea, qua ex signis causas venamur.
FVR. Quomodo ergo distinguendâ fuerint prædica-
menta ex ipsorum sententia? ER. Generum & specie-
rum ordinationes videntur meditari in causis & effe-
ctibus, vt causarum aliæ sint communissimæ, aliæ mi-
nus communes, & aliæ rursus angustiores, dum ad effe-
ctum indiuiduũ peruentum sit. Et remotissimas quidẽ
atq; communiss. causas, genera subalterna: proximã effectui
sub his contentas, genera subalterna: proximã effectui
producendo, speciẽ indiuiduam seu specialissimã: de-

Vfus Catego-
ria.

Distinctio Ca-
tegoriarũ iux-
ta Paracelsic.

Actio laesa & calculus in eodem genere collocantur à Paracelsicis.

niq; effectus, indiuidua volūt nominari si rectè diuināre potui. Dum isto modo causas effectū omnes, supermas, infimas, medias sub vno genere claudūt, non differūt semper genere qualitas, actio, & substantia. Quippe motus ignem generat interdum. Quare in eodem collocari genere oportebit. At ignis est substantia. Si medicum exemplum desideras, hoc adferūt. Actio vesicæ laesa à calculo, exempli gratia, est effectus seu indiuidū. Huius causa infima seu proxima, quæ qualitate & magnitudine meatum claudit, est species postrema seu specialissima. Mucilagines lentæ & viscosæ in cauitate partium contentæ, ex quibus densatis coagulantur calculus, sunt genera subalterna. Tartarum in leguminibus, caseo, cereuisia comprehensum, est generalissimum genus. quæ supra hoc sunt, Transcendentia vocantur. Hæc est præclara Paracelsicorum Logica, per quam actiones læsæ in eodem reponuntur genere, in quo calculus statuitur. Quin imo si morbi, inquit, in natura semina & principia habent, generationesq; & transplantationes absoluunt, vtique à prædicamentorum carceribus nostro præsidio liberabuntur. Exreceptuū distinctiones reprehendant. Causæ & effectus in eodem genere comprehenduntur. Actio vesicæ laesa, & calculus obstruens causa sunt & effectus. In eodem ergo genere collocantur. At calculus in genere est substantiæ positus: ergo & vesicæ actio ab eodem laesa in substantia collocanda est. Item, quæ principium & causer latentia, quæ sunt substantiæ: ergo & morbi sunt substantiæ. Quis nō miretur argutias & subtilitates hæc Philosophos, hoc etiam percepissent, rerum notions non

PARS ALTERA.

compositas, sed simplices & incomplexas, (vt loquuntur) quoad eis conceptus secundi discrepantes applicantur, digestas esse in decem summa illa genera seu ordines, nunquam ita foedè errauissent, vt generalissima genera infinita propè, pro decè nobis fabricarent. Quot enim res sunt, specie differentes, tot ferè ponere eos oportet summa genera. Taceo quòd transcendentia non multò pauciora nobis cudent nouæ Logices noui magistri. Si deinde Galenum & Medicos attentè legissent, calculum peruidissent obstructionis causam esse, non quoad est substantia, sed quoad talis quædam est substantia, in loco tali sua. Morborū causas infuper perspexissent à Galeno *Α&Ιεος* ritè vocari: & has in partiu *Ιεος* vel ordine tantum intelligi simul vidissent. Sed hac de re in consequente collatione, cum de continente morborum causa differemus, plura dicemus. Prædicamentorum dispositionem si vocant ideo ieiunam, quia ab Aristotele ieiuno & sobrio digesta sint, re dè iudicant: Sin aliter existimant, etiam atque etiam moneo, vt cum ad corrigendam hanc tractationem accessuri sunt, sobrij accedant. Tam enim fuit ille ieiunus ac sobrius cum scriberet, vt vix à perspicacissimis post assiduam & diurnam meditationem plenè intelligatur: nedum ab inflatoribus istis nares foetore sulphuris oppletas, oculos arsenici fumo turbatos, cerebri hydrargyri vapore debilitatum habentibus, emendetur. Tempus est, vt ad Paracelsum redeamus. Dixi enim præter scelestam Magiam, Chemiã, & Chirurgiã partem, quæ vlcera curacionem præcipuè dicitur, nihil sciuisse, bonarum artium ac linguarum imperitissimum fuisse: eam artem, quæ studia nostra inprimis dirigit, etiam conuicijs proscidisse. Quid aliud doctus *vsus Logica.* ceret Logica, quàm ambigua distinguere, confusa secerere, obscura illustrare, coniuncta separare, composita

in suas partes resolvere, effectus à causis, consequentia ab antecedentibus interstinguere, vltima à primis, probabilia à necessarijs, similia à dissimilibus, aliena à proprijs, vera à falsis discernere: deniq; quid ex quouis rectè consequatur aut non consequatur iudicare? Si rectè fiunt hæc, Logicam vituperari non oportuit, quæ hæc & his similia nos docet. Saltem exempla Christi abstertere fanaticos homines ab ista intèperie obrurunt. Etenim argumentando quàm præclare obruravit ora sæpe aduersarijs, aliquando etiam discipulis: quemadmodum cum resurrexisset cum discipuli non crederent, ac spiritum se videre omnino putarent, vt habetur in Euangelio Lucae vigesimo quarto capite: quo in loco hoc eos argumento conuincit. *Quis* quis carnes & ossa habet, non est spiritus: qui his carent. At ego carnem & ossa habeo: quod palando & videndo cognoscere potestis. Proinde non spiritus sum, sed ille ipse Christus, Deus & homo, qui vobiscum antea vixit. Phariseis autem Messiam pro filio Dauid duntaxat habentibus ita occurrit. Pater filium suum non vocat Dominum, si nihil amplius sit. At Dauid rex Israelitarum omnium, Christum filium suum vocat in spiritu dominum suum. Ergo amplius aliquid est Christus, quàm Dauidis regis potentissimi filius. In hoc argumento repellit, mortuosque resurgere demonstrat, quòd Deus non sit mortuorum Deus, sed viuorum. At Deus est, ac semper manebit Deus Abrahami, Isaac, & Iacobi, &c. Ergo Abrahamus Isaacus, Iacobus non mortui sunt, sed viuunt. Hæc pro exemplis adduxisse sufficit, quibus demonstratur, Logicam non esse pestem, sed artē talem, sine qua vnum ex alio nunquam rectè artificioseque concludi possit. *Quis* ergo putet hominem peruersum, hanc artē sceleratè vituperari.

Christus argumentando uincit aduersarios.

perantem, qui que hoc vnum in optatis habuisse vide-
 tur, vt diuina pariter & humana omnia confunderet,
 turbaret, contaminaret, deformaret, corrūperet, euer-
 teret, in vera philosophia progressus aliquos fecisse?
 Qualis quantusque fuerit philosophus, vel vnum hoc
 satis declarat, quod bonos authores nullos legit: aut, si
 legit interdum aliquid, non intellexit. Ex nullo libro-
 rum eius loco (quos ego vidi ac legi) suspicari potui, i-
 psium vel Aristotelis, vel alius probati authoris lectio-
 ne delectatum aliquando fuisse. Meteora tantum Ari-
 stotelis, quæ spinosa & superuacanea multa continere
 ait, ac tandem simpliciter abiicit, eminus inspexisse vi-
 detur. Quin imo in loco supra citato, in quo studium
 linguarum vetat, etiam lectionem bonorum authorum
 prohibet. Quid, quod ne sacrarum quidem literarum
 studium permittit? Pseudospiritus, ait alicubi, non sem-
 per est aptus ad annunciandum verbum Dei: cogitur,
 enim talis studere, & ex ratione bruta phantasmata e-
 ficere: cum veris preconibus eadem hora detur, quid
 loquantur. Studium sacrarum literarum superat ratio-
 nem. Qui ergo has addiscere conatur, auxilium ab a-
 stris cogitur petere, quæ ad intelligendum ei præstò
 sunt: verum ad malum. Astra namque ad bona & ad ma-
 la auxilio sunt; sed mali duntaxat finis gratia. Huc illud
 etiam facit, quod in charta Germanica à discipulis e-
 ius profecta scribitur asseuerauisse, nullam omnino re-
 ligionem veram esse ex omnibus, quæ nunc florent.
 Solum textum Scripturæ legendum, interpretationem
 nullam admittendam. Paulò post enim non veram
 que exorturam religionem: cum tamen profanus ne-
 bulo vbi que flagitiosissimo & planè sacrilego ausu to-
 tam scripturam interpretando deprauare studuerit.
 Ergo cum non legerit ipse bonos authores, atque alijs
 lectione eorum interdixerit, quomodo solidi aliquid

Paracel. lectio-
 nem bonorum
 authorum ue-
 tat.

Paracelsus da-
 mnat omnes re-
 ligiones præ-
 sentes.

nouisse putabimus? Adde si libet, quòd meditationi vacare crapula & ebrietas nō finit. Toto tempore, quo apud eum vixit D. Iohan. Oporinus, vix vna vel altera hora sobrius fuit. Idem hoc alij omnes, qui eum nouerunt ac viderūt aliquando, mihi confirmarunt. Et qui libellos ipsius non vident plerosque ab ebro confcriptos ac dictatos, illi delirijs Paracelsicis ita sunt ebrii, vt iudicio in hac re omni careant. Vix potuisset sobrius, qui maximè hoc facere sedulo studuisset, tam incondita, inepta, monstrosa, & repugnantia excogitare dogmata. De fornaculis eius nunc taceo: in quibus curandis quicquid ab ebrietate otij ac temporis relinqueretur, consumendum erat. Hoc in præcipientiarum velim præcipuè apud te cogites, quòd Doctore nullo est vsus, vt iuè voluit. De hominibus loquor. Nā quos alios habuerit magistros, nimis est ex scriptis ipsius clarum. Sanè per sæpe affirmat, se ab homine nullo edoctum fuisse: quod in lib. de Podagra & speciebus repetit. Facile mihi persuasit. Non enim sic desipuisset vquam, si sanæ mentis præceptorem aliquem secutus fuisset. F V R. Lumini naturali vbiq; ferè acceptam refert omnè suam cognitionem: aliquando etiam exultit se institutum asserit. E R. Ergo quòsnam habuerit admirandæ suæ doctrinæ præceptores consideremus, quò tandem naturalis illius luminis ab ipso decantati originem, naturam, & vim seu facultatem peruideamus. F V R. Quanquam mihi videor intelligere, quid Naturæ lumen appellarit, video tamen eum non eadem semper de suis præceptoribus scribere. Quare cupio audire, quid de hac re tu obseruaris. E R. Naturale lumen, de quo gloriatur, quale sit, vix potui aduertere. Confusè & vniuersè de eo plerunq; loquitur, nec ego distinctè, quale esset, prius intelligere potui, quàm ex multorum collatione locorum tandem deprehendi.

Paracelsus nullo unquam usus est præceptore.

prehendi. Qui nouit, quibus magistris & doctoribus profecerit, simul intelligit, quo lumine illuminatus fuerit. De Præceptoribus igitur quæ notauisti, producit. F. V. R. Aliquando dicit, Deum esse ac fuisse magistrum suum, vt in Paragrano. In lib. de Caduco matricis ait: Solus Deus medicum efficit docendo. Ex hominibus nihil discimus. Vires herbarum necesse habemus à maiore discere, quàm sit homo. Similia quædam alibi quoque reperies, præsertim in libro de Inuentione artium. Nonnuquam Angelos, vt de Podagra eiusque speciebus. Præceptor, inquit, est Angelicus & mortalis. Hic nullum reddit doctum: falsa est huius doctrina, falsaque proponit omnia. Doctorem oportet esse angelum. Homo namque infundere nequit, quibus ipse destituit. Et alibi de Podagra. Qui paret angelis, parenti obedit. Qui à spiritibus discit, à parentibus instituitur. Item de Caduco. Præceptor est immortalis & mortalis. Hic ad illum relatus est tanquam pannus madidus ad fontem comparatus. Vt enim in panno aliquid insit humoris, vix tamen in magna siti linguam frigefeceris, sitim certe non sedaueris. Ita ab angelis, vt è fonte haurienda est doctrina, non à mortalibus expectanda. Interdum Mundum nominat suum magistrum, vt cum in Paramiro scribit, homines ab hominibus non doceri, sed à magno Mundo. Item cum ait, Naturale lumē magnum esse Mundum. Item cum scribit, Aristoteli, Hippocrati, Galeno similes esse, qui doctrinam suam nec ex Deo, nec ex natura hauriant. Reperies etiam vbi tribuat docendi virtutem Physionomiæ, Chiromantiæ, ac similibus artibus: quod in lib. quodam de Podagra iam prius citato constanter affirmat. Quicquid homo nouit, inquit, hoc necesse est eum ex iam nominatis artificibus, didicisse. Iam & Cabalā facit magistrā Re-media, ait in libello quodam, non inuenit medicus ex

Præceptores
Paracelsi.

1

2

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

3.

4.

5.

6.

4.

5.

6.

5.

- ” suo capite, sed ex Cabala: cui fundamento innixi sunt
 6. ” Hippocrates, Machaon, Aesculapius, & alij. Aliquoties
 Eueftris hoc adscribit, vt in lib. de Vita longa, & ad Athenienses. Hos dicit in aquis, speculis, crystallis, vnguibus, se ostentare: dormientibus ac vlgilantibus apparere: ac res omnes docere. Vbi non est Eueftrū, inquit, ibi notitia naturalis nulla est. In eisdem ad Athenian-
 7. libris, nescio quæ alia monstra fingit, à quibus eruditur homines in omni genere doctrinarum. Quid quodd
 8. Serpētes luminis naturalis veluti creatores & infusores facit? Quippe sic de eis scriptū reliquit. Serpentes Germanici in hunc vsque diem retinuerunt vires maximas, rudibus incredibiles, adeoq; naturalibus maior-
 9. res, atque id non sine causa. Quoniam serpens primos homines bona malaq; docuit. Hanc porro facultatem homines in lumine naturali tam excellenter erudiendi non tunc solū habuerunt serpentes, verū etiam in Mundi finem vsque seruant. Plus eis Deus altissimus mysteriorum inieuit, quàm creaturis alijs vniuersis. Nec rarò Magiam facit doctorem suum.
 10. Morbi, inquit (de Caduco loquens) non cognoscuntur nisi per Magiam. Item in Labyrinth. Occulta naturæ omnia per Magiam eiusdemque species manifestantur, quas scire Medicum oportet. De Persicaria. Magiam fundamentum esse oportet cognitionis herbarum. Item in Astronomia magna. Multa sunt à veteribus remedia inuenta per magiam, quam tamen integre non perdiderant. Extrema est dementia, hanc autem vt Diabolicam reijcere. Idem fermè cum voluisse existimo, cum se ab Astronomia, vel Necromantia, vel Philosophia adepta edoctum asseuerat. Non enim ita superstitiosè artes distinxit, vt alij vos distinguere solentis. Testimonia, si cupis videre, in lib. Sagacis Astron-
 atq; alibi reperies. In plurimis omnino locis agnoscit suos

suos præceptores Cœlum siue sydera, siue horū fabros
 ac præfides. Homo (scribit in Paragrano) debet artes v-
 niuersas discere ab astris. In domibus namq; Planeta-
 fabri sunt, qui artes omnes docuerunt. Quicquid natu-
 ra lumē homines docet, ab astris oritur, scribit in præ-
 fat. Astron. magna: quod in cap. mox repetit. Item, Præ-
 ceptor noster naturalis est cœlum, cum rationē, scien-
 tiam, intelligentiam, constet ab astris profluere. Item,
 Cum in syderibus insint omnes artes, facultates, sapien-
 tia, ratio, etiā stultitia, sequitur nihil in homine inesse
 posse præter id, quod à syderibus datum ei est: & quæ
 in naturæ lumine sunt, eorundem opus esse. In syderi-
 bus schola est, in qua prædicta omnia docentur. Item,
 Quicquid est, in qua prædicta omnia docentur, id omne stel-
 la perfectius docent. Hæc vera est ratio, qua hominem
 in naturali lumine perfectum efficias. Item, Ex cœlo
 scito relumen naturæ solidè accipi. Ac, vt semel di-
 cam omnia, plus quàm vigesies hanc sententiam in v-
 no hoc libro repetit. Cœlos porrò seu astra non posse
 docere artes, atque illustrare animos nostros id faciat,
 intelligentia, nisi per spiritus ratione præditos id faciat,
 per se notum est, & à Paracelso millies, vt sic loquar af-
 firmatum. Vocat autem hos spiritus Fabros. De qui-
 bus, qui præter illa, quæ in prima parte recitata sunt,
 etiam alia cupit legere, inspiciat cap. 7. lib. I. Sagacis A-
 stron. Vbi admirabilem horū fabricorū industriam com-
 memorat. Quin etiam medicū inter hos collocat me-
 dicoꝝ omnium doctorem. Hunc cum suo pharmaco-
 poeo pluribus describit in 8. cap. sequente, Apollinem
 eū vocans. De Necromantia loquēs, hos ponit mortua-
 les, vt in lib. de Stultorū generat. In lib. de Caduco om-
 nia cōprehendit, 8. indicans modos, quibus doceantur
 homines. Primus est cū spiritus docuerūt Alter cū con-
 silēs instituit. Tertius, cū quis ex vsu doctior est factus.

Medicus cœle-
 stis Paracelsi.

Quartus cum ex Magia, Necromantia, & similibus aliquid inuentum fuit. Hæc, inquit, non docuit ars, sed naturæ lumen artium prætextu. Quintum ponit Chiro-mantiam, Sexrum Physionomiam. Septimum Similitudinem. Octauum Chemiam. Omnes modos hîc recenset, ommissis veris discendi modis. Hæc sunt, quæ de magistris & præceptoribus inter legendum annotant. ER. Minime opus est, opinor, vt de Naturali lumine, à quo illustratus fuit Paracelsus, pluribus te moneam. Constat enim ex recitatis à te, lumen hoc ab illis effundit & infundit, à quibus Paracelso doctrina omnis manauit. Profluxit autem doctrina Paracelsica ab impuris spiritibus. Quocirca non vocabimus vlllo nomine rectius hoc lumen, quàm vel diabolicum, vel infernale: cum aliud nihil sit, quàm suggestio & insinatus quidam Diaboli. Etenim congenitum & à natura insitum non est, quod tam paucis concessum est. Aduenticum eternumque esse quiddam ipse vltro fatetur, vt ex reflectionibus à te productis, alijs que pluribus liquet. Vnde igitur profectum putabimus? A Deo ne aut bonis spiritibus? At cum semel atque iterum hoc asserit, author res alios decies aut pluries nobis refert. Cæterum si præ nobis constitutum memini, hanc esse in Paracelso inaudita omnibus seculis inconstantia tenendam rationem, vt id sensisse putetur magis serio, quod asseuerat crebrius. Quamobrem authores huius luminis censuit alios esse spiritus. Patet ex hoc, cur plerunque solius cuius capto se tenere inclusum spiritum doctorum stultè impieque credebat. Hinc factum est, vt quæ tunc ei formia seu potius deliria occurrerent, chartis committeret, quòd diuinitus inspirata opinaretur. Vix enim tam audax fuisset ac ineptus, vt suas nugas alijs proponat, si in suo cerebro natas putauisset, nec aliunde in se de-

Lumen naturale Paracelsi unde, & quid sit.

se deriuatas persuasum habuisset. A Deo igitur non fuerunt ei instillata, quæ scripsit: nec à bonis Angelis. Quoniam neque Deus, neque electi eius spiritus aliquid impij, absurdi, eumentiti, falsi, ac noxij suggerunt, præcipiunt, instillât hominibus. Sed nec Mundus eum docuit aliter, quàm docet alios cunctos. Quippe quæ in hoc mundo sunt ac fiunt, scibilia, siue obiecta sunt mentis nostræ: non sunt doctores & magistri, quomodo hic de Præceptoribus loquimur. De Physionomia, Chiromantia, & similibus alijs artibus frustra dixero. Cõstat enim permultos fuisse in his longè exercitationes, qui maiorem sibi ob id rerum aliarum cognitionem adscribere non sunt ausi. Cabala si tribueret ingenij diuinitatem, & nouarum efficeret artium inuentum, cessus in Cabala doctiores. At hi probarunt ab alijs inuentas scientias. Ex quo sequitur, in Cabala nihil tale contineri. Taceo iam, quòd impudentissimè se ipsum arguit mendacij: (quod tamen in eo non est nouum aut insolens) cum constet Cabalam vocatam doctrinam, quam velut per manus alijs traderent, homines hominibus. Ipse autem suprâ asseruit, hominem ab homine recti, veri, certi, præclari, nihil posse doceri. Puto tantum de Cabalæ parte, quam laudabilem & licitam faciunt, nouisse Paracelsum, quantum ego Hebraicæ linguæ disci. Quæ ad impietatem & superstitionem adeoque Magiam infamem pertinent, vel ab ipsis dæmonibus, absque etiã Hebraicarum literarum noticia perdisere facilè potuit. Sunt enim valde liberales nullo doctores, & discipulos recipiunt quoslibet, repudiant nullos. F.V.R. Non est igitur ars simplex Cabala? Tu Cabala est duplex. mihi videris aliam ponere licitam, aliam execrabilem & infamem. E.R. Sic est. Etenim Cabala laudabilis nil est aliud, quàm Theologia *αιαγωγική* aut *συμβολική* re-

motissimos cuiusque nominis ac sententiæ sensus exquirens, & allegoricè cuncta exponens. Alia deinde est, quæ conceptis verbis, characteribus, figuris, precibus, horarum obseruationibus, mirabilia facere anrititur, quæ nil est aliud, quàm scelestæ & detestanda Magia. Huius tam nõ est pars vlla naturalis & permilla, quàm nulla reperitur Magia mirabilium operatrix licita & naturalis. FVR. Vehementer vclim hanc rem mihi pluribus exponi. ER. Non pertinet ad hunc locum, sed ad primam partem spectat: in qua talia interrogare debuisses. Quia tamen non Paracelsus tantum, sed etiam discipuli eius subinde iactitant Cabalæ noticiam, in fine huius collationis potestatem tibi facio de hac re quærendi. Quæ ex lectione bonorum authorum didici, per libenter tecum communicabo. Nunc sufficiat audiuisse, Paracelsum non posse doctrinam suam acceptam referre primæ Cabalæ, abstrusos Scripturæ sensus inuestiganti, & ænigmata eiusdem explicanti: in qua nimius fuit Origenes. Hæc Cabala non docet curare morbos corporum & similia, sed in solius Scripturæ diuinæ sublimiore interpretatione versatur. Sanè Cabalam nobis commendat, quam secuti Hippocrat. Aesculap. Machaon, alij, remedia inuenerunt: et paulò antè nobis ex eius libello quodã recitabas. Hos autem viros primæ Cabalæ rudes & imperitos procius fuisse, ne Paracelsus quidem, puto, negauerit. Alteram igitur habuerit magistram oportet: quod nil est aliud, quàm Cacodæmonis opera institutum esse. Quòd si ergo ex hac Cabala, vel ex Magia, vel Necromantia, vel Astronomiæ suæ speciebus alijs, profundam suam eruditionem ac sapientiam, ynà cum lumine illo suo, haugistis erudiamur. Nullus hodie tam rudis est, vt ne sciat sine commercio Cacodæmonis has artes (Sic-
nina

nim nunc vocemus) neq; addisci neque exerceri pos-
 se. lam qui talibus gaudent præceptoribus, digni sunt,
 qui eorundem putentur esse discipuli. Quæ ab eis edo-
 ctus fuerit Paracelsus, partim vidimus, partim videbi-
 mus, volente Domino. Negari non potest, quin diabo-
 li mancipium sit, quisquis nefariarum istarum artium
 studio tenetur, quantisper eum sceleris sui non pœni-
 tet. Nec est, quòd excusare factum suum aliquis conc-
 tur, quasi non scelestam, sed naturalem Magiam secta-
 tur & colat. Evidentissimè namque suprâ demonstra-
 uimus, naturalem Magiam mirabilium horum effe-
 tricem in rerum natura nullam esse aut fuisse. Audi,
 quæso te, fabulam perquam lepidam, scilicet: quam di-
 scipulorum eius aliqui, tanquam veram historiam nar-
 rauerunt. Paracelsum dicunt Galeno apud inferos com-
 moranti per spiritum seu diabolum medicos aliquot
 libellos suos misisse, atque per literas orasse, vt perle-
 ctis libellis indicaret, vtra medicina sanior iudicanda
 sit, Paracelsicâ ne an Galenica? Galenum porrò spiri-
 tui internuncio responsum hoc dictauisse, se post le-
 ctos libellos Paracelsicam medicinam probare, suam
 verò damnare, vt quæ ruitura sit, illa, tanquam vera re-
 manente. FVR. Audiui eum ad philosophos Athenien-
 ses etiam scripsisse, atque interrogasse, quænam philo-
 sophia sit optima: responsumq; tulisse, Aristotelem &
 Platonem minimè damnâdos, at cæteros vix veræ phi-
 losophiæ vestigium tenuisse. Nunc cū referebas, eum
 Galeno ad inferos vsque literas misisse, cogitare cœpi,
 num & Atheniensib. ad Tartara per eundem tabellariũ
 scripsisset. ER. Rectè cogitas. Nulli enim apud superos
 reperiuntur hodie philosophi Athenienses, Turcis im-
 manibus, & barbaris Græciæ imperantib. Miror vehe-
 menter, cur tantoperè Aristotelis doctrinã vituperent
 Paracelsus eiusq; discipuli: & in vnus Galeni sententia

Paracelsus Ga-
 leno apud infē-
 ros agentilite-
 ras et libros
 misit.

quàm Atheniensium plurium iudicio, facilius acquirant. Quis non videt, quibus præceptoribus profectur Paracelsus, qui talibus vitur legatis? An debet naturalis Magia censeri, quæ talium vitur societate internunciorum? Cæterùm perinde est, siue artes magicas, siue cœlum eiusq; fabros, siue serpentes, siue mortuorum spectra (quæ ipse modò nominat Euestra, modò corpora vocat syderalia, modò spiritus appellat) statuas tibi magistros. Semper enim Cacodæmonem habebis præceptorem. Etenim in serpente nullus alius primos parentes decepit: de quibus legere poteris Eusebium in fine libri primi de Præparatione Evangelica. Nec aliud sunt vel spectra illa mortuorum, vel libri illi cœlestes. Utrosque ponit quidem mortales Paracelsus: sed pro ratione est voluntas, seu insana libido, qua, quod lubet, fingit, refingit, asserit, negat, abijcit, reuocat, mutat. Saltem mandati diuini à mortuis aliquid sciscitari ac discere vetantis, recordari debuisset. Deuteronom. 18. Ergo nihil aliud cum esse affirmat naturale illud lumen, cuius beneficio nouum se nouæ medicinæ nouæque Philosophiæ authorem mortales factum scribit, quam afflatum & inspirationem magistrorū suorum, præclare perspicimus nos, quanto studio tenebrosū, tartareum, & diabolicum hoc lumen vitare, fugere, execrari, vnà cum authoribus suis debeamus. Quapropter posthac rationibus & argumentis humanis & veterè naturalibus pugnandum erit, longissimè figato lumine hoc Cacodæmonū pestilentissimo. FVR. Quid igitur? An lumen naturæ damnas? ER. Lumen naturale non damnamus. Illud vituperamus & execramur, quod Paracelsus ita vocat & inculcat: quod naturale non est, sed diabolicum & tartareum, sicut ostendi. Omnis scientia naturalis eatenus est vera, quatenus cum rebus consentit. Res enim mensurant nostram cognitionem.

Naturale Paracelsi lumen detestandum. est
p. 15.

gnitionem, non contrà. Non enim quia nos ita cogitamus, res ita habent: sed quia sic habēt, ita eas cognoscimus, cū rectè cognoscimus. Lumen ergo naturale à rebus ipsis ortum habet, dum ita eas cognoscimus, quomodo se nobis offerunt. Cæterū cognitio nostra orditur à sensibus. Quoniam ex illis quæ abſque errore sensus comprehenderunt, principia statui-
 mus, vt in libro de Opt. secta diuinè explicat Galenus, (quem authorem si tam studerent intelligere Paracelsi, quàm contemnunt facilè, minus proderent suam inficitiam.) A principijs progredimur deinde ad ignota, quæ ex eis concludi possunt. F V R. Iam mihi venit in mentem, quod in lib. quodam de Podagra scribit, ideo non omnia percipere intelligentia posse: quia ex omnibus compositi sumus. Quoniam ex Angelis, inquit, & spiritibus homo creatus est, omnium horum scientiæ particeps esse potest. Quin etiā Dæmōnes res nostras propterea notas habere ibidem affirmat, quia ex eodem Limbo efferti sūt, ex quo facti nos sumus. Nos autem ideo cognoscere omnia posse, quia ex omnibus constemus. In præfatione quadam ad Clauferum Tigurinum sic scribit: Innata est mihi violentia medica ex patris solo. Quibus verbis aut ab astris patriæ, aut à proprietate aeris vel terræ, medicum se factum significat. F R. Mèmini & ego horum locorum: Sed ad rem nostram nihil faciunt. Non enim quærimus in præsentia, quid possit homo intelligere, sed quis de potentia reducat ad actum. Capaces nos esse disciplinarum nullus negat: Sed & præceptore opus habere nos certum est. Fatuam porrò istam opinionē Empedoclis & aliorum quorundā philosophorum, simile simili cognoscendicentium, atq; ob id à nobis omnia cognosci opinantium: quia ex omnibus facti sumus, scitissimè ac firmissimè declarauit & cōfutauit Aristoteles: vt non sit ne-

Naturale uerū
 lumen unde or-
 tum duxerit.

necesse aliquid nos addere. Hoc vnum tamē adijciam:
 Si, quia intelligimus aliquid, ex eodem constructi su-
 mus, ex Deo facti sumus. Deum enim aliqua ex parte
 intelligimus. Quinimò ex Diabolo & impio nebulone
 Paracelso commisti compositique fuerimus, quia hos
 quoque Dei hostes cognouimus. Tantum verò abest
 vt essentia mea ex his conflata sit, vt duos hosce socios
 ex animo propter impietatem oderim, & impijs secle-
 ratisque conatibus vtriusque (adeoque omnium qui
 defendere sacrilegos ipsorum errores conatusq; ren-
 tabunt, me, auxiliante mihi Domino, acerrimū & per-
 petuum hostem futurum profitear. De patrij soli na-
 tura & proprietate, quæ dicit, rident Heluetij. Nullus
 enim in eremo, postquam habitari cœpit ille locus, re-
 pertus est, qui absq; studio bonarum artium factus fuit
 set excellens medicus. Solus ne igitur Paracelsus terre
 illius particeps fuit? Aliquoties ibi fui, sed nihilo do-
 ctior ex eo factus sum. Mirum est, quòd non eius disci-
 puli eòdem profecti sunt, vt ex haustu aeris illius re-
 pentè conciperent Paracelsi animam. Quis quæso non
 videt hæc ridicula & impia esse? Ergo ad nostra redea-
 mus. F V R. Cum aliquando Deum nonnunquam bo-
 nos Angelos, sæpe cœlos faciat præceptores suos, quo-
 modo non ab his potius deducis lumen hoc ^{namque}
 quàm à prauis spiritibus? E R. Causæ iustæ sunt. Primum
 quia constitutum nobis est, hanc pro sententia magis
 seria habendam, quam frequētius vrget. Longè autem
 sapius ait se à cœlo, Euestris, Magia, Necromantia, &c.
 institutum, quàm vel à Deo vel ab angelis. F V R. At
 à cœlo doceri, non est à diabolo erudiri. E R. Si à cœ-
 lo sic vellet instrui, quomodo nostri Astrologi contem-
 dunt ex genituræ figura ingenium à syderibus nato
 donari, tollerabilior foret sententia: quanquam sic
 tiam falsa & impia esset. Ingenij solùm felicitatem sy-
 deri-

Quomodo cœ-
 lum Astrologis
 doctos efficiat.

deribus materiam ritè accommodateque temperantibus adscribunt, scientiam ab eis infundi repentè non sentiunt: Etenim nisi studeat, ac bonis præceptoribus vitur, qui sic natus est, doctus nunquam fiet, ex ipsoliquid retinent mentis, iudicij, pietatis, prudentiæ, im-
 phantasia Con-
 ciliatoris de in-
 stitutione cœ-
 lesti.

liter à cœlo expectantium. Cæterùm Paracelsus cœ-
 lum non facit isto modo magistrum, sed fabros quos-
 dam circa stellas seu sydera obambulantes, artium &
 scientiarum omnium perfectam cognitionem possi-
 dentes, hac simul virtute præditos opinatur, vt lumen
 illud naturæ, subitò, velut per infundibulam, infunde-
 re, quibus velint, possint. Sanè vult hos fabros doctri-
 narum & Sapientiæ in momento ex indoctis aliquos
 reddere doctos, ex insipientibus sapientes, ex inexerci-
 tatis exercitatos, quemadmodum Solomonem à Deo
 Salomō sapien-
 tiam suam ab
 astris accepit.

instructum legimus. Etenim huius quoque intelligen-
 tiam, vt nuper dicebamus, non à Deo profectam, sed
 à syderibus infusam alicubi scribit. Hos artium & scien-
 tiarum omnium architectos nullos alios esse posse.
 quàm Cacodæmones, quorum potestas est in aere: nul-
 lus sanæ mentis homo dubitat. Siue igitur cœlos ac
 sydera, siue apparentia spectra, siue Magiam, aut Ne-
 cromantiam, similes uè artes, siue ipsosmet Cacodæ-
 mones statuat præceptores, idem semper sensit. Dein-
 de quomodo possumus Deum vel sanctos Dei mini-
 stros angelos, authores & doctores facere impudentif-
 simorum mendaciorum, falsissimarum opinionum,
 monstrissimarum imaginationum, nocentissimæ
 doctrinæ, impurissimarum, & non credibilium blas-
 phemiarum? Adde quòd vita adeo spurca & flagitiosa,
 qualis Paracelsi fuit, nō est cum præclaris Dei donis su-
 bitò datis sociata. Ipsemet in libro de Lunat. scribit

Vita Paracelsi

à spiritu Dei ductos vitam doctrina præceptoris sui dignam ducere, fructusque tanto magistro dignos edere. Quocirca vel ipso iudice ab alio spiritu edoctus fuit. Denique cum fuerit omnium bonarum artium rudis, quomodo potest à Deo doctus censeri? Sanè Dei opera non sunt inania & fucata. Quem instituit, is verè artifex est. Paracelsus autem nullius rei habuit noticiam, præterquam fortassè Chemiæ operum: ad quæ non est opus alijs magistris, quàm quos Deus olim fecit ac ordinavit. Et talem cum fuisse, qualem diximus, partim ex antè disputatis, partim ex dicendis perspicuum est. Lumen ergo naturæ Paracelsicum nihil aliud est, quàm tenebræ, siue impietatis, nequitie, & mendaciorum à spiritibus impostoribus profecta inspiratio, & persuasio. Quò illud etiam pertinet, quod in libro quodam de Podagra his verbis scripsit. Hoc verum est, inquit, multæ sunt in medicina artes, quæ à diabolo & spiritibus patefactæ sunt. Vides quem habeat suæ medicinæ authorem? Quomodo hæc cum sacris libris conciliabis? Sanè haud secus videtur à Diabolo fuisse demētatus, quàm Phrenitici aliterue delirantes à morbis oblati sunt. Quamvis enim inepta tum dicantur, pulchrè tamen sibi placent: nec se quæquam inueniri elegantiorè putant. Simili quadam ratione Paracelsus eruditè eleganterque se de rebus quibusvis differere putans, mirificè sibi placuisse videtur, cum sub hoc Sole vix aliquis natus, noscatur æquè ineptus & insanus. Modum huius excæcationis doceat in proximè citato libro. F. V. R. Ista iam mittamus, & quæ de Principijs tradidit, excutiamus. E. R. Non facilius poteris videre, quantùm in hac re delirauerit, quàm si principiorum naturam, necessitatem, atque usum prius rectè perspexeris. Resum enim & verum mensura est

Lumen naturale Paracelsi
uale,

ra est obliqui & falsi: nec retrò com meat ratio. Proinde nisi aliter tu censeas, ante omnia veram sententiam dilucidè proponā, postea errores indicabo. FVR. Placet maximè. ER. Vt expeditiora sint omnia, sciendum est, nos cum probatis authoribus omnibus differentiam ponere inter Principia & Elementa. Et elementa *Differunt Elementa & Principia.* quidem vocabimus hoc loco, partes ex quibus composita sunt corpora naturalia, & in quas iterū dissoluntur, minimas siue simplicissimas specie. Tales sunt, quæ in alias specie differentes diuidi amplius non possunt. Partes intelligo non quaslibet, sed corporeas, & per se subsistentes. Etenim partes illas, in quas ratione cogitationeque duntaxat dissoluntur corpora naturalia, quæque per se subsistere nequeunt, non elementa, sed principia nominamus. Elementa igitur sunt corpora naturalia, ex quibus mixta omnia conflata sunt, simplicissima. Principia autem sunt tanquam elementorum quædam elementa: nec sunt corpora, sed corporū principia: nec re ipsa sunt corporum partes separabiles, sed sola cogitatione in ea diuiduntur corpora: cuius causa *καὶ τῶν στοιχείων ἐλάττωται* vocantur à Græcis. FVR. Scio nostra tractatione per hæc debeam intelligere, ex iam dictis clarè perspicio. Quare progredi ad vltiora poteris. ER. Plato in Phædro plurimum commendat Hippocratis præceptum de indaganda alicuius rei certa noticia. Etenim & rectam dicere rationem, & absq; ea methodo progressionem iter cæci esse affirmat. Est autem hoc præceptū, vt, quod sit scire cupimus, simplex ne sit an compositū cōsideremus. Si simplex sit, quam agendi ac patiendi à rebus quibusvis vñi habeat obseruemus. Si partes habeat, singulas aptè distinguamus, & quæ cuiusque facultas natura que sit expendamus. Hac via ingressi vetustissimi homines, qui primi

Præceptū Hippocratis de indaganda rerum noticia.

Quia ueteres principia inuenierint.

philosophari, hoc est, naturalium rerum causas pertrahere coeperunt, ex vicissitudine & mutabilitate rerum perpetua perspexerunt rerum hic orientium & occidentium simplicem nullam esse. Quippe cum uelut in fluxu quodam refluxuq; res omnes sublunares, continuè uersari uiderent, perpetuum & stabile nihil inuenirent, mutabilia esse uniuersa, quæ natura constant, rectè statuerunt. Hanc deinde mutabilitatem cum attentius considerassent, in omni mutatione (nò in ea tantùm, in qua neq; nomen, neque naturam res amittunt, ut cum homo permanens calescit, esurit, dormit, ægrotat, uerùm etiam in ea, per quam uirtus perditur, ut cum ex semine homo, ex ouo pullus generatur) aliquid remanere animaduertunt. Ex quo mox concluderunt, quicquid fieret, ex aliquo fieri: ex nihilo autem nihil effici: nec rem ullam per se subsistentem ad nihilum reduci. Quidam igitur esse præclarè notauerunt, quòd secundum essentiam suam corruptibile non sit: & in quo id tantùm sit corruptile, quod in ipso fit. Quocirca aliquid esse dixerunt, ex quo omnia fierent, & in quod omnia rursus dissoluerentur: ipso interim semper remanente. In huius rei natura explicanda varij fuerunt, dum alij aerem, alij aquam, alij aliò nomine exprimere tentarent. Non enim puto eos adeò fuisse imperitos, ut aquam, aerem, ignè, instar altarum rerum corrumpi, atque ideo composita esse corpora nescirent. Hoc sanè omnes uel ex ipsis loquendi modis intellexerunt, aliud esse id, ex quo aliquid fieret, atque aliud rursus id, quod fieret. Nisi hoc concederetur, facile uidebāt consequi, ut res essent, priusquam fierent in qua fortè opinione fuerunt, qui separatione omnia fieri opinati sunt: quos Paracelsus quoque in libro ad Athen sequitur. Equidem omnes omnibus seculis (ut & ex 1. Phys. cap. 7. & ex omnibus scriptoribus antiquissimis

Aliquid est, ex quo alia omnia fiunt.

quissimis liquet.) sic locuti sunt, idque consentaneè re-
 bus, vt in qualibet mutatione dicerent: vel hoc esse fa-
 ctum aliquid, vel ex hoc esse factum aliquid, vel vtrum-
 que de eodem efferrent. Dicimus quidem hominem
 fieri doctum, & ex indocto fieri doctum: at non vsitate
 venusteque dicimus, ex homine aliquem fieri doctum.
 Quippe hac loquendi formula, cum videlicet ex hoc
 dicimus aliquid fieri, factumque, ferè significare sole-
 mus illud, ex quo aliud factum est, interijisse: vt cum ex
 semine corrupto animal, ex pane permutato sangui-
 nem, ex ovo transmutato pullum fieri aut factum dici-
 mus. Quod tamen perpetuum non est. Nam ex lapidi-
 bus ac lignis domum, & ex ære statuam factã pronun-
 ciamus: tametsi æs corruptum non sit in figuracione.
 Sed hoc locum habet in illis, quorsu affectio, quæ cor-
 rumpitur, nomine caret. Propriè namq; vocula Ex, il-
 lud significat, quod perit in re qualibet: vt cum ex im-
 perito aliquis factus est peritus, interijt imperitia, &
 in eius locum scientia successit. Econtrariò longè vsi-
 tarius dicimus ex semine plantam, & ex ovo pullum fa-
 ctum. quàm semen neque ouum sic remanent, vt
 naturas suas pristinas cum nominibus retineant. Cum
 enim hoc dicimus aliquid fieri, de subiecto loquentes,
 accidens solùm in eo mutari significamus: vt tamen
 subiectum maneat quod fuit: sicut cum hominem ca-
 lectum aut edoctum asserimus. Quod si de qualitate
 in subiecto inharrente loquentes dicamus, hoc fit hoc,
 vt indoctus fit doctus. Ex quibus perspicuè patet, vocu-
 lam Ex, aliquid notare, quod in mutatione qualibet
 corrumpitur, tametsi expressè hoc in oratione non sit
 positum. Quare cū ex ære statua facta dicitur, aliquid
 in ære, quod remansit, corruptum esse significatur, in
 cuius locum figura statuæ successerit, Sine igitur dica-

mus, hoc fit hoc, siue, ex hoc fit hoc, semper intelligitur aliquid esse permanens: & aliquid esse, quod ei per motum accesserit. Sic ex motu mutationeque rerum manifestè cognitum est, res omnes generabiles & corruptibiles compositas esse: atque ex duobus principijs, videlicet re quapiam permanente, seu subiecto, & ea quæ in hoc inducta per motum forma fuit, constare. Caterùm cum non ex quolibet quodlibet, sed ex determinato certum & determinatū duntaxat fieri cognouissent, tertij principij necessitatem comprehendunt. Quippe aliquid in subiecto inesse oportere perspexerunt, propter quod vnam magis formam, quam aliam quamuis recipere posset. Hoc principium non est rerum, quoad sunt, siue quoad existūt, aut factæ iam sunt, principium, sed quoad fiunt. Nam sine quo res aliqua non potest id fieri quod fit, hoc ad eius generationem prorsus est necessarium. Reliqua duo principia sunt utroque modo, quatenus res fiunt, & quatenus subiectum reperimus principia, subiectum, formam, & subiecti habilitatem ad certam formam suscipiendam. Minimè difficilè est tria hæc principia in corporibus videre & distinguere: vt in homine, exempli gratia, & in pane. Nullus est quin intelligat tria in homine, qui calescit. Primum est subiectum: deinde caliditas inducta: & tertio caloris priuatio seu frigus. Non enim potest calescere, si non careret calore: & quidem ita, vt simul habitus esset calefieri. Lapis enim habet priuationem visus, at non eam, de qua nos hîc agimus: cui videlicet possit succedere visus. Verùm catulus nuper natus, aut qui in matrice adhuc formatur, priuationē eiuscemodi obtinet. Sic cum panis vertitur in sanguinem, manifestè tria hæc in eo cernimus, materiam, sanguinis formam, & priuationem, quæ propriè sanguinis formæ opponitur.

Necessitas priuationis ..

nitur. Caret hæc nomine, ideoque hîc obscurius intel-
 ligitur, quàm in priore exemplo. Ergo vt res generen-
 tur, necessaria est priuatio: vt autem subsistant, necesse
 est eandem abolitam esse. Hac enim præsentem, res non
 est actu, sed potentia solùm: qua deperdita necesse est
 formam oppositam adesse. Hæc rerum naturalium o-
 mnium principia communissima, non huius vel illius
 solummodo, alij alijs nominibus propter difficultatē
 expresserunt. In re aliqua vna, vt cum homo fit doctus,
 facile est hæc tria eloqui. Omnes enim mediocri inge-
 nio præditi in hominis docti generatione intelligunt,
 hominem, imperitiam, quæ cum scientia queat per-
 mutari, & scientiam. Difficilius autem est, aptè sic no-
 minare: vt omnibus in vniuersum congruant. Philoso-
 phi propè omnes, quorum ad nos monumenta perue-
 nerunt, materiam, formam, & priuationem aliquando
 vocarunt. Theologi antiquiores, vt Augustinus, mate-
 riam, formam, & rationem seminalem vocauit. Maluit
 enim priuationem vocare rationem seminalem mate-
 riæ a Deo insitam, quàm priuationem. Alij habilitatem
 materiæ seu aptitudinem rectius putant dici. In sensu
 discrepantia nulla est, cum Aristoteles apertè doceat,
 non illam priuationē, quæ pura est negatio (cum hæc
 subiectum non determinet, ac omnibus ex æquo re-
 bus aptari queat, etiam imaginatis, vt Chimææ & Hip-
 pocentauro:) sed illam, quæ vt habitus quædam ad for-
 mam aptari queat, generationis rerum prin-
 cipium esse tertium. Idem optima sanè ratione mate-
 riam primam, actum seu formam, & priuationem nun-
 cupauit. Et cum potentia seu materia & priuatio re-
 sint eadem, ratione tantùm distinguantur, non est mi-
 randum, si vtrunque hoc principium vno sæpe nomi-
 ne philosophi enunciarunt, ac modò materiam, modò
 potentiam vocarunt, Quod enim esse potest, nec dum

*Principia na-
 riè nominan-
 tur apud au-
 thores.*

*Principia sola
cogitatione se-
parabilia sunt.*

*Principium est
simplex.*

*Vtrum ex in-
corporeis cor-
pora fabricent
philosophi.*

est, propter materiam hoc habet. Forma namque scilicet actus non facit, ut res aliquid esse possint: sed ut hoc ipsum existant, quod sunt. Quicquid enim actu est, hoc necesse est vel actum esse, vel actum habere. Elementa igitur cum non sint actus, & tamen existant, actum in materia habere fatendum est. Sic vides principia non posse per se aut seorsum subsistere, ut elementa vocata, sed sola cogitatione separabilia esse. Deinde neque plura neque pauciora esse posse, quibuscumque tandem nominibus proponere cuique libeat. Sufficiunt enim ad rerum generationem & constitutionem subiectum, & contraria, cum interna principia quarimus. Nunc, si placet, Paracelsi de rerum principijs opinionem nobis recita, ut quatenus cum veritate conveniat, aut pugnet, videamus. FVR. Scitè ratiocinari sine veteres, rectèque principia scrutati sunt à confectis notisque ordientes, & ab his ad ignota procedentes. Veruntamen scrupulum mihi reliquisti, qui me plurimum vexat. Intellexi principia, quibus corpora constant, corpora non esse. Corpus enim omne compositum est, principium autem simplex est. Quin extra compositum principium fingere non licet: cum sola cogitatione separabilia sint. Quo pacto igitur quibusvis argumentis persuadebimus aduersarijs, nos corpora non constare ex incorporeis? Materia non est corpus, sed potentia pura: ut contendunt Philosophi. Forma quoque non est corpus. At his tanquam partibus essentialibus constant corpora. Consiunt ergo corpora ex rebus quibusdam incorporeis: quod apud vos absurdum quidem est, imò impossibile censetur: apud Paracelsum nostrum absurdi & falsi nihil continet. ER. Explicatu difficilis est quaestio: nec facile ab aliis intelligitur, quàm ab exercitatis. Signum est, quod plurimi omnibus temporibus hac de re dubitarunt. Hinc

ortum habuit Auerrois imaginatio de interminatis in materia dimensionibus: contra quas tanto studio nonnulli pugnarunt. Nec absimile verò est, Anaxagoram atque alios, qui corporata principia statuerunt, in eundem scopulum impegisse. Si principia corporum poneremus distincta vel separata, vt olim fecisse aliqui leguntur, vix responderi posset. Iam verò dum non modo seiuncta nō facimus, sed inseparabilia proficimus, menteque sola distinguimus, minus difficles habet explicatus. Deus ab initio non creauit materiam seorsum, sed vnà cum elementorum & cœli formis creauit vniuersi materiam. Sed nec causam video, cur magis dubitari possit, quomodo ex materia, (quàm in nascentibus rebus sensus adesse demonstrant.) & forma, elementorum corpora sint creata, quàm quomodo ex nihilo sint effecta. Qui enim potuit ex nihilo facere aliquid, idem nouit materiam sic exornare suis formis, vt priusquam vna intereat, alia subintraret: vacuumque in ea multò minus relinquamus quàm in corporibus. Prima igitur materia per se non analogiam, ratione alia nulla, intelligi & declarari potest. Huius naturam seu essentiam si aliter non percipià nobis cogitabis, ipsam per se ipsam cognosci non posse pariter iudicabis. Quomodo enim per se & in se sola mente concipiatur, quæ nec fuit, nec est, nec erit vnquam sola? Si seorsum materia & forma esse, ac deinde ex ambobus iunctis corpora conflare fingetur, certè ex nō corporibus corpora cōponerentur. At materia nunquam fuit ita, vt forma omni careret, hoc est, vt corpus nō esset. Quare quæ generantur & corrumpuntur, ex materia fiunt non nuda, sed forma aliqua vestita. Inter corruptionem vnius & inductionem alius tempus interuenire nō potest, sed in eodē instanti illa corrupta & hæc generata est. Summa hæc est. Qui

Deus materiam non creauit omni forma destitutam.

sic ex principijs generatis per eorundem coniunctio-
 nem imaginantur componi corpora, quomodo ex mi-
 stis elementis generantur mista, ex non corporibus fa-
 ciunt corpora. Si enim principia corpora ponant, iam
 non principia statuunt, sed elemēta. Hoc enim differ-
 re diximus principium ab elemēto, quòd principia so-
 la cogitatione extra compositum sint, quodq; ex ipsis
 elementa etiam constent: elementa autem & anteo-
 mnia mista sint, & ex mistis iterum generentur. Nos
 autem de principio dicimus, (Sacrarum literarum te-
 stimonio subnixi) elementa cum mistorum omnium
 materia creata fuisse. Quare cum ex elementis omnia
 fieri alia dicamus, ex incorporeis corpora minimè co-
 ponimus. Si aliquid reduci ad nihilum concederemus,
 nec generationem vnius corruptionem esse alterius,
 & contrà vnius interitū alterius esse ortum cōstanter
 assereremus, in simulari fortassè huius vanitatis pos-
 semus. FVR. De mistis corporibus nulla est dubita-
 tio: sed de elementis seu primis ambigi potest. Hac e-
 nim sola ex prima constant materia. ER. Iam est dictū
 nobis, elementa non sic esse per copulationem facta
 principiorum, quomodo mista composita sunt per e-
 lementorum coniunctionem, sed elemēta cum ma-
 teria & forma simul fuisse creata. FVR. Cur ergo po-
 nuntur eodem modo generata ex materia & forma,
 sicut mista alia? ER. Causa duplex adduci potest. V.
 na, quòd philosophi generales rerum naturalium cau-
 sas inuestigantes eadem analogia putarunt principia
 ponenda simplicium & compositorum corporum. Et
 qui mundum semper fuisse opinati sunt, facile sese ex-
 cusabunt. Qui autem factum nobiscum crediderunt,
 nihilominus eandem esse simplicium & compositorum
 rationem arbitrati sunt. Nos, qui ex verbo Dei e-
 lementum primū creata scimus, deinde ex his cetera
 conse-

confecta eadem vi & potestate nouimus, Analogiam eandem seruari posse putamus. Sicut igitur ex ouo corrupto, in quo pullus actu non inest, pullum generatur, ignem generari censemus. FVR. Cum ex aqua Non. Suprà namque monui, in eodem instante, quo aqua forma corrumpitur, ignis formam existere, nullo intercedente momento temporis. FVR. Quomodo fieri hoc potest? ER. Aqua primū calefit, & formam suam nihilominus retinet. Non enim amisso gradu quolibet frigiditatis, mox desinit esse aqua, sed eodem momento illo, quo calor eò vsque auctus est, vt ignis formæ (exempli causa) conueniens sit factus, hæc inducitur, & aquæ forma (deleta frigiditate ac humiditate affectrices) corrupta est. Nam primæ qualitates nitas, leuitas, raritas, densitas intra propriam latitudinem, elemento cui libet congruentem, consistere possunt. FVR. Videtur nihilominus materia aquæ nudari omni forma, & fieri quiddam omnis corporatæ naturæ experts, ER. Res non sic habet. Non enim spoliatur aquæ forma, priusquam ignis qualitates introducatur iam sint, vt est declaratum. FVR. Hoc ergo me vis cogitare, quemadmodum lignum, ex quo Mercurius est fingendus, priorem formam suam non abicit, antequam Mercurij figuram receperit, sic materiam sub aquæ formam existentem, ignisque forma carentem, tum demum pristinam suam amittere formam, cum ignis forma induta est? ER. Omnino. FVR. Sed Mercurij figura cum sit accidens quoddam, ideoque intellam induci in materiam potest. Formæ autem naturales instar numerorum sunt, ac veluti in puncto quo-

Quomodo in
elementorū ge
neratione ma
teria non sit si
ne forma.

*Dispositiones
nec generantur,
nec corrumpantur.*

dam consistunt, vt siue addas siue detrahatur eis quantumuis minimum, totam speciem permutari necesse sit. ER. Esto, inducatur pars figuræ vna ante aliam. An non proportione quadam & analogia simile fit in dispositionibus ad formas substantiales? Certè negari non potest: vt ut formæ ipsæ in quodam veluti puncto indiuiduo consistant. Quinimò quisquis rectè percipit, quomodo dispositiones neque generentur neque corrumpantur, sed quibusdam motis repente vel existant, vel corruptæ sint, haud difficulter ex hac quæstione aliàs obscura satis se extricauerit. Examinare debet, qui nondum hæc intelligit, quæ de eis Aristoteles in 7. Physic. cap. 3. diuinè commentatus est. Hoc loco quæ vberiore longioremq; explanationem desiderant, mittam, & tuum te exemplum perpendere præcipiam. Quippe ratio eadem est partium figuræ & totius. Vt ergo tota figura in tempore effingatur in materia, saltem partem eius aliquam subito introductam fuisse necessarium est. Quod de hac rectè dicitur, id si ad formæ naturalis ortum traduxeris, nihil peccabis. Vt enim hîc prior figura non antè expuncta intelligi potest, quàm alia fuerit insculpta, sic in naturalium rerum ortu res quodammodo habent. FVR. Et si nondum hanc rem plenè percipio, videor mihi tamen longius nunc quàm antea prospicere. Quare ad alia descendam ER. Vt lubet. Fortassè dabitur in sequentibus occasio declarandi, quæ in præsentis loco desideras. FVR. Ante omnia te monebo, frustra te de principijs istius rerum disputauisse, si contra Paracelsum facere putauisti. Mihi quidem pergratum fuit audire, sed cum sententia Theophrasti nostri non pugnant. Intelliges non exco tantum, quod eius discipuli hoc affirmant, verum etiam ex alijs, quæ nunc dicam. Primum est, quod se ostendit Sulphur nominare, quicquid in corporibus facile ac-

elle accenditur: Mercurium, quòd in vaporem seu fumum dissipatur, atq; in altum tollitur: Salem, quòd in cinerem soluitur. At principia, de quibus ex Aristotelis atq; aliorum philosophorù sententia tu disceptabas, nec inflàmari, nec dissipari, nec in cineres redigi possunt. Deinde quòd ait corpora cõposita in hæc tria per ἀνάλυ-

Quid Paracelsus uocet Salē, Sulphur, Mercurium.

σιν opera artis Chemicæ resolui: quod de illis principijs cogitare nõ licet. Quippe sola cogitatione cõposita in ea diuidi positũ fuit. ER. Si constanter in vna sententia aliquando perstare consueuisset Paracelsus, argumentis tuis crederem. Nunc aut̃ cum ei non minus familiarē fuisse cogito de re vna eademq; pugnantia scribenti tibi nõ grata cum aurigis computatio, assentire, quàm cogito de re vna eademq; pugnantia scribenti tibi nõ possum. Constat cum affirmare non semel, nullum esse in hoc mundo tam simplex corpus, quod non sit cõfectum ex his tribus. Si ergo Sol, Astra, Cœlum, Elementum, & si quid hisce est purius & simplicius, ex tribus cõmissa ei sunt, corporum omnium principia facit. Etenim constanter asserit, totum Limbum ex his tribus constare. Quinetiam angelos aliosq; spiritus ex eisdem cõpositos esse: quanquã contrarium etiam affirmet, nempe ex substantia spirituum seu angelorum corpora concinnata cõfectaque fuisse. Accedit huc, quod præclarissimi eius discipuli ausi sunt affirmare: adeoque petulanter & flagitiosè Aristotelis sententiam, quam præ inscitia & ingenij ruditate (nisi si improbitas in causa fuit) assequi nunquã potuerunt, flagellare. Natura, inquit, alia principia nulla agnoscit corporum, quàm corpora. Item, Ad materiam primam nec per ἀνάλυσιν nec per σύνθεσιν peruenitur. Quinetiam Aristoteleorum principiorum est aliquis, cum Paracelsicorum sit maximus. Item, Corpora nõ componuntur ex alijs, quàm ex ijs, in quæ resoluntur. In resolutione autem tria prædicta, alia nulla, reperiuntur.

Angeli ex sale, sulphure, hydrargyro cõstant.

Argumenta Paracelsici cuiusdam cõtra Aristotelem.

Quare principia nulla sint fingenda alia. Item, analogia cognosci ait principia Aristoteles: cum caprum ingenij nostri hæc res superet. Inseitissime confundunt ijdem principia cognitionis & rerum, dum principia notiora compositis esse debere asserunt. Ruditatem hanc alijs verbis in Athenæi sectatoribus à Galeno reprehensam si animaduertissent, nunquã ignorantiam suam ita leuiter prodidissent. Ferunt ergo cõtemptus sui pœnam iustissimã. Verba Galeni de his, qui eadem principia artium siue cognitionis & rerum faciebant, hæc sunt. Τὸ μὲν οὐὡ ὡς περ ζῶα, καὶ τριατρικῆς ἰσοθεῖαι πρὸ χεῖρα τὸ θερμὸν, καὶ τὸ ψυχρὸν, ἔ τὸ ξηρὸν, καὶ τὸ ὑγρὸν, ὅσας ἀλλογίας ἔχειται, τὶ αὐτὸ ἐγὼ νῦν ἐπεξίεμι, κενεθμὸδῆται γὰρ ἰσοπλῶν ἤδη τὸ δόγμα, καὶ ψύγον καὶ γέλωτα οὐ σμικρὸν τῶ πᾶλαιῶν προσετείψατο λόγῳ. Ineptius formam cum materia misceri dicunt: cum sola corpora propriè misceri omnes eruditi affirmant. Præclara hæc aduersus Aristotelem disputatio abundè probat, vel perperam ab ipso Paracelsum intelligi, vel rectè à nobis exponi. Quid quod ijdem ex Paracelsi sententia scribunt, elementa, quæ corpora esse negant, sed corporum duntaxat receptacula & hospitia seu domicilia (Matrices vocat) asseuerant, ex tribus illis orta commistaque fuisse? Quomodo si ex corporibus commistis elementa sunt confecta, corpora non esse defendent? Quamquam ex Paracelso non sit vel difficile vel nouum absurditas sententias proferre. Hoc verò omnem contradiCTORIEM superat, quod aiunt Aristotelem cum plerisque philosophis negare, ex quatuor elementis tanquam materia confiteri corpora mista reliqua. Dignus mehercule præceptore est hic discipulus, vt quàm moderatissime dicam. E V R. Mox ad hæc: nunc illud dicam, alios non sic interpretari mentem Paracelsi, sed audeo et asserere, mare, hunc Aristoteli non repugnare: E R. Facile refutatur

ratur, quod obijcis. Non laboramus, quo quisque modo Paracelsum exponat. Scimus enim vbiq; secum foelime suas opiniones ex eodem probare. Dicam iterum hoc loco, ne repetendū sit deinde saepius, vix aliquam esse in Paracelsi scriptis sententiam, cuius non etiam contraria in eisdem reperiatur. Quare poterunt contraria de re eadem sentientes suam vtiq; opinionem ex scriptis eius comprobare. Ad me quod attinet, non ob id aliquos aduocaui testes, vt semper ita sensisse fidem facerem, sed vt ab alijs quoque sic intellectum indicarem. Quam verò dicant Paracelsum non repugnare Aristotelis sententia, audi quaeso. FVRN. Audiam. ERAST. Constat apud omnes sanos, principium, vt nunc de principio loquimur, differre ab eo, cuius est principium: (Principiatum vocant aliqui.) nec idem vtrumque esse. Ex quo sequitur, rectè à nobis ex Aristotelis omniumque eruditorum philosophorum mente affirmatum fuisse, principium corporum per se subsistentium non esse corpus. Hoc isti nō concedunt, quamuis concedere videantur, cū sic argumentantur. Ex indiuiduis in suo genere absolutis nullum corpus constituitur. Sal communis, Sulphur, & Mercurius sunt indiuidua in suo genere absoluta. Non igitur sunt corporum principia. Sanè certum est, Paracelsum, & hos ipsos, tria illa principia sua censere corpora. Quomodo sic per artem separari aiunt, vt in conspectum veniant, & distingui ab alijs queant misti corporis partibus. Quare seorsum subsistere ea oportet. Iam verò quod seipso subsistit vel est actus, vel habet actum. Principia illa Paracelsi non sunt actus. Non enim visibilia possent reddi. Ergo habent actum. Ergo sunt corpora. Quomodo igitur non sunt, quærat aliquis, indiuidua in corporū genere absoluta, cū seipsis subsistere va-

Paracelsus vix ullam sententiam constanter tenuit.

Tria principia Paracelsi sunt corpora.

Corpus simplex perperā negatur absolutum esse in suo genere.

leant? Indiuiduum absolutum vocant corpus mixtum seu compositum. Affirmant igitur principia Paracelsi corpora esse per se subsistentia: quod Aristotel. cum omnibus omnium gentium ætatumq; eruditis & intelligentibus viris constanter negauit. Quocirca pugnat eius sententia cū Aristotelis doctrina in hac parte. Nec est dubium, quin contradicere voluerit, tamen si facere nescierit: vt postea liquebit. Nunc illud obiter æstimemus, quod isti censores noui instar Dictatoris cuiusdā statuunt, Corpus simplex non esse absolutū in suo genere. Deinde quòd ex absolutis corporibus alia contitui negant. Quo iure, quibus uē legibus sic decernunt? An semina in seminum genere, oua in ouorum genere, elementa in simplicium corporū genere non sunt absoluta corpora? Quæ hoc philosophia sanxit? Nulla. Nam Paracelsi somnia tam honesta nominatione indigna, execrabilia & planè detestanda sunt deliria. Est, sit ouum pullus inchoatus, semē dimidiata planta. An propterea illud in ouorum, hoc in seminū genere imperfectum erit, quia destinatum est aliū rei generationi? Apage cum hisce nugis, Elementa sunt huius mundi sublunaris corpora simplicissima, & in hunc usum à Deo creata, vt ex ipsis admistionem coeuntibus corpora alia conformentur: quæ nullus vnquam, excepto spiritu Paracelsi, absoluta corpora negauit. Vtrum igitur ob id, quod inter elementa præcipuè author & effector est mistionum, inchoatum & imperfectum dicetur corpus? Imo verò an Paracelsica principia non sint perfecta in suo genere corpora, quia ex eis reliqua seorsum demonstrari ac seipsis subsistere feruntur? Flagris & scutica digna sit sententia, quæ seipso confitens seu subsistēs corpus, neget absolutum esse in suo genere. Acquè falsè alterum dicitur, ex absolutis nul-

lum componi corpus: vt ex dictis patet. Nolo adferre lac, quòd manifestè commistum est ex butyro, caseo, & sero, corporibus absolutis. Nolo alia perinde manifesta compositionem obtinentia proponere. Dicam confessaq; omnibus non insanis. Quis nescit ex communi sale, pane, fructibus, carnibus, corporibus in suo genere perfectis, & absolutissimis, in vètriculo mitis, tandem generari sanguinem ex omnibus constitutum? Quis marinas aliquas itemq; ad aquarum salsa- rum seu urigines prouenientes plantas nò sentit aqua vel marina vel salsa nutritas? Corruptores dignius quàm reformatores dicèdi sunt, qui tales nobis leges ferunt. FVR. Malim audire aliquid de argumentis à te recita- tis, Habeo enim quæ illis addam. ER. Aut falsa sunt, aut ad rem præsentem non spectant. Demonstraui clarè in supradictis, corporũ principia non esse corpora, sed cor- pore. Differt enim principium corporis simplicis à cor- pore: quomodo compositi corporis principium à cor- pore composito differt. Quis ignorat neq; butyrum, neq; caseum lac esse, tametsi lactea sint? Quemadmo- dum compositi partes nò sunt compositum ipsum. ita nec simplicis corporis, quod in alia solui corpora ne- quit, partes siue principia, corpora possunt esse, licet corporea esse certum sit. Aliud namque est corpus, aliud corporeum. Formæ naturales, adeoque animæ no- sunt principia sunt corporea, corpora tamen neutiquàm sunt. Qualitates quoque, proprietates, & vires corpo- rum, rectè dicuntur corporeæ (alio tamen modo, quàm principia) corpora præter Paracelsi spiritum nullus appellauerit. Hæc si ridebunt Paracelsici, nihil lucra- tum amplius, quàm quòd summam ruditatem suam cum impia temeritate coniunctam prodent. FVR. Hoc pacto iterum videberis corpora nobis fabricari ex incorporeis, quod absurdum iudicant etiã Paracelsici.

Ex absolutis corporibus cõponuntur alia corpora.

Corporũ principia non sunt corpora.

Corpus & corporeum differunt.

ER. Non omnes. Quidā enim corpora ex incorporeis cum magistro suo cōficiunt: alij cum eodem fieri posse negant. Semper aut saltem in plerisq; possunt contraria dicentes authoritate magistri communis fuit, vt vt non multò prius dicebam. Tam fœcundus fuit, ac testimonij vttramq; partem armet. Nos mista corpora ex simplicibus componimus, vt ex materia: & in hoc iterum dissolui dicimus: simplicia sola cogitatione in sua principia solubilia ponimus: actu vel materiā sine forma, vel hanc sine materia subsistere posset tantum abest vt affirmemus, vt nec imaginabile esse putemus. Hac ergo creata de principio sic dicimus, vt neutra pars alteram præcesserit. FVR. Quid ergo prodest ista de principijs imaginatio? ER. Si elementa non in se mutuo transmutarentur, id est, si non generarentur & corrumpentur, sed impartibilia permanerēt, vsū sanè in his exiguum haberet. Dum verò corrumpuntur & generantur iuxta partes, non potuit huius mutationis natura vel percipi vel explanari absq; hac de principijs consideratione. Cum enim ignis corrumpitur, nec ad nihilum reducitur, necesse est illud amitti, quo ignis est ignis. Quod enim remanet, materia est, qua ignis nequaquam est ignis. Aliud enim est, quod, vt ignis: aliud, ex quo, vt materia: aliud, quo, vt forma: per quam materia hoc adipiscitur, vt ignis sit, & dicatur. Sic cum ex ovo fit pullus, corrumpitur ouum: nec tamen ouum erat, perdita, nouam acquisiuit, qua pullus est. Vides igitur nos nō posse vel mutationis vel naturæ elementorum scientiam assequi absq; principiorum noticia. Eodem modo res habet in mistis. Clarè iam perspicias opinor, non esse ociosam hanc disputationem, vt in scitissimè quidam scripsit. Deinde prima rerum natura-

vsus principiorum.

lium principia nō esse corpora, tametsi sint corporea:
 & proinde elementa non posse in corpora resolui arte
 Chemica. Demum nos neque mista corpora fabricare
 ex incorporeis, neque elementa. Quippe mista ex ele-
 mentis componi dicimus: Elementa autem non con-
 cedimus eodem modo ex principijs per se subsistenti-
 bus aliquando conflata fuisse, sed cum eorundem for-
 mis materiam primam concreatam scimus: quam o-
 mni forma nullo temporis momento caruisse noui-
 mus. Habes ad argumenta tria responsionem: simulq;
 insulsissimum esse quartum intelligis, cum ait, princi-
 piorum intelligentiam ingenij humani captum supe-
 rare. Si omnium captus esset, qualis est Paracelsi & ta-
 lium discipulorum, tolerari posset, quod dicit. Ad illud
 de principijs noticiæ ac rerum suprâ satis responsum
 est. Notiora quidem nobis esse oportet principia co-
 gnitionis nostræ, ex quibus in obscuriorum & ignoto-
 riorum noticiam deuenimus: at rerum principia euiden-
 tiora nobis esse rebus, quarum sunt principia, necessa-
 rium non est. Quippe ex effectibus & compositis no-
 bis notioribus, nempe sensibus magis occurrentibus,
 in noticiam demum venimus componentium & prin-
 cipiorum. Tales nobis nugas cum proferant inaudita
 temeritate rudissimi, vt lenissimè dicam, homines, non
 dubitant celo bellum denunciare. Quæ præterea te-
 querere volebam, vtum substantias poneres an acci-
 dentia. Verùm quando differre dicebas, quod, quo, ex
 quoin mentem venit Aristoteles, cùm substantias di-
 uidit in compositum, formam, & materiã. Quinetiam
 materia intellexi de principio à Deo sic creatam, vt o-
 mni forma spoliata nunquam fuerit. Intelligo iam ita
 ex ea fieri omnia, quomodo ex pane sanguinem gene-
 rari nouimus. Et si enim forma panis prorsus deperdi-

*An res omnes
in ea, ex qui-
bus constant,
resolui possint.*

tur, & in materia panis, forma sanguinis succedit, ex nõ corpore tamen ob id nullus sanguinem genitum cen-
fuit. Restat aliud, quod mihi planius explicari cupio,
Vtrum res quæuis in ea, ex quibus cõstat, resolui possit.
Hac namq; sumptione inprimis nituntur tria illa prin-
cipia ponentes. E R. Limitatione indiget. Jam enim o-
stensum est, corpora simplicia cogitatione duntaxat in-
principia diuidi: atque ideo ineptos esse, qui sic argu-
mentantur, Corpora non possunt arte Chemiæ dissol-
ui in materiam & formam: Ergo non sunt ex his rati-
quam principijs constituta. Intelligi proinde proposi-
tio debet de partibus materialibus seu corporatis, se i-
psis actu subsistere potentibus. Nisi enim de partibus
actu inexistentibus, eisq; materialibus, ex quibus com-
positum conflatum sit, accipiatur, plurimum fallet.
Multæ namq; res ex composito quolibet fiunt, ex qui-
bus actu inexistentibus factam nunquam fuit. Verum
igitur est, rem quamq; ex illis constare, ex quibus actu
inexistentibus veluti per compositionem quandam
composita est. In has partes resolui compositum si di-
catur, libenter propositionem concedemus. At ex illis
partibus conflatas esse res omnes, quæ per substantia-
lem materiæ transmutationem ex ea generantur, nun-
quam confitebimur. Nulla enim ratione poterit hæc
sententia vera demonstrari. Quis nescit diuersa artis
operatione virtute ignis, aut caloris ignei corpora so-
lida in nitrum verti posse, in cineres, in liquores, in res
alias? An ideo dicemus ex his compositas fuisse? Non
arbitror. Legimus hominum certorum corpora in ver-
mes, pediculos, aliaque talia conuersa fuisse, ex qui-
bus conflata commistaq; nullus existimauerit. Mulco-
rum vel pulmones vel partes aliæ in pus corruptæ fue-
rint. Sic cibi sæpe in humores putres aut stercorea mu-
tantur

tantur, quos ex talibus compositos rebus fuisse, nullus sanæ mentis dixerit. Animalis corpus, in carnes, ossa, nervos, sanguinem, aliasque partes tales dissolui potest, quoniam in eo actu inexistunt. At has vel à natura, vel ab arte in semen & sanguinem: vel hæc in cibos, ex quibus confecta sunt, dissolui posse, ne Cacodæmon quidem ausit affirmare. Quis pullum redire putat in ouum, ex quo conformatus est? aut ouum in gallinacum sanguinem, ex quo genitus fuit? aut deniq; hunc in frumentum, quo nutrita est gallina, redire credat? Non darur regressus ad formam à priuatione: nec retrorsum in generando vadit natura. Prorsum semper progreditur in mistis: & tanquam circulo quodam mutationes suas absolvit, ex priore semper efficiens posterius, nunquam ex posteriore prius, antequam ad elementa prima peruentum fuerit. Quocirca non est reciproca in rebus naturalibus compositis generatio, sed alia fit post aliam: vt in 1. lib. Metaph. cap. 2. luculentè docuit Aristoteles. Cum enim vellet ostendere generationem ratione materiæ non abire in infinitum, dupliciter indicauit aliquid ex aliquo generari. Vel enim ita fit sicut ex puero vir, aut ex imperfecto perfectum: vel vt ex aere generatur aqua vel ignis. Hanc elementorum esse asserit, reciprocamque ostendit: illam reflecti negat, sed à primis corporibus seu elementis per varias mutationes & discrepantes materias semper ire prorsum docet, quousque tanquam per circulum ad primitiua descenderit elemēta. *ὅτι ἀνακάμπτει πρὸς ἀλλήλα, ἕδ' ἐγένετο ἐξ ἀνδρὸς πῶς, οὐ γὰρ γίνεται ἐκ τῆς γένεσως τὸ γίνεσθαι, ἀλλ' ἐστὶ μὲν τῶν γένεσιν.* Elementorum generationem dicit reflecti. Non enim vnum elementum in genere elementorum est alterius veluti seminarium & imperfectum quiddam. At in mistorum generatione, in qua vnum tanquam semen est quoddam aliud, aut

rationem habet imperfectum ad perfectum, reflexio tam non potest concedi, quàm non potest ex viro puer iterum fieri: ex quo mutato vir factus fuit. Quicquid igitur velut imperfectum permutatur ad perfectionem, siue permutata temperie elementorum priorè aliud fit, reuerti ad priorem naturam nunquam poterit. Huiusmodi namque generationes non reflectuntur in circuitum, siue non retrocedunt, sed prorsum semper eunt, dum ad summum est ventum. Deinde sicut per varias mutationes ascenderunt, ita per alias rursus paulatim dissoluuntur, quousque ad elementa reditus fiat. Quamobrem non corrumpitur vinum in omphacium, ex quo ortum est, sed in acetum. Et hoc deinde in aliud quiddam mutatur, atque illud rursus in aliud, donec reditum sit ad prima elementa. Hac ratione non transmutatur bilis in sanguinem, ex quo supercalefacto nata est, sed in humorem alium: & hic porro in alium, dum ad elementa peruentum sit. Ergo non ex quibuslibet rebus, quæ per ignem ex corporibus mineralium, plantarum, animalium generantur, composita ea sunt. Imò impossibile dicimus esse, ut mistum, quod per substantialem transmutationem misti alterius est factum (sicut cum ex sanguine fit caro, nervus, os, vena, cerebrum) in eadem illa vel ab arte vel à natura resoluator, ex quibus primò factum est. Dissoluuntur quidem omnia tantum in materiam, ex qua facta fuerunt ab initio, scilicet in elementa: sed in salem, sulphur, & mercurium, etiam elementa deinde verti ac diuidi, ne Paracelsici quidem, non palàm scelerati & indissimulanter mendaces affirmabunt. Etenim qui mihi inter ipsos peritiores videntur, non audent constanter affirmare, se in omnibus corporibus mistis omnia tria distinctè inueniri. Quomodo ergo putabimus ex elementis separari seu elici ista posse, quæ ex variè multipliciterque mi-

his nonnullis corporibus euocare nequeunt? Quis miretur vi ignis variata ex eadem materia varia generari corpora? Qui talia actu fuisse in eisdem credit, atque ex talibus actu existentibus composita fuisse putat, nãis est nimis rerum imperitus. Sic enim caseum quoque ex vermibus, bouem ex apibus confectum fateri cogemur. FVRN. Intelligo hæc iam satis. Memini autem te suprã dicere, Paracelsum Aristotelis de Principijs dissertationem oppugnare voluisse quidem, at facere nesciuisse: quod apertius mihi declarari velim. ERAS. Nulla hãc obscuritas. Credo Paracelsum Aristotelis mentem ne vel eminus quidem ofsecisse. Quomodo enim homo indoctus, perpetuo ebrius, eiusmodi cognoscere in animum induxisset? Audiuit omnes dicentes, tria esse rerum principia. Audiuit nõ minus affirmantes, quatuor elementa esse rerum principia. Cumque non sciret inter mista & simplicia distinguere, & Aristotelẽ putaret elementorum quoque principia existimauisse corpora, placuit ei in horum locum substituere tria illa, quæ apud auri deoctores inuenerat. Deinde longius progressus est, ac elementis quatuor è medio sublatis, tria sua principia reposuit. Nec alia est discipulorum eius opinio, si ad verba eorum respicias: quamuis aliud nescientes dicant. Ille etenim quem suprã diximus tam bellẽ Aristotelem reprehendisse, tandem sua principia ex Paracelsi sententia definiens, ait, Corpora esse prima, simplicissima, perpetua, per se consistentia, ex quorum mixture omnia fiant, & in quæ postremo resoluantur. Postquam fortiter, opinione sua, pro Paracello contra Aristotelem de Principijs pugnavit, elementa definiuit, principia se definire putans. Elementa namq; sunt corpora simplicissima (ideoq; indiuisibilia secundum speciem) per se subsistentia, ex quib. mistis cetera fiunt.

Paracelsus Aristoteli sententiam de Principijs oppugnare nesciuit.

Definitio Principij Paracelsi cuiusdam.

Elementũ quid.

& in quæ denique rursus soluuntur mista. Principia neque corpora neq; miscibilia sunt: nec per se subsistunt: nec mistorum corporum principia dici rectè possunt. Hi sunt egregij illi Aristotelis probatissimorumq; aliorum authorum reformatores. F V R. At Paracelsus negat elemēta simplicia esse corpora, sed ex tribus illis asserit esse composita. Quinetiā cœlum & sydera ex eisdem conflata contendit. Elementa aut quatuor vulgò nota Matrices vocat fructus mundanos ex se, tanquam ex sinu quodam, proferentes & cōseruantes. E R. Tempus est iam, vt doctrinā eius de Elementis excutiamus. Sic enim quæ de principijs dicta sunt, eadem opera dilucidiora fient. Exponam autem primū, quæ vera sit sententia, quò, quæ Paracelsus finxit, cōspici possint facilius. Quippe manifestè patebit, tria illa corpora neq; principia neq; elementa rectè saneq; ab eo vocari. Suprà dixi, elementa esse corpora, ex quib. cætera fiant, vt in eis insint, & in alia se priora corpora solui nequeant. Quæ aut & quot sint hæc corpora, ex rerū mutatione seu motu primi illi naturalium rerum cōtemplatores pariter inuenerunt. Loquor hîc præcipuè de elementis diuisionis, non compositionis. Etenim literas vsitate dicimus syllabarum esse elemēta, quòd sint minima earum partes, verūm cōpositionis tantū sunt elementa. Non enim miscentur literæ, sed instar partium domus coniunguntur, proq; varia compositione varias & discrepantes efficiunt syllabas, & consequenter etiam diuisiones. Hoc modo si vsurpetur nomen elementi, ex quo quinque mundus constabit elementis, videlicet, cœlo, igne, aere, aqua, & terra. In qua significatione Aristoteles licubi cœlum vocauit Elementum, velut partē totius mundi simplicem. Nos de solis mundi sublunaris sive mistarum rerum elemētis, hoc est, de mistarum rerum materia hîc agemus. Ergo cūm prisci philosophi res quasuis

Qua ratione
elementa inue
nerunt prisci
philosophi.

quasvis à seipsis, nulla causa externa corrumpente, dis-
 solui cernerent, compositas ex pugnantis cogitare
 ceperunt. Nihil enim vnum existens à seipso mutatur.
 Cum deinde in rerum compositarū substantiales mu-
 tationes intuerentur, atque in tali mutatione quavis
 diuersas materiae partes obseruassent, nihil dubitarunt
 affirmare, omnia ex corporibus quibusdam specie dif-
 ferentibus conuari, quaecunq; praeter elementa hīc ge-
 nerantur & corrumpuntur. Et ne sim longior, nec in-
 animalium corporibus, quae nullus composita esse ne-
 gavit, nec in fructibus & lacte, alijsq; talibus immora-
 bor, sed in illis solis te iubebo obseruare, quae minus
 manifestam sensibus habent compositionem. Itaq; a-
 quam, vinum, succos alios tales inspicio, quoties vel
 suapte sponte ac naturaliter, vel ab arte corrumpun-
 tur: & aperte videbis eos in dissimiles substārias dissol-
 ui. Sanē cum vinum optimum & clarissimum putre-
 scit, faciem subsidere crassam & terream cernimus plu-
 rimam. Exhalauisse partem, copia seu quantitas dimi-
 nuta declarat. Relinqui partes aqueas, & propemodū
 inspidas, gustus probat. Idem in aqua, inq; succis qui-
 buslibet deprehenditur. Multò euentius in corpori-
 bus solidioribus minusue liquidis apparet. Quoniam
 si vel solo pane, vel solis ossibus alas aliquod animal, ni-
 hilominus excrementa crassa, aquea, fumea generari
 conspicies. Si rursus ex hoc cibo vnico sanguinem ge-
 nitum explores, non minus dispares continere partes
 experieris. Eadem est vrinae & aliorum omnium con-
 ditio. In omnibus enim reperies substantias diuersas,
 licet in vna euentius & facilius separentur, quàm in
 alia. Ex hac solutione rerū in partes adeo dissimiles in-
 tellexerunt veteres, res mistas ex diuersis corporib. per
 se consistentibus omnino conflatas commistasq; esse.
 Cū aut quae & quot illa essent corpora, ex quibus reli-

*Numero ele-
mentorū quo-
modo inuentus
fit.*

*Corpus nō po-
test ad nihilum
reduci.*

qua confierent, studiosè inquirerent, atq; ignē, aquam, aerem, ac terram ita corrumpi aduerterēt, vt partium diuersitas eiuscemodi vel nulla, vel exilis admodū occurreret, clarè cognouerūt, hęc esse aliorum materiā. Sanè cum flamma corrumpitur pura, præter aerem in loco nihil cernitur. Licet hoc manifestè videre in subitā flammæ extinctione, cum scilicet euolare non permittitur, vt in cucurbitulis cum accensa est, corporiq; subitò admouetur: aut cum aliter ignis repentè ac semel contegitur. In nihilum verti non potuit. Vt enim ex nihilo nihil fit, ita quod aliquid est corporei, non potest ad nihilum reduci. Nihil autem præter aerem apparet. Quocirca non est in substantias dissimiles dilolutus seu corruptus. Eodem modo cum aer in ignem mutatur, siue incenditur, excrementum transmutationis nullū occurrit. Cum aqua purissima decoquitur, in aerem tota fermè vertitur, paucissimis quibusdam reliquijs remanentibus: quas ei permittas fuisse, & ad substantiam non pertinuisse præclare intelligebant. De tetra maior fuit dubitatio. Veruntamen eam receptaculum & velut officinam generationum atq; corruptionum attendissent, nō valde mirati sunt minus puram esse. Tali via incedētes veteres primam obseruarunt necessariò elementa quædā esse. Et cum non nescirent, simplicia compositorum esse principia seu materiam, simul hoc quoque cognouerunt, quæ omnium facta fuissent principia seu elementa, simplicissima in corporum genere esse oportere. Posthæc quæ & quot essent inuenerunt. Postmodum accuratius singula rimantes rationibus comprobarunt ac illustrarunt. F V R. Ingeniosè scrutati sunt, fateor. Atamen magna fuit apud veteres philosophos de Elementorum numero disputatio & sententiarum similitudo quæ res suspicionem nobis meritò parit, non tam euidenter

denter & clarè ipsos, quæ dicebas, vidisse. Certè posterores necesse habuerunt argumentis confirmare priusquam persuaderent, quatuor illa corpora aliorum elementares, Democritus atomos, Pythagorici, vt ex Timæo probatur, superficies, Thales aquam, alij aerē, alij metallum quoddam corpus inter hæc, alij aliud commentum. ER. De Anaxagoræ & Democriti sententia non temerè contendere: sed de alijs incunctanter affirmare, nihil eos dubitauisse, quin ex his quatuor, igne, aere, aqua, terra, per mitionem coeuntibus nascerentur, quæcunque præter ipsa oriuntur & intereunt. De Placitone quisquis dubitat amens est. De Thalete, Anaximandro, Heraclito, & similibus idem iudicauit Galenus, cum sic scripsit. καὶ μοὶ δοκεῖσιν ἅπαντες ἐκείνοι τῶν ὑλῶν ὀνειράσθαι, ἢ κινῆ πᾶσιν ὑποβέβληται τοῖς στοιχείοις, καὶ τῶν τῶν μίαν ὁρῶντες εἰ ὑπολαμβάνειν εἶναι ἐ τὸ στοιχεῖον. In hoc corpore fieri censuerunt, licet mista ex his non minus alijs proximè generarent. Deceptionis causam putat Galenus, quòd non intellexerunt materiam tantū esse omnium communem, ex qua cum actu constitueretur elementū. Videbant elementa in se mutuò trāsmutari: nec qua ratione hoc eueniret, satis videbant. Certius nihil potest dici, quàm veteres omnes, aut saltem plerique, mista ex quatuor elementis nostris creauisse: siue ex antiquiore corpore fabricarent, siue prima esse crederent. Anaxagoræ atq; aliorum opinionem confutauit egregiè Aristot. in 1. Phys. & Democriti phantasiā in libris de Cælo & Mundo cribrauit. Quomodo Galenus ex rerum compositione probarit ex quatuor elementis conflata esse corpora omnia, in 1. de Elementis legere poteris. Hippocrates res omnes ex sed res omnes ex eisdem constituere, tam docet firmè

quatuor notis
elementis. con-
stituit.

Galenus in eodem lib. cap. 8. ex ipsismet verbis Hippo-
cratis, vt ambigere nullus possit. Vnum hic locum pro-
ducam propter sequentia. Sunt enim Paracelsici qui-
dam adeò impudentes, vt Hippocratem quos, in par-
tes suas traducere audeant. *Τοιαύτη ἔστι ἡ τῶν Φύσεων
ἔστι, καὶ τῶν ἄλλων ἀπ᾽ αὐτῶν. γίνετ' ὁμοίως πάντα, καὶ πλεονεχέει
ὁμοίως πάντα. σπινθηροειδὲς γὰρ αὐτῶν ἡ φύσις διὰ τῶν εἰρη-
μένων ἀπ᾽ αὐτῶν, καὶ τελευτᾷ καὶ τὸ εἰρημένον εἰς ταῦτόν, ὅθεν περ
σπινθηροειδὲς ἐκαστὸν ἐν ταῦθ' ἔν καὶ ἀπεχώρησεν.* Natura; in-
quit, animalium, rerumque aliarum omnium talis est.
Generantur enim & intereunt similiter vniuersa. Quo-
niam constituta est natura eorum ex prædictis omni-
bus (nempe ex calido, frigido, humido, sicco: siue ex i-
gne, aere, aqua, terra) & occidit, sicut prædictum est, in
idem vnumquodque ex quo conflatum est. Hucigitur
secedit: nempe ignis ad ignem, aqua ad aquam, aer
ad aerem, terra ad terram. FVR Præclare equidem vi-
deo antiquissimam esse hanc opinionem, quam ita con-
fidenter ausus est Hippocrates asserere: velim nihilominus
audire quomodo probari possit elementa esse
quatuor. Dubitarunt enim aliqui non tantum olim apud
vereres, sed & hodie ausus est Cardanus ignem ex
censu elementorum rationibus quibusdam submouere:
quas suo deinde loco tuis opponam. ER. Aristoteles
quatuor esse probauit pro more suo breuiter in Me-
teris, ex analogia & proportione materiae. Cum enim
contraria sint, ita diuisa esse secundum materiae
proportionem conueniebat, ne vnum virtute actione-
que sua corrumperet cætera. Alij ex principijs Aristote-
telis idem monstrarunt, argumento sumpto à natura
motus recti. Sed hæc ostensiones magis seruiunt ele-
mentis compositionis, quam mistionis. Quamobrem
his præteritis, quæ ad institutum nostrum propius perti-
nent, considerabimus. Iam ostendi sensus nostros ele-
men-

Rationes qua-
tuor duntaxat
elementa pro-
bantes.

PARS ALTERA.

mentorum numerum nos docere. An oblitus es sensibilem iudicem esse sensum, intelligibilem intellectū? Si de numero, qui hīc iam adsumus, oriatur quæstio, An non desipere arbitrareris argumentis demonstrare conantem tot nos esse, cū numerare nos oculis corpora dissolui clarè videmus. Etenim quando potum, exempli gratia, putrescit, partes aliquas instar aeris exhalare, quasdam instar aquæ humidæ in superficie hærerere, crassas & terreas subsidere cernimus. Easdem non minus perspicuè in integro deprehendimus. Quoniam aereas continuè effluere nobis declarant tum odor, tum rugæ cutis magis magisq; apparentes. Aqueas si vel leuiter digitis compresserimus, similiter conspiciamus. De terreis nullus ambigit. Easdem partes in corporibus mistis omnibus sensus comprehendunt, tamen si in alijs terreæ, in alijs aqueæ, in alijs aereæ sunt. Tria hoc pacto elementa perspicuè inuenta sunt. Nam corpora hæc simplicia, & non mista esse, Paracelsus corū probauit, vt supra declarauī. FVR. At quatuor alia elici queant. ER. Elementa, quæ apud nos hīc sunt, non esse pura, sed aliena quædam habere sibi admista corpora, certum confessumque est omnibus. Quare fieri potest, vt in vnoquoque elemento diuersi generis aliquid, licet exiguum sit, reperiamus. Qui primi ista obseruarunt, terram impurissimam esse animaduertunt. Imo puram non alibi, quàm in centro inueniri crediderunt. Mouerunt eos tum alia, tū quòd centrum esse perspexerūt, in quod confluerent omnia. Certè receptaculū ac velut sinus quidam est, in quo natura partus suos omnes, aut saltem pleosque miscet, generat, fouet, alit, auget, conseruat. Paulo minus impuram deprehenderunt aquam: pu-

Elementa nostra non sunt pura.

Cur elementa
facilius infima
petant.

riorem aerem: illum præsertim, qui à terra & aqua recessit longius: purissimum in globo suo existentem ignem. Ratio est, quod ad mistorum generationem creata elementa creatoris iussu loca infima facilius petunt: ubi rerum generationi subserviunt. Et si igitur aerem, exempli gratia, non nihil aquæ, terræ, ignis, in se habere perspexissent, aerem tamen simplex corpus esse incunctanter pronunciarunt: quod maximam eius partem simplicem, in quæ alia elementa totum permutari, non in diuersi generis corpora, instar aliorum quorundam resolui conspexissent. Ergo si Paracelsus ex aere quatuor elementa potuit efficere, ex impuro aere tale quid separauit. Et ignem ex aere facere caret difficultate. Aquam ex aere puro quomodo virtute ignis fabricare, difficilius est dictu. Quanquam veteres vnum elementum supponentes ex hoc cætera crearunt rarefactione & condensatione, vt ex Hippocrate liquet. Sed esto, ex aere nostro separetur aer alius, ignis, terra, aqua. Quæro an etiam ex hoc aere rursus eadem secerni possint: Si semper hoc fiat, abibit res in infinitum: quo nihil potest absurdius cogitari. Si tandem purus inueniatur aer, habemus quod quærebamus. Quantum porro fieri dei sit tribuendum huic de elementorum separationi: mendacio Paracelsi, prudens intelliget Lector, si, quæ in 2. Archid. scripsit, attentè perlegerit, accuratè examinarit. Sufficit nobis hoc loco monstrauisse, rectè antiquos ex euentibus de tribus elementis ratiocinatos. FVR. Quænam tria illa dicis? ER. Terram, Aquam, Aerem. FVR. Ego verò memini me legere, veteres Chæmiæ studiosos, quos solos appellare solent philosophos Chæmici & Paracelsici, de aere plurimum dubitauisse: propterea quòd in separationibus cum nusquam separatè reperissent. Equidem ex Paracelsi discipulis vnus, quem ego propter candorem & in arte sua

Paracelsi opinio de separatione trium elementorum ex singulis elementis uana est.

tesua experientiam (in qua supra annos triginta summo studio laborauit, ac longè plura cæteris obseruauit) maximi semper feci, sic scribit. Quartum elementum aer scilicet, non est per se, aut in subiecto suo, perceptibilis. In vento & in nube non sentitur aer, sed aqua: que per transmutationem est aeri permista. Et paulo post. Nihil aliud ibidem inuenire potuerunt vnquam, nisi tria, quæ dicta sunt. Aerem simplicem aut compositam ab alijs nullo segregare potuerunt artificio: sed semper aquæ didicerunt, vel igni sub oleo, permistum esse. ER. Idem hic Paracelsi discipulus mihi quoque visus est ab euidencia rerum minus discedere, pietatisque studiosior esse multis alijs. Sanè ingenuè concedit aerem elementum esse quartum, licet in distillationibus nulla possit arte separatim ostendi: plus tribuens euidentiæ in hac re, quàm arti suæ. Quod si vera sunt quæ hic scribit, quomodo vera potuerunt esse, quæ de elementorum separacionibus affirmauit Paracelsus? Sanè hic paulò pauciores annos exercuisse Chemicam videtur, quàm Paracelsus vixit. Sed hæc extra propositum dicta sint. Tria elementa manifestè sic cognita sunt quibuslibet perfectis mistis inesse. De quarto, scilicet igne, minus dubitarunt, quod calorem quendam in omnibus mistis percepissent, quem à solo igne nasci posse præclare perspexerant. FVR. Quibus argumentis permotos putas, vt ita censerent? ER. Grauissimis ac certissimis. Sanè res vna in pluribus & distinctis rebus inexistens non potest nisi ab vna causa effecta fuisse. Causæ namque diuersæ generant effectus diuersos: commune nihil pariunt, nisi commune aliquid possideant, per quod communem illum effectum generent. At calor in discrepantissimis rebus vnus genere inest. Quare à cõmuni aliqua causa productus est. Deinde quotiens res vna magis minusq; communicata.

Aer nõ potest
in Chemia se-
parari ab alijs
elementis.

Argumenta do-
cetta ignem in
mistis contineri.

est discrepantibus rebus, omnino est necesse, vt, quod alijs communicat, perfectissimè id ipsum habeat, quod alijs tribuit. Quòd autem alia magis alia minus eodem participant, ex eo accidit, quòd propius alia alijs ad illud accedunt. Si namq; vnicuique per se, & ex propria sua natura conueniret, æquè perfectè singula obrinerent. Certum porrò est, calorem maiorè ac minore inesse rebus mistis omnibus, quantumuis natura dissimilibus. Equidem in aliquibus inest adedè copiosus, vt planè vrat: in quibusdam vix, imò ne vix quidem sensibilis est: in nonnullis medio modo inuenitur. Et omnes hi ordines, gradus fermè infinitos habent. Quo fit, vt ex sua natura non habeant, sed aliunde eum accipiant. Vnde autem habeant, si non ab igne accipiant? Igne in rebus naturalibus nihil est calidius. Ergo cum semper, quod summè tale est, causa sit aliorum, quæ minus talia sunt, ab igne habent res mistæ, vt magis minusque calcant. Equidem in omni genere aliquod esse oportet, quòd sit aliorum mensura & causa. Quare & in calidorum genere. Hoc autè vocamus ignem. Demum quæcunque participatione aliquid sunt, ad illud velut ad causam reducuntur, quod per se tale est. At res mistæ calidæ sunt per aliud quodpiam seu participatione. Quocirca aliquid est primò & per se calidum, quod aliorum sit causa. Hoc autem quid sit, si ignis non sit, ne quidem fingi potest. Quippe quæcunque calefiunt, ab igne aliquo calefieri videmus. Cæterùm cum viderent ignem hunc nostrum violenter hinc detineri, sponte sua semper sublimia petere, suum ei locum in alto attributum, in quo secundum naturam seruaretur, cõcesserunt. Corpus ergo simplex esse cum experti fuissent, nec aliud eo calidius aut æquè calidum occurrisset, rectè collegerunt, ignem caloris sui participes res mistas efficere. At non potest hoc præstare

flare, nisi cum ipsis permisceatur. Ex igne igitur vnà cū alijs res mistas conflari ex his concluderunt. In secundo de Generatione & corrup. hoc vtitur insuper arguunt Aristoteles. Quæ miscentur, mutuo agunt & traria quæcunque verè miscentur. Constat porro in mistis esse aquam, corpus frigidum & humidum. Ergo inest etiam calidum & siccum, hoc est, ignis: qui princeps causa est mistionis. FVR. Non potest ignis res calefacere, absque eo, vt ipsis sit permistus: Certè multa calefacit, cum quibus tamen ipse non misceatur. Præterea in mistis non perinde ignem sensus clarè percipiunt, ac reliqua tria. Sed nec sublimationes ignem inueniunt. An non potuit calor, qui in mistis inest, à cœlo communicari? Solem certè quotidie calefacere sentimus hæc nostratia absque igne. Addam illud etiam, non debuisse Aristotelem ex motu ignis sursum tendentis concludere in sublimi alicubi eundem conservari, sed potius in aerem dissolui: quod ita fieri videamus. ER. Ignem calefacere quædam, cum quibus non misceatur certum est. At calorem ista nō diu servant ab igne semota, nisi in ignem permutata fuerint. Res autē misce calorem suum servant per omne durationis sue tempus. Quare necessariū est, vt substantiam calidam permistam habeant. Sanè ferrum, lapides, ligna, calefaciunt ad pristinam suam naturam. Non possunt igitur calidi tempore quouis calida esse ac permanere, sine calidi elementi permistione. Multa certè ex mistis habent, vt etiam vrant, idque media hyeme, ignibus omnibus longè remotis. Considera tantū animalia, in quib. calor manifestus est ipso mox tactu perceptibilis. Idem hic moriente animali mox exhalat. An dubitas num hic calor ab igne ortū habeat? Certè nihil

Ignem non esse in mistis probatur.

Responsio ad argumēta prædicta.

est aliud quàm ignis perfectè mistus, & ad mediocritatem redactus. Vnde autem & quibus rebus fouetur & conseruatur hic ignis in animalibus? Cibo nimirum & potu. Ergo & in his est ignis. Aluntur enim & autem res quælibet eisdem illis, ex quibus constitutæ sunt. Hinc alimenta videntur nomen sortita esse, quòd sententiarum, quas alunt, tanquam elementa. Ideo autem sententiarum, quia hunc, cum maximè sit inter elementa actiuus, magis alijs retundi in mistione oportuit, ne mistum ante tempus corrumperet. Profectò rectè ab Aristotele affirmatum fuit, ab igne puro nihil generari, sed corrupti potius omnia, quæ ab ipso attinguntur. Quocirca paucum esse in mistis oportet, exacteque mistum. Deinde quia est corporum omnium tenuissimum, non potest facile ullis instrumentis vinctus teneri, cum est à cæteris separatus. In sublimationibus igitur cum tenuissima parte aeris expirat, vt cerni nequeat. Tam nõ potest à cælo rebus mistis calor contribui, qui in eisdem constanter permaneat, quàm non potest ab igne hoc eis dari: quod apertè satis paulo antè ostendimus. Cæterum insania est, putare cœlestia nobis huc demittere partes sui corporeas, quæ pars fiant materiae mistorum. Quare neque Plinij neque aliorum sententia potest admitti, qui cœlestia instar sublunarium contra sententiam suam perceptionem mutabilia statuunt. F. V. R. Cœli corruptionem vereri non debes, si elementum sit, & generationes fructusque statis temporibus producat. Terram ante oculos habes æquali perpetuitate stabilem, vtcumque in annos & horas mutabili fructuum varietate gaudeat. ER. Agnosco Thrasonis verba. Sed responsum iam est. Si mistorum substantia differt re vera à substantia miscibilium, necessarium est, vt mutabilis sit horum substantia. Quare cœlestia instar sublunarium

narium sunt corruptibilia : quod absurdus multò est, quàm vt refutari debeat. Nec excusat, quòd totum non sit necesse corrumpi. Nos enim nec terram nec aliud aliquod elementū totum corrupendum ante mundi finem scimus, & nihilominus comparatione cœlestium verè corruptibilia nouimus. Quis terram neget mutata & corruptam esse certo modo, in generatione ossis, nerui, arboris, herbæ? Hæc omnia, quoniã corrupta iterum in terram soluuntur, & generari & corrumpi continuè terræ partes dicimus. Quòd qui de cœlo cœliuè partibus vel cogitare audeat, pro sano minime habendus est. De Aristotelis ratione, qui plura vult cognoscere, legat Scaligerum aduersus Cardani subtilitates disputantē. Constat corpus naturale suum appetere locum. Ignis autem corpus est naturale, ac sursum mouetur. Proinde spacium locumue suum habet in alto supra aerem, supra quem fertur. Quòd corpe substantiam, & quidem visibilem concedit esse, à summo corruptam calore. Quòd elementum sit, & ex dictis & ex dicendis intelligi potest. Et quomodo non putes delirare hominem, qui ignem esse dicat substantiam à calore corruptam, quomodo aqua in glaciem versa corrupta sit à frigore substantia, & eandem substantio dicat extremam caliditatem ac siccitatē subiectum corruptentem? An idem sunt substantia corrupta & caliditas corruptens? An fortè substantia corrupta sit accidens hoc, à quo corrupta prius fuit? An nō sunt hæ Chimæe similes Paracelsi delirijs? FVR. Quid si aeris partes aliquas dicamus à cœlo calefieri & sicari sic, vt ignis fiant? ac proinde ignē aliud non esse, quàm aerem inflammatum? ER. Si hoc pacto distinguas aerem, vt incensam & feruentem partem voces ignem, partem aliam appelles aerem, non de re, sed de verbis

Cæli non sunt
corruptioni
subiecti

litigabis. FVR. Sanè rationem nullam video cur ignem inficiemus esse Elementum. Etenim Cardani rationibus mihi quoque visus est Scaliger cruditiſſimè occurrere. Quin & ex iam dictis quædam rectius intellexi. Videre namque mihi videor, cur peritiores philosophi ignem in mistis formæ rationem quandam obtinere dixerint. Etenim non tam materiæ corporisque gratia, quàm actionis causa inesse cum oportuit. Est enim instrumentum naturæ, quo motiones omnes naturales præcipuè perficit. Rectè autem actiones & generationes igni attribuuntur, propter caliditatem inter qualitates primas habitus & formæ rationem obtinentem. Equidem Sapientes ignem imprimis esse partem dixerunt. Aristoteles quoque vitam asseruit esse participationis animæ in calore insito per durationem: vitam sine calore iudicans consistere nullo modo posse. Nec aliud, puto, veteribus persuasit animam esse ignem, quàm quod vitæ actionumque prope omnium præcipuam causam esse viderunt: earum, inquam, quas cognititas ipsi habebant. Quin etiam Paracelsus vitam & animam alicubi putarit nihil esse præter ignem: quod Cardano quoque non semper displicuit. Hoc certe libi quidò patet omnibus, ita ingenitum ignem perficere mistiones & coctiones, quomodo in artificialibus externus ignis easdem conficit. Scitè igitur Aristoteles calorem primum naturæ instrumentum & coelesti naturæ proximum scripsit. Cæterum imaginabile non est, quomodo internus ignis motionum actionumque naturalium causa sit vel instrumentum, siquidem per subiecti cuiusque substantiam diffusus ex parte subiecti negetur. Quippe non satis est, ut forma partes subiecti omnes informet, verum etiam instrumentum, quo primum suas operationes exercet, ac sine quo nihil admotum agit, ubique præsto esse, perque omnes partes extensum

Ignis inter elementa formæ habitus rationem obtinet.

Ignis non potest instrumentum esse formæ, nisi pars misti sit.

tenfum conuenit. Iam cum vno & eodem calore forma omnes rectè vti nequeant, sed proprio & peculiari quodam singulæ egeant, atque calor ignis maior & minor alia ratione nulla efficiatur, quàm si diuersa & inæquali proportione cum alijs elementis permisceatur, ambigere non potest quisque sanus, quin perfecta mista omnia ignem in se contineant. Quod vt est in causticis etiam tactui exploratum, ita in alijs facilè intelligitur verum. Attamen scire velim, cur non conspiciatur ignis in mistis, sicut alia elementa videntur? ER. Causa iam supra exposita fuit. Nunc illud insuper temonebo, cum ne in propria quidè sua sphaera semper videri. Sed ibi propter raritatem, in mistis propter contrariæ materiæ admisionem non lucet. FVR. Si supra aerem collocatus esset purus, maximè luceret: ac saltè aliquando videretur. ER. An tu nunquam æstate, ære serenissimo & purissimo existente, vesperi micare cœlum vidisti ac si fulgura ex nubibus erumperent? FVR. Vidi, & persæpe quidem. ER. At hæc fulgetra, vt sic nominem, nil aliud esse videntur doctis, quàm densatus ignis in sua sphaera (propter motum cœli) qui mox iterum diffluat. Multi ex veteribus in ea fuerunt opinione, cœlorum materiam à syderum materia non differre, nisi densitate & raritate: nec aliam esse causam cur hæc lucida esse videantur, illi non sic nobis appareant. Sed quid est opus alijs? An non ignis est, à quo affamur in veribus carnes? Est sanè, vt scitè monuit Iul. Scaliger. Atqui ignis hic, qui carnes proximè attingit & coquit, nec videtur nec lucet, propterea quod in ære inest puriore, quàm flamma. FVR. Cardanus negat ignem esse hunc fumum seu aerem calefactum, quòd non sit summè calidus. ER. Cardano licet dicere, quòd libet: nobis contra verum asserere nihil licet volentibus & prudentibus. Carnes hic ignis

Forma quilibet calore proprio utitur.

Ignis nō videtur in propria sphaera.

non assat modò, sed in carbones vertit tandem. Si non credis, manum admoue. Num verò iusta mouetur ratione, quia non vrat instar carbonum aut candentis ferri? Atqui saepe dictum ei est, corpus quodlibet in se collectum, viribusque vnitis, aut in materia densa multiplicatis efficacius agere, quàm in rariore materia. An flamma ex paleis accensa ignis non erit, quia non instar liquefacti ferri perurit? Nimis absurdè talia dicuntur. FVR. Quid de Aristotelis demòstratione tibi videtur, qua numerum quaternarium elementorum ex numero qualitatum ostendere conatur? ER. Præclarissimè de eadem sentio. FVR. Rogo te, vt mihi eam explices. ER. Si exactè voles intelligere argumentationis illius robur, præscire te quædã oportet. Primum est, impossibile esse, vt quod ex duob. aut pluribus tantam materia componitur, substantiam à cõponentibus diuersam sortiatur, si componentia suas naturas integrè conferuent. Equidem substantia domus (de materia loquor) non est diuersa à substantia lapidum & lignorum, ex quibus vt materia constructa fuit. Secundum, res mistas toto genere alias seu diuersas esse ab elementis, siue singula seorsum sumantur, siue simul omnia quacunque proportione iuncta, absq; totius substantiæ tamen alteratione, animo concipiuntur. Sane longissimè aliud est caro, pomum, lac, ab igne, aere, aqua & terra. Tertium, ex his consequitur necessariò, nempe elementa, cum ad cõstitutionem misti cocunt, mutuò tota alterari. Quartum, alterationem totius substantiæ non posse fieri sine qualitibus contrarijs inter se agentibus & patientibus. Etsi enim forma primi agendi principium est, vt anima ciborù cõctionis, non tamen agit primò, sed interueniente qualitate vt in cibi cõctione intercedit calor. Quintum, qualitates primorum corporum primas quoque esse, non

Elementorum
numeri ex qua
litatum nume-
ro demonstra-
tio. 1.

1.

2.

3.

4.

5.

ex 2.

ex alijs constatas: quod per se notum est. Sextum, nullū corpus inueniri, vnica præditum qualitate: quod tam est verum, quàm est certum, bis duo efficere quatuor. Postremum est, qualitates effectrices totas rerum substantias, non solam superficiē alterantes, numero quatuor esse. Hoc euidentissimè sensus docent, sicut à Galeno diuinè declaratum est in lib. primo de Element. cap. 9. His positis, de quorum veritate impossibile est intelligentes ambigere, firmitas ratiocinationis Aristotelex facile perspicietur. Summa hæc est. Tot sunt elementa mistionis seu mistorū, quot sunt primæ qualitates, totas rerum quarumlibet admotarum substantias alterare valentes. Etenim quòd hac qualitate cauetur corpus, misti elementū esse nequit, si modò totam misti substantiā concedimus aliam fieri à substantia elementorum: quod absq; totius substantiæ elementorū alteratione impossibile est. Cæterum qualitates primæ admota sibi tota persuadentes ac alterantes quatuor tantum reperiuntur. Tot igitur sunt elementa, quorū modis hæc qualitates iungi poterunt in subiecto simplici & vno. Cùm enim vna qualitate sola exornatum corpus nullum sit, ac proinde iungi eas in elementis oporteat, coniungi autem modis duntaxat quatuor possint, quatuor tantum necesse est mistorum elementa constare. Constat porrò has qualitates primas inueniri in igne, aere, aqua, terra. Hæc ergo quatuor, alia nulla sunt mistorum omnium elementa seu materia.

FVR Cur tactus & tactilium qualitatum facit mentionem Aristot. **PER.** Quia qualitates perscrutabatur primas & generalissimas. Quippe elementorum quarum vestigabat, quæ communis materia sunt mistorum omnium. Tales autem ab alio sensu nullo sentiri videbat, quàm communissimo. Sanè constat nullam esse qualitatem insensibilem in corporibus naturali-

6.

7.

bus. Frustra namque esset, quæ sentiri non posset: aut saltem non ponenda esset in catalogo qualitatum corporalium. Certum non minus est, non omnes sensus percipere qualitates quaslibet. Quare cum tactum sciret esse sensum maximè communè ac primum, etiam illud nouerat, communissimas eum sentire qualitates. FVR. Quid ergo? num tu quoque in hac es hares. Si elementa consideres vt corpora seipsis subsistentia, & partes mundi, dubium nō est, quin actu substantiali suo subsistant. Hic actus seu forma id est, quo subsistunt at non est tamen causa, vt ad mixturem veniant, atque se mutua actione ac perpeffione tum corrūpant, tum generent. Non ergo ab hac forma, quæ actu ipsis dat, hoc habent, vt sint mistorum elementa. Quod dico tale est. Ignis à sua forma habet, vt sit, quod est: sed ab hac forma non habet, vt causa sit combustionis, exempli gratia, domus. Hanc enim ignis comburit per caliditatem, qua sibi admota tentat assimilare. Qualitates igitur primas dicimus esse formas elementorum, quæ sunt elementa mixturem, non autem quæ sunt corpora seu partes mundi seipsis subsistentes. Nam sicut elementorum materia corporum mistorum elementum est, ita qualitates eorundem velut elementa quædam sunt, non quidem mistorum, sed temperamentis, quod in mistis inest. Siue igitur dicas, Qualitates primas esse principia elementorum, siue formas, non valde laboro, modò rem rectè intelligas. FVR. Nunc demum videri mihi mentem Aristot. in secundo de Ortu & interitu video. Statueram plurima tibi ex Paracelso & discipulis eius, itemque Cardano objicere: sed video in tua declaratione omnia dissoluta. Si rectè percepi quæ beneficio putas veteres elementa inuenisse hoc fermè modo

An qualitates
primæ sint ele-
mentorum for-
mæ.

modo colligentes. Mista solvuntur in diuersi generis corpora: & tandem omnia partim in halitum, partim in aquam substantiam, partim in cineres, vel terram, vel lutum resoluuntur: quantumuis in alijs aliæ partes huiuscemodi redundant magis minusque. Quare ex his constituta fuerunt. Hæc porro corpora cum corrumpuntur, non in partes dissimiles corrumpuntur, sed tota in aliud permutantur: quod in aere & igne manifestissimè apparet. In aqua etiam puriore minimum relinquitur, quod non expiret in aerem conuersum. In terra minus hoc cernitur, quia velut basis & præoptuarum quoddam facta cum sit mistionum præ omnium, minus esse pura debuit. Hoc tamè in his omnibus clarè esse videmus, maximam omnino eorum partem in corpus aliud totam transmutari. Quamobrem in seipsis simplicia sunt, ex alijs corporibus nullis composita. Huius naturæ cum plura non reperiantur his quatuor, scilicet igne, aqua, aere, & terra, necessum est hæc quatuor elementa esse corporum mistorum omnium: & neque plura neque pauciora inueniri in perfectis mistis. Idem hoc Aristoteles hac ratione conclusit. Mistorum substantiæ prorsus aliæ sunt à substantijs miscibilibus. Hoc esse non posset, si miscibilia se mutuo non alterarent tota. Quæ igitur corpora primò habent qualitates simplices illas, quæ per totam admotarum rem substantiam permeare totamque alterare valent, materia sunt aliorum corporum. Cæterum nullatenus inueniuntur, quæ priora igne, aere, aqua, terra, qualitates totas rerum propin quarum substantias peruadentes ac alterantes (quales quatuor duntaxat repertæ sunt) obtriuuerint. Nam quæ præter hæc possederunt caliditatem, frigiditatem, &c. non habent eas simplices & summas, sed mistas, temperatas, & repressas. Hæc ergo sunt mistorum elementa siue materia. E. R. Vides

*Summa eorū
quæ de elemen
tis sunt dicta.*

quanta sit hominis illius temeritas, qui inaudita de-
 monstrationum methodo ex primarum qualitatum
 numero, elementorum numerum constitutum ait?
 Has qualitates cum mortuas & steriles vocat, ratione
 se spoliatum declarat: nec Magistri sui placita se videt
 euertere. Quanquam hoc facile sit excusaturus con-
 trariorum locorum recitatione. FVR. Quid si ex au-
 thoritate Theophrasti nostri tibi negem, singula ele-
 menta binas in se habere qualitates? Verba eius hæc
 sunt: Ignis tantum calidus est, nec siccus, nec humidus.
 Terra solum frigida est, neq; sicca neque humida. Aer
 siccus duntaxat est, nec frigidus nec calidus. Aqua hu-
 mida tantum modo est, nec frigida nec calida existens.
 Et mox. Hoc præceptum est in elementis, ut vnicam ha-
 bere qualitatem intelligamus, absque adiectione calo-
 ris, frigoris, humoris, ariditatis. Si possunt enim spiri-
 tus esse simplices, ut non sint duplices, etiam elemen-
 ta possunt. Quanquam verò in mortalibus compositæ
 sunt qualitates, ut caliditas cum humiditate, non tamè
 id ita habet, quemadmodum veteres senserunt. Nam
 colicus dolor ab igne oritur, non à caliditate, non tamè
 caliditate, sed à caliditate sola. Quòd si morbus aliquis de-
 prehenditur calidus & siccus, cogitandum est duo ibi
 esse elementa, quorum vnum in iecore, alterum
 in liene sit, exempli gratia, non autem quòd vtrumque
 sit in viscere vno. Non possunt elementa duo simul ef-
 se, nec vnum potest calidum siccumque esse. Quippe
 ubi calor est, ibi nec frigiditas, nec humiditas, nec siccitas
 est: sic ubi frigiditas est, nulla reperitur aliarum qua-
 litatum. Ratio eadem est humiditatis & siccitatis, cum
 vnumquodque elementum præditum sit vnica quali-
 tate, non gemina. Quoniam secundum philosophiam
 nostram possibile non est, ut cum caliditate iungatur
 humiditas. Non enim aquæ elementum comparatur
 cali-

caliditatem. Neque caliditas in humore consistere potest, propterea quod utraq; est peculiare elementum. Eodem modo nec frigiditas fert siccitatem, sed per se sola manet. Siccitas enim est frigiditatis corruptrix. Quam non possunt conciliari humiditas & siccitas, tam non possunt iungi frigiditas & siccitas, vel caliditas & humiditas. Sicut enim pugnant calor & frigus, sic pugnant frigus & calor cum humiditate & siccitate. In Meteoris quoque negat terram frigidam & siccam: aquam frigidam & humidam esse, &c. In Præfagijs verò philosophari illos dicit, qui duo solummodò ponunt elementa calidum & frigidum: & ignavum esse, qui statuat quatuor. Non enim posse humidum & calidum simul consistere, ut nec frigidum & siccum. Item calidam rem nullam reperiri, quæ calida pariter & humidam sit: inque eo veteres erravisse, quod in vno elemento utramque qualitatem inesse censuerint. ER. Nolo sceleratas hasce nugas refutare: tantum indicabo quomodo ipse se ipsum refutet. Quæ ex 2. ad Athen. citata materia secreta diximus, calidum & siccum, factum est calidum humidum & humidum, aer, (ex quo invisibiliter humidum & siccum separata fuerunt) frigidum ac humidum nullam tribuit elementis qualitatem, omnes rationes concedit. Sic enim esse generans quomodo generans est. Singula porro elementa generare seu producere diversissima. Quamquam huius quoque contrarium scribat ad Athen. multa ex igne frigida nasci affirmans, tamen si frigidus ipse non sit. Sic in Astron. Tertius ait, in se ipsa frigidam esse & siccam, tamen si fructus frigidus, humidus, calidus, siccus pariat. In præfagijs calori siccitatem, frigori humiditatem paulò post adiungit sociam, ut nusquam sibi constet. Rationes cõ-

Qualitas quælibet ex primis est elementum Paracelsus.

Duo tantum elementa ponit Paracelsus.

sidera. Spiritus est simplex, ergo elementum vna qua-
 litate præditum est. Rectè sanè dicit iuxta suam philo-
 sophiam non posse calorem cum humore aut siccita-
 te iungi. Nam secundum naturam à Deo creatam lon-
 gè aliter habet: quod ego à nullo sanæ mentis homine
 à condito mundo negatum constanter credo. Aquæ
 elementum, inquit, non patitur caliditatem, nec cali-
 ditas cum humiditate copulari potest: quoniam vtra-
 que est elementum. An tu sanum putas sic loquen-
 tem? Itaque fatuus sim, si insanas hæc præstigias
 impugnare pluribus vel cogitem solum. F V R N.
 Nihil desidero amplius, ac sine ratione de Elemen-
 tis Paracelsum loqui iam video. ERAST. Adde
 iam his, quæ recta docuit ratio, sacrarum literarum te-
 stimonium, vt vndique veritatem sibi consentientem
 videas. Deum de principio cælum terramque creauisse
 & terræ seu elemētorum formis ab initio totam huius
 mundi materiam creauisse ex nihilo. De terra & aqua
 dubitari non potest, cum vtriusq; manifesta fiat men-
 tio. De aere & igne aliquid est dubij apud illos, qui Scri-
 pturæ sanctæ consuetudinem ignorant, propositumq;
 Moyses non obseruant. Equidem Moyses compendio res
 maximas voluit exprimere: Itaque extrema *duntaxat*
 cælum & terram creata dixit, cum totius mundi ma-
 teriam significare vellet. Mox aquæ facit mentionē,
 & spiritus super aquas delati: quem alij aerem, alij Spi-
 ritum sanctum intelligunt. Nec multum refert, vtrum
 affirmetur, modò non simili audacia exponas, qua im-
 pius Paracelsus in lib. de Matrice exposuit. Aqua, si-
 pra quam ferebatur Spiritus Dei, inquit, erat Matrix fe-
 minæ: Spiritus autem Dei spiritus erat, qui in homine
 est. Hoc constat apud Hebraicæ linguæ peritos, torum
 hoc vetustissimos Hebræos nomine cœli vel liquidi
 expri-

Sacræ literæ
 cōprobant do-
 ctrinam de 4.
 elementis.

Scelerata Para-
 celsi interpre-
 tatio.

Cœlū apud He-
 bræos quid si-
 gnificet.

exprimere, quod Græci cœlum, aerem, & ætherem no-
 minant. Docti certè nullū apud priscos Hebræos, tem-
 pore videlicet Mosis, proprium aeris nomen extitisse
 ferunt, (In sacris literis nullum reperiri cōstanter asse-
 disse affirmant) sed cœli nomen, aerem quoque comprehen-
 dunt. Posteriores efferunt nomine Græco, vt
 aiunt. Nullus certè huius lingnæ gnarus nescire scribi-
 tur, cœli nomen ab igne & aqua deductum composi-
 tumq; esse: quòd in hac aeris parte terris propinquo-
 re, pluuiæ, niues, rores, grandines, fulgura, fulmina, &
 mereora ignita alia quædam generentur. Vnde volu-
 cres cœli dicuntur aues. Sic in Scriptura pluuias de cœ-
 lo venire cœli meatus seu portas apertas fuisse in dilu-
 uio, & cœlū æneum fore legimus. Significat ergo no-
 men cœli seu liquidi, vt quidam interpretātur, totum
 hoc corpus, quod ab aquis siue à mari est vsque ad su-
 premum cœlum. Nec malè vocatur aer liquidus seu
 fluidus, non ob id solū, quòd pluuiæ, roris, pruina, ni-
 uium & grandinis est sedes, verū etiam quia maximè
 humidus est, maximèq; fluit. Adde quòd haud aliter
 in eo aues volando mouentur, quàm in aqua pisces na-
 tando. Cuius rei gratia Moses videtur auium & pisciū
 creationem coniunxisse: nisi verbis istis, Et volent vo-
 lucres super facie terræ, aliquis putet, auium produ-
 ctionem aeri imperatam à Deo fuisse. Et quid opus est
 vobis? Paulò pòst ait Moses, Deum in cœlo sydera, So-
 lem, Lunam creauisse, quod de octauo à nobis firma-
 mento seu octaua sphaera intelligi non potest. Et mul-
 to penius idem ex eo intelligitur, quòd aues volare
 dicuntur in superficie cœli, hoc est, in aere. Sed nec aquæ
 possum in cœlo aliæ ostendi, quàm pluuiarum in aere.
 Quare cum de aquis loquitur Moses per cœlum diui-
 dendis, nō de alijs, quàm de pluuijs videtur doctissimis
 quibusque fuisse locutus. Aquas itaque super cœlum

vocauit aquas super aerem nostrum : quæ quanquam supra totum aerem non est, supra partem tamen eius est. Sic Iosephus & Esdras lib. 4. cap. 6. exponere videntur. Verùm quicquid dicatur, immotæ indubitataque veritatis hoc manet, ex aqua & terra procreatas à Deo fuisse plantas, pisces, & reliqua animalia. Secundò certum est, neque terram, neque aquam pura tunc fuisse, vt ne nūc quidem sunt, sed reliquorum elementorum tantum habuisse in sese, quantum pro animalium, plantarum & aliarum rerum creatione satis fuit. Equidem permista fuerunt à Deo creata primùm, & postmodò distincta: in qua secretione duo illa, quæ præcipuè fuerant materia mistorum futura, minus pura relicta fuerunt aere & igne. Quin & tertio expressè meminit aeris, quando aues in superficie cœli volare iubet. Ignis explicatè non meminit, tum quia aliud ei erat propositum, tum quia res mistæ plus terræ & aquæ continēt, quàm aeris & ignis. Illa enim duo elementa in primis materiæ, sicut iam dicebam, hæc autem, præferunt ignis, formæ rationem quandam habere debuerunt. Equidem si potuissent mista calida esse ac permanere absque ignis permissione, haud magnus futurus erat in mistis vsus ignis. FVR. Integrè mihi satis factū esse hac in parte libenter fateor. Non enim nescio Sacras literas eas artes non explicare, quas humana menti Deus tradidit inuestigandas, inueniendas & excolendas. Quoniam illa præcipuè nobis exponunt, quæ nobis imperceptibilia sunt, nisi cœlitus patefiant. Quare non quæro in sanctis scripturis plenam principiorum artium & scientiarum, quas homines rectè excogitarunt, declarationem, sed hoc solo contentus sum, si non repugnare verbo Dei edoceri queam. ER. Præclarè loqueris, & præclarissimè censes. Quippe infania foret omnes artes exactè in sacris literis explanatas quæ-

*Cur non memi-
nerit expresse
ignis. Moses.*

tere. Nunc ergo mihi dicas velim, an non planè detestandam iudices illorum impudentiam, qui prædicta quatuor corpora mistorū omnium elementa negant? Equidem non modò tot seculorum consentienti eruditorum omnium sententiæ, verùm etiam sensibus & rationi: & quod ferendum multò minus est, verbo diuino palàm repugnant. Ego sanè scienter veritatem asperrantes, & impia superbaque arrogantia bonas utilitatesque artes opprimere conantes, inque locum salutarium exitiosas reponere volentes, quouis supplicio dignos esse censeo. FVR. Non repugnabo, quin malè, tria illà simplicissima Paracelsi elementa, vocètur Principia corporum vniuersorum, siquidem ita principij nomen vsurpetur, quomodo in hac re Aristoteles eiusque sectatores vsurparunt. Etenim vnumquodque horum trium per se & in se subsistere docet, cum alibi frequenter, tum in lib. de trib. Principijs (vbi etiam arte à se inuicem separari posse ait) vnumque aliorum auxilio minimè ad hoc egerit, vt existat. Quòd cum de principijs hisce philosophorum ne quidem cogitare liceat, vt quæ *ἄριστοι καὶ ἀσθενέστατα* duntaxat esse Galenus affirmet, persuasissimum habeo, perperā hoc modo principia nominari. Principium enim apud Aristotelem est simplex quiddā aded, vt ne cogitatione quidem diuidi possit. Corpus autem omne actu est in materia vel subiecto quodam: & proinde compositum est. Potest enim ratio distinguere in id quod habet, nempe materiam, & in id quod habetur, scilicet formam. Nulli interim prohibet, arbitror, sic principia appellare, quomodo philosophi ac docti omnes elementa nuncupant corporum mistorum principia. Sunt ergo principia & elemēta corporum, ex quibus omnia alia, etiam concreta & vulgaria philosophiorum elementa cum coelo composita sunt. Caterùm infinitis propè

Omne corpus est compositū.

locis asseuerantes docet id Paracelsus, quod nuper dicebamus, scilicet tria illa prima rerum vniuersarū primam esse materiam. Legimus hoc in Meteoris his ferme verbis. Verbo Dei, Fiat, tres species creatæ sunt: quæ in quatuor elementa sunt distributæ. Et postea. Nihil est sub hoc Sole, quod non sit confectum ex his tribus, nec in eadem iterum resoluatur, ita quidem, vt visibilia sint: ac clarè probent, rem quâq; in hæc tria sic dissolui posse, vt singula seorsum existant. Mox hæc addit, Tria hæc sunt materia prima, nomenq; vnicum habet, sicut Deus, nempe materiæ primæ. Et sicut in diuinitate tres distinctæ sunt personæ, ita hæc etiam quælibet harum specierum per se aliud est secundum officium suum. Vt enim discriminata sunt officia Patris, Filij, & Spiritus S. sic tria sunt munera disparia in his quoque, tametsi vno efferantur nomine. Hæc porrò materia diuisa partita fuit à Deo in quatuor elementa. Summatim distellas, elemēta, mista vniuersa, vt paulò post in eodem loco explicatissimè ait. Ex quibus aliud animo cōprehendere non possum, quàm elementa quoq; ex tribus hisce non quidē principijs Aristoteleis, sed primis corporibus cōmixta conflataq; esse. Proinde duplicia sunt apud Paracelsum & discipulos ipsius elemēta, pura scilicet ac simplicissima illa decantata tria, & ex his cōposita vulgaria 4. elementa, ignis, aer, aqua, terra. Quanquam ignē non cōcedat elementum esse, sed pro eo cœlum supponat, ex quo ignē tanq̄ ex sua quadā matrice productum opinatur. E. R. Ex recitatis à te pater hoc primū, magna iniuria affici à quodā Thrasone viros eruditos, cum elementa eos à principijs ait non potuisse discernere, proprietatesq; vtrorumq; confudisse. Deinde liquet qualis sit Mosaicæ philosophiæ discipulus, quocum nomine idem ornat. Præterea quomodo sibi con-

*Elemēta apud
Paracelsum du-
plicia sunt.*

ter intelligitur. Illud insuper etiam perspicitur, quatenus à veritate discedat. Denique apparebit, quàm pulchre à suis discipulis intellectus fuerit. Sanè præclarus fuit Mosis discipulus, siquidē ita nominari debet, qui ex professio Mosis aduersatur. Moses à Deo primo die totam materiam sub formis cœli & elementorum creatam dicit, Paracelsus tria sua corpora ante omnia alia à Deo euocata fuisse scribit: ex quibus postmodū cœlum & elementa concinnata creataq; somniat. Quid potest magis pugnans excogitari? Quo in loco Moses trium horum tanq̄ diuersorum ab elemētis meminit? Moses de principio dicit cœlum & elementa creata. Paracelsus affirmat prius tria quædam corpora producta (quanq̄ alibi æterna ponat) ex quibus postmodum cœlum & terra cōposita sint. Ad Athenien. sequentia scribit Omnes creaturæ ex vna materia ortæ sunt, quæ Myserium magnum nominatur. Hoc mysterium mater est elementorū omnium, & auia stellarum, arborū, carnū. Deniq; creaturæ omnes ex hoc natæ sunt sensibiles & insensibiles: licet nullæ actu seu expressè in eo inueniantur, quāuis aliud ipsa sit ab omnibus, ita ex mysterio increato (hoc enim misteriū non fuisse creatum plus sexies affirmat in vno hoc libro) à summo opifice effecta sunt omnia. Quomodo tu ista conciliabis? Primum dicit tria sua corpora à Deo creata: & ex his cetera deinde esse facta. Posthæc scribit elemēta ex increato quodam mysterio per separationē producta. Quinimo in principio 2. cap. Meteor. quatuor elementa ex nihilo immediatè procreata virtute verbi: idemq; hoc elementorū corpus in 4. deinde elementa diuisum fuisse. Quantū hic accedit ad Mosen, tantum discedit à se ipso: quoniam nec Mosis consentanea loquatur. Tamen quod impudētè & sceleratè comparat vnitatem

Qualis fuerit discipulus Mosis Paracelsus.

Materia prima Paracelsi est increata.

Scelerata comparatio Paracelsi S. Trinitatis cum sale, sulphure, mercurio.

essentiæ diuinæ ac personarum distinctionem cum fi-
 ctis suis tribus corporibus. An non in eisdem verbis af-
 firmat essentias habere diuersas, & vnumquodque per
 se subsistere, seorsumque monstrari posse? Cerrè ex his
 tribus diuersa proportione commistis, diuersa elemen-
 torum corpora cœinnata à Deo palàm dicit. Est, no-
 id substantia eorum erit vna, quomodo Dei est vna?
 Aut vnã esse oportet materiam tria hæc simul, quo-
 modo essentia diuinitatis vna est: aut seorsum diuini-
 tatis personas subsistere, quomodo sua principia sepa-
 ratè ostendi posse contendit: aut comparationè sum-
 mè impiam esse necessarium est. Quis personas diui-
 nitatis in essentijs distinctis subsistere non blasphemus
 & impius dixit? Vtinam & hæc & alia considerent ali-
 quando, qui ex vesani & immaniter impij hominis ore
 spurcissimo aliquid emanasse boni imprudenter cre-
 dunt. Quàm porrò falsum est, quòd ait corpora o-
 mnia, quæ suprâ terram inueniuntur, in salem, sulphur,
 & mercurium resolui? Profectò quisquis hæc audiet
 prudens & doctus, pudendum hoc mendacium sum-
 mè admirabitur. Quis ex aere & flamma purioribus,
 vt cætera fileam, credat inteiligens sulphur quoddam,
 salem, & hydrargyrum procudi vel arte vel natura? Ac-
 qui Paracelsus in omnibus corporibus tria hæc corpo-
 ra distinctè separateque se monstraturum pollicetur.
 Non possum non laudare illos, quoties talia lego vel
 cogito, qui mendacissimū fuisse impostorem asserue-
 runt. Suprà ostendi per variatam ignis operationem
 ex mistis res dissimillimas gigni: ex quibus impossibile
 sit mistum conflatum fuisse, tanquam ex miscibilibus.
 Generantur enim talia pleraque propter materiæ po-
 tentiam: actu neque ante compositum extiterunt, ne-
 que in composito fuerunt. Quis ignorat aliter conco-
 qui

qui panem in diuersorum animalium ventribus? Imò
 quis est, qui nesciat eundē hominem sanum & ægrum
 diuersè panem eundem alterare ac mutare? Calor sic-
 cus, magnus, paruus, humidus, vegetus, ignauus, tam
 generat ex re qualibet vna discrepantes materias, vt
 verbis exprimi nequeat. Qui in Chemia exercitati sunt
 palàm asserunt summam propè artem in eo cōsistere,
 vt ignis ritè temperetur. Etenim si vel augeatur nimis
 vel minuatur plus iustò, vel non æqualis conseruetur,
 ex materia vna & eadem, cui nec adiectum nec detra-
 ctum aliquid sit, res diuersissimas enasci constanter af-
 firmant. Quinimò nunquam bis idem ex vna & simili
 materia effecturum (nisi casu cōtingat) qui temperan-
 di ignis rationem non probè teneat, asseruerant. An ex
 omnibus talibus res quælibet coaluit? Non puto. Vl-
 timò in elementa resolui cernimus omnia: in salem,
 sulphur, & Mercurium, solui nullus homo verax con-
 stanter defendet. Equidem certo certius est, ne ex mi-
 stis quidem omnibus Mercurium elici possit. Ratio par-
 est aliorum. F V R. Erras tota via, cū putas de sulphu-
 re, sale, mercurio communibus accipienda. Ideò enim
 sic nominata sunt tria illa prima rerum principia, quia
 in nullis rotius naturæ rebus magis explicatas reperer-
 unt principiorum proprietates, facultates, & condi-
 tiones. Quoniam igitur in sale, sulphure, hydrargyro
 puritates, conditiones, manifestissimè conspiciuntur, pro-
 placuit tria illa prima corporum vniuersorum princi-
 pia nominibus ab illis mutuatis ornare, idq; philoso-
 phica authoritate. Cæterùm Mercurium vocant li-
 quorem, qui in rebus quibusque inest, & in fumū con-
 uertitur, ac facilè in altum tollitur. Sulphur appellant
 partem oleosam & pinguem, quæcunque facilè incen-
 ditur. Sic & salem vocitant portionem substantiarum

Cur prima cor-
 porum princi-
 pia nominibus
 salis, sulphuris
 & mercurij
 nominentur.

crassioſorem & concretam, quales ſunt in combuſtis
 corporibus cineres ER. Non erro, hęc ego ſed er-
 rant, vt ais, tota via, totoque cœlo, qui infeliciffimas
 iſtas ineptias conſectantur. Nec eſt, cur ſcabiem nobis
 cōprectetur ridiculus ille Thraſo, quia ſocij eſſe fatue
 iſtius philoſophiæ recuſamus. Hoc potius optet, ne ſu-
 ſus propemodum ademit, caput etiam repleat, men-
 temque totam eripiat. Non tu vel ex iam recensitis vi-
 des inſana nouandi libidine tumidos iſta excogitauit-
 ſe, vt ſupra vulgum ſapere putarentur? Quid enim a-
 liud dicunt, quàm quòd philoſophi promitcui (ſic e-
 nim veram philoſophiam profitentes nominant) iam
 olim per tot ſecula dixerunt & demonſtrarunt? Quis
 neſcit aerem facillimè, & poſt hunc aquam extenuatam
 in ſublime ferri? Quæ aquæ propria eſſe omnium
 eruditorum oculi omnibus ætatibus conſpexerunt, ſi
 moſi iſti philoſophi, vt nouiſſe plus alijs viderentur,
 mercurio adſcribere voluerūt. Quæ aeri maximè con-
 ueniunt, ſulphuri tribuunt. Quæ aeri maximè veri-
 ſimeque congruunt, ſali ſuo accommodant. Quid e-
 nim vapores per calorem ex liquoribus natos nos co-
 git mercurium potius vocare, quàm aquam aeriam
 aut vaporem? Cur etiam non rectius liquor ille, qui
 poſtremò in cuiusque miſti reſolutione cernitur, aqua
 nominetur, quàm hydrargyrum? Eodem modo cauſa
 adduci probabilis nulla poteſt, cur, quòd facile in flam-
 mam vertitur, ſulphur potius vocitandum ſit, quàm
 aer. De vltimæ ſolutionis partibus loquor. An non fa-
 cilimè rara omnia corpora, multum in ſe aeris conti-
 nentia, pinguedinis autem minimum, in largiſſimam
 flammam identidem conuerſi conſpicamur? Sanè diſ-
 ficilius pingua penè omnia corripit flamma, quàm a-
 rida ſtramina: ex quibus pinguitudinis vix minimam
 por-

Philoſophi
 promitcui qui
 ſint.

portiuunculam, postquam omnia conatus fueris, separaueris. Quid est ergo in eis, quod tam celeriter ignem concipit? Aer scilicet est per rari corporis substantiam dispersus. Quod enim corpus quodque rarius est, tanto facilius ab igne accenditur, quam densiora eiusdem generis (Nō enim comparatio inter pumicem & lignum densius instituenda est) Ergo sicut neque omnis fumus est hydrargyrum, nec solum hoc in fumū ab igne soluitur: ita neque omne facile inflammabile sulphur est, nec solum sulphur promptē incenditur. Quod si ergo præter sulphur alia quoque facile inflammantur, & præter mercurium alia itidem in fumum celeriter solvuntur, minimè necesse est, ut quicquid facile expirat, mercurium putemus: aut, quod promptē accenditur, sulphur existimemus. Ratio par est salis. Non enim solus sal crassescit ac densatur, sed præter hunc concresecunt alia. Quare vel eadem sunt ignis & sulphur, aqua & hydrargyrum, sal & terra, vel differunt. Si differre dicas, probandum erit. Quod si res sensuum arbitrio iudicanda sit, causa ceciderunt Paracelsici. Si iudicem statuerimus rationem seu intellectum, rursus victi sunt. Quippe ne imaginabile quidē est, quomodo tria hæc ex aere puro aut igne simplici queant vel separari vel fabricari. Si eadem affirmes, nihil peccarunt philosophi promiscui, qui res mistas ex igne, aqua, aere, terra, conseri docuerunt. Non enim, puto, aerem negabunt, profundiores isti philosophi (ut seiplos nominant) elementum esse quartum: nisi fortè purum aerem suo sulphure sale, mercurioque crassiorem putent. Certè inter elementa quatuor omnium apertissimè aer in anime brui, quidem possunt tempore viuere. Quamobrem nulla fuit necessitas, ut repudiatis vulgo nominatis elementis noua & peregrina conarentur suppo-

*Philosophi
profundiores
qui sint*

nere nomina, quibus interim res eadem significarentur. FVR. Non sunt eadem res utrobique. Etenim tria illa prima corpora, qualitates, facultates, differentias, & proprietates obtinuerunt omnes, quas in multis corporibus inuenimus. Et huius rei causa nomina salis, sulphuris & mercurij indita ipsis diximus, quod nulla res alia extent, in quibus æquè clarè facultates illorū expressæ reperiuntur. Etenim sale, hydrargyro, & sulphure, omnes omnium corporum differentia: proprietates, conditiones, conspicuæ sunt, ut supra diximus. ER. Admirabile est, quod dicis. An in vulgari sulphure, sale, & mercurio omnes proprietates corporum omnium seridè inesse dicis? Quo teste probabis, si negauerò? Si in hisce tribus omnia reperiuntur, frustra facta sunt cætera. Mirum quod vinum bibas, & panem edas, cum sale, mercurio, & sulphure ali possis. Mirum magis, quod arcana & quintas essentias rerum peruestiges, si in illis à natura præparatis corporibus vbiq; obuijs omnia reperiuntur. Vis liberè dicam, quod verum est? FVRN. Dicit. ER. Tam est hoc impudens mendacium, quàm illud est Paracelsi in 3. cap. Meteor. suorum, ita scribentis. De die ac nocte sciendum, diem à Solis, noctem à Lunæ lumine nasci. Et quibusdam interpositis, hæc addit. De nocte porro scire debetis, Solaris discessum occasumque non efficere noctem. Tam potens namque lux eius est, ut, quamuis nocte media totus sit sub terra, sui nihilominus supra terram luminis reflexione diei tantum possit efficere, ut & dies rectè nominaretur, lumineque eo nos frui possemus. Causa tenebrarum noctis ista est, quod certæ quædam stellæ vim habent peculiarem tenebras creandi tantas, ut in absentia luminis Lunæ nihil videant mortales. Sic cum in eclipsi Solis lumen aufertur à nobis, efficiunt stellæ noctium effectrices, ut nocturnæ tenebræ

*Solis occasus
non efficit noctem.*

bra fiant. An tu credis stellas aliquas luminibus suis per se tenebras creare? Mundus totus, imò Moses quoque, diuini spiritus plenus licet esset, nondum intellexit noctis & diei causas esse Solis ortum & occasum. Solus Paracelsus post tot à condito mundo seculorum præceptore suo diabolo didicit, stellas quasdam tenebrarum generatrices noctem efficere. Non minus ineptum, falsum, impium illud est, quod in mercurio, sale, sulphure omnes omnium corporum inesse dicitur differentia, proprietates, & conditiones. Quocirca tam non debet hoc argumentis oppugnari, quod omnes homines omnibus horis e mentium oculis vident, manibus palpant, sensibus alijs sentiunt, ratione intelligunt, quam illud non debet confutari. Deinde scribit Paracelsus, & confitentur ipsius discipuli, pluribus modis, quam tribus prima illa tria misceri. Non enim eadem est trium primorum ratio, proportio, & acris in mercurio vini, pomorum, carniū, metallorum, quæ in vulgari est hydrargyro. Eodem modo res habet in sulphure ac sale. Quo posito, necessarium est concedere alterum hoc, pro diuersa simplicium mixtione ac proportione diuersas generari in compositis facultates & proprietates. Loquor de illis, quæ nõ per solam partium compositionem, sed per mixtionem intercurrente alteratione coalescunt in vnum corpus. Nec potest hæc mixtio negari absolutè à Paracelsicis. Etiam elementa & cælum in Meteor. inter se substantialiter scribit differre, non eo duntaxat modo, quo varia diuersa ex variata auri, argenti, & æris mixtura conficiuntur. Idem hoc in alijs corporibus locum habere quis non videt? Ergo si propter diuersam mixtionem trium primorum differt aer à terra, prorsus est confectarium, vt pro varia horum mixtione non res solùm, sed & rerum facultates, conditiones, & officia varient.

In sale, sulphure, mercurio non insunt omnes omnium corporum vires

Quo fit, vt vel omnium mistorum Mercurius (exempli gratia) eadem proportione ex primis tribus conflatus sit, (ex quo sequeretur, omnium mistorum eadem esse vires & qualitates) vel non omnes omnium corporum proprietates in vulgari sale, sulphure, & mercurio expressæ sint. Prius ne Cacodæmones quidem ab initio mendaces au sint affirmare. Quocirca impossibile est, vt non sit falsissimum, quod tibi, profunde philosophesumis. Tu namque ex vulgariis illis corpus constitui negas, vt quæ per se absoluta sint indiuidua. **FVR** Haud rectè interpretaris verba, quæ protuli. Eadem quidem non hoc sentimus, omnes in cõmuni sale, sulphure, mercurio, mistorũ omnium proprietates actu & re ipsa inesse, sed de primis illis singularum rerum loquimur. Hoc dicere volui, nullam esse constantem vilius corporis proprietatẽ, quæ non vel in sulphure, vel in sale, vel mercurio, eiusdem corporis deprehendatur. **ER** Quid senseris nescio, quid dixeris, & cuius verbis dixeris, scio. Leguntur autem hoc modo. Corporibus autem in huiusmodi separatione deprehensis salis, sulphuris, mercurij, nomina imposuimus: quia in illis tribus indiuiduis omnes omnium corporum differentiarum proprietates, conditiones, manifestissimè conspiciuntur. His verbis redditur ratio, cur elementa tria nominata sint nominibus salis, sulphuris, hydrargyri. Si ergo sic argumenteris: Nomina elementis mutati sumus ex sale communi, sulphure, & mercurio, quia in cuiusq; corporis elementis insunt omnes singularum corporum proprietates, an non sis ineptissimus argutator? Tale fuerit hoc argumentũ. Paracelsus ideo vocamus asinum, quia castratus fuit. Iam verò nõ minus falsum est, quod isto modo concluditur, quod illud, quod antè diximus. Quis enim sapiens putet, in elementis omnibus inesse actu corporum differentias & qualitates? An etiam

In elementis
non insunt actu
omnes corporum
facultates.

An etiam sentiunt elementa, texunt, fabricant, nent, ratiocinantur? Ego in cōpositis aio plurimas inesse contentibus minimeq; fugaces proprietates, quæ in compositis non insunt. Quod maximè est evidens in illis compositis, quæ per substantialem mutationē elementum scorsum sumptō, nec in omuib. simul sumptis (neq; permistis tamē, neq; alteratis totis) inest proprietas trahendi ferrum, vt in Magnete: aut alendi, vt in lacte. Quod si potentia inesse dicas omnes materiales proprietates, (Formæ diuinius principium habent, nec ex elementis fiunt.) nulla causa fuit, cur à mineralibus mutareris nomina, quæ simile nihil retinuerunt. Etenim ex vestra sententia indiuidua sunt absoluta, elementaq; aliorum nequeunt esse, atque ideo ne proprietates quidem eorum potentia in se continent.

FVR. De proprietatibus elementis necessarijs loquimur, siue de illis, quæ mistorum omnium sunt communes. Mercurius totus ex igne aufugit, in aerem sese tollens. Sulphur totū crematur, vix aliquid sui vestigium relinquens. Sal totus concreta quædā est ac crassa materia, cineres representans. Cū igitur in artificiosa corporum resolutione quiddam occurreret in fumum abiens, & aliud quiddā inflammabile se offerret, ac tertio quiddam instar salis subsideret, nomina salis, sulphuris, mercurij, ab his ad illa transfulerunt, quod in nullis corporibus has proprietates euidentius veluti depictas inuenissent. Item sicut per omnia metalla & minusq; mista substantiam distributum videntes, eodem nomine ornarunt. Sic sulphur faciliè inflammari, & tum se, tum alia corrumpere videntes, quod eodem in mistis modo ageret, sulphur appellarunt. Sic de sale res habet iuxta analogiam. Non ergo voluerunt omnes

Proprietates
elementorū Pa
racelsi quæ sint

omnino mistorum vniuersorum facultates actu in sale, sulphure, mercurio inesse, sed illas tantum sunt comlementi naturæ pertinent, quæque omnium sunt communes. ER. Author ille ideo dicit principia nominibus salis, sulphuris, mercurij, nominata, quia in his mineralibus omnes omnium corporum proprietates velut pictæ inueniantur. Non ergo de solis elementum autem potest intelligi, sicut tu interpretaris. Quam absurdum autem atque impudens hoc sit mendacium, satis est ostensum. Quin & illud ostendimus, aquam citissimè in vaporem verti, & in altum ascendere: aerem facillimè accendi: terram in corruptione subsidere, ac proinde non fuisse opus noua nomina ab illis rebus mutuari. Quin imò nunquam in halitum solueretur ab igne hydrargyrum, si non esset ex magna sui parte aqua cum exhalatione terrea subtili commista. Nec sulphur inflammabile esset, nisi aerem tenuem calidum quæ in se contineret plurimum. Sic salem quoque quoad terra participat, concreescere certo certius est. Quid quod sulphuris partes aeris abluui possunt hætenus, ut haud paulò difficilius nunc quàm ante inflammantur? Impurum ergo mendacium est, vires salis, sulphuris, & mercurij, per artificiosam misti vltimam resolutionem inuentorum magis in vulgari sale, mercurio, & sulphure multiplicatas esse, quàm in elementis. Haud ignoro ex mistis quibusdam succum gigni opera ignis mercurio vulgari admodum similem. Sed non de hoc nos agimus in præsentia, verum de eo, qui simplex corpus aut alijs illius elementum est. Hoc enim ex metallicis aut alijs quibusuis rebus, si ita libet, arte confectum hydrargyrum, aut hydrargyro simile corpus, simplex non esse corpus, sed mixtum, quod videlicet in diuersi generis corpora distingui valeat, Paracelsici omnes concedere velint nolint coguntur. Si simplex esset, non posset aliud

Cur hydrargyrum in fumum uertatur.

Proprietates
elementorum
sunt quædam

Hydrargyrum per Chemiam ex mistis paratum, est mistum corpus.

Unde ex vna, & aliud ex alia referri, sed ex omnibus vnum & simile specie, viribus, eliceretur. At magnam esse salium, sulphurum, hydrargyri, ex herbis, mineralibus, animalibus eorumque partibus separatorum varietatem, repugnantiam, differentiam, sponte affirmat. Ostendi iam, Paracelsum causam nullam habuisse, nomina mutandi, cum vera esse quæ dicit, nullo possint modo, nisi res intellexerit easdem nobiscum. Sed neque apte nominauisset, si quàm maximè res ipsæ extant. Addam nunc obiter etiam, nullum habere alium vnum nominum istam nouationem præterquàm quòd, quæ clara & intelligibilia prius erant, obscura, intricata, & incomprehensibilia nobis redduntur. Aiunt se hoc pacto facilius respondere, cur, exempli gratia, Opium amarum existens stupefaciat. Vtrique dicimus & calidas ponimus & quidem ita frigiditas, vt à peculiaribus & vobis non satis explicabili qualitatibus elementarijs dicunt, cum sulphur Narcoticum inesse dicunt, & saltem diaphoreticum. Quid enim, quæso te, in causa est, vt oleosa pars in Opio stupefaciat: non item quæ in alijs rebus inest? Si ad mitionem partiunt referant, (de qua re infra, cum de mitione differemus, plura audies) eodem recident. Etenim proportionem partium mitionis nunquàm percipere intelligentia poterunt, quicquid mentiantur, vt in speciali substantia verè possint pronunciare narcoticam esse. Ergo sicut nos effectus docuit stupefacere partes in Opio non amaras, sed alteras, scedo & graui odore præditas, ita & illas Quid ergo habent amplius? Quod viderunt in parte oleosa magis hanc vim inhæsisse, quàm in alijs. Quod si etiam daremus illis, in illa parte sola hanc vim inesse, de qua re postea loquemur, si dabitur opportunitas, an pro-

Nominum nouatio parit obscuritatem.

*Dam aliquid
prius id habet
quàm accipiēs.*

pterea iustam causam habuerit Paracelsus omnia in-
nouandi & peruertendi? Sed hoc misso, propius con-
ferre pedes manusq; oportet. *Quæro* ex te primū, V-
trum, qui dat aliquid, prior id ipsum habeat semper eo,
qui accipit. *FVR.* Habet. *ER.* Verum hoc est etiam in
rebus incorporeis, vt si quis me doceat aliquid. Omni-
no enim priorem hoc, quod me docet, scire necessariū
est. *FVR.* Sic est. *ER.* Credis ne dantem ab accipiente
differre, aliumq; esse necessariū? *FV.* Credo. Nō enim
fieri vlla vi naturali potest, vt dans & accipiēs, mouens
& motus, agens & patiens non distincti sint. Et si enim
res vna sæpe à semetipsa mouetur, semper tamen aliud
mouet, atq; aliud mouetur. *ER.* Iam verò quod actu
est, quod est, atq; aliud tale efficit, quale ipsum est, illud
nō fateberis rationē habere dantis? *FV.* Fateor. *ER.* Et
quod potest tale fieri, quale prius illud est, actu autem
tale nondum est, hoc accipientis rationem obrinet.
FVR. Verum. *ER.* Ergo quod actu est, dantis, & quod
potentia est, accipientis locum retinet. *FVR.* Prorūsus.
ER. Prius ergo est natura illud, hoc autem posterius.
FVR. Necessarium est, cū præsertim de agentibus &
patientibus sermo est. Non nescio quidem potentiam
in vno præcedere naturaliter actum. Prius enim me o-
portet potuisse discere quàm didicim. At in diuersis
naturaliter semper prior est actus potentia. Prior enim
est doctor discipulo. At quò velis ire nondum video.
ER. Sulphur illud ex corporū tribus principijs vnum,
dicebas hac esse ornatum facultate, vt promptè accen-
di posset. *FVR.* Dixi. *ER.* Nō puto vel te vel aliū quem-
piam dubitare, quin frustra sit potentia, quæ non possit
in actum reduci. *FVR.* Nihil dubito. *ER.* Naturam ni-
hil frustra condere similiter fatere arbitror. *FVR.* Pa-
tet. *ER.* Omnis igitur potentia naturalis habet aliquid
in natura respondens, à quo in actum reducitur. Aliàs
enim

PARS ALTERA

enim frustra esset condita. FVRN. Non inficior, ERAS. Fateris igitur potentiam hanc non fuisse frustra factam? FVRN. Cur non faterer? ERAS. Aliquod igitur est, à quo possit in actum reduci. FVR. est. ERAST. At hoc natura prius esse positum est. FVRN. Memini. ERAST. Ergo prior est ignis sulphure illo. Quod verum esse non potest, si ex ipso natura priores toto sunt partes, ex quibus totum vt ex materia est mistum conflatum que. FVRN. Verum hoc est in illis, quæ in tempore fiunt. Sed in creatione non est necessarium. Quoniam, vt supra de Elementis ego de partibus & toto composito affirmauero. Sanè constanter dico ex tua sententia, ignem non præcessisse aerem, tametsi potentiam in se obtinuerit ab initio, vt esset ignis. Non minus igitur tuam ipsius oppugnat sententiã, hæc tua ratiocinatio, quàm meam. ER. Videmus itaque an ita res habeat. Creationem frustra adducis, propterea quòd Paracelsus distinctas, & ordine seinuicem sequentes ponit rerum factas esse vel generationes vel separationes. Vbi enim prima illa tria creata concedit (Nam ex increato mysterio magno supra patuit cum per separationes aliquot generauisse hanc rerum vniuersitatem) primò creata dixit, ac postmodum ex ipsis mistis confecta fuisse elementa. Fuit igitur inflammabile, antequam esset inflammans. Nos cum Scriptura negamus corpora ante cælum & terram seu elementa extitisse, sed torius mundi materiam sub elementorum & cæli formis Verbo Dei ex nihilo non ex corporibus alijs vel prius vel simul creatis concreta fuisse constanter asseueramus. Nam non fuissent ex nihilo facta, si prius tria illa fuissent creata. Nec rectè dixisset Moses, Deum in principio crea-

Deum Paracelso non creauit in principio cælum & terrã

uisse cœlum & terram. Quoniam in principio creauit
 fer illa, ex quibus conflata postea fuissent cœlum & ter-
 ra. Tantum ergo inter nostram & Paracelli sententiam
 est discrimen, quantum lux à tenebris, veritas à men-
 dacio differt. Fatemur proinde rectè ac verè actum
 non esse in Elementis potètia priorem tempore, cum
 in eodem instante momentouè ignis inflammans &
 aer inflammabilis extiterit. Hoc autem non prohibet,
 quo minus actum natura priorem tunc quoque fuisse
 potentia dicamus. Maxima insuper disparitas in illo
 quoque cernitur, quod nos minimè dicimus id quod
 actu est, & id quod potentia est ita se habere inter se, vt
 pars componens se habet ad totum compositum.
 Quippe ignis per se, & aer quoque per se creatus fuit,
 nec vnquam fuit alter alterius pars, vt nunc de parti-
 bus loquimur, sed tantum potuit alter horum muta-
 re, alter mutari. Paracellus autem hoc ipsum, quod est
 inflammabile, inflammantis compositi partem facit
 materialem, & quidem ita, vt in eandem resolui rursus
 queat. Etenim ignem ex sulfure, sale, mercurio, gene-
 rat, & in eadem iterum reteri posse assèuerat. Quare
 neque natura neque tempore prior est actus potentia.
 FVR. Aliter respòdebo. Dicam enim inflammans non
 esse ignem, sed cœlum. ER. In eodem hæres luro. Quo-
 niam cœlum quoque ex eisdem fabricat. Cœlum præ-
 terea ne verum quidem sulfur, nedum illud, quod ex
 mistis plurimis fortè eliciatur, promptè inflammat,
 sed prorsus tardè ac difficulter. Cogeris, quòd nunqu-
 te tandem veritas, & in quascunque formas transmu-
 tes, quatuor ponere corpora prima, nempe ignè cum
 eadem esse dicamus ignem & sulfur, & accidente so-
 lum differre statuamus? Sulfur itaque materia est ignis
 non nihil refrigerata: cui si calor auctior accedat, incen-
 ditur

Paracell. cœ-
 lum ex sale,
 sulf. Merc. fa-
 bricat.

ditur ac sit ignis. ER Non euades hoc modo difficultatem. Manet enim præcisè eadem. Equidem hic quoque aliquid ponere oportebit actu eousque calidum, quousque sulfur opus habet caleferi, vt verè actu que ignis fiat. Secundò implicatiore te reddes. Paracelsus enim tantum abest, vt ignem sulfur concedat, vt ex sulfure, sale, mercurio, tum demum gigni putet ignem, cum ex eis prius coelum fuerit genitum. Tertio certum est, ignis hoc esse proprium munus, vt naturalium rerum omnium mitionem dissoluat: atque materia cuiusque rei partem, quantam potest, sibi assimilet: nec prius agere cesset, quam opus suum perfecerit. Cum sibi quæ attingit, assimilauit, ab actione desistit: quod ei cum naturalibus rebus omnibus est commune. Nihil enim in id agit, quod per omnia est simile: sed inter quæ aliqua est contrarietas, inter hæc sola est actio & passio. Cæterum ignis agit in sulfur, vt est positum. Aliquid si in sulfure est dissimile à natura ignis. Quoniam si in sulfuris materia nihil esset diuersum à materia ignis, non magis ageret in sulfur, quam in se ipsum. At ignis corrumpit substantiam cuiusque sulfuris, adeoque rei inflammabilis. Quocirca non potest eadem esse vtrorumque substantia. FVR. Summa dictorum huc usque hæc est, si non fallit memoria. Primum quidem hoc rectè nomina elementorum trium, si quammaximè res vera esset, à vulgari sale, sulfure, mercurio, transiisse, propterea quod nulla sit inter hæc & illa corpora peculiaris similitudo. Nam neque actu neque potentia hæc illorum habere vires & proprietates. Vt verumdicam, turbauit me nonnunquam nomenclatura non tam nouitas, quam variatio. Aliquando nominat ignem, salem, balsamum: interdum vocat sulfur, balsamum, liquorem, siue sulfur, salem, mercurium: nonnunquam salem, balsamum, mercurium. Et c. im alibi

balsamum & Mumiam pro eisdem ponat, atq; corpus
 mistum ex omnibus velit, parum venustè pro princi-
 pio locis alijs visus est mihi ponere. Addo, quòd apertè
 in Meteoris ipse ignem vocat sulphur, cum alibi ferè ex
 sulphure ignem cõpositum contendat. Secundò, cau-
 sam nullam habuisse Paracelsum eiusq; discipulos no-
 tia hæc principia introducendi, cū, quæ ipsis tribuūt, in
 elementis omnia, & prius quidè reperiantur. Tertio fal-
 sam esse hanc opinionem multas ob causas. Prima
 est, quòd aduersetur sacrosanctis literis, contra quas ne-
 quidem cogitare nobis aliquid fas est: nedum obstina-
 tè defendere. Altera, quòd sensus ipsi nobis demonstrēt
 mista in elementa, quæ concreta & vulgaria appellant
 Paracelsici, tandè resolui: non autem in tria illa corpo-
 ra. Tertia, quòd omnes eruditi medici & philosophi tot
 sæculis summo consensu senserint ac docuerint, 4. vul-
 gò vocata elementa materiam esse mistorum omniū:
 nec alia vlla agnouerint. ER. Argumentum ab autho-
 ritate non ignoro quàm sit infirmum ac lubricum. At
 in præsentè causa neuti quàm videtur aspernandum.
 Etenim agimus non de re cœlesti, ad quam intelligen-
 dam peculiari dono ac reuelatione cœlitus missa opus
 sit, sed de tali, quam humanus animus sensuum opera
 vtens inuestigare, inuenire, & percipere potest. In hac
 excolenda eum amplius duobus millibus annorum la-
 boratum sit ab omnibus intelligentibus Græcis, Latie-
 nis, Arabibus (& lōgè prius ab aliarum nationum qua-
 rundam ingeniosis hominibus) nec diuersum ab vllis
 perspicere potuerit, non probabile tantū, verū etiam ne-
 cessarium penè redditur argumentū. Validius & pro-
 fus necessarium efficitur, cum Paracelsum rudissimum
 asinum fuisse, æratemq; in computationibus cum Au-
 rigis alijsq; talibus consumpsisse cogitamus. Validissi-
 mum & planè indissolubile tunc est, cum Mosis autho-
 ritatem

Argumenta ab
 auctoritate ali
 quādo nō sunt
 aspernanda.

ritatē coniungimus. Qui contra sensum, contra intel-
 ligentiā, contra eruditorum omnium sententiam aliquid
 innouare studet, perinde facere videtur, ac si quis sartoribus
 conetur persuadere, pannos non esse filis consuetos, sed vel iuncis ac viminibus connectendos, vel glutine
 conglutinandos: aut lapides non ferro, sed mollifices earum rerum contendat. Insanit, qui spreta sacrarum
 literarum autoritate sua illis somnia anteponere conatur.
 Certo certius est, multos omnibus ætatibus extitisse summa
 ambitione turgidos, qui vix aliud cogitant, quam vt nouatione & contradictione sibi nomē & gloriam compararent. Tam insipiens aut nullus fuit, vt
 elementa alia statueret. Adde quod fumosi illi Philosophi, ex
 quorum fornaculis, venenatisq; carbonibus ac fumis Paracelsus
 sua deglubit, non sunt ausi hac in parte ab euidentia rerum
 discedere. Sed iam perge tu. FV. Adhucere tribus prædictis
 rationibus quartam volui, quod videlicet ratio non minus
 clarè contrarium probet. Semper enim quod dat aliquid, prius habere id
 ipsum, quod dat, eo quod accipit: hoc est, actum naturam
 semper præcedere potentiam in diuersis posterioriorem neque
 natura neque tempore vnquam aut esse aut fuisse. Hoc posito,
 ex eo, quod sulfur illud primum noneretur inflammabile,
 duobus argumentis, probari non posse tria solū elementa
 statui. Quod cum inflammaretur natura prius esse: tempore
 posteriori quidem posse. Proinde impossibile esse, vt prius fuerit
 vel natura vel tempore sulphur, igne. Priori autem, necessario
 esse partem toto, ex qua vnā cum alijs tanquam materia
 inexistente, & quidem sic inexistere, vt in eam rursus
 possit resolui, conflatū ponitur. Præterea cum inter
 agentia & patientia naturalia necessariū sit cōtrarietatem
 seu dissimilitudinē esse, atq; ob

Quibus nomatores Paracelsici similes sint

Actus natura præcedit potentiam in diuersis.

Argumenta a-
lia contra Pa-
racelsi argu-
menta.

id, quod potest inflammare, necessario ab eo diuersum
fit, quod aptum est inflammari, non posse ignem & sul-
fur, pro eisdem haberi. Quamobrem cum non possit
ignis esse vel natura vel tempore posterior sulfure, &
ab eodem velut dans ab accipiente differat, plura tri-
bus illis ponenda fuisse. Quod si iam sulfur libeat aere
vocare, quo nihil citius ac facilius inflammatur, liquo-
rem aquam, saltem terram, atq; his superaddatur ignis,
expeditam esse omnem controuersiam. ER. His alia
praeterea possunt addi. Si tria illa sunt corporum alio-
rum omnium elementa, necesse est, ut vel sint mutabi-
lia vel immutabilia. Inalterabilia ponere non poteris,
cum Paracelsus cum Discipulis diuersa & pugnancia
genera salium, mercuriorum, & sulfuris ponant. Supra
quoque diximus, Paracelsum ex tribus suis elementis
constituere Elementa non minus differentia, quam
lignum a metallis, lapidibus, spongijs differat: nec ita el-
se composita, ac si ex argento, auro, & aere diuersa mi-
stis distincta quatuor faceret artifex pocula. Hoc autem
impossibile est ponere, nisi tota per totam alterari altera-
tarique mutuo ponantur. Constat porro talem altera-
tionem, quae εἰσπορισ dicitur, adeoque εἰς κομίας καὶ ἀπο-
ρισ, ut Galenus ait, ἀλλοίωσις ὀνομάζεται, absque sensibili-
bus qualitatibus non perfici. Quocirca necessarium
est, ut suis Elementis sensibiles eiuscemodi qualitates
adscribat, quarum beneficio misceri & in vnum cor-
pus distinctum coalescere queant. Caeterum qualita-
tes tales non sunt plures, (de simplicibus & summis in-
tellige) quam quatuor, caliditas, frigiditas, humiditas,
siccitas: id quod sensus ac ratio demonstrarunt: & scru-
lorum omnium consensus experientiaque compro-
batur. Siue igitur singulas singulis, siue binas singulis
Elementis assignes, prorsus cogaris plura tribus nobis
scum ponere. Ternas enim qualitates in vno aliquo
collo-

collocare non audebis, quoniam contrarias necessa-
 rio duas ex his esse oportebit. Quare vnica tantum e-
 rit in elementis Paracelsicis cōtrarietas, siue integram
 coningationem, siue dimidiam solū subiecto pro-
 prio carere putes. Quod si autem corpus summè cali-
 dum & siccum nullum est in natura præter ignem, pri-
 mō conuenit summus calor igni. Ignis igitur elemen-
 tum erit, non sulphur. Idem est de alijs iudicium. Hæ,
 dico, qualitates faciunt, vt elementum sit, elementum
 mistionis, vt supra exposui. Nam harum opera mutuū
 se alterant ac mutant, & in naturam à se aliam concre-
 scunt. Neque moror, quod Paracelsicus quidam seridò
 affirmat, facultates calefaciendi, frigefaciendi, &c. ex-
 ternas esse, corruptibiles, crudas, impuras. Quī quæso
 totam substantiam peruadunt: imò sine quibus aliæ
 nullæ qualitates per totas rerum naturas siue substan-
 tias extendi possunt? Corruptibiles nisi essent, princi-
 pia generationis & mistionis non essent. Crudæ sunt
 certe, quoniam Paracelsi & sectatorū eius capita perco-
 quere nequiverunt. Impuræ sunt, quia ex puris manen-
 tibus nihil gigneretur. FVRN. Quid si mutabilia esse
 negem prima elementa? Equidem videtur hoc ex co-
 nsequi, quod per αἰάλωσις seorsum possunt monstra-
 ri, quod in transmutatis fieri non posset. Præterea scio
 me cum in Paracelsi, tum in eius discipulorum scriptis
 legisse, quæ hoc idem testentur. ER. Ratio tua ineffi-
 ca est. Nos enim Elementa mutari tota scimus: & ni-
 hilominus composita in eadem solui ad extremum no-
 uimus. Si prorsus mutarentur, non miscerētur, sed cor-
 rumperentur: nec essent ex misto separabilia. Impossi-
 bile namque est, vt, quod omni actu substantiali caret,
 verè possit χωρῆσθαι vocari. Si non mutarentur, non
 differret mistum à miscibilibus, nisi ordine, situ, & alijs

In elemētis Pa-
 racelsi vnica
 tantum inest
 contrarietas.

Qualitates pri-
 mæ nō sunt ex-
 ternæ elemētis

Elementa sunt
 mutabilia &
 nihilominus
 χωρῆσθαι.

talibus accidentibus. Quo posito, præter Elementares res cunctæ essent quiddam vnum per accidens: quo nihil ab homine possit excogitari falsius. Mutabilia igitur sunt, tametsi non prorsus corrumpantur. Quid igitur prohibet, quo minus idem de Paracelsicis affirmetur? Ostendi Paracelsum ita sentire, vt dixi. Si contrarium alibi affirmauisse eundem asseueres, non mirabor, qui vix vllam ei sententiam veram constanter placuisse animaduerti. Mihi in omnibus contradictionibus sufficient indicare, vtram partem probem aut improbem, vtranque comprobare cum nequeam. FVR. Ingenue profiteor, quod sentio, nihil me firmitatis in ista de principijs sententia Paracelsi inuenire: quin potius omnia sic pugnare video, vt reconciliari non posse persuadere mihi incipiam. ER. Restant quædam de hæc re dicenda, FVR. Audiam perlibenter. ER. Si tria illa verè sunt mistorum Elementa, prorsus est necessarium, vt ex eis mista sint confecta, & in eadem iterum reuertantur. Si ergo demonstrauero mista in hæc non posse resolui, demonstratum pariter fuerit, non esse Elementa FVR. Non nego Est enim hæc natura Elementorum. ER. An non hoc mihi dabis, si in illa resolui debeant vel à natura vel ab arte, seorsum singula subsistere possent? FVR. Dabo. Sed & Paracelsus idem tibi dedit in superioribus. ER. At nulla vi naturæ potest fieri, vt in se & per se secretum subsistat, quod nullo vnquam momento separatum substitit, hoc est, quod Deus, vt in se & per se existeret, nunquam fecit. At qui tria illa nunquam facta sunt apud nos, qui creatum à Deo mundum scimus. Quoniam scriptura testatur Elementis & cælo nihil ad hanc vniuersitatem rerum seu mundi pertinens prius creatum esse. De principio, inquit, Moyses, creauit Deus cælum & terram. Si ante omnia creata hæc sunt, non est aliquid ante ipsa creatum. Nunquam

Mista non possunt in elementa Paracel. resolui

Quam ergo substiterunt ante elementa nostra vestra principia. Iam nec apud Aristotelem qui mundum ab eterno fuisse opinatus est, corpus aliquod cœlo & elementis antiquius reperitur. Quin apud Paracelsum quoque non substiterunt per se tria illa, vel saltem substiterunt materia, siue totam molem distribuit in quatuor elementa, vt nihil eorum remanserit nō diuisum. Hac de causa videtur horum congeriem appellauisse materiam primam. Cæterum nemo est tam rudis, qui non intelligat materiam primam huius mundi non creatam, sed concreatam esse, ac proinde per se neque substiterunt neque subsistere posse actu: imò ne cogitatione quidem naturam eius comprehendere mente possumus, verum ex analogia duntaxat tenuiter & obsecure adeoque notho syllogismo, vt aliqui loquuntur, cognoscimus. Quomodo igitur scribunt Paracelsus & discipuli eius, mista separatione seu analysi artificiosa in tria elementa sic diuidi, vt seorsum subsistant, separateque monstrari singula queant? Quæ Deus & natura nunquam voluerunt seorsum existere, vos per artem ita secernetis, vt separatim consistant? An non est hoc cum Deo certare de sapientia? Si statim de principio tota congeries trium illorum consumpta est in fabricam mundi seu Elementorum, vt pars nulla manserit reliqua, quo pacto mista in corpora dissolui poterunt Elementis priora? An analysis principium compositionis sic excedet, vt infra ipsum descendat? Quis sub hoc sole aulus est cogitare compositi retexionem progredi longius, quam ad compositionis principium? At Paracelsici suam analysim vltterius proferunt. Deus enim incepit ab Elementis compositionem, & ob id nos finimus in eisdem resolutionē. Paracelsici ab eisdem incipiunt mistorum generationem & retexionē

Quæ Deus & natura separate existere uoluit inseparabilia sunt.

Analysis compositorum non extenditur ultra principium compositionis.

deducunt ultra hæc in tria illa corpora. An potest in-
 sulfius, monstrosius, insanius, aliquid excogitari? FVR.
 Non ordinamus compositionem ab Elementis vestris,
 sed à nostris, hoc est, à primo sale, sulfure, mercurio, &
 in hæc eadem rursus diuidimus mista. ER. Si hæc per
 se nunquam actu subsisterunt, sed in Elementorum
 confectionem in ipsa creatione consumpta sunt, sicut
 nos de materia prima rectè consentaneèq; loquimur,
 non potestis compositionē inde inchoare aliter quàm
 cogitatione; quomodo nos à principijs initium capi-
 mus. Nobis autem sermo est, de vera compositione,
 quæ non consistit in imaginatione sola, sed in ipsis re-
 bus. Ergo dum separationem ultra Elemēta facitis re-
 alem, vt sic vocem, non imaginariam duntaxat, produ-
 citis analysin extra terminos compositionis. Facitis
 enim in resolutione sensibilibus apparere, & seorsum
 subsistere, quæ ante compositionem sic nunquam ex-
 stiterunt, vobis etiam testibus. FVR. Si imaginaria so-
 lum est vestra ex principijs compositio, re ipsa non est.
 Etenim imaginarium verò opponitur. Sine causa igitur
 de hisce disputamus. ER. Imaginarium hoc in lo-
 co non opponimus reali. Nam Elementa re vera com-
 posita sunt ex materia & forma: sic tamen, vt neu-
 tra pars ante alteram cogiteretur creata, sed vtraque
 simul consideretur facta. Nos Elementa non separa-
 mus in principia per se actu subsistentia, vt quæ ima-
 ginatione solum comprehendantur seorsum. At Para-
 cellus Elemēta ponit sic ex tribus conflata, vt in ea-
 dem actu dissolui possint, separatim que monstrari va-
 leant. Iam & hoc inspiciamus, quem vsu habet Para-
 celli Phantasia. Tria illa in Elemēta dispersita aiunt,
 Ergo nullibi reperiuntur, quam in Elementis. Ergo res
 quælibet hæcenus solummodo particeps dicenda est
 virum. salis, sulfuris, mercurij, quatenus ex Elementis
 com-

*vsus Elementi:
 Paracelsi nul-
 lus est.*

composita quæque est. Et quia extra Elementa non sunt re ipsa, tantundem conferet horum noticia ad investigationem facultatum in medicamentis inhærentium, quantum conducit materiæ primæ contemplatio. At non ex huius consideratione discimus nos, quæ sit singulorum pharmacorum potestas, sed ex eo, quod hoc vel illo modo admitti constitutionem congressa animaduertimus Elementa. Sicut ex materia prima nihil fit, nisi quatenus est sub Elementorum formis, à quibus vires & facultates rerum diuersæ nascuntur, ita ex tribus vestris nihil fiet, nisi quoad sub Elementorum formis existunt. Frustra igitur quæres simplicia illa, quæ nullo in loco se exhibent conspicienda: quæquæ inuenta vsu nullum habent, qualem habere dicitis, & cuius gratia finxistis. Illud quoque non videtur prætereundum, quod Hippocrates dixit, ac deinde omnes omnium ætatum & nationum docti affirmarunt, (ac Paracelsus quoque per imprudentiam sibi contradicens concessit aliquando,) in corporum corruptione partem quamlibet ad illud ordine, à quo profecta fuerit, scilicet igneas ad ignem, terreas ad terram, aqueas & aerias ad aquam & aerem. Quòd si ergo Elementa corrumpentur, ex tribus illis singula reuerti ad cognatum oportet. Sed nullibi hæc sunt distincta sita, vt ad eadem colligi rursus possint. Nisi fortè suprâ Lunæ globum suas habent stationes, quòd vt alia appellere putentur. terræ sales vix vnquam ascendent. FVR. Rediunt ad Elementum quodque suum. ER. Impossibile hoc est. Etenim, vt iam non semel tantum Paracelsi verbis probauimus, aer, exempli gratia, nec est sal, nec mercurius, nec sulfur, sed aliquid ab his omnibus diuersum, sicut nos carnem, nec ignem, nec aquam, nec terram, nec aerem, sed ab his omnibus aliud quiddam esse dicimus. Præterea naturis totis differre dicit idem

Paracelsi principia non extant distincta locis, ut Elementa nostra.

Elementa quatuor, non solum eo modo, quo vasa quatuor ex dispari argenti, auri, & æris mistura conflata discrepant. Ergo sicut ineptè dicerentur Elementis corrupti pomi redire ad carnem, quia ex Elementis rei factum, ita insulsè tu affirmabis corruptæ alicuius rei factum, sulfur, & hydragyrum ad Elementa redire, velut ad sua principia, cum secundum vos hæc ex eisdem commistis facta fuerint. Ad quæ ergo colligentur, si nullibi separatim hæc Elementa consistunt? An incertis vagabuntur sedibus incerta quo diuertant, & ubi hospitium repertura sint? FVR. Ad Elementa veluti ad matrices & receptacula sua se recipient. ER. De his receptaculis seu hospitijis mox plura: nunc illud dixisse sufficit, pugnare hoc cum Dictatoris vestri legibus per omnia. Quippe Elementa dixit in locis supra citatis composita seu condita esse ex substantia trium, velut ex materia: non autem dixit horum esse receptacula. Matrices & loca ponit fructum & seminum suorum, non autem horum trium ex quibus ipsa conflata solis fuerunt. Et qui, quæso te, possent illa in se pura separateque continere, ex quibus totis & mutatis ipsa facta sunt? Hoc perinde est, ac si dicas domum aliquam ex tota congesta materia fabricatam esse, ut nihil relictum sit: ac nihilominus asseras multam in domo materiam adhuc superesse, quæ in ædificationem consumpta non sit. An hoc non esset contradictoria affirmare de eodem? Sic certè res habet in causa nostra, præterquam quod elementa constant ex primis inutatis & alteratis, domus autem ex materia non per totum alterata composita est. Adde quod nullum erit sulphur, nullus mercurius in terra, & sal nullus in aere & igne. Etenim cuiusque rei mercurius exhalat & sublimia petit, sicut sulphur accensum: sales autem ad ima semper delabuntur, ad superiora sponte sua non eleuantur. Item nullum erit di-

Discipuli in sci
tè contradicunt
magistro suo
Paracelso.

scri.

serimen inter sulphur in aere, igne, terra contentum, cum ibi solum sit, vt in loco. Nullum proinde discrimen erit fructuum terræ, aeris, aquæ, ignis, vt magister vester contendit. Non enim ex substantia elementorum fiunt, quia sunt matrices seu loca tantummodo. Ergo ex contentis generantur. Sed hæc vnius generis & naturæ vbiq; fiunt. Simplicissima enim sunt ac materia prima. FVR. Attamen resolutio artificiosa docet hæc inueniri. Plus ne igitur me vis tuis rationibus credere, quàm sanis & exercitatis sensibus, cum de rebus sensibilibus disputatur? Suprà tu legem hanc tulisti, vt sensibilia non intellectu, sed sensu iudicarentur. ER. Si sensus hoc docerent verum, credere omnino cogeremur. At contrariam nobis monstrant, nempe analysin ad elementa vsque proferri posse, non longius: quod suprà ostendi. Quinimò ex autoritate exercitissimi artificis suprà ostendebamus, nullo artificio aerem purum separatè mōstrari posse, tantum abest, vt hoc aliquid simplicius inueniri separatimque ostendi valeat. Cùm ergo vi ignis simile aliquid sali, sulphuri, mercurio, ex misto quopiam separatur, corpus mistum est, non simplex, vt suprà verbosè declarauerim. Et quis tam sit amens, qui neget talia corpora iterum corrumpi, ac tandem eò deduci posse, vt velin sumum seu aerem soluta expirent, vel in terram versa appareant? Quòd si hunc tu spiritum vocare malis Mercurium quàm aerem, & cineres potius nominare velle saltem quàm terram, non contendam de nominatione recum, sed hoc monebo, nullam esse iustam causam, cur nō rectè vsitateq; malis cum omnibus, quàm vitiosè cum paucis quibusdam fatuis loqui. Sed enim fatis multa de fictitijs & malè somniatis elementis diximus, atq; ideo tempus est, vt vela colligamus. Docui primū principia nō esse rerum, si nomen hoc propriè

*Sal, sulphur
merc. ex mistis
soluta, nō sunt
simplicia.*

acciperetur, vt ab elementis distinguitur. Postea vt elementa concederentur, ineptè aliter nominata indicauit: simulq; causam nullam habuisse Paracelsicos monstrauit, vt vel res vel nomina innoxia: cum longè difficilior reddiderit rationem rerum obscurarum ex falsis suis hypothesibus, quàm nos ex veris: tamen multò plura nos nescire quàm scire, imbecillitatis nostræ memores libenter confiteamur. Demonstrauit diuinitus & humanis, nostram de elementis sententiam veram & stabilem esse, consentaneã verbo Dei & nature: Paracelsicorum vanam, futilem, falsam, mentitam, monstruosam & inutilem comprobauit. Superest igitur nunc vt videamus quid de nostris elementis ille senserit, quanquam aliena ab omni sensu de eis tradiderit. Si quid in superioribus omissum fuit, per hanc occasionem in sequentibus fortassè declarabitur. FVR. Confusa res est, nec facillè nos extricabimus, nisi vehementer fallor. ER. Omnia persequi nil esset aliud, quàm insanire velle cum insanientibus. Illa solùm ponderabimus, quæ ad instituendum te conducibilia puto. Primum ergo quid ipse ac discipuli eius elementum uocent, indicabo. Mox quæ putarint esse officia eorum & facultates commonefaciam. Ante omnia de numero pauca quædam referam. Etenim numero, vt nos, quatuor posuerunt: licet hac etiam in parte à veritate & à seipsis recedant longissimè. Etenim ignem uocant cœlum vnà cum astris. Hæc enim pro quarto elemento supponunt vero igne loco suo moto. Quanquam hic etiam, vt in omnibus alijs, Paracelsus foedè secum pugnat: dum & in Meteor. & ad Athenien. ignem uocat elementum: quod scilicet instar uasis cuiusdam contineat cœlum & astra, ex se uelut ex matrice producta. Mox contrarium asserit dicens, cœlum esse capsam il-

De numero elementorum iuxta Paracelsum

tam comprehendentem astra: & ignem esse ex coelo, ut
 ex ventre seu matrice editum. Sic apertissime facit coe-
 lum causam ignis, & vicissim ignem causam & matri-
 cem coeli. Cum magnum mysterium diuideretur in e-
 lementa, factus est ignis (ait ad Athen.) coelum & rece-
 ptaculum seu locus firmamenti. Item, Quicquid in i-
 gne fuit, partim in coelos permutatū est veluti locum,
 partim in astra conuersum est, quæ ex illo, tanquam ex
 caule flosculi emerferunt. Non est tamen hoc prorsus
 simile. Nam caulis cum flore ex terra enascitur: at sive
 solummodo per secretionem ex igne prodierunt.
 Er ante factam separationem, coelum & astra vnicum
 fuerunt elementum ignis: sicut hyeme arbor est arbor
 solum: quæ deinde æstate secernenda separans, excer-
 nit ex se folia, flores, fructus. In Meteor. Ignis, inquit,
 non est elementum, sed coelum. Nam ignis materia est
 coquens & preparans ac mortis instar omnia corrum-
 pens. Quare nõ potest elementum esse, sed mors quæ
 dam visibilis. Præterea nihil tribuit homini elementa-
 rum fructus profert nullos: nulla cum eo societate iun-
 gitur: sine eo viuere atque esse potest. Coelum autem
 diem, noctem, æstatem, hyemem efficiens, fructus au-
 gens, ac elementa reliqua adiuuans, est elementum.
 Hic primum notabis, quod dixi, planè contradictoria
 cum scribere, dum vno in loco ignem elementum fa-
 ctum altero negat: & iam coelum ait ex igne productū:
 cum ex coelo ignem enatū esse affirmat. Deinde quod
 ex terra enasci aliter plantas, quàm ex igne sydera, in-
 quit. Equidem infra videbimus longè aliter alibi & in
 hoc ipso libro eum scripsisse. Ad rem ipsam quod attinet, *Coelum non est
 elementum mi-
 storum.*
 net, non est opus, puto, ut coelum elementum nõ esse
 elementum ostendam. Suprà namque ignem necessariò
 elementum esse, coelum autem non esse demonstraui-
 mus. Verùm illi, qui ex elementis nihil generatis, sed pro

locis & hospitij tantum habet, (tametsi hic quoq; si-
 milis sui manens seipsum putidè mendacj redarguat)
 licuit magis cœlum ponere elementum, nobis nullo
 pacto licet. Nos enim mista ex elementis, vt ex mate-
 ria confieris docemus, vt in eis insint, alterata tamen
 & in eadem ad extremum rursus dissoluantur.

FVR. Satis hac de re dictum antea est. Nunc quid ele-
 mentum sit videndū. ER. In Meteor. Elementum di-
 cit esse matrem seu matricem fructuum ad hominis
 conseruationem conferentium. Eodem modo defini-
 nit in lib. de Impres. Meteor. In magna Astron. scribit
 elementum esse rem, in quam positum sit viuum ali-
 quod. Contendit enim in singulis elementis contine-
 ri ac viuere creaturas tum ratione præditas tum eadē
 carentes. Quæ ipsius imaginatio non nihil habet com-
 mune cum somnio Platonis in Epinomide, ex æthere
 Deos, ex aere dæmones, ex aqua semideos fabricantis.
 Huic sectatores addunt etiam terrestres Deos. Paracel-
 sus eum stulta Gentilitate etiam syluarum, montium,
 lapidum Deos confinxit. Et ne scelere inferior esset vl-
 lis alijs, ignorari dicit, quibus via ad salutem patefada

Quid nam sit
 elementum Pa-
 racelso.

Elementa Pa-
 racelso sunt ua-
 sa receptacula
 capse, hospi-
 tia, &c.

fit, nobis ne, an aliorum elementorum inhabitatori-
 bus. Ex his perspicuè patet, cur id dicat elementum esse,
 in quod viuum collocatū sit. Summa est, elementum esse,
 id esse, quod alia instar loci cuiusdam aut vasis conti-
 neat, & fructus quosdam ex se tāquam ex sinu suo pro-
 mat. Hac de causa in lib. quodam de Chirurg. hæc scri-
 bit. Elementa non faciunt qualitates (ipse vocat com-
 plexiones) sed metallica ex ipsis pronascentia. Ita ho-
 mo elementū est, ac metallica seu mineralia eius sunt
 morbus & sanitas. Corpus est matrix, semen id est, ex
 quo hæc fiunt. In impio libro de Medicina cœlesti, E-
 lementa inquit, non sunt corpora, sed ventus, aer, spi-
 ritus. Nec agunt quicquā siue calida sint, siue frigida:
 sed

sed operatur in ipsis sal. Ignis etiam, inquit alibi, calore
 nil corrumpit, sed spiritu, qui in ipso inest. In Meteor. ait. "
 Elementum terræ non est corpus, sed quod in illo cor- "
 pore continetur inuisibile, sicut spiritus hominis inui- "
 sibilis est. Terra nõ fert fructum, sed elementum in i- "
 pla existens eos parit. Sic elementa 4. corporalia qui- "
 dem sunt, attamē in sua natura & essentia spiritus sunt. "
 Spiritus enim viuit, & vita est spiritus, omniaq; pera- "
 gunt spiritus & vita, vnum existentes, nõ duo. Proinde "
 cum dicitur à certo venire elemento, non de corpore, "
 sed de elemento accipiendum est. Sicut enim non lin- "
 gua, sed in ea spiritus loquitur: & non caro & sanguis "
 homo sunt, sed spiritus; ita quatuor sunt animæ vel spi- "
 ritus, terræ, aquæ, aeris, cœli. Lib. 2. ad Athen. hæc ha- "
 bet. Quod videtur corpus, continens est elementi. E- "
 lementum autem est spiritus viuens tanquam anima. "
 Et prima elementorū materia: quæ nil est aliud, quàm "
 vita creaturarū. Item, elementum non est aliud quic- "
 quam præter animam: quanquam essentia eius nõ est, "
 qualis anima, sed similis animæ. Differentia enim est "
 inter animam æternam, & elementi: quæ vita est crea- "
 turarum. Non ignis comburens elementum est, sed a- "
 nima in eo inuisibilis elementum est & vita. Vt porro "
 discrimen corporis continentis & animæ seu vitæ in "
 eodem latentis intelligas, audi quæ de aqua & igne di- "
 cit. Elementum aquæ, ait, aquam dedit, elemento a- "
 quæ contrariam. Nam minus humida est elemento, in "
 quo eiusmodi est humiditas, quæ lapides & duriora "
 metalla emollit. Hęc molliendi potētia debilitatur per "
 aquam substantialē. In his verbis aquam corporalē & "
 visibilē aduersari dicit elemento aquæ inuisibili in cor- "
 porali aqua cõprehenso, quia vires eius hebetet ac mi- "
 nuat. De igne sic scribit. Ignis elementū in ligno viridi "
 sic potest inesse, quomodo in igne inest: licet vita non

Elementorum
 est vita crea-
 turarum.

sit in ligno, vt in igne. Quare differunt anima & vita.
 Cum enim ignis viuit, ardet ac vrit. Ex his videor mihi
 intelligere ipsum per elementum verum & inuisibile,
 quod spiritum & animam elementi vocat, nil aliud
 intelligere, quàm elemētum purum sincerumq; , qua-
 lis in sua sphaera est ignis. Quid enim aliud potuit di-
 cere, quando dixit, ignem in anima sua, siue in elemen-
 to suo, nec ardere, nec vrere? Equidem nos quoq; di-
 cimus ignem non vrere ac lucere siue ardere, adeoque
 non visibilem esse, cū est rarus aut per commissionem
 aliorum temperatus. Ita vt in arboribus aut herbis in-
 esse dicimus, & neque lucere tamen neque combure-
 re: quod voluisse videtur significare, cum dixit ignis e-
 lementum, hoc est, animam ignis in viridi ligno esse:
 attamen in eo non viuere. Vitam definit operatione.
 vt viuere dicatur ignis, qui ardet ac vrit. FVR. Credo
 hanc eius fuisse mentem, quam aut non potuit, aut
 quod probabilius est, noluit clarius exponere, vt aliud
 videretur dicere. Hoc tamen vexat me, quod animam
 & vitam elementorum eadem dixit esse: ac postea in li-
 gno animam ignis ponit absque vita: imò quod à vita
 animam distinguit. ER. Ego singulis non paginis, sed
 propè versibus contradictoria ab eo adferri tam non
 miror, vt summè admirer, si constantem sibi in vna a-
 liquando pagina inueniam. Potest tamē hoc loco ex-
 cursari, si per vitam vitæ operationem intellexisse dica-
 mus. Potest enim iuxta primum actum adesse ignis, vt
 tamen nō vrat. FVR. At ignis semper est in actu secun-
 do: Non enim possumus ignem imaginari, qui non ca-
 lefaciat, cūm hæc sit formalis eius actio. ER. Rectè si pu-
 rus & non mixtus sit, semper calefacit, tametsi propter
 autem à contrarijs est quasi iunctus, ligatus, & hebeta-
 tus, potentia solum calefacit. FVR. Sed ad illud quid
 dice-

Vita apud Pa-
 scelsum quid
 sit.

Ignis semper
 est in actu se-
 cundo.

dicemus, quòd ignis corpus vno in loco nil agere affirmat, sed actionem omnem spiritui siue animæ tribuit: ac deinde alio loco animam non viuere, id est, non operari scribit, si spoliata sit corpore illo suo calido? ER. Quid respondeam ita percunctanti aliud non habeo, quàm illum plerunque nescisse quid diceret. Ceterum adeo perturbatum habuit, vt rarò animaduertet quid ageret. Logices imperitia fecit, vt aptè non distingueret: sed contraria de eisdem passim affirmaret. Sufficit nobis iam vidisse quid elementum vocet. Duplex autem ab eo adfertur descriptio. Vna est, cum vocat matricem ex se aliquid producentē, quod conseruationi vitæ hominum inseruiat, ac sine quo viuere homines non possint. (Sub hac, illam comprehendere volo, qua receptacula definit rerum viuentium.) Altera est, cum Elementum dicit esse, non corpus, quod videtur, sed animam, vitam, vel spiritum in eo latētem & per quem sic agat Elementum concretum, quomodo anima (ipse vocat hominem) per linguam loquatur. Sic tres in vniuersum habemus elemēti descriptiones. Harum prima, velut vasa quædam nobis ea describit, hoc est, continentia solùm esse dicit. Altera completur vtrunque partem, continens & contentum. Tertia contentis quibusdam solis definit. Ad discipulos quod attinet, nihilo sunt magistro suo meliores. Qui in se ipsos præstantissimi videntur, inscitè præceptorum sequuntur: & ex contradictione deteriorem partem plerunque eligunt. Vtrum elementorum superiorum, scilicet ignis atq; aeris fructus, vt ipsi vocant, recte ac puerili errore ascribamus vaporibus & exhalationibus, postea videbimus: nunc quàm præclare ipsi elementa nobis definiāt, inspiciamus. Elementum inquit, iure optimo appellabitur, quicquid fructus

Descriptiones
elementi Paracelsi.

- 1.
- 2.
- 3.

Definitio elementum discipulorum Parac.

Generaciones
non sunt ex
mixtis elemen-
tis.

Elementa sunt
incorporea, in-
ania, uana, se-
minum rece-
ptacula.

tales (nempe vel pluiuas & niues: vel manna & ro-
rem: vel metalla & lapides, vel plantas & animalia) per-
petua vicissitudine subministrare & fouere potest:
summa caliditas, frigiditas, humiditas, siccitas, steriles
huius lithurgiæ dispensatores fuerint. Non existimant
hi, ex elementis inter se mixtis generationes hinc fieri,
sed in singulis elementis semina latere, quæ certis tem-
porum periodis in generationem progredientur. Ex
hac procreationum diuersitate & numero, elementorum
ordines & numerum (non ex qualitarum numero)
deducendos fuisse stultissimè putant. Proinde ele-
menta dicunt esse loca, matricem, domicilia, vitali vali-
daque potestate munita: quæ semina generationum
contineant, protrudant, maturent, officioque perfur-
ctis hospitium concedant. Et quia loca sunt, in-
corporea ut sint necessitas iubet: cum aliter tantam
corporum multitudinem recipere tam facile non pos-
sent. Vacua & inania sunt simili propemodum prou-
dentia: alioquin inæquali fauore quibusdam plus obli-
gata obscurius alia recepissent. Item in his quatuor na-
turis incorporeis, inanibus, vacuis, seminales rerum &
mnium rationes creator imposuit. Scribunt idem &
hæc. Dicimus igitur, essentiam, existentiam, vitam, & a-
ctum entium vniuersorum, elementa esse. Quæso te, an
né dignæ tibi videntur hæc ineptiæ, quæ longa & ope-
rosa argumentorum deductione refutantur? Quilibet
videt eas & inter se & cum veritate sensuum nostrorum
pugnare. FV. Quanquam ex prædictorum considera-
tione possint facile dilui ab intelligentibus & exerci-
tatis, velim tamen cum mea tum aliorum mei similia
causa quædam clarius dissolui. ER. De Elementi defini-
tione ea, qua dicit naturas esse continentem viuam quip-
piam, non est necesse, ut aliquid seorsim dicam. Mul-
tò minus expectabis à me, arbitror, explicationem il-
lorum

lorum viuorum, quæ in singulis elementis fabulatur
 viuere Paracelsus. Etenim satis ex supradictis liquet,
 quam sit hæc phantasia absurda, prodigiosa, & impia.
 Memini quoque in prima parte nobis aliquid dictum
 esse, quod huc transferri possit. FVR. De spectris illis,
 quæ aliquando in aquis, syluis, specubus subterraneis,
 apparuisse ferunt, parùm sollicitus sum, vt qui præcla-
 re sciam Cacodæmones esse. At non de hoc viuo lo-
 cutus videtur Paracelsus: sed de feminibus & princi-
 pijs vitæ, quæ in elementis contineri ait. Ex his fru-
 ctus elementorum oriuntur, quos vita destitui neuti-
 quam tibi concedent Paracelsici. ERAST. Bene
 est, si sic habet: liberati nihilominus sumus à confu-
 sionis radio. Principio sciendum est, Paracelsum
 vna cum suis discipulis nomine Elementi, contra y-
 nitarum morem loquendi omnium ætatum & homi-
 num flagitiosè abuti. Etenim Elementum propriè
 ex quo res, tanquam ex materia, coagmentata fuit:
 quemadmodum ex Aristotele in lib. de Cælo & Mun-
 do clarè perspicitur. Per quandam deinde similitudi-
 nem vocata sunt etiam partes non materiales Ele-
 menta, siquidem ex eis res aliqua constaret: quomo-
 do principia nonnunquam elementa vocantur. At
 nos de corporum mistorũ elementis loquimur. Dum
 vocantur Elementa vocant loca & continens cellas, ne-
 cessariè partes esse mistorum. Equidem nec locus lo-
 cuti, nec matrix foetus pars aliqua est. Quomo-
 do igitur elementi nomine non impudenter abutun-
 tur? Veruntamen de receptaculis illis primùm age-
 mus: mox de contentis differemus: vt quidam tan-
 dem de Elementis sentiant inepti Nouatores isti
 perspiciamus. Elementa cum dicunt Paracelsici ma-
 trices esse, quæri potest, vtrum corporeas putent, an

*Paracelsici no-
 mina elementi
 flagitiosè abu-
 tuntur.*

*Locus non est
 pars locati.*

*Elementa non
 sunt matrices
 et receptacula*

potius incorporeas? Sunt enim quidam hactenus elati, pudendaque ambitione turgidi, ut pro nihilo habitis sensibus, à quibus omnis cognitio nostra exordium sumit, spretis omnium eruditorum, imo hominum iudicijs, contemptis magistri sui decretis, adeoque sacriliteris despectis, imò seipsis neglectis, superbe affirmare audeant, elementa naturas inanes & vacuas esse. Etenim cap. 5. Vbi de cœlo vel igne, aere, aqua, terra, nungantur, sic scribunt. In his quatuor naturis incorporeis, inanibus, vacuis, seminales omnium rerum rationes incomprehensibili magia (amans pietatis dixisset potius, Sapia: ne scelerata Magia videretur favore: cuius Paracelsum studiosissimum fuisse constat) imposituit creator. Nisi enim essent à dimensionum legibus absoluta, nequaquam corporum, principiorum, & seminum, tantam multitudinem tam facile reciperent. Item, vacua & inania sunt simili propemodum providentia: alioquin inæquali favore quibusdam providentibus plus obligata, aliorum rationes obscurius recepissent, & minimè synceras representassent. Quid in his verbis non execrabile est? Sacrae literæ testantur, Deum cum nihil esset, totum hunc mundum creavisse corporeum: ac nominatim cœlum, terram, aquam, nominant Entia. Hic autem vocat inanitates, vacuitates. An non sensus nostri sensibilibus iudices nos docent elementa esse corpora, non esse inanitates? Quis deinde homo extitit inquam, qui terram & aquam incorporeas esse putaret? Omnes philosophi & eruditi homines qui à condito mundo vixerunt, hunc mundum elementabilem cōstare dixerunt ex cœlo & quatuor elementis, ut partibus principalibus, & reliquas in se continentibus. Quòd si vacuitates sunt, totus mundus inanitas erit nihilue. Falsi igitur sumus ex novorum reformatorum iudicio, ut cœlum & elementa à Deo corpora credi,

*Elementa sunt
corpora, non
autem inani-
tates*

credimus creata ex nihilo. Sunt enim nunc quoq; inanitates, & vacuitates: hoc est, nihil. Paracelsus certè ex sulphure, sale, mercurio, tanquam ex prima materia, vniuersa architectatur: & ante omnia ex his elementa fabricatur. Quanquã verò ipse quoq; matrices vocat, non tamen inanitates appellat ac iudicat. Nò enim vel inanitas vel nihil est matrix, in qua conformantur animalia: nec incorporeum est vas vinum aquamuc conbet. Equidem quod in se cauitatem seu vacuum habet, non continuò vel incorporeum est vel inane. Si maximè daremus, in terra loca esse inania & vacua, nulloque aere plena: an propterea terram totam naturam inanem & incorpoream dare cogeremur? Non arbitrator. Imò contradictoria sunt, dicere, hoc esse naturam creatam, & idem hoc naturam esse incorpoream & inane. Quicquid enim Deus creauit, hoc non est inanitas, licet meatus habeat ac vètres subtiliore aliqua substantia refertos. Mundus enim ex non ente, factus est ens: ideoque vacuum quod est, non ens, in se non habet. Parùm abest à blasphemia, quisquis in creatis rebus vacuum simpliciter, siue non ens, ponit. Sanè admirabilem in natura operum, non minima causa est, quod vacuum dari nequit. Propter hoc enim & leuia deorsum, & grauia sursum sæpenumero mouentur. Aerem corpus mobilissimum ex tubulo aut arundine viribus nullis exfugere poteris, si non alius subingodi, vel aqua aliunde corpus cedenti succedere possit. Nec aliam ob causam cucurbitæ medicæ ad se attrahunt ex cute spiritus, vapores, succos, aut ipsammet cutem adducunt cum carnibus, quàm vt vacuum vitetur. Cum enim aer in ipsis per ignem rarefactus plus occupat spatij, & extincto igne rursus in se coire conantur, non potest antè densari, quàm in locum, ex quo recedit, alia substantia intrarit. Sed hæc

Dissentunt discipuli & Paracelsus in elementorum declaratione.

Cur in mundo non detur vacuum.

Cur medicæ cucurbitule humores ex cute ad se pertrahant.

extra institutum nostrum porriguntur: quæ consecutionis gratia obiter dicta sunt. Satis ex prædictis perspicuè demonstratum est, Paracelso contradicere, quicumque Elementa & matrices corpora esse negant. In principio namque suorum Meteororum, vt alia nunc mittam, ait, Deum cum creare Mundum decreuisset, in quatuor partes diuisisse, vt quatuor essent corpora, Matrices rerum omnium homini necessariarum. Demonstratum deinde illud etiam fuit, impiam & execrabilem esse illorum temeritatem, qui nouas Deo & hominibus leges præscribere conituntur. FVR. Parcius ista viris. Non enim negant corporata esse, quæ vos vocatis elementa. Vestimenta fructusque verorum elementorum nuncupant: aliquando concreta, vulgaria, communia, Elementa nominant. Elementa namque dicunt essentias, existentias, vitas, actusque esse vniuersorum Entium. Non rectè etiam velut grande & enorme peccatum aliquod exaggeras, quòd elementa naturas inanes & vacuas appellant. Etenim sic & Moses loquitur. Terra, inquit, inanis erat & vacua. ERAST. Vtinam cum Mose loquerentur sentirentque noui Sophistæ. Moses nullo in loco dixit terram in prima creatione fuisse naturam incorpoream, inanem & vacuam, adeoque omnidimensione carentem, vt scilicet posset locus & receptaculum esse Chimærarum, quas vel somniant, vel instigante Diabolo excogitarunt temerarij nouatores. Alia est oratio, cum dico, corpus aliquod esse iners, sterile, rude, & vacuum: quàm cum incorporeum, & à dimensionibus absolutum, inane, vacuumque affirmo. Quando corpus aliquod dicimus inane & vacuum in se habere (vt cum spicas dicimus inane & vacuas, non quòd aere non sint plenæ, aut re alia consimili, sed quòd non refertæ sint granis, quomo-

Moses non dixit terram esse incorpoream.

quomodo esse debebant) non affirmamus etiam incorporeum esse. At cum naturam aliquam asserimus incorpoream esse pariter & inanem ac vacuum, quid quæso aliud asseueramus, quàm nihil esse? Concipi animo nequit, natura incorporea, inanis, vacua, dimensionibus carens, incorporeæ naturæ, tametsi corpore sint vacuæ, dimensionibusque careant, non ideo tamen sunt inanes. Moses, vt in secundo mox *Cur Moses terram dixit esse vacuam.* capite ipsemet se exponit, hoc voluit dicere, terram caruisse plantis, animalibus, rebus mistis alijs, adeoque cultu & ornatu illo omni, qui postea accessit. Non scribit, Deum fecisse terram incorpoream & inanem, verum corpoream: attamen sterilem, desolatam, orbam, infrugiferam, ornatu carentem adhuc extitisse. Quæ huius & illius orationis aut sententiæ similitudo? Plus distant quàm lux & tenebræ: quantum videlicet differunt veritas & mendacium. Incassum igitur defendere hac ratione paradoxum hoc conatus es. Quod ad alia attinet, noris non esse nobis institutum hoc loco sermonem de hisce elementis seu de principijs. Non enim nescimus, formas rerum aliquando vocari elementa rerum. Loquimur de elementis corporum, ex quibus, vt materia, conflata sunt mista. Si de eisdem elementis accipias proximè citata ex capite septimo verba cum superioribus, quatuor tantum erunt essentiæ, Actus, ac vitæ rerum omnium. Suprà namque de quatuor se loquitur natura inanis vel locus. De alijs ergo elementis nunc differimus, & de continentibus quærimus: Elementa in se velut in cella penaria vel abyfso, quemadmodum si loquuntur, semina generationi consecrata, eorumque fructus comprehendunt, domicilia dicunt esse

si elementa sunt loca uacua, perperam uocantur elementa, aer, ignis, aqua, terra.

loca & receptacula vacua. Quòd si est ita, non debent ignis, aqua, aer, terra, elementa vocari. Non enim inanitates sunt hæc quatuor, sed corpora sunt tactilia. Absurdissimè quoq; nominantur Elementa corporum, incorporeæ naturæ inanes. Quis enim prudens post creatos homines vnquam dixit, corpora naturaliter ex non corporibus velut materia confici? Qui assuerare hoc audent defendereque conantur, indigni sunt, quibus cum homines docti verba commutèr: vt quos nihil pudeat Deum & Naturam accusare, adeoq; corrigere. Quis vnquã ita fuit audax, vt locum quem incorporeū iudicaret, corporis partem materialem faceret? Imò quis tribuere ausus est tali loco vim suscitãdi, producendi, maturandi fructus corporeos? FVR. Nonne Peripatetici quoq; Loco potestatem adscribunt locata conseruandi? Certè sic sentiunt. Et incorporeū locum esse ñdem nõ inficiantur. Quod igitur hæc est tam graue peccatum? ER. Ingens est discrimen. Illi namq; corporis ambientis superficiem locum dixerunt: hi nescio quas inanitates fingunt. Quis verò nescit, Deum seu naturam sic aptasse inter se corpora naturalia, vt quæ naturaliter cohærere deberent, extrema sortita essent quodammodo similia? Ideo non quemlibet locum, sed naturalem conseruationi seruire dixerunt. Quamquam acutius alij de loco disseruerunt: quorum explicatio huc non pertinet. Satis est monuisse in præsentia, veteres non inanitati hanc virtutem assignauisse: sed corporis ambientis naturæ adscripsisse. Nunquam illi locum, quoad esset inanitas, aliquid facere putarunt, sed quoad esset certi corporis extremitas & superficies. FVR. Quid si & nos dicamus loca corporum ambientium superficies vel extremitates esse? ERA. Sic sensisse videtur Paracelsus: tamen si pro more suo nunquam sui similis permaneat. Vt enim ma-

Locus conseruat locata.

Quatenus locum dictus sit conseruare locata.

trix corpus est ac locus seu receptaculum foetus, ita elementa corpora ponit in se concauitates habentia, ex quibus fructus protrudant. Etenim ex tribus primis diuersa proportione coniunctis, tanquam ex materia prima elementa conficit, atque corpora esse confitentur. Discipuli autem eius neque corpora esse concedunt, neque ex tribus primis construunt. Etenim quod ex corporibus constitutum est, vt ex materia, corpus est necessario. Quam enim fieri non potest, vt à vi creata ex non corpore corpus fiat, tam est impossibile, vt à creata potestate corpus reducat in aliquid incorporeum. Eiusdem namque est potentiae virtutisque, ex nihilo aliquid, & ex aliquo nihil: ex incorporeo corpus, & ex corpore incorporeum efficitur. Esse porro tria illa Paracelsicorum prima elementa, corpora, vel ex vno illo patet, quod per artificiosam separationem à mistis secerni, seorsumque monstrari posse scriptitant: quodque aliam probationem sententiae suae nullam adferunt, quam hanc artificiosam analysim siue retexionem corporum in sua elementa. FVRN. Mirabile est, quod dicitis. An igitur non potest ignis corpus aliquod consumere? Certè oleum in lucerna paulatim absomit totum, vt caetera taceam. ERAST. Quod dixi tam est verum, quam quod verissimum. Nec dubitat quispiam in Aristotelis lectione versatus, vt Sacras literas & Theologos nunc praeteream, apud quos notissimum est. Non aperiunt Aristotelem aliosque probatos philosophos legitis, corpora omnia tandem in elementa, ex quibus constituta fuerunt, iterum resolui. Hippocratis, arbitror verborum nondum es oblitus, quae supra citauimus, in quibus manifestè asserit, mistorum partes in eorum corruptione ad suum quamque redire elementum: ignem ad ignem, aerem ad aerem, &c.

Corpus non potest fieri incorporeum virtute naturali.

nō ERASTI DISPVTAT.

Nullum corpus ab igne prorsus absu-
mitur.

Quomodo autem resolveretur in elementa, quod corpus esse desisset? Vt minus mireris, Paracelsi illius, quem suprà cæteris mecum anteponebas, verba tibi proferam. Nihil ab igne, inquit, consumitur, sed per modum transmutationis, quod ab vno recedit, ad elementum aliud accedit. Rectius hoc ab eo dicitur, quàm aliter ille scribat, Corpora ad infinita, & hoc quod nihil est, magno impetu labi. Falsum namque est, creatum corpus ex sua natura ad nihilum ferri: cùm à solo Deo ad nihilum reduci valeat. Potentiam in se habent mutabilitatis, ideoque ad mutationem & corruptionem pro sua quodque natura pronum est: non vt nihil fiat, sed vt aliud fiat, ac voluntati creatoris sui pareat. Sicut enim res, cùm non essent, potentiam in se non habebant, vt creati possent, sed potentia solùm in Deo omnis fuit, ita nunc postquam Deus Mundum, & quæ in eo continentur, ex nihilo creauit, potentiam in se non habent, per quam vel à se ipsis ad nihilum relabi, aut à creata virtute huc redigi valeant. Nam in solius Dei potentia & voluntate, qua res omnes creauit, creatasque conseruat, situm est, vt vim & facultatem rebus creatis subtrahat. Ignis itaque missionem soluit, & quæ potest in ignem vertit: reliquis ad suas sphaeras redeundi occasionem adfert. Ex quibus iterum vides, quàm sit ridiculus ille Gracculus, qui dum se Pauonis plumis indutum opinatur, atri coru pen- nis opertus reperitur. Quippe hac in re quoque Magistri sui (quem ex Doctore Cacodæmone suam doctrinam suxisse suprà demonstrauimus) figmentum veritate iudicauit pulchrius. Nam in libro ad Athenienses hæc legimus. Ideo ibi deprehenduntur corporalia ad nihilum redigi, in quod omnia vertuntur. Etenim separabuntur à sua essentia in nihilum, hoc

Corpora Paracelsi ad nihilum reducuntur.

hoc est, de aliquo in nihilum. In Meteor. sic scribit. Quemadmodum mors rerum ex terra ortarum in terra est: sic, inquam, ut ad nihilum redigantur cunctæ, & omnino consumantur, ita in aere quoque est consumptio. Verùm istis impietatibus missis, ad rem redeo. Qui elementa negant esse corpora, atque inanitates à dimensionum legibus absolutas prædicant, non possunt superficies corporum inducere, quæ à dimensionibus absoluta non sunt. Quæ igitur erit superficies terræ? aut qua superficie terminabitur? Non propria. Est enim inanis, incorporea, ab omni dimensione absoluta. Nec aliena quoque circumscribi poterit. Primum quidem, quia natura inanis & incorporea superficie terminari nequit: Deinde quia nihil est terminare potens seu ambiens. Aqua namque caret ipsa quoque termino: quia & incorporea est & inanis. Ratio eadem est aeris & ignis. Quin immo cum cælum ponat pro quarto elemento, & ob id natura sit dimensione carens & inane, totus erit Mundus interminatus, inanis & nihil. An hoc non est de Natura, de eiusque authore Deo contumeliosè loqui? Deus mundum aspectabilem creavit ex nihilo, ut esset Ens corporeum. Huius partes principes cum sint cælum & 4. elementa suis finibus circumscripta, improbè loquitur, qui naturas incorporeas, inanes, terminis nullis circumscriptas ac definitas affirmat. Aliter loquitur in Sacrosanctis literis Deus. Sed rogo te, quomodo poterit elementa distinguere, qui naturas inanes esse ait? (Quod enim dimensionibus careant inanitates, per se notum est.) Et enim in eo quod nihil est, nihil inesse potest, quo vel ab existentibus rebus, vel ab inanitatibus alijs discernatur. FVR. Terminos præscribit virtus vitalis: quibus non elementis modò standum est, sed & seminibus &

Elementa carent dimensionibus.

Totus mundus est inanis.

Elementa Paracel. non possunt distinguere.

corporibus. ERA. Audio dici, & inaniter dici video: si modò rectè inane vocetur, quod imaginarium & falsum est. Impossibile est, vt vitales potentia in corpore simplici inhæreant, vt subiecto: cum requirant organicum corpus. Sed nec sunt substantia per se absq; subiecto subsistentes, hoc est, non sunt res separabiles (vacua vocant Græci) Vniuscuiusq; actus in sua inest materia propria: alibi nec esse, nec definiri potest. Quæ ratione igitur insunt in elementis, quæ non sunt aliud, quàm inanitates? An inseparabilis à subiecto suo potestas inerit in inanitate, vt eam munit ac ornet?

Non miror amplius cur Prædicamentorum ordines mutatos cupiant isti homines. Nunquam enim illa somnia probabilia efficient, priusquam nobis persuadeant inane & plenum, incorporeum & corpus, qualitatem & substantiam, album & nigrum, separabile & inseparabile subijci, & in subiecto inhærere, eadem significare. Vnum hoc principijs suis consentaneè asserit, Elementa sua (hoc est, vacuitates & inanitates)

Monströse & aliquot contradictiones cuiusdam Paracel.

inania & vacua esse, & nec misceri, nec corrumpi. Illud autem falsum & impossibile est, quod capite duodecimo affirmat, Elementa matricum & locorum rationem obtinentia spiritibus ac seminibus trium principiorum alimenta subministrare. Quomodo namque aut vnde alimenta suppeditabunt, si loca sunt inania & vacua, corporalisque naturæ expertia? Falsum non minus impossibileque illud est, quod secundo capite scribit, his verbis: Huius (scilicet naturæ radicalis seu principij vitæ) beneficio elementa repugnantiæ concordia mixtionis lege ligantur, & digestis temporibus, corruptis ac consumptis dictis elementis, remanet nihilominus in hac materia principium vitæ. Hæc dico falsa sunt, si inanitates sunt elementa. Quomodo namque inane inani repugnet? aut quomo-

quomodo inter se inanitates miscebuntur? Si nec mi-
 scentur, nec corrumpuntur Elementa, qua ratione hic
 miscent, & definitis temporibus corrumpi consumiq;
 feruntur? Quo pacto Naturæ inanes & incorporeæ cor-
 ruptæ materiam post se relinquent, in qua vitales rerū
 potestates incorruptæ conseruentur? Quæ Chimæræ
 sunt istæ? FVR. Non de eisdem Elementis utrobique,
 puro, loquitur. ER. Certè in utroque loco de Elemen-
 tis continentibus seu Matricibus loquitur. De primo
 loco nulla potest esse controuersia. Sed nec de altero
 potest dubitare, qui præcedentia & sequentia pondera-
 uit. Loquitur enim de Elementis, quæ radicalem illam
 Naturam in se continent. Hanc radicem seu speciem re-
 manere ait (corruptis Elementis continentibus) in Ele-
 mentorum materia Et mox repetit, principium hoc vi-
 tæ, Radicem, Balsamum, Mumiam, Elementum, reli-
 quis Elementis admistis corruptionem subeuntibus
 etiamnum vigere. Apertè hîc Elementa continentia à
 contentis distinguit: atque illa corruptioni obnoxia,
 hæc corruptibilia manere asserit. FVR. Longè aliter
 de loci natura ac proprietatibus sentimus, ac plerique
 Peripatetici, qui Mathematicas descriptiones rebus na-
 turalibus adaptare conantur. Apud nos Elementa, Ma-
 trices, Mineræ, loca sunt rerum non ociosa, sed suis pro-
 prietatibus instructa, quæ vitam & alimenta exhibent
 suis locatis, id est, seminibus: vt ea de se proferant, quæ
 in thesauris & penetralibus recondita seruant. ER. Re-
 condor hæc me legisse in decimotertio capite. At nihil
 inueni causam, imò reddunt deteriorem. Descriptiones
 Mathematicæ non adaptantur rebus naturalibus à pe-
 ritis Philosophis. Intelligunt hi præclarissimè, quâ-
 tum differant abstractæ quantitates à dimensionibus in cor-
 poribus inhaerentibus. Reprehendit ob id Aristoteles
 Antiquorum aliquos ista non aptè distinguentes. Quo

Inane corpus esse elementum non est imaginabile.

circa quod passim facit hic autor, calumniam hoc loco quærit. Sed hæc obiter. Si aliter de loci natura seminis, quàm Peripatetici, non debebatis inanitates vocare. Quomodo consistent simul hæc, & prius dicta? Suis proprietatibus instructa si sunt loca, & vitam insuper atque alimentum locatis corporibus exhibent, non sunt inanitates & res quædam corporis expertes. Non est imaginabile quomodo inane, vacuum, incorporeum, corpori subministret alimentum corporeum. Cum enim & Paracelsus & discipuli eius vnâ nobiscum rectè confiteantur, res quaslibet ipsi alii, ex quibus constant corporum alimentum corporeum esse oportet. Bene est, quod dicitis, apud vos elementa esse inanitates à dictionum legibus absolutas, loca incorporea, cistas, capfas, ventriculos vacuos: & nihilominus admirandis viribus ornata, proprietatibus differētibus instructa potestate viuificandi prædita, deniq; contentis intra se corporibus de se alimenta corporea exhibentia. Apud vos, inquã, ista locum habeant, apud quos inane & plenum, incorporeum & corporeum, substratum & quod in eodem inheret, eadē sunt. Apud nos autē, & apud sanos omnes, qui à prima creatione vsq; extiterunt, hæc ita pugnant, vt vnum effici alterum nulla vi creata nulloq; tempore possit. Quod inane est vacuum, incorporeum, apud nos nec elementum siue materia corporis esse, nec alimentum corporibus de se præbere, nec qualitate potestateq; corporea instructum cēseri potest. Quod enim corpoream qualitatem in se habet, corpus esse aliquod oportet. Inane autem vacuum, & incorporeum nihil est, ideoq; nullis præditum viribus esse potest. F. V. R. Non dicit autor, elementa de se alimenta præbere corporibus, sed seminibus. Semen autē & cap. principium dicit esse vitale, spiritus in se continens mechanicos corporum fabros. ER. De hac definitione suo loco. Sufficit hinc ostendere, frustra hoc nobis obijci. Siue enim

ue enim spiritus cōtētos in principio vitali, corporeos
 ponat siue incorporeos, in superiore loco manifestē
 scribit, arbores suis radicibus & fibris terre infixas, ex ea,
 ranquam ex matrice, nutrimentū haurire. Quamobrē
 negari non potest, quin elementa senserit alimenta sup
 peditare de se corporibus, quæ continent. Quid, quod
 ab his matricibus incorporeis mistorum corpora asse
 runt nasci? Quia verò corpora, inquit, omnium indi
 uiduorum ab elementorum matricibus productorum
 composita esse animaduertērūt Philosophi: quæsitum
 est diu, quæ sit natura, proprietates, differentia principio
 rum, ex quibus componuntur. Nonnulli sensuum au
 thoritate contenti, concretorum & cōmuniū elemē
 torū discrimina, proprietates, & officia, in singulis indi
 uiduorū corporibus deprehēdētes, ex horū mistione
 & cōgressu corporū omniū proprietates ac differētiās
 deduxērūt. Nec dubiū est, quin in corporibus vniuersis
 cōcretis, quatuor elementorū rudimenta conspiciant
 tur. Non potest clarius dici, ab elementorū matricibus
 corpora concretorū seu mistorū, quæ indiuidua nomi
 nat, nasci. Sanè in quo corporis alicuius discrimina, pro
 prietates, & officia insunt, in eodē quoq; corpus ipsum
 inesse oportet. Si enim aliter statuas, propriā alicuius af
 fectionē absq; eo, cuius proprietates est, posueris, hoc est,
 proprietatem dixeris esse nō proprietatē. Hoc perinde
 esset ac si videndi facultatē extra hominē, in saxo scili
 cet vel plāta, vel re alia, inesse cōtenderes. Quocirca nō
 rudimenta solum elementorū, sed ipsa omninō elemē
 ta necesse est in vniuersis mistis seu cōcretis corporibus
 inesse. At elementa proponebantur matricibus tantum
 modo incorporeæ inanesque. Ex incorporea itaque &
 inani natura concreta sunt corpora plena & solida.
 F V R. Loquitur fortassē de alijs matricibus. Etenim in
 eodē capite paulo antē Elementa, loca, domicilia, nu

trices, matrices, ex alias posuit, perfectione, puritate, simplicitate, vigore, potestate, plurimum discrepantes à communibus hisce elementis & Matricibus. ER. In cassum laboras. Loquitur enim expressè de concretis & communibus elementis seu Matricibus: adeoque de his nostris elementis, ex quorum mixtione & congressu nos corpora omnia concrefcere asseruimus. Omnia hæc summè admirarer, si non assueuissem monstris Paracelsicorum contradictionibus ac delirijs. Mirarer hoc etiam, quod vbique elementa contra leges à se latas faciant loca, cistas, receptacula, domicilia, seminum & principiorum. Hanc enim ipsi Dictatoris more legem tulerunt, vt in principali dicatur contineri, quod minus est principale, ac posterius in priore. Non negabunt, arbitror, semina elementis, animamque corpore præstabiliorem esse. Secundum hanc legem semina elementa continere oportet, non ab elementis semina comprehendi. F V R. Quid si dicamus, eos per matrices & loca seu elementa, semina, & primam illam materiam intellexisse? Continet enim radicalis illa materia vitale principium autorem & opificem omnium naturæ operum. ERA. Non potes. Loquitur enim de Matricibus complexu suo continentibus semina & corpora ex ipsis prodeuntia. Scio nos aliquando sic loqui, vt materiam à forma, corpus ab anima contineri dicamus. Sed continere tunc non significat complecti in se, vt cum sanguinem & spiritum in corpore, aut partem in toto contineri asserimus, sed significat regere, gubernare, sustentare, conseruare, aut simile aliud quippiam. Aliter continet matrix foetum, Locus locatum, quam anima corpus. Hic de matricibus, locis, Receptaculis, Cellis, semina & principia, rerum continentibus, & ex se producentibus, sermo est. Cogeris ergo dicere, si de seminibus velis interpretari, semina se ipsa

Continere
aliquid ab
aliquo non
uno tantum
modo di-
citur.

se ipsa continere, aut sui ipsorum Matrices esse. Sed quid opus est verbis? Manifestè enim agere de elementis alijs patuit. FVR. Nisi me fallit animus meus, perspicuè solideque satis demonstratum est, elementa corporum non posse incorporea vel esse vel cogitari. Hoc enim principium seu pronunciatum Physicum immotum manere oportet: ex incorporeis non coagmentari corpora: itemque corpora non redigi ad naturam incorpoream. Sententia hæc ab omnibus omnium ætatum eruditis hominibus sic est pro certa veraque habitata, vt non verius rectè crediderint, bis duo efficere quantum. Equidem Paracelsus in Meteor. aliquoties ait, genitum tale esse, quale id est, ex quo est genitum. Cœlum, inquit, corpus est, quoniam, quæ ex eo generantur, corpora sunt. Item, Vbi corpora nulla sunt, ibidem nulla oriuntur corpora. Vbi autem fuerint, ibi etiã oriuntur. Ex hoc axiomaticè sequitur certè, corporum mistionum elementa, non esse incorporeas, inanes, & vacuas naturas. E R. Ego quidem ante hoc tempus impossibile iudicavi aliquem nasci natumue esse, qui hac de re ambigeret. Postquam autem Paracelsum legi, mirari desij, propterea quòd in omnibus contradictoria affirmare animaduerti. In priore collatione multis productis testimonijs ostendi, hoc eum vehementer urge-
re, vt affectiones & cogitationes animi probet corpora esse. Et quis, quæso, miretur hominem nusquam & nunquam ferè sibi constantem, modò veri aliquid dicere, mox idè illud rursus negare? Admirabilius mihi videtur, quod discipulorũ eius aliqui Præceptoris ineprias tanto studio imitantur, vt penè sola vitia magni facere videantur. Sanè incorporearum inaniumque matricum author hæc scribit quodam loco: Qui generantur, mistionum, & transplanationum leges ignorant, ac spirituum potestates & vicissitudines non ani-

Ex incorporeis non coagmentantur corpora.

“
“
“

Paracelsus cogitationes putat permutteri in corpora.

Paracelsus
quidam cor
pora gigni
ex incorpo
reis.

Locus non
est pars aut
materia.

maduertunt, *CORPORA EX CORPORIBUS SOLVM GIGNI*, magno errore affirmant. Idem asseueranter sæpius scribit, ex incorporeis corpora fieri. Itaque partem contradictionis falsam & impossibilem approbant, veram & genuinam damnant. Paracelsus, si viueret, nunquam in horum sententiam pedibus iret, puto, nisi omnino delirans rogaretur sententiam. FVRN. Puto in cuiusvis authoris lectione hoc nos probare debere, quoties de re eadem scribit non eadem, quod veritati consentaneum est magis. Ergo cum impossibile iudicarent omnes sani homines, ex incorporeis rebus corpora fieri naturaliter, Paracelsum libentius veritati essentientem sequor, quam ab eadem recedentem. Quamobrem iterum affirmo, elementa corporum concretorum non posse incorporata censerit: propterea quod necessarium sit corpora composita ex corporibus coalescere. Ex eodem axioma hoc etiam conficitur, elementa non tantum esse loca seu matrices. Locus enim & matrix seu receptaculum non est pars aut materia corporis locati. Locum quoque sufficiens esse, corpus locatum ambientem manifestum est. Superficies autem per se nulla subsistit, cum non sit actu *χωριστον*, sed imaginatione sola separatur. In corpore ergo aliquo inesse oportet. Iam cum elementa à lege dimensionum absoluta ponuntur, loca esse non possunt. Dum verò inanes naturæ statuntur, nec vitali facultate ornata, nec alia corporea qualitate seu potestate prædita credi possunt. Quomodo ergo erunt simul inanes & incorporeæ Naturæ, & loca non ociosa sed efficacia? Quomodo alimenta corporibus de se subministrabunt corporea, si ex ipsis mixta non sunt conflat? Firmum est apud omnes homines, ipsum etiam Paracelsum, hoc principium, illis nos ali, ex quibus facti sumus. Si ergo corpora non

non sunt ex elementis commista, quomodo ex eis al-
 lentur? At loca & domicilia rerum, non sunt mate-
 ria rerum. Quare aut non sunt matrices tantum &
 hospitia, aut non sunt elementa. At sunt elementa
 & materia, si de se exhibent alimenta. Quocirca ne-
 cessarium est, ut corpora sint, non tantum capacita-
 tes quædam vasaque inania. Terra sanè cavitates in-
 se plurimas habet, in quibus corpus terreum nullum
 inest, atque ideo terra vacuæ dicuntur: at nihil vetat
 aere plenas esse. Imò necessarium est, ut vacuum sim-
 pliciter in natura nullum sit, nisi in Ente non Ens sim-
 pliciter inesse dicamus: quod fieri nullo pacto potest.
 Hoc insuper animaduerti inter legendum, & in locis
 antè citatis, huius de elementorum inanitate senten-
 tiæ auctores in mistis omnibus concedere quatuor e-
 lementorum rudimenta conspici: & ex plerisque ele-
 menta artificio separari. Quomodo autem separari
 queant natura incorporea, obscurius multò est, quàm
 ut intelligentia hominis comprehendi valeat. Ele-
 menta hæc quatuor continentia dicuntur idem pu-
 gnantia esse, vitæque beneficio colligari, misceri, cor-
 numpi, materiam post se relinquere, in qua vita reman-
 eat: quæ omnia de incorporea natura nec intelli-
 gi nec cogitari possunt. Omitto alia, quæ verè fir-
 meque partim producta à te sunt, partim proferri
 præterea possent. Summa est, quòd, cum quæritur,
 ex quibus corporibus mista vniuersa, ut ex materia, con-
 flata dispositaque sint, & in quæ ad extremum ite-
 raturum dissoluantur, non hoc quæritur, quibus locis con-
 tineantur mista. Sed nec quisquam hominum memoria
 ante Paracelsum, qui elementa corporum & eo-
 rundem loca eodem nomine nominauit. Hac in par-
 te ita mihi satisfactum est, ut plura non desiderem.

Vacuū sim-
 pliciter in
 natura non
 datur.

Liberius quoque sententiam dixi, quia non tam contra Paracelsum (cui tamen incipio credere parcius) quam contra discipulos eius magistro non multo foras se meliores dicere mihi visus sum. Cupio interim ex te intelligere, quid Paracelso respondendum censeas, elementa corporeas matrices ponenti? Ponit enim ipse quoque duplicia elementa, continentia & contrêta, ut ex supra citatis locis vnusquisque perspicit. Terram eum fructu ferre negat, sed elementum in ea latens, manifestè continens à contento distinguit. In Meteor. terræ corpus negabat elementum, sed inuisibilem in eo spiritum contentum affirmabat elementum esse. Quod videtur corpus (scribit ad Athenienses) est continens elementum: Elementum autem est spiritus viuens, tanquam elementorum anima. Summatim ut dicam, quatuor animas seu inuisibiles spiritus, scilicet ignis, aeris, aquæ, terræ, elementa vera statuit. E. R. Aequè absurda est hæc opinio: aut paulò minus. Si namque corpora quatuor elementorum, quæ videntur & tanguntur, non sunt corporum sensibilibus elementa, necessarium prorsus est, ut ex elementis conflata sint. Quoniam omne corpus mundi sublunaris vel est elementum, vel ex elementis compositum. Nisi fortè plura sint elementa quam quatuor, atque octo ponantur æquè primæ: quorum quatuor sint sensibilia corpora, & veluti continentia vasa, quatuor alia velut animæ & spiritus inuisibiles in illis comprehensi & occultati. Sed hoc argumentis probari verisimile non poterit, credere nequaquam tenebimur. E. quidem si terram visibilem, exempli gratia, neges materiam esse arboris aut animalis, percunctabor ego ex qua materia corpus suum acceperit. Si ex inuisibili spiritu in eadem latente respondeas, absurda consequentur plurima. Primum corpora terræ aliorum quæ elementorum perperam vocari elementa. Quippe elemen-

Paracelsus
etiã ponit
cōtinentia
& conten-

Corpus om-
ne est uel e-
lementum,
uel ex ele-
mentis.

rum non est corporis, quod materiæ corporis pars nulla est, vt ex dictis clarissimè patet. Secundò cum spiritus illi insensibiles & inuisibiles etiam in fructibus elementorum remaneant, testibus Paracelso & discipulis, nihil est sensibile, quod ex elementis est genitum. Tertio, cum ex elementis conflata corpora sensibilia sunt, alia quædam comminisci corpora oportebit, quæ cum spiritibus coniuncta corpora conficiant mistorum. Ex quo consequetur duodecim elementa esse. Primum, corpora sensibilia hæc rudia: deinde quatuor alia in his puriora: deniq; in his quatuor spiritus: qui demum videntur arrogantia. Sanè Paracelsus ita scribit. (Nec aliud Meteor. Quia spiritus fructuum elementorum, inquit, insensibilis atq; inuisibilis existit, tribuit ei natura proprium & peculiare corpus, in quo inhabitet, corporiq; huic corpus aliud de suo elemento circumdedit. Hæc ille. Vides hic, clarè eum ponere in mistis (ipse nominat elementorum fructus) spiritum insensibilem elementorum, corpus in quo primò inhæreat: & demum corpus hoc sensibile crassum & impurum, quod de corpore elementi sumptum sit. Quartò, falsum est, quod dicunt & scribunt Paracelsici, se mista quælibet arte in quatuor sensibilia elementa discreuisse, discernereque posse. Si enim ex spiritu solo insensibili consent, quomodo separatim oculis conspicienda offerent? F V R. Non est hic opus argumentis. Scio infinitis propemodum rationibus hanc sententiam oppugnari posse. Paracelsus certè vbique docet mistorum corpora ex elementorum corporibus sensibilibus constare: quod in verbis à te iam citatis manifestè asserit. Et quis est, qui nesciat eum hoc passim inculcare, cuiusque elementi fructus suo elemento similes esse corpore & spiritu? Nostra certè corpora ex terra sensibili cōstare, & in eā-

Elementa sunt duodecim iuxta Paracelsū.

4 Mistæ non omnia possunt arte solui in 4. elementa distincta.

dem iterum dissoluenda esse contendit. Hæc sententia eius est. Nam iubet nos ex elementis prognata eorum spiritu profecta putare : vim scilicet mistorum non è sensibili corpore elementorum nasci, sed ex latente eorum virtute ortum habere. Sic Musci ac Buxi animas, seu spiritus, odorem : & coralli spiritum, rubedinem esse ait : quod in his virtutes harum rerum latere existimaret, corpora eorum inutilia esse opinaretur.

Elementa non sunt matrices & domicilia duntaxat rerum. E R A. Non adduxi hæc, quasi dubitarim, an ex elementorum corporibus mista corpora fabricarit aliquando. Ideo autem attigi, vt demonstrarem & ipsum & eius discipulos nec sibi nec veritati consentaneè loqui, cum elementa aiunt matrices & domicilia duntaxat rerum mistarum esse: siue corporea concedant, siue incorporea contendant. Longissimè namque differunt locus corporis, cum sit ipse corporis expers. Dilucidè, vt demonstrauimus iam, quæ de elementis continentibus tum Præceptorum tum discipuli attulerunt, euidentiæ sensuum, rationi, eruditorum omnium consensui, & quod maximum est, Deo & sacrosancto eius verbo repugnare. Nihil enim est apertius & clarius, quàm DEVM de principio totius mundi aspectabilis materiam creauisse sub formis cœli & elementorum : ac deinde ex sensibilibus elementorum substantijs & corporibus, (non ex Naturis inanibus, aut nefcio quibus insensibilibus spiritibus) vt ex materia mistorum corpora produxisse. Nulla hîc inanis naturæ semina rerum sic continentis, vt isti fabulantur, mentio : nullum de latentibus in cortice elementorum spiritibus vel animabus verbum extat. Ex terra & aqua præcipuè corpora plantarum animaliumque facta legimus : quæ somniauit Tenebrio Paracelsus non legimus. Cur non ergo cum Deo & veritate

te potius sentiamus & loquamur, quàm cum profano Mago indoctoq; fatuo? F V R. Alium nunc scrupulum sentio. Elementorum corpora mistionis partes esse ex Paracelsi & discipulorum eius omnium sententia intellexi. Nam illos etiam, qui elementa inania & vacua homèta statuunt, resolutionem corporum in quatuor elementa sensibilia confiteri video: & rudimenta quædam eorum in mistis omnibus cõcedere animaduerto. Hoc me torquet, quomodo cœlum possit elementũ vocari mistorum, cum constet materię mistorum partem esse nullam posse. Etenim elementa, præsertim cõtinentia, corrumpi audiui, etiam ex illorum opinione, qui Naturas inanes faciebant. At cœlum corrumpi, quomodo reliqua elementa intereunt, nullus audebit affirmare, puto. Ignem in mistis inesse probatum est firmè admodum: nec inficiantur Paracelsici. Quod si etiam negare vellent in quibusdam rebus eum inesse, in animalibus tamen inesse negare nunquam auderent. Quæro igitur quid me velis intelligere, cum ignem dicunt in mistis inesse: & elementum tamen esse negant, cœlum pro eo supponentes? Ignem enim & cœlum non esse eandem, controuersia, opinor, omni caret. Iamdudum enim explosa est è Philosophorum scholis opinio Platonis, cœlum igneum esse arbitrantis. Sed & Sacræ literæ discrimen faciunt tum alibi, tum in eo loco, in quo ab igne cœlum conflagratum iri monent. ER. Non iniuria ambigis. Nam & noui Paracelsici ignem à cœlo non distinguunt, cum elementa recensent. Quòd si elementum esset cista vel cella res aliquas sibi suo complectens, solum cœlum vniuersa ambitu suo comprehendens verè nominaretur elementum. Et cum vix aliquod corpus reperiatur, quod non in aliqua cavitare aliud quippiam contineat, tot essent elementa nobis ponenda, quot sunt cavitates.

Quomodo
cœlum pos-
sit elemen-
tum uocari
mistorum.

Sic ventriculus elementum fuerit chyli, vesica vrinae, venæ sanguinis, intestina excrementorum, &c. Cæterum sæpe iam est dictum, elementum esse corpus iuxta speciem indiuiduū, ex quo, vt ex materia, corpus quodlibet coagmentatum fuit. Hoc modo cœlum elementum non esse, constare omnibus puto. Non enim res mutabiles ex cœli partibus aut substantia coluerunt: quod dilucidè satis testantur creationis historia: vt alias rationes omittam. Quid igitur dicemus? F V R. Vobis respondere cœlum eatenus elementum posse vocari, quatenus ignis cœli fructus esset, verùm in mentem mihi redijt, quòd Paracelsus aliquãdo non ignem cœli, sed cœlum ignis fructum seu partem efferuit. Auger difficultatem, quòd ignem vocat mortem quandã visibilem omnia vastantem & delentem. His amplius me vexat, quòd in Sagaci sua Astronomia identidem inculcat & repetit, hominem ex duobus (aliquando plura duobus ponit) constitutum esse corporibus: quorũ vnum sit ex elementis hisce nostris conflatum, alterũ ex sideribus & cœlo natum. In dissolutione quoque hominis illud ad elementa, hoc ad sidera redire: tamen non statim à morte illò reuertatur, sed per multos sæpè annos hic oberret, ac conspiciendum se interdum præbeat. Tandem tamen hoc quoque putrescere patri oportere iudicat: quod certè de cœlesti corpore parum sanè dici videtur: Alibi corpus hoc Euestrum nominat, magnisquẽ viribus & scientijs ornat. Hæc, inquam, faciunt, vt excusationem constantem nullam inueniam. ER. Quicquid affirmes, in luto semper hære. Non enim falsa solùm dixit ac scripsit, sed in his ipsius quoque varius & inconstans fuit. Quam sibi sit dissimilis in Euestris suis, ne monere quidem libet. In prima collatione aliquid huc spectans diximus. Visus tamen est omnium constantissimè hanc tenuisse sententiam,

tiam, hominem ex elementis ac cœlo compositum esse. Etenim ex quintis Essentijs cœli & quatuor elementorum concinnat eum in libro iam à te citato. Idem voluisse videtur, quoties hominem dicit microcosmum esse, atque in se omnia actu continere, quæ in tota rerû universitate comprehensa novimus: quia videlicet ex omnibus compositus sit. Quam hoc sit monstruosum iudicium, non modò cum omni ratione, ac sensuum diametro pugnant, in tertia collatione, auxiliante Domino, perspicuum faciemus. Sufficit iam monuisse, siue ex igne cœlum, siue ex cœlo ignem effectû asseras, nunquam tamen cœlum appellari posse elementum mistum. Si enim ex igne res mixtæ constent, ignis autem non sit cœlum siue elementum, sed cœli siue Elementi fructus quidam, quomodo quæ ex igne composita sunt, ex cœlo commista dicentur? Differt namque elementum à fructu elementi. Nos autem elementa primæ quærimus. F V R. Satis probatum est, elementa materiae mixtorum, non receptacula solùm, siue corporea statuuntur, siue incorporea fingantur. Ad alteram porro elementi descriptionem quid dicturus sis expecto. E R. Huc pertinet consideratio de contentis intrinsecis matricibus Paracelsicas. Nec minor aut facilior hic est Labyrinthus. Omnia enim confusionum, contradictionum, deliriorum, mendaciorum plena sunt. Paracelsus in singulis elementis præter fructus, quos singula plurimos ait parere, præterque diabolica monstra, quæ in eis creata nugatur, ponit spiritum quendam insensibilem, quem vocat animam & vitam elementi, seu ipsum elementum. Tales spiritus, ut audiisti, quatuor comminiscitur, in singulis singulos. In his vult positam esse vim & efficaciam elementi: corpus visibile thecæ & ignauum tegumentum censet. Ab his aliquando di-

Sententia Paracelsi constantius asfirmata a plerisque

Quæ Paracelsus in elementis contineri opinetur.

stinguit vitam & animam, interdum eadem esse dicitur quæ omnia ex prolatis retrò testimonijs perspexit. Ignem non caloris opera sed beneficio spiritus comburere contendit. Alio loco expressè scribit, animam, spiritum, & id quod propriè sit ac vocetur elementum, non vrere, sed corpus elemèti hoc esse, quod vrat. Ignis
 » comburens, inquit, non est elementum, sed anima in
 » eo inuisibilis est elementum. Sic & animam ignis in ligno viridi ait inesse, attamen non vrere. Hæc Paracelsicis concilianda cum alijs trademus: & quæ re-

*Quid Para
 cels. uidea-
 tur spiritū
 elemèti no-
 minare.*

*Actiones
 sunt compo-
 sitorum.*

*Forma est
 principium
 quo compo-
 situm agit.*

stant examinabimus. Videtur hoc voluisse, cum actionem omnem insensibili spiritui tribuit, ac potentiam agendi corporibus adimit, non corpus agendi principium esse, sed incorpoream virtutem. Hoc si sensit, non malè sensit, sed quod rectè sensit, inscitè exposuit. Non enim spiritui aut latenti corpori, sed vel formæ, vel qualitati adscribere debuit. Qui doctè & Naturæ consentaneè loquuntur, actiones neque materiæ, neque formæ, sed compositi dicunt esse. Hoc enim est, quod agit, non forma, multò minus materia: quæ ne principium quidem est actionis. Forma principium est, quo compositum agit, non autem id, quod agit. Quare non aliud dicit, si modò rectè sensit, quàm quod omnes docti dixerunt, actionis in corpore principium esse formam, instrumentum autem esse qualitatem. Sic homo est, quod viuit ac intelligit, non anima per se sola: sed anima, id est, quo viuit & intelligit homo. Sic dicimus hominem videre & ambulare, non oculum & pedes, cum loquimur propriè, sed instrumenta sunt, quibus vident ac incedunt homines. Nihil dubito, quin, si studuisset ac legisset bonos auctores, idem in hac parte fuisset dicturus: nisi omninò decretum habuisse credatur, omnia rectè constituta euertere. F. V. R. Audiui à meis olim præceptoribus, quosdam fuisse,

fuisse, qui corporib. actiones omnes negauerint, ac virtuti cuiusdam spirituali per corpora omnia penetrantia tribuerint omnes agendi vires, quæ corporū esse videntur. Hi non ignem, sed potentiam seu spiritum per totā ignis substantiam permeantem, vrere dicebāt: vt nobis illi recensebant. Ab hac sententia non longè recedit Patracellus, dum in igne spiritum per totam ignis substantiam diffusum inesse ait, qui caloris, vstionis, aliarumq; effectuum ignis causa existat. ER. Scio Arabem quemdam ita docuisse, & hanc opinionem à Platone hausisse. Et si enim Plato non eodem prorsus modo de hac re disputauit, non magna tamen fuit inter eos discrepantia. Vterque substantias quasdam separatas agere putauit: ac horum actionem in materia ab eadem imitari existimauit. At quis non videt materiam participantem formas illas abstractas simul etiam participem fieri potestatis ac virtutis earundem formarum? Quemadmodum enim quod substantiam animæ rationalis participat, etiam ratiocinandi facultatis sit particeps, ita quod formam ignis separatam participat, vi calefaciendi atq; vrendi eatenus impertitur, quatenus forma illa donatur. Quòd si cum his sensit Patracellus, cum eisdem quoque errauit. Corpora namq; siue res naturales compositæ agunt virtute formarum suarum. Formæ autem in actione transeunte instrumentum sunt. Ceterum rudiior multò fuit, quā vt de his cōtrouersis Philosophorū aliquid cognouerit. Hoc tantū vidit fortasse eminens, corpora sine formis & qualitibus in corporeis nihil agere: quod & nos fatemur. At hæc virtutē corpus esse in corpore simplici elementū absconditū, hoc verò est, quod pernegamus. Nō potest enim corpus in corpore simplici concedi, nisi corporum mutua penetratio pudendo & sacrilego errore concedatur.

*Actiones
qui negauerint corporibus.*

Error.

- 2 Si per spiritum siue vitam & animam (sic enim non nunquam appellare solet) qualitatem seu potentiam intelligit, non de re disputat, sed de nominatione litigat. Ergo si per spiritum siue animam intelligat formam & qualitates elementorum, pessimè loquitur, dum spiritus appellat. Si corpora esse credit, turpiter errauit, dum in simplicissimo & tenuissimo corpore tenuis aliud ab illo distinctum corpus quæsiuit. Tertius error est, quòd elementi animæ soli agendi potentiam attribuit, non toti compositio. Qua in re minus est uenia dignus, quòd non nesciuit, animam siue spiritum ignis absque ignis corpore opera ignis minimè exercere posse. Quartus est, quod, cum in singulis elementis singulos tantum spiritus ponat, ex vno nihilominus elementis seu elementi spiritu diuersissimas res enasci affirmat. Terra profert fructus, inquit, non ipsa quidem, sed elementum in ipsa contentum eosdem profert. Et paulo post. Fructus elementorum similes elementis sunt corpore & spiritu. Iam spiritum Buxi & Musci facit odorem: & spiritum Coralliorum dicit esse colorem.
- 3 Qui possunt tam discrepantes spiritus ex vno prouenire terræ spiritu, quam discrepantes ex terra res pronascuntur? Differunt enim virtus, actio, qualitas, proprietates, vel, (sicut ipsi loquuntur, Balsamum, tinctura, arcana, herbarum, fruticum, animalium) quantum ipsæ res differunt, ipsismet testibus. At horum discrimina infinita propemodum existunt. Quintus est, quòd in cuiuslibet misti resolutione artificiosa pollicetur ostensionem omnium quatuor elementorum, cum singulorum spiritus gignere vniuscuiusque fructus asserat. Sextus est, quòd ignis spiritum siue animam in terræ fructibus, vt in lignis viridibus, inesse scribit. Quanto præstabilius erat Paracelsicis veritati assentiri, quàm tot absurdis & detestandis erroribus implicari.
- Verum

Musci anima est odor
Coralliorum color.

Verum de fructibus elementorum postea : nūc reliqua
 pertexenda. Postquam planè ostensum est, perperam
 Paracelsum de elementis differere: & quicquid noui di
 xit, nec pietati, nec rerum naturę consonum esse: super
 elementa dicentes incorporea & inania esse receptacu
 la, idem intellexisse putarem per elementa, quod Para
 celsus elementum, aut spiritum siue animam ac vitam
 elementi vocauit, si constarent sibi: nec tam variè de e
 lementis loquerentur. Magis dubium me reddit, quòd
 nihil tam absurdum excogitari posse ab homine vide
 tur, quod non ausus fuerit affirmare Paracelsus. Hunc
 qui Præceptorem agnoscunt, & eruditissimis omnibus om
 nium seculorum Philosophis & Medicis præferunt, me
 ritò putantur magistri sui similes esse. Quare quid di
 cam sæpenumero ambigo. Attamen verba hæc, quæ in
 octauo capite leguntur, faciunt, vt eum non putem lo
 qui de corporeis elementis nostris. Elementa hoc loco
 à nobis, inquit, dicuntur, non communia illa totius Na
 turæ corpora, Terra, Aqua, Aer, Firmamentum: sed pro
 xima receptacula seminalis materiæ, siue externa sint,
 siue innata, siue cavitates habeant, siue non, siue soli
 da, siue humida fuerint ad similitudinem seminū, quæ
 generationum initijis spiritualia & humida esse oportet.
 Nolo iam hoc exaggerare, quòd incorporea receptacula
 putat cavitates habere, solida, vel humida esse.
 Ob id solum adduxi, vt de anima seu spiritu, seu
 qualitate alia elementorum insensibili eum loqui do
 cerem. Ergo si idem sensit cum Præceptore, & locutus
 tamen est aliter, ideo fortassis fecit, vt non intelligere
 tur: atque ita opinionem sibi reconditæ cuiusdam eru
 ditionis ac sapientiæ apud rudes pararet. Si diuersi ali
 quid docere voluit, Præceptoremque fingendo supera
 conatus est, fruatur hoc suo gaudio: ita tamen vt ne

*Sententia Pa
 racelsicorū
 de contētis
 elemento
 rum.*

*Incorpo
 reum et ina
 ne non po
 test solidū,
 cauum, hu
 midum, cē
 seri.*

*Elemento-
rū proprie-
tas est, ut
sint mistorū
materia.*

*Homo non
est sola ani-
ma, sed cō-
positum.*

*Elementa
actū habēt,
non sunt
actū.*

alijs exitium creet. Proinde si elemēta illa sua incorpo-
reas naturas putat esse per elementorum corpora por-
rectas, confutari poterit eisdem rationibus, quibus Pa-
racelsi insania refellitur. Equidem vt non potest homo
vocari, quòd hominis operationes exercere nequit, ita
elementum appellari non debet, quòd munus, vicem,
& officium elementi præstare non valet. Est porrò ele-
menti hæc proprietates, vt materia sit misti. Quod cum
præstare natura incorporea sola nulla possit, ne elemen-
tum quidem nominari debet. Elementum itaq; fuerit,
non illa natura incorporea sola, sed cum suo corpore
iuncta: sicut homo non est sola anima, sed anima in cor-
pore. F V R. Paracelsus frequentissimè ait, solam ani-
mam esse hominem, corpus non esse veri hominis par-
tem, sed inuolucrum & domicilium. Nec primus hoc
dixit, sed ante eum docuit idem Plato. E R A S T. Si per
verum hominem intelligit partem nobilissimam &
principem hominis, rectè sentit: tametsi non satis a-
ptè, concinnè, vsitateque loquatur. Quis nescit homi-
nem, edere, bibere, ægrotare, consanescere, crescere, au-
geri, consistere, decrescere, mori, sentire, loqui, scribere,
&c. quæ animæ soli nullo pacto tribuere licet? Ridet
Aristoteles (& rectè ex assensu omnium hominum ri-
det) animam dicentes texere. Non minus ridendi sunt,
qui supra dictorum aliquid per se animam facere di-
cunt: quòd vel ex Sacris literis posset intelligi verum, si
non sensus nostri nos docerent. Homo itaque est com-
positum hoc, quod ex anima corporeque constat. Me-
ritò igitur laudat Augustinus Varronem, quòd homi-
nem dixerit neque animam solum, neque corpus so-
lum esse, sed vtrumque. Sic de elementis quoque di-
cendum ac sentiendum est. Non enim sunt actus, sed
habent actum: ideoque compositum quiddam sunt ex
habente & eo, quod habetur. Sed hac de re satis: de con-
tentis

tentis elementis coeptum sermonem absoluere præ-
 fiat. Siue igitur solam formam elementi cum Præce-
 ptore nomet elementum, siue totum compositum
 sic appellet, (quod facere non potuit, cum incorporea
 esse decreto statuit) quærendum superest: quæ nam illa
 sint rerum corporearum elementa, ex quibus, tâquam
 ex materia, mista coaluerunt vniuersa? FVR. Quid a-
 liud continerent, quàm semina, & horum corpora, fru-
 ctusque? ER. Benè habet. Nam semen cum dicunt esse
 vitale principium continens in se spiritus, corporum,
 colorum, saporum, qualitatumque cuius speciei con-
 gruentium fabros, formam, & τὸ τὶ ἦν εἶναι, se dicere fa-
 tentur. At forma sine proprio suo subiecto nulla subsi-
 stit, vna anima nostra excepta. Hoc docuit ratio Philo-
 sophos præstantiores: nos insuper planius instituerunt
 sacrosanctæ literæ. Vt enim cætera nunc præteream,
 quis tam sit hebes, quin ex creationis historia coniciat
 animam humanã hac in parte à formis seu animabus
 alijs plurimum discrepare? De plantis scribitur, Deum
 terræ iussisse, vt herbam semen ferentem, & arbores o-
 mnis generis frugiferas, quibus semen etiã inesset, pro-
 duceret. Aquæ deinde & aeri mandauit, vt aquatilia vi-
 uente anima prædita, & aues in aere volantes ederent,
 licetum terræ imperauit, vt animas viuentium reptiliũ
 & gressilium proferret. De homine scribitur, DEVM
 ex seorsu puluere corpus conformauisse, idemque spi-
 ritum vitæ inflauisse. Spiritus ergo vitæ à Deo creatus,
 non ex elementis instar animarum brutorum edu-
 ctus est. Quo factum est, vt absque subiecto suo
 formæ aliæ nullæ corporeæ subsistere possint. Quo-
 circa aliæ nullæ corporeæ subsistere possint. Idem hoc vi-
 detur author innuere voluisse, cum semina corpore
 suo comitata ad generationem procedere, & corruptis

Forma, præ-
 ter animã
 nostrã, na-
 turalis nul-
 la sine sub-
 iecto pro-
 prio existit.

elementis in sua materia incorrupta remanere, atque
 ad hospitia sua, ex quibus progressa fuerant, reuerti asse-
 rit. Idem affirmat, cum inferiora elemēta scribit in suis
 thesauris corpora seminum officijs accommodata ob-
 tinuisse in seculū duratura. Item cum sic scribit. Quem-
 » admodum verò inter se differunt semina officijs & pro-
 » prietatibus, ita hæc quoq; corpora differre asserimus:
 » herbarum corpora ab arborum, animalium, minera-
 » lium, metallorum, gemmarum, &c. Et in herbis aliud
 » corpus esse Melissarum, aliud Valerianarum, aliud Ca-
 » lamentorum, aliud Vrticarum, &c. In arboribus aliud
 » quercuum, aliud Pyrorum, &c. Tandem cōcludens ait:
 » Hęc sunt illa corpora, semina, radices, &c. Item cum hæc
 » scribit. In hac prima creaturarum constitutione, semi-
 » na à suo fonte progressa, in alio fundari necesse fuit.
 Huius generis compluscūlos locos reperies alios, qui-
 bus omnibus probari posse videtur, vim istam vitalem
 eum non absque corpore suo proprio & peculiari in e-
 lementorum Abyssis collocare & disponere. Huc illud
 etiam pertinet, quòd semina plantarum, arborum, ani-
 malium in corporibus duplicatis custodiri in seculum
 ait: alia in simplici corpore seruari censet. Item secun-
 do capite ait, Herbarum Radice m, Balsamum, Elemen-
 tum, aut quomodocunque appellare libeat, in excellen-
 tiore humiditate magna fortitudine externis iniurijs
 resistente, & elementis foeculentis corruptis etiam
 num vigente deprehendi. Constat igitur ex his, virtu-
 tem illam corpoream esse, & in suo quodam subiecto
 inhabitare, quod nullo tempore deserat. Nisi fateretur
 vltiò, fateri cogeretur. Species enim atque genera im-
 possibile est seorsum consistere aut subsistere, sed in in-
 diuiduis seruari oportet. Quocirca cum in his semini-
 bus suis species rerum conseruari asserat, indiuidua cor-
 pora ponere, velit nolit, cogitur, in quibus insideant.

Genera et
 species non
 vnt extra
 indiuidua.

FVR. Quid in hac sententia tibi displicet? ER. Omnia. Plures propè sunt errores, quàm verba: ñ que non leues & pueriles, sed prorsus absurdi, nec ab impietate absolute: ex quibus aliquot solum attingere libet. Corpora ista seminum aut simplicia sunt, aut composita ex alijs se prioribus & simplicioribus. Simplicia dici nequeunt, nisi velint ab hypothese sua resilire, qua corporum omnium prima illa tria statuunt elementa esse. Et cum tria hæc in creatione ostendi non possint seorsum creatantur consumpta esse, (vt nos de materia prima loquitur) malè appellabuntur aliorum corporum elementa: cum instar materiæ primæ separatim consistere neminanda fuerint. Nam vt ex materia prima nihil fit, nisi quatenus ea est sub formis elementorum, ita ex tribus illis nihil fiet, nisi quoad in elementis compositis comprehensa sunt. Et iuxta hanc sententiam nullum in tota Natura rerum corpus simplex extitisset vnquam. Etenim non sic ex tribus illis composita sunt corpora alia, quomodo vinum & aqua componuntur: sed ita, vt compositum ex ipsis corpus aliud factum sit à componentibus. Sed nec composita rectè affirmabunt. Vnde namque probabunt, si negemus? Etenim nullam adferre adhuc potuerunt rationem, qua tria sua principia in multis contineri docerent, solam artificiosam analysin obiectant. Per hanc promittunt se in quolibet misto tria sua elementa à se inuicem distincta seorsum demonstraturos. Ergo visibilia faciunt. Caterùm ex visibilibus composita necessariò visibilia sunt. Qua ratione igitur inuisibilia esse dicunt seminum corpora? Apertius non possunt contradictoria asseri. Non arbitror eos hactenus insanire, vt etiam horum corporum resolutionem nobis polliceantur, qua tria hæc à se inuicem

Nullum in natura corpus simplex apud Paracelsicos.

separata monstrant. Quomodo namque partes in
strabit, qui totum inuisibile affirmat esse? Quod si ex alijs
tribus seminum corpora, & ex alijs rursus alia mista
concreuisse dicant, rursus secum pugnant. Falsum nam
que fuerit, quod pro principio posuerunt, omnium cor-
porum tria solum elementa esse. Siue tria ponant, siue
sex statuunt elementa, similiter nugantur: quod supra
non tantum argumentis alijs, verum etiam sanctæ scri-
pturæ testimonio demonstrauimus. Equidem Moses ita
affirmat coelum & elementa in principio & ante omnia
creata fuisse à Deo, ut inter ipsum nihil & subitam hor-
um existentiæ siue creationem corpus creatum aliud
nullum interuenisse cogitari possit. Huic sententiæ cum
& ratio, & eruditorum consensus, & nostri quoque sensus
testimonium perhibeant, impiè fecerimus, si illustre
ritati insana & prodigiosa Paracelsicorum mendacia præ-
feramus. Horresco quoties cogito, qua audacia clarissi-
mam hanc Moysis sententiã sceleratè peruertere ausus

*Scelerata
Paracelsi
uerberorum
Moysis de
creatiõe de
prauatio.*

fuerit Paracelsus. Verba eius in lib. de Matrice hoc mo-
do habent. Matrix, id est, ex quo homo nascitur. Quare
oportet inuisibiliter hic esse, quæcumque sunt in quatuor
elementis. Sicut mundus est matrix omnium nascentium
rerum, ita de matrice in corpore sentiendū. Antequam
coelum & terra creata essent, ferebatur spiritus Dei su-
per aquis. Aqua hæc erat matrix. Nam in aqua creatum
est coelum & terra, in alia matrice nulla. In hac fereba-
tur spiritus Dei, hoc est, Dei spiritus, qui in homine est,
& quo alia creaturæ carent. Propter hunc spiritum,
ne solus esset, creatus sibi est homo, & in ipso spiritum
Dei. Quamobrem venit à Deo spiritus Dei in homi-
ne, & ad eundem redit. Cum igitur mundus nihil esset,
sed aqua existeret, & spiritus Dei ferretur supra aquam,
facta est aqua mundus. Hæc matrix erat mundi & in
eo creaturæ omnes. Cæterum omnia erant adhuc ma-
trix

trix hominis: in qua Deus spiritum suum creauit do-
 micilium in carnem. Horum hominum matrix erat
 mundus vniuersus, semen eius Limbus: semen, in quo
 totus constiterat mundus. Paulo pòst de muliere lo-
 quens, addit. Spiritus Dei in ipsa est, in ipsius fructum
 se insinuans. Sicut supra aquas fertur, ita nos cum su-
 pra terram & aquas ferimus: quem spiritum nullus vi-
 dit aut videt. Est autem is, qui in matrice inest homi-
 num, id est, in muliere. Proinde non debet ea quis-
 quam abuti ad scortationem. Quoniam ibi est spiri-
 tus à Deo veniens, ad quem etiam redit. Omnia hæc
 adscripsi, tametsi omnium non haberem opus, vt im-
 piam ac sceleratam hominis impietatem, & plus
 quam Mahometicum furorem obiter considerares.

Hoc solum fuit præcipuè propositum monstrare, a-
 quas ipsum affirmare extitisse ante coeli & terræ crea-
 tionem, & ex aquis mundum esse factum. Sed ad rem
 reuor.

Quoniam semina ista Paracelsicorum abs-
 que corporibus impossibile est esse: atque corpus illis
 neque simplex neq; compositum attribuere valent: nil
 aliud quam fanaticorum somnia nobis proponūt. Nec
 minus errant in eo, quòd dicunt semen seu vitalem po-
 tentiã suam sibi quamq; corpus, radicem, fundamen-
 tum, materiam primam seu radicalem, qua cõtineatur
 & conseruetur, cõstituire. Sanè quod suum sibi corpus, *Quod abs-*
 in quo primò inest, fabricat, in eo non inest, sed extra il- *que corpo-*
 ludest. Ergo si semina sua sibi corpora prima extru- *re neq; exi-*
 unt, sine corpore aliquando substiterunt. At sunt po- *stere, corp**
 restates seu virtutes corporeæ & inseparabiles. Quare *sibi illud nõ*
 cum corporibus creatas fuisse oportet, non autem ipsa *fabricat.*

sibi concinnauisse. F V R N. An non Philosophi dicunt
 formas, vt animas, suis officijs parare corpora idonea
 & congrua? E R A S T. Nihil hoc ad rem. Non enim
 de quolibet corpore loquimur, sed de primo. Certè in

corpore, quod anima quæuis sibi architectatur, non prius inest, quàm sibi pro domicilio ædificare cœperit. Quippe in semine existens ex subiecta materia conformat corpus suis vsibus aptum. At rationes seu vires iste feminales ponuntur sibi de principio corpus conueniens composuisse. FVR. Quid si in vno corpore constituisse in initio dicantur? ER. Pugnatur hoc cum supra dictis, cum quæ ratione omni. Supra namque dictum est in alio corpore inhaerere semen Melissa, in alio Viti cæ, in alio Quercus, in alio Pruni, in alio Asini, in alio Simiæ vel Canis. Quomodo enim virtutes adeo discre-

Actus specie differentes subiecta habent specie distincta.

Species naturales in sola indiuiduorum successione seruantur.

pantes naturis, officijs, proprietatibus, in vno corpore inhabitent, cum actum vnum ab actu alio genere vel specie differentem impossibile sit in alio, quàm proprio corpore inesse? Hoc si non teneatur, facile impiæ Pythagoræ fabulæ ab inferis reuocabuntur à petulantibus & ambitiosis ingenijs. FVR. Intellego absurditatem. Perge igitur. ER. Tertius error est, quod in materia vna indiuidua & certa putat speciem quamlibet seruari. Sane tota rei natura, omnis sana Philosophia, & in primis sancta scriptura nos docent, species rerum non in aliqua materia, sed in indiuiduorum infinita successione perennes continuari & conseruari. Ita ferè species in succedentibus sibi inuicem indiuiduis seruantur, quomodo diem & noctem mutua successione seruari cernimus. De successione duntaxat accipere te iubeo, quod dico. Magnæ enim & multæ sunt aliàs differentie: inter quas hæc vna est, quod dies non sic ex se generat noctem, quomodo homo gignit hominem. Seminum materia non numero, sed specie vna est, vt quæ pro diuersa & variata nutritione infinitè variet. At noui Sophistæ somniant quintam quandam essentiam, Radicem, Balsamum, Materiam scilicet vnam, quoties compositum aliquod interit, ad suum redire hospitium, ibique expe-

expectare tempus definitum, quò rursus profiliat in
 hanc scenam mundanam. Vigilauit Pythagoras præ
 hisce gliribus: nunquam tamẽ tam elegancia somnia-
 re potuit. Fortassè ex nuper repertis terris aduecta no- *Nuper reper-*
 bis hæc est noua sapientia. Sed hos homines non est *tarum terrarũ*
 mirum aliter sapere, quàm nos sapimus, cum Aristar- *homines non*
 chorum istorũ iudicio alium ortus sui parentem quàm *descendant ab*
 Adamum, à quo nos descendimus, habuerint. Quar- *Adamo.*
 tus error est, quòd aliquod in singulis speciebus indi-
 uiduum facit immortale, cùm nos interitura omnia
 didicerimus. Sic nullum est inter formas alias huma-
 nas quæ animas discrimen, quàm quòd harum singulæ,
 illarum aliqua (Qua quã hoc discrimen statuere non
 possint, si suis hypothesebus & principijs stare velint,
 & quòd animæ nostræ etiam post huius mundi inte-
 ritum uiuẽt: quod an de suis radicalibus virtutibus af-
 ferent nescio. Et ne quid hîc quoque fingere tibi vi-
 dear, uerba Paracelsi adscribam. Intellige yltterius: O- *Omnium indi-*
 mne id quod æternum est, ex arcano proficisci, & hoc *uiduorum ar-*
 ipsum esse. Canes moriuntur, sed arcanum eorum re- *cana sunt æ-*
 manet. Homines quoque pereunt, at arcanum eorum *terna.*
 non perit. Et anima insuper superstes manet: quo ca-
 ne præstabilior est. Ratio eadem est nascentium alio-
 rum. Ex hoc error nascitur, quòd in magno mysterio
 & yltimo omnes creaturæ, quæ unquam fuẽ,
 se comparebunt, non quidẽ substantialiter sicut nunc,
 sed per modum arcani. Credo ex recensitis te perspi-
 cere posse, quæ monstra pepererit & parturiat ab hîc
 à natura incorporea, ut à loco seu receptaculo conti-
 neri, eum sine corpore locum cogitare non liceat. Est
 enim locus extremitas corporis ambientis. Mirum au-
 tem quòd proxima seminalis materiæ domicilia, quæ

*Semina in plā-
tis & anima-
libus generan-
tur.*

vocat Elementa, naturas videlicet incorporeas, inanes & dimensionibus carentes, solidas putat esse aut humidas. Quomodo enim incorporea humida fuerint? aut quomodo dimensionibus carens solidum, aut cavitates habere imaginabimur? Sextus est, quod contra apertas sacras literas semina rerum ex semine nascentium, non in ipsis rebus esse ac nasci, sed in elementis velut cistis & cellis penarijs latere docet. Moses scribit: Deum terræ præcepisse, vt omnis generis plantas proferret semina ex se producētes. In plantis igitur & animalibus semina generari voluit: nō ex abyssis Paracelsicis Elementorum certis temporum periodis in Theatrum mundi ad agendam Comœdiam proferpere: eademque peracta deposita persona in easdem inanitates iterum se abdere tantisper, dum rursus in scenam prodire tempus digestum moneret, alia atque alia semper veste induta procedere nequaquam mandauit. An non verè esset hæc ab omnibus derisa Pythagoræ *μεταψύχωσις*? Semina hæc immortalia esse, atque ex latibulis & orco prorepere ponuntur corpore circumamicta, eoque corrupto rursus ad latebras suas se recipere. Cum deinde prodeunt denuò, rursus induunt corpora. Non enim nuda veniunt in Theatrum. Cæterum prius illud assumere nequeunt. Corruptum enim est, ideoque naturaliter restitui idem non potest. Alia itaque, quotiens ex abyssis suis emergunt, corpora sibi fabricant. Sic vnumquodque seminem infinities progressum est in scenam, semperque personam gessit aliam. Sanè videmus quantum sit arduum proficisci non potest, quàm ex corpore. Semen enim immortale & immutabile permanens sui simillimū remanet. Quare causam dissimilitudinis in assumpta veste quærere oportet. In eiusmodi Labyrinthos sese inducunt,

ducit, qui sprete veritate & sacris literis despectis, malunt ex orco Chymeras opinionum protrahere falsarum & impiarum, quàm rectè pieque constitutis assentiri. Nobis ergo cauendum, ne somnijs potius, quàm infallibili Dei veritati adhæsisse, serò doleamus. Dabunt enim impietatis suæ pœnas, quicumque in agnitæ improbitate perseuerabunt. F V R. Et si nihil posset adduci aliud contra phantasiã hanc, quàm Mosis & scripturæ testimonium, abundè id mihi sufficeret. Video certè in sacris literis Deum plantis & animalibus omnipotente verbo suo imperauisse, vt intra se & ex se generent semina, quibus indiuiduorum propagatione & multiplicatione species seruantur, non intra elementa, veluti intra cistas abscondisse. Itaq; obstupescō, quoties mecum reputo, in quanto errore fuerim. Sed inimicus in eum prolapsus sum, pedem nunc summa animi alacritate & læticia refero. Velim tamen quædam ad hoc spectantia à te mihi planius explicari. ER. Edifere nobis, quid tibi negotium faceat. EVR. Primum I. *est an non in elementis semina spontè nascentiũ plantarum & animalium condita dici possint?* Alterum, II. *quidnam proprie semen appellari oporteat.* Tertium, III. *an non de solis rerum spontè nascentium videatur author agere seminibus?* Certè animalium & plantarum sementiferarum semen ipse quoq; proficitur in duplicato corpore contineri. ER. Inique agit author dum Aristotelem reprehendit, quasi definitionem seminis angustam nimis attulerit. Etenim in libro primo de Generatione animalium capite decimo octauo: *Definitionem nominis proponens, ait, Semen id esse, ex quo secundum naturam constituta primùm fiunt: sic tamen, vt efficiens non sit pars effectus. Deinde eius, ex quo significata distinguens, ostendit, Semen seu genituram (ipse *γενεα*) appellat) esse principium à*

Semen quid sit, ex Aristot. sententia.

à quò fiant, quæ ex semine generantur. Semen autem
 siue σπέρμα esse, quod vtrunque principium maris &
 foeminae obtineat: vt semina plantarum habent ac a-
 nimalium, in quibus sexus non est distinctus. Hoc
 modo appellatum semen ait esse velut σπέρμα quod
 dam, aut animal. Et plantarum quidem semen docet
 σπέρμα rectius vocari, quod vtrunque principium pos-
 sideat: animalium verò, in quibus sexus distinctus est,
 γονεὺς putat melius appellari. Postmodum seminis
 ac fructus differentiã ponit: ac fructum esse dicit aliis
 effectum, semen autem aliis effectorem. Vnam igitur
 eandemq; rem & semen vocari posse & fructum,
 diuersa tamen ratione. Demum quid semen sit inquirit,
 ex partium omnium diuisione. Inuestigat autẽ non
 cuiuslibet rei semen, sed animalium tantũ: quod repre-
 hensorẽ obseruare decuit. Etenim semen plantarũ de-
 clarauit nõ simpliciter esse γονεὺς, sed potius σπέρμα: com-
 positũ sc. quippiam ex vtroq; principio. Nec opus est,
 vt hoc ipsa euidẽtia rerũ demõstremus, nõpe vtrunq;
 principium in plantarum seminibus inesse, maris sc. ac
 foeminae, siue agens ac patiens: cum etiam rustici hoc
 videant ac sciant. Quin imò (vt rapas, cæpas, & similia
 non comemorem, quæ in vaporarijs sæpe numero her-
 bam emittere videmus, nullo accidente extrinsecũs a-
 limento) frumenta singulis propè annis aliqui vident
 in horreis germina gramenq; proferre inuitis, etiam
 possessoribus: tantum abest, vt nutrimentum aliquod
 eis suppeditent. Alia est ratio seminis animalium, in qui-
 bus sexus est discriminẽ. Non enim potest hoc absq; ido-
 nea materia generare: nec sine hoc potest materia quã
 tumuis apta cõcinnè moueri. Cogitare igitur debebat
 reprehensor, Aristotelem in loco ab ipso citato non cu-
 iusuis rei, sed animalium seminis descriptionem dun-
 taxat inuestigauisse ac tradidisse. Quippe plantarum se-
 men

men est fructus conformatus & pars quædam: quæ viuit ac nutritur non minus quam planta, cuius est fructus. Quod tale non est, etsi ex eo planta fiat, semen tamen propriè nullo iure appellari potest. Omnes enim homines semen ab alijs principijs, ex quibus copulatis aliquid fit, discreuerunt. A serendo nominatum est semen, atq; rem seu corpus significat, quod potètia idem hoc specic est, quod illud actu est, cuius est fructus aut effectus. Tale porrò fieri non potest, quod nec ali nec augeri potest. Semen igitur non est, quod nutrirî augeriq; nequit. At sola viuentia tum augeri tum nutrirî possunt. Si præter hæc semen aliquis vocet id, ex quo, seu à quo aliquid fit, is abutitur nomine, & vocem certæ ratæq; significationis ambiguum efficit. Quare corpus quoddam est semen, à corpore viuente perfectòq; *Seminis descriptio* in se habet, alterû tale generandi, quale illud est, à quo profectum de sumptumq; fuit. Hoc corpus in animalibus est excrementum vtile alimenti vtilis: in plantis plurimis fructus est ac dicitur, aut in fructu conditum iacet. Hæc cum ab Aristotele omnia diligenter sint explorata vt videre quisque poterit, quicum attentione maius philosophi scripta legit ac intellexit, iniuste eum carpit nouus Aristarchus. Quæ de definitionum legibus allegat idem reprehensor, nimis probât, cum tam peritus hac parte rudem, quàm fuit præceptor eius imitatur, si descriptiones bonas reprehendant, qui artes logicam damnant, & Prædicamentorum distinctionem vituperant, substantias, qualitates, quantitates, &c. turpissimè confundunt. Sed reuertor ad institutum. Hoc ostendere propositum erat, principia rerum spontè nascentium, quæcunq; vel in elementis vel in illis corporibus reperiuntur, semina vilitatè rectèq; nuk-

lo vel iure vel cōsuetudine nuncupari posse. FV. Quo-
 modo igitur ex principijs illis spōtē orientia pernaſcū-
 tur? ER. Dicere atque intelligere aliud non possumus,
 quàm quod ſcimus, Deum in creatione, cū ex elemen-
 tis miſta naſci mandaret, ſimul quoq; aptitudinē & fa-
 cultatem eiſdem dediffe, vt ex certo modo certaq; in-
 ter ſe proportione miſtis à definito agente certus ge-
 neraretur effectus. Nunquam enim obliuiſci huius o-
 portet, rem eandem ad efficientes cauſas diuerſas re-
 latam diuerſiſſimas induere formas & ſpecies. Quippe
 panis, exempli gratia, idē exiſtens, aliter ab aqua & fri-
 gore, aliter ab igne vel calore afficitur. Nec eodem mo-
 do à colore quouis mutatur, ſed aliter à calore igneo
 & aliter ab animalis calore patitur. Nec ſimiliter mu-
 tat calor canis, equi, cameli, ſtruthionis, hominis, co-
 meſtum panem. Imò verò aliter eundem concoquant
 homines, nō modò diuerſi, verùm etiam ijdē, prout vel
 ægri ſunt ac ſenes, vel ſani ac iuuenes. Ex quo perſpicuè
 ſatis percipi poteſt, quomodo intelligendum ſit, quod
 Philoſophi dicunt, formam potētia eſſe in materia, et
 & ab agēte determinato ex eadē educi. Eſt. & illa poten-
 tia iuſſus Dei, per quē materia pro diuina diſpoſitio-
 ne idonea eſt, vt ab efficiente, nō quolibet, ſed definito
 & certo alterata & tranſmutata certam & determina-
 tā ſuſcipiat formam, qualē ab agente alio alterata ſuſ-
 ceptura non fuiſſet. Sic panis ab animalis calore in chy-
 lum, ac deinde in ſanguinē verti poteſt, ab ignis aut a-
 lius rei calore ſic permutari nullo pacto nulla q; vi po-
 teſt. Ergo non præxiſtit actu forma inducenda in ſub-
 iecto: ſedabilitas ineſt, vt ab agēte tali murata, tali or-
 netur forma: ab alio alterata aliam quoq; induat ſpe-
 ciem: id q; propter legem à Deo rebus omnibus impo-
 ſitā. Vna igitur eadem q; materia habilis eſt omni tem-
 pore, vt planè diſcrepantes recipiat formas pro vario
 agenti.

Potentia ma-
 terie ad for-
 mam quid.

agentiū causarum occurſu, vt de pane dictū iam fuit: qui ſimul aptus eſt in ventre animalis in chylum trāſmutari, & in igne in cineres ſolui. Hæc princeps cauſa eſt, quòd in aliquibus videmus copioſam bilem, in alijs multā pituitam, in alijs laudabilis ſanguinis multitudinem ex quouis oblato cibo cumulari. Et ſi. n. cibi aliqui ad alijs tamen quibuſdā in alios quosdam ſuccos trāſmutantur. Expoſui iam breuiter quidē, attamen aperte deſcrlucidē, vt arbitror, quid propriè nominarint ſemē cruditi omnium temporum. Oſtendi quoq; ſemina ſpōntie pronascentium animalium & plantarum non contineri adu in elementis tanquā in ciſtis aut cellulis quibuſdam, ſed ex ordinatione Dei in eſſe miſtis elemētis ſi cui habitatem à certis agentib. certo modo patienti. Hæc loqui vſitatē, ſed verborū ſignificationes abſq; neceſſitate mutare, eoq; pacto res vel inſcitè vel impiè obſcurare. Quis Muris ſemē, ſcribit alicubi Scaliger, eſſe proſtitatur in Boue: propterea quòd è ſimo bubulo prodeat? Quod vltimo loco quærebas, non valde laboro agnoſcere. Hoc enim vſuuenit authori, quòd omnibus falſa defendentibus accidere neceſſe eſt: vt & cum proprijs hypotheſibus ſæpenuerito pugnet. Quicquid de ſemine, quod à mare in vitam ſœminæ inijcitur, crediderit, de illo, ex quo conſtat animal, fateri cogitur, ipſum ab interitu animalis corpore diſſoluto ad diuerſorium ſeu cellam ſuam reuerſi, atque ibi tempus digeſtum expectare, quo rursus prodeat in ſcenam. Quòd etſi tum Diuiniſ, tum rationis noſtræ veriſſimis argumentis ſic eſt conſutatum, vt contrarium ſentire ſalua pietate nulli liceat: non pigebit tamen pluribus abſurditatem huius inſulſiſſimæ phantaſiæ patefacere: ſiquidem

Cur in alijs
bilis, in alijs a-
lij humores
magis augeantur.

In principijs
multū studij po-
nendum.

Semina Para-
celsicorū diffe-
runt ab ideis
Platonicorum.

Deus ad ager-
dum non eget
Ideis.

non ingratum tibi sit plura audire. FVRN. Audiam li-
benter: præsertim cum nō frustra monuerunt veteres,
vt in principijs considerandis nulla diligentia putetur
nimia. His enim vel rectè positis, vel aptè firmèq; resu-
tatis, necessarium prorsus est, quæ ex his conclusa sunt,
vel firma remanere, vel penitus corruiere. FVR. Falsita-
tem opinionis hoc etiā probat, quòd non possunt mo-
dum progressionis seminum explicare. Cōstat ex antè
dictis, eos in singulis rerum ordinib. quæ elementorū
sine fouentur, semen, siue speciem, siue principiū vita-
le, siue naturā radicalē (His enim & alijs præterea mil-
tis appellationibus nominant) ponere vnā: & eam
quidem corpoream, seu in corpore quodam subiecto-
que insidentē. Quod ob id hīc repeto, vt ne putes hanc
potentiam seu naturam absq; corpore subsistentem in-
star Platonicarum idearū materiæ impertiri. Non pos-
sunt hoc Platonicorum somnio iuuari, nisi extra cor-
pus omne subsistere fateātur. Ac nec sic quidem iuuā-
buntur Plato namq; & eius sectatores omnes constan-
ter asserunt, corporum Elementa prima, esse cōmuniā
totius naturæ quatuor illa corpora simplicia, ignem,
Aquam, Aerem, Terram. Materiæ concinnè preparate
& ex elementis conuenienter mistæ formam commu-
nicari ab idea existimant: Materiā & corporeā sic
ri non iudicant, Sed hæc opinio abundè confutata est
ab Aristotele. FVR. Ego tamē video omnes, aut saltem
plerosq; Philosophos & Theologos etiam hodie col-
locare Ideas in mēte Diuina: iuxta quas hic mundus &
factus sit ex nihilo, & nunc quoque gubernetur à Deo
ER. Disputatio hæc de ideis ad præsentem locum non
pertinet. Hoc solū dicam, inscitè facere, qui Deum sic
patent opus habere imaginib. & ideis, quomodo nos
homines opus habemus. Hoc est infinitum finitū
terminare & mēsurare; aut intelligētiam Dei nostri in
genij

genij modulo metiri. Ipsemet est omnium idea & exemplar, nec in actionibus suis cogitur exemplaria inspecta re instar hominum: qui noticiam suam è sensibilibus hauriunt. Theologi non hoc dicunt, ideas in Deo existentes re vera in materiatis rebus inesse, sed exemplaria solùm modo operũ diuinorũ existere aiunt. Sanè adificatoris idea, secundũ quam domum ædificat, non fit pars domus, sed exemplum permanet, ad cuius similitudinem domum exprimere conatus fuit. Nos hĩc discipramus, non de exemplaribus, sed de elementis rerum, ex quibus re vera constant. Ergo semen in qualibet specie vel est vnicum, vel tot sunt numero, quot in quaq; specie inueniuntur indiuidua. Hoc si affirmetur, nulla est vel generatio vel corruptio, sed immortalia sic conseruantur omnia indiuidua, quemadmodum homines seruantur immortales. Sic non tantũ species rerum, seruantur immortales. Sic non tantũ species rerum, verum etiam specierum indiuidua ab interitu vindicamus. Non enim corrumpuntur aut mutantur semina, sed definitis temporibus corpora induũt, & in scissimam prodeũt: mox actu absoluto, deposita veste, ad principium diuinus que se recipiunt hospitium. In semine, inquit, vita, potestas, essentia, scientia, status, & huiusmodi vigent: in corporibus mortes, infirmitates, defectus, distantia, imagines, opiniones, motus, & turbulente confusiones comprehendunt. Quæ noua indies videntur, in semine antea delitescunt, meliori que vita fruũtur. Quæ hĩc corrumpi dicuntur, non festinãt ad non Ens, sed destinatis muneribus absolutis ad fontes suos recurrunt. Recidiuis generationibus, constanti circuitu, documenta ponunt, se vitali vegetaque re publica delituisse, non ex mortuis fontibus temerario radiorum, atomorum, qualitatum, congressu, prodĩsse. Quis non ex recitatis intelligit, res omnes immortales permanere? Corpora intereũt, in quibus vita, potestas,

Res omnes
permanent
immortales

*Asini apud
Paracels. fe-
liciores ho-
minibus: ga-
multis secu-
lis nobis sūt
antiquio-
res.*

*Vnū cuius-
vis speciei
semen fit
unicum.*

essentia, status nullus est: in quibus hæc omnia insunt, in omnia secula perdurant. Vt ergo corpus hominis dissoluitur, anima remanet, ita singulorum Asinorum vita, essentia, potestas, corrupto corpore, ad diuersorium suum reuertitur. Tantò porrò feliciores, quantò fini hominibus, iuxta nouos istos Pythagoras, quantò sunt indiuiduis hominibus antiquiores. Semina enim ab initio facta sunt: animæ nostræ tunc essentia capunt initium, cum in vtero conformamur. Ergo aut curiuslibet indiuidui pars optima perennis est ac perpetua, aut non latent omnium indiuiduorum semina in elementis distincta. Vnum igitur est semen in quolibet genere seu specie. Sed qua ratione ex vno semine tot numero indiuidua efficiemus? Non possunt singula ex toto illo constare. Sic enim res vna, esset non vna, sed propemodum infinita: & corporea substantia vna in locis fermè infinitis vno eodemq; tempore actu reperiretur tota: quo nihil monstruosius & falsius excogitari potest. Taceo, quòd omnia vnus speciei indiuidua eiusdem omninò ingenij, naturæ, conditionis esse oporteret: vt quæ ex vno eodemq; præcisè composita generataq; essent semine ac materia. Equidem ijdem illi scriptus sibi aptum absq; errore semper construent. Ex quo efficitur, nec in natura nec in corpore discrimē aliquod esse posse. Sequitur igitur, vt semen hoc vnum diuidi dicamus, atq; ex singulis portionibus singula indiuidua nasci imaginemur. Sed quàm non possit hoc fieri, facile est intellectu. Cum enim plurimarum rerum indiuidua sint per totum orbem habitatum dispersa, omnibus in locis oriantur & intereant, corpus hoc seminis in totum mundum diffundi oporteret. Et cum infinite fermè tales sint species, innumerabilia futura sint corpora tota singula terræ ambientia. (Hanc enim vt tangant omnia est necessitas)

necessarium: cum intra terrā & in superficie terrā om-
 nes ferè generationes perfectorū mistorū perficiātur.)
 Hoc aut quo pacto absq; mutua corporū penetratione
 contingere potuisset, illis declarandū relinquemus, qui
 portēta & impia hæc mōstra, quæ oppugnare cogimur,
 confingere didicerūt. Sufficit nobis demōstrauisse, nul-
 la ratiōe aut verisimilitudine impias istas nugas defen-
 di excusariūe posse. F V R Non est necesse, vt indiuidua
 semper ex seminibus in elementorū Abyssis latentibus
 generentur. Possunt enim, sicut omnib. momentis vsu-
 venire oculis nostris cernimus, à semine in animali vel
 plana generato propagari. Et quid aliud docuerūt Phi-
 losophi ac Medici omnes, in hunc diem vsq;? E R. Ingēs
 est discriminē inter nos & Paracelsicos. Nos. n. dicimus se *Semina nō*
 mina certorū indiuiduorum ex semine nascentium, in *sunt actu in*
 animalibus & plantis contineri: actu in elementis tan- *elementis.*
 quā in cista vel theca latere constanter negamus. Quin
 imò certō scimus, semina plantarū & animalium, prius-
 quam in ipsis generata fuissent, nullibi in tota hac rerū
 vniuersitate actu latuisse aut extitisse. Dicimus præte-
 rea, animali aut planta corrupta, totam eius substantiā
 sic interire, vt naturæ animalis nihil supersit, ex quo i-
 dem animal ita renasci possit, quomodo ex semine isti
 post expletam periodum renasci aiunt. Quamobrem
 non concedimus, animali mortuo quicquam eius re-
 manere præter materiam ex communibus Mundi ele-
 mentis coagmētatam. At Paracelsici mortuo animali,
 corruptisq; visibilibus elementis, semen, ex quo natum
 prius animal fuerat, ad pristinam suam habitationem
 redire dicunt. Ex q̄ o absurdum aliud consequitur. *Vitæ termi-*
 F V R. Quódnam id est? E R. Dicam. At priusquam di- *nus à Deo*
 cam, hoc te monere volo, ex hoc fortasè funda- *nullus est*
 mento Paracelsum alibi affirmauisse, nullum esse *nobis posi-*
 vitæ terminum à D E O præstitutum hominibus, *tus.*

*Asini om-
nes immor-
tales sunt.*

sed in potestate nostra situm esse, vitam quamdiu volu-
mus, scilicet ad finem mundi vsque, protrahēdi. Quod
etsi est manifestum mendacium toti repugnās rerum
Naturæ, sacrisque literis, vt vel ex vnico decimo septi-
Actor. cap. liqueat, tamen his propemodum est tollera-
bilis. Nihil certè magis est mirabile, si hominum omnes
rum ingenia spectemus, quàm quòd simpliciter omnes
Asinos, verbi gratia, immortales decreuerunt. Etenim
Asinus ex semine Asini generatur. Quæro igitur, num
femen hoc, quo Asinus generat. idem illud semen esse
opineris, ex quo ipse procreatus fuit? F V R. Non puto.
Nam si vita, potestas, anima, scientia, in semine omnis
inhabitat, qui viuere posset Asinus, vita cum semine a-
missa? Et cum vnus sæpenumero Asinus multos pullos
generet, sæpiusculè vitam animamque perderet idem:
quæ omnia sunt impossibilia. E R. Rectè colligis. Semen
igitur, quo generat, aliud est ab illo, ex quo generatus
ipse prius fuerat. Quòd si deinde hic etiam generet, alio
rursus semine generat, quàm eo, ex quo formatus ipse
fuit. Ratio eadem in consequentibus omnibus seruetur.
F V R. Sic prorsus habet. Sciendum tamen est, se-
minis corpus eadem virtute perfusum esse, quo paren-
tis semen instructum fuerat. E R. Nisi eadem specie fa-
cultate præditum esset, idem specie non generaret. Etsi
verò eadem specie insit in vtroque semine virtus, ea-
dem tamen numero non est in vtroque. Sed quemad-
modum anima specie eadem est tua mea que, numero
duæ sunt, sic in semine res habet. (Non enim audebunt
vnam virtutem numero in omnibus sic ponere, quo-
modo Auerroes vnum numero intellectum in cunctis
hominibus finxit.) Perspicuum magis erit quod dico, si
consideres quantum in omnibus speciebus indiuidua
inter se differant. Sunt alia alijs alacriora, animosio-
ra, dociliora, laborum patientiora, saniora, maiora, &c.
Discre

Discrepantia hæc non proficiscitur à virtute vitali seu
 specifica seminis, sed à facultate indiuidui procedit.
 Quocirca non tam sunt ambo semina parentis & filij
 numero vnum, quàm non sunt homo vnus numero
 Philippus & Petrus. Et ne continuatione quidem vnum
 esse possunt, cum sint spacij's locisque distincta. FVR.
 Nihil adhuc absurdi video. ER. Cuiuslibet indiuidui
 materia radicalis, Sem̄, Balsamum, prima materia, aut
 quomodocunq; appellare Paracelsicis placuit, corru-
 ptis elementis communibus remanet in sua materia,
 & ad elementorū capacitatem reuertitur, vt meliore fe-
 licioreque ibidem vita fruatur. Ergo necesse est fateri,
 tot latere in terra semina Asinorum immortalia, quot
 à condito mundo Asini vixerunt, & quot ad finem vsq;
 viduri sunt. Replebitur proinde mundus tandem Asi-
 nino semine totus (corpus enim est, atque locum occu-
 pat) vt vix aliud præter asinos generari possit. Quod de
 asinis dico, de alijs omnibus accipiendum est. Nam Pa-
 racelsus palàm scribit libro 2. ad Athen. text. ii. cum Phi-
 losophia pugnare, si flosculi ponantur æternitate care-
 re. Et si enim pereant, in congregatione tamen omniū
 specierum comparituros. Nihil enim, inquit, in magno
 mysterio creatum est, quod non sit habiturum imagi-
 nem extra atherem. Deinde text. 17. hæc habentur. Ar-
 canum rerum incorruptum est, quod nõ ex spiritu, sed
 ex natura intelligitur: hac ratione, quod post morta-
 le sequitur sempiternum. Quando enim insensibile pe-
 rit, succedit ei mortale: nec est quicquam supra terram
 ex his fluxis rebus, quod post se non relinquat æternū.
 Quoniam post finem creatorum omnium, conueniēt,
 æterna illa. Huius generis monstra alibi quoque repe-
 tit: quæ transcribere propter fastidium & impietatem
 non possum. Nec dubium est, quin discipuli idem volue-
 rint, ytcunq; alijs quodammodo verbis Magistri sen-

Mundus a-
 sinimo semi-
 ne refertus

tentiam proponere studuerint. FVR. Chimera ista ab impietate non aliena huc non pertinent. Itaque libenter omitto. Hoc magis cupio imaginatione concipere posse, qualenam corpus illud sit, in quo virtus seminalis primo inest. ER. Imprudenter feceris, si superstitiose queras, quod inueniri nequit. Recordor nunc tempestiue lepidissimi somnii, seu improbi medacii, quod lib. 9. Archid. de primo Ente legi. Quod quia non nihil seruit desiderio tuo, non grauabor referre. Vocat autem Ens primum, compositum imperfectum incorporeum, quod destinatum sit perfectioni. Auri Ens primum dicit liquor esse nec dum densatum in duritiem auri: ex quo de alijs

» cõijcere oportet. Ne miretur Philosophus, inquit, quado ex terra, ex qua herba nascitura est, illius herba vires extrahi dicimus, priusquam materia eius in corpus coacta durataque sit. Hinc vsuuenit vt, cum virtus primi Entis in vitro est inclusa, forma eiusdem illius herba nascatur absque omni terra. Et cum adoleuit, tamen si conformata sic sit, ac si prædita corpore esset, corporis tamen expers est: propterea quod terra liquore caret.

» Caulis eius nil est aliud, quam visum seu spectrum seu umbra (instar fumi, qui formæ substantialis imaginem repræsentat, etiam si tangi nequeat) quæ digito in siccum iterum conteri potest. In ijs, quæ sic nata sunt, continetur Ens primum integrum, omni cum perfectione, quæ ex terra enatis inest. Quare ex primo Ente auri pullulat aurum captiuum, tactui repræsentans aquam crudam. &c. Siue hoc primum Ens se hoc certè intelligis, oportere te de talibus vmbreis cogitare, cum Paracelsica legis. Quid hic non est falsum, mentitum, & portentosum? Ex terra, inquit, seruari possunt vires omnes herbae nondum natae. Quid ergo efficit substantialis transmutatio? Ego proprietates

Fabula de
Ente primo

Ens primum
quid Paracelso.

prietates rerum putavi nullibi cogitari posse, nedum actu subsistere, quàm in subiecto suo. Si enim possent alibi existere, non essent propriae. Non potest Magnetis virtus esse in subiecto alieno, sed in solo Magnete perfecto inest. Certè succo terræ, antequam in lactucæ substantiam permutatus sit, frustra sic vti coneris, quomodo post concretionem vtêris. Quis præter Paracelsum dubitat, quin ex substantiarû immutatione, nouæque formæ adeptione res quælibet simul quoque nouas acquirat vires? Quo porrò ingenio aut qua arte virtus corporea vitro absque materia includeatur? Quomodo deinde corporis expers ista virtus in plantæ visibilem formã conuertitur? Vnde quæso augentur ista virtus? Plantæ omnes in terra exilia initia habent, ac radices primû agunt: per quas alimentû attrahunt, à quo paulatim incremêta accipiunt. Aliter cum naturaliter neq; nata sit vnquã aut nasci possit vlla plantæ, quomodo in vitro subitò tota eius forma & figura eû magnitudine apparebit? aut si sensim incremêta capit, quemadmodû facere videmus, eû in naturali sua matrice fouetur & crescit, vnde nutrimentû attrahit? Qui poterit tâgi, digitis fricari, & in succû solui species seu imago incorporea? Ob id talia impius tenebrio tradidit, vt suis discipulis ex incorporeis corpora fieri persuaderet, simulq; oês benè cõstitutæ artes, omnesq; scientias de Deo eiusq; opificio sententias labefactaret, omnem deniq; pietatẽ euerteret. In eodẽ loco rationẽ impudens mentionẽ fecit, reddere conatur, cur scilicet ispidæ auiculæ arefacta cutis quotannis pēnas renouet per multos annos. Quæ, malû, insania tâta est, quæ cû huius improbitate cõparari possit? Sed audi causã. Sticula hæc, inquit, viuunt ex primis herbarû Entib. Si, cur non viuunt renouentur penne interrogas, respondet, ideo fieri,

*Fabula de
ispida auicula.*

quia non possint vires suas præsentè vita exercere prima Entia: & proinde in mortua demum ouicula, quid possint declarare. Hæc obiter, vt aliqua ex parte seminis corpus, & primam rerum materiam Paracelsicam imaginatione comprehendere addiscas facilius. F V R. Legi hæc eadè: sed mihi ob id fortassè exciderant, quòd fabulosa esse putavi, atque ideo neglexi. Scio ego, qui multas propter venustatem colorum pelles tales seruauit, Is mihi sanctè iurauit sceleratum esse mendacium: quod de hac re Paracellus blaterauisset. Nuper in scriptore Paracelsico non sine admiratione vidi eandem fabulam rideri. Solent enim isti homines etiam spurta excrementa que Magistri sui lingere: quod ego nunquam facere volui. Nam vt multa probauerim non probanda, omnia tamen laudare nec potui nec debui. Verùm præstat, vt his neglectis propositum vrgeamus. E R. P. conspicuè declaravi semina in elementis latentia non posse absque corpore ibi latere. Mox corpus hoc non posse vnum & totum esse in omnibus indiuiduis docui. Deinde neque tot in qualibet specie distincta semina poni posse, quot in ea insunt indiuidua, demonstratur, ostendi. Quid igitur nunc superest, alind quam vt concludamus, meras esse fabulas impiasque nugas, (Quòd enim Sacris literis repugnent, clarissimè demonstrauit) quæcunque de seminibus hisce deblaterant? F V R. Quid si dicamus corpus illud seminale non esse necessariò exporrectum in terræ partes, sed exiguum & tenuem esse spiritum, qui in indiuiduis vnà cum ipsorum corporibus augeatur? Quanquam hoc etiam fortassè dici possit, semen non inesse in indiuiduis vt materiam, sed vt opificem & effectorem. E R. Extenditur necessariò ad omnes partes terræ, in quibus canes vel asini, exempli

*Semina nõ
latent in e-
lemētis abs-
que corpo-
re.*

templi gratia, generantur. Nisi enim ibi sit, ubi initur
 Asina, quomodo aut à quo Asinus generabitur? FVR.
 Semen hoc non ab elemētis procedit, sed ab Asino ma-
 nat. ER. Hoc suprà confutatum est. Aut enim idem il-
 lud semen profundit Asinus, ex quo ipse constabat, aut
 aliud, aut partem illius aliquam. Primum affirmari ne-
 quit propter causas suprà expositas. Aliud non potest
 de se effundere, cum non in Asinis, sed in Elemētorum
 capsulis asseruentur semina statis temporibus ad genera-
 tionem processura. Pars non poterit esse. Citò enim se-
 suo semine, hoc est, vita, essentiaque tota spoliaret coi-
 tu frequentiore. Gallis, paslerculis, alijsque salaciori-
 bus animantibus, adeoque spurcis hominibus quid si-
 et? FVR. An non eadem difficultas te premit? ER. Mini-
 me gentium. Nec eget res explicatione ampliore. Su-
 pra namque satis est declarata: idque non semel tantū.
 Non potest substantia corporea, quā in singulis indiui-
 duis paruam admodum esse oportet, si Paracelso credi-
 mus, non citò consumi, si quotidie pars aliqua ab ea
 auferatur. Sed quo pacto corrupto corpore Asini semē
 ad elementi Abyssum reuertetur, si per generationem
 crebriorem partibus tam multis priuatum sit? Quic-
 quid excusare coneris, fateri tamē semper cogeris, cor-
 pora illa seminalia in omnes terras extensa esse. Neque
 potest augeri, nutriri, minui corpus immortale. Quæ- *Quicquid*
 que enim corpora alimento indigent, augentur, *aliur et au-*
 & minuuntur, etiam corrumpuntur. Vnde verò alerē- *getur, etiā*
 tur? A simili nequeunt, vt quod non adsit. A dissimili *corrumpi-*
 & minus, cum instrumentis careant, quibus præparetur *tur.*
 & cœcoquatur alimētum: quibusque simile à dissimili se-
 cernatur. Cum porrò semen vt materiam negas inesse
 in mistis, elementa esse negas. Nec aliud nos contendi-
 mus, quàm elementa non esse corporum, quæ pro ele-
 mentis Paracelsici nobis obtrudere volunt. De virtute

*Virtutē for-
matricem
nullus vn-
quam pro
elemento
posuit.*

*An Paracel-
sus author
sit trium il-
lorum prin-
cipiorum.*

siue causa formatrice nunc non agimus: quam post cō-
ditum orbem hunc nullus inter elementa corporum
cōnumeravit, nisi si fortē aliquis aliquando sic insa-
nūt, quomodo Paracelsici insanunt: quod tamen vix
puto accidisse. FVR. Imò discipulorum eius quidam scri-
bunt, Paracelsum non esse authorem trium illorū prin-
cipiorum, sed Furnarios quosdam Philosophos ante i-
psum inuenisse. ER. Scio scribi: quam verē, ipsi viderint.
Ego sanē multos legi horum sufflatorum libros, atq; de
metallorum elementis variē eos sentire animaduertit:
omnium mistorum corporum elementa non vidi, ab
eis tria illa Paracelsica statui. Et quid erat opus aurū &
argentum solum ex metallis ignobilioribus producere
volentibus sollicitē aliorum corporum elemēta inquirere?
Sanē qui inter illos iudicij aliquid habuerunt, confessi sunt
liberē, aliam esse materiam proximā metallorum, & aliam
rursus aliarum rerum: nec esse causam vltimam, cur metalla
longius resoluantur, quā vltimā communem metallorum
materiam, non ad communē rerum aliarum omnium. Sed fac
etiam illos ita desipuisse, vt contra sensum, contra rationem,
contra omnium doctorum consensionem, contra denique Sacras
litteras, elementa vulgaria ex tribus illis conflata opinati
fuerint, nunquam tamen tam immaniter delirarunt, vt
virtutem vitalem, siue formatricem inter elemēta corporum
collocarent. FV. Manifestē iam video inanē & vacuum adeoq;
à pietate dissentaneam esse hanc de seminibus in aby-
sso incorporeorū elementorum latentibus phantasiā. Quare
ad alia descendamus. ER. Præter semina, in elementorum
thesauris & receptaculis principia corporū, & elementorum
fructus latere conseruariq; contendunt. De his vbi pauca
quædā monuerō, ad consequentia properabimus. Cæterum de
tribus illis corporū principijs, sale videl. sulfure. & hydrargy-
ro, quia

quia copiosè iam antè egimus, paucis nos hìc expedie-
 mus. Dixim⁹ iam antè egimus, paucis nos hìc expedie-
 mus. Diximus autem principia illa nec ratione, nec sen-
 su, nec eruditorum testimonio, nec modo alio vllò com-
 probari posse. Equidem rationem nullam protulerunt,
 qua ex tribus illis constare corpora ostenderent. Nos
 contrà demonstraui⁹ corpora priora & simpliciora
 quatuor elementis nulla in hac regione mutabili inue-
 niri. Sensum allegant, promittentes nobis eorum ostē-
 sionem in mistorum retexione artificiosa. Quā verò hac
 in parte sint temerarij & impudētes, ex retrò dictis per-
 spicere potuisti. Quis sibi audebit hoc sumere homo pu-
 dens, vt in flamma vel aere puro distinctè nobis inesse
 monstret salem, sulphur, & hydrargyrum? Quisquis pol-
 liceri audebit, frontem se pudoremq; amisisse omnem
 simul declarabit. Ne in Mumia quidē sua, vel Balsamo,
 vel quinta essentia sperare distinctam horum ostensio-
 nem audent: quam tamen negare non possunt corpus
 esse compositum. Quinimò ne aerem quidem seorsum
 monstrari posse asseueranter is scribit, qui & plures an-
 nos Chemiæ artem exercuit, quam alij quidam arro-
 gantes hunc solem aspexerunt: & non multò paucio-
 res eandem excoluit, quam Magister illorum Paracel-
 sus vixit. Scribit autem Magistro consentanea. Nam in
 Archid. constanter ait, à quinta essentia, seu à vincente
 (ipse prædestinatum nominat) elemento, non posse re-
 qua tria separari. Multò minus tria illa separabunt,
 quæ ne ex elementis quidem, corporibus minus sim-
 plicibus separari possunt. Idem eodem loco illud e-
 iam affirmat, Ex mistis non posse ignem separari, qui
 est ignis, sed tantum corpus siccum & calidum. Ae-
 rem quoq; separatim ostendi posse pluries negat. Quin
 aperte scribit, elemēta, quæ ex misto secreta sint, resolui
 in alia deinde nō posse. FVR. Attamē in mistis alijs de-
 monstrat. ER. Quid miri sit, si vi & efficacitate ignis ex

Principia
 corporum
 à Paracels.
 ficta, ratio
 ne demon-
 strari nul-
 la queunt.

Ex quinta
 essentia nō
 possūt tria
 alia elemē-
 ta separa-
 ri.

corpore misto aliquando sulfur, nonnunquam hydrar-
gyrum, plerunq; salem cōficiant? At simplicia esse hæc
corpora, adeoq; elementis simpliciora, hoc verò est,
quod pernegamus, & quod absque improbitate à sci-
entibus affirmari non posse asserimus. FVR. Non mon-
strāt corpora similia vulgari sali, sulfuri, hydragyro, sed
similibus viribus & qualitibus prædita. ER. Suprà cō-
futata sunt hæc omnia: commonstratum que fuit acti-
ones & passiones, quasunque tribuunt suis illis con-
fictis principijs, multò prius in elementis inesse. Quod
potrò commentum hoc pugnet cum doctorum o-
mnium sentētia, quorum ad nos monumēta peruen-
runt, probatione nulla indiget. Si quis ex auri, non cor-
ctoribus, sed decoctoribus, tria illa statuit elemēta cor-
porum omnium, etiam communium totius naturæ
elementorum, quod à nullo factum suspicor, nã is dig-
nissimus fuit, qui Paracelsum haberet discipulum. Hoc
enim neque doctior neq; melior fuit. Repugnare ean-
dem phantasiã sacrosanctæ veritati in sanctis scriptu-
ris propositæ, euidenter suprà docuimus. Quod
ergo & ratio falsum, & sensus confictum, & doctorum
hominum consensus eumentum, & sacre literæ impi-
um esse comprobant, hoc quis verum esse sanus homo
putet? Verum enim aliud mihi nunc incidit. Quò ere-
nim plus de his reb. cogito, tantò mihi occurrūt subin-
dè absurdiora. FVR. Quid id est? ER. Paracelsus, vt ex su-
prà dictis apparet, tria illa prima sic esse cōsumpta dixit
in fabricã coeli & elementorū, quomodo nos materiã
primam consumptã, vt sic loquar, in eadē dicimus. Sa-
nè materiã primam nominat: & ex eis elementis con-
structa esse quatuor diuersa affirmat: ex his deinde cæ-
teras res creat. Falsum igitur est iuxta Paracelsum, tria
hęc ita cōprehendi ab elemētis, vt à cauea seu capsã in-
ani. Falsum & illud, elementa naturas esse incorporeas
& ina-

& inanes. Etenim quod ex corporibus concreuit, non potest incorporeum censerī. Falsum non minus est. tria hæc, ex elementis posse per artificiosam resolutionem elici ac seorsim demonstrari. Vt enim materia prima per se subsistere nequit, sed cogitatione sola separabilis est, sic & tria hæc sola imaginatione separabilia esse oportet ab elementorum forma. Elementa certè non continent intra se tanquam in cista quadam tria illa prima: sed ex ipsis mistis constant: nec sunt aliud Paracelso, quàm corpora ex his conflata. Aliud est multò ex aliquo, vt materia, concretum esse: & idem hoc intra se velut in sinu retinere. Sanguis ex pane, verbi gratia, constat, panem in se actu non continet. FVR. Quid si negem tibi tota illa tria in fabricam elementorum assumpta: sed partem eorum aliquam adhuc in singulis aut aliquibus elementis referuari dicam? ER. Non sufficit dicere, verùm oportet etiam probare. Ostensum autem est contrarium esse omninationi, sensu, experientia, ac sacrosancto Dei verbo. Deinde quid facerent, aut cui vsui seruirent ista corporum principia in elementorum oculis reposita? FVR. Generationi corporum. ER. Quorum? Non seminalium, opinor. Hæc enim immortalia decernunt: quæ necesse est nec augeri nec minui posse. Quod enim alitur, augetur, minuitur, id etiam dissoluitur. Alitio enim ideo est, vt, quod exhalat, reponatur. Vbi nihil abit, repositioni locus non est. Ergo nec nutritio locus erit. Quocirca his corporibus vsu præstare nullum possunt. Quorum igitur generationi insistent? FVRN. Crassiorum istorum, quæ videmus & tangimus: quæque Mumiæ & Balsami latentis tegumenta dicimus. ERAS. At hæc ex elementis vulgaribus constare Paracelsus cum omnibus suis discipulis asserit, nisi si aliud ille sensisse probetur, qui ele

Ex aliquo, vt ex materia concretum esse, et illud in se continere, differunt.

Crassiora corpora, quæ videmus, ex elementis constant.

menta facit naturas incorporeas. Idem tamen sibi contradicens aliquando ex vſitatis communibusque elementis corpora fœculenta & rudia, ſeminum ſcilicet munimenta & cortices, coagmentari docet.

Quomodo in reſolutione quatuor elementa inuenirentur, ſi non ex eis miſta compoſita prius fuiſſent? FVRN. De fructibus elementorum tempus eſt, vt diſſeramus. Video autem nobis hic ſpatioſiſſimum aperiri campum: quem ſine labore & rudio non perlustrabimus, niſi compendio vtamur. ERA. Non explorabimus omnes angulos, ſpinera, ſpecus, & lacunas fœtidas: ne ex putore morbum contrahamus, tantùm pictos & ſomnatos fructus ac flores inſpiciemus: vt propter admirationem fictionum ſaſtidij minus ſentiamus. Concedimus & nos elementa ſuos proferre fructus. Sed inter nos & Paracelli opinionem longè diuerſiſſima eſt ratio. Nos enim intra terram multa generari ſcimus: in aqua piſces viuere intelligimus ac videmus: extra terram plantas & animalia extare nouimus: at omnia hæc ex elementis quatuor miſtis conſtare perſpeximus. Paracelli autem cum ſuo Præceptore affirmant ſingula elementa ſuos quosdam producere fructus abſque aliorum permitione elementorum: ita vt ſui ſint ignis ſive

*Differentia
opinionum
de elemēto-
rum fructi-
bus.*

Fructus i-

gnis.

Aeris.

Aque.

Terre.

coeli: ſui Aeris: ſui Aquæ: ſui Terræ. Etenim ignem ſolum affirmant proferre fulmina, tonitrua, pluuias, grandines, niues, rores, & ſimilia. Aerem dicunt generare Mannam: & quæ huius generis alia reperiuntur. Aqua ſola gignit ipſis Metalla & Metallica cum gemmis, lapidibus, & conſimilibus alijs. Terra præterit animalia, plantas, & fructus eorum. Reliquos vitæ participes fructus elementorum, quos videlicet ſingulis adſcribit Paracellus, libenter prætereo: cum & in prima collatione, & paulò ſuprà mentionem eorum

rum fecerimus. Hoc solum in presentia præcipuè ve-
lim scire, quomodo semina in theatrum progressura
corpus ex elemento, ex cuius sinu seu cavitare pro-
repunt, induant aut vnde sumant? Ex elemento
non accipiunt, si sunt naturæ incorporeæ & inanes,
ac loca tantum vacua: vt ille opinatur. Et de se-
minibus plantarum in terram proiectis vt aliquid com-
miniscantur Nouatores pessimi, de animalium ta-
men seminibus, quæcunque intra vterum foecunda
sunt tantum, nihil confingere poterunt. Hæc e-
rant tantum, in matricibus elementorum nec sunt, nec fue-
rant vnquam, sed in animali & ab animali genera-
ta sunt: ac sui generis animalia procrearunt, prius-
quam terram attigerint. Proinde Chimæra sunt
turpissimæ, quæcunque de hac re garrit: adeoque in-
digna sunt, quæ bonus vir legat, nedum confutet.

Quæquam talia sint, nihilominus audet affirmare,
in quolibet misto quatuor vulgaria elementa inesse.
Quomodo quatuor in resolutione apparent, si vni-
tate composito inest? FVRN. Rudimenta dun-
taxat elementorum, non autem elementa conspi-
citur. ERAST. Siue rudimenta vocet, siue e-
lementa appellet, nostra nihil refert. Quippe corpo-
ra sunt, quæ separari à se inuicem, separataque mon-
strari possunt, ignem, aquam, aerem, terram, repre-
sentantia.

FVRN. In quolibet elemento ponit re-
liqua tria: sed ita tamen, vt eius elementi, in quo sunt,
naturam sapiant. In terra enim inest, inquit, aer ter-
reus, aqua terrea, ignis terreus: in aqua inest terra,
aer, ignis, sed aquea. Sic in aere reperiuntur ignis, a-
qua, terra, aëria. Eodem modo in igne comprehen-
sa sunt terra, aqua, aer, ignea omnia. Hac ratione
facile excusabit, quod in planta & animali quolibet
quatuor elementorum rudimenta monstrat, tametsi

*In singulis
elementis
alia tria cõ-
tinentur ali-
menta.*

Paracelsi
elementa fa-
ciunt sex-
decim.

Elementa
iuxta præ-
ceptorē &
discipulos
ponere co-
gimur tri-
ginta duo.

ex vna terra concreuisse contendat. E. R. Hoc agit, vt vi-
deo, diligens hic Paracelsi discipulus, vt præceptoris in-
faniam & temeritatem non modò in plerisq; æquet, ve-
rùm etiam in compluribus superet. Hoc modo ele-
menta sedecim habebimus, quatuor terras, totidem
ignes, aeres, aquas. Et cum omnia hæc sint corpora vi-
sibilia (Non enim in resolutione separatim subsiste-
re ac demonstrari possent, nisi corpora visibilia essent)
corpus autem visibile iuxta Paracelsum non sit ele-
mentum, sed Spiritus quidam inuisibilis per elemen-
ti corpus visibile diffusus, triginta duo nacti sumus e-
lementa. An non improbè fecero, si sceleratas hæce
nugas refellere tentauerim? F V R N. Ne hîc qui-
dem à sui præceptoris mente recedit author, vt ex se-
cundo Archid. intelligi potest. Suspicio autem eos
sensum minus absurdum tegere inuitatis phrasibus.
Equidem non argumentis, sed flagris refutanda sint,
si sic intelligi velint, vt verba videntur sonare. In loco
citato cum Paracelsus res ex quatuor elementis in-
æquali mensura mistis constare dixisset (Dicit autem
apertis verbis substantialiter omnia inesse in mistis)
simulque declarasset, qua ratione, licet contraria sint,
in vna re commorentur, huiusmodi quædam addit.
» Substantia Nymphææ in se habet aquam: at nec ter-
» ram, nec ignem, nec aerem continet. Imò nec similitu-
» do aliqua inest siccitatis aut caliditatis. Coagmentatio
» eius est aqua sola. Quamuis hoc ita habeat, nihilomi-
» nus tria præterea insunt elementa: at non de reliquis tri-
» bus sunt, quæ imperfectè insunt. Quin nec adiuuantur
» ab illis, nec ortū inde habēt: verūm ex dominatore (hoc
» enim videtur intelligere per, prædestinatū) elemēto, quod
» huic generi siue rei destinatū est, principiū originem uē
» suā capiunt. Mox Philosophiæ aduersari ait, vt elementū
» vincēs seu prædestinatū (quod cōtinuò quintā essentiā
» appellat,

appellat) nō in se habeat reliqua tria. In his inquā, videtur Paracelsus simile quiddam dicere, licet aliud intellexisse censerī possit. ER. Quę monstra nobis producis? Nymphæam, vt res alias, ex quatuor elementis conflata affirmat. Eandem ex aqua sola concreuisse afferit: reliquorum elementorum ne similitudinem quidem adesse ait. Item, aquam in ea vincere: cætera infra teneri. Item, tria esse in Nymphæa elementa præterquam: at non ex alijs tribus, sed ex aqua originem habere. Item, sic inesse reliqua, quomodo aqua, cui permistum est acetum: aqua permanet, quamuis aquæ vires non possit absolute representare. Quemcunque sensum occultare voluerint sub istis ambagibus, & prodigiosis contradictionibus, nihil tamen profecerint. Si hoc volunt, elementum apud nos purum nullum existere, sed in quolibet omnia inueniri, falsum est, quāuis dominus erit, aliam esse terram, quæ aeri permistam est, quæ cum aqua commista cernitur. Ratio similis est aliorum omnium. Sanè quod permistum alijs est, non differt à se ipso puro, si naturam rei cuiusque spectes, quantisper naturam in mistione non abicit. Non enim differt mel cum aqua cōfusum à mellesyncero, & non misto, modò in hydromelite naturam mellis retinuerit. Si naturam mutauisse ponas, non tam erit terra, sed ex mistione compositum, aperte vocabitur terreum: terra nominari nullo pacto decepta. Elementa itaque plura non sunt, quàm quatuor recepta ab omnibus. Nec ratio solùm tot esse, non plura demonstrauit, sed & sensus nostri nobis comprobant, & quod maximè valere meritisimò debet, sacre literæ nobis confirmant. F V R. quid ad id dicis, quòd cuique elemento suos peculiare & proprios fructus assignant? ER. Suo mox loco de hac ipsa re agemus.

Paracelsi contradictiones in Nymphæa.

Cum alio mistum, non differt à se ipso, puro si non sit alteratum.

Quo de elementis noua dixerunt Paracelsici, falsa omnia sunt.

Nunc illud demonstrauisse sufficiat, quæcunq; de principijs, elementis & continentibus & contentis noua protulerunt Paracelsici, aduersari non modo principijs rectè constitutis, intelligentiæ ac sensibus, iudicio deniq; omnium eruditorum: verùm etiam repugnare pietati, & sacrosancto Dei verbo. Quod si ratione nulla nostra firmare possemus, putida tamen illa mendacia & portetosa deliria: ideo probare nullus posset intelligens, quia incredibiliter absurdè inter se omnia pugnant. Quo nomine indigna sunt, quorum suscipere, vel explicationem aliquam vel confutationem. Ideo autem diluere quædam verbosius volui, vt & falsæ Paracelsicorum imaginationes clariùs appareant, & de veritate principiorũ & elementorum minus deinceps dubitetur. Rectè veteres consuluerũt, vt in principijs rectè ponendis nullis parceremus laboribus. His enim concinnè apteq; cõstitutis firma necesse est permanere, quæcunq; ex his ritè concluduntur. Quod si falsa esse demonstrata sint aliquorum principia, sua sponte collabuntur, nemine quatiante, quæcunq; super ea extructa sunt. Quocircà minimè necessarium est, vt porrò conemur Paracelsi deliria confutare: postquam principia eius, quibus innituntur reliqua omnia dogmata, futiha inania, putida, falsa, mendacia, impropria esse declarauimus. Verissimè igitur de ipso illud pronunciauerimus, concepit cum dolore & labore, & peperit iniquitatem. FVR. Verum est, exercitatos non egere ampliore confutatione: At tardiores, inter quos me profiteor esse, & in philosophicis disputationibus intra modum versati quarundã rerum explicationem vberiore desiderant. Quamobrem te oro, vt quæ de mistione ac miscibilibus illi prodiderunt, sigillatim exponere mihi non graueris. Veruntamen: quia de Quinta essentia nuper aliquid dictum est, vehementer sci-

ter scire velim, quid de hac sentias. Pertinet hoc ad disputationem de elementis: propterea quòd quintum elementum esse dicunt. ER. In vtroq; tibi pro viribus gratificari conabor. Quanquam decreueram apud me omnem de quinta illa essentia disceptationem in terdina collationē reijcere: in qua de admirabili illa Medicina morbos omnes percurante sermonem habebimus. Quia tamen tibi placet hoc loco audire quid sentiendum existimem, age morem tibi geram: & quantum presenti loco conuenit, diligēter exponam. FVR. Si quatuor tantum sunt elemēta, vt demonstratum est, atq; ego firmiter persuasum nunc habeo, quid nam celebratum elementum, quod ab Aristotele dicitur, & æquè in terra, aere, aqua, reperiri? An imaduerti suprā quintam vocari Essentiam à Paracelso, & elementum prædestinatū, & substantiam rei mister. Legi etiam, cum apud Paracelsum, tum apud discipulos eius, diuersum quid esse ab elementis quatuor. Quid autē sit, nec apud Aristot. inueni, nec apud Paracellum me inuenturū spero. Etenim qui falsè aliquid docet, is nihil docet. ER. Quatuor esse duntaxat mistionem elemēta rectè iudicas. Plura nanq; neq; sunt, neq; esse possunt mistionis elementa, vt planissimè ac dilucidissimè suprā ostendimus. Quinti elementi cum factam mentionem Aristoteles, dixi cum non de mistionis elementis loqui, sed cōpositionis. Cum enim ex quatuor corporibus simplicib. cōpositus hic mūdus sit quatuor ex literis syllabæ citra mistionem constant. Nec aliter ab Aristot. quinti elementi mentionem factam notat. Hoc quintum elementum ab Aristot. celebratū, qui pensat, vt absurdius ceteris fatuis insaniat. Nunquam. nusquam putauit, dixit, cōcessit, vel Aristot. vel alius

De Quinta
essentia.

Quintum e-
lemētum apud
Aristotel. non
est in ceteris
elementis,

quispiam in Aristotelis Philosophia institutus, cœlum aut partes cœli commistas esse cum turbidis & fluxilibus infimi huius mundi elementis. F V R. Non loquitur author ille de cœlo, sed de Quinta vocata essentia, quæ in mistis deprehenditur: corpore nimium purissimo, & planè æthereo. Hoc corpus in aere, aqua, terra, æquè inesse ait, non cœlum vel cœli partes. Quamquam Paracelso non videtur absurdum, ut de cœlo fructus quidam (& fortasè partes aliæ quoque) huc descendant, rebus quæ nascendis permisceantur. Sanè cœlum nutrimento opus habere, & vaporibus de terra sublatis ali affirmat. Ex quo certè consequitur, partes aliquas ab eo continuè retolui. ER. Non nescio quid hac de re scripserit Paracelsus. Varius est, ut in omnibus alijs. Hoc tamè crebrius affirmat, fructus cœli fieri generabilium partes. Fructus autem de substantia cœlorum pernasci necessarium est. Deinde si res omnes ex quatuor elementis substantialiter in mistis inexistentibus compositæ sunt, ut ipse tùm alibi, tùm in 2. Archid. explicatissimis verbis asserit, atque inter elementa vnum est cœlum, necessariò efficitur, cœlum esse partem materiæ mistorum. In nuper edito libro res omnes viuentes habere in se spiritum sideralè ait, per què astra sensibiliter & insensibiliter opererentur. Mox hæc etiam addit: Sidera in cunctis sidera pars habent, non in homine tantùm. Sunt igitur sidera pars quædam materiæ corporum. Non enim de qualitate loquitur, sed de corpore. Nec effugies, si respondeas ignem inesse, cœli fructum. Quoniam in Mereor. suis non simpliciter affirmat, sed argumentis prorsus firmissimis (in sua doctrina videlicet, ac iuxta suas hypotheses) probat ignem elementum non esse. Demùm quid aliud sensisse existimari potest, cum hominem microcosmum esse, atq; in se actu, actu inquam, habere

Cœlum alitur vaporibus apud Paracelsum.

Cœli partes sunt pars materiæ mistorū apud Paracelsum.

Homo actu continet in se omnes totius mundi partes.

conten-

contendit omnes vniuersi mundi partes? In sagaci sua
 Astronom. nuper edita. homini duo (etiam tria) attri-
 buit corpora: quorum vnum sit ex quatuor elemen-
 tis concretum, nempe carneum: alterum sit de cœlo
 & sideribus desumptum. Hoc post mortem sic tandem
 redire ad sidera ait, quomodo carneum in elementa
 dissoluitur. Quo in loco iterum sui immemor cœlum
 & sidera distinguit ab elementis, cum alibi pro quar-
 to elemento nobis obtrudere magnis conetur viri-
 bus. Hanc eius inconstantiam animaduertens, opinor
 discipulorum vnus, dum quarti elementi meminit,
 duobus nominibus cœli & ignis exprimit: non audēs
 forsasè alterum ponere solum. Quartum igitur ele-
 mentum dicit esse, cœlum vel ignem: quasi dubitet, v-
 trum ponat. Etenim ignem & cœlum differre, ne Para-
 cellus quidem negauerit. vt ex suprâ citatis patuit. Idē
 voluit, quando hominem ex quintis quatuor elemen-
 torum essentijs fabricatum scribit. Quamobrem non
 multum mirer, si idē sensissē illum, de quo loquimur,
 opineris. Suspicionem aliquam facit, quod quintum
 elementum equè reperiri ait in aere, aqua & terra, præ-
 teritis igne & cœlo. Sed esto, non sit locutus de cœlo
 veliq; parte, æthere, sed de alio quodam corpore, hoc
 saltem falsò affinxit Aristoteli, quod scilicet elementū
 aliquod quintum agnouerit, quod æquè in elementis
 vel mixtis omnibus reperiatur. FVR. Aristoteles in 2. de
 Animal. gen. cap. 3. manifestè, ponit corpus quoddam
 diuinijs elementis, cuius participes facit omnes ani-
 maz potestates: licet huius corporis naturam differre
 pro animalium nobilitate & ignobilitate non neget.
 Quare non malè scribit, quintum elementum quod-
 dam ab Aristotele fuisse cognitum & celebratum. ER.
 Fallitur toto cœlo, quisquis Aristotelem quintum Pa-
 racelli elementum, vel somniauisse somniat. Quid a-

Aristoteles nō
 agnouit Quin-

*cum Paracelsi
elementum,*

*Aristot. in 2.
de Gener. anim.
mal. non lo-
quitur de ani-
marum vehi-
culis.*

*Spiritus pro-
portione re-
spondens ele-
mento stellarū
non est gluti-
num, &c.*

liud continet tota Aristotelis doctrina, quàm, quæ hîc oriuntur & intereunt corpora, ex quatuor elementis duntaxat, vt ex materia, coagmētata esse vniuersa? An non quatuor esse solū, neq; plura, neq; pauciora sapissimè affirmavit, & aliquando etiam demonstrauit? Certè non reperitur in omnibus operibus ipsius vnica syllaba, quæ diuersi aliquid indicet. Quare prorsus certū est, alium esse huius loci sensum. Quippe cū tota sua doctrina ex diametro pugnaret, si hoc voluisset, quod Paracelsici nouatores putant. Et si maximè posset ostēdi, hoc eū voluisse in præsentī loco, nihil vereretur affirmare, ipsum hîc, vt & in alijs quibusdam, hallucinatum fuisse: neq; iustè possemus reprehendi, si ab eo recedentes ad veritatē accederemus. Hic nuda vtitur affirmatione: alibi demonstrationibus vtitur, quæ dissolui nequeunt. Non ignoro præstāti doctrina viros putauisse, eū hîc animarum vehicula, quæ Plato cōfinxit, approbare voluisse. Quod vt de mēte admitti posset: de alijs tamen animabus, quas ex materiæ potentia educi putauit: ac proinde vehiculis illis, in quibus accedant ac recedant, opus nō habent, frustra dicatur. Quod si etiā de alijs animab. concederetur, non tamen esset elementum, sed tantū vehiculū animarum: cum quib. & adueniret misto, & cū ex eisdem misto iterum abiret. Alij quidam iudicant, eum glutinum esse putauisse animæ & corporis, sine quo anima corpori coherere non possit. At verò si rectè alibi decreuit, tam non esse percipiendum, quid formā corpori vniat, quam non sciscitandum quid in cera signū retineat, frustrā glutinū hoc introduxit pro animabus, quæ materiā informant, ac separabiles à corporib. non sunt. Stoicorum hoc fuit deliriū, non Aristotelis. Pro instrumento potius, quàm pro glutino induxisse videtur. Hoc certius nihil est, quàm de nullo elemento mistionis eū loqui, sed de corpore quodam

quodā generabili & corruptibili, quale præter quatuor
 elementa simplicia, & ex his cōposita corpora, nullum
 agnuit in hoc mundo mutabili. Quintum. n. elemen-
 tum ab ipso appellatū, hoc est, cœlum cum omnib. suis
 partibus omninò expers generationis & corruptionis
 cœsui. Cæterum vt euidentiùs veritatē videas, agè ver-
 ba eius inspiciamus. Cum ostendisset Aristot. animas
 omnes in conceptu potentia prius inesse, quā actu: sta-
 tim addit, necessariū proinde esse, vt vel prius existētes
 conceptib. immittantur omnes, vel non existētes prius
 ingenerentur, vel partim hoc, partim illo modo insint.
 Confutatis deinde primis duob. membris, amplectitur
 tertiū: & aliquas animæ partes extrinsecùs ingredi do-
 cet, vt mentem, aliquas non sic ingredi, vt reliquas om-
 nes. Non. n. per se possunt intrare, inquit, cum sint infe-
 parabiles: neq; cum corpore seminis, cū sit excremen-
 tum. Sola igitur mens externè accedit. His positis: quo-
 modo queri poterat, quomodo aliæ ingenerarentur, mox
 addit: Animæ potestates aliæ calorē habent suorum of-
 ficiorum sociū, per quem vt instrumentum generant.

Declaratio lo-
 ci Aristot. in 2
 de Gener. ani-
 mal. cap. 3.

Hic. n. calor in spiritu seminis contentus transmittitur
 materiamq; conceptui aptā sic mouens, quomodo ab
 anima motus ipse fuit, generationis fit autor. Verba sic
 habent: πάσης μὲν οὐκ ψυχῆς δυνάμεις ἐτέρου σώματος ἔοι-
 κει κοινῶν κέναι, ἔθρο τε καὶ τῶν καλεσμένων σοιχείων. ὡς ἡ ἀφ-
 ἄρσι πμοτηλ αὶ ψυχαι κ' ἀλομία ἀλλήλων, ἔτω ἔη τοιαύτη
 ἀφῆρι φύσις, πάντων μὲν γ' ἐν τῷ σπέρματι ἐνυπάρχει, ὅπερ
 παρ' ἄλλοιμα ἔῃ τὰ σπέρματα, τὸ καλεσμένον θερμὸν. τὸ δ' ἔπυρ,
 ἐν τῷ αὐτῷ δυνάμεις ἐστίν, ἀλλὰ τὸ ἐμπελασθένον ἐν τῷ
 σπέρματι, κ' ἐν τῷ ἀφρώδει πνεῦμα, κ' ἢ ἐν τῷ πνύματι φύσις
 ἀλλογ' ἔσται τῶν ἄσρων σοιχείω. διὸ πῦρ μὲν ἔδεν γυνῆ
 ζῶν, ἔδεν φαίνε) στωισάμεσιον πυρκαμένοις, ἔτ' ἐν ὑπερίοις, ἔτ'
 ἐν ἑρπῶις, οὐδ' ἐν ἡ ἡ τοῦ ἡλίου θερμότης κ' ἢ τῶν ζῶων, οὐ μόνον
 ἐν σπέρματι, ἀλλὰ καὶ ἡ πείπωμα τύχη τῆς φύσεως ἄν

ἔπειτα, ὁμοίως ἔχει καὶ τὸ τοῦ ζῶντος θερμὸν καὶ ψυχρὸν, ὅτι μὲν αὐτὸ ἢ ἐν τοῖς ζώοις θερμότης ἔστι πῦρ, ἢ τὸ ἀπὸ πυρός ἔχει τὴν θερμότητα, καὶ τὸ ψυχρὸν ἐστὶ φανερὸν. Ex postremis verbis, quibus hanc disputationem concludit, omnes perspiciunt, hoc scilicet, caliditatem fecunditatis & generationis authoritatem non esse caliditatem igneam, sed nobiliorem.

*Philosophus
de caliditate
generantis
non dicit
caliditatem
igneam*

*Aristoteles in
seminibus
calorem non
dicit caelestem.*

Quæ autem sit, & unde ortum habeat, non explicat. Nos autem, quibus hæc cœlitus patefacta sunt, clarissimè aliquatò videmus unde profecta sit, & à quo vim suam nacta fuerit. In præsentia satis est indicavisse, quæ fuerit mens Aristotelis in adductis verbis. Sciendum igitur est, Aristotelem non dicere, caliditatem seminum, quam ἡ δὲ ἀπὸ τοῦ ζῶντος θερμότης ψυχρὸν καὶ ζῶντος τὸ θερμὸν, &c. nominat, cœlestem esse. Quippe αἰθέρος τὸν tantum vocat siderum calori. Non esse autem eisdem naturæ ac generis, quæ τῆς αἰθέρος eadem duntaxat sunt, longè est evidētissimum & certissimū. Ex quo sequitur etiam, ipsum spiritum seminis, in quo calor vitalis inest, non existimavisse, cœlivel etheris partem aliquam esse. Nam si spiritus ille verè esset æthereus, caliditas eius propria non esset αἰθέρος, quæ Aristoteli tamen non videtur. Videamus igitur quæ ratione probet, calorem animalium generationis effectorem, non esse calorem igneum. Omnis animæ celestas, inquit, corpus videtur participare divinius elementis. Unde hoc probat? Quoniam, inquit, in omni semine calor inest fecunditatis author. Quid autem est hic calor? Non est, inquit, sola qualitas, sed caliditas in spumoso seminis corpore contentus, caliditatem obtinens non igneam, sed Solis & siderum calorem proportionem quadam respondentem. Ratiocinatio Aristotelis talis est: Quod spiritum participat, in quo

*Ratiocinatio
Aristot. de cali-
ditate generante.*

Quod spiritum participat, in quo

natura cœlesti caliditati proportionem quadam respō-
dens inest, corpus participat elementis præstantius. Om-
nis porro anima participat talem spiritum. Quocirca
participat corpus elementis præstantius. Vis & robur
argumenti consistit in eo, quod virtus diuiniior elemen-
tis in corpore insit elementis præstabiliore. Nam re-
spondere inter se oportet virtutem & subiectum. Quo-
fit, vt pro animarum nobilitate & ignobilitate tum vir-
tutem earum generatricem tum corpus subiectum si-
militer differre sit necesse. Quare si potestas anima-
lium generatrix nobilior est virtute elementorum, sub-
iectum quoque huius nobilior esse oportet elementis.
Quod autem animalium procreatrix facultas præstet
elementorum virtutibus, eo probat, quod elementa
nulla generent animalia. Sumit autem tanquam cōfes-
sam cunctis, potentiam hanc esse quandam caliditatē.
Quod semina foecunda efficit, inquit, calor est ac nomi-
natus non igneus, sed cœlesti calori proportionem respō-
dens. Quo posito, sic argumentatur propositū, proposi-
tionem maiorem probans. Calor cœlesti respōdens ca-
lori diuiniior est elementorū calore. At calor seminis ta-
lis est. Quare nobilior est. Minorē probat ex efficientia
caloris. Ille calor similior est cœlestis caloris, cu-
ius operatio propius accedit ad efficientiā cœlestis cali-
ditatis. At seminis calor propius in agendo accedit calore
elementorū: proinde similior quoq; existit. Minoris, p-
batio in his verbis consistit. διὸ πῦρ μὲν ἔσδ' ἐν ζῳῶν ἔσδ' ἐ
ἐκείνῳ σπαισόμενον πυρρμένοις, ἔτ' ἐν ὑγροῖς, ἔτ' ἐν ξηροῖς, ἔτ'
ἐκείνῳ ἡλίσ θερμότητι, καὶ ἡ τῶν ζῳῶν ἔχει ζωτικῶν δεχλῶ. Sensus
est. Si elementorū calor posset generare, præstaret hoc in-
primis calor ignis. At hic nihil generat, cū animalium ca-
lor instar caliditatis cœlestis generet, seu vitæ princi-
pium obtineat. Haecenus igitur respondet animalium
calor cœlestium calori, quatenus simili modo generat,

auget, fouet, nutrit, conseruat: non autem comburitur, perdit, dissipat, instar caloris ignei. Liquet hoc ex causa quam adfert. Quoniam ignis calor, inquit, non perinde suauis est & benignus ac cœlestis. Etenim nec animal vllum generat, nec apparet consistens aliquid in ignitis rebus (Hoc enim significat *πυρρεμχλοισ*: alij perperam verterunt, densis.) siue humidum sit siue siccum, quod ignem sic passum est. Quid est in hac Aristotelis disputatione, quod elementum quintum intro ducat? Caliditatem fœcundam in animalibus negat esse igneam aut ab igne ortam esse. Idem nos quoque

*Ignis per se
solus non
generat.*

inficiati semper sumus. Ignis enim calorem animale adiuuare ac confirmare potest, generare per se solus non potest. Sic ventriculi calorem corroborare valet, vt comestum panem concoquat felicius: sine infit caloris huius opera cibos in chylum conuertere verum

*Ignis Paracelso
cibos
vertit in sanguinem
absque infito
calore.*

illos potest. Non enim assentiri possumus Paracelso mendacissimo tenebrioni contrariū affirmanti. Potest igitur duplex adferri responsio. Prima est, quod non loquatur de igne misto, qui in compositis refractus, ignis amplius non est: (qui ob id non perdit & comburitur oblatam, sed alia temperans, & ab ipsis vicissim temperat materiam ad vñionem, quam *ἀύρασιον* vocat Aristoteles, mouet.) sed de nostro igne vult intelligi, qui sit excelsus quidam feruor occurrentia omnia destruens. Et quod sic vsurparit aliquando nomē ignis Aristoteles, vñico ipsius testimonio probauisse contentus hęc erodico in 3. ca. li. 2. de Ortu & interitu legimus. Nec ignis nec aer, inquit, nec alia elementa hęc sunt simplicia, sed mista sunt. Quæ autem sincera sunt, non sunt hęc, sed his similia, *οἷον τὸ τῷ πυρὶ ὅμοιον, πυρροειδές, ἢ πῦρ καὶ τὸ τῷ αἰέρι αἰεροειδές. ὁμοίως δὲ καὶ πρὶ τῶν ἄλλων. τὸ δὲ πῦρ εἶναι ὑπερβολὴ θερμότητος, ὡς περὶ κρύσταλλον ὑπερβολὴ ψυχρότητος. ἢ ὡς πρὶ τῶν ἄλλων ὑπερβολὴ τινος εἶναι, ἢ μὴ ὑπερβολὴ*

ἡ θερμότης. εἰ γὰρ ὁ κρύσταλλός ἐστι πάχης ὑγρῆ καὶ ψυχρῆ, καὶ τὸ πῦρ ἔστι ζέσις θερμῆ καὶ ξηρῆ. διὸ καὶ ἐδὲν ἔτε ὅκ κρυ

Ex igne & glacie nihil generatur.

eisdem propè verbis loquitur, ignem nihil generare dicens. Intelligit autem, non mistum temperaturumque ignis calorem, sed excedentem quendam feruorem rebus omnibus inimicum: id quod ex opposita ei glacie generatur, quantumuis frigus elementorum in mistis uiciosum non sit, ita neque ab igne supra modum feruente aliquid gignitur. Ignis sanè, quoad elementum & pars misti est, non est ζέσις & feruor destruens: sed calor temperatus à contrarijs sub imperio formæ materiam congruenter mouens, fingens, formans.

Ignis in mistis non est ζέσις.

Quod si responsio hæc, quæ vera est, tibi non satisfacit, dicito, solum ignem non generare: quod Aristoteles eam alibi sæpe, tum in his ipsis libris de Animalium generatione clarè affirmauit. In ultimo capite libri

Responsio alia uerborum Aristot.

quarti Meteor. hæc legimus. ἐστὶ δὲ ἅπαντα, ὡς μὲν ἐξ ὕλης, καὶ τῶν εἰρημένων (στοιχείων scilicet) ὡς δὲ κατ' ἐξίαν, τῶ λόγῳ. An potest apertius dici, corporum & partium omnium materiam esse quatuor elementa? Non arbitror. Et τὸν λόγον seu πλὴν ἐξίαν, formam scilicet, ab elementis non deducit. Nam paulò post, cùm partes similes omnes calore & frigore densari cogiq; dixisset, atq; ab alijs causis omnes alias effectiones, (τάσιν, ἐλξιν, θραύσιν, πλερότητα, μεταλάττητα, aliasq; tales in eodem libro enumeratas) effici monuisset, organicas partes & substantiã, qua hoc est os, illud caro, nō ab hisce, sed vel ab arte, vel à natura, vel ab alia causa confici asserit. Eandem sententiam dilucidè in 1. cap. lib. 2. de Generatione animalium proposuit his uerbis. καὶ ὡς περ' εἶδ' αὖ πάλιν, καὶ ἄλλο ὄργανον φήσομεν ποιῆσαι τὸ πῦρ μέγαν, ἔτως ἡ δὲ πῶδ' α, εἰδ' ἐ χειρῶν τ' αὐτὸν ἢ τρέπον εἰδ' ἐ σέβηκα. καὶ γὰρ ταῦτα

ἔργον τι ἐστὶ. σκληρὰ μὲν ἔν κη μαλακὰ, κη γλίσχρα, κη κρῶ-
 ρα, κη ὅση ἀλλὰ πάθη ὑπάρχει τοῖς ἐμψύχοις μορλοῖς, θερ-
 μότης κη ψυχρότης ποιήσεν αὐτὸν ἢ λόγον, ἠ ἢ δὴ τὸ μὲν σφῆ-
 πρ, ἢ ὅσῳν, οὐκ ἐτι ἀλλ' ἡ κίνησις ἡ ἀπὸ τοῦ γενήσασαυ ⊙ τοῦ
 ἐντελεχείᾳ ὄντ ⊙, ὃ ἐστὶ δύναμει, ἡ ἐξ οὗ γίνεται ἄσπερ κη ἐπὶ
 τῶν γνομένων κατὰ τέχνην. σκληρὸν μὲν γδ κη μαλακὸν τὸν σι-
 δηρον ποιεῖ τὸ θερμὸν κη τὸ ψυχρὸν, ἀλλὰ ἐξ ⊙ ἡ κίνησις, ἡ
 τῶν ὀργάνων, ἔχουσα λόγον τὸν τῆς τέχνης, ἡ γδ τέχνη ἀρχὴ κη
 τὸ εἶδ' ⊙ τοῦ γνομένου, ἀλλ' ἐν ἐτέρῳ; ἡ δ' ἐτῆς φύσεως ἐν αὐ-
 τῷ, ἀφ' ἐτέρας ἔσαι φύσεως τῆς ἐχέσης τὸ εἶδ' ⊙ ἐνεργεία. In

*Materia
 mistorum
 sunt Ele-
 menta.*

his verbis hoc primum cernimus, omnem partiu cor-
 poris materiam esse quatuor elementa: neq; corporis
 quinti fieri ullam mentionem. Deinde liquet ex Aristo-
 telis sententia calorem & frigus authores esse omniu
 affectionum, quæ in animalium partibus insunt, exce-
 pta conformatione seu figuratione & forma: Quan-
 quam verò non ab his formam deducit, non tamē sine
 his carnem, ossa, nervos, generat. Nō solus ignis, inquit,
 pedem aut manum, carnem aut os efficit, quemadmo-
 dum neque gladium aut securim solus effingit. Calor
 itaq; & frigus corpora faciunt, lenta, friabilia, mollia,
 dura, flexilia, ductilia, &c. Formam autē, per quam hoc
 sit caro, vel os, vel nervus, hac vel illa figura ornatum,

*Principiū
 forme
 quod sit.*

non tribuunt. Huius enim principium est aliquid actu
 prius eandem retinens. Vt enim domum non ædificat
 faber nisi prius ideam in animo conceptam habeat, sic
 nihil efficit os aut carnem nisi prius facultatem hæc
 efficiendi ab eo acceperit, quod actu formā talē pos-
 sidet. Hæc causa est, cur lapides & metalla nullis orga-
 nis distincta instar animalium & plantarum. (Nam in
 his etiam aliqua organorū figuratio cernitur, imper-
 fectior tamen, quàm in animalibus.) nascantur. Ani-
 ma namque formante carent, sine qua calor & frigus
 nil aliud possunt, quàm quæ in Meteor. docet Ari-
 stoteles.

*Cur lapi-
 des & me-
 tallā orga-
 nis careāt.*

stoteles ab eis effici. Tertiò non assignat Aristoteles
 hanc facultatem quinto corpori cuidam, sed τῷ λόγῳ
 & formæ actu existenti adscribit. Si enim interrogas, vn
 de virtutem adeptus sit generandi calor in animalium
 semine contentus, respondebit Aristoteles, à forma seu
 anima consecutum hoc esse. Sicut enim motus instru-
 mentorum, ab artifice manans ignis opera gladium ef-
 ficat, ita semen ab animali motum caloris beneficio a-
 nimal generat. Hanc autem vim scimus nos à Deo ani-
 malia in creatione tunc accepisse, cum singula iussit se-
 multiplicare & propagare. Quippe iubendo etiam fa-
 cultatem perficiendi largitus est. Concedimus igitur
 virtutem generatricem seu calorem vitalẽm non esse
 caliditatem igneam, nec ab igne solo profectam esse.
 Hoc sensit Aristoteles, quando calorem animalium,
 quoad fœcundus ac generationis author est, neque i-
 gnem esse, neque ab igne potestatem eiuscemodi con-
 sequi affirmavit. Quoniam facultas generatrix ab
 aliquo formam animalis generandi actu obtinente pro-
 ficiscitur. Nam in generatione vniuoca generans & ge-
 neratum specie vnum, numero duo esse oportet. Iam
 affirmare de igne quis audeat, animal ipsum esse? Calor
 ergo non ab igne accipit, vt sit fœcundus, animalque
 certum effingere producereque possit. Quanquam ve-
 ro ita habet res, non tamen ex hoc sequitur, animalium
 calorem, quoad videlicet calor est, nõ esse ab igne cum
 elementis alijs temperato commistõue genitum. Non
 eadem sunt, calorem esse, ac virtute generandi prædi-
 tum esse. Sic propemodum res habet, vt in instrumen-
 tis artis. Malleus enim, verbi gratia, poculum facit, non
 quoad ferreus est, sed quoad potentiam hanc ab artifi-
 ce accipit. Vt malleus sit, ex ferro habet, vt poculum fa-
 ciat, ab artifice adipiscitur. Sic animalium calor ab ele-
 mentis habet, quod calor est: at quod fœcundus est, à

Vnde calor
 seminũ utm
 acceperit
 generandi.

Calorẽ esse,
 acui gignẽ
 di præditũ
 esse disse-
 runt.

Calor fami- meliore caussa nanciscitur: quod non ratione solum
 nis ad ele- demonstrari, verum etiam Aristotelis infinitis ferme
 mentis habet testimonijs doceri potest. Qui libros de Anima per-
 quod calor legit, causas vitæ, mortis, iuuentutis, ac senectutis
 est: facien- ab eo traditas considerauit, aliaque huius generis scri-
 ditate à me- ab eo traditas considerauit, aliaque huius generis scri-
 liore caussa pta examinauit, atque an congenitus animalium ca-
 accepit. lor, qui sub imperio formæ concoctionis, nutritionis,

generationis, & omninò actionum naturalium omniū
 author est & effector, ex elementis conflatu sit ad-
 huc dubitat, indignus est, qui inter cruditos vel no-
 minetur solum. De respirationis causis disputans, sic
 ait. εἰρηται πρότερον, ὅτι τὸ ζῆν καὶ ἡ τῆς ψυχῆς ἐξίς, κατὰ θερμότη-
 τος. τινὸς ἐστίν. οὐδ' ἐστὶν ἡ πέψις, δι' ἧς ἡ τροφή γίνεται τοῖς
 ζώοις, οὔτε αὖδ' ψυχῆς, οὔτε αὖδ' θερμότητ' ἐστὶ. πῶς ἂν
 ἐργάζεται πάντα. Manifestè hic repetit, quod in libris

Anima ope-
 ratur om-
 nia igne.

de Anima, alijs que dixerat, solum ignem non efficere
 concoctionem, sed animam igne velut instrumento ci-
 bos conficere, nutritionem que exercere. Calor igitur
 animalium ab igne habet, quod est calor. At ab hoc
 non habet, quod ex alimento sanguinem generat, & ex
 sanguine carnem, verum ab anima id obtinet: quæ per
 calorem, quem ignem Aristoteles nominat, omnia ope-
 ratur. Paulo post hæc addit: Alias animæ facultates ab
 que vegetatrice, vt in libro de Anima dixi: hanc autem
 absque igne naturali impossibile est existere. In hoc e-
 nim natura ἐκκεπύρωκεν αὐτήν. (Simili fermè loquendi
 modo in libro de Iuuent. & senect. capite quarto, de A-
 nimaloquens ait, ὡς αὐτὴ ἐμπυρομένης ἐν τοῖς, &c.) Pla-
 nius eandem hanc rem totam expressit in fine libri de
 Spiritu: quo in loco in hanc sententiam scribit. Errant,
 quicunq; putant calorem seu ignem vnica facultate se-
 cãdi præditum esse. Quoniã in corporibus tum anima
 expertibus, tum animã participãtib. plurima agit. Et in
 tis, illis quidẽ defatationis, rarefactionis, fusionis, coactionis,
 alio-

aliorumque talium accidentium author est. In animadum est. Ut enim aliud agit ignis aurifabri, aliud fabrici ærarij, aliud coci, eodem modo aliud efficit calor huius, aliud alterius animalis. In hoc autem discrimen est præcipuum, quòd igne caloræue artes videntur ut instrumento tantum. Natura verò etiam ut materia. (Quippe ignis, quo utuntur artifices, operis pars nulla fit.) Neque mirari hoc quisquam ita debet atque illud, quo pacto natura sic nouerit eo uti, ut cum proprietatibus figuram & proportionem quibusque rebus tribuat: quod in solum ignem atque spiritum referre nequaquam licet. Et paucis interpositis, inquit. Quæ porro fuerit caloris cuiusque differentia, siue instrumentum, siue materia, siue utrunque ponatur esse? Nam ignis discrimina consistunt in ratione maioris ac minoris, & que sequuntur. Constat manifestè ex citatis à me testimonijs (alia libenter prætereo, ut quòd ubique calorem animalium à frigore elementorum instar ignis extinguitur, ac similia.) Aristotelem calorem animalium, quoad calor est, ab elementis deriuare: at quoad fœcundum est, aliis nobilioris causæ opus iudicauisse. Etenim calorem animalium, qui sub formæ rectione concoctionum [ac generationum] in singulis est effector, abs calore igneo iuari, confirmari, augeri, vegetioremque reddi, nullus nescit. Non minus ab elementorum calore corroboratur, quàm à calore cœli ac Solis: quod experientia nobis quotidie demonstrat. Eundem foueri, instaurari, & amplificari ab eo, qui in alimentis inest, atque ab igneo seu elementorum calore ortum habet, ne insanus quidem negauerit. Cæterum non posset vel elementorum, vel cœlestis calor insitum in animalibus calorem augere & conseruare, si non vna esset omnium natura. Quare

Calorem in
genitum es
se ab elemē
tis proba
tur.

Cœlestis calor, qui hic est, elementalis est.

Corpus sciminis et spiritus ex elementis est compositum.

confitendum nobis est, ingenitum animalium calorem ab elementis promanasse. FVR. Quis vnquam, præter te, calorem cœlestem iudicauit eundem esse cum calore elementorum? ER. Omnes eruditi, tametsi non eisdem semper verbis affirmarint. Si calor cœlestis, vt est in sideribus, æquiuocè calor est ac dicitur hîc. & ibi, & hîc eadem facit, quæ calor elementorum facit, quis non videat alium eum hîc esse factum? Negant omnes calorem solis vrere & calefacere illic vt hîc. Negant ergo eundem vtrobique esse. Quinimò calidum esse illic negant: cum calidum hic esse ne stipites quidem ac saxa negare possint. Comburit, perdit, arefacit, enecat, non minus igne: quod vel caua specula nos docerent, si experimenta nulla alia haberemus. Frigus præterea elementorum contrarium ei cum sit, non video quomodo alius naturæ credi possit. Nō obscurum insuper est, rem quamque pro natura suscipientis recipi, non pro ingenio & proprietate conferentis. Recipitur igitur calor cœlestis ab elementis, vt suscipere possunt, non pro eodem sint vtriusque effectiones, idem subiectum, eodemque modo patiantur à contrario, frigore scilicet, quis inficietur vnâ in vtrisque esse naturam, quoad in hac sublunari materia ambo continentur imprefsi? Quamobrem perspicuum fecimus, cum calorem animalium à solo igne vim generandi obtinuisse negamus, illud nos propterea nequaquam negare, ab elementorum calore ipsum, quoad videlicet calor est, originem traxisse. Multò minus confiteri cogimur, Aristotelem quintum quoddam elementum corporum, seu quintam essentiam agnouisse. Quippe nullibi negat corpus, in quo vitalis ista potentia inest, ex elementis compositum esse. Sanè excrementum dicit esse alimentum vltimi & vtilis. Alimentum autem qui putat Aristotelem ex alio aliquo corpore, quàm quatuor elementorum

rum fabricare, non delirus tantum, verum etiam pro-
 sus amens est & fatuus. Eodem quoque motu moveri 2
 cum ait, quo corpus augetur, quid aliud dicit, quam ex
 eadem materia conflatum esse: Sic cum differre scribit 3
 pro animarum nobilitate & dignitate, mistum esse cor-
 pus indicat. Quid quod peracto seminis motu in hali- 4
 tum solui asseuerat? Huc pertinet, quod naturam ei tri- 5
 buit humidam & aquosam, his verbis: πῦτο σπέρμα τῆς
 γυνῆς ἀπὸ γλυκύτητος καὶ πικρῆς καὶ ὀσμῆς, φύσιν ἔχον ὑγρὰν καὶ ὑδα-
 τώδη. Et quid potest dici apertius eo, quod in ultimo ca 6
 pite libri tertij huius operis dicitur. Causam reddi-
 turus ibi, cur in mari tam varia generentur, respon-
 det, quia contineat omnia ad generationem necessa-
 ria, calorem, humorem, aerem, & terram. Mox similem
 esse ait vim alimenti & excrementi. Postea in terra & a-
 qua plantas & animalia gigni asserit, quia in terra aqua,
 in aqua spiritus, in spiritu calor vitalis inest. Tandem de
 principio materiali & efficiente quærens vnde veniât,
 & quid sint, ita fermè respondet. Calor in animalibus
 ex ingesto nutrimento secernit & concoquit excre-
 mentum, principium τῆς κινήματ. (Est autem κίνημα κίνημα, quid
 quod vtrumque habet, foemine marisque principium,
 sine materiam & efficiens.) Nutrimentum porrò est a-
 lijs aqua & terra, alijs ex his compositum. Ex his ergo
 generantur semen & principium τῆς κινήματ. Si de spõ
 te natis percuncteris vnde fiant, respondet, terram ma-
 teriam, caliditatem aeris efficientis rationem habere:
 quæ ex aqua & terra secernat & coquat materiam ge-
 nerationi aptam, atque κίνημα efficiat. Summa est, calo-
 rem, qui in animalibus inest, (aut in sponte natis, aeris
 caliditatem) ex aqua & terra materiam constituere se-
 minalem. Ex quibus omnibus manifestissimè videmus,
 nunquam Aristotelem putauisse vel calorem seminis,
 vel spiritum, in quo calor genitalis inest, ex alio corpo-

re quàm elementorum natum generatumque esse quantumvis vim generatricem aliunde communicatam præclare viderit. F V R N. Habeo aliquid quod obijciam. Primum quidem quæ de partibus corporis Aristoteles videtur dixisse, de semine tu dicta interpretaris. Deinde non videtur affirmaturus fuisse, animæ species diuinius participare corpus elementis, si ex his compositum credidisset. ERAS T. Ad prius respondet Aristoteles in secundo libro, capite tertio, post verba suprâ citata, perinde esse siue de partibus siue de semine interrogas, an sit animatum. *πότερον δ' ἔχει τὸ σπέρμα ψυχὴν, ἢ οὐ, ὁ αὐτὸς λόγος καὶ περὶ τῶν μορίων.* Si eadem est quæstio de anima, eadem quoque est de corpore illo animæ, quòd habere socium affirmat quantumlibet animam. Ad alterum non minus expedita & facilius est responsio. Etenim mixta perfecta omnia sunt stabiliora, nobiliora, diuiniora sunt elementis. Sunt enim veluti fines quidam. Elementa certè propter mixta facta & creata sunt. Dicitur corpus aliquod diuinius alijs propter diuiniorem formam: nec est necessarium, vt ob id materiam habeat à reliquorum materia aliam. Etenim ex discrepante proportione eiusdem generis miscibilium, & causarum efficientium varietate diuersissima, & nobilitate & ignobilitate longissimè differentia coalescere possunt: quemadmodum & oculis quotidie conspiciamus, & manibus subinde palpano perspiciamus. F V R N. Videtur autem consequi, vt virtus elementis nobilior, quæque ex elementis non sit nata, corpus etiam possidere debeat, quòd ab elementis originem non traxerit. ER. Erras toto cælo. Vt enim iam omittam, quod præclarissimis Philosophis visum est de formarum origine, vnum illud tuam sententiam egregiè confutat, quòd anima rationalis, cuius origo planè diuina est, quatenus

Corpora diuiniora que dicantur.

Utrum formam nobilior elementibus formis in subiecto ex elemento inherere possit.

nis non instar aliarum ex materiæ potentia educitur, corpus informat ex terræ puluere seu luto conformatum, id est, ex elementis concinnatum: Adde quòd Philosophi eruditiores, quicunque formas substantiarum effectrices aliud esse cognouerunt à temperamento, tamen incunctanter affirmarunt, plantarum & brutorum animas, quas ex materiæ potentia educi nequaquam dubitarunt, diuiniore esse temperamento, qualitatibus, viribus, & proprietatibus omnibus Elementorum, corporatamen ex elementis mista constanter & verè defenderunt. Non igitur sequitur, corpus illud non esse ex elementis compositum, quod in se naturam habet Elementorum proprietatibus diuinjorem. Hinc est, quòd Aristoteles non dicit spiritum seminis cœlestem esse, quem in corporibus animalium, ex nutrimento procreari certè credidit ac docuit, sed naturam in eo inhaerentem, nempe calorem in eo insitum *ανάλογον* statui calori cœlesti. FVRNIVS. Verba Aristotelis non videntur minus de corpore, quàm de calore clara esse. Vocat enim corpus *ἕτερον καὶ θεϊότερον* Elementis. ERAST. Iam dixi cum corpus ista nominare propter qualitatem in eo inhaerentem. Manifestè id perspicitur, & ex medio, quo propositionem suam probat, & ex conclusione. Etenim solam caliditatem, quatenus fœcunditatis est causa, à igne prouenire negat. Medium autem hoc est. Quodlibet semē habet in se calorem fœcunditatis auctorem, nempe spiritum, & in eo naturam cœlesti caliditatis *ανάλογον*. (Hæc enim duo comprehendit vocula Calor). Sensum igitur argumenti hunc esse oportet. Quòd semen in se habet caliditate tali præditum, qualis siderum calor est, corpus participat elementis nobilius. Animæ tale semen generant.

Cur semen
 nobilius dicatur esse
 elementis.

Nobilius igitur corpus participant elementis. Elementorum namq; calor, vt ignis, non generat, sed perdit & corrumpit. Puto neminem esse, qui nō videat corporis huius nobilitatem ex caliditate foecūda potius estimari, quàm ex materia. Illud enim corpus nobilissimū putatur, quod nobilissimam formam habet. Perfectior autem est forma quaelibet, quo plures & perfectiores obtinuit facultates. Semen ergo corpus est longè nobilius corpore elementorum. Horum enim forma facultatibus prædita est nec multis nec admirabilibus. At feminis forma vires habet varias multiplices & planè admirandas. FVR. Quia hæc res vel per se obscura est, vel mihi tantum videtur intricata & difficilis esse, oro te, vt alium præterea nodum mihi soluas. Ignem dicis nihil generare, sed perdere & corrumpere: idque ex Aristotele affirmas. Mox ex eodem probare conaris, eandem esse caloris elementorum & animalium naturam, adeoque hunc illius esse sobolem quandam, quoad scilicet calor est (quod certè veritati rebusque valdè videtur consentaneum. Etenim negari non potest, quin calor insitus animalium ab elementorum calore confirmetur, instauretur, augeatur. Fit ergo vnus ex vtroque. Quare originem quoque habent eandem. Si enim generare differrent, nunquam possent vnum fieri.) At hoc posito, falsum dixit Aristoteles, cum ignem nihil generare asseruit. Quomodo igitur ostendes Aristotelem non contradicere sibi? Quòd si ex ipsis apparentibus pronunciandum sit, ignem non minus generare fatebimur, quàm calorem cœlestem. Ideo namque hic magis videtur generare, quia latius patet, atq; viribus æque terrena attingit, dum supernè deorsum defluit, vis autè ignis tam procul in omnes partes æquabiliter spargi extendique non potest. Certè in vaporarijs siue hypocaustis nostris non tantum conseruantur hyeme quan-

ignis generat.

inuis

numis frigida omnis generis plantæ, vt & germinent
& folia, flores, fructusque procreent (illustre huius rei
exemplum & documentum habes in Illustris. Princi-
pis Electoris horto: vt alia interim taceam.) verum e-
tiam animalia generantur complura, quæ extra ipsa in
aere frigido ac libero tunc vel generari vel conseruari
impossibile sit. Quid quod in ipso igne nostro Pyrau-
stas gigni in Cyprijs fornacibus refert Aristoteles lib. 5.
de Histor. animal. cap. 19. Quare non rectè ab eo dictum
est, nullum ab igne animal generari. Nec effugies, si ali-
bi respondeas, eū dubitare an animalia in igne gignan-
tur: quod in libro 3. capite 11. de Animal. generat. facit.
Quoniam de Elemento ignis, quod sub Luna est, loqui-
tur: non de hoc igne nostrate agit, in quo Pyraustas
vivere scribit. Quod si de eodem loqui contendas,
contradictoria eū scribere confiteri simul cogaris. E R.
Non hoc mihi propositum est ostendere, Aristotelem
malis aberravisse. Hoc solùm declarare uolui, cum
quintum Elementum Paracelsicorum ignoravisse.
Quod quia factum est, non multum laboro, quid ob-
ijcias. Attamen facilè Aristotelem hoc loco defen-
demus. Quippe cum ignem animalia generare negat,
de igne loquitur feruido, simplici, puro, & solo. Sic
enim ipse interpretatur se ipsum. Calor, inquit, solus
non efficit pedem vel manum, quemadmodum solus
ignis non efficit securim aut ferram. Et quid potest di-
ci clarius, quàm quod scribit sic vti animam calore,
quomodo artes vtuntur igne? Hoc solum discrimen
ponit, quod artificium ignis instrumentum duntaxat
est operis, pars autem nulla sit: cum naturæ instrumen-
tum pariter & materia sit calor seu ignis natiuus. Ergo
non generat ignis absque virtute formatrice siue ani-
ma vllum animal. At huius instrumentum factus gene-
rat ac fingit quodlibet. F V R. Vbi virtus illa forma-

*Pyraustæ
in igne ge-
nerantur.*

*Aristoteles
à contradi-
ctione vindicatur.*

*Virtus for
matrix ubi
fit in natis
ex putredi
ne.*

*Aristot. te
stimonio
non iuan-
tur Paracel-
fici.*

trix est, cum ex putredine animalia constringuntur. ER.
In materia putrescentis illa parte, quæ pro animalis ge-
neratione collecta est. In hac, inquam, iussus ille Dei
inest, atque id agit, quod agere debet. Instrumento
autem vititur, tum insito in ea calore, tum solis aut i-
gnis eundem illum roborante F V R N. Satisfac-
tum mihi est in hac parte. ER A S T. Vehemen-
ter velim ad extremum ex te intelligere, quidnam
commodi & utilitatis accessurum putes Paracelsici,
si quammaximè credidisse probaretur Aristote-
lem, corpus seminis siue $\psiυχιδὸν πνεῦμα$ in eo con-
tinetur non esse corpus ex elementis concretum?
F V R. Mumiam & Balsamum seu medicamentum
suum omnibus morbis exitium adferens facilius pro-
barent, causæque suæ authoritatem fidemque ma-
iorem compararent. ER A S. Plurimum falleris. Nam
Aristoteles corpus hoc non in alijs quàm animalium
seminibus & excrementis quibusdam inueniri putauit,
Deinde nec in viuente & perfecto, nec in mortuo ani-
mali reperiri cõsuevit. Quoniam nihil magis vrget, quàm
partem animalis nullam esse: & animali iam perfecto
in spiritum solui & expirare. In viuentibus igitur nul-
lum est Balsamum, nulla essentia quinta. *Quod si e-*
tiam in viuentibus inesse daremus, frustra tamen inef-
set pro isto generali remedio. Non enim posset in cor-
pore animæ vitæq; experte fingi: sed necessarid cū vita
seu anima exhalaret. Paracelsus autem Balsamum &
quintam essentiam suam in omnibus inesse ait, e-
tiam vino, lapidibus, succis, plantarum corporibus
mortuis ac arefactis: imo ex viuentibus vita sen-
sus nullam elici posse contendit. F V R N. Sic
omnind res habet, vt dicis. At nescio adhuc tamen,
quid essentiam quintam vocent Paracelsici. ER A S T.
Somnium est hominum ociosorum & fallere alios cu-
piuntium,

pientium, quomodo se deceptos senserunt ac dolue-
 runt. Quamobrem sollicitus esse non debes, si, quid-
 nam ira appellarint, nescias. Paracelsus elementum vo-
 cat prædestinatum, hoc est, Elementum in quolibet mi-
 sto dominans, & præcipuam misti virtutem retinens.
 In Nymphæa est aqua, non simpliciter, sed tali quadam
 virtute ac forma delibuta. Ratio eadem est aliorum.
 Hanc quintam essentiam, qui compositam esse negat,
 is aut verè simplex est in his rebus, aut improbè simpli-
 citatem simulat. Nihil enim est aliud, quàm vel totum
 compositum, vel pars eius aliqua à calore diligenter e-
 laborata & extenuata cum partium quarundam secre-
 tione. In hac separatione & extenuatione, si non serue-
 tur modus, corrumpitur mistum, & generatur ex eius
 materia aliud: quate videlicet ab agēte tali generari po-
 tuit. Hinc ausus est quidam scribere, vinum quoque cir-
 culatione effici posse venenum nocentissimum. Simi-
 lis est rerum aliarum aliàs saluberrimarum ratio: quod
 de melle affirmavisse Paracelsus fertur, tertia aut quar-
 ta distillatione admodum exitiosum reddi. F V R. Intel-
 ligo ex ista declaratione, non simpliciter verum esse,
 quod quidam scribit, quintam essentiã illud in re qua-
 libet nominari, quod facilè ardeat. Quanquam pro-
 babile sit facilè incendi quod à calore summè est exte-
 nuatum, & quodammodo aerium seu etiam igneum
 redditum. E R A. Non sic definit Paracelsus. Etenim
 in tertio Archid. ait esse materiam corpoream summè
 attenuatam, & ab Elementis ac partibus impuris cor-
 ruptioni que obnoxijis secretam, in qua totius compo-
 siti potestates comprehensę sint. Appellat autem nomi-
 nibus alijs pluribus, Naturam, Virtutem, Potestatem,
 Arcanum, Medicinam, Tincturam, Colorem, Vitã, Pro-
 priam potētiam, spiritum vitæ Spiritui similem. Negat
 interim apertè quintã Naturã esse à quatuor Elemen-

Quinta es-
sentia quid

Quinta es-
sentia nõ est
id, quod in
re quolibet
facilè inflã-
matur.

tis distinctam, vel corpus temperatum. Quippe omnes
 quintas essentias certi alicuius elementi naturam refer-
 re. Auri igneam, argenti aqueam, plumbi terream, hy-
 drargyri aeriam esse. Nec eadem est, inquit, natura & fa-
 cultas vel ignearum, vel aeriarum, vel aliarum, sed ha-
 bent suas quæque vires proprias, prout ad hanc vel il-
 lam actionem destinatae sunt singulae. Ex his patet,
 quid vocet Elementum prædestinatum, nempe rei cu-
 iusque propriam compositionem sua insignitam vir-
 tute ac forma, in qua certum elemētum præponderet
 alijs. Patet illud etiam, non esse corpus simplex, sed cō-
 positum vehementer attenuatum & purificatum. Si
 essent simplicia corpora, non haberent tam differētes
 vires. Quocirca nugæ sunt ac fabulæ, quæ de quinto e-
 lemento quodam, quòd æquè insit in terra, igne, aere,
 aqua, garriunt novi Sophistæ. Constat insuper quin-
 tam Rhabarbari (exempli causa) essentiam tantisper
 retinere propriam Rhabarbari cōpositionem ac mi-
 stionem, quantisper proprias eiusdem possidet facul-
 tates. Impossibile namq; est, vt alicuius rei propria
 virtus extra illius rei naturam & compositionem in-
 ueniatur, cuius est propria. Si Magnetis proprium est
 ferrū ad se trahere, non poterit hæc vis in re alia, quàm
 in Magnete cogitari. Non enim propria esset Magneti-
 tis, si etiam in Succino aut re alia reperiretur. Itaque
 si per nimiam attenuationem ac separationem par-
 tium vires compositi amitti possunt, non erit, quod
 ita præparatum est, quinta essentia: sed aliud quiddam
 ex corrupto composito natum. Sic potest vinum, vt
 dictum est, adeo per circulationem subtiliari, vt iam
 non virtutem salubrem vini retineat, sed veneni exi-
 tiosi naturam adipiscatur. FVR. Præclare nunc video,
 Quintam illam essentiam nihil esse aliud, quàm com-
 positū attenuatū compositi vires retinens. Quoniā si
 has

Elementū
 prædestina-
 tum Para-
 celsi quid.

Quinta es-
 sentia Rha-
 barbari.

Nota.

has pdiderit, nō rectè vocabitur Quinta illius rei essen-
 tia, ex qua corrupta natum est: sed eiusdem cadauer re-
 ctius nominabitur. Consonant cum hac sententia,
 quæ in Astronomia magna scribit, his verbis: Quod
 ex quatuor extractum est, quintum est: in quo nihilo-
 minus quatuor insunt. Cæterum quia hæc ad alium
 locum spectare propius perspicio, nihil amplius nunc
 peto. Sed nec superesse iam aliquid præterea intèllo,
 quod de elementis quæri debeat. Aristotelem Quintæ
 Paracelsicorū essentiæ, Arcano, Balsamo (quod illi ab
 eo eminens conspectum fuisse autumant) nullo pacto
 patrocinari clarè percepi. Ad Hippocratem verò quid
 respondes? Multa ex ipso pro se adducunt testimonia:
 quorum aliqua probabilitatis speciem habent, aliqua
 nimis detorta videntur. ER. In tertia collatione Hip-
 pocratica examinabimus: quo tempore ostendam, an
 probius vix aliud esse in hoc genere tentatum, quàm
 quod portentosarum imaginationum conantur fa-
 cere patronum Hippocratem summum virum. Quid
 is de elementis senserit, partim ex scriptis eius, partim
 ex Platone, partim ex Galeno constat. Vnum à nobis
 retrò testimonium citatum arrogantem impudentiã
 Paracelsicorum fatis retundit. FVR. Quæ ex lib. de
 Veteri seu prisca Medicina citant, non nescio ad se-
 quentem disceptationem pertinere. At quæ ex pri-
 molib. de dieta proferunt, non incommode, puto, in
 presentia excutiantur. Videtur namque Hippocrates
 eo in loco generatim uniuersæquæ de rerum omnium
 constitutione loqui. ER. Vno verbo respondere pos-
 sum, Hippocratem in hoc libro nec sibi nec veritati
 consentanea dicere. Addo deinde hoc etiam, quamuis
 perperam de rerum ortu & interitu ibi differat, nihil
 tamen eum dicere, quo Parcellsi phantasia subleue-
 tur ac iuuetur. FVR. Vtrūq; mihi velim ostēdi. ER. Pa-

Hippocr. à
 Paracelsi-
 cis in patro-
 emium uo-
 catur.

Hippocrates ubi pugnet cum Plat. Arist. & veritate

Hippocrates ubi secū pugnet.

Cur Hippo erat. quædā de anima sententiæ non admittende.

Contradictio Hippocratis.

gnare sententiam eius cum Platonis & Aristotelis, atq; aliorum omnium Philosophorū, qui hos secuti sunt, opinionibus, nō opus habet ostensione. Etenim nullus extitit adeo iners & rudis, qui res omnes exigue & a qua solis componeret: qui nihil generari & corrumpi assereret, seu qui generationem à mitione, corruptionem à secretionem discrepare negaret: qui animā nihil aliud esse quā ignem & aquam putaret: qui eandem extrinsecus ingredi in corpora animalium, & tū à corporibus animas, tum ab animabus corpora nutriri opinaretur: qui animas misceri crederet. Quod porro secum pugnet, æquē clarum est. Quippe alibi constanter res omnes ex elementis quatuor conficit, generationēq; à separatione, distinguit. De animæ substantia quid senserit aliās, non est necesse hīc explicare verbosius. Sufficit monuisse, ipsum alibi quoq; statuere, animam nihil esse aliud, quā calidū. in 6. Epidem. ἀθρώπη ψυχὴ φύεται μέχρη θανάτου. Tale est, quod hīc scribit: ἐστὲν πᾶσι τοῖς ἀθρώπιν (ψυχὴ) μέρεα μερέων, ὅλα ὅλων, ἔχοντα σύγκρησιν πυρὸς καὶ ὕδατος. Et mox. ἐστὲν πᾶσι τοῖς ἀθρώπιν ψυχὴ πῦρ καὶ ὕδατος. σύγκρησιν ἔχουσα, μερίων σώματος. Hæc, inquam, nefanda deliramenta de anima tū hīc tū alibi affirmata non admittimus vllō pacto. Primum quidem quia falsa sunt & absurda, vt gentiles homines pleriq; perspexerunt. Deinde quia non modo cum clarissimorum Philosophorum doctrina, sed etiam cum consensibus nostris pugnant. Postremò quia pietati & sacrosanctis literis ex diametro opposita sunt. Similis est ratio generationis & corruptionis: in quarum explanatione ab omni tum sensu tum ratione discedit. (Quamquam non nescio, interpretatione commoda excusari in hac parte posse.) Illud ad rē magis facit, quod in hoc ipso libro foedè sibi ipsi contradicit. Etenim his verbis, ἄλλὰ τὰ τοῦ ἀθρώπη ψυχὴ ἐν αἰθρώπιν αὐξάνεται: ἐν ἄλλω δὲ ἔσθεται.

δεσνὴ καὶ τῶν ἄλλων ζῶων τῶν μεγάλων ἰσότητος contrarium
 deinde asserit sic scribēs. διότι ἡ μὲν ψυχὴ, τὸ αὐτὸ πᾶσι τοῖς
 σωμασίν, τὸ δὲ σῶμα διαφέρει ἐκάστῃ. ψυχὴ μὲν οὖν αἰεὶ
 ἐμὴ καὶ ἐν μέγιστον καὶ ἐλάττωτον. ἐγὼ ἄλλοι ἔτι ἔτι δια φύσιν
 ἐπὶ δὲ ἀνάγκην Si in solo homine maioribusq; animan
 tibus anima augetur, falsum est animam vnum idem-
 que aliquid esse in omnibus viuentibus seu anima
 præditis. Si idem est in omnibus animatis anima,
 quomodo in homine augebitur, & non etiam in mu-
 te, rana, pisce? Deinde si nihil est aliud, quàm σῶμα
 ἐκ ἰγνὸς & aqua commistis, quomodo non α-
 γνὸς sit subiecta incremento & decremento in pusil-
 lis & grandibus animalibus? An corpus est in grandio-
 ribus, in minoribus naturam suam exiit? Non ar-
 guitur. Quòd si etiam constitutæ sunt res cunctæ ex
 ἰγνὸς & aqua, & hæc continuè alterantur κατὰ φύσιν καὶ
 ἐπὶ ἀνάγκην, qua ratione similis sui semper manebit
 anima, nec instar corporum alterabitur, cum & ipsa
 corpus sit ex eisdem elemētis coagmentata, ex quibus
 illa coalerunt? Absurditatem omnem superat, quòd
 hominis animā affirmat in omnia animalia irrepere,
 quæcunq; respirant: quod in senibus in auersionem cor-
 poris, at in iunioribus in eiisdē diminutionem absumi
 asseuerat. Verba eius, ne putes me aliquid fingere, sunt
 hæc ἡ ψυχὴ ἐν ἀνθρώποις ἐστὶν ἐς ἀπὸν ζῶον, ὅτι περὶ ἀνα-
 πνεῖν καὶ δὴ καὶ ἐς ἀνθρώπων πάντας ἐν νεώτερον ἢ πρεσβύτερον.
 ἀπνεῖται δὲ ἐν πᾶσιν ὁμοίως· ἀλλ' ἡ μὲν τοῖσι νεοῖσι τῶν σωμα-
 τῶν, ἀπνεῖται ἐκείνης ἐξ ἰσότητος τῆς περιφορῆς καὶ ἐξ ἰσότητος ὅτι αὐ-
 τῶν, ἐκ περιέρμενα καὶ λεπτιώμενα καταναλίσκονται ἐς τὴν
 ἀπνεῖσιν ἐξ ἰσότητος ἐν τῶσι πρεσβυτέρωσι, ἀπνεῖται ἐκεί-
 νης ἐκείνης καὶ δὴ ψυχῆς τῶν σωματῶν, καταναλίσκονται
 ἐς τὴν μείωσιν τῶν ἀνθρώπων. Ex recitatis abundè li-
 quet, ab omni veritate alienissima esse, quæ in hoc li-
 bro tradidit Hippocrates. Patet illud etiam, eum tur-

Sententia
 Hippocr.
 omnem su-
 perans ab-
 surditatē.

pissimè sibîpsi non vno tantùm modo contradicere. Manifestum non minus est, eum impiam & nefandam de generatione tum aliarum rerum omnium tum animæ nostræ opinionem tradere: qualem scilicet nulli vnquã cruditi philosophi post Platonē & Aristotelē defensarunt. Videtur ad Anaxagoræ figmenta inclinare, imò prolabi: quantumuis aliter paulò sese explicet. Iam

1. restat, vt Paracelsi fabulis non fauisse declarem. Per Hippocrates non fauit Paracelsi fabulis. ci hoc primùm ex eo poterit, quòd non ex seminibus & arcanis quibusdam incorporeis viribus res cõstituit, sed ex igne & aqua inter se mistis & alteratis architectatur corpora pariter & animas. Deinde quòd actiones omnes nulli alijs potentia quàm ignis virtuti adscribit, seu caliditati, frigiditati, humiditati, siccitati. Bardus est, atq; asino quouis rudior, qui hoc nõ videt, Hippocratem in præsentem libro vel solum vel præcipuè docere, vrgere, inculcare. Victus rationē præscribere, inquit, homini potest nemo; *ei µη τιλὸν ἐστὶν δεχθῆναι οὐρανὸν ἢ γῆν*. Hanc deinde exponēs, ait esse compositionē ex igne & aqua. Et igni quidem adesse caliditatē & siccitatē, aquæ autem frigiditatē & humiditatem: quibus inter se variata proportione agentib; & patientib; omnigenas rerū species nasci docet. Si balsamum quoddã præ alijs foueri, conseruari, augeri oportere cõsuisset, valde multã tradidisset eam rē; cuius plênã declarationē pro-mittit. Mox docet situs regionū, anni tempora, ventos, constitutiones præsentēs, siquidē modum excedant in caliditate, frigiditate, &c. morbos gignere: & proinde in offerendo cibo animaduertendū, vt superãti qualitati contrariã opponamus, nullã vllius balsami factã mentionē. Præterea cū ignē & aquã inter se sic mista, vt ambo vincant & vincantur, neutrum verò prorsus pereat, sufficere omnibus rebus tum generandis tum nutriendis asserit, nullo semine latente opus esse præter hæc si-

null

mul etiam affirmat, ταῦτα ἢ ξυναμφοτέρα, inquit, ἀπέρ-
 κείσιν, τοῖσι τε ἄλλοισι πᾶσι, καὶ ἀλλήλοισιν. Mox vires vtrius-
 que recensens ait. τὸ μὲν γὰρ πῦρ δυνάμη πάντα διὰ παν-
 τος κινήσει. τὸ δὲ ὕδωρ πάντα διὰ παντός θρέψει. Si suffici-
 unt hæc sibi & alijs, quod paulo post repetit, quomo-
 do putavit alia insuper latente vi opus esse? Ignem
 effectorem facit, aquam materiam: sic tamen vt ambo
 tum agant tum patiantur. Si alterum, inquit, alterum
 profus vinceret, nec mutua temperatione conspira-
 rent, nihil harum rerum existeret, quas nunc extare cer-
 nimus: at sic habentibus erunt & eadem, & neutra, &
 nec simul deficient. Dum enim mutuò sibi vires suas
 communicant, atque variè inter se agendo & patien-
 do temperantur, πολλὰς καὶ παντοδαπὰς ιδέας διακρίνον-
 ται ἀπ' ἀλλήλων καὶ σπερμάτων καὶ ζώων. Vides ne eum ex
 mitione horum generare tum animalia tum semina
 rerum? Non ergo putavit in abyssis nescio quibus seu
 in orco vincita & sepulta iacere semina: quæ digestis
 temporibus soluta & sub Elementorum corticibus
 vel si quis occultata cum certo corpore balsamum
 quoddam solis Paracelsicis notum & parabile creent.
 Necessarium est studio nouitatis excæcatum esse, quis
 quis hic indicat aliam rerum generationem ab Hippo-
 crate introduci, quàm per Elementorum mitionem a
 Peripateticis traditam. Differt in eo maxime & fere
 solo, quod mitionem non facit ex omnibus quatuor
 Elementis, sed duobus tantum. Veruntamen excu-
 lari potest, si dicamus eum nominatim mentionem í-
 gnis tantum & aquæ fecisse, quia in mitione principes
 partes obtinēt ex omnium sententia: non tamen ob id
 alia excludere noluisse. Sanè ignis est præcipuè figura-
 re formare, fingere: aquæ autem figurari, formari, fingi.
 Vt autem effigiem figuramue retineat, terræ admistio-
 ne opus fuit. Notandū porro est, quod dicit ignē πάντα

Quo diffe-
 rat Hippo-
 crat. à Peri-
 pateticis.

Ignis mu-
 nus.
 Aquæ mu-
 nus.
 Terræ mu-
 nus.

Quomodo
nihil aut fiat
aut corrumpatur
iuxta Hippocratem.
Sententia Ecclesiasticis.

Ἄλλ' μὲν τὸς, mouere posse. Hoc enim differunt alia qualitates à caliditate & frigiditate, & cætera, quod non totas res per totas alterant ac mouent; cuius rei causa solas has missionem veram efficere posse mox ostendemus. Cæterum quando rem nullam perire dixit aut fieri, sed omnia esse prius, ex sententia priscorum loquitur, materiæ omnem essentiam adscribentium: contra quos tam sæpè disputat Aristoteles, & quidem consentaneè Sacris literis. FVRN. Memini apud Ecclesiasten me similem legere sententiam, nihil videlicet nouum esse aut fieri sub Sole. Generatio vna, inquit, labitur, succedit altera, terra autem in seculum stat. Oritur Sol & occidit, & ad locum suum regressus suos reuertitur. Flumina pergunt ad mare, & reuertuntur illò vnde venerant, vt rursus redeant. Item omnia pergunt ad locum vnum: omnia sunt ex puluere & reuertuntur in eundem. Sic ferè Hippocrates:

Differentia
inter Solomonis &
Hippocratis
sententias.

ἐνασον πρὸς πάντα, καὶ πάντα πρὸς ἐνασον τ' αὐτο. ERA.
Disparis sunt Solomonis & Hippocratis sententiarum: le namque vel non loquitur de rerum corporatarum generationibus, sed de hominum actionibus & affectibus: vel eadem dicit specie esse, fuisse, futura esse, non numero. Ideo generationem aliam præterisse, non successuram esse ait. Non ergo hanc & illam putauit eandem esse. Terram autem, hoc est, materiam eandem permanere affirmat itidem: quomodo etiam ex puluere omnia facta, & in eundem omnia iterum resoluenda dicit. Ergo eadem sunt ac fiunt, & non sunt. Eadem specie, non eadem numero. Sanè conuersionem Solis hesternam cum hodierna vnam esse numero nequaquam putauit Salomon. Hippocrates autem non ad speciem respexisse, verum ad materiam oculos animumque cum Antiquis conuertisse videtur.

Hæc

Hæc quia omnium vna est, ex omnium sententia, non malè dixit huius ratione omnia vnum: & vnum omnia esse. Idem enim Solomon quoque asserit: ex puluere facta esse omnia, & in eundem reuerti omnia. Ergo vnum sunt omnia, si materiam spectes, de qua Hippocrates locutus est. Omnia namque ex aqua & igne generantur: & in eadem demum resoluuntur. Fit etiam noui nihil, si species rerum consideres, atque de naturali generatione loquare, vt Solomon dixit. Quicquid enim factum olim fuit, nunc etiam fit: & quod nunc fit, olim quoque factum est. FVRN.

At constat species quasdam interiisse, ac proinde non esse nunc, quæ fuerunt olim omnia. Quippe cinnamonum, quale nobis author ad Pisonem describit, (vt alios mittam) nullus hodie vidit, tametsi regiones, in quibus nasci solebat, notiores hodie sint Lusitanis atque alijs, quàm Augusti ætate Romanis fuerit Germania: Balsamum verò vbi nunc reperitur? Aserpitiū quoq; interiisse constanter affirmant, qui harum rerū cognoscendarum studiosi noscuntur. Quomodo ergo scripsit Hippocrates, καὶ ἔτε ζῶον ἀποθανεῖν οἷόν τε μὴ μετὰ τὰ κτήνη? Aut si de solis animalibus loqui dicas Hippocratem, qua ratione discipuli Paracelsi rectè affirmauerint speciem nullam interiire, nisi vniuersa simul perierint? ER. Hippocrates suæ hypothese consentanea dixit. Non enim videtur animal perire aliquod posse, manente materia & qualitibus eiusdem. Sicut enim generata prius sunt, ita eisdem manētibus causis potrò quoq; generabūtur. Non ergo potest animalis materia perire, nisi pariter aliarū rerū omniū materia pereat: cum sit eadē omniū. Quibus se argumētis alteri defendāt, ipsi viderint. Nos enim secretas illas species in elementorū abisso siue in orco sine corpore latētes nō agnoscim⁹. Eisdem neq; Hippocratem in præsentē libro agnoscere

Utrum species aliqua possit interire.

Hippoc. nō probauit se minima in elementis latere.

1 probauimus. (Quamuis nec sibi nec alijs consonantia
 in eo tradere videatur.) Primum quidem, quia ex igne
 & aqua non corpora tantum, sed etiam animas nostras
 2 effingat & componat. Deinde quod vim & facultatem
 3 agendi omnem qualitatibus primis assignet. Præterea
 quod prædicta duo elementa sufficere sibi & alijs re-
 bus cunctis asseueret: hac inductus ratione, quod ni-
 4 mirum in se habeant omnes vires quæ generandis a-
 lendisque rebus sufficiant. Item quod omnes species
 ex horum mixtione nasci seu ab eisdem mistis feceri
 autumet: ac manifestè rerum generationem dicat esse
 mixtionem, corruptionem autem misti dissolutionem.
 5 His iam illud addamus, quod ideo dissimilia ab his ge-
 nerari opinatur, quia nunquam quiescunt, sed conti-
 nuè alterantur. Non ob id varias res gigni censet, quia
 femina ex orco prodeant in lucem, sed quia nunquam
 6 desinant elementa mutari. Denique quod opinionem
 illorum reprehendit, qui ex Orco generata prode in
 lucem arbitrabantur. Per orcum nihil aliud potuit in-
 telligere, quàm abyssum seu inanitatem & vacuum Pa-
 racelsicorum. Etenim cum animal nullum mori posse
 ait, in nihilum seu in incorporeum verti non posse si-
 gnificat. Qui putat Hippocratem dubitauisse, vtrum
 animalia mortem patiantur hanc, quæ est anima à cor-
 pore seclusio, mente mortuus est, vtut aliàs viuat.
 Quid enim arte sua tentauit aliud, quàm à morbis &
 morte præseruare ac liberare mortales? De alia er-
 go morte loquitur, nempe de reductione corporis
 ad non corpus. Docent apertè, quæ mox addit ver-
 ba, οὔτε τὸ μὴ ὄν γενέσθαι οἰόντες μὴ ὄντ' ὅθεν τὸ ἀπαρξενήσεται.
 Hæc, inquam, ratio eius insulsa est & fatua, nisi per
 has voces, μὴ ὄντ' ὅθεν τὸ ἀπαρξενήσεται intellixerit ni-
 hil, siue nullam materiam. Quoniam quod ex se-
 mine generatur habet materiam vnde generetur. Hæc
 vbi

Hippocrat.
 non dubita-
 uit an ani-
 malia mo-
 riantur.

vbi desit, reuera nihil est vnde generetur res corpo-
 rea. In summa, quæ sequuntur omnia absolutè pro-
 bant, cum de materia loqui ex qua res naturales fiunt,
 & in quam postremò iterum soluuntur. Ex orco igitur
 tur prodire, est ex non materia fieri: quod impossibi-
 le rectè iudicat. Quoniam ex non materia corpus
 materiatum facere præter creatorem vis nulla po-
 test. Tantùm igitur abest, vt ex orco res protrahat, vt
 ex eo nasci aliquid posse impossibile ducat. FVRN.
 Cum fateretur nihil noui in generatione fieri, vtique in-
 telligit semina antea latuisse in Elementis. ERAST.
 Si per semina habilitatem materiæ intelligerent, tole-
 rari possent. At cum substantiam incorpoream ab ele-
 mentorum natura longè diuersam, intraque ea laten-
 tem sic nominant, explodendi sunt. Iam enim osten-
 sum est, Hippocratem res omnes ex elementis genera-
 re per variam alterationem & mistionem, non per late-
 re ipsa semina, qualia ipsi somniant, Elementa, in-
 quit, sufficiunt generandis rebus omnibus suis proprijs
 viribus, & propter mutuam actionem & passionem di-
 uersas rerum species producunt. Latent igitur semi-
 na rerum in elementis: quatenus habilia sunt, vt certis
 mensuris & proportionibus mista alterataque res qual-
 uis gignant. Noui autem ideo nihil dicit fieri, quia cor-
 pus non fit nouum, sed ex vna materia, quæ neque ori-
 tur neque interit, omnia fiunt, & in eandem rursus re-
 soluuntur. Noua fierent, si ex non corporibus corpora
 fierent, quod Paracelsi inscitissimè asserunt. Sic acci-
 piendum est quod dicit: Generari & corrumpi idem
 sunt: Commisceri & secerni idem sunt: Generari & cõ-
 misceri idem sunt: Interire, diminui, separari, idem sunt.
 Quomodo eadem hæc sunt, si contraria sunt? Contra-
 ria esse neque ignorauit, neque non dixit. Mox enim
 addit, ὁ νόμος δὲ τῆ φύσεως ἀεὶ τούτων ἑναντίων. Idem igitur

*Ex orco pro-
 dire quid sit
 apud Hip-
 pocratem.*

*Quomodo
 semina re-
 rû in elemē-
 tis lateāt in
 xta Hippo-
 cratem.*

*Generatio-
 nē et corru-
 ptionē idē
 esse quomodo
 dixerit
 Hippocr.*

sunt, quatenus circa vnum idemque versantur: quo d-
 est materia rerum omnium mutabilium. Hoc ipse hi-
 sce verbis indicauit. *ἐκαστον πρὸς πάντα, καὶ πάντα πρὸς ἐ-*
καστον τ' αὐτὸ. Quomodo singula ad omnia, & omnia ad
 singula idem possunt aliter esse, quàm quòd ex vno
 sunt vniuersa? Quippe differre res, vt neque visu neque
 facultate simile aliquid inter se habeant, paulo antè di-
 xerat. FVRN. Quid sibi vult Hippocrates, cum gene-
 rari dicit res per secretionem, ac *γένεσιν & ἀποκρίσιν* ca-
 dem facit? Sanè videtur separari nihil posse, nisi quòd
 actu iam existit. Si ergo ex Elementis res secernuntur,
 prius vtique insunt, tametsi fortassè id nos lateat. ER
 Non esse vnicum huius nominis significatum, nec co-
 dem semper modo vsurpari nullus nescit. Hippocra-
 tes hìc ponit pro generatione, propterea quòd, quæ
 per mistionem Elementorum generantur, à totis Ele-
 mentis separantur: & velut partes quædam abscindun-
 tur à reliquo eorū corpore. Arbitror, clarissimè nunc te
 videre, quanta impudentia sit illorum, qui ex hoc libro
 conantur imperitis persuadere, Hippocratè à Paracel-
 so stare, & nescio quæ fictitia semina rerum omnium in
 Elemētis abscondita agnouisse. Nunc tractationi de ele-
 mētis finè tandem imponemus. FVR. Non refragor. Iā-
 dudum enim cupiebam de mistione audire, quid sen-
 tiendum mihi censeas. ER. Hic quoque primùm expo-
 nam, sed breuiter & concisè, quæ de mistione rectè tra-
 diderunt veteres: deinde nouam nouorum Philoso-
 phiæ veræ contemtorum mistionem excutiemus.
 Sic enim magis apparebit, quam scødè aberrant à veri-
 tate. Non est necesse, opinor, vt mistionem esse probem
 in rebus naturalibus. Sensus enim nostri locupletissi-
 mi sunt testes. Et ne Paracelsicos quidem hactenus in-
 sanire arbitror, vt hac de re ambigant: licet aliàs i-
 gnem calidum esse negaturi potius videantur, quàm
 veris

ἵκεται ὅ
ἀποκρίσιν
 idem sunt
 Hippocrati,
 & quomo-
 do.

De mistiōe.

veris & vsitatis acquiescere velint. At missionem esse, vel ob id negare non possunt, quia ipsi quoque, alia tamen ratione, introducunt. Nomen porrò missionis non eodem modo semper & vbiq; ab authoribus vsurpatam fuit. Etenim aliquando congeriem & aceruum rerum commistarum, vt milij, tritici, aliorumq; talium superficies suas seruantium, significat. Interdum compositionem duorum, vel trium, vel plurium corporum ita inter se confusorū, vt, quāuis singulam naturam seruent, ac aliquando separari iterum possint, vnum tamen ex omnibus confectum corpus denotat. Talis est crama, ex vino & aqua compositum corpus: quod non est vnum forma, sed continuatione tantum. Etsi. n. neq; vinum neq; aqua terminis suis separata sunt, sub forma tamen sua naturali vtrunq; sic continetur, quomodo in argento sæpe aurum inest: ac per aquam nominatā fortē ab eo secernit. Tale quoq; corpus est Melicratū: vbiq; hydromel, aliaq; infinita per artem composita. Tertio limitur p corpore ex pluribus rebus cōposito, vt ex omnibus vnum quiddam sit factum à componentium omnium natura diuersum: formamq; possideat à formis componentium prorsus differentem. Quæ sic miscentur, ea demum verē vocantur mista. Quoniam quæcunque miscibilium formas, vt Elementorum, retinent, imperfectē mista putantur. Horum alia ex vno Elemento constant, quod aliorum propemodum qualitatibus solis affectum sit, vt sunt aqua marina, aqua pluuia, cinis, ros, & huius farinae alia plura. Quædam ex pluribus quidem sunt in vnū corpus coactis confata, sed à frigore sunt condensata & compacta: quod diuersas simul materias cogit, vt hyemali tempore experimur. Huius generis in aere quoque multa nascuntur, veluti nix, pruina, grando: & in subterraneis lapides metallici: aliaque talia plura. Perfectē

Missionis nomen uariè usurpatur.

1

2

3

Differentiæ imperfectæ mistorum.

*Perfectè mi-
sta quæ no-
centur.* autem mista, quæ sic propriè vocantur, illa sunt, quæ
 per mutuam actionem & passionem ad substantiam re-
 diguntur mediam, formamque acquirunt à compo-
 nentium formis omnino aliam: vt vnum omnia sint
 per se, non autem per accidens, vt crama. Horum
 alia ex Elementis statim constantur, alia ex prius mi-
 stis coagmentantur. Mistio igitur propriè dicta est
Mistio quid *ἐνωσις*, id est, vnitio miscibilium alteratorum. Altera-
 ri autem oportet ad mistionem coeuntia pertotas sub-
 stantias. Quippe impossibile est, vt ex pluribus inter
 se confusis vnum aliquid per se fiat ab omnibus dis-
 tinctum, si non tota alterentur, quæ sic conueniunt.
 Cæterùm qualitates in tota vniuersitate hac rerum
 mutabilium nullæ reperiuntur, quæ admota sibi cor-
 pora tota alterare possint extra caliditatem, frigidita-
 tem, humiditatem, siccitatem. Quamobrem ne-
 cessariò cogimur has qualitates tanquam principia
 mistionum statuere. Nullus adeo est imperitus & ru-
 sticus, qui non videat has qualitates præter modum
 auctas dissolutionis mistorum causas esse. Quare ge-
 nerationis quoque authores necesse est vt fateamur,
 quoties modo conueniente coeunt ad certi misti gene-
 rationem. F V R. Non nescio sic pferosque sentire, nec
 possum damnare rationes, quibus opinionem suam a-
 struunt, attamen serupum mihi nõ leuem parit hæc o-
*Qualitates
non sunt a-
ctionũ cau-
sæ princi-
pes.* pinio. Quoniam in Philosophia didici, qualitates seu
 accidentia non esse actionum causas principales. Ete-
 nim cum natura & essentia earum omnis pendeat à for-
 ma, omninò consequens est, vt non has, sed formas E-
 lementorum dicamus mistionis causas esse. An non
 absurdum sit putare, qualitates generare substantiam?
 Sanè pronunciatum hoc à Physicis omnibus receptũ
 est, res nullas suprà naturam suam agere, maiorẽ
 uel alijs perfectionem donare, quàm ipsa obtinuerint.
 Sub-

Substantiam porrò quis neget nobiliorem esse acci-
dente: Quare non principia fuerint mistionis, sed in-
strumenta solummodo. Sed nec vt instrumenta neces-
sario videntur requiri, cum sine eis formæ tam possint
efficere mistionem, quàm possunt alia multa facere.

E R. Ad priora facilis est responsio. Non enim sic dici-
mus esse principia, vt principes causas statuamus, sed
vt instrumenta esse dicamus, sine quibus forma nulla
miscere possit. Si recordaris eorum, quæ ex Aristotelis
sententia supra disputauimus, non est cur huc aliquid
amplius dicamus. Negat Aristoteles calorem & frigus
per se sola carnem aut os generare: pedem aut manum
figurare: sed densare, cogere, indurare, rarefacere, funde-
re, mollire, solum posse. At idem qualitates easdem, in
primis autem calorem, sub imperio & rectione formæ

*Qualitates
primæ sunt
instrumen-
tales cause
misionis.*

omnes actiones naturales peragere incunctanter & ve-
re affirmat. F V R. Quæ igitur est forma illa mistionum
opifex? E R. In genere dico tibi esse mandatum Diui-
num, quo in creatione præcepit elementis, vt inter se
pro singularum rerum generatione concinnè conue-
niant. Ad quam rem cælorum cõuersiones non parùm
faciunt, vt à Philosophis rectè fuit expositum: nisi quod
his plura tribuerunt, quàm par sit. F V R. An non pos-
sunt igitur formæ mistionem efficere absque qualita-
tibus? E R. Non possunt. Etenim si formæ primò nul-
lis interuenientibus qualitatibus agerent eo modo,

*Misionis
opifex.*

quo in præsentia loquimur de actione & passione, pri-
mò quoq; paterentur. At quæcunq; per se primò pati-
untur à contrario, per se quoq; primò corrumpun-
tur. Iam verò certum est ex omnium rectè philosophan-
tium sententia, formas per se primò nec generari nec
corrumpi, sed composita solummodo tum nasci tum
interire. Res propemodum in formis ita habet, vt in
habitibus & dispositionibus: quas Aristoteles primò

*Formæ pri-
mò nec a-
gunt nec pa-
tiuntur.*

& per se neq; generari neq; corrumpi demonstravit in 7. Phys. cap. 3. Non enim mouentur res secundum habitus, sed secundum qualitates sensibiles. FVR. Non admittent Aristotelis sententiam Paracelsici: vt quem ex alto despicere soleant, Præceptorem imitati, qui post se multis parasangis Aristotelem collocat. E. R. Neque nos Aristoteli hanc authoritatē deferimus, vt, quæ visa ipsi sunt, mox acceptemus & credamus: sed audacter ab eo dissentimus, quoties eum rationibus firmis non vti perspicimus. In loco autem citato sic probat, quod diximus, vt minimè verendum nobis sit, ne Paracelsici falsitatis eum coarguant. Ergo sicut figurarum & habituum non est alteratio, sed quibusdam mutatis siue alteratis existunt, ita fermè formarum quoq; non est generatio, sed quibusdam mutatis subito, & in non tempore existunt. Compositum igitur id est, quod propriè tum generatur, tum corrumpitur, non autem forma, aut materia. Nullus, arbitror, sic desipit, quin corpora nostra pati fateatur à calido. Caliditas autem per se agit in frigiditatem. Proinde si primò pateretur forma, frigidam esse oporteret: quod ne Paracelsicos quidem affirmaturos mihi persuasi. Quamobrem concedendū est, formas per se primò neq; pati neq; corrumpi, sed alio quopiam mutato non existere. Quòd si per se non patiuntur, neq; per se quoq; agunt, nulla intercurrente qualitate. A qualitatibus igitur formarū instrumentis fiunt actiones, de quibus nunc agimus: sed à formis velut principalibus causis. Sic anima cibos coquit, nutritionē exercet, aliaq; opera naturalia peragit velut princeps causa: attamē omnia hæc intercedere calore suis officijs cōueniente perficit. Proinde nō inficiamur naturam præcipuè misionem efficere: at qualitatib; tota alterare potentibus eam vti constanter intrepideq; asserimus: quicquid hac de re sentiant Paracelsici. Plus enim

*Que causa
Misionis
precipua.*

nim credimus sensibus nostris, cuidētibus rationibus,
 doctorumq; hominum omnium seculorum & locorū
 cōsensui, quā rudissimo, inertissimo, & execrabili Ma-
 go diuersum absq; vlla ratione adferenti. In vera mistio
 ne diximus, mistum aliud fieri ab illis, ex quibus mistū
 est. Non potest autem hoc euenire, nisi tota alterentur.
 Equidem nec prorsus interire, quæ miscentur, oportet
 (esset enim generatio, non mistio.) nec nihil mutata
 permanere. Sic .n. non fieret mistio, sed vel confusio,
 vel compositio, vel coaceruatio, vel tale quippiam a-
 liud. Hæc tamen igitur mutari oportet, vt ex eis aliud fi-
 at, atq; ipsa potentia insint: & quidem sic insint, vt sepa-
 rabilia sint. Alteratio porrò talis à solis primis quali-
 tatibus, quas effectrices vocant, expectari potest. Misce-
 ri ergo hoc pacto illa solum possunt, quæ prædita sunt
 his qualitatibus. At primò ac propriè eas obtinuerunt
 elementa. Primò igitur hæc sunt mistionis materia: mi-
 sta secundo loco, quatenus videlicet participarunt
 iam dictas qualitates. At calida sunt, frigida, humi-
 da, sicca, quatenus ex elementis qualitates hæc pri-
 mò obtinentibus composita sunt. Quare mistionis
 quoque materia sunt, quatenus ex elementis conflata
 sunt. Cæterum quia difficile est, corpora crassiuscula se
 tota inrer se agendo ac patièdo alterare, *Facile mi-
 scibilia.* facile diuifi-
 bilia esse conuenit, quæ misceri citò debent. Promptius
 igitur parua magnis, & humida siccis, ac non lenta len-
 tius misceri poterunt. Quæ diximus, apertè probant, mi-
 stionem esse. Docent eadem quid mistio sit, quæ misceā-
 tur, quomodo, & à quibus fiat. Qui plura cupit, Aristo-
 telis legat luculentè hac de rescribentem in cap. vlt.
 lib. i. de Ortu & interitu. Summa est, propriè illa misce-
 ri, quæ & alterare & alterari tota possunt, vt ex ipsis
 iunctis aliud quiddam fiat. FVRN. Ergo & Cramæ
 compositio propriè vocabitur mistio. Nam aliud est

Crama, quàm aqua & vinum. Et pro diuersa horum
 proportionem differunt etiam inter se huiuscemodi
 mistiones. E R. Tam non est aliud crama à vino & a-
 qua, quàm non est aliud aceruus frumenti & milij,
 quàm frumentum & milium: nisi quod hæc à se inui-
 cem facilius, illa verò difficiliter separantur. Cuius rei
 causa est, quod hæc superficies suas integras seruant,
 nec diuiduntur in partes, illæ superficies suas perdunt,
 & in minutas partes distrahuntur. Equidem in aceruo
 vnumquodq; granum totum quoddam remanet pro-
 pria sibi seruata superficie: cum in cramate vinum &
 aqua inter se continentur, amissis proprijs superficie-
 bus, ad vnum corpus efficiendum. Quamquam verò
 mutatur in talibus eorum, quæ miscentur, proportio,
 nunquam tamen mutatur species & natura. Dif-
 fert igitur crama vnum ab alio ratione maioris ac
 minoris: natura & substantia non discriminantur;
 quomodo os à carne, neruo, cartilagine discrepat.
 Iam cum alterare atque alterari illa solum tota pos-
 sint corpora, quæcunque caliditate, frigiditate, humi-
 ditate, siccitate, sunt prædita, necessarium est, vt illa cor-
 pora prima sint mistorum materia, in quibus qualita-
 tes nominatæ, quarum beneficio fit mistio, primò in-
 sunt. Etsi namque inter alias etiam qualitates sit con-
 trarietas, vt inter grauitatem & leuitatem, non tamen
 altera harum corrumpit alteram. Non enim corpus
 graue iuxta leue positum grauius efficit, cum calidum cor-
 pus frigidum tangens, ipsum omnino calefaciat. Certe
 quatuor prædictæ qualitates maximè sincere ac pri-
 mò reperiuntur in elementis quatuor, igne, aere, aqua, ter-
 ra. Hæc igitur prima sunt mistorum materia. Si alia corpo-
 ra misceri cõtingat, ideo misceri cõtingit, quia & qua-
 tenus elementis ac prædictis qualitatibus dotata sunt. Aliã
 prietas. insuper habet mistio proprietatē, vt sit cõpositio ex ta-
 libus,

*Cramatis
 mistio qua-
 lis sit.*

*Differetia
 Cramatis et
 Acerui.*

*Crama à
 cramate
 quomodo
 differat.*

*Mistionis
 quedã pro-
 prietas.*

libus, quæ priusquam miscerentur, seorsum subsisterent, aut saltem subsistere possent: & postquam mista fuerint, separari iterum valeant: quod Aristoteles his verbis exposuit, *φαίνετο ἡ ἐμιγνύμενα πρότερον τε ἄκκα χωρισμένων σωίωντα, καὶ διαίκενα χωρίζεσθαι πάλιν.* Quo fit, ut non rectè dicatur sanguis mistus ex pane, carnis, vino, caseo: cum hæc è sanguine secerni nunquam possint. Quoniam in sanguine talia actu non insunt. Non enim esset sanguis diuersum ab his aliquid. Nec potentia quoq; talia continet sanguis, ut hoc in loco de Potentia loquimur. Non enim potest sanguis in eadem illa corpora vi naturali distingui. Non ergo ex his mistus est sanguis, sed generatus. Ex elementis autem mista omnia conflata sunt: quoniam ex omnibus separari possunt: & actu tamen non sic insunt, quin mistum tota natura ab omnibus diuersum existat. Stanni igitur cum ære aut argenti cum auro compositio, non est vera mistio, neque vini & aquæ confusio. Et si enim ex his vnum corpus continuatione factum est: non tamen vnum natura est, nec diuersum à componentibus est. Actu namq; componentia insunt, quantumuis oculi non videant. Impossibile autem est, ut compositum natura differat à componentibus, cum in compositione naturas suas singula seruant. Adde quòd non poterit qualibet pars misti illiusmodi mista censerit. Est enim in cramate aliquid, quod non est aqua: & in auti massa, cui vel argentum, vel aliud metallum permistum fuerit, quod non est aurum. Si hæc noui Reformatores considerassent, ac rectè percipere studuissent, non tantum Philosophos quosdam ociosis certaminibus se oblectantes, & inutilibus disputationibus veritatem sæpe obscurantes accusarent, sed multò magis se ipsos condemnarent, quòd non magis ipsam veritatè inuenire studuerint, quam altercationes ina-

Vnum continuatione, & natura, differunt.

*Substantie ne
an qualitates
elementorum
miscantur.*

nes cognoscere. Non enim saxa Sisyphi ab illis ablata recipiunt: sed inutilibus relictis vtilia consecrari debuisse. Qua etiam ratione nullo negotio ex quaestione illa sese extricauissent, vtrum substantia elementorum, an qualitates solum misceantur tota totis. Etenim nec Stoicos mutuam corporum penetrationem concedentes probamus: nec Empedoclem, atque alios pro mixture compositionem supponentes laudamus: nec in misto, quae miscentur, actu comprehendi asserimus: sed potentia inesse tantum dicimus: & quidem hoc modo, ut separabilia sint ex parte misti qualibet. Hac sola via possumus recte vereque defendere, nec actu inesse miscibilia, sed ex his aliud genitum esse, nec interijisse tamen profus, sed sciungi iterum posse: & nec penetrare corpora, cum sit impossibile: nec solas tamen qualitates misceri. Non enim aliud fit ex miscibilibus, cum eorum qualitates solae confunduntur, non alteratis eorum substantijs. Haec de mixture referre duntaxat volui, ut quae putem sufficere instituto nostro. Qui plura desiderat cognoscere, ex Aristotele poterit discere totam hanc materiam dilucide explanante. Jam quid Paracelsi spiritui visum de hac re sit videamus. FVR. Negat is omnem mixturem ex elementis. Quippe res omnes non ex omnibus, aut pluribus elementis, sed ex vnicis factas, enutritasque contendit. Quoposito, non est cur de mixture elementorum solliciti simus. Res quaelibet, inquit, in Meteor. suis, vnicum in se habet elementum, (ut herba quaelibet terram, lapis aquam.) nec plura in se habere potest. In lib. 2. ad Athen. Elementa simul esse nequeunt: nec res vlla est composita, vel ex quatuor, vel tribus, vel duobus elementis, sed constant ex vnicis singulae. Huc pertinet quod supra citauisti, singula elementa suos peculiare producere fructus, qui nihil habeant cum aliorum prolibus commune.

Spiritus Paracelsi quid staturit de mixture.

mine. ER. Facit hîc, quod facere ubiq; solitus fuit. Et enim non solum scribit ex quatuor elementis constare corpora hæc visibilia, verum etiam inuisibilia. In libro de Podagra spec. ait: Homo ex quatuor elementis factus est: ideo in his viuit ac moritur. Quoniã ex quo constat, ex eodem viuit, sanus est, ægrotat, moritur. Super hæc citauimus: In herba qualibet insunt elementa quatuor duplicata. In 2. Archid. sic quatuor elementa dicit in re qualibet inesse, quomodo acetum atq; vinum insunt in oxycrato: vel acetum & aqua in mulsa. Sanè substãtialiter & essentialiter inesse dicit, vt supra monui. In Parag. hæc habet: Cur expetit cibum homo? quoniam ex terra est. Cur bibere optat? quia ex aqua constat. Cur respirare cupit? propterea quod ex aere compositus est. Cur deniq; calefieri vult? quia ex igne constat etiam est. Multæ sunt aliæ sententię similes, quarum aliquas iam antè recensui. Suffecerit autem vna hæc ratio, ad probandum, quod ex quatuor elementis corpora nostratia componat omnia, quod nimirum singula dicit, in eadem resolui posse arte Chémica.

FVR. Ad hanc responderi variè posset: sed cupio prius, audire, quomodo inuisibilia corpora ex elementis architectentur. ER. De his ita scribit: Corpora inuisibilia in se habent omnia elementa: & in omnibus operantur. Emittunt ex se ignem & virtutem sui elementi. Et iam aerem instar hominum respirantium. Aquam ite more meientium. Terrea quoq; sunt, & de terra sumuntur: quod sic intelligere debes: Terræ liquor continue ebullit, vaporesq; subtilissimos tollit in altum. Ab his nutriatur inuisibilia vna cum firmamento, vt quos sine durare nequeant. Nam corporata & incorporata esse ac bibere necessum est. Quæ causa est, vt ex terra orientur lapides, sed ex congruente spiritu naturæ suæ. Et paulò post: Omnia inuisibilia per uisibilia

Corpora inuisibilia fabricata ex elementis Paracelsus

Cœli & spiritus incorporei constant ex fumo.

Contradictiones aliquot Paracelsi.

Sententia in horas mutare cuius rei signū sit.

» foueri, ali, conseruari oportet, cum quibus etiam dif-
 » soluentur, finemque consequentur. FVR. Si verum
 est pronunciatum Physicum, ex eisdem res quaslibet
 ali, quibus constant: atque fumo aluntur cœli, & spiri-
 tus incorporei, ex fumo etiam compositi sunt. ER Res
 eisdem constare ac nutriri concedit in plurimis locis
 Paracelsus: quoniam negare non posse aduertit. Non
 veretur interim contrarium quoque pro more suo af-
 ferere. Considera hîc obiter, quæso te, quomodo sen-
 tentias istas sis conciliaturus. Res ipsæ aluntur, quibus
 constant. Res naturales singulæ ex vno elemento com-
 positæ sunt. Vnius elementi fructus nihil egent alijs e-
 lementis eorumque fructibus. Cœlum ex igne conse-
 ctum est. Res quælibet constat quatuor elementis: in-
 que ea dissolui etiam singulæ possunt. Cœlum vapo-
 ribus de terra elatis nutritur. Incorporea nutriuntur
 fumo ex terra exhalante. Elementa sunt matrices & re-
 ceptacula rerum: conferunt eis nihil aliud, præterquã
 quod hospitium præbent. Dum tu quomodo hæc cõ-
 ponas cogitabis, pergam ego. FVR. Clarè iam pridem
 video, in nulla omnino sententia constanter eum per-
 mansisse: sed in dies, imò in horas opiniones infinitas
 mutauisse: quod infallibile vel imperitia vel insania
 argumentum est. Memini iam eum primam rerum vni-
 uersarum materiam, ex qua primò secretae sint, &
 in quã ad extremum dissolui eas oporteat, fumum sta-
 tuere insensibilem & intactilem: in quem haud aliter sint
 » abiturae, ac nix & glacies à calore in aquam vaporém-
 » ue soluuntur. Hinc adeo fit, ait quòd totus mundus in-
 » star niuis dissoluatur, & in illã spiritus fumi materiam
 » vertetur: seque absque omni sensibili essentia vnient.
 » Post hæc iterum generari, quod primò fuit, poterit. Et
 » paucis interpositis, sic res quælibet ex inuisibili oritur,
 » eoque modo corporea efficitur: & amisso rursus cor-
 pore

pore iterum inuisibilis redditur. Postmodum denuo
 uniuntur, & in primam materiam resoluuntur. Quan
 quam verò sic vnità sint, nihilominus diuisa sunt ha
 ctenus, vt vnà hospitij, altera hospitum, & inhabita
 torum vices gerant. Horum ob id nunc mentionem
 feci: quia absurda, & pietati non vsquequaq; consen
 tanea semper iudicaui. Quamobrem eis relictis ad il
 lud redeo, quod supra respondere volui, non absurdè
 à Paracelsis vtrumque affirmari, & ex vno elemento
 conflatas esse plantas, exempli causa, & in harum disso
 lutione quatuor elementa nihilominus demonstrari
 oculis. Ponunt enim in singulis elementis tria alia cõ
 prehendi, vt in vnoquoque quatuor insint. Quare fa
 cile in plantã, quæ ex sola terra conflata dicatur, dis
 solutione, præter terram, aqua, ignis, aer demonstra
 ri poterunt. Illud absurdus est, quòd salem, sulphur,
 & liquorem illum, materiam facit primam rerum
 & liquorem illum, materiam facit primam rerum
 facta sint: eum in libro de Matrice materiam horum
 trium dicat inuisibilem, & in loco proximè citato, af
 firmat fumũ quendam insensibilem & incorporeum,
 (sundò qui ne substantia quidem sit) materiam esse illã,
 ex qua primò prodierint omnia, & in quam vltimò
 rursus abeant: in Meteoris tribus illis nihil prius esse
 contendat. Nam ex his omnia facta esse, vt ex materia
 prima: ipsa autem ex nullis facta alijs asserit. Nisi ergo
 huiusmodi, ex quo constituisse omnia ait, in tria illa dissol
 ui probetur, non poterunt prima rerum materia cen
 seri. Quomodo autem probetur, corpus ex inuisibili
 bus tribus corporibus compositum in spiritu quodã
 insensibili latere? Si ex corporibus sensibilibus est cõ
 positus, sensibilem confiteri oportet. Si sentiri nequit,
 ne ex sensibilibus quidem conuenit. E R. Si elementa
 nostra impura, eumque alijs mista dicerent, facilius

Quomodo, si
 ex vnico ele
 mento planta
 concreuerunt,
 in quatuor dis
 solui queant.

Materia pri
 matrium ele
 mentorum Pa
 racelsi est inui
 sibilis.

Paracelsi
 de materia
 in libro
 de meteoris
 cap. 10.

excusarent. Equidem nos quoq; dicimus in terra aërem, ignem & aquam contineri, sinceram terram nullam occurrere: at negamus aërem in terra contentum natura & specie alium esse ab aëre ubiuis reperto. Idem de cæteris duobus est iudicium. Cæterum vel differt aër ille terreus à terra, vel non differt. Si nullum est discrimen, inania verba sunt. Si discrepat, necesse est, vt in terra cogitemus quatuor elementa viribus & naturis, non modò ab alijs elementis distincta, verum etiam inter se discriminata. Quari proinde poterit, vtum verè inter se misceantur elementa terræ in rerum ex terra nascentium productione, (sic inquam, vt à componentibus aliud sit compositum) an solùm ita componantur, quomodo vinum & aqua confunduntur? Qui hoc affirmat, confiteri etiam cogitur, res cunctas ex terra natas non magis differre, quàm vinum & aqua diuersa proportione confusa differunt. At crama quacumq; proportione sit mistum, nil est aliud, quàm aqua & vinum. Omnium ergo vires eadem sunt, tantumq; dissident secundum magis & minus: quemadmodum crama cramate magis minusq; dilutum sincerumque existit. Quod quia absurdus est, meo quidem iudicio quàm vt affirmare audeant Paracelsici, misceri dicent, arbitror, elementa singulorum elementorum. Hoc videtur sensisse multis in locis Paracelsus, præsertim cùm metallorum varietatem è varia mistione elementorũ nasci, atq; ob eam species eorum dissimiles esse scribit. Item cùm ex vno elemento calido res omnino dispariter, noxias & salutares, calidas & frigidas generari afferit. Idem discipulos credidisse suspicor, cùm beneficio balsami contendunt repugnantia elementa concordilege ligari. F V R. Non in elementis aut corporibus eiusdem concretis insunt rerum vires, sed in Balsamo siue semine radicali cuiusque rei. Corpora namque semper

Nota.

Paracelsus elementa misceri aliquoties conccedit.

semper & ubique sunt mortua & ociosa: nec sunt aliud quàm tegumenta, & veluti siliquæ balsami: quod in quaque re inest, actionum quæ omnium causa, & author existit. ER. Facilis es in affirmando, at segnis & tardus in probando. Ego tibi dico, rerum naturalium vires neque existere, neque imaginabiles esse absque suis subiectis. Sunt enim res inseparabiles: per se instar animæ nostræ, vel substantiarum separatarum subsistere nulla ratione possunt. Quamobrem neque definiti neque cogitari sine suis subiectis queunt. Hoc dicunt Philosophi, cum actum proprium in materia propria necessariò esse aiunt: alibi nusquam, vel inueniri, vel cogitari posse censent. Nec hærent in superficie tantum potentiæ naturales, vt in prima collatione dilucidè expositū nobis memini: sed per totum subiectū suum diffusæ porrectæquæ sunt, vt pars nulla quantitatis minima eis careat. Quòd si ergo potentiæ naturalium rerum neque esse possunt, neque agere sine subiecto suo, quomodo non pudet Paracelsicos corpora omnia ponere ociosa? Profectò id, sine quo actio naturalis nec esse, nec cogitari potest, ociosum dici nõ debet. Ociosum namque est, quod, cum præsens est, actioni nihil commodat: & sine quo æquè promptè illa exercetur. Sanè si corpora, cum debent & possunt actionem adiuuare, nihil conferant, ociosa meritò putentur. At constat sine ipsis actiones à rebus naturalibus edinullas. Quoniam actiones compositorum sunt, non vel solius virtutis seu formæ, vel materiæ, sine subiecti tantum. An tu sine pedibus ambulare, sine ore comedere, sine ventriculo cibos coquere aliquem vidisti? Non puto. Sed nec Magnetis virtutem absque proprio subiecto reperisti: nec caliditatem sine materia, in qua inhaereret, aliquando inuenisti. Vnde igitur isthæc nasci potuit in quorūdam animis opinio, vt corporū alium

Corporum v-
sus iuxta Pa-
racelsi asinos.

Corpora non
sunt ociosa.

Ociosum quid

Lingua quid.

vsu nullum censerent esse, quàm munimenti seu tegumentum? Paracelsus negat linguam loqui, sed hominem, hoc est, animam, vel, sicut ipse ait, spiritum in ipsa existentem putat loqui. Quòd si nihil aliud animæ præstat lingua, quàm vt tegat facultatem loquendi, cur non absq; lingua loquuntur homines? Constat enim de animæ suæ substantia viribusq; nihil decessisse illis, quibus exactæ casu aliquo fuerunt linguæ. Est ergo lingua instrumentum animæ, quo loquitur homo, & quo sine loqui non potest. Ceterum non est instrumentum tale, quatenus corpus est, (sic enim aliarum partium opera loqui posset.) sed quatenus tale corpus est, temperamento, figura, naturaq; tali præditum. Vt his differt ab alijs partibus, ita differt actio eius ab actione aliarum corporis partium. Hæc causa est, cur oculus videat, non auris: hæc autem sonos percipiat, non ille. Ratio eadem est aliarum omnium. Falsius igitur falso quòd corpora inutilia & ociosa, nullisq; ornata viribus asserunt. Sed esto, sint corpora thecæ & siliquæ folium, in quibus rerum potestates asseruentur, quid hoc tibi proderit? Equidem sine his thecis neq; esse neque agere aliquid, neq; in scenam mundanam procedere possunt rerum potentia. Non negabunt hoc Paracelsi, quicunq; Radices illas & semina rerum in elementorum abyssis latere, ac digestis temporum periodis in theatrum, quoties à Deo Paracelsi iubentur, prodire dictitant. Dum in profundo inanium elementorum sepulta jacent, nihil agunt: cum autem in scenam producuntur, tum demum, quod agere nata sunt, agunt. Nisi hoc esset, ratio eadem esset in scenam productorum, & ad suas latebras reductorum, inque eis abstrusorum. Quoposito, nulla esset generatio, nulla corruptio, sed essent figmenta omnia. Iam quòd illa semina actu existètia, & corpore spoliata, in elementis ociose latere

latere non possint, ex eo constat, quod ipsa aiunt corpora habere in eum duratura, quibus specierum perpetuitatem ab interitu vindicent. Sed hac de re supra satis diximus. Illud monuisse in presenti loco sufficit, scenica illa semina Paracelsi non posse absq; suis thecis & siliquis in Comoedia mundana comparere, ac personam aliquam repraesentare. Sed nec possunt histrionum quaslibet seu personas, seu vestes induere: sed coguntur suis naturis conuenientes assumere. Nunquam dicent Paracelsici semen aut radicem asini, exempli causa, corpus pulicis, aut canis induxisse, (Multo minus fabae aut lentis corticem pro tegumento acceperit.) nisi plus insanire Pythagora velint. Ipsi certe scribunt: semen quodlibet elementa & principia corporum assumere suae naturae congruentia, non quomodolibet occurrentia. Quae causa est, ut balsamorum & quintarum ab ipsis vocatarum essentiarum non sit eadem natura & efficientia, sed plane diuersissimis sint viribus dotatae. Hoc autem impossibile esset, si eodumtaxat pacto iungerentur elementa, quomodo aqua cum melle in hydromelite, vel vinum & aqua in cramate confunduntur. Ergo cum histrionalia illa semina neque in mundanum hunc ludum absque habitu scenico prodire, neque progressa in Theatrum quippiam agere persona posita queant, siue thecas & vaginas tantum, siue aliud quippiam esse corpora, in quibus vires naturales, dicas, hoc semper consequetur necessario, non esse ipsa, vel mortua vel inania, vel superuacanea. Quod si qui reperiuntur, qui virtutem seu facultatem seu formam naturalem, extra animam ratione praeditam, separabilem esse (aut separatim vel existisse vel existere posse) credunt & defendere nituntur: hos ego indignos esse censeo, contra quos vel vna syllaba disputemus. Sunt enim omnium, qui à creato

Semina non possunt quaslibet personam assumere.

Virtus ac forma naturalis nulla separabilis est.

Insania est dicere ex incorporeis concretere corpora.

mundo vixerunt, hominum rudissimi & ineptissimi quod vel ex nuper dictis perspiciatur. FVR. Cùm libros discipulorum Paracelsi lego, sæpenumero quippiam somniare: cuius tamen ignorantia, quia nimis crassa est, insimulare nondum volo. ER. Non minor est insania, ex incorporeis naturaliter fieri corpora putare & asserere: de quo antea diximus. In presentiarum clarè satis, vt arbitror, ostendi, fructus elementorum corpora habere natura & viribus plurimum differentia: & proinde non illo modo solùm inter se differre, quo melicratum à melicrato differt maiore reque mellis admistione. Quare huc redit res, vt quamuis Paracelsici ex solo vno elemento res multas gigni dicant, sine mistione tamen nõ gigni eas confiteri omnino cogantur. At constat, non posse res duas aut plures inter se confusas amittere proprias naturas, ac aliud à se fieri, si non totis alterentur substantijs. Constat secundò, non posse in re aliqua virtutem nouam creari, quæ à componentium facultatibus alia sit, nisi mutuo agere patique sic possint, vt naturas suas mutant. Constat non minus, nullas esse qualitates alias vicina corpora tota alterantia præter caliditatem, frigiditatem, humiditatem, siccitatem. His quoque qualitatibus distingui oportet Paracelsicorum quoque elementa: cùm harum causa misceri tantùm possint. FVRN. Mistionem non negant Paracelsici. Nam mistionis subiecta ponunt elementa, corporumque principia: & vtraque seorsim atque inter se simul omnia vniri affirmant. Quamquam non communia & peruulgata illa elementa, sed propria & vnicuique radici consentanea commisceri putent. Neque negant interim diuersa esse ac repugnantia, quæ ad mistionem conueniunt: etsi neque mutua corporum appo-

positione fieri dicant, neque qualitatum discordia & inimica contrarietate. Quoniam spiritualia & dimensionum legibus non subiecta opinantur, cum ad minimum à seminibus postulantur, (Tum autem primum ex incorporeis corpora, sed planè adhuc spiritualia confici, cùm mistio fieri cœpit:) ac proinde veram mistionem à penetrationis dimensionum periculis expeditam constituere asseuerant. Accusant hoc etiam nomine vestram doctrinam, quòd motorem nullum adiungitis. Neque iniuria effectorem quaerunt: vt ego quidem iudico. Vix enim dicere audebitis, elementa se ipsa mouere ad mistionem, hoc est, iustus & consentaneis cuique rei ponderibus per se ipsa confluere. Aliquid ergo esse oportet, quod certa mensura proportionèue cogat, coactaque temperet, quò neque redundet neque deficiat aliquid. Platonici nobis animam quandam Mundi propount. Peripateticorum alij nescio quam intelligentiam cuncta moderantem excogitarunt: alij cœlestium orbium rotatores substituerunt. Arabes quidam nescio quam causam aliam confinxerunt. Astrologi stellis hoc munus demandant. Vos autem cui delegabitis? Paracelsici assignant omne hoc officium seminib. seu vitalibus principijs ex Orco seu abyssu in lucè prodeuntibus, omnium sciètia seu potestate infallibili instructissimis. Hæc processura sibijpsis conuenientia elementa assumere, naturisq; suis congruentia corporum principia constitueret: pòderibus iustis permiscere. Fieri hoc, vitalibus tincturis per omnia penetrantibus, omniumq; virtutes secum ducentibus, & validis vinculis sic cõponentibus. vt in minima materiæ portione quauis, sensu uerè testimonio planè similari, omnia illa quantūuis diuersa cõprehendatur. ER. Mõstra nobis refers suis authorib. digna. Ostensum est suprà, veram mistionem non fieri, nisi ex

Mistionis effector.

Mistionis modus apud Paracelsicos.

miscibilibus vnum quiddam fiat diuersæ naturæ à naturis miscibilium. Hoc autem impossibile est, si non alterentur mutuo, quæ ad missionem conueniunt. Et nim compositio est, non mistio, cum confluentis proprias naturas ac vires retinent: quantumuis sensuum testimonio iudicentur mista. Sic argentum cum auro vel ære confusum nequaquam efficit naturam distinctam ab utrisque iam nominatis metallis: tamen si alterius vires minus sint manifestæ. Idem hoc exemplis cramatæ, hydromelitis, poscæ, & aliorum, perspicuè declarari potest: quemadmodum supra exposuimus. Declarabo alio nihilominus exemplo, vt ab omnibus omnino possit intelligi mediocriter doctis.

*Exemplum
vinorum albi
& rubri confusorum.*

Vinum album sumito, ei que rubei vini tantum admisceto, vt totum rubrum videatur oculorum iudicio. An ex his vinis duobus corpus vnum verè ac propriè mistum putabis constat esse: sic inquam, vt corpus iam sit tertium quoddam, aliud à duobus illis confusis. **FVR.** Non arbitror. Etenim gustus nos docet vtrumque saporem adhuc superesse. Apertissimè cognoscet, qui vina miscere volet saporibus manifestè differentibus prædita. **ER.** Oculi ergo iudicant nihil relictum esse albi vini, sed permutatum esse in rubrum, dum solus hic calor illis apparet. At gustus rectius iudicat album vinum con amisisse suam naturam: quantumuis color eius à colore alterius sit rectus, vt specie sui oculum distinctè, sicut prius, mouere nequeat. Consentit huic ratio: Quippe fieri non potest, vt rubedo (quæ ex certa elementorum, qualitatum, luminis & opacitatis mixture oritur: atque in illo subiecto solo inest, quod ita mistum est.) aliud subiectum, quam suam propriam occupet. Quare in rubri vini partibus solis remanet, in albi partibus non insidet. Hic igitur: & in talibus omnibus non est mistio verè & propriè dicta: sed ad sensum

sunt tantum. Ambas Galenus in tertio de Simp. pharm. facultat. capite decimo septimo his verbis complexus est: Ἐὰν ἀτακτὰ τὸ μέσον ἐκ τῶν ἐναντίων μικρὸν ἔσται: ἢ τῶν ὅλων ἀκρίτοις κεραινωμένοις αὐτῶν, ἢ καὶ σμικρὰ μόρια καὶ πλεῖστα ἀκρίτοις ἐκφύονται. Mox quærens vtro modo rosaceum dici debeat mistum, respondet non referre sua ad id, quod propositum ibi habebat, vtrum affirmetur: quia scilicet ad vtrunque consequatur propositum. Si autem proprie loquendum sit, ad sensum solum mista videri: οἶδ' αὖ δε, inquit, ὅτι πῶς πρὸς τούτων λογισμοῖς ἀπαισι, οὐδὲ ὁ Θεοφραστος ἐγράψε, καὶ οἷς ἡμεῖς ἐν ὅλη τῇδε τῇ πραγματείᾳ λέγομεν, ὅτι πλέον ὁμιλήσας δειχθεὶς τὸν δὲ πρὸν ἔσται τῆς μιξεως. Si quæras, cur non verè misceantur colores istæ: respondeo tibi, ideo fieri: quia non sint qualitates corpora cōtigua per tota alterantes. Deinde quia non possint in subiecto seu materia qualibet inesse, sed incerta solummodo: nempe in certo modo mista. Sed caliditas, frigiditas, humiditas, siccitas, & aptæ sunt in qualis materia, simplici, in quâ, & quomodolibet mista recipi, (Non enim ex mistione oriuntur, vt prædictæ, sed in simplicibus elementis in hærent, mistionisque principia & elementa existunt.) & contigua seu propinqua corpora alterare tota possunt, siue simplicia sint siue composita. Totam namq; creati sublunaris mundi materiam vnaquaq; harum, depulsa contraria, occupare nata est. FVR Quid si quis respondeat, in tali confusione substantiarum fieri penetrationem: & proinde album vinum rubrum fieri? ER. Explodunt talia affirmans ab omnibus eruditis. Sed quid hinc est opus argumentis, vbi sensus nos veritatem docent? Si substantiarum penetratio fieret, non plus occuparet spacij vina ambo mista, quàm alterum solum. At sensus nobis contrarium demonstrant. Suum ergo vtrunque locum occupat. FVR. Qui sit ergo, quod non

Cur colorata, quoad talia sunt, non misceantur verè.

ne opera primarum qualitatum alteratio hæc, de qua nunc loquimur, induci nequeat, longè est manifestissimum: & cum ab alijs omnibus Philosophis ac Medicis, tum à Galeno luculentè demonstratum fuit. Sed nec indiget ostensione, si modò animaduertere velis. Percurre animo per omnes qualitates, & vide num præter dictas aliqua reperiat, quæ admota sibi corpora sic alteret. Grauitas & leuitas ex primis sunt qualitatibus, fateor. Imò natura fortassè priores sunt, tametsi ortu sint posteriores. Sed harum causa cum res agere ac pati non dicantur, pro principijs mistorum seu elementorum mistioni destinatum, numerari non possunt. Graue iuxta leue positum, leue non efficit grauius. Nam si plumbum plumis permisceas, nihilo erunt ablato plumbo grauiores quàm prius fuerunt: siquidem substantiæ plumbi nihil eis adhæserit. Si autem gladium aut ferrum panem admoucas, totum fortè dissecaueris, & per omnes partes traduxeris, at naturam eius non immutaueris. Tam enim panis manet, quod erat, cum est in micis dissectus, quàm cum partes eius cohererent. Ratio eadem est aliarum qualitatum. Tenuitas & crassities ad penetrationem facilem aut difficilem plurimum faciunt; alterationis causæ per se non sunt. Sic rubrum corpus, nunquam mutat album in rubrum, nisi substantia rubra cum alba confundatur: velut si vinum rubrum cum albo misceatur. At ignis corpora vieina tota alterat, atque alia efficit, etiamsi nulla substantiæ ignis pars ad illa transeat. Toto igne ablato, qui calefaciebat, nihilominus calida remanent, quæ admota fuerant, non in superficie tantùm, verùm etiam in partibus intimis omnibus. Amara, acida, salsa, acida, acerbata alijsque talibus qualitatibus prædita, nunquam contingit corpora suis i-

Mistio non fit sine opera qualitatum primarum.

istis qualitatibus sic afficiunt, vt suum eis saporem
 communicent. Si ea alterant, quatenus calida sunt
 vel frigida id faciunt, non quatenus salsa sunt vel a-
 mara. Quoniam hæc qualitates, cum ex certa elemēto-
 rum missione proueniant, in subiecto quolibet inesse
 nulla possunt ratione. Etenim τὸ κενῶν δὲ κενῶν ha-
 bent suum & peculiare. Quapropter impossibile est,
 vt saluus sapor in corpus introducatur, temperatu-
 ram sortitum à salitate alienam. Sal ergo propinqua
 & contigua corpora non donant falsedinem, nisi ali-
 quid eis substantiæ suæ imperiant. Ratio est primariū
 effectricium qualitatū, quarum subiectum non est
 aliquod corpus peculiariter temperatum, sed vniuer-
 sa huius mundi sublunaris materia. Primò namq; in
 elementis insunt: & quia ex his cætera coaluerunt, in
 rebus alijs cunctis reperiuntur. Patet ex his omnibus,
 res quaslibet eatenus misceri, quatenus antedictas qua-
 litates primas participant. Quas quia primò possede-
 runt elementa, primò & propriè sunt missionis subie-
 cta. Salsa igitur, acida & acria, verè non miscētur, quò-
 ad sunt salsa, acida, acria, &c. Non enim quatenus talia
 sunt, se mutuo tota per tota sic alterant, vt naturas
 mutant, ac aliud fiant. Confunduntur solū, integris
 seruatis naturis, sicut de cramate dictum est. Cum
 verè & propriè miscentur, quatenus calida, frigida, &c.
 sunt, miscentur, non quatenus salsa & amara vel a-
 cerba. Quamobrem falsum, absurdum, insanum est,
 quòd Paracelsi noui de missione inanium elemen-
 torum & principiorum corporum nugantur. Nam
 si qualitatibus patibilibus, de quibus nunc discri-
 mus, carent, impossibile est propriè misceri. Si harum
 opera miscentur, improbè dicunt ociosas, externas,
 steriles, inutiles esse. Planè intollerabile est, quòd ni-
 hilò plus conferre ad missionem dicunt, quàm sapo-
 res &

*Salsa non affi-
 ciunt falsedine
 uicima absque
 transmissione
 substantiæ.*

*Salsa, amara,
 acida, propriè
 non miscentur*

res & colores. Hi namque cum sint certi temperamen-
 ti effectus, non possunt eiusdem illius causa esse. At il-
 la cum sint causa crascos, vt expositum est, non pos-
 sunt absque flagitioso errore cum antè dictis compa-
 rari. Falsum & illud, qualitatibus carere, quæ miscentur.
 Quòd si elementa miscentur, nõ peruulgata nostra, sed
 Paracelsica, incorporea, & inania, miscentur sine altera
 tione specifica. Ergo nõ fit aliud ex ipsis, sed cõfundun-
 tur solum, eademq; rerum omnium corpora virtutes
 obtinent sola maioris minorisq; ratione discrepantes.
 Quomodo etiam incorporea substantiæ cum corpori-
 bus miscerentur? Quis vnquam sub hoc sole tã vecors
 & amens fuit, qui animam cum corpore, aut formã cum
 materia, vel deniq; substantiã corporis expertem cum
 corporea misceri putaret? Vincere ac vinci omnia oportet,
 quæ miscetur, vt omnes omniũ ætatum & regionũ
 homines scientes rectè censuerunt: quemadmodũ vel
 ex vno Hippocrate possit intelligi. Vincere aut̃ & vinci
 mutuo nõ possunt, q̃ qualitatib. primis carẽt. Hęc namq;
 solæ res, totas p̃ totas sic alterant, quomodo alterari o-
 portet, ex quibus verè vnum aliquid fieri debet. Certe
 quis credat, res incorporeas hætenus esse calidas
 vel frigiditas, vt corpora alterare, & ab eis vicissim altera-
 ri valeant? Anima certè nostra nullius cibi naturam mu-
 tat sine calore. Hoc debilitato & fracto læduntur o-
 mnes actiones: eo extincto, in corpore perdurare ne-
 quit. Vt nec miscet nec generat anima sine qualitati-
 bus effectriceibus, ita ne aliæ quidem substantiæ ali-
 quid horum possunt præstare his instrumentis, priua-
 ta. Ex quibus intelligere potes, non argumentis, sed fla-
 gris refutandos Paracelsicos, cum semina sua fingunt
 ex Orco in *νεαυμομαδία* huius mundi velut ad tri-
 umphum procedere: & in itinere Elementa incorpo-
 rea, ac nescio quæ phantastica, vel potius tartarea

Corpora sa-
 lum ratioe
 maioris &
 minoris in-
 ter se diffe-
 runt, nõ na-
 turis, apud
 Paracel.

Anima nec
 miscet, nec
 coquit, nec
 generat, si-
 ne calore.

corporum principia circumamicire: (Pudet enim auda in conspectum venire hominum) & comites stipatoresq; corporis qualitates primas, odores, sapores, quantitates, asciscere: omniaq; inter se miscere. Si extarēt ista semina, quæ in solo Paracel. cerebro vel potius Tartaro habitant, non tamen vel corpora, vel corporum fumosa Paracelsi principia miscere possent absque auxilio & instrumento qualitatum primarum. Quæ namq; substantia absq; his generat vel miscet vera mitione, creatoris munus exequitur, non creaturæ: quæ primarum qualitatum beneficio miscent ac generant: sicut animæ exēplo declaravi. Proinde multos imò infinitos nobis creatores fabricantur: plures videlicet, quàm fatuorum fabros in coelis nobis commentus fuit Paracelsus: vt in prima collatione audiuius. Inscitum sanè ac rudem, imò simpliciter stolidum fuisse oportet fabrum illum,

Faber Paracelsi qualis extiterit.

(iuxta Paracelsi placita loquor) qui cerebrum Paracel. so finxit, tot monstrorum receptaculum. Sed ad nostra Res naturales corporatas esse concedunt omnes homines sani. Et corporum alia esse simplicia, alia mista, simpliciter consentunt. Nos de mistis agimus. Mista porro corpora sensibilia esse, sensus docent. At mista sensibilia ex sensibilibus confecta demonstrant tum sensum ratio. Probant idem Paracelsi ei, dum se in elementa visibilia resolvere quæuis corpora promittunt. Cæterum mista luculentè & clarè ostendi discordia seu mutua actione ac passione primarum qualitatum deficienti: substantiasq; incorporeas seu formas hisce destitutas nec miscere nec generare aliquid posse. Quare falsissimè & inscitissimè affirmatur, mitionem nõ fieri qualitatum discordia: & nihilominus repugnantia misceri. Quomodo namq; inimicè qualitates vnictur, si non miscebuntur, & in vnã rem ac terminum conspirabunt? Absurdus est, quòd sensibilia corpora ex

ra ex insensibilibus & incorporeis nasci aiunt. Quo-
 nam nec imaginabile est, quomodo corpora gignan-
 tur ex incorporeis. Semper enim compositum reti-
 net naturam componentium. At corporeum esse & in-
 corporeum esse, contradictoria sunt: atque ideo simpli-
 citer absoluteque incompatibilia existunt. Quinimo
 totis differunt generibus Physicis, ut alterum naturali-
 ter nulla vi possit fieri alterum. Quamobrem impossi-
 bile est omnino, ut corpus, quoad corpus est, aliquid in
 se contineat incorporei: siue corpus simul sit & non
 corpus. Sed scire velim, quò tandem abeant corpora,
 quae prodeuntia destinatis temporibus semina ex in-
 corporeis condunt creantue? Nam permanere hucus-
 que non potuerunt. Vix enim, imò ne vix quidem, cape-
 ret mundus tot corpora, quot semina post conditum
 mūdum ad generationem progressa sunt. Equidem in-
 finities ferme prodissent singula, atq; ob id infinita p-
 pe generauissent corpora. Si resolui iterum putes in nō
 corpora, perinde erres, ac si in nihilum labi existimes:
 quod supra fieri non posse demonstraui. Certè si po-
 test creata virtus ex corpore non corpus efficere, po-
 test etiam ad nihilum deducere. Dicam vno verbo, Neq; cor-
 pus ex non corpore, ne-
 que nō cor-
 pus ex cor-
 pore natu-
 raliter effi-
 citur.

nis promereri videatur, quisquis pertinaciter con-
 tendit, creatam potestatem vel ex non corpore cor-
 pus, vel ex corpore non corpus efficere posse. Ta-
 ceo quòd omnium rectè philosophantium senten-
 tia contradicit. Quippe vno omnes ore constantet
 asserunt, corpora generationi & corruptioni obnoxia
 vel Elementa esse, vel ex peruulgatis Elementis nostris
 consari, & in eadem rursus resolui. Elementa in
 materiam primam ratione duntaxat resoluuntur, re-
 ipsa in eam non similiter corrumpuntur, ut scili-
 cet seorsum subsistat. Hoc enim fieri non posse

Corporeū
 & incorpo-
 reum cōtra-
 dictoria.

Quò abeāt
 corpora Pa-
 racelsica,
 queritur.

Neq; cor-
 pus ex non
 corpore, ne-
 que nō cor-
 pus ex cor-
 pore natu-
 raliter effi-
 citur.

retrò demonstrauimus. Dissoluuntur igitur in se inui-
 cem sicut ex se mutuo etiam generantur. FVR. Non vi-
 dentur hoc sentire, cum dicunt ex incorporeis fieri cor-
 pora, ex omnino non corpore fieri corpus, vt mutatio
 sit contradictoria, sed per incorporea intelligunt spiri-
 tus exiles & tenues adeò, vt sensus nostros effugiant. Ex
 his coactis & densatis corpora fieri sensibilia. Hoc sen-
 sisse videtur Paracelsus; cum ad Athen. corpora omnia
 ex fumo enata concretaque asserit. Idem existimasse di-
 scipuli videntur, cum scribunt, animalia ex subtilissi-
 mis spiritibus, non corporibus, ali: ex quibus tamē coa-
 gulatione corpora constituuntur. ER. Vellem ita me
 posse excusare. Accidit tibi, quod vsuuenire omnibus
 solet, quicumque falsæ opinionis defensionem suscipi-
 unt: vt, dum se ex vna difficultate explicare tentant, alia
 se imprudentes implicent. Non enim verum est anima-
 lium corpora subtilissimis duntaxat nutriri spiritibus.
 Quoniam humoribus nondum hætenus attenuatis,
 vt spiritus inuisibiles atque incorporei appellari vilo
 modo possint, aluntur. Tam est hic error crassus, vt ipsi
 oculi eum redarguant, argumentis alijs nullis refelli o-
 pus habeat. Quin etiam Paracelsus in Philosophia Sa-
 gaci scribit hoc modo: Quomodo potest spiritus gigne-
 re carnem & sanguinem? aut qua ratione hæc gignere
 possunt spiritum? Si per spiritum intelligit substantiam
 incorpoream, vera sunt quæ dicit: at discipulos crassi &
 pudendi erroris coargunt. Si substantiam sic nomi-
 nat corpoream, tam delirat quàm delirauit vllus post
 hominum memoriam alius. Annon quotidie videmus
 corpora in halitus solui? Quid magis confutat horum
 opinionem, imò potius somnium, qui subtilissimis spi-
 ritibus nos solis ali audacter & temerariè affirmant?
 Hac te falsitate inuoluis, dum ex altera euoluere te ni-
 teris. Vehementer interim vereor, ne frustra excusatio-
 nem

Corpora a-
 nimaliū nō
 aluntur so-
 lis tenuiss.
 spiritibus.

Excusari
 nō possunt
 Paracelsici

rem hanc adferas. Etenim Spiritus mechanicos inter naturam corpoream & incorpoream ambigentes palam asserunt ex incorporeis corpora producere. Ergo si spiritus isti (qui vix sunt corpora, adeoque vicini sunt incorporeis naturis, vt inter has & illas ambigant.) ex incorporeis rebus corpora producunt, ex re alia fabricant. Ipsi namque effectores sunt, & proinde pars materialis effectus nulla sunt. Sic missionem asserunt iidem tum primum fieri, cum ex incorporeis corpora, sed planè spiritualia, conficiuntur. Si corpora planè spiritualia conficiuntur ex incorporeis, necessarium est, vt incorporea illa minus sint corporea planè spiritualibus corporibus. At planè spiritualia corpora nulla sub se habent corpora subtiliora & spiritualiora. Confici ergo censent ex quibusdam rebus corporeæ nature planè expertibus. Alibi dicunt, principia vitalia seu radices ac Rationes rerum paulatim ex incorporeis corporea constitutere, ex inuisibilibus visibilia producere, magnitudines & distantias in progressu addere. Quid quod vbiq; contendunt corpora ex eiusmodi incorporeis fieri, quæ à dimensionum legibus prorsus absoluta sint? Huius rei causa veram missionem à corporum penetrationum periculis expeditam iudicant: quia elementa & corporum principia dimensionum legibus non sint subiecta. Ex spiritibus corporeis si corpora conficerent, minimè ex rebus dimensione carentibus confitui assererent. Sunt enim Spiritus corporei dimensionum legibus perinde subiecti, atq; alia quæuis corpora. An vnquam isti considerarunt qua vi ex tormentis bellicis globi ferrei efficiantur? Quæ huius impetus causa est, si Spiritus dimensionum legibus non sunt subiecti? An non ideo vel distumpi æs, vel globum propellunt, quia pulvis subito confertimq; accensus & in Spiritum versus spacium expetit amplius? Sed o-

Quæ vi globi tormentorum bellicorum efficiantur.

ro te, quibus alijs definietur corpus, quàm latitudine, longitudine, & profunditate? FVR. Spiritus mechanicos confitentur corpora esse spiritualia, media, sicut dixi, inter corpora crassa & substantias incorporeas: & eosdem tamen Spiritus à dimensionibus absolutos putant. Quare non admodum firma est ratiocinatio tua: Dimensione caret, ergo corporeæ naturæ expertus est. Verba hæc in 8. cap. habentur. Spiritus mechanici & principia generationum à dimensionibus & corporum angustijs excipiuntur. ER. Non verbis, sed scutica reprimendi sunt huiusmodi errores. Certè si inscientes talia affirmant, misericordia sunt digni: si scientes euomunt, aliter quàm verbis & rationibus corrigenda castigandaq; intemperies eorum fuerit. Non enim argumentis conuinci possunt, qui principia negant omnibus hominibus concessa. Haud scio an post conditum mundum aliquis extiterit, (nisi fortè mentis inops, & asino Cumano rudior) qui corpus dimensionibus carere aliquod existimauerit. Quinimò in vacuo, qui vacuum posuerunt dari, dimensiones finxerunt. Quare ista sinamus, atq; illud eos percuntemur, vtrù corpora fœculenta, rudia, crassa hæc, (sic vocant ipsi.) quæ se resolvere in quatuor vulgaria elementa dicunt, mista concedant. Negare vix audebunt, cum tantæ eorum sit diuersitas & vitium infinita dissimilitudo. At hæc opera caliditatis frigiditatisq; permutari ac misceri, generari ac corrumpi, oculi nostri vident, ac manus nostræ palpant. Quin ipsi quoq; experiuntur, dum absq; opera caloris vel ignei vel Solaris, vel alijs cuiuspiam nec miscere nec segregare quicquam possunt. Idem confitentur, cum alimento copiosiore attracto continenter mitiones progredi affirmant. Si enim generatio nutritione continuatur, & rectè Hippocrates dixit, ex eisdem nos ali, ex quibus constamus, vt iidem affirmant:

Vtrū crassa & sensibilia corpora sint mixta.

Paracelsi nihil fabricant absq; calore.

affirmant: generatio autem continuata siue nutritio non fit absq; caloris operatione, prorsus est necessarium, vt etiam prima generatio & mistio caloris ope sit perfecta. Non enim aliam habet exordij sui causam, & aliam continuationis. Sed huius causa est calor: Ergo & illius. Quòd si igitur semen illud in contexenda sibi veste vtitur his instrumentis, ac sine eis nudum & inutile somnium remanet, quomodo ociosæ & steriles fuerint? aut cur hic potius opus eis habet, quàm in constitutione aliorum corporum? Adde quod ostendere non poterunt, vnde agrestia hæc corpora ex quatuor elementis materiam sumperint: cum ex vnico singula quædam procreata nudentur. Frustra repetitur, quod iam solidè confutatum nouisti, in singulis tria inesse, quæ non videantur. Si enim cerni nequeunt, quomodo in ea retexent, vt seorsim oculis subsistantur? Quod si inæqualibus mensuris insunt, ac miscetur, qualitates easdem adscribere illis cogentur, quas nos eis assignamus. Erunt itaq; eadem illa, quæ nos proponimus. Nam non inficiamur nos, in terra & aqua etiam aerem & ignem contineri, ac sincerum elementum hic nullum esse: si exactè rem examinemus. Corporum principia, quæ delirans ex crapula vanissimus Paracelsus confinxit, quæq; discipuli eius ab elementis vbiq; distinguunt, merum somnium, futileque deliramentum esse luculentè suprâ demonstrauit. Principia corporum nulla sunt in rerum natura præter materiam & formam: sicut simplicia corpora nulla sunt, exceptis coelis & quatuor elementis. Quod, quia non tantum sensuum testimonio & rationis iudicio certum est, verum etiam à sacris literis comprobatum reperitur, sine impia temeritate reuocari in dubium non potest. Ineptissimum quoq; est, quòd diuersis seminibus diuersa tum elementa tum corporum principia deberi

Causa ortus & conseruationis eadem.

Corporum principia quæ sint.

In elemen-
to vno nul-
la est diuer-
sitas.

aiunt: nisi per diuersa intelligant variatam proportio-
nem ad mixtionem confluentium elementorum. Quo-
niam nulla est in vno elemento diuersitas alia, quàm
quæ à mixtione aliorum prouenit. Quare si alijs & ali-
ter hanc diuersitatem definiunt, tot erunt elementa
& totidem rursus corporum distincta principia, quot
sunt semina vel vitalia principia. Atqui ex ipsorum sen-
tentia in vnoquoq; elemento longè plurima & diuer-
sissima latent semina, quæ ad generationem processu-
rum elementis tum corporum principijs discrepan-
tissimis se in ipsa progressionem vestiunt. Infinita igitur
fermè tum elementa tum corporum principia ponere
cogentur. Si autem inæqualitate virium & ponderum
diuersitatem circumscribunt, quæri potest, qua ratio-
ne diuersam in elementis suis proportionem consi-
tuant? Nam aut tria illa occulta cum sensibili quarto
(Etenim in sensibili quolibet elemento tria alia latere
scribunt, vt supra audiuius.) æqualiter vbiq; sunt per-
mixta, vel inæqualiter. Si illud affirmetur, ratio reddi
non poterit, cur alia alibi foelicius aut infœlicius pro-
ueniant, cum vbiq; omnia æquè reperiantur: ideoque
nec generationi nec nutritioni materia deesse possit.
Si posterius asseratur, probari ratione vel leuiter proba-
bili nulla vnquam poterit. Etenim si hæc est elementum
cuiusq; substantia, vt tria alia in se comprehendat inui-
sibilia, omnino est necessarium, vt in qualibet eius par-
ticula, etiã minima, omnia insint. Si enim in aliqua nõ
insint, ea non erit elementum, neq; pars dici poterit to-
tius. F V R. Facile ex hac difficultate se extricauerint, se-
mina dicentes admirabili donorum varietate multipli-
ci potestate, infallibili quiduis agendi scientia dona-
ta esse, quibus instructa vbiq; elementa, corporum
principia, qualitates & quantitates suis vsibus accom-
modatas assumant. E R. Imò intricauerint se potius.
Si

Si namq; elementa ubiq; sunt quadrupla, quouis in loco quælibet sunt parata. Nec errabit semen infallibili notitia ornatum. Quare nec monstra, nec inutilia, nec debilitata generabit; nec degenerabunt, seu transplantantur (vt ipsi loquuntur) res vllæ. Adde, quodd in omni loco quiduis generari, nutriri, & conseruari poterit. Sed nec discriminẽ vllum erit corporum, dum & scientia infallibili eadem semper eligunt, & suis officijs æquẽ aptam materiam ubiq; possident. Errarunt itaq; omnes homines, ac decipiuntur sensus nostri, qui nos docent alia alijs in locis magis minusq; nasci ac vigere. Adest enim causa effectrix validissimis viribus prædita, & infallibili scientia instructa: adest materia conguua: nec deest locus seu matrix. Quibus præsentibus, non poterunt dispariles siderum motus atque externa alia impedire seminum conatum progressumq;ue. Ergo quæ de transplantationibus suis nugantur, cum doctrina & hypothesi eorum pugnant: & nil aliud sunt, quam ociosorum & petulantium ingeniorum repetitio, quibus tartareum Deum obleant, & Nobis, quibus calore, frigore, humiditate, siccitate, velut instrumentis opera naturæ peraguntur, magnum ex his impedimentum affertur. Illis, quibus qualitates istæ sunt ociosæ & steriles, ignaui rerum comites, thesauriq; latentes tantum obscuræ quædam signaturæ, negociũ facessere nequeunt. Etenim hæctenus solũ generationes, nutritiones, conseruationes, accretiones, decretiones rerũ promouent, retardant, impediũt, quatenus calorem, frigus, humorẽ, siccitatem augent vel minuunt. Occultas enim Astrologis & Magis excogitatas influẽtias non tantum Philosophia, verum etiã Sacre literæ profus repudiant. De sacris literis cõtrouersia nobis nasci nulla potest. De Philosophia nullus dubitat eruditus. Quippe proprietates mistorũ pendent à mistio-

Transplantatio Paracelsi. cor pugnat eororum hypothesibus.

Motus siderum varij calor, frigus, &c. impediũt semina Parac.

Proprietates

Exemplo motus intelligitur quid agunt Sidera.

Motor & author mitionis quis.

nis natura & qualitate, non à causa omnibus communi, quale est cœlum. Tam rudis nullus est, qui cœlum infinita putet esse virtutis, vt instar Dei aequè possit in omnia agere. Agit igitur in cuncta hæc, vt pati apta sunt. Quocirca quolibet aspectu, vt vocant, & generat & corrumpit, auget ac minuit, denique quiduis agit, prout res patientes hoc vel illo modo pati idonea sunt. Porro rit exemplo motus, quod dico, perspicuè intelligi. Philosophi omnes putarunt motum cœli causam esse motuum naturalium omnium, præsertim localium, (De alijs enim motibus in præsentia non est opus vt disputemus.) & ita quidem, vt, si cœli motus poneretur cessare, omnia eodè puncto temporis necesse foret quiescere. Hunc tamen cœli motum momento quouis non tantum efficere putant vt grauia deorsum, verùm etiam vt leuia sursum moueantur. Si ergo quolibet temporis puncto, grauia deorsum, & leuia sursum mouentur, & vtriusque motus semper causa est cœli motus, mirari nullus debet, quod dicimus cœlos causas esse vniuersales & communes: atque res omnes etiam contrarias ita mouere, vt singulæ moueri apte sunt. Non igitur impediunt cœli ac sidera seminum officia & operationes, sed adiuuabunt potius, vt pro insitis viribus singula munere suo perfungantur. Quippe non calefaciendo aut frigefaciendo, sed occultiore duntaxat virtute, (Quæ propter sensibiles siue tactiles aeris qualitates nec hebetantur nec acuuntur.) mouent semina, si Paracelsicis fidem habeamus. FVR. Interim opus est mitorum aliquo, qui certis mensuris ac iustis legibus elementa ad mitionem deducat, terminum ac modum præscribat, vt omnia ritè fiant. Non enim suapte sponte, puto, ad Comitiam certis numeris & viribus confluere apta sunt, cum scientia omni careant, corporumque omnium vt simplicissima, ita quoque inertissima

ma sint. ER. Generatio Philosophis duplex est cognita, vniuoca & æquiuoca. vtraque authorem habet insum diuinum, quo materiæ partibus omnibus impetur, vt non solum sic misceantur, quomodo miscensetur, sed etiam vt certo modo mista certos gigneret effectus. Hoc autem est inter vtranque discrimen, quod in vniuoca generatione semper est efficiens actu tale, quale id est, quod generatur: In æquiuoca verò, vt in illis, ex putredine gignuntur, efficiens seu gignens tale extra rem genitam nullum apparet. Quo factum est, vt alij cœlo, alij animæ mundi, aliæ intelligentiæ cuiusdam attribuerent hoc munus. Quancunque causam ponerent, semper generans potentia solum tale esse, siue potentiam in se habere tale generandi, quale id est, quod generatur, dixerunt. Nos potestatem diuinam, *Potestas generationis auctor,* ad Deo infiram, cum sacris literis ponimus authorem generandæ conueniens: quem in vniuoca, forma generans sub rectione potentiæ diuinæ, in æquiuoca sola potestas diuina materiæ insita gubernat ac regit instar artificis igne rem certam fabricantis. Præcepit Deus materiæ non solum vt certo modo misceretur, verum etiam mandauit, quid quomodolibet mista generaret. Nec iussit solum vt ita tum misceretur, tum mista operaretur, sed simul etiam potestatem largitus est hoc ipsum perficiendi, quod perfici voluit in Animalibus, vt homini, exempli gratia, iussit, vt hominem generet, non aliud quicquam: & iubendo simul quoque facultatem donauit hoc ipsum ex quo se ipsas propagent: ac præcipiendo etiã potentiam impertiuit, qua semina talia nunc pariunt, & ad mundi finem vsq; parient. Quocirca non solum veræ philoso

phia sunt iniurij Paracelsici, qui semina ex manibus & vacuis thalamis proserpere fingunt, sed etiam ordinem diuinum scelerate conspurcant: pœnas sceleris sui à Deo passuri, cum tempestiuum esse iudicauerit. Etenim vbi Deus apertè iussit creatis rebus, seipsas per semen à se generatum propagare, noui reformatores Dei ac hominum prodeunt dicentes, semina quæuis ab initio creata (si tamen creata semper vel dicunt vel credunt) in abyssis elementorum inani late ac dormire, dum digesta tempora hortentur in publicum, larua seu persona prius assumpta, prodire. Studet nihil aliud impij Tenebriones, quam vt Deum atque homines rideant, sanè constituta omnia conuellant, suæque ambitioni seruire cuncta cogant. At frustrabuntur spe sua plurimum. Deus enim non semper conuiebit ad impios & profanos eorum conatus. Manifestè hoc agunt, vt Naturæ ordinem, quem in hoc mundo Deus esse voluit ac instituit, infament, conspurcent, evertant. Quis est tam imperitus nostræ Religionis, qui nescias Deum in creatione singulis plantis & animalibus, quæ omnipotente serbo terram & aquam proferre iussit, imperauisse, vt per semina à se generata, & ex alimento formata, seipsa multiplicent atque propagent? vbi hîc seminum in abyssis delitescentium mentio? vbi processions eorum in scenam vestigium in Natura inuenitur? Sensus nostri nos docent, semina non ex inuisibilibus elementis, sed ex animalibus & plantis proficisci. Quæ ex putredine nunc etiam generantur, non aliter nunc generantur, quam iussa tunc sunt generari, cum subito existerent: nisi quod nunc per destinatos motus & præcedentes alterationes materia paulatim præparatur, quæ tùm in non tempore virtute Creatoris apta facta fuit. FVR. Quid si idem hoc per semina intel-

Semina ex animalibus & plantis nascuntur.

intelligere nos velint, quod per iussum Dei seu virtutem diuinam me vis intelligere? Sanè sic aliquando loquuntur, ac si aliquid tale in mentem ipsis venisset. E R. Nemo tam cupit interpretationem inuenire tollerabilem & probabilem, quàm ego. Circumspicio nunc etiam in omnes partes, vt alienubi inueniam, quò retros, monstrosos, & pestilentes eorum errores excusè. At frustrà passim ferè me excrucio. Etenim hìc quoque consistere nequeo. Nam ponunt semina substantias quasdam esse seorsum subsistentes, & in elementorum inanitatibus latentes, certis temporum periodis progredi, nauis semper vestibis indutas. Ponunt deinde in quolibet elemento eiuscemodi seminum infinitam propè multitudinem totis naturis à se inuicem discrepantium contineri. Adde quod seminum principia dicunt rerum esse species: quas seorsum subsistere nullus vnquam sanus dixit. Omnia hæc non modò sensibus matris repugnant, verum etiam cum mandato illo diuino conciliari nulla ratione possunt. Etenim vis illa, qua Deus toti materie singulari quæ; partibus legem imposuit, certos effectus ex se pro diuersitate agentium proferendi, non est à se ipsa distincta in tot species, quot sunt rerum formæ, sed vnica existens in singulis partibus id agit, quod materia parti iussa fuit. Quocircà tantum ferè est inter hanc virtutem diuinam (quam aliqui Naturam appellarunt.) & species rerum (quæ Naturæ illius quædam soboles existunt.) differentiæ quantum est inter Deum, & res creatas discriminis. Semen à semine distinguuntur genere, specie, proprietatibus, officiis, actionibus: adeoque tot esse, quot sunt rerum species. Diuinam autem vim æquè multiplicem partemque determinatam esse, is solus cogitabit, qui a mente quouis est auentior. F V R. De missione &

ad mitionem spectantibus satis iam disceptauimus. Itaque tempus iam est, vt de mistis aliquid dicamus. Vehementer enim cupio de generatione pluuiarum, ventorum, metallorum, lapidum, ac similibus tuam audire sententiam: de quibus tam scripsit Paracelsus variè, fabulosè, absurdè, ridiculè, vt in eo quidem iudicio Luciani veræ narrationes verissimæ: & scitissimæ historiæ censi possint, si cum hisce comparentur. Sanè quidem multa Paracelsi, Medica præsertim, magni feci: at quæ de prædictorum similibusque ortu & causis refert, indigna semper iudicauit, quæ vel ipse scriberet, vel nos alij legeremus. Nimis enim absurda & ab omni veritate aliena remotaque videntur esse. ERAS. Imò verò dignissima sunt quæ ille scriberet: tametsi indigna sint, quæ à bono viro, cui scilicet temporis iactura dolet, perlegantur. Scireturi potuisset fortassè, siquidem contra solos Philosophos disputauisset: non etiam contra Deum, os impium aperuisset. Veruntamen vnum superest ad mitionem pertinens, consideratione dignum: quod scilicet corporum principia dicunt misceri. Corporum principia ponunt salem, sulfur, hydrargyrum, de quibus supra abundè egimus. In præsentiarum illud solum querimus, Vtrum purent qualitatibus tactilibus carere, cum ad mitionem accersuntur à seminibus, an eisdem existiment esse prædita. Si negent habere, corpora quoque esse negabunt. Nam omne corpus naturale sub Luna existens qualitatibus est præditum tactilibus. Adde quod mutabile naturaliter corpus nullum est, si qualitatibus tactus destituatur. Principia igitur sua cum dicant mutabilia esse (Etenim sulfur, exempli causa, dicunt esse inflammabile.) coguntur eis qualitates primas tribuere. Quod si ergo natura ipsis negent inesse, sciscitabimur vnde

*Veræ Luciani
narrationes: e-
riusimiles ma-
gis sunt Meteo-
rologia Parac.*

*Paracelsi di-
cunt principia
corporum mi-
sceri.*

cas

eas acquirant, Etenim in corporibus mixtis insunt
 non obscure FVR. Quasi verò non multa insint
 in mixtis, quibus simplicia carent. ER. Verum est:
 sed ideo insunt, quia ex mutua actione passioneque
 gignuntur. Quod si agere patique nesciant, quæ
 miscentur, nihil inuenietur in composito, quod non
 prius fuerit in componentibus. Sed neque verè mi-
 scentur, quæ absque actione & passione ingredi-
 untur. Si autem & agunt & patiuntur, qualitati-
 bus ornata sunt agentibus & patientibus. Formas
 namque sine qualitatibus, alterare non posse, præcla-
 re ostendimus. Quod si ergo qualitates obtinent
 tactiles, & inter has nullæ sunt aliæ, quæ substantias
 alterare totas valeant, præter caliditatē, frigiditatem,
 siccitatem, humiditatem, hisce ornata esse consen-
 taneum est. Paracelsus certè in Meteoris omnia
 videtur reuocare ad primas effectrices qualitates. E-
 tenim tria illa prima scribit esse calida, frigida, humi-
 da, sicca, pingua, lenta: & pro natura harum qualita-
 tum materias fieri pluuiarum, niuium, grandinum,
 fulminum, ventorum. &c. Alia namque ex his frigi-
 da, alia calida esse contendit: quia ex materia trium
 primorum his qualitatibus affecta pronata sint. Sic
 Boream frigidum siccum: Austrum calidum, humi-
 dum: Eurum calidum siccum: Zephyrum frigi-
 dum humidum effectum esse asserit: quia materia e-
 orum talis fuerit. Quamobrem has in ventis quali-
 tates natura inesse, ab externa re nulla contractas ac-
 quisitasq; concludit. Hoc ergo posito, tria scilicet pri-
 ma illa qualitatibus effectricibus primis instructa esse non
 poterunt tria solum facere principia, vt supra declara-
 ui. Etenim vnâ ex quatuor qualitatibus sine subiecto re
 inqueret, siquidē singulis principijs singulas duntaxat
 adscribere cogit: quod Magister eorū alicubi facion-

Paracelsus in
 Meteo. omnia
 ferme reuocat
 ad primas qua-
 litates.

dum maximoperè contendit: vt supra audiui-
 mus. Sin aliter decernant, vel vni duas, cæteris duobus
 singulas: vel duobus binas, & tertio vnicam assig-
 nare: vel coniugationem quartam in medio relinque-
 re cogentur. (Nisi fortè, vt sunt audaces & impuden-
 tes, contrarias vni attribuere velint.) Si enim sulphur
 ponunt calidum & siccum, salem frigidum & siccum
 hydrargyrum frigidum & humidum; nullum erit
 corpus simplex calidum & humidum. Ergo vel face-
 buntur qualitatem dari primam absq; proprio subie-
 cto, vel inæqualibus omnino viribus ornabunt sua
 principia: quæ omnia sunt longè absurdissima. Sed i-
 stis missis, ad Meteora accedamus. FVR. Idem cupio
 ego quoque. De generatione pluuiæ primùm vide-
 amus, quàm præclarè Paracelsus philosophetur. Serua-
 bo hic etiam morem nostrum, vt primùm veram sen-
 tentiam exponam, & cum ea Paracelsicam deinde con-
 feramus. Omnium philosophorum & cruditorum
 sententia est, pluuiam generari ex vapore eleuato ab
 aqua & humiditate partim in terra contenta, partim
 supra terram hærente vi caloris, tum in aere tum in
 terra existentis. Hic vapor, cum à calore extollitur,
 (vnà cum parte aliqua exhalationis calidæ) ad me-
 diam vsque regionem aeris, paulatim calore, quo sus-
 tollebat, & quem calida exhalatio permista con-
 ferebat, dum altius illa ascendit, spoliatur, inque nu-
 bem à frigiditate loci cogitur. Quæ cum densatur am-
 plius à frigore, coit rursus in aquam, atque huc ad ter-
 ram grauitate sua delabatur. Quòd enim ex nube hoc est,
 quàm soluta generetur pluuiæ, satis argumèti hoc est,
 quòd naturaliter pluuiæ nulla generata fuit, non præce-
 dere nube. Nec est, necesse, vt, quo in loco in aquam re-
 soluitur, in eodem vapores collecti fuerint. Etenim vè-
 ti sæpius ex remotis locis, vbi scilicet aquæ multæ sunt
 vapo-

De pluuiæ ge-
 neratione.

et illud
 summo
 in
 sup

vaporesque plurimi loca sublimiora petunt, nubes ad-
 ducunt: quæ apud nos in aquam condensatæ decidunt.
 Nam quod nubes ex vaporibus de terræ & aquæ superfi-
 cie ascendentibus conglobentur, ne rustici quidem ne-
 sciunt, quicumque advertere animum voluerunt. Vidi
 ego non semel, idque cum voluptate, ex fluminibus va-
 pores crassos & multos instar densæ nubis tolli in æ-
 rem. & cum nubibus ibidem prius existentibus sic con-
 iungi, vt ex vtrisque vna fieret, simulque à vento pro-
 pulsa in eandem regionem ferrentur. Poterit, qui de
 hac re dubitat, eiusque cognoscendi desiderio tene-
 tur, in fluminibus manè obseruare, qui inter altos mon-
 tes per profundas valles decurrunt. In his namque sæ-
 pius & clarius, quàm in alijs, quod dicimus, videbit. Vt
 notarem agricolæ authores mihi fuerunt. Commemo-
 ro hæc non ob aliud, quàm vt incredibilem Paracelsi
 rapiditatem patefaciam, qui ne illa quidem notuit,
 quæ iudes agricolæ exploratè cognouerunt. Si Philo-
 sophos solos allegarem, superbo supercilio testimo-
 nium eorum reijceret, se ipsum omnibus antepone-
 ns. Hos refutare non potest, qui ex alio libro nullo quàm
 mundi, scientiam suam hauserunt. Sic ergo doctrina
 Philosophorum hac de re cum experientia consentit,
 vt certiora nos oculi nostri docere nequeant. Vt autem
 minus in dubium vocari queant, sacrosanctæ scripture
 testimonijs idem manifestissimè comprobabo. Regius
 Propheta David in Psalmo centesimo trigesimo quin-
 to sic scribit: Quicquid ei liber facit lehoua in cœlis &
 in terris, in aquis & vndis omnibus. Nebulas siue nu-
 bes excit ab extremis terris: fulgura cum pluuia facit:
 ex suis ventos cellis excitat. Eandem hanc sententiam
 eisdem propemodum verbis repetiuit Spiritus sanctus
 bis per os Ieremiæ Prophetæ, capite videlicet decimo,
 & quinquagesimo primo: Qui voce, inquit, dat multi-

*Sacra lite-
 re compro-
 bant senten-
 tiam nostri à
 de genera-
 tione plu-
 uiarum.*

tudinem aquarum in cœlo (id est, in aere) attollitque ab ultimis terris nebulas, fulgura pluuiae facit, & ex suis ventum cellis educit. Hæc, inquam, verba reperit eisdem fermè syllabis Propheta capite quinquagesimo primo. Sic in secundo capite libri de Creatione descripturus Moses pluuiae generationem, inquit, Cùm Dominus nondum pluisset in terram, nec quisquam eam coleret, exhalauit è terra vapor, irrigauitque vniuersam eius superficiem. An potest aliquis inueniri ingenij adeo distorti & pertinacis, qui neget idem à Deo in verbo suo doceri de pluiarum generatione & causâ materiali, quæ Philosophi docuerunt? Fieri non potest, vt sanæ mentis quisquam dubitet. Quæ potest autem in re tali maior & illustrior probatio requiri, quàm si cum sacrosancto Dei verbo consentiant, quæ sensibus nostris percipimus, & ratione euidente cognoscimus? Recita nunc Paracelsi portenta: vt quantum fuerit Philosophus innotescat omnibus. FVRN

Tot sunt
stellarũ spe-
cies, quot
hic rerũ a-
liarum.

Nox nõ cõ-
tingit pro-
pter lumi-
nis solaris
ablationẽ.

Aestas non
fit propter
accessũ So-
lis & morã
eius supra
terra-

Principio ponit tot esse stellarum genera diuersa, quot hinc sunt rerum distinctæ species: atque analogia quadam sibi mutuo respondere. Itaque inter stellas esse, quæ naturaliter seu insita virtute pluuiam faciunt: quæ ventos excitent: quæ fulmina cudant: quæ nives pariant: quæ grandinem demittant: quæ rorem & pruina fabricent: quæ hyemem, æstatem, imò quæ diem noctemque efficiant. Noctem enim & tenebras in eclipysibus Solis negat propter occidentem Solem, aut luminis ipsius priuationẽ euenire: sed stellas quædam ait esse, quæ cõgenitis viribus tenebras & noctem inducant. Aestatem quoque non propter accessum & moram Solis contingere, sed propter stellas æstiuas: quæ tamen incrementa virium suarum mutuentur à Sole. Nam augeri eas ac minui, & velut extabescere hyemis tempore. Sic & stellas existere asserit, quæ Ma-
gnetis

gheris potestate prædita ferrum ad se attrahant, ra-
 dant, liquefaciant, ferruginem huc decidere sinant.
 Quinetiam à stellis & Sole putat ligna putria & res con-
 similes conteri primùm, mox ad firmamentum, instar
 aquæ à Sole sursum tractæ, attolli: nec ad terram relabi,
 sed in sublimi prorsus consumi & ad nihilum redigi.
 Nec stellarum modo tot ponit discrimina, verùm etiã
 in firmamento contineri ac viuere animalia tum bru-
 tum ratione prædita. Sic in secundo ad Athen. scri-
 bit, In vnoquoque Elemento nata esse ac viuere anima-
 lia tum brutã tum rationalia. Mox confidenter hæc
 addit. Iam verò fieri aliter non potest, quin in omni-
 bus quatuor viuant homines, sicut in vno, nempe
 in terra, siue supra terram, viuunt. Et rationales
 creaturas cœli in Meteoris vocat Superos Penna-
 tes, excellenteq; sapientia & multiplici rerum o-
 minium scientia instructas pingit. Officium eis as-
 signat fingendi animalia: portenta in aere apparen-
 tia, vt cruces & similia: comportandi materiam
 pro fulminibus: subministrandi ea Christo: dirigen-
 di eadem quò iubeat ac velit: ac huius generis alia
 exequendi. Quod ad animalia spectat bruta, mul-
 ta putat in cœlo seu firmamento nasci ac viuere.
 Abs ranis ibidem agentibus pronatas opinatur illas,
 quæ non nunquam cum pluuia decidunt. Non decide-
 re semper, quia locus versus terram ipsis sit sursum. Pro-
 inde non descendere, nisi cum à tempestate vi abripi-
 antur. Semen etiam, ex quo ranæ virides, paruulæ, ar-
 boribus & folijs insidentes, quas aliqui Rubetas nomi-
 nant, nascuntur, de cœlestibus illis ranis defluere exi-
 stimat. Sed nimis procul à proposito abeo. Pluuia, in-
 quit, nil est aliud, quàm sal resolutus, sulphur & Mer-
 curius in naturam pluuialem sub primam separationẽ
 discreti. (Per separationẽ primam intelligit creationẽ,

*Stellæ quæ
 dam ferrũ
 ad se attra-
 hunt eõq;
 fruuntur.*

*Pennates Su-
 peri qui a-
 pud Para-
 celsum.*

*Ortus ranã
 rũ, quæ cũ
 pluuia deci-
 dunt.*

*Pluuia quid
 Paracelso.*

quàm in hoc libro & ad Athen. secretionem esse scribit.) Non concedit pluuiam generari per eleuationem aquæ aut vaporum rursus ad terram defluentium: sed à certis stellis ita gigni contendit, quomodo fructus à suis quique arboribus produci cernimus. Harum stellarum infinitam existere multitudinem; ac per omnes regiones distributas esse ait. Generationis modus talis est. Stellæ pluuiæ velut ollæ quædam sunt, continentes in se materiam pluuialem (scilicet sale, sulfur, & hydrargyrum) in creatione mundi (quam separationem ab eo vocari sæpè nobis est dictum) ad hoc destinatam: erudam adhuc, & certis temporum interuallis concoquendam: quomodo materia in plantis pro fructuum generatione definito temporis interuallo præparatur & concoquitur. Cùm paroxysmus ætherius, inquit, appropinquat; & autumnus adest; atque matura debet esse pluuiæ, incipiunt Vulcanus, Iliaster, & Archeus in stella, sicut in ollâ materiam præparare ac dispensare. Tempore concoctionis peracto prodeunt primum nubes; sicut in arboribus flores, quæ pro natura stellarum atque materię copia augentur citò, tardè, multum, parum. Antè omnia enim prodit fumus ætherius, qui, vt à nostro fumo discernatur, nubes appellatur. Hic fumus aqua exstans nondum perfecta cum excessit: ex stella, subidet in aerem terram versus, ibique suspensus hæret, dum instar tartari in humore vel cellâ subterranea liquefiat ab aere frigidiore. Durant autem pluuiæ hora vna, duabus, pluribus, imò diebus, septimanis, mensibus, pro varietate stellarum, in quibus coquantur. Sæpè cum pluuiæ venti erumpunt, cum Vulcanus à sale & hydrargyro per coctionem impetum non abstulit. Vbi materiam omnem effudit, nouæ collectionem expectat. Quòd manè aut vesperi cœlum rubet ex eo nascitur, quod stellæ sale, sulphur, Mercurium, crassiores euomunt.

Modus generationis pluuiæ apud Paracelsum.

Nubes quid unde et quomodo generetur Paracelso.

Causa rubedinis cœli vesperine aut matutine.

munt instar nubis: tamen si non sit nubes, sed spuma & vapor variè coloratus. Ruber color à sulfure & Mercurio: cæruleus, violatæus, flauus, à salè pronenit. Hæc & his similia de pluriæ ortu, causis, & natura à Paracelso in suis Meteor. referuntur. E R. Quis ad portentosa ista deliria respondeat? Stellarum diuersitatem, quod ad facultates attinet, multi Philosophi concesserunt, rationibus moti neq; optimis neq; probabilissimis. At nulli desipuerunt hæctenus, vt respondere eas putarent oportere naturalium rerû varietati, quam hîc esse certimus propter materiæ mutabilitatem. Haud scio an quisquã existimarit in cælo stellam inueniri, quæ propria quadam virtute ferrum instar Magnētis ad se attraheret: attractum cōminueret seu abraderet: rasum liquefaceret: æruginemq; ab eo seclusam nobis redderet. Quòd animalia dicit in firmamento viuere cum ratione carentia, tum ratione prædita, (Pennates ab eo sunt vocata.) quibus munus fabricandi pluias, ventos, fulmina, fulgura, demandat, non eget refutatione aliqua. Solum dicam, profanum nebulonem eadem se-
 re pagina dubitare num Christus fulminum varietatem efficiat, an superi illi Pennates, an diabolus. Huc tamē propendere se ait, Christum eiaculari fulmina: sed ea & præparari & dirigi ad certa loca à pennatibus. Ratione mouetur ista, quòd Christus ad iudiciũ venturus sit instar fulminis. Idem enim putat impius Asinus fulgur & fulmen significare. Negat sidera de terra & aqua attrahere, atque interim asseuerat non tantum vapores & aquam; verum etiam ferrum & lapides ab eis sursum tolli. F V R. Verum hoc est: sed descendere iterum negat. Etenim sublato in cælum vapores consumi & dissipari putat. E R A S T. Negat virtute tractorice prædita sidera: deinde habere ipsa potentiam hanc concedit: sed ex attractis aquis & vaporibus.

Incredibili
 Paracelsi
 si blasphemiam.

Quomodo
 sibi consuet
 Paracelsi in

bus pluuiam fieri negat. Errat autem grauius, dum absumi & prorsus consumi, seu ad nihilum reduci affirmat. In lib. quodam de morbo Comitiali, de cæcis tempestatibus loquens ita scribit. Harum materia non suscitantur in superiore cælo: unde est, quod in eis fumus quidam de terra tollitur, ex quo tempestas postmodum nascitur. Cælum superius incendit materia, hanc suppeditat cælum inferius, siue terra. Commemoratio hæc ob id, vt, quam uerè toties dixerim ipsum sibi nunquam cõstare, clarius perspicias. Quam verò est ab omni tum sensu tum ratione alienum, quod sic ait, stellas gignere pluuias, quomodo arbores & plântæ proferunt flores & fructus? Si subtraxeris plantis nutrimentum ex quo transmutato generant semina fructusq; suos, mox videbis, opinor, quam diu sint paritura. Qua igitur ex materia generant stellæ pluuias, nives, grandines, fulgura, fulmina, ventos, si non nutriuntur? Quomodo non iam clim in has res absumptæ locum aliud reponunt? F V R N. Erras cum sidera non nutriri putas. Etenim Paracelsus in eodem hoc libro nutriri & excrementa generare constanter affirmat. Sic enim capite 10. scribit: Aduertite hoc insuper, stellas se purgare tum æstiuas tum hyemales, non per fulgura, sed per corpora, quæ excernuntur in firmamento: quod suum est elementum, à quo sustentantur. Nihil enim est creatum, quod non egeat quotidiano cibo, instar hominis. Ex quo consequitur, ea ex elemento suo edere cibum uel capere. Iam quod cibo & potu seruat, excrementa quoq; gignit. Aluntur autem igne solo: sicut homo terra, ex qua natus est. Ex igne igitur essentiam suam extrahunt: sicut homo carnem & sanguinem ex terra sumit. Quod transmu-

Sidera nutruntur & excrementa generant.

Quod sit alimentum stellarum.

transmutari in essentiam nequit, excrementum fit. Hæc ille. Fortasse stellæ quædam ob id ferrum ad se pertrahunt, vt ex eo repurgato & colliquato nutrian- tur. Quo dato, non poterimus non dare alterum quo- que, ali scilicet aliquas putridis lignis & similibus alijs, quæ ab eis allici asserit. Quid si ob eam causam luce- re aliquas putarit, quia ex putridis & splendenti- bus rebus pastæ sint? Notandum porrò est, quod res omnes creatas nutriri scribit. Si de propriè vocata *Nō omnia* nutritione accipias dictum, non est cur refutare *creata nu-* *triantur* *uerè.* ner. sic enim sola viuentia nutriri constat. Si aliter in- telligas, ne sic quidem aliud pro refellenda sententia dixerò, quàm eum & flagitiosè nominibus abuti, & quod vult non obtinere. Non enim est necesse, vt quo- modolibet nutrita excrementa pariant: quæ ab illis tantum gignuntur necessariò, quæ alimenti substan- tiam mutant. Sidera non ali propriè, per se notum *Sidera non* *nutriuntur* est. Iam si nutriuntur Sidera, id est, nutrimento re- *nutriuntur* *ferunt* *quod* *effluxit*, quomodo extabescere pos- *ferunt* *quod* *effluxit* sunt alia hyeme, alia æstate? Nam instar plantarum *ferunt* *quod* *effluxit* exarescere rursusque vegetiora reddi scribit. Nisi ex *ferunt* *quod* *effluxit* eo accidat, quod alio tempore largius alio parcius *ferunt* *quod* *effluxit* alimentum terra suppeditat: nil habeo quod respon- *ferunt* *quod* *effluxit* deam. Sed tædet me ineptias has mouere. Sui sumi- *ferunt* *quod* *effluxit* limus est, cum hîc asserit stellæ igne ali. Nam ali- *ferunt* *quod* *effluxit* bi fumo quodam, & alio rursus loco vaporibus de *ferunt* *quod* *effluxit* terra sublatis nutriti scribit. Ad illud porrò quid dice- *ferunt* *quod* *effluxit* mos, quòd adeo confidenter asserit pluuias ex eleuatis *ferunt* *quod* *effluxit* de terra vaporibus non generari? Sufficiunt, arbitror, *ferunt* *quod* *effluxit* quæ supra diximus. Vbi sensus, ratio, cruditorum con- *ferunt* *quod* *effluxit* sensus, Deus ipse in verbo suo, simul conspirant & *ferunt* *quod* *effluxit* consonant, iusta & facilis est aduersariæ sententiæ *ferunt* *quod* *effluxit* despectio. Argumento est incredibilis ista auda-

cia, humana pariter & diuina hominem hunc impul-
 fore Cacodæmone ridere conuellerēque voluisse. Si
 neque horrendæ blasphemix, neque inaudita omni-
 bus seculis intemperies, neque incredibiles Chiniaræ,
 neque spurcissima vita, neque incondita & barbara
 oratio abstertere Discipulos ab assensu immanium ho-
 rum mendaciorum potuit, saltem reuocare illud eos
 debuit, quod nunquam sibi constare, vbi que autem
 veritati & pietati aduersari viderunt. FVR. Confuta-
 tionem non quæro, vbi sacrarum literarum consen-
 sum video. Si libet audire, quæ de ventorum genera-
 tione ac fulminis attulit, referam breuiter, vt ad sub-
 terranea ex coelo iterum descendamus. ER. Iam audi-
 uimus quas faciat omnium talium causas. Arramen-

*Venti ac ful-
 minis gene-
 ratio iuxta*

Paracelsi

*Vulcanus
 est ventorū
 coctor, et
 est ipsemet
 ventus.*

recita quæ obseruauisti. FVR. Matrices, ventres, & ve-
 lut cucurbitas seu ollas, in quibus coquantur, facit cer-
 tas stellas. Materiam ponit mistionem salis, sulfuris,
 & hydrargyri ad horum generationem ex rota mate-
 ria mundi separatam, vt ante fuit expositum. Motum
 generationis explicat his verbis. Scitote igneam Vul-
 canum in stellis tria prima suis naturis prædita coque-
 re. Ex his generatur ventus cum suis proprietatibus.
 Et igneus Vulcanus est ipsemet ventus. Nam in tri-
 bus primis consistit. Quod autem ventus hoc modo
 generetur, probat exemplo bullientium. Si aqua, in-
 quit, bulliat, ventum ex se reddit. Quin ab omnibus,
 quæ ebulliunt, siue arida sint siue humida ventum ex-
 pirare cerintis. Aqua ventum exhalat, calidum & hu-
 midum: ebullitio sicca spiritum siccum parit, vt in
 Chemia exercitati norunt. Ex his concludit, nullam
 esse aliam Ventorum originem & causam, quam Vul-
 canum tria prima ad agendum excitantem. Ventos
 porrò à locis, per quæ spirant, aliquid acquirere perti-
 naciter negat: sed calidos esse, frigios, humidos, siccos
 ex

ex propria natura, & ex materia, ex qua nati sunt, conditione. Si auster, inquit, siccus esset instar Boreæ, nulla ei vel ex mari vel ex rebus alijs acquireretur humiditas. Duo sunt quæ mihi admirationem aliquam pariunt. Vnum est, quod probaturus ventum esse corpus, hoc vritur argumento: quod videlicet, omnia à Deo creata, visibilia & inuisibilia, corporata sint. Alterum quòd terræ motum fatetur fieri à vento in terræ meatibus concluso. Etenim in lib. de morbo Comitali prorsus contrarium seriò affirmat, cumque tota Philosophia pugnare ait. Eandem huius & fulminis generationem putat, ex pugna sulfuris & nitri deducens. ER. Ego non miror hoc, cum sibi fœdè vbiq; contradicere, sed miror plurimum, quotiens nō in omnibus paginis se ipsum mendacij accusat & conuicit. Vtrum Deus tantum res corporeas condiderit, aut incorporeas etiam creauerit, disputatione indiget nulla. Quippe ne Cæcæ non quidem temerè ausit negare incorporea & inuisibilia nobis à Deo multa creata fuisse. Ipse namque, cum sit incorporeus & natura sua nobis inuisibilis creatum se nunquam dubitauit, arbitrò. Sed his missis illud notandum est, Discipulos non omnes opinionem eius de ventorum generatione probare. Et licet minus absurdam defendant, æquè tamen falsam adferunt. Laudandi in eo nihilominus videntur, quòd à præceptoris sui placitis recedere ausi sunt. Chemicis (inquit vnus ex discipulis) naturalis ventorum ex eo reppererunt, quòd in æneum globum exitum ex eo spiraculum habentem aquam infuderunt, ignem subiecerunt, & aqua in aerem conuersa violentè per angustum meatum expirare viderunt. Simile quiddam putant hi in terra fieri. Nam aqua subterraneas ab igne in vapores conuersas certis in cavitatibus, quæ orificia angusta obtinuerint, recipi ar-

Deus non creauit corporea duntaxat.

Paracelsi discipulorum de generatione venti sententia.

*Causa terræ
remotus
iuxta quos-
dam Para-
cellicos.*

bitrantur, ex quibus deinde cum violentia & impetu in ventum erumpant. Quinimò terræ motum quoque ab eisdem concitari censent, si exitus vaporibus vel nullus vel non satis amplius pateat: id quod exemplis Chemicis rectè iudicant demonstrari posse. Sed vt in hac re sentiunt non malè, ita in ventorum generatione maxima ex parte decipiuntur. Vt enim ventus aliquis in certo loco sic generetur, non tamen poterit is ad regiones plures & distantes exportari: nec omnibus ventis hæc accommodari potest ratio. Quippe multi ex mari proficiscuntur: plurimi in aeris parte sublimiore videntur ferri, qui terram non admodum radunt. Summa est, quicquid garriant Paracelsici, ventorum generatio vel non est ab hominibus cognita, vel ita generantur, quomodo à Philosophis declaratum fuit. Horum enim sententiæ consentiunt omnia, quæ in hoc mundo acciderè videmus: repugnat nihil. Quod si alijs etiam modis potest status aut Spiritus in loco aliquo excitari, non tamen longius extendi potest. Nos autem de ventis nunc loquimur, non vni alicui loco vernaculis, sed longè lateque spirantibus & loca plurima peruentibus. Omnibus his adde, quod in libro de Præfatio capite quinto scribit, Ventum ex aere calefacto sic generari, quomodo ex aqua in olla, cui subiectus sit ignis, halitus excitari solitus sit. Quæ non ob aliud adduxi, quàm vt videas, quambellè sibi homo vanissimus constet: simulque verum esse perspicias, quod aliquoties iam dixi, nullam ab eo sententiam prolatam esse, quam constanter tenuerit, cuiusque contrariam non aliquando affirmauerit. Quæ præterea de hac re scripsit, non habent opus vel declaratione vel confutatione: cum & à seipsis confutentur, & nec à discipulis omnibus, nec ab alijs vllis recipiantur: imò ab Agricolis.

*Paracel. in
causa ven-
torum, vt
in alijs, in-
cōstans est
& varius.*

colis peritoribus redarguantur. Quoniam si sensibus nostris fidem habemus, vanitatem Paracelsi facile deprehendemus. Principium quo vniuersa eius doctrina de Meteoris nititur, præterquam quod impium est, & cum sacris literis palàm pugnat, tam est insulsum, ineptum, stultum, fatuum, absurdum, ridiculum, falsum, vt sine metu alicuius infamiæ vix aliquis ausit recitare: nedum de eiusdem refutatione coràm doctis agere. Iam enim est dictum valde dubitatum esse à sapientibus, ytrum non sit pro stulto habendus, qui absurda dogmata sollicitè confutare conatur. Quocirca relictis Meteoris ad subterraneorum generationem descendemus. F V R. Patere me, quæso te, vel animi causa recitare, quæ de fulminis ortu causis que attulit. Sunt enim quædam, quæ vel maximè seueris & tristibus risum mouere possint. Nec mirari debes me sensim alium fieri. Tot enim monstramentiarum nunc videre incipio, quot animo comprehendere nunquam potui antea. Quamobrem ridere Magistrum meum vnà tecum cogor. E R. Ideo te audiam patientius fabulas illas narrantem, quia eorum in sequente collatione facienda erit mentio. Deinde, vt, qui Paracelsica phantasmata cognoscere cupient, planius perspiciant, quomodo rorem, pruina, niuem, grandinem, pluuiam, & cætera meteora dixerit fructus esse elementi ignis siue coeli. F V R. Primum dicit fulmina clarè demonstrare, Deum in firmamento posuisse salē, sulfur, & Mercuriū: ex quibus omnia fiant. Deinde stellarum æstiuarum 32. ordines facit: & in portu, id est, in summo collocat fulminum effectores. Materiã facit sulfur subtilissimū & lentissimū, seu maximè coherēs. Nitrū pinguisimū, Mercuriū vtriusque inimicissimū. Modus generationis hic est. Superi magistri (quos Pēnates vocauit.) hanc materiã comportāt in suā

Paracelsi
phantasma
de Meteorum
generatione
absq; metu
infamiæ
vix potest
recitari.

Pēnates ar
chitecti
sunt fulmi-
num.

stellam: & in ea deinde sulfur primum liquant: mox nitrum leuiter calefactum permiscent: ad extremum hydragyrum cum ambobus confundunt. Ex hac materia primum calor exoritur: deinde effundit eam stella in aerem. Sic oritur ante alia nubes: quæ propter loci altitudinem & subtilitatem materiæ vix cerni potest, priusquam descēderit propius. In aere postea densatur & perficitur, (quod in stella fieri nequit.) hoc modo. Postquæ inter se pugnare inceperunt, ebullit nitrū, & in sulfure manere recusat. Iam augentur gradus ignis in aere, pro vt nitrū magis ac magis intumescit. Quoties intratur, massam concutit, aperitur nubes (Quæ nil aliud est, quàm fumus ex illa materia exiens.) & exilit fulgur, radius videlicet ignis ex massa emicans. Aucto calore mercurius tandem & ipse suscitatur. Hoc irritato cōfestim flamma ex massa per omnē nubem perumpit: ac sequitur continuò tonitru: cuius generatio hæc est. Ex contrarietate & mutuo impulsu triū predictorū oritur fragor seu strepitus (ac si hydragyrum infundatur argento,) qui est tonitru. Ad extremū vniuntur in massam vniā, quæ obducitur putamine seu cortice instar oui. Hic cortex, quantò ad maturitatem accedit massā propius, clauditur firmitus. Interim nubes resoluuntur in aquā: quæ cum attingit massam in suo cortice conclusam simile quid accidit, ac si frigida infundatur aeri liquefacto. Rumpitur enim actutum massa & dissilit in omnes partes. Quo frustra abscedunt, totidem tonitrua fiunt: massa autem excussio igne versus terram imperu fertur. Est itaq; fulmen corpus, nil aliud existēs, quàm ignis in massam paruam coactus. ER. Vellem, si possem, quæ dā ad sensum reuocare tollerabilem. Quod de testa dicit, ferri posset, si densam vellet eos intelligere nubē. Et si, quod de inclusa refert massa, nos pateretur accipere de spiritu calido, tenui, & sulfureo. Accenditur hic Spiritus à motu.

Nubes quid
apud Para-
celsum.

Generatio
tonitru a-
pud Para-
celsum.

Fulmē quid

à motu & fuga contrarij, tanto que fertur impetu deorsum. Hanc rem si exprimerè voluit aquæ contactu, non pessimè sensisse, at pessimè locutum esse dicemus. Placet hoc etiam, quod fulmen dicit ignem esse, vel spiritum accensum ex nube ei aculatū asserit. Quanquā hîc, vt in alijs locis, nō sibi fatis constat. Etenim fulmen scribit inueniri frigidum: cuius massa in lapidem concreseat ex sale: principiumque siue semen habeat frigidū. Quomodo ignem esse defendet? Aut quomodo huius testa ab infusa frigida disrumpetur? Coagulari lapidem hunc salis dicit modo à se ipso, modo à spiritu salis coelestis. Nam in lib. de Tartareo lapides ait ex vapore in aërem sublato, & à spiritibus cœli condensato generari. Et hos aliquando in aëre dicit concresecere, vt in loco iam citato, aliquando in ipsis stellis compingi ac perfici, vt in Meteoris. Similia scribit in lib. de Podagr. non de terra sublata in altū fuisse lapides & ferrū, q̄ nonnunquā decidisse legimus. Quanquā verò idem in Meteor. bis affirmavit, non tamen pro more suo, non etiā cōtrarium in eodem asseuerantissimè scripsit: scilicet tam non posse fieri vt in cœlo generentur lapides, quàm impossibile sit in terra cudi fulmina. Scio enim fatale ei fuisse, vt in vera sententia nunquam persisteret. Sic non pudet eum in vno versu contraria scribere. Grando, inquit, non est nix, sed aqua congelata: & nunquam tamen fuit aqua. Quomodo potuit aqua, quæ nunquam fuit, congelari? Displicet maximè, quod nec sensus nec rationis, nec Sacrarum literarum testimonia tanti facit, quanti suos æstimat impetus, vel potius Cacodæmonis afflatus. Non obscure ex citatis ex verbo Dei sententijs colligimus, Deum omnipotentem virtute sua in creatione sic disposuisse, vt ex habitibus de terræ superficie in altum sublatis variæ & admirandæ illæ tot meteorum species orientur. Docent:

Fulmen inuenitur frigidū: quod est lapis.

Generatio lapidum.

Paracels. non pudet in uno versu contraria dicere.

Non est ex-
ror pueri-
lis, pluuiam
uaporibus
ascribere.

idem nos ratio sensusq; nostri. Etenim pars maxima eo-
rum fiunt in nubibus & ex nubibus, aut non sine nubibus:
quas de terræ superficie in altum ascendere scriptura tã explicatè testatur, vt sine impietate dubitare nullus possit. Quòd si aliqua fiunt nullis apparentibus in aere nubibus, ex eo euenire intelligimur, quòd vapores elati pauciores & rariores seu magis dispersi sunt, quã vt perspicì à nobis sic valeant, quomodo in nubem coactos cernimus. Quæ cum sic habeant, quid de discipulis sentiendum sit, vides, qui puerilem errorem esse aiunt talia vaporibus & exhalationibus ascribere. Sanè qui eiusmodi ausu nefario scribere non est veritus, dignus est, qui Paracelsi vocetur & existimetur discipulus: κακοῦ λόγου κακὸν ὄρον. Tantò fuisset auctori obtabilius ac melius puerum hac in parte nobiscum videri potius, quàm Paracelsi spiritu agi, quantò praestabilius est verum mendacio. Videat ne pro sensu puerili animum ipse barbarum & impium ostendet. Quid verò? An puerilis error est, cum id asserimus, quod & verum est, & Deus affirmavit, atque omnes omnium seculorum docti homines certissimis rationibus persuasi crediderunt? Nunc reliqua examinanda forent monstri hominis monstrosa placita de Meteoris: quæ ob id persequi non est animus, quod ex his, quæ exempli gratia proposuimus, perfacile vnusquisque de restantibus iudicium facturum sit. F V R. De subterraneis restant quædam explicatione indigentia. Sunt enim in generatione metallorum & similibus quædam obscura admodum, & non leuiter controuersa, de quibus tuam audire sententiam vehementer aueo. E R A. Scripserunt de subterraneorum ortu & causis post veteres, cum alij quidã, tum nouissimè Georgius Agricola cruditè & perspicuè. Horum commentarios vt euoluas in beo: vt quæ Aurifabricatoribus istis, qui se Philosophos nomi-

Georgius
Agricola.

nominant, non temerè fidem habeas moneo. Quod vt rectius possis facere, legam tibi, quæ ante aliquot annos de hac re meditatus fui. Et si autem, quæ tum agebam, huc omnia non pertinent, non sunt tamē ab instituto nostro prorsus aliena. F V R. Oro te plurimum, vt mihi ea recites: sed vt lectione hac ad finem collationis huius reiecta, nunc pergas ad reliqua. ER. Sic faciam. F VR. Ergo de lapidum generatiōe quid sentis? ER. Quòd docti omnes sentiunt. Cū Paracelsō ideo non facio, quod nec veri aliquid de hac re attulit, nec sententiam vllam constanter tenuit. In hoc maximè constās fuit, ut daret operam, ne vsquam sibi constaret. Cæterùm cum in disputatione de lapidibus nulla sit vel difficultas vel obsecuritas, Paracelsi opiniones pugnantes paucis perstringam. In lib. cui titulum fecit, Vexationum, scribit Metal la sub terra delitescantia in naturales & veros lapides permutari. In eodem ait: Lapidēs terrenos à sideribus originem ducere, quod eorū sint carbones, cineres, excrementa, & purgamenta: imò globum terrę totum nil aliud esse, quàm excretam, fractam, collapsam, tritā, iterumq; colliquatam massam lapideā in hoc mediū proiectā. Item, Gemmæ ab hominibus in rudi terra vel saxo inueniuntur, vnde vulgus, qui de omnib. falsas habet opinionēs, putat ibi natas esse, vbi & quomodo inueniuntur, cum è sideribus deriuatæ sint. Idem ferè in Meteor. c. de his verbis. Lapidum (qui cum fulmine deijciuntur) horum generatio est in stellis. Fulmen enim frigidum nihil est aliud, quàm durum fabulum instar lapidum aliorum. Jam si cœli natura in fulmine frigidus lapidem generat, fieri etiam potest, vt sine fulmine tales lapides decidant in terram. Hæc sub finem eius libri, cum non multò prius expressè cōtrariū scripsisset, sicut paulò antè, cū ne frigidus fulmine ageremus, monuī: in quo loco quædam alia ad lapidum generatiōem spectantia diximus.

De lapidū generatiōe.

Metalla permutantur in lapides. Lapidēs sūt excrementa siderum.

Gemmæ è cœlo delabuntur.

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

In lib. de Podagr. ex Solis lumine concrefcere ait. Aqua,
 » inquit, est aqua, nec habet corpus aliud, sicut nec plu-
 » uia. At ex Elemento, quod in ea inest, fit corpus: metal-
 » lum, lapis. Sic etiam in astro ignis. Sol præter splendo-
 » rem siccum nihil habet, qui nõ est corpus: nec in se cor-
 » pus habet à nobis perceptibile: licet ex eo corpus vide-
 » mus nasci. Vnde lapides ex cœlo cadentes? Non tollun-
 » tur sanè de terra, vt in cœlo perficiantur. Quicquid hoc
 » est, nihil est. Mare & terra sua seruant generata: nec ex
 » his aliud fit, quàm quod illa ex eis faciunt. Si decident,
 » lapides, ferrum, &c. vel ex Sole, vel ex Planeta decident,
 » qui in se generat: in quo etiam insunt, vt eorũ proprie-
 » tas declarat. Primùm dicit metalla & lapides ex aqua gi-
 » gni: mox ex Solis lumine nasci ait. Quid ad hæc monstra
 » dicemus? Ad Athen. Lapidem, inquit, quos nos habemus
 » perinde reperiuntur in alijs Elementis atque hic: tamen
 » si non sunt lapides nostris forma similes, sed suam ob-
 » tinuerunt formam. F. V. R. Si, quos nos habemus, ij etiam
 » in alijs Elementis inueniuntur, quomodo formis, disse-
 » runt? Nisi per formam intelligat figuram, a se simile ali-
 » quod accidens, nunquam ijdem fuerint cum lapidibus, sic
 » quos nos habemus. E. R. A. Ego contradictionibus sic
 » me assuefeci, vt ab eis non multum commouear. Hanc
 » ob causam non semper indico. In primo ad Athen. text.
 » 15. manifestè affirmat ex terra generatos esse lapides, me-
 » talli, metallici, ligni, & huius farinae alia. Idem in fine
 » horum librorum affirmat his verbis. (Quæ non multò
 » antè citauimus.) Propter hanc causam, quia scilicet res
 » corporeas & incorporeas edere bibereq; opus habet,
 » lapides ex terra oriuntur: sed ex sua nature familiari ha-
 » bitu. Tale quid in secundo Archid. affirmat, dicens. Ele-
 » menta corporum multitudinem & paucitatem sumunt
 » ex substantia: sicut lignum plus in se habet ignis, quàm
 » plantæ. Sic lapides amplius in se habet siccitatis & terre,
 » quàm

Corporeas
 incorporeas
 edere ac bi-
 bere oportet.

quàm resina. Si ergo plus est in lapidibus terræ, quàm in resinis ex arboribus exsulantibus (quas ex terra nasci confitetur) non minus terræ suam originem acceptam ferent lapides. Hoc apud Paracelsum eiusq; discipulos, qui sibi videntur plus alijs in doctrina Magistri proficisse, axiomatis loco habetur: Res quaslibet ex vnico Elemento generari tum conseruari. In 3. ad Athen. fabricat lapides ex fumo quodã, quẽ ipse appellauit Enur. Vbiq; aliã constanter affirmat, Lapidem & metallum ex aqua cõferi. Et quanquã aliquando scribit elementum egere aliorum opera ad sui fructumq; suorũ sustentationem, frequenter tamen cõtrarium quoq; pro more suo affirmat: Vnumquodq; elementum sibi sufficere: opesq; aliena minimè indigere. Quæ hinc verborum, sententiarum ac rerum pugna? Pugnant aduersus hæc omnia quidam ex discipulis, lapides obscuros ex vapore aquæ & terræ impuriore fabricantibus: quorum sententia minus abest à veritate, quàm Paracelsi. Sanè audet is scribere, quãlibet rem per corruptionem in elementum illud resolui, ex quo compacta fuerit prius. Cogitur ergo cõfiteri, si tueri constanter hypothesim volet, saxa & lapides in aquam conuerti. At hoc tam est falsum & ab omni veritate remotum, quàm illa sunt, quod videlicet in stellis, vt in ollis, coquantur pluuia, niues, grandines, aliaq; talia: & quod lapides atq; ferrum ex Solis lumine concresecant. Non vereor inertissimos & imperitissimos appellare, quicunq; talibus nugis fidem habent. Quis potest nescire saxa plurima ab igne nullo eliquari, sed in puluerem & cineres tantummodo dissolui? Quod quidam lapides fundi ab igne possint, non nescimus. In quibus si dicat plusculum aquæ contineri, quàm pro partium cohesionem opus fuerat, eiusq; ratione instar metallorum liquari, non repudiabimus eum. Si in aquam dissolui asseret, aut plus in se aquæ quam terræ continere con-

Lapides ex fumo Enur.

Saxa in aquam naturam liter solui oportet, si ex aqua cõcreuerunt.

Lapides multi ab igne non funduntur.

tendat, meritò ipsum explodemus ore, manibus & pedibus. Si idem de illis etiam, qui fundi ab igne nunquam possunt, sed in puluerem duntaxat ab eo resoluntur, affirmet, indignum esse iudicabimus, quo cum de his rebus differamus; vt quorum principia nec dum comprehensa teneat. Quid enim aliud isti sunt lapides, quàm corpora terrea, eousque compacta & indurata, vt nec ab humore solui, nec à calore liquari & emolliri queant? Etenim humidi in eis nihil est relictum, nisi quantum ad partium continuationem necessarium fuit. Quod cum sit tenax & lentum, cum terra probè mistum, ab igne consumi potest: (Hoc factò conuertuntur partes terræ in puluerem.) fluidum effici propter paucitatem, tenacitatem, & mistionem cum terra crassa & sicca non potest. Sed quid ago? Præter animi sententiam decretum que ad confusionem ineptiarum Paracelsi fermè prouectus fuissim. At non est necesse: cum ipse tot absurdis & vix vlli credibilibus contradictionibus plus nimio semetipsum refuter. Non enim fieri potest, vt is de sententia rei alicuius certus sit, quisquis de eadem pugnantibus opinionibus cum in diuersis tum in eisdem locis tradit. Quomodo enim non idem semper affirmet, qui veritatem firmè cognouit? Nullus dicit plumbum esse, quod argētum esse certò nouit. Si non pugnantia tantum, verùm etiam contradictoria, & ab omni hominum sensu atq; opinione remota de re vna eademq; asserat, ne profano quidem haberi poterit, quisquis ista facit. At facere id Paracelsum, nullus posthac, spero, dubitabit: dummodo examinare placita eius in animum induxerit. Lapidem in aqua generari quosdam non negamus. At ex sola aqua, tanquam ex materia, in quam iterum solui possint, concretos esse, ab id constanter negamus, quod sensus, ratio omniumq; eruditorum consensus

Qui de re eadem pugnantia affirmat, non est certus de sententia.

sensus falsum & eumentum demonstrauerint. Demiror
 non quidem Paracelsum, quem à Cacodæmone demē
 tarum & impulsum talia scripsisse nimis cōstat; sed di-
 scipulos, quod uidelicet non animaduertērūt præaltas
 illas rupes & immania altissimorum mōtium saxa nul-
 la prorsus verisimilitudine ex aqua fabricari. Et cum i-
 guem experiantur aquam, & ex aqua conflata cuncta
 consumere, inq; spiritum cōuertere, lapides autem ab
 eodem quotidie videant in cinerē & calcem, hoc est,
 in terram & puluerem dissolui, in halitum conuertere
 nunquam posse, quis non miretur eos talia laudare &
 probare? Scio ex veteribus quosdam putauisse metal-
 la ex aqua maxima sui parte constare, quia ab igne fun-
 duntur: at ex sola aqua concreta esse nunquā putauē-
 runt. Multo crediderunt minus lapides, quos ignis fun-
 dere nequit, aquæ sobolem esse. FVR. Paracelsus
 quoque terræ in se aliquid tetinere non inficiatur, o-
 pinor. ER. Si seruare vult hypothesim suam, res quas-
 libet ex vnico Elemento natas esse, aliorum non egere,
 velut materia, non poterit se hac ratione extricare. In
 libro 2. ad Athen: quem discipuli mirificè cōmendant,
 (& tantum nō sacris literis æquant) sic scribit: Nō pos-
 sunt coniunctim manere elementa. Etenim res nulla
 composita est, vel ex quatuor, vel ex tribus, vel ex duo-
 bus elementis, sed ex vnico res creatæ omnes constant:
 quæ verba suprâ quoq; recitauimus. Eandem sententi-
 am repetit in eodem lib: textu 4. & 13 atque alibi sexcē-
 ties. FVR. At in compluribus locis illud etiā affirmat,
 quod dixi. ER. Hoc ipsum est, quod toties dico, eum sibi
 nunquam & nusquā constare. Quare lapides sunt, qui-
 cunq; credūt vera esse, quæ de lapidib. Protheo quouis
 mutabilior, & pluuija quauis leuior protulit. Veram de
 lapidum natura differētijs ac speciēbus, singulorū cau-
 sis, ac generatiōis modo, sententiā, poteris legere apud

Georgius
Agricola.
Andr. Ma-
thiolus.
Sabr. Fallo-
pius.

veteres & recētiore. Scripserūt post Albertū elegāter, An-
doctē, copiosē, de hac materia Georgius Agricola, An-
dreas Mathiolus, & nouissimē Gabriel Fallopius. Horū
disputationib. cum neq; addere aliquid neq; lucē maio-
rē adferre possim, ad ipsos te allegabo. Facile pro tuo iu-
dicio intelliges, quid in singulis tanquā verū ample-
ctendū, aut velut falsum prætereundū sit. FVR. Præclare
nunc video incredibiliter absurdā esse Paracelsi & Se-
quacium ipsius sententiā, qua singulis elementis suos
peculiares fructus assignant. Etenim res mundanas oēs
in quatuor classes distribuunt, atq; singulas singulis ele-
mentis tribuunt. Singula namq; ex se parere cōtendūt
fructus suos, vt ab alijs nihil mutuent materię. Sic ignis
siue cœli fructus ex solo igne, vt ex materia nasci aiunt:
idemq; de ceteris affirmant. Non indigent (inqt ad A-
then.) mutua opera: nisi quatenus vnū cōtinet, alia cō-
tinentur. Quod si hæc est mens & sententia eorum, am-
bigi nō potest, quin ita falsa sit, vt falsius nihil facile pos-
sit excogitari. Quoniā firmissimē huc vsq; demonstra-
tum perspicio, non modo cum sensibus nostris, cum ra-
tione, cumq; cruditorū omniū sentētia, sed cum ipsa e-
tiam pietate pugnare quod asserūt. Quomodo namq;
ex igne vel cœlo, vt ex materia, concrefcere: cum vix a-
liud igni sit inimicius? Quod si ex se cœlum tales fru-
ctus gigneret, nutriri quoque oporteret. Iam enim du-
dum generandis tot pluuijs alijsq;ue talibus absum-
ptum fuisset: nisi in abeuntis materię locum alia sub-
inde successisset. Miror plurimum, quoties rem expen-
do diligentius, cur, cum rorem, pruinam, mannam, æ-
ris partus ponant, pluuias, niues, grandines, & similia
pronasci velint ex igne potius, quā ex aere? Sa-
nè quomodo excusam eorum insaniam non repe-
rio, nisi fortē hoc voluerint dicere ab igne & cœlo
hæc

Cœlum fru-
ctus instar
arborū non
fert, cū non
nutriatur.

hæc excitari, vt à causa effectrice: quod Aristoteles quoque probauit. ER. Nō potes hac ratione excusare. Quā enim clarè scribit Paracelsus hæc in ipsis generari stellis, & ex eis tanquam ex olla in aerem effundi terram versus? Nec aliter intellexerunt Discipuli, dum sic scribunt. Et tamē mirabuntur plurimi sidera cœlestia grauida esse, pluuias, vētos, tonitrua, grādines, niues, illinc ad nos demittere: puritate & incorruptibilitate firmamenti persuasi. Et mox rationem reddituri cur à corpore puro tam impuri generētur fructus, ideo fieri putant, quia non respondeant suis exordijs: & quia in peregrinis matricibus deponantur. Idem hoc Paracelsus explicatè sæpius affirmavit: & obscurius tunc indicauit, cum in stellis perfici posse meteora negauit, Aerē veluti cellam & officinam statuit, in qua talia absoluantur. Quam scitè verò sibi constet, frequenter satis audimus. In Meteoris aliquoties affirmat ex fructibus cognosci quid & quale id sit, quod eos protulit: & hoc argumento, quod corpus aliquod produxit, corpus esse probat. Itē n, Omnes fructus, inquit, corpore & Spiritu similes sunt elemēti, ex quo pronati sunt. Statim ab initio ait, Quale hoc est, quod ab alio gignitur, tale quoq; gignens esse oportet: quemadmodū ex flāmula fit flāmula, & ex solano generetur solanū. Quo pacto igitur ex igne vel cœlo, (quod in lib. ad Athen: nil aliud esse dicit, quam exhalationem seu fumū adeo calidū, vt verbis exprimi nullis possit) procreabuntur res adeo inimicę igni? An aqua, nix, grando, in igne inest? Sanè in esse oportet, si ex eo generantur. Quippe in libro de Morb: inuisibil. hoc argumento constanter, imò pertinaciter, contendit ex humoribus neq; calculos, neq; sabulum, arenasuè gigni, quia in humoribus non insunt. Nihil autem, inquit, ex aliquo fit, nisi prius in eodem illo insit. Ex elemento ignis, inquit alicubi, calor &

Ex quo gignitur ali-
quid simile
oportet esse
genito.

Cœlum nil
est aliud
qua fumus
feruens.

frigus, calida & nix prodeūt. Et ad Athen: Non quia res quæpiam frigida est, à frigido ortum habuit: cum ab igne frigida complura originem traxerint. Quicquid enim crescit ab ignis Elemēto nascitur. Rationem si postules, hanc tibi reddet, elementa plurimas in se multiplicesq; habere qualitates. Sed ne hinc quidē sui dissimilis est. Nam aliquando ignem vel coelū calidum & sic cum duntaxat esse ait. Huc illud etiam pertinet, quod constare vnumquodq; ijs asserunt, in quæ dissolui potest iam pollicentur nobis rerum quarumlibet in quatuor distincta elementa solutionem. Non igitur ex vniuerso facta res vlla fuit. Ceterū quia ineptire cœpi incredibiles ineptias recitando, locum ex 2. ad Athen: totum adscribam. Haud ita est, ideo rem quæpiam, quia frigida est, à frigidis elementis natam, sed à calidis: & ex ignis elemēto hinc multæ existūt res frigidae. Quicquid enim crescit, ex igne est, in alia tamen forma. Quod fixum seu concretum est, ex elemento terræ est: & quod nutritur ex elemento aeris: quod autē corrumpitur, ex aqua conflatum est. Nam crescere ad solum ignem pertinet: qui cum desit res crescit nulla. Quod si terræ elementum non esset, nullus esset incrementi finis. Quippe si potest deficiente aere: cum ex aere solo res cunctæ alantur. Sed nec rumpetur (aut corrumpetur) aliquid, si aquæ deficeret elementum. Quoniam aquæ causa siue per aquam extinguntur inque nihilum reducuntur vniuersa. (Simile quiddam in libro de Insania videtur dicere voluisse, cum rationis nostræ corruptorem facit solum ignem: & quod corrumpitur solum aquam esse ait. Nam intellectum nostrum solum tenuati vaporis. (Postmodum text. decimo. Quam verum est, inquit, reliqua tria elementa nobis seruire

Paracelsi
verba de e-
lementorū
officijs plus
quam mon-
stroja.

similiter
dicitur
in libro

de Insania
videtur
dicere

seruire pro alimento. Semper enim tria seruiunt quarto, & habitantibus in eo. Si vera sunt hæc, impossibile est alterum illud, nempe, res omnes ex vnico constitutas esse elemento. Etenim viuientia omnia crescunt: & proinde ignem in se habent: nutriuntur, ideoque aerem continent: desinunt augeri ac terminatam habent magnitudinem, atque ob id terram obtinent: corumpuntur denique, eaque de causa aquam insuper sortita sunt. Et cum Paracelso viuant & edant omnia etiam elementa (tametsi alibi corpora visibilia mortua & ociosa ponat cum suo grege, vt perpetuò à se ipso distideat.) omnia vnà cum elementis composita fuerint ex quatuor elementis. Circa fin. lib. ad Athen. ipsum crescere tribuit fumo ex ebullitione terre eleuato. Fumus, inquit, semper ascendit ac tumefacit seu distendit. Quoadiu res bullit, tamdiu etiam crescit, cū desijt ebullire, cessat etiam fumare: quo tempore finitur coagulatione & cumentum. Hic cessationis incrementi causam facit ebullitionis cessationem, cum paulò ante terram hoc rebus præstare statuisset. Ad extremum illud etiam hic referam, quod in Astron. magna res ex nullis elementis creat: quam eius fatuam opinionem Ideæ author præ cæteris arripuit, amplificauit, ornauit, inculcauit. Omnia seorsum creata sunt, inquit, qualia esse debent. Id si est, quid mater eis vel dare vel adimere potest? Nihil. Infans nec ex matre nec ex patre est, sed ex semine creatus: etsi iuxta naturæ ordinem concipi ac generari necesse habeat. Hac ratione ex terra plurima nascuntur temperamento & qualitibus dissimilia: vnum quodque è suo semine, à quo proprietatem suam accipit, non à matre. Hoc tantum à matre habent, quòd terra sunt, & in terram iterum soluntur: præterea de terra nihil obtinent. Sic que ex aqua cõcrescunt, nihil aquæ retinent, præter quàm quod tandè

Ipsius cumentis rerū causa que sit iuxta Paracelsum.

Res ex nullis elementis fiunt.

aqua rursus fiunt, sicut prius fuerant. In his verbis con-
tendit res neq; ex vno neq; ex pluribus elementis fieri,
sed de principio creatas esse tales, quales existunt. Et
vix dixit ex matre nihil eas accipere, cum ex semine
conflari enasciq; mox affirmat. Quis semen ex sangui-
ne animalis gigni nescit? Neq; multò post è terra acci-
pere ait res de terra natas, vt in terrã iterum soluantur.
Quæ monstra sunt hæc plus quam Turcicam spirantia
impietatem? Non sunt de principio creata indiuidua,
quæ nunc nascuntur. Nec minus vertuntur in terram
semina tum animalium tum plantarum, quàm anima-
lia & plãtã. Terra igitur constant ipsa quoq; Quis post
natos homines portentosiores sententias & contradi-
ctiones monstrosiores vel vidit vel audiuit? FVR. Satis,
imò nimis multa de his strumis dicta sunt. Illud nunc
breuiter consideremus, quod elementa, lapides, metal-
la, (paulò post, puto pluuias, niues atq; alia talia coniu-
gent.) viuere non minus dicunt, quàm plantas atque
animalia. Riderem hoc, nisi alios etiam talia defende-
re animaduertissem. De recentioribus loquor, vt Car-
dano. Democriti namq; & sequacium opinio vnã cum
hypothesibus suis iam olim explosa fuit. Posuit enim
hic omnem motum ab anima esse: hancque ignem &
calorem putauit siue atomos rotundas. Idem de Em-
pedoclis, Thaletis, Diogenis, Heracliti, quorum in 1. de
Anima meminit Aristot. sententia iudicandum est. In eo-
dem censu Hippocrates collocandus, cū aliud nihil esse
animã dixit, quã cœleste calidũ: de qua re suprã multis
egimus. Horũ dico meritò ridemus opiniões, q̃a ratio-
nes sententiæ suæ vel nullas, vel friuolas & putidulas ha-
buère. At Cardanus visus est q̃busdã partes suas nõ cõ-
tēendis argumētis tueri: quæ mihi à te dissolui velim.
ER. Petis à me frustra. Nolo te hîc detinere lōgius, p̃pte
rea quod ijs, quæ aduersus stolidũ Cardani somniũ artu-
lère

De vita la-
pidũ & me-
tallorum.

tere Jul. Cæsar Scaliger, Exercit. 101 & 102. & Gabriel Fallopius in tractatu de Metal. & fossilibus, nihil addere possum. FVR. Ergo ne ad Paracelsi quidem eiusque discipulorum argumenta, quibus animam & vitam dant lapidibus ac metallis, respondebis? ERAS T. Si respondendum putas, recita. FVR. Illud omitto volens & sciens, quod ad Athen. ait, Elementum nil aliud esse, quàm animam: quodq; anima elementum sit omnium creaturarum. Quippe dicit solùm, rationem adducit nullam. Adde quod paulò prius dixerat, primam elementorum materiã vitam esse omnium creaturarum: vt vel animam & materiam pudendo errore putarit idẽ aliquid esse, vel amens fuerit, ac quid scriberet planè nesciuerit. In lib. de Med. cœlesti (rectius dixerò, Tartarea.) hæc legi: Nullus ostendere valet metalla vita destitui, cum ipsorũ oleum, sal, sulfur, Quinta essentia, remedia sint præ alijs ad instaurãdas vires præstantissima. Nisi viuerent, quo pacto morbos depellerent? De Caduco matricis videtur corpora omnia mortalia facere: ex quo sequitur omnia viuere. Solis lumen inquit, est corpus. lux quoq; est corpus. At corpora hæc non sunt tactilia, & tamen sunt corporata. Nihil enim est corruptioni subiectum vel mortale, quod corpore caret. Quoniam in solo corpore mors inest. Lumen & lucẽ, (quæ ratio in alijs etiam qualitibus locũ habet) ideo corrumpi existimat, quia corpora sint. Nam quod corpus nõ sit, ne corruptibile quidẽ opinatur. Cũ ergo corpora omnia videamus corrũpi, quod ipse vocat mortalia, omnia quoq; viuere oportet. In quo enim mors est, in eodẽ vitam fuisse certũ est. Quanquã alibi corpora semper vbiq; & omnia statuit mortua. In lib. de Modõ pharmacãdi, Lapidès, inquit, edunt ac viuunt. Excrementum eorum est muscus. Ventriculũ suum habent extrã se. Adamas aere sicco alitur: excrementumq; eius aerũ

Elementum est anima, & vita rerum.

Prima elementorum materia est vita.

Rationes probantes Metalla & lapides viuere.

Mirabilia de vita lapidum.

*Cibi omnes
uiuunt.*

est: quemadmodum aliorum quorundam. Item cibos omnes viuere asserit, hoc argumento, quod non foetet. Quod ergo non uiuit, foetet. Et quicquid grauiter olet ac foetidum est, vita caret. His igitur argumentis subnixus (cætera iam non occurrunt) affirmât lapides aliaque corpora viuere. Quæ præbent ex se oleum, sallem, sulfur, Quintam essentiam, pro debellandis morbis in instaurandis viribus efficacia, uiuunt. Item, quæ moriuntur seu intereunt, uiuunt. Item, Quæ edunt siue aluntur, uiuunt. At lapides edunt, & excrementa sua excernunt. Item, Quæ foetore carent alimenta uiuunt.

» ER. Addam ego his, quæ discipuli adferunt. Quod à uiuente producitur, scribit quidam, uiuit. At quicquid fit, à vita mundi producitur. Nihil enim generat, nisi uiuens animamque habens, tamen si aliud sit vita, & aliud sit anima. Est autem vita, ignis in humido suo radicali motum naturalem excitans: quem ali oportet, ne dissipetur. Sicut vita sine alimento perdurare nequit, ita nec anima sine aere: cum ex his utraque naturaliter sustentetur. Qui elementa uitam animamque habere inficiatur, generationem rerum conatur. Nisi enim materia & forma uiuerent, in cassum laboraret natura (quæ non alibi, quam in elementis tum superioribus tum inferioribus reperitur) cui simul cum illis data est à Deo vita, separatim nulli. Hic sic potestis, lapides & metalla uiuere probant. Magnetis actio, est actio uitæ. In cote & ferro ignis est: cum absque illis uix ignem haberemus. Ignis autem est uita. Hematites sanguinem sistit. Carbunculus noctu lucet: Gagates attrahit paleas: eiusque oleum, & fumus Dæmones fugant: Ergo uiuunt. Elementa uiuunt, ergo & ex his composita. Ex metallicis aquæ parantur metalla & lapides in aquam resoluentia: Ergo uiuunt. Cælum uiuit: nec præter uitam aliud reb. infundit. Quod agit, uiuit. Breuiter, Quæcumque naturaliter

naturaliter habent, viuunt: quæ aut contra naturam affecta sunt, mortua sunt: vt partes de suo toto auulsæ. Sed audi quæso alios illos, qui impudenti animo & planè barbaro supercilio omnes omnium ætatium doctos homines præ se continere, & velut ex alto despiciere audet. His ego, (qui sibi mirificè placere feruntur, & ante annum ætatis trigessimum talia fuerint ausi,) opto, vt cum ætate puertiores fiant, cum impudētiores effici nequeant. Mineralia viuere hi dicunt, quæ corporum compedibus implicata, vitales actiones deprimere non possint, priusquam in actum reducantur. Vitæ interim manifesta indicia fossoribus sæpè demonstrauisse aiunt: & quæ ea sint explicat his verbis. Crevit enim, maturitatis tempora habet, nutriuntur, excrementa pariunt: quæ potentibus paroxysmis sæpe reijciunt, magno metallicorum pauore: alia paulatim in superficie relinquunt. Et quid verbis opus est? Quæcumque saporum & odorum valida facultate prædita sunt, ea quis mortua pronuntiabit? Vitarum discrimina sunt & gradus: nec omnia manifestè viuunt. Quod si Philosophis credimus, quæ manifesta vita fruuntur, ex eis componi videbimus, quæ occultè quondam vixerunt. Itæ, fructuum digestiones, maturitates, partus, ortuum & occasuum testes, vitæque sunt munera. Quæ cum sidera demonstrant, non sunt mortua corpora, vt vulgus arbitratur. Etenim pluuies, ventis, niuibus, grandine grauida sunt, easque fruges nobis de cælo demittunt. Eadem verbis totidem fermè repetita inuenies cap. 8. Cum crescentia & ad maturitatem quandam certis temporum interuallis tendentia, orientia, occidentia, fructus suos producetia, alimentum transmutantia, excrementaque reijcientia viuere ait. Idem dicit cum illis, quæ in 2. & 3. argumento Paracelsus attulit. Sic quando viuere scribit, quæ ex occultè viuentibus conflata sunt, cum altero illo ex eodem grege consentit. Quando saporum & odorum valida facultate

vitæ manifestæ in metallicis, quæ sint.

Sidera uiuunt.

tate prædita mortua negat: id affirmat, quod in primo argumento Paracelsus, & alter ille. fermè in omnibus asseruit. Omnia enim hac ratiocinatione nituntur: Omnis actio à vita proficiscitur. Ergo quæcunq; manifesta virtute agendi ornata sunt, vita instructa sunt. Ventos, pluias, niues, grandines, &c. non ex stellis enasci, sed ex halationum de terra & aqua ascendentium partus atque soboles esse abundè suprà demonstratum, diuinoque testimonio comprobatum fuit. Nec absq; immanni scelere contradicere veritati ac sententiæ à nobis expositæ quisquam poterit. Et si igitur cœlestia sidera, vt efficientes causæ ad horum generationem concurrūt, non tamen huiusmodi ex se pariunt. Quamobrem putridum, falsum, adeoq; impium est hoc argumentum: pluiuæ, niues, & tempestates certis definitis temporibus in cœlo & stellis generantur, coquuntur, maturantur, effunduntur. Ergo sidera viuunt. Planè mentita sunt omnia. Sidera (in primis Solem atq; Lunam) creata scimus à Deo, vt diē, noctem, æstatem, hyemē, aliaque tēpora distinguant, acris mutationes, quas experimur, adferāt, & hac ratione rerum omnium ortus, incrementa, alterationes, coctiones, maturaciones, decrementa, & interit moderētur: animata ob id esse. Spiritus Paracelsi nunquā probabit. Perit simul, instar fumi in aerē dispersi, argumentū, quo monstrare se putāt vitā inesse rebus omnibus, quæcunq; ordinatè fiunt & intereūt. Etenim ordinatè fiunt, q̄ tū ab animatis, tū ab inanimatis rebus proficiscuntur, quæ ob id vita prædita nō sunt. Quis negat vrinas, stercora, sudores, mucos, saliuā, certis stas que tēporib. generari, maturari, corrūpi? Atq; animata qui hæc putat, anima ipsè caret. Nō igitur anima prædita esse oportet omnia, quæcūq; ab animata re. pfecta generata uē sunt. Sed nec ab inanimatis orta necesse est animata esse, quæcūq; ordine certo fiunt, augētur, intererunt.

*Siderum of-
ficia: quæ
sint.*

*Nec ab ani-
matis: nec
ab inanima-
tis ordinatè
producta
necesse est
uiuere.*

reunt. An non statis temporibus dies, nox, hyems, æstas, redeunt & abeunt? Animata porrò hæc tēpora esse soli illi fortassè opinabuntur, qui qualitates & lumina corpora esse stolidè credunt, & improbè scribunt. Vix putò hæcenus eos insanire, vt etiã pluuiæ, rori, grandini, ventis, nubibus, vitam largiantur. At hæc digestis quibusdã temporib. generantur, augentur, maturantur, perficiuntur, iterumq; dissoluuntur. Non ergo ex eo, quod aliqd ordinatè fit, ostendi potest, vitam inesse, vel ei quod fit, vel ei à quo efficitur. Quenam ista est hominum demētia, vt res animatas solas ordinatè fieri & interire arbitrentur, inanimatas iussui diuinò minus obtemperare putent? Non minus (imò fortassè magis,) hæc quàm illæ ordinatæ sunt. Si animæ ordinis in hoc mundo causæ duntaxat essent, atque ab eis omnis ordo maneret, tantum in animatis ordo quærendus esset. Iam cum rebus omnibus ordinem præfixerit Deus, atque animatæ eandem ob causam ordinatè agāt, propter quam inanimata debito sibi tempore oriuntur & occidūt, nempe præiussu Dei, & vim à Creatore insitam, perperam ex his vita & anima inducitur. Et non leuis est impietas, putare, Deum non voluisse res inanimatas ortus, augmenti, status, declinationis, maturitatis, senij, corruptionis, cetera tēpora, loca, causas habere. Et quid aliud est Natura, quàm iussus Dei, quo rerum series, effectiones, coniunctiones, separationes, mutationes alie omnes, ritè atque ordine perficiuntur? An in solis inanimatis rebus est Natura? Nullus tam fuit amens & vecors, qui non aliud animam putauerit esse à Natura. Qua igitur ratione profani isti ex ordinato rerum ortu, incremento, interitu, animam inesse omnibus concludere audent? Illud autem quis non rideat, in tantis Philosophis, quod valida odoris ac saporis facultate prædita mortua negant? Non intelligunt, puto, quàm

Nō sole res animatæ ordinatè agūt & fiunt.

Impium est rebus inanimatis ordinē negare Natura quid.

Anima & natura differunt.

putidè veritati contradicant: imò quàm ineptè Præceptorem atque alterum illum condiscipulum suum oppugnent. Sanè in stercoribus, rebus putrefactis plurimis, herbis que aridis quibusdam, radicibus, lignis, seminibus, quæ isti viuere nequaquam concedunt, odorum & saporum valida est facultas: imò sæpenumero vtraque hæc validiora sunt in his, quàm in viuentibus & virescentibus adhuc plantis. Quis nescit res multas vitas & assatas, aut aliter vi ignis permutatas sapes atque odores validissimos acquirere, quales illis naturaliter habentibus non insunt? At talia qui mortua vitæque ex vitarum ponunt gradus. At vita, vel Paracelsi teste, est absque anima. Quare animarum plures cogimur statuere species, quàm vlli homines tot iam seculis statuerint. Etenim præter Vegetatricem, Sentientem, Mouentem, & Rationalem nullam agnoscunt eruditi animarum gradum seu speciem naturalem. At noui Aristarchi ordinem earum liberaliter amplificauerint, speciesque, quot libido iusserit, addiderint. Vitam nutritione propriè dicta definierunt omnes. Est autem hæc suffectio partium deperditarum: siue alimenti transmutati vniõ naturalis. Quæ ergo verè nutriuntur, alimentum ad se attrahunt, intra se concoquunt, concoctum distributumque, particule singule, etiã minimè, transmutant, ac deinde vniunt, vt idem fiat cum eo, cui additum fuit. Hæc est vera nutritionis natura, & nominis huius significatio. Sed noua nunc nobis addiscendam video grammaticam. Quippe vna est (iuxta Paracelsum) in illis etiam, quæ verè non nutriuntur, FVR. Non negant Elementa, Metalla, Succos concretos, Lapides, nutrirî. ER. Scio, sed quàm inscitè nutritionem in his quærant, notum est. Lapidum partes certò certius est, non verè nutrirî: quod ex augmento eorum clarè perspici tur. Quoniam partibus accrescunt partes & super-

*Animarum
species au-
gent Para-
celsi.*

*Nutritio
quid.*

*Viuunt etiã
quæ non nu-
triuur cor-
pora natu-
ralia.*

superadduntur: non autem quæ prius erant, in omnes partes extenduntur propter nutrimentū subingressum & assimilatū. Si nutrirētur verè, excrementū generarēt necessariò: & quidē crassum rudeq; Quam verò ridiculum est, quòd muscum putant excrementū alimenti lapidum? In locò sicco non contrahunt muscum, nec rugosiores tamē fiunt: quod ppter abitū substantiæ vsuvenire oporteret. Quæcunq; enim nutriuntur, ideo nutriuntur, vt, quod dissoluitur ab interno calido, reparatur. Hic calor cum cōtinuè partes aliquas attenuet ac discutiat, mirū si lapides in sicco positi, vbi nutrimentū nullū præstò est, non aliquando rugosi fiant. Non restituitur autem per nutritionē, quod expirauit, quia muscum, id est, excrementū nullū procreant: sine quo vera nutritio esse nequit. Adde quòd calx quoq; musco obducitur. An hæc etiam viuit? Non arbitrò: cum ab igne ex oceiso lapide calcario generata sit. Sic & putria ligna, stercore, excrementa alia, quæ viuere negat Paracelsus, muscum contrahunt. Sed non est opus, vt in hoc & alijs argumentis talibus refutandis laboremus. Quoniam scitissimè, firmissimè, præclarissimeq; confutata iam prius sunt à viris excellentissima doctrina instructissimis, Scaligero & Fallopio aduersus Cardanum disputantibus. Argumenta Cardani hæc sunt. Anima sola miscet ac generat, inquit: Ergo generata & mixta animata sunt omnia. Itē calor cœlestis vnus idemq; omnibus rebus dat vitā. Ergo oēs animatę sunt: tametsi aliæ propius, aliæ longius ab Elementis absint. Idem ferè nostri dicūt, cum vel ignem, vel nescio quem spiritū in res oēs diffusum animam esse aiunt. Tertium est: Anima grauiora fiunt, cum mortua sunt. Idem metallis contingit. Quartum, Metalla truncos, ramos, venas, flores, instar plantarū habent. Ergo similiter viuunt. Quintum, Acerbitas, coctio, maturitas, senium, morbi, mors,

Muscus nō est excrementum lapidū

Argumenta Cardani de vita metallorum.

3
4
5

6 accidit omnibus. Ergo viuunt. Sextum, operatio seu actio omnis est ab anima. Lapidés ergo, cum mirifica o-

7 perentur, viuunt. Septimum, Excisi lapides, nedum in matrice sua hærentes, crescunt & reparantur, vt plantarum partes, chelæ cancrorum, caudæ lacertorum. Er-

8 go similiter animati. Postremum, Nisi viuèrent lapides, gemmæ possent arte fieri. Hæc, inquam, cum eruditè, verè, firmè, perspicuè à prædictis viris demonstratur, insulsa, falsa, impossibilia non debent à me pluribus hîc dilui. Quæ ad institutum nostrum propius spectant, breuiter attingam. Quomodo remedia mortua morbos depellant, cum quærit Paracelsus, clarè demonstrat, se omnis medicinæ quouis asino imperitiorem esse. Etenim non sic profligant pharmaca morbos, quomodo hostè suum eicit homo: sed instrumenta sunt animæ seu Naturæ: quæ morborum est medicatrix. Quocirca tam non est opus pharmacum uicere, quàm non est necessarium malleum aut securim uita præditam esse, vt eis artifex ritè vtatur, vt hîc sufficit artificem rectè habere, ita ibi satis est, Naturam officii facere. Taceo quòd pharmacis rarò vtimur, priusquàm sint trita, cocta, vsta, mista, tusa, exuccata, in pollinem redacta, abluta, distillata, macerata, & denique variè occisa; vt sic loquar. Ad quod illud etiam pertinet, quod, quæ intra corpus sumuntur, rarò agunt, priusquam à calore ventriculi sint alterata, diuisa, soluta, mutata, concocta, & permutata, hoc est, omninò mortua. Cùm deinde infans Tenebrio sola corpora corrumpit, vel morbis cõfitebitur corpora, vel à pharmacis debellari negabit. Vtrunq; absurdè affirmabitur: quãquàm alterum facilius sit admissurus. Et si solum hoc corrupti-
 + tur, quod vitæ particeps fuit, necesse est morbos etiã viuere atq; animatos esse. His similia (& absurdiora etiã) plura consequentur ex monstròsa illa hypothesi. Quid verò

Quomodo
 medicami-
 na pellant
 morbos.

Argumentum
 ad inuicem
 Naturæ
 motus

verò facies, cum lapides edere ac ventriculum extra se habere ait? Vbi ergo os habent, si concoctionis locus est extra ipsos? Aut per quos meatus cibus concoctus penetrat ad intimam substantiæ ita duræ & solidæ? Profectò indigna sunt hæc responsione, indicanda nihilominus videntur, vt incredibilis horum hominum ruditas notior fiat. Nec minus desipit, cum ideo viuere cibos dicit, quia non foetent. Multa namq; viuentia grauissimè olent. Et non pauca putrefacta odorem neque grauem neque iucundum expirant. Quædam mortua & putrefacta suauius olent, ac sapiunt melius. Etenim edendæ nõ sunt res aliquæ priusquam cœperint putrescere. Adde his, quòd plurimi cibi post coctionem ab igne peractam suauitatem odoris acquirunt. Quæ cum mortua esse ipse quoque Paracelsus asserat, quo pacto suis principijs consentaneum defendetur sententia, de qua agimus? Quis ignorat cibos propè omnes tum demum cibos effici conuenientes, postquam per concoctionem, elixationem, assationem, triturationem occisi fuerunt, vt sic loquar? At hi mortui cum sint, minime foetent: falsum igitur est, non foetentes cibos vitæ præditos esse. Alterius illius argumenta misericordia quàm responsione digniora sunt. Nec meliora sunt rurgiduli illius reformatoris. Contendant omnes cum Magistro, operationes ab anima cunctas provenire: corpora autem animæ expertia, ociosa, sterilis, mortua esse: & nihilominus spiritus seu animæ operationes à corporibus tanquam compedibus vinciri & impediri scribunt. An vincire & impedire non est agere? Quàm futile est, quod vitæ argumentum in metallis ponit foetidi ac sepe venenati halitus expiratione: quam in aliquibus metallis fossores experti nõnunquam fuerunt. Quasi verò crepitus emittant aut ructus euomant propter cibum nimium ingestum, & non probe confe-

*Cibi non id-
ed viuunt, quia
non foeteri nt.*

etum. FVR. Legam de his rebus authores à te laudatos
 nec plura hîc requiram. Quare ad generationem pro-
 grediaris licet. Quanquam, si verum fateri me oportet,
 per pauca hîc sint, quæ suspensum teneant. Etenim vel-
 uti per nebulâ veritatem eminens prospicere, nugas quæ
 Paracelsi nefandam tegentes impietate fastidire inci-
 pio. Generationem tum ipse tum discipuli eius putant nil
 aliud esse, quam latentis formæ in materia quapiam ma-
 nifestationem: vel corporum renouationem, vel nouorum
 indiuiduorum suffectionem: vel seminum in elemen-
 torum abyssis latentium fluxus & refluxus, seu progres-
 sus & regressus. Summa est, (si te modo hæc tractantem
 rectè percepisti) quod omnia putant, quæ in dies noua fieri
 nobis videntur, in seminibus, antea delituisse. Et cum in
 seminibus istis suis vitam, potestates alias, essentiam, sci-
 entias, status, dona omnia contineri ac vigere opinen-
 tur, absurdum esse censent generationem definire in
 tatione non entis in ens. Quippe in indiuiduis seu rebus
 sensibilibus, quas generari & corrumpi putamus, & di-
 cimus, mortes, infirmitates, defectus, distantias, imagi-
 nationes, opiniones, motus, turbulenta confusiones:
 denique affectiones omnes non entis deprehendere contra-
 verò in seminibus entis proprietates omnes inueniri.
 Quocirca corruptionem à nobis vocatam reditum quendam
 esse ad ens: generationem autem ab ente, quandam
 discessionem. Etenim dona naturæ omnia, vitam, & sci-
 entiam omnem, in latentibus seminibus immortalia
 esse ac seruari, in progredientibus ad corruptionem acci-
 dere. Itaque inuerti naturæ ordinem, cum generatio dici-
 tur à non ente ad ens processionem esse. Formam cuius-
 iusque rei non ex materiæ potentia educi, sed à non pulu-
 feminibus occultari. Hæc est Paracelsi & discipulorum
 eius de generatione, quantum cognoscere potui, senten-
 tia. ER. Rectè percepisti, quæ de hac re somniantur. Quam
 porro

porro imperitè loquantur de rerum generatione v-
 nusquisq; in Philosophia vel intra modum versatus in-
 telligit. Generationem rerum sic describit Paracelsi
 text, ac si rerum omnium species aut formæ actu exi-
 terent, certisq; temporum interuallis ex obscuro in-
 lucem, ex orco ad superos procederent atq; in itinere
 corpora sibi velut comites asciscerent. Generatur er-
 go res nulla, sed ex latente, fit manifesta: ex nuda vesti-
 ta: ex incorporea corporea: ex non personata persona-
 ta. Generat ipsis res quælibet se ipsam. At Philosophis
 hoc iudicatur impossibile. Quoniam videmus omnia
 simile sibi, non autem semet ipsa generare: semperq;
 in generatione vniuoca generans & generatū duo esse
 in numero, & vnū in specie cernimus. Inscitissimè car-
 pant Aristotelem alicubi generationem mutationem
 à non ente in ens definientem: quod in 3. Phys. cap. 1. &
 in 2. de Animal. gen. cap. 4. atq; alibi, legimus. Si Aristot.
 viderunt non ens vocare, non id quod simpliciter non
 est, sed quod non est illud, quod per generationem ori-
 tur, iniquissimè ipsum accusant. Si non viderunt, a suis
 imperitiores censendi sunt. Quis nescit idiota, ouum
 non esse pullum, atque ideo pullum ex quodam non
 ente factum esse ens quoddam? Generatio itaq; est to-
 tius subiecti alicuius transmutatio in totum subiectū
 aliud: sic inquam, vt prioris subiecti nihil remaneat
 sensu perceptibile. Materiam enim permanere can-
 dem oportet, vt quæ nec generabilis sit nec corrupti-
 bilis. At hæc non cõprehenditur sensibus, sed sola men-
 te concipitur. Et si ergo in generato aliquo reperitur
 qualitas, quæ in corrupto quoque fuerat, nihilomi-
 nus generatio vera est, siquidem subiecti seu substan-
 tiæ prioris facta sit transmutatio. Equidē in substantia-
 liac vera generatione, quod generatur, nomē & defini-
 tionē acquirat nouā. Sic ex cibus frigidis generatus di-

citur sanguis, cum substantiæ ciborum, ut cucurbitæ,
 pars nulla remanet sensibilis: tamen si sanguis ex hac
 hac generatus non perinde calidus sit, ac is est, qui ex
 pipere, alijs, capis, alijs que acibus genitus est. FVR.
 At non mutatur totus cibus in sanguinem. Etenim in
 transmutationibus substantiarum necessario excre-
 mentum gigni censent: cui sententiæ experientia at-
 que rerum euidencia astipulatur. ER. Cum totum
 transmutari dicimus subiectum in totum, non illud
 volumus, nullas à subiecto quod mutatur partes se-
 pari, (Hoc enim in transmutatione naturali impossi-
 bile est, ut alibi dicitur.) sed in generato dicimus subiecti
 prioris nihil inesse sensibile. Ideo quodam in loco scribit
 Aristoteles: οὐδὲν ἐκ παντὸς γίνεσθαι, καθάπερ ἔστι ἐν τοῖς
 ὑπο τῆς τέχνης δημιουργουμένοις. οὐδὲν γὰρ ἂν ἔδει ποιεῖν, ἢ
 τὸ μὲν ἢ τέχνη ἢ ἀχρηστῶν ἀφαιρεῖ, τὸ δὲ ἢ φύσις. FVR. Ex
 his illud etiã perspicio, quomodo generatum sit nobi-
 lius eo, ex quo est ortum: & quo pacto accipiendum
 sit, quod dicitur, generationem nobilioris, corruptio-
 nem verò ignobilioris esse productionem. Dubitavi e-
 nim aliquando, an non esset caro nobilior vermibus ex
 ea in corpore humano generatis. ER. De hac re legi-
 Aristotelem in 1. de Ortu & Intetitu cap. 3. Hoc loco &
 tempore sufficit indicauisse, quàm à veritate discedat
 procul Paracelsici, cum generationem opinantur nil
 esse aliud, quàm seminis cuiuspiam in obscuro laten-
 tis progressionem in Comœdiam mundanam: quod
 semen suæ naturæ suisq; vsibus accommodata corpo-
 ra, & conuenientes qualitates haud aliter ex diuite cel-
 tiplici vestium numero persone suæ, quam acturus est,
 aptam aliquam seligat. FVR. Manifestè huc vsq; vidi
 Paracelsum Philosophiæ ignarum & inscium fuisse: ac
 quicquid in mentem ei quouis tempore, sobrio & e-
 brio,

brio, veniret, effutiuisse. Generationem in recta veraq;
 Philosophia solam materiam præsupponere, puer ad-
 huc didici. Nam si forma etiam existit, generatio nulla
 est, sed sunt res antequam generentur: nec acquirunt
 Esse per generationem. Hoc autem perindè est, ac si es-
 se dicas antequam sint: quod nil est aliud, quàm con-
 tradictoria affirmare. Quamobrem detinere te lon-
 gius nunc nequaquam volo: nisi fortasè hoc mihi ex-
 plicare velis, quomodo & cur homo vocatus sit ac vo-
 cari possit microcosmus. Hoc enim veluti principio,
 basi, & fundamento vtuntur Paracelsica turba firmis-
 simo ad euertendam artem Medicam veterem, & sta-
 biliendam nouam à Paracelso excogitatum. De hac re,
 cum nihil adhuc dictum nobis meminerim, vehemè-
 ter aucto tuam audire sententiam. ER. Non ad præsen-
 tem disputationem huius rei expositio: sed ad sequen-
 tem velitationem pertinet. Ad quam vt magis appro-
 pinquemus, paucula de hominis compositione hic ex
 Paracelsi thesauris proferam: quæ videlicet ad hunc lo-
 cum spectant: & extra fines medicæ artis extenduntur.
 FVR. Non cupio plura audire, præsertim cum ex ap-
 pendice primæ collationis intellexerim, ex quot parti-
 bus conflet hominè. Satietas, imò fastidium me caput
 audiendi portenta eiusmodi: quæ non modo cum ra-
 tione pugnare, verùm etiam pietati & sacris literis ex-
 diuetro aduersari perspexi. Sanè Philosophos inter se
 dissidentes & digladiantes æquo animo fero, præsertim
 cum de rebus illiusmodi inter se dimicant, vt absq; vl-
 lius pernicie aut conscientia læsione quam velis partē
 sequi & probare possis. At de rebus, quas sacra litera
 approbarunt, aut quæ cū pernicie hominum nouantur,
 dissensiones laudare bonus & pius nullus debet. Tantò
 igitur auidius expecto te de rebus Medicis dissertantē,
 quantò in his error est, quàm in Philosophicis, pestilē-

*Qualia pars
prima disputa
tionum conti-
neat.*

*Contenta in
secunda colla
tione qua et
qualia sint.*

*Homo ex quot
partibus com-
ponatur à Pa-
raelsso.*

tior. Quinetiam persuasus sum, plerosq; medicos, non tam cupiuisse hanc partē audire, quàm desiderant tertiam disceptationē cognoscere. ER. Quæ in prima collatione differuimus, sic omnium sunt communia. ut omnium intersit ea cognoscere, non piorum duntaxat, verum etiam pietatē negligentium. Quoniam disputauimus ibi de rebus illis, quas omnes tractant, credunt, probāt, vel omnino, vel ex parte aliqua. Pertinēt quoq; ad omnes, qui & corpore & animo salui esse volunt. Pars hæc secūda illis solis ferè prodest, qui fundamēta rerum percipere audent: ac Philosophiæ gustum aliquē perceperunt. Medicis sanè cognitio eius est non vtilis solum, sed etiam propè necessaria. Continet enim fundamenta totius doctrinæ Paracelsicæ, atq; eorundem constantē confutationem. Tertia tam erit medicis necessaria omnibus veritatē perspicere cupientibus, quā quod maximè. Hac de causa breuiter, quæ verbosius tractare ab initio institueram, percurram. Quippe mihi quoq; nauseam & stomachum mouent nefanda & inaudita istorum deliramenta. Hominem sæpe ex duobus duntaxat, aliquando ex tribus, nonnunquā ex quatuor elementis compositum scribit. Interdum ex quintis elementorum quatuor essentijs eundem concinnatū ponit. Quin & duo ei corpora tribuit, elementale, siderrale: de qua re iam antea multa egimus. Corpus & sanguis, inquit, ex quatuor elementorū corpore sumpta, & ex horum substantia in hominis substantiā transformatata sic sunt, ac si rem albā aliquis nigram, vel rubrā, vel viridem efficeret. Corpus alterum, siderrale scilicet, dicitur esset rationem, intellectum, mentem, & sensus. Alibi ex visibili & inuisibili constare hominem dicit. Est vbi ex fumo quodam concretum asserat. In hac tamen videtur sententia acquieuisse, quod nimirum concretum quiddam sit homo ex omnibus totius mundi rebus omni-

omniumq; naturas & proprietates actu in se cōtineat. Si queras qua id ratione sit defensurus, cum Scriptura dicat, hominem à Deo ex puluere, seu luto, seu terra, seu limo, cōformatum, respondet, Deum in separatione confusorum (Iam enim ostendi, ipsum creationem nil aliud esse putauisse quàm cōfusorū secretionē) vires, naturas & proprietates in vnam massam coegisse, & ex hac hominē fabricasse. Hanc porrò massam limum terrę in Scriptura nominari: quam ipse variè quidē appellat, sapiusculè tamē Limbum nuncupat. Et quoniā massa hæc partē præstantissimā elementorū tenuit, necesse est, vt in homine eadē insint. De quatuor elementis exposui sententiā eius in superioribus. Quia cœlum in horum numero, ignis loco collocat. Quantis semet ipsum hīc quoq; difficultatibus implicet: quam ridiculè sibi contradicat, piget me referre. Hoc est visu dignissimum, quòd de cœlo manare dicit rationem & scientiam: cum profiteatur artem hominis corpus in quatuor distincta elementa soluendi. Tunc igitur cœlū & sidera nobis monstrabit, imò rationem, sensus & artes nobis se ipsis subsistentes & corporatas cōmonstrabit. Quod minus mirabitur, qui in nocturno spectro, quod Euestrū aliquando, sæpenumero corpus. Siderale appellat, hæc prius vidit. Fidem omnem superat, quòd frequenter solum hominem microcosmum facit, & nihilominus multas esse plātas scribit, quę omnes omnium totius mundi rerū vires & potestates actu cōprehensas in se teneant. Quis enim aliter hominem, qui ex omnibus est quiddā concretū, cōseruarent, debilitatas vires insitūq; calorē collapsum instaurarēt ac erigerēt? Sanè unumquodq; seruatū & reparatur eisdē illis ex quibus constitutū fuit. Sed præstat hīc finem facere: & quę cōsequētia sunt ad tertiam disputationē rejicere.

F. V. R. Vnum superest, cuius mihi hoc loco potesta-

Coelū est Mēs
atq; ratio Pa-
racello.

Microcosmū
multi & varij.

*Cabala partes
duae principa-
les.*

rem fecisti ampliorem petendi declarationem. Cabalæ dicebas esse duas partes principes. Harum vnam occupatam esse aiebas in explanandis sacris literis per *איארוילי* seu *אדנויען*: alterā mirabilia quædā conari: & præscientiam futurorum suis possessoribus aut cultoribus promittere. Hæc mihi velim fufius aliquatò exponi: cum à nullo plura edoctus fim, quàm Cabalam esse artem licitam, admirabilem, planè diuinam, & qua nihil à Deo fit homini præstabilius concessum:

*Quid significet
Cabala,*

tametsi eādē Iudæorum aliqui turpiter & flagitiosè abusi fuerint. ER. Cabalæ nomen aiunt significare receptionem: & proindè doctrinam Cabalæ doctrinam esse, quæ nec ex propria inuentione & meditatione inueniatur, nec ex libris aut scriptis aliorum hauriatur, sed sola institutione veluti per manus tradita acquiratur. Esse autem dicunt nihil aliud, quàm Theologiam symbolicam, in qua non tantum, literæ ac nomina signa sint rerum, vt in alijs artibus, sed etiam res rerum notæ & simulachra existant. Quod vt rectius intelligas, scire hoc debes, interpretationem

Quid sit Cabala.

Interpretationum alia historica, alia mystica.

aliam vocari literalem & historicam: aliam verò spirituales & mysticam seu enigmaticam. Prior consistit in vocum propria intelligentia. Altera non per voces, sed per res à vocibus designatas significatur.

Expositio allegorica.

Res porrò tales referuntur ad res alias similitudinem, aut proportionem aliquam inter se habentes: cuius ratione vna ab alia significari queat: vt cum puellam vocamus, quæ tametsi maritata sit, casta tamè & pudica instar virginis sit. Hæc expositio Allegorica vocatur.

Expositio tropologica.

Expositio Anagogica.

Si res per nomen significatæ rem aliam indicet, vel fugiendam vel persequendam, nominatur interpretatio talis tropologica. Sin autem ad res sperandas & intelligibiles, extra hunc mundum positas, rectè cognoscendas aptentur, explanatio appellatur Anagogica.

Etenim

Etenim anagogica institutio apud Theologos dicitur, quæ ab his terrenis cogitationes nostras subuehit ad cœlestium contemplationem. Quocirca non est aliud Cabala, quàm Theologia quædam sublimior & diuinior, quæ res verbis significatas docet aliud quiddam significare. Exemplum esto, quòd Deus promittens Israelitis libertatem in terra Cananæa, simul voluit docere suos ex hac Aegypto liberatos in cœlos esse deducendos: vbi in pace & tranquillitate cum Deo semper sint victuri. Et de hac Cabala nulla est cõtrouersia: quatenus cum fidei analogia & Scripturæ sensu non pugnat. Veruntamen interpretatio hæc veteris legis & ceremoniarum à Christo & Apostolis nobis ita perfectè exposita est, vt nulla præterea Cabala alia egeamus. Cæterùm Cabalæ nostri non permanent intra hos limites. Etenim artem dicunt esse, quæ non tantùm scripturæ sacræ sensum mysticum scrutetur, verùm etiam rationem ac modum tradat, quo characteribus, sigillis, figuris, verbis, carminibus cultores eius admiranda & impossibilia alijs visa perficiant. Summa est, artem faciunt à Magia scelestâ nihil differentem. FVR. Qua ratione ab arte interpretandi Scripturas delabuntur ad impias istas nugas? ER. Nescio, nisi quòd sui obliui ab hypothese deflectunt ad res alienissimas. Quid enim commune habent mystica Scripturæ interpretatio, & miraculorũ per figuras, numeros, voces, characteres, effectio, futurorũqu; præsentio? FVR. Quem faciunt authorem huius artis? ER. Deum alij: Angelos alij quidam. Etenim dicunt Deum in monte Sinai, cum Mosi legem tradidisset, eidem secretiorem legis interpretationem concedidisse: atq; simul præcepisse, vt legem quidem cunctis proponeret, interpretationem autem abstrusiorẽ illam soli Iosua aperiret: hoc addito mandato, vt, & ipse paucis quibusdam, eisqu; sapientibus manifestaret: atq;

Cabala est Theologia Anagogica.

Quid pars altera Cabalæ tradat.

Author Cabalæ.

*Doctrina
Talmudica
quid differat à Cabala.*

*magis
et
etiam*

*sigilla Cabalæorum.
Salomon
ope Cabalæ
sapiens
est factus.*

illi alijs intelligentibus cōmunicarent: & hi rursus successoribus suis clām traderent. Factum id vsq; ad Esdrā scribunt. Hunc enim primum fuisse, qui 70. libris comprehensam doctrinam ad posteros transmiserit: sic tamen vt paucis, & ijs non ante quadragesimū ætatis annum, liceret legere. Fecisse eum hoc, conuocatis ad id seniorib. omnibus: ac de singulis excepisse, quod à maioribus suis acceperāt. Cabalę porrò finitima est doctrina Talmudica vocata. Discrimen esse aiunt, quòd hæc intra sensibilem mūdum maneat, illa ex sensibili ad intelligentibilem subinde subuolet. Videntur Talmudici actiuam, Cabalæi contemplatricem vitam magis amare. Vtrique tamen maiorum traditionibus fidem habent, licet nullam protulerint rationem: nec in superiorum placita temerè inquirunt. Vtrique etiam, præsertim Cabalæi, mirabilia pollicentur. Versatur studium eorum magna ex parte in eruendo sensu mystico ex literarum numeris, ex earundem figuris: quas ex transpositione, coniunctione, separatione, directione, inflexione seu curuatura, abundantia, defectu, paritate, magnitudine, ordine, alijs que talibus emergere nascique contingit. Partes aliq̄ quinque, plerique tres faciunt, verbis illis Prouerborum vigesimi secundicapitis innixi. Non scripsi tibi ter, in consilio & sententia. Quippe vel dictionem pro dictione sumunt, vel litteram pro dictione, vel litteram pro litera: & his transpositis & variatis, ac numeris supputatis mirabilia in officina sua cudunt somnia. Fabricant ex certis quibusdam characteribus, literis, figuris, sigilla & uarietas alias consimiles: quibus se putant non tantum naturæ cursum sistere mutare que, sed Deum etiam flectere, tantum que non cogere ad id perficiendum, quod insana libido eis dictauit. Sanè Salomonem beneficio huius artis per expositiones occultas

cultas & subtilitates grammaticas non verentur deplorati Nebulones affirmare sapientiam consecutum fuisse, quam Scriptura ei à Deo donatam insulfamque testatur. Semel dicam, meræ, putidæ, impiæ nugæ sunt, artem Lullianam redolentes, & Magicam impietatem olentes. *FVR.* Audiui te patienter quidem, sed absque assensu. Non enim nulla mouentur ratione, qui duplicem putant Mosi contraditam legem: vnam quam proponeret publicè omnibus: alteram occultiore[m] solis sapientibus communicandam. Nam hoc in 4. Esdræ; capite decimoquarto scriptum est. Idem Origenes fertur credidisse cum Hilario. Ioannes Picus hosce libros se legisse scribit, & in eis dignissima lectu de Trinitate, peccato originali, Verbi incarnatione, casu Dæmonum, Purgatorio, inferorū pœnis, alijs que talibus, reperisse. ER. Ego verò multò habeo sententiæ meæ grauiores causas. Prima est, quod valdè scriptores de hac re inter se pugnant. Quippe aliqui Mosi à Deo reuelatam dicunt: mandato addito, vt soli Iosux patefaceret. Iidem veluti sui obliti mox præceptum aiunt eidem Mosi, vt septuaginta illis, qui Numeri vndecimo leguntur electi, quò in gubernationis onere eum adiuuarent, contradideret. Hæc simul consistere nullo pacto queunt. Alij quidam authores faciunt Angelos: & Adamo Raziem, Semo Iophielem, Abrahamo Zadkielem, Iacobo Raphaelem, Iacobo Pelielem, alijs alios artem hanc aut artis partes instillauisse. Secunda est, quod nullum Scripturæ verbum producere possunt, quo suam opinionem probent. Equidem nullus extat apex in totis Biblijs, qui aliquid tale Mosi mandatū innuat. Cum ad probationes deuentum est, citant nobis Rabinos, Eleazarum, Mosen Aegyptium, Simonem Benlagis, Ismaelem, Lodam, &

Ars Lullia.

*Oppugna-
tur Cabala.*

*Cabala au-
thores Au-
geli.*

huius farinae homines: quibus de his rebus nihilom-
 nis credendum censeo, quam vel Mahometo vel Para-
 celfo, vel (si quis fuit aut esse poterit) nequiori heretico.
 Sacrae literae docent, Mosē iussum à Deo fuisse populo
 proponere, quae ab eodem accepisset. Nulla fit secretio-
 nis expositionis mentio, quam celare alios debuerit.
 Proinde fabulae sunt Iudaicae, quae de hisce commenti
 sunt homines fanatici. Iosua cohortatus est Mosēs, vt
 animo forti & intrepido munus à Deo sibi impositum
 susciperet, nec de euentu dubitaret: quod eundem ha-
 biturus esset Deum auxiliatorem, cuius potentiam &
 clementiam in tot ac tam stupendis miraculis experti
 fuissent, Deuter. 1. & 3. & 31. An verba haec, Estō fortis &
 constans: tu enim cum hoc populo vades in terram,
 quam Iehoua maioribus eorum sese ei daturum pro-
 misit, eiusq; possessionem eis assignabis. Iehoua autem
 ipse tibi praebit, tibi aderit, te nunquam destituet aut
 deseret: noli timere aut pauescere. Haec, inquam, verba
 Mosēs ad Iosua, an idem significant, quod haec notat:
 Doctrinam secretiorem, quam tibi concedidi, popu-
 lo ne patefacito, sed paucis quibusdam duntaxat aperi-
 to: Non arbitror. Septuaginta quoq; delectis viris mit-
 tit Deus spiritum Mosēs, nempe gubernationis & pru-
 dentiae: non autem iubet Mosē, vt nescio quae arcana il-
 lis seorsum tradat. Sanè Deus ipse promittit, se eos spiri-
 tu Mosēs donaturum: non praecipit Mosē, vt tale quid i-
 pse faciat. Cogeremur igitur dicere, hanc doctrinam
 non soli Mosē à Deo reuelatam, vt illi asserunt, verum
 etiam illis Septuaginta Consiliarijs socijs & adiutori-
 bus Mosēs manifestatam fuisse: cuius rei Scriptura nul-
 lo verbulo meminit. Meræ igitur & putidulae sunt lu-
 daeorum quorundam fabulae, quae de secreta Cabala
 per Mosē propagata legimus. Profectò Mosēs palam
 fatetur in suis libris nihil se ad institutionem spectans
 acce-

Spirit^o Mo-
 sis & Se-
 ptuaginta
 Senatorum

accepisse à Deo, quod non summa fide omnes docuerit. Quinimò Deut. 4. & 12. explicatè asserit à Deo præceptum fuisse omnibus, ne vel addere aliquid vel detraxerit à se traditis quisquam conaretur. Ergo vel diuersa erant, quæ clàm alijs instillabat, ab illis quæ palàm docuerat & scripserat: vel eadem. Si alia fuisse putes, transgressorem cum facis legis à Deo per ipsum latæ: quod sine scelere non feceris. Si consentanea fuisse cõcedas, illud quæram, vtrum ad consequendam salutem necessaria fuerit talium noticia, an non fuerit. Necessaria fuisse absq; impietate cogitare non possumus. Nam consequeretur necessariò, Deum populo suo abscondisse aliquid eorum, sine quibus salui esse non potuissent. Quis autem non videt falsum hoc & impium esse? Passim namq; testatur scriptura, omnes illos salvandos, qui, quæ tradita ipsis fuerant, quæq; publicè docebantur, ritè seruauissent. Moses certè in 30. Deut. ait, Cælos hodiè vobis terrasq; contestor, me vobis vitam mortemq; proponere, felicitatem & infelicitatem, bonum & malum. Quinetiam addit ibidem doctrinam, quam ipsis tradiderit, in qua vitam & felicitatem inuenturi sint, neq; occultam esse neque longè positam, sed proximè ipsos in ore cordeq; eorum existere. Non est, inquit, in cælo, vt dicatis, Quis in cælum ascensurus est, vt eam nobis inde adferat? Nec est vltra mare, vt cogiteris, Quis eam nobis trajecto mari petet? Nemo tam est stupidus, quin ex his verbis intelligat doctrinam publicè omnibus traditam & in omnium ore positam suffecisse ad nanciscendum vitam, bonum, & felicitatem: nec opus ipsis fuisse alia quadam oculiore interpretatione: ad quam nullo ipsos loco adhortatur. Cap. 6. & 11. Deut. atq; alibi assiduos esse in meditatione legis iubet, eamque alijs exponere domi, foris, in agro, in via, in lecto, inscribere vestibus, parietibus, po-

Mosis doctrina publica continebat omnia iudæis ad salutem necessaria.

*Omniū in-
tererat Ca-
balam no-
uisse.*

*Veteres
Theologi
despexe-
runt Caba-
lam.*

stibus ædium: obscuræ illius nusquam & nūquam me-
minit. Quocirca nec ad vitam sempiternam consequē-
dam, nec ad felicitatem mundanam acquirendam,
vtilis aut necessaria fuit. Cur ergo de cognoscenda ea
solicite laboremus? Viderint interim Cabalæ istius lau-
datores, quomodo defensuri sint, quod dicunt, eam se-
cretiorem quādam Legis diuinæ explanationem, & ex-
pressiorem diuinæ voluntatis declarationem continu-
isse. Picū dicis in Esdræ libris præclara inuenisse de Ver-
bi incarnatione, aduētū Messia, peccato originali, eius-
dem per Christum expiatione, pœnis inferorum, aliq;
hui⁹ generis plura. Quòd si hæc vel sola vel præcipuè in
libris illis ab Esdra conscriptis cōprehenduntur, omni-
um intererat nouisse. An pauci quidam solummodo
Deum agnoscere, Verbi incarnationem videre, Mes-
sia diuinitatem intelligere, & alia salutis nostræ my-
steria percipere debuerunt? Plus quàm impia est hæc
cogitatio. Apertè igitur constat nefanda esse deliria,
quæ de Cabala commenti sunt Iudei, & credunt ho-
die quidam in hac re parum cauti. Veteres certè Theo-
logi vnà cum recentioribus prudentiores fuerunt,
quàm vt insanis istis nugis animū atque aures ac-
comodarent. Quò fit, vt ne quidem meminisse alicu-
bi ausi fuerint. Quæ ex origine adferuntur, mox dilue-
mus. Adde his illud insuper, quòd peritiores Iudæi,
qualis Iosephus fuit, (qui tamen nihil vsquam omisit,
quod ad amplificandum nomen & gloriam Iudæo-
rum conducere existimaret) abstrusæ huius & paucis
creditæ legis expositionis mentionem nullam fece-
runt. Idem tamen ne illa quidem tacuit de Mose, quæ
sanctæ literæ nusquam referunt. Si quid tale à Deo
tacitæ Mosis fidei commissum nouisset, nunquam
silentio præteriuisset: vt qui & Mosen & Salomonem
Magos, aut Magiæ peritos & studiosos fuisse, tum Da-
mones

mones eiecisse nefariè & mendacissimè scribat. Cabalam dicunt virtute characterum, imaginum, figurarum, ex literarum & dictionum transpositione, coniunctione, separatione, &c. fabricatarum mirabilia efficere. An taciturus hanc artem fuisset Iosephus, si in Mose, Salomone, alijs sanctis & electis Dei organis, cognouisset? Saltem in historia Eleazari, què præsentè Vespasiano Dæmonem scribit eiecisse potestate radice cuiuspsam, præclarissimæ huius artis meminisset. Quid opus fuit peculiari Spiritus sancti afflatu Prophetis, si arte hac potuerunt mirabilia efficere, ac futura præsentire? Qua ratione, quæso te, distinguebant inter miracula vera, & ab arte hac profecta? Velim illud etiam scire, quo in loco scriptum inueniatur præceptum hoc, quod scilicet ex transpositione literarum, nominum, numerorum, ex characterum figura, magnitudine, paruitate, coniunctione, separatione, atq; alijs talibus res occulte sint inuestigandæ, aut miracula faciendæ? Exemplum esto nomen hoc, Roma. Transpositione & inuersione literarum fiet, Mora, Arom, Ramo, Amor, & Orma: quod aliquis Græcè esse puret, ac Doricè ὀρμα. An quia hoc facere mihi licet, statim significabit dictio Roma, tantumdem atq; aliæ illæ, nempe Mora, Arom, Ramo, Amor, Orma, significant? Quis me sanus talia proferentem non putet insanire? Quippe literæ formandis vocibus seruiunt duntaxat: voces autem ex conuento & constitutione hominum significant, non ex sua natura: sicut in prima parte nobis demonstratum recorder. Tacebo etiam, quod pro diuersa transpositione ac numerorum subductione vnusquisq; diuersissima operabitur vnus eiusdemq; verbi virtute. De numeris res est obscurior apud Latinos: apud quos non omnes literæ numerationi seruiunt. Apud Græcos & Hebræos aliter habet. Reperitur tamè apud nos quoq; est homo profanus, qui

*Literarum
usus quis sit.*

*Onoman-
tiae faber.*

*Deus solus
miracula fa-
cit.*

*Testimoni-
um Esdræ
ex lib. 4. va-
num est.*

diabolo suafore primum singulis literis singulos nu-
meros attribuit: & deinde ex numeris ex cuiusque No-
minis proprii literis collectis de moribus, vita, morte,
fortuna, liberis, alijsq; omnibus ad diuinationem attri-
nentibus, pronunciare & prænunciare docuit: eamque
impietatem Onomantiam nominauit. Sed ad instituta
redeo. Esto igitur, fuerit aliquibus priuatim com-
mendata legis diuinæ mystica seu anagogica interpre-
tatio: quid hoc Paracelsum eiusq; pecora iuuerit? An
continuo sequetur hanc declarationem continere do-
ctrinam ordinandi literas, transponendi dictiones, va-
riandi numeros, vt sic & incredibilia operemur, & fu-
tura præuideamus? Apage cum sceleratis istis nugis.
Etenim Deus non docet aliud palam & aliud clam iu-
bet. Docuit autem apertè se solum esse, qui & miracula
edat & futura prænunciet. Quo pacto igitur piè dici
possit, eum artem clandestinam Moſen aliosq; docuisse,
qua similia quædam perficiantur? Vix puto aliquid
alienius à pietate veritateq; proditum esse à viris neq;
malis neq; indoctis. F V R. Fermè persuasisti attentissi-
mè auscultanti. Sed ad obiectiones meas quid adfers?
E R. Dico Esdræ librum quartum ab eisdem aut simili-
bus conscriptum esse, à quibus aut qualibus impia il-
læ nugæ de Cabala confictæ sunt. Etenim Satan mille
artifex facillè prospexit plus authoritatis & fidei habi-
tura nefaria & impia commenta, si sanctitate celebris
vir quispiam comprobasse crederetur. Itaq; suasisit, vt
sub Esdræ nomine talia diuulgarent: atq; vt fucus mi-
nus appareret veri aliquid ac boni permiscerent. Neq;
mirabitur hoc factum, quisquis apud se cogitat, similes
libros sub nomine Salomonis, Eliæ, Enochi, & aliorum
circumferri nunc etiam: & Iosephi ætate apud Iudæos
Salomonis titulo venditas fuisse tales fabulas. Aurifu-
sores & decoctores simile facinus ausi sunt: Dū enim
libros

libros suos mēdaciōrum plenos vendibiles alia ratione
 vix potuerūt efficere, Mosis nomen, Mariæ sororis eius,
 (Aliqui etiam virginis Deiparæ) Salomonis, præstantissi-
 morum Philosophorum omnium inscripserunt. Hoc
 constat, Esdræ librum illum apocryphum esse, atque in
 nullo apud Priscos Iudeos censu fuisse. Quin ipsa rei nar-
 ratio de tot libris quadraginta dierum spacio à quinq;
 scriptis testatur somnium esse. Quinq; scribæ dicuntur
 scripsisse 204. libros. Scripserunt igitur singuli plus sin-
 gulis libris singulis diebus. Quare non valde magnos ex-
 trahere oportet. Auget difficultatem, quòd vnus Esdras
 omnibus quinq; Scribis dictare coactus est. Vicit ergo
 multis modis Cæsarē tribus eodem tēpore diuersas epi-
 stolas dictantē. At verò cētum quadraginta quatuor il-
 li libri, quos publicari iussus scribitur, nullibi sunt inuē-
 ti. Et quid continuisse eos putabimus? Si eadem illa tra-
 debant, quæ Moses & Propheta tradiderant, ociosi erāt.
 Si alia, negligendi & damnandi fuerant. Si expositionem
 comprehendebant biblicorū librorū, mirum est nulla
 huius rei vestigia ad posteros peruenisse. Quid verò ad
 id dicemus, quòd narratio Cabalæorū ex diametro pu-
 gnet cum 14. cap. lib. 4. Esdræ? Nam Esdras ille scribit se in
 campo & ab hominibus remoto loco potionem hausta
 edoctum ab altissimo libris Cabalæ dictauisse. Cabalæi
 autem referunt Esdras conuocatis senioribus ex singu-
 lis didicisse, quæ traditione à maioribus acceperāt: eaq;
 in libros digessisse. Non desunt etiam, qui nomina illo-
 rum, qui in concilio illo præsentēs fuerint, sigillatim re-
 citent: & quomodo gesta omnia sint speciatim recense-
 ant. Quæ cum sic habeant, quis nō clarè videat, vana som-
 nia & fictas fabulas nobis venditari? Origeni summa fit
 iniuria, si non fallor. Etenim verba Apost. ad Roman. 3.
 Credita eis sunt eloquia Dei, exponens, scribit hoc mo-
 do. Considerandum est, quòd non dixit literas, sed elo-

Liber Es-
 dra 4. apo-
 cryphus.

Narratio
 Cabalæo-
 rū pagnat
 cum loco 4
 lib. Esdræ.

Origenes
 excusatur.

quia Dei ipsis credita fuisse. Ex his concludunt Origenem censuisse Iudæis præter legem scriptam, aliam datam fuisse: quod rectè intellectum libenter cōcedimus.

At Cabalam recta & scripturæ cōsentanea interpretatio nihil iuuabit. Ad Hilarium dico, cum hac in parte cum alijs hallucinatum: vel aliter sensisse, quàm verba sonare videntur. Ioannē Picum constanter aio permulta in thesibus suis adolescentem affirmauisse, quæ postea mutauit: quod & propria ipsius scripta, & Iohannis Francisci nepotis testimonia firmissimè pbant. Notandū obiter & illud est, quod de Purgatorio docere Cabalam scribit: quod Scripturæ sanctæ non agnoscunt. Summatim dicam: Si Cabala nil fuit aliud quàm Theologia mystica, & legis interpretatio anagogica, non habemus ea nunc opus. Quippe nouum Testamentū nostra sic fuerit Cabala: quod præclarissimè nos docet spiritualiter esse intelligenda, quæ veteres Iudæi carnaliter acceperunt. Si aliud fuisse Cabala putetur, nempe ars quædam mirabilia faciendi, vt somniāt eius laudatores, tātum abesse dico, vt à Deo vel Mosi vel alijs fuerit commendata, vt ab hoste Dei diabolo incunctanter asseram confictam & excogitatam. Qui argumenta desiderat, illa relegat, quæ in prima parte disputationum nostrarum in medium protulimus. Si de Cabala vniuersa plura cupis cognoscere, legito tres de ea libros à Reuchlino conscriptos: quem ego virum de bonis literis, maximè verò de lingua Hebraica, præclarissimè meritum valdè miror tantum profanis nugis tribuisse. Nobis hoc loco & tempore sufficit ostendisse Cabalam Paracelsicorum, (cuius beneficio ex Carbonarijs repentè in summos Medicos se euasisse gloriabundi iactitant.) non ex cœlo, sed ex imo Tartaro prorepisse. F V R. Nondum te dimitto, priusquam mihi dixeris, quid Philosophia illa adæpta sit, quam discipuli sic iudicant, non vtilem tantum,

Hilarius.

Iohannes

Picus.

*Cabala ap-
probat pur-
gatorium.*

*Libri tres
de Cabala à
Reuchlino
scripti.*

*Cabala Pa-
racelsic. ex
Tartaro
porrepfit.*

tum, sed etiam necessariam, ut sine eius possessione
 nulli debeant sperare Medicinæ aliquam præcipuam
 cognitionem. ERAST. Paucis me expediam. Apud
 Paracelsum video illum pro adepto Philosopho ha-
 beri, qui norit, quid in his sublunaribus insit cœleste.
 Putat enim omnia hæc, quæ corporaliter hic fiunt ab
 artificibus, ut sunt claves, arma, gladij, à sideribus ve-
 tiam procudi: sed modo infinitè perfectiore. Nam
 sicut artifex gladium fabricat acutum, ita putat Side-
 ra gladios cudere, quibus incudes & metalla quæli-
 bet instar ceræ & aquæ dissecantur. Eodem modo
 claves fabricari existimat Sidera inuisibiles, quibus
 seram quamlibet referaueris. Denique quicquid hîc
 rebus seu instrumentis corporeis efficimus, hoc opi-
 natur rerum quarundam occultis viribus perfici pos-
 se: quæ ipsis de Sideribus demissæ donatæque fue-
 rint. Qui ergo nouit, cui rei Sidera suas vires asper-
 serint, is Philosophus adeptus fuerit: ac mirabilia pror-
 sus egerit. Quocirca totam hanc rem verbis eius ex
 magna Astronom. citatis concludere possumus. Phi-
 losophia adepta, inquit, à corpore Siderati hominis
 solo suscipitur seu percipitur: ab astris tribuitur: ac do-
 cet omnia arcana Naturæ. Ex his intelligis illud etiam
 quid sit Medicina adepta: nempe noticia Medicarum
 virium, quas rebus singulis astra impresserunt. Quod
 Paracelsus dicere voluit, cum Medicinam Adeptam esse
 dixit artem Medicam è Sideribus ortam. Qui huius
 possidet cognitionem, miraculosè morbos curabit aliàs
 incurabiles: modò Paracelsus non sit mendax. Non
 opus habent futes & impiæ istæ nugæ confutatione.
 Sufficit monuisse, quod nemo nescit, mera esse figmen-
 ta & somnia: adeoq; Magica deliria. Cætera suo loco re-
 feremus. In præsentè disputatione perspicuè, arbitror,
 cum humanis tum diuinis rationibus demonstrauimus,

Philoso-
 phia ade-
 pta Para-
 celsi quid.

Medicina
 Adepta a-
 pud Parac-
 elsi quid.

1752691

Conclusio
huius dispu-
tationis.

Sal, mercu-
rius, sulfur,
nō sunt pri-
ma. corpo-
ra.

non esse vlla corpora ante quatuor Elementa cum Cœ-
lo creata: sed hæc, cum nihil esset hic mundus, ante om-
nia alia simul facta fuisse. Quòd ex Elementis deinde res
aliæ natæ concretæq; sint naturales, ex solo libro Crea-
tionis, si destitueremur alijs argumētis, ita solide luculē-
teq; potest ostendi, vt, qui dubitat, meritò sit pro belua
potius quàm pro homine reputandus. Prima ergo cor-
porum principia siue elementa, non sunt sal, sul fur, mer-
curius, sed vulgaria hæc nostra quatuor elementa. Hoc
principio posito, quod sacrosancti verbi Dei aperto ni-
titur testimonio, necessarium est semel collabi vniuer-
sam Paracelsi philosophiam. Etenim exterminatis prin-
cipijs, qui possint ex eis procreata existere? Vanissimum
igitur est, quicquid de suis Elementis & principijs som-
niauit homo vanissimus & inertissimus: sicut menda-
cia & futilitatis plena esse necessum est, quæcunq; huic
doctrinæ, vt Fundamento, superstruxit. Sed de his supra
fusè satis actum. Nunc Deum & Patrem Domini nostri
Iesu Christi seriò comprecabimur, vt propter vnigenitū
æternumq; filium suū Mediatorem nostrū Spiritu san-
cto suo nos regere & dirigere omnes velit, vt cōsilia, co-
gitationes, conatus, studia omnia huc conferamus, quò
sanctum eius nomen glorificetur, veritas illustretur,
mendacium deprimatur, salus proximi & Rei-
publ. procuretur: Amen. Die 12. No-
uemb. anno 1571.

F I N I S.

EXPLICATIO

QVÆSTIO

NIS FAMOSAE ILLIVS, VTRVM EX METALLIS

IGNOBILIBVS AVRVM VE-

rum & naturale arte conflare
possit,

AUTHORE

THOMÆ ERASTO, MEDICI-

næ in Schola Heidelbergensi Pro-
fessore.

*Declarantur in hac questione omnia fermè, quæ ad naturam, ortum,
generationis modum, species, & materiam Metallorum pertinent.*

Cum Gratia & Priuilegio Cæsareo,
M. .D. LXXII.

EXPLICATIO

QVAESTIO

DE LAMOSA ET

DE TRIVM EX METALLIS

DE TRIVM EX METALLIS

DE TRIVM EX METALLIS

THEOPHILUS ERNSTO MEDICO

in Schola Halldoriana Pro-

ceptor

Ernstus Theophilus Medico in Schola Halldoriana Proceptor

Cum Gratia & Privilegio Catalano

M. D. LXXII

P R A E F A T I O

INCLYTO AC GENEROSO SAC. ROM. IMP. COMITL
D. GASPARO VLTRICO, COMITI
Reinfeini, Domino Blanckenburgi, &c. Domino
suo obseruandissimo.

R Aetatum seu disceptationem de Metallis, quam sub idem ferme tempus commentari coepi, quo Amplitudo tua, illustris ac generose D. Comes, morbi grauisissimi causa hic apud nos commorata est, sub inclyto ac generoso nomine tuo publice omnibus legedam nunc exhibeo. Cum enim amici quidam uebementer, non tantum precibus a me peterent, uerum etiam argumentis multis flagitarent, & tantum non cogerent, ut famosa illius Quaestionis de Artificiose Metallorum uiliorum in nobiliora transmutatione enodationem conscriberem, facilius petitioni eorum locum dedi, quod in animo meo tuae praestantiae, quicquid futurum esset, destinauissem. Rem igitur aggressus sum: at serius multo, quam uolebam, absolui: partim negocijs impeditus, partim quaestionis difficultate retardatus. Etenim praecclare uidebam ad rei adeo intricatae exactam declarationem, facilioremque perceptionem praecognosci quaedam oportere: scilicet quid metallum sit, unicam ne an plures habeat species, quo modo generentur, quo loco, & ex qua materia singula a Natura fabricentur, & huius generis alia. Itaque praedieta prius exposui: ac tum demum ad principalem quaestionem descendi. Antequam finem disquisitionis impoisssem, tu iam sanatus ad tuos redieras. Nunc ue-

P R A E F A T I O.

rò cum in secunda parte disputationum nostrarum aduersus Paracelsum de metallorum ortu & causis quaedam essent disputanda, placuit eorum loco hanc tractationem subeicere, duab. maximè de causis. Prior et princeps est, quòd rectè vtiliterq. compluribus viris bonis, qui partim propter incitiam naturalis Philosophiæ, partim propter ingenij naturæq. probitatem & nimiam credulitatem, partim propter diuites & speciosas impostorum pollicitationes deceptos se nondum plenè vident, consulturum speravi. Vt enim non reuocentur ab errore, in quomersi hæerēt, omnes, (quòd ne optare quidem audeo: propterea quòd in hoc luto hæere summa est aliquibus voluptas) aliquos tamen cognita rei impossibilitate, vt sic loquar, et impietate, cautiore et prudentiore porro futuros cõfido. Qui in hunc Labyrinthũ, (ex quo minime facilis est reditus, propter Syrenum cantus mira suauitate amplissimisq. promissis aures demulcentes) ingressi nondum sunt, facilius sibi caneant, opinor, ne imprudèter prolabantur. Altera est, quòd huius quæstionis explanatio cognata & affinis est disputationi de Mistis imperfectis: in qua me non omnia quidè, at plurima tamen repetere oportebat eorum, quæ hic mihi enucleata memineram. Causas editionis attigi: nunc cur apparere voluerim, dicam. Atque vna quidè dicta iam antè fuit: quòd scilicet in animo meo tunc tibi destinarem, cum scribere incepissem. Vt igitur animum me eundem retinere Ampli. tua perspiciat, quòd tunc volui facere, nunc re ipsa præsto. Vt autem & tunc vellem, et nunc præstem, nobis

P R A E F A T I O.

nobilissimæ & præstâtissimæ ingenij atque animi tui virtutes perfecerunt: quibus ita me tibi interim, dum salutis tuæ curam mihi credidisti, arctè deinxisti, vt nunquam postea cogitare desierim, quomodo animi mei obseruantiam tibi testatam facerem. Altera causa est, quod ex principibus viris excelsiq; loco natis & constitutis non multos noui, qui de his rebus, de quibus in præsentè tractatu differimus, te melius ac rectius iudicare possint. Etenim sic cum iuris scientia naturalium rerum speculationem aptè coniunxisti, vt inter dissidentes sententias præclarè arbitrari noris ac possis. Gratius tibi ob id quoq; futurum factum hoc meum spero, quod in memoriã reuocabit, in quã tum vitæ periculum à Paracelsi discipulis quibusdam abreptus fueris. Sed hæc alius sunt loci & temporis. Hoc in præsentia monere volo, si quis ex huius libri lectione fructus ad homines redeat: atque alij cautiore facti sunt, ac laboribus inutilibus parcere discant, gratiam illos Amplitud. tuæ omnem debere: cuius virtute & gloria non minimum est factum, vt & scripserim & publicauerim. Tu ergo, inclyte & Generose comes, quem in noui anni huius initio (quem tibi cum multis deinceps alijs felicissimum et gloria plenum comprecor) libellum tibi ceu strenam offero, constantis meæ erga Amplitud. tuam obseruantia testimonium extare patere. Heidelbergæ. 3. Non. Ian. anno M. D. LXXII.

Amplitud. ac Generos. tuæ obseruantis.
Thomas Erastus, Medicus.

EXPLICATIO

QVAESTIONIS, QVA QVAERITVR:

*Utrum ex METALLIS ignobilib. arte conflare AV
RVM possit verum & naturale. In qua, qua ad Me-
tallorum generationem & causas spectant, dilucide
omnia exponuntur.*

V AERitur hodie à compluribus (& quæsi-
tum olim fuit à non paucioribus) Utrum ex
argento viuo, aut ignobilioribus metallis
transmutatis, verum, legitimum, naturale,

sincerum, aurum, argentumue, arte confici possit. Qui
Chemici vocantur: artem se tenere gloriantur, qua hoc
ipsum assequantur. Alij propè omnes, quicumque iu-
dicio eruditioneque præstant, constanter negant. Vtri-
certioribus nitantur rationibus & firmamentis, ex il-
lis quæ dicentur, intelligetur.

Quod vt fiat rectius, ante omnia, quomodo, ex qui- I. *Propo sitio.*
bus, quo loco, quibus instrumentis Natura metalla ge-
neret, explicabo.

Deinde vtrum sit vnica tantum eorum species, an II.
verò plures distinctæ perfectæque existant, inuesti-
gabo.

Post hæc quid de metallorum materia, ortu & spe- III.
ciebus Chemici senserint, exponam.

Demum, de ipsa arte, quid sperandum sit, pariter in- IIII.
dicabo.

Anteâ verò quàm ad rem accedam, monendus est
Lector, me nequaquam illorum artem reprehendere,
qui separationes ac fusiones metallorū: & ex his atq;
alijs mineralibus, animalibus, plantis, seminibus, aqua-
rum & oleorum extractiones profitentur. Etenim nō

modo utilis hæc ars existit, sed propè necessaria: vt sine qua longè incommodius vitam acturi simus. Quantū vel in sola arte Medica (vt de alijs rebus sileam.) vsum habeat, ne vulgus quidem ignorat: qui sibi aquas domi varias parat hac arte. Equidem vix absoluta est ars nostra sine distillatoria. Quod cum dico, illorum studium non approbo, qui violentis ex metallicis rebus pharmacis nunc passim certa multorum pernicie vtuntur.

Qui non oppugnentur in hoc libro.

Quocirca laude omni dignissimam eam esse iudico: nec ab vllō sanæ mentis vituperatam scio. Illos hoc loco solos oppugno, qui Codro pauperiores sæpe cum sint, non desinunt alijs diuitias Cræsi polliceri. Dicam apertius: illorum conatus reprehendo, qui se metalla viliora in argentum vel aurū purum transmutare posse dicunt. Sanè inter hos multi reperiuntur insignes impostores. Inueniuntur etiam viri non mali aliquot: qui vel per ignorantiam vel ruditatem Philosophiæ naturalis in hunc errorem prolapsi sunt. Qui vt imprudentiæ suæ excusationem inueniant, inuenisse se se dicunt, quod inueniri non posse præclare cognouerunt. Sed his omissis, rem ipsam tractemus.

De Metallorum materia.

Metalla ex halitu generantur.

Oriuntur Metalla ex Aristotelis omniūq; rectè philosophantium sententiâ hoc modo: Calor in terra latens visceribus, duplicè excitat exhalationē expirationēque, (Græci vtrinq; solent *ἀναθυμίασιον* vocare.) aqueam scil. quam & *ἀτμιν* & *ἀτμὸν* nuncupant, & terreā, quam Aristot. *ἀναθυμίασιον* (nomine generis alterā exprimens speciē.) interdum etiā *καπνὸν* appellat. Priorē nos vaporem: posteriorē verò halitum plerūq; nominabimus. Ceterū quòd dico, nō sic debet accipi, ac si vel vapor sine halitu, vel halitus sine vapore metalla ac fossilia cætera generet. Semper. n. alter alteri est permixtus. Appel

latur autem vapor eiuscemodi exhalatio, vel halitus, prout humida vel sicca exspiratio superat. Hinc Aristoteles illum aliquando non vaporem siue ἀτμίον, sed ἀτμιάδην ἀναθυμίασιν nominat: quemadmodum halitum quoque sæpenumero καπνιάδην ἀναθυμίασιν vocat. Vtriusque exhalationis, humidæ scilicet & siccæ tot sunt species, quot sunt res, quæ ex ipsis nascuntur: imò quot sunt terrarum aquarumq; differentiæ, ex quibus exspirant. Et in singulis etiam speciebus gradus mistionis multi reperiuntur: qui faciunt, vt vnus specie metalli indiuidua plurimum sæpe inter se differant.

Quid metallum sit.

Ex hac duplici exhalatione oriuntur Metalla & fossilia vniuersa. Et de alijs fossilibus in præsentia nihil dicam: de Metallis sic propriè nominatis (quantum præfens causa postulare videbitur) nunc solummodo disseram. Ac ne in nomine erretur, cum Chemicis peritioribus metallum dicimus esse, corpus fossile, ductile, quod ab igne liquefcere, & à malleo dilatari possit: siquidem naturam suam seruet. Sic ferè Chemicus, (vt Gebrus in Summæ lib. 1. cap. 31. Itemque Petrus Bonus.) Metalla nobis describunt, non male. Quippe non Aristotelis modò sententiæ, verum etiam rei naturæ consentanea est hæc descriptio. Quicquid enim ab igne liquefcit, atque ἐλατὸν est, cum ex terra eruitur, & ab eadem repurgatum fuerit, hoc & metallum ab omnibus omnium seculorum doctis appellatum fuit: sicut contra, quicquid metallum esse putauerunt, hoc ἐλατὸν siue ductile quoque est. Ελατὸν definit Aristoteles libro quarto Meteorologicorum his verbis: ὅσα τῆ αὐτῆ πάλη γῆ δυνάται ἅμα καὶ εἰς πλάτος, καὶ εἰς βάθος τὸ ὅτι πῶδ' ὀρθοβίαισ' αἰ κατὰ μέρ' &c. Breuius dicimus nos ἐλατὸν esse, quæcunque à malleo dilatari in latum &

Metalli definitio.

profundum possunt. Nec refert quòd non omne ferrum liquari semper potest. Satis est, quod initio, cum primum ex terra erutum est, ipsum quoque *χυτόν* sit. De his ergo fossilibus nunc loquemur, & quomodo generentur ostendemus.

Quomodo metalla generentur.

Ergo vapor ex certa materia à calore subterraneo excitatus, atque in rimas saxorum terrarumq; receptus, cum à frigiditate eorundem spissatur, exiccatur, induratur, in Metallum tandem transit. Atque in hoc vel illud metallum densatur, pro vt ex hac vel illa materia sublatum, & hoc aliquo vel alio modo cum halitu mistum est. Etenim ex alio vapore aurum: & ex alio argentum: atque ex alijs rursum alia metalla, vnumquodque scilicet ex suo quodam vapore cogitur. Argumētum vel hoc esse possit, quòd metallicarum venarum saxa cum primum mutantur, metallum nullum amplius proferunt tale, quale iam antea effodiebatur. Quamobrem metallorum singulorum materia est vapor certus. Hunc ex materia certa & conueniente calor subterraneus exprimit, miscet, concoquit: quem deinde frigus, & siccitas terræ, vel lapidum, in metallum cogit. Forma ea est, quæ diximus: vt nimirum corpus sit *ὄρυκτόν, σκληρόν, τικτόν, ἢ χυτόν, ἢ ἐλατόν*, fossile, durum, fusile, aut malleo ductile. Finis is est, cuius causa Natura singula procreauit, (que frustra agere nihil solet) nemini non cognitus. Generantur proinde metalla ex sententia Aristotelis, ac veterum & eruditorum Philosophorum omnium, non ex aqua vel succo, vt putauit Georgius Agricola vir doctissimus (& quo de his rebus nemo plura & accuratiora scripsisse scitur) sed ex vapore antequam in aquam coeat. Ros, inquit, Aristoteles, & pruina ex vapore supra terram coacta & densata gignuntur, postquam secretus est ab halitu siue arida & calida exhalatione. Metalla autem ex

Metallorum
materia est
suis cuique
halitus certus.

Metalla non
generantur
ex aqua vel
succo.

eo generantur sub terra ante secretionē. Propterea partim ex aqua constare ea dicimus, partim negamus: vtrunque rectè ac verè. Quoniam materia eorum erat aqua potentia, antequam in Metallum conuerteretur: actu nõ erat. Nec ex aqua per effectiõnem seu perpeffiõnem, vt sapores, conflata sunt, ἄ γὰρ ἔτω γίνεται τὸ μὲν χαλκός, τὸ δὲ χρυσός, ἀλλὰ πρὶν γινέσθαι παγείσας τῆς ἀναθυμιάσεως, ἕκαστα τούτων ἐστὶ. διὸ καὶ πυρᾶται πάντα καὶ γῆν ἔχει. Ἐπειὶ γὰρ ἔχει ἀναθυμιάσιν. Constant ergo Metalla non ex aqua & terra mista (siue ex succo) sed ex vapore, qui à frigore lapidum in Metallum densatur ante secretionem, & expirationis. Sanè si ex aqua perpeffa constarent, vt sapores, non ignirentur, sed dissiparentur potius, inque fumum ab igne dissoluerentur. Nec diuersum Plato sensit; quamuis minus propriè locutus videri possit, cum ex aqua orta Metalla dixit.

Videtur itaque hic esse verborum Aristotelis sensus. *Mens Aristotelis declaratur.* Metalla in ignem iniecta igniuntur, funduntur, nec dissipantur in halitum. Porro quæ liquantur in igne, aqua sunt: & quæ igniuntur, nec in fumum aut vaporem abeunt, terrea sunt. Terra enim maximè igni resistit. Non possunt autem ex aqua concreta, siue ex aqua actu conflata poni, quoniam talis aqua, quantumlibet benè cum terra mista sit, semper in igne consumetur, propterea quod non est ad minima diuisa. Terra quoque actu cum aqua actu permista, post aquæ dissipationem in cinerem resoluitur. Metalla autem non sic ab igne consumuntur: aut si quæ ex eis corrumpuntur ab igne tandem, tardè admodum id patiuntur. Quocirca necesse est omninò, terram cum aqua exactissimè, & per prorsus minimas particulas mistam esse, vt quæuis aquæ pars terram contineat, qua ab ignis vi & potentia defendatur: & pars terræ quælibet aquam ita sibi habeat permistam, vt fluere possit. Ta-

lis autem mistio cogitari non potest facta fuisse, nisi cogitemus tunc fuisse factam, cum nec vapor in aquam, nec halitus in terram coacti adhuc fuissent. Impossibile namque est, vel aquam vel terram ita minutim diuidi, nisi in exhalationem soluantur. Nulla enim terra minor, aut equè tenuis esse potest, atque halitus: nec vlla aqua sic potest ad minima diuidi, dum actu aqua existit, vt vapor diuisus est. Sic alia facilius, alia difficilius ab igne patiuntur, prout ex vaporibus constant tenuioribus aut crassioribus. Et quo tenuiores sunt, tanto etiam puriores & purgatiores eos esse necessarium est.

*Defensio Aristotelis aduersus Georgium
Agricolam.*

Proinde non rectè Georgius Agricola reprehendisse mihi Aristotelem videtur; quasi nullam suæ sententiæ rationem attulerit. Equidem tam non fuit ea res Aristoteli tunc dubia visa, vt probatione eam opus habere nulla putarit. Certè duobus, vt dicitur, verbis indicare satis habuit, quæ plurib. nunc exposui. Adde quod hac sententia posita, longè facilius & melius ratio reddi omnium proprietatū potest, quæ in Metallis insunt, quàm si Georgij opinio approbetur: quam tamen veritati propiorè esse certū est, quàm aliā quāuis ab Aristotelis mente discrepantē. Videntur etiam nō habitura tantam soliditatē fuisse, siquidē ex succo orta fuissent: id quod à quouis perspici potest. Taceo quod filamenta, & quasi capilli quidam tenuissimi ac longi, aurei & argentei, in Metallis aurarijs argentarijsq; reperti, hoc ipsum satis euidenter probāt atq; declarāt. Habeo talia apud me filamenta complura, quæ negare nullus facile ausit, ex vapore potius, quàm ex succo in rimis lapidum concreuisse. Tale quippiā quoq; Iul. Cēsār Scalig. Exercit. contra Cardanū 102. (vt cum aliis, tum Georgiū Agricolam)

colam præteream) in Hungaria conspici scribit: nempe aurum ibi exire è terræ solo, quasi germinans, filamentis specie, longitudine quaternum circiter digitorum, aliquando etiam denum. Vtrum succus hoc pacto ascendant potius, an vapor, etiam Idiotæ intelligunt. Quod si verum est, quod ab Auicenna dictum est, ferrum in aere & nubibus concrefcere, minus dubitari de veritate Aristoteleæ sententiæ poterit. Quippe non aliter in nubibus concrefcet, quàm ex vaporibus nondum segregatis. Ac quod talè ferrum siue æs fundi nequeat. (Nam & hoc scribitur) sed in fumum abeat & cineres, nemo mirabitur, qui suprà dicta intellexit.

Ferrum in nubibus concretum.

Defenderunt aliqui hoc etiam argumento Aristotelem, quòd succos ferè semper stiriæ instar, aut forma triangulari, quadrangulari, aut alia simili concrefcere videmus. Sic Crystallus, sic Irides aliqui, sic alij quidam succi semper inueniuntur, (aut certè plerunq;) densati. Verùm non satis firmum est, quod dicitur. Non enim video quid veter, Metalla etiam interdum hoc modo cõcrefcere, pro locorum, in quibus desantur, varia figura. Sanè habeo lapides apud me ex fodina stanni (quæ est apud Slaccoualdium in sylua Bohemiæ) excisos: qui stannum in se concretum nigro colore fulgidum continent variè figuratum. Habeo etiam argentum rubri & cerulei coloris, ferè instar iridis angulos habens, aut Chrystalli. In ære & ferro rarius hoc, puto, cernitur, propterea quòd plus terræ continent. In stanno & argento, quæ plus aquæ in se habent, facilius contingit. Nec dubium est apud me, quin vapores isti, ex quibus Metalla fiunt, interdum à concreto succo, antequam congelentur, parum absint. Nos autem non quid in alijs quibus aliquando acciderit vel accidere possit, spectamus, sed quid in omnibus & plerunq; eueniat, consideramus.

Metalla instar succorū aliquando cõcrefcunt.

Nec illud nos vel nimium mouet, quod fornaculari Chemicarum inflatores quidam obijciunt, non posse naturam ex spiritu seu vapore molli durissimum creare Metallum, vt non prius corpus generet medium. Neque enim ab extremo vno transilit ad alterum, dum hoc facit. Quippe in Spiritu illo insunt corpuscula minutissima terrea & dura, quæ minus propter raritatem fortassè percipiuntur à nobis, siquidem tangere ea nobis liceret: at cōdensata iam & vnà cum aqueo vapore consolidata, congelataq; à vehemēti frigore, non mirum est, si facilius percipiatur eorū durities. Aqua quoque, quam minimè duram esse scimus, cum in glaciem à frigore permutata est, admodū fit dura. Nullus, puto, non aut vidit aut audiuit Chrystum durum esse, qui tamen ex omnium sentētia propè ex sola aqua coaluit. Vana igitur est hæc obiectio. Tot nobis de Metallorum ortu in præsentiarum dicta sunt.

De Metallorum Speciebus.

Cæterum species Metallorum quot & quæ sint, et si non est prorsus facilè iudicare, tamen ex illis, quæ dicta nobis huc vsq; sunt, non prorsus impossibile est cognoscere. Alij plures alij pauciores enumerant. Etenim alij qui recensent hæc: Aurum, Argentum, Aes album, Ferrum, Chalybem, Orichalcum fossile, (quod in Fundibus, qui tractus est inter Mexicum & Darien effodi scribit Scaliger Exerc. cōtrà Cardan. 88.) Rusma Turcicum, Plumbū album, Nigrum, Cinereum. Addūt aliqui electrū, quod tamen compositū potius est, quàm simplex Metallū, teste Pausania. Nō desunt qui species Metallorū aliquas interijisse opinentur: aliasq; fortassè adhuc ignotas oborituras. Sed hæc incerta sunt. Plerique Chemicorū vnà cum Astrologis, (quib. aliàs magna adeoque tāta est cum Carbonariis istis amicitia, vt rarò inueniatur aliquis alterā vanitatē solā, nō simul vtrāq; probans.)

*Astrologi
& Chemicis
magna amicitia iuncti
sunt.*

probans.) septē species ponunt, pro Planetarū numero: Aurū Soli, Argentū Lunæ, Plumbū Saturno, Stannum Ioui, Ferrum Marti, Aes Veneri, Hydrargyrū Mercurio attribuentes: & horū nominib. ea plerunq; nominātes.

Non hoc iam disputo, quam rectē singula enumerata Metalla singulis Planetis dedicarint, præsertim cum hic etiam, vt in plerisq; alijs, parum inter se consentiāt.

Sunt enim qui pro argento viuo electrum Mercurio ascripserint. Author quoq; est Scaliger Exercit. citati nuper operis 106. Chaldæos Orichalcum Ioui: Marti vero: ac deniq; stannum Veneri assignauisse. Nec illud etiam in præsentia disputo, an sex tantum species sint

Metallorum, vt cum alij complures Chemicis, tum princeps eorum Gebrus, (quem Magistrum magistrorum appellant. censuit. Fateor tamen huius sententiam antereferendam esse opinioni aliorū omnium, qui argentū

viuum inter Metalla connumerant. Propior enim est veritati: & magis cōsona sententiæ Veterū. Quomodo namq; Metallum esse putetur, quod Metallorum vix v-

las obrinuit proprietates? Sanē durū nō est: nec liquari potest: multo minus *ἐλατὸν* dici poterit Aristot. & veteres Græci inter excrementa potius & venena reposuerunt, quàm inter Metalla. Gebrus atq; alij quidam aurifictores, non Metallum, sed principium & materiam Metallorum asseruerunt, vt mox audiemus.

Ad rem quod pertinet propositam, si rectē metallum definiuimus, quotcunque metalli species ponantur, non poterit argentum viuum pro certa metallorum specie haberi. Scio ferrum inueniri, quod lique-

scere post primam fusionē amplius nequeat. Scio Scaligerum scribere, Orichalcum repertū, quod nullo ha-

bitus igni liquefieri potuisset. Neq; hoc etiā nescio, Aristot. sic locutū esse, vt credi possit sensisse, metalla nō posse liquefcere. Non. n. ait metalla esse *χυτὰ καὶ ἐλατὰ*, sed:

Hydrargy-
rum nō est
Metallum.

Ferri lapi-
des molles
& pingues

D. Ortol-
phus Ma-
rolt, Med.
Hennen-
berg.

Species Me-
tallorū sunt
sex.

esse ea ἢ χυτὰ, ἢ ἐλατὰ. Et ductilia esse omnia nullus du-
bitauit doctus. Memini præterea illius, quòd fusores i-
sti de ære ferrouæ in nubibus generato ex Auicenna ci-
tant, fusile nō esse scribentes. At de talibus Metallis no-
bis sermo non est: sed de illis, quæ in terra vel sub terra
sic nata sunt, quemadmodum nasci pleræq; & plerunq;
secundum naturam solent. Habeo quoq; ferri lapides
duos, alterū ferrei, alterū corticis castanæ maturæ co-
loris, planè molles & pingues, qui instar butyri teri digi-
tis possunt, ex quibus nihilominus ferrū ab igne extra-
hitur durum atq; optimum, vt nihil in eo desiderare
possis, (vt mihi vir clariss. D. Ortolphus Marolt Illustriss.
Princip. Hennenbergensium Medicus prudentiss. & mi-
hi amicissimus testatus est: à quo eisdem lapides acce-
pi.) Quæ idèò commemoro, vt, quod multi Chemicis pe-
ritiores scripserunt, intelligatur, hoc saltē omni Metal-
lo à nobis adhuc cognito adesse, vt ἐλατὸν sit: ideoq; ar-
gentū viuū perperam inter Metalla reponi. Cum ijs-
dem nunc in eo etiā consentimus, sex esse Metallorum
simplicium species. Quāquam non negem plures res
fortè inuentas iam, aut inueniri deinceps posse: quibus
definitio horum sex, quæ nouimus, congruat.

*An Plumbum, æs, ferrum, & c. perfectæ sint Me-
tallorum species.*

Argentum viuū Metallī speciem non esse, quia sa-
tis ostensum est, restat nunc illud videndum, vtrum plū-
bum, stannum, æs, ferrum, argentū, veræ perfectæq; spe-
cies sint, an verò rudimenta solummodo quædā auri,
& imperfectū inchoatūq; aurū: quod aliqui solum per-
fectum esse Metallum contendunt quidē, argumento
autē probāt nullo. Quicquid enim hīc proferūt, inane,
falsum, & lubricum est. Ac nihilominus hoc pro funda-
mēto artis suæ certissimo sic posuerūt, vt eo labante &
cōmoto, necesse sit totā simul χρυσοποιητρίαν collabi &
euane-

evanescere. Proinde coniecturas eorum primo loco inspicendas proponam. Deinde quàm euanidæ sint, môstrabo. Natura, inquit, transmutat Metalla ignobiliora vniuersa temporis progressu in aurum: Ergo sunt quasi aurum imperfectum, & nondum integrè excoctum repurgatumque. Ex quo conficitur, ea non posse pro perfectis haberi speciebus. Porro consueuisse naturam ea transmutare in argentum & aurum, ex coliquet, quod in fodinis stanni & plumbi aliquando repperitum fuit argentum: in Metallis autem ærarijs & ferarijs, (quanquam in his propter impuritatem rarius cõspiciatur) inuentum est aurum: sicut etiam in argentijs. Quinetiam in Germania alicubi effossum est argentum incoctum & imperfectum adhuc, quod spatio 30. annorum perfici potuisse iudicarunt periti harum rerum. Addunt & hoc: Metallorum omnium materia propinqua eadem est, puritate & impuritate, coctione & cruditate differens. Iam quæ hoc pacto solum differunt, non differunt specie. Est ergo vna Metallorum omnium species perfecta, non plures.

Hæc argumenta ex libris eorum cognoscere potui. Si quæ alia sunt, aut absolutè & palàm absurda sunt, aut in idem cum prædictis recidunt. Nunc quàm falsa sit eorû hypothesis videamus. Principiò constat, omnes Philosophos eruditos, quinetiam peritiores Chemicos constanter asseruisse, sub genere Metallum plures distinctas perfectasq; species contineri. Semper enim Metallorum genus non aliter in suas species diuiserunt, quàm vel lapidis, vel animalis, vel aliud quoduis genus in proprias suas species distraxerunt. Quocirca necesse est, vt hisce iudicijs. omnino delirare cõuincantur, qui cûq; ea rudimenta solummodo auri esse, ac non specie, sed qualitatibus quibusdã solis ab auro differre cõsent. Nõ video etiã, quæ in parte metalli definitio min⁹ æri aut plûbo cõueniat,

Argumenta probantia solum aurum esse perfectum Metallum.

Argentum seminatissimum.

Metallum est genus, species sub se distinctas habens.

quàm auro & argento. Proinde si rectè metallum defini-
erunt, necesse est, vt perfectum sit metallum, cuius-
que definitio metalli congruit. Hoc quanquam satis ef-
fet argumētum validum ad ostēdendam positionis fal-
sitatem, declarabo tamen eam argumentis alijs cer-
tius.

Quæ sic existunt, vt efficiente causâ presente non
mutentur amplius, finem atque terminum motus seu
mutationis, hoc est, formam suam propriam, vltra quâ
Natura nihil in ea specie meditatatur amplius, adepta
iam sunt. At verò æs, ferrum, aliaque Metalla in suis ve-
nis ita existunt, sicut diximus. Obtinuit ergo vnum-
quodque suam speciem atque formam. Sanè non pri-
us quiescit Natura non impedita, quàm propositum si-
bi attigerit scopum. Nec desinit res moueri ac mutari,
priusquàm id sit facta, quod fieri debuit ac potuit. Porro
non esse hoc Naturæ propositum, vt viliora metalla in
nobiliora transmuet, ex eo primum clarè perspicitur,
quòd perfectorum specie nulla est permutatio in spe-
ciem aliam sub proximo, & vno genere contentam.
Deinde quod eiusmodi metalla, plumbum scilicet,
æ, ferrum, in suis venis, (præsente adhuc effeetrice cau-
sa, ac subinde alia eiusdem speciei & perfectionis gene-
rante) formam & essentiam non magis mutant, quàm
aurum sincerissimum & perfectissimum: quantumuis
multis seculis in ijsdem maneant coquanturque. Et
quæ à Natura subinde generantur noua, cum primum
eandem illam consecuta sunt speciem atque perfectio-
nem, similiter quiescunt, moueri que desinunt. Quod
si meditaretur Natura hîc amplius, certè partes ali-
quas elaboraret diligentius, si omnes non posset: atque
vestigium aliquod ipsis formæ futuræ, auri videlicet ar-
gentinè, ipsis imprimeret.

Neque excusabis, si dixeris non satis longo tempore
ibidem

*Perfecta u-
nius gene-
ris proximi
species non
in se permu-
tantur.*

ibidem relicta fuisse. Quippe figmentum est, quod Gebrum atq; Rasim secuti omnes ferè sufflatores isti affirmant, mille tantùm annis, nō citius aurum perfici. Aetas nostra facilè eos mendacij coarguet. Vidi ego argētum purissimum in valle Ioachimica, in arbore siue trabecuniculi cuiusdam concretum, quæ vix ante annos 25. aut 30. ad sustinendum cuniculum ibi collocata fuerat. Cum hæc computruisset, atq; in eius locum alia, necuniculus rueret, reponeretur, adhærere argentum putrido ligno conspectū est. Non habuisse eam argētum. cum in eum locum poneretur, certum est. Vtrum autē primo mox decennio, aut secundo, aut tertio ibidem generatum fuerit, certò cognoscere tunc non potui.

Quod de coctione metallorum in suis venis nugantur, æquè fatuum est. Cum primum enim in metallum à frigore densata est materia, frustrà expectatur coctio. Non enim à calore subterraneo deinceps soluntur, atque perfectius coquuntur. Coquit, miscet, & perficit materiam metallorum Natura tunc, cum ex subiecta materia halitus & vapores elicit: & deinde etiam priusquam à frigore congelati indurētur. quo facto, coctio desinit. Delirant ergo plurimum, qui temporis successu perfectiorem quasi maturationem expectant. Nihil firmitus illud est, quòd Naturam impediri in ijs locis existimant, quo minus ex ære vel ferro aurum argentū uè perfecerit. Equidem somnium est, si quis cogitet Naturam in tam multis locis, in quibus planè incredibilem æris, ferri, argenti quæ (quod ab auri perfectione minimum abesse consentitur) copiam generat, sic impediri posse, ut nulla in parte finē suū cōsequat. Si nō potuit centesima, saltem millesima potuit materiæ particula apta esse, quæ tot annis imò seculis in aurū verteretur.

Dicam, quod res est, insania est adeoq; insignis vel

tuditas, vel impietas, Naturam; quæ aliud nihil

Quando metalla coquantur à calore.

Natura in paucioribus impeditur.

Natura quid.

est, quàm potestas ordinaria à Deo cunctis rebus infi-
 ta, ita elumbem & imbecillã fingere, vt propositũ sco-
 pum in tot millibus particulis nunquam attingere po-
 tuerit. Generatio naturæ opus est, non artis: vt omnes
 omnium ætatum homines intelligentes & scientes iu-
 dicauerunt: & rectè quidem. Si enim Ars quoq; gene-
 rationis author & effector ponatur, nullam inter hanc
 & naturam discrimen erit. Error naturæ, ò decoctores
 auri, rarò & in paucis cernitur, finem plerunq; assequi-
 tur: vt omnes omnium ætatum rectè sentientes homi-
 nes, ab ipsa rerum euidètia docti, confessi sunt. Ex quo
 consequitur, naturam aliud tunc non voluisse pariter
 ac potuisse generare, cum æs, ferrum, plumbum, argen-
 tum, &c. genuit, multisq; annis immutatũ cõseruauit,
 inq; aurum neque partem aliquam, neq; totum trans-
 mutauit. Etenim cum velit in genere quolibet præsta-
 tissimum & perfectissimum: in metallorum autem ge-
 nere, auro nihil sit præstantius: vbiq; aurum generaret,
 si non nisi vnica auri species perfectum esset metallũ:
 cætera omnia infra metalli perfectionem substitissent,
 Quod imperfectum inchoatumq; solum est, in specie
 nulla reponitur. Quare perrarò creauit natura metal-
 licæ ponitur lum, rudimenta, & initia quædam frequentissimè, si
 Chemicis credemus.

Deinde certum quoq; est, naturam propter fines v-
 susq; certos species producere omnes. Quæcunq; er-
 go res à natura sæpè multisq; in locis productæ inue-
 niuntur, quarum vsus certus imò necessarius est homi-
 nibus, & ex muratiõẽ hũc vsum amittũt, eas certò cer-
 tius est, propter illum vsum creatas fuisse: certamq; &
 perfectam speciem suam singulas obtinuisse. Iam verò
 constat, ferri (exempli causa) vsum talem esse, vt sine eo
 homines rectè commodeq; viuere vix queant. Con-
 stat non minus hoc, vsum suum perditurũ esse, si vel in
 aurum

aurum vel in argentum permutetur. Proinde propter eum usum creatum est perfectum in sua specie. Profecto æris usus, quod tamē Chemici ferro perfectius, hoc est, ad auri speciem accessisse propius existimant, longè minor minusque necessarius est usu ferri. Si alterutro carendum sit nobis, quis dubitet facilius nos ære quam ferro carere posse? Quod si ergo Natura ferrum in aurum transmutauisset, neque peculiarem & perfectam Metallī speciem fecisset, quomodo quæso dura corpora, quæ ferro cedunt, auro non cedunt, secuissimus? Perfectum ergo quiddam est inter Metalla ferrū: propter suos vsus ita generatum, vt propter suos aurum est ab eadem productum. Mollius enim aurum esse ferro, ne ipsi quidem Chemici negauerint.

Addatur hoc etiam, quod Natura in specie qualibet non multiplicat indiuidua durabilia, nisi species ea perfecta sit species, cui addi nihil debeat: & quæ perfectior fieri, nisi in genus proximum aliud transeat, non possit. Atqui videmus eam ferrum, æs, plumbum, stannum, plurimum multiplicare, atque durabilissima facere neque addere ipsis perfectionem extra suam speciem. Quocirca tenendum est, vnumquodque horum in sua natura & specie perfectissimum esse. Nati sunt aliquando imperfecti & mutili, vel bracchijs vel pedibus carentes. At horum species quia nulla erat, non sunt multa talia indiuidua similia prognata. Causa non est obscura. Natura enim indiuidua specierum solummodo multiplicat, propterea quod perfecta non manē esse vult, quæ producit. Perfectam ergo speciem habent, æs, ferrum, aliaque vilia metalla. Cum ferrum dico perfectum esse, intelligo in ea perfectione esse, quæ huic speciei debetur: non cum argenti vel auri perfectione comparo. Est canis, mus, simia; perfecta, cui nihil eorum

*Natura nō
multiplicat
indiuidua
imperfecta
rum rerū.*

*Metalla nõ
sic solũ dif-
ferũt, quo-
modo sanus
& æger.*

deest, quæ habere pro sua natura hæc animalia debent. Attamen nullum horum cum præstantia & dignitate hominis comparari debet. Ex quibus omnibus efficitur, Metallorum non vnicam, sed plures species esse perfectas: neq; viliora differre à præstantioribus, quomodo æger à sano homine differt: quod inscitè ab aliquibus Carbonarijs scriptum non sine admiratione legimus. Quoniam homo æger perfectus homo est, formamq; hominis obtinuit. Ipsi autem metalla non concedunt omnia essentialem formam actu possidere, sed materiæ tantummodo vicem explere.

*Quæ casu
fiunt speciẽ
non consti-
tuunt.*

Hæc cum aliqui ex peritioribus Chemicis vidissent, (inter quos est Petrus Bonus Ferrariensis.) apertè dixerunt, ferro, & æri, atq; aliis suas esse species: neq; à natura idcirco generata esse aiunt, quia impedita fuerit, vel quia casu sic euenerit: vt veteribus quibusdam ac recentioribus Chemicis visum fuisset. Naturam isti rectè asserunt propter vsus certos deliberatè viliora quoque metalla producere. Etenim quæ casu fiunt, speciẽ nõ constituunt: nec frequenter eodem modo fiunt: sed raro admodũ, & formis valde disparibus nascuntur. Certum quoq; est Naturæ errores, quos casus genuit, non prædicari de singularibus, vt ferrum de hoc & illo ferro prædicatur. In causa est, quòd natura errores non multiplicat. Quoties ergo res aliquæ multiplicantur à Natura, dubitari non debet, quin sint certæ perfectæq; speciei indiuidua. Libèter admittimus hoc loco, quod nullo errore Naturæ, sed ex certo ipsius decreto viliora metalla creari concedunt Chemicis. Qui vt hîc veritati & eruditorum sententiæ consentanea dicunt, ita in eo non leuiter errant, quòd nihilominus has species permutari in nobiliores opinati sunt: quemadmodum ferè ouum in pullum transmutari cernimus.

Hoc effugium, etsi nihil ipsis prodesse clarissimè po-
stea

stea suo loco sum demonstraturus, non tamen non est
 hic obiter confutandum. Species distinctas metallo-
 rum concedunt esse plures: sed tales, quæ à Natura ad
 hoc creatæ sint, vt aurum ex ipsis mutatis fiat. Ratio est,
 quia ex eadem materia constant. Quòd si ex eadem ma-
 teria sic putant constare metalla, sicut ex eadem con-
 stare dicimus hominem, simiam, bouem, gallinam, fa-
 cile approbatores sententiæ suæ nos habebunt. Con-
 stant iam dicta ex neruis, ossibus, venis: sanguineque nu-
 triuntur omnia. Quin & sanguis ex eadem sæpe factus
 est materia, vt cum panem edunt homo & gallina. At-
 tamen neque gallina humano, neq; homo gallinaceo
 nutriripotest sanguine non mutato iterumque cocto.
 Propterea quod per coctionem dissimilia separantur,
 conuenientia autem & similia in nouum sanguinem
 cumque diuersum permutantur. Causa est, quòd aliter
 panis in gallinæ ventre, aliter in hominis ventre muta-
 tus coctusque fuit: atque ideo sanguis vtrobique non
 per omnia similis generatur. Discrimen intelligimus
 potius, quàm sensu percipiamus. Lactuca & absin-
 thium ex eodem sæpe succo nutriuntur, sed non simi-
 liter eundem coquunt. Illa namque lacteum dulcém-
 que ex eo humorem, hoc amarum gignit. Quòd si er-
 go sic putant ex eadem constare materia metalla, nihil
 habeo quod accusem.

*Metallorū
 quomodo
 eadē sit ma-
 teria.*

*Coctione
 separantur
 dissimilia.*

Sin aliter iudicant, id quod scripta eorum testificari
 videntur, toto cœlo aberrant.

Impossibile namq; est, vt diuersarum formarū eadē *Diuersæ
 præcisè pxima sit materia, sed differre sic materias necesse
 se est, sicut ipsæ species seu formæ differūt. Certè forma
 humana nunquā possit informare carnē aut corpus bo-
 uis: nec anima bouis informet vnquā corpus hominis.*
 Requirūt istæ animæ tam diuersas partium, quas infor-
 mant, temperies, quàm sunt ipsæ inter se diuersæ. Nec
*formæ non
 sunt in ea-
 dem mate-
 ria.*

potest materia vnius formæ materia fieri alterius, priusquam substantia permutata alterataq; sit tota. Non enim ante subiectum fit animæ nostræ conueniens caro aut sanguis suillus, aut alius quiuis, quàm in chylū album & deinde in nouum aliumque sanguinem sit transmutatus. Proinde necesse est, Chemicos nobis dare, Metallorum materias hæctenus distingui, vt plumbi materia nunquam possit fieri materia auri, vel stanni, vel argenti, nisi tota sit transmutata in naturam aliã. Quod cum dederint, causa ceciderunt rota. Nihil enim tale moliuntur: & apertè satis fatentur, se materiam se alterare non posse.

Cuiusq; speciei est propria materia. Ergo cum ipsimet scribant, vnius cuiusque speciei vnam esse certam & propriam materiam, (vt Richardus Anglicus in 10. cap. sui Correctorij, & Tauladanus contra Braceschum testantur) certò apparet eos vel non intelligere quod dicunt, cum Metallorum sex distinctas esse species dicunt, vel simulare se credere, quod nunquam crediderunt. At nos distinctas species esse in Metalli genere, sic probauimus, vt refellere nunquã possint. At referuntur aliò, aiunt, sicut ouum ad pullū. Nihil hoc est, si verum quã maximè ponatur. Nam sicut ouū gallinaceū, aut anatinū, aut aliud quoduis, perfecta est species in ouorū genere, nec ex vno ouo, ouū fit alterius speciei, sic & Metalla perfectas dabūt species, vt vnius speciei materia non possit esse materia alterius. Ratio eadem est omnium rerum, ex quibus Natura aliud facit. Nulla, nulla, inquam, res talis materia fit indiuidui speciei alterius distinctæ, & sub eodem proximo genere comprehensæ. Quare nec Metallorum materia auri erit materia, nisi tota substantia materiæ permutetur in substantiam aliam auri formæ soli congruentem.

Hæc ita habent, siquidem illis cōcedamus, quod volunt,

sunt, nempe metallorum species ad aurum referri, vt
 oui & seminum species: referuntur ad pullos & plan-
 tas atq; animalia. Sed ne hoc quidem uerum est. Ete- *Metalla nõ*
 nim quæcunq; hoc modo fecit Natura, ea omnia breui *se habet ad*
 admodum tempore hoc ipsum fiunt, quod fieri debet, *aurũ, sicut*
 quotiens causa transmutans præsens adest. Sanè si gal- *ouũ ad pul-*
 linæ incubarent ouis, quæ pepererūt, non multis septi- *lum.*
 manis immutata seruarietur: quemadmodũ in auium
 ouis alijs fieri videmus: quæ ouis mox, atq; ea pepere-
 runt, in sident. Similiter quoq; semina, si in terram ia-
 ciuntur, non multo tempore in ea impermutata sepul-
 ta iacent. At metalla etiamsi in terra aliquot sæculis in
 sua matrice permaneant, & calorem concoquentẽ ipsa
 in aurum, vt Chemici aiunt, præsentem habeant, mu-
 tantur tamen in substantiam aut speciem aliam siue
 aurum nunquam. Deinde quæ quasi semen aut rudi-
 mentum sunt alius rei, magis magisq; permutantur: vt
 interdum semimutata conspiciantur: quod in nullo
 metallo vnquam obseruatum fuit. Postremò non est
 talium vsus maximus ac necessarius, sed conuersa sunt
 longè vtiliora: & cum conuertuntur, in aliud genus
 transeunt. Sed metallorum vsus est, vt ferri, maximus,
 maximeq; necessarius: nec transirent in genus aliud, si-
 quidem in aurum mutarentur. Nugæ ergo sunt, quæ-
 cunq; hîc Chemici adferunt: vt suo loco dicemus ite-
 rum. Nunc postquam plures & distinctas metallorum
 species perspicuè ostendimus, quid ad Chemicorum
 propositas coniecturas respondendum videatur, bre-
 uiter indicabimus.

Responsio ad Argumenta Chemicorum.

Cum stanno, plumbo, ære, ferro, nonnunquam re-
 peritur argentum vel aurum. Ergo ex illis vt imperfe-
 ctioribus, fiunt hæc perfectiora. Si vera est consecutio,
 necesse est, vt propositio, ex qua sequitur, vera sit: hæc

nempe: Quoties Metallorum species duæ aut plures simul mixtæ reperiuntur, semper perfectior ex imperfectiore genita est: Hæc si falsa est, collapsa sunt omnia. At verò quis eam concedat? Nisi fortè & hanc veram dicant. Quando duæ alicuius proximi generis species, siue specierum talium indiuidua simul inueniuntur generata, semper perfectius & nobilius ex ignobiliore, vt ex materia sua genitum est. Sic hominem ex vermibus & similibus aliquando natum esse confiteri cogemur. Figmenta sunt omnia hæc. Nos longè verius dicimus, nunquam visum fuisse in aliqua vena plumbum, vel æs, vel ferrum, in argentum, vel in aurum permutatum. Accidit quidem frequenter, vt in vna vena plures metallorum species inueniantur. At ex eo non conficitur, alteram ex alterius transmutatione natam fuisse. Hoc sequitur, plures & diuersos specie spiritus vaporisue mistos concreuisse. Vsuuenire hoc periti omnes intelligunt, non modò in metallis, verùm etiam in cæteris fossilibus: vt nimirum diuersissimi generis fossilia in vna sæpissimè gleba reperiuntur: quæ tamen nullus sic nata putet, vt vnum in aliud transmutatum fuisse credat.

*Metallara-
rò effodiu-
tur sincera.* Profectò rarò admodum metallum aliquod effoditur sincerum & purum: cum quo non aliis generis fossilia coniuncta cernantur: quæ constat non potuisse ex eadem materia pronasci, ex qua metalla orta sunt. Metallici non ignorant, æs, aurum, atque alia quædam metalla, interdum per substantiam durorum lapidum sparsa esse, quo penetrauisse ea nullus temerè dixerit: vt valde probabile sit, eiusmodi quosdam lapides vnà cum metallo, quod continent, ex suo quodam vapore concreuisse. Vnde etiam cum metallo in fornacibus liquefiunt: quanquam non ita, vt metallum, ignem perferant. Adde ad hæc, quòd cum metallo

tallo vni, vt æri, permistum est aliud, veluti argentum, certam ferè quantitatem continet: vt si centenarij singuli denas aut duodenas vncias contineant. Præterea si alia ex aliorum transmutatione orirentur in venis, prorsus necessariò foret aliquando, vt aliquibus in metallis, (ne in omnibus & semper dicam) particulas quasdam ex dimidio conuersas, aliquas magis, & alias minus elaboratas, quasdam vix dum inchoatas inueniri. Hoc quia nunquam ostensum fuit ostendiuè potuit, fabula est quod à Chemicis dicitur.

Aurum alicubi effoditur, & effossum olim quoque copiosum fuit: neq; ibi viliorum metallorum aliquod repertum fuit. Quòd si in aliquibus venis aliquod horum apparuit, nunquam vel ex dimidio vel ex parte aliqua sic mutatum apparuit, vt potuerit videri in aurum esse mutandum. E' diuerso multis seculis multis in locis æs, plumbum, ferrum, effossa nataque sunt: neque auri quicquam ibidem nasci visum est. Quomodo, quæso te, tot annis imò seculis nullam partem Natura huc vsque permutauit: vt saltem videri posset vestigium aliquod huius futuræ transmutationis? Sed frustra hæc disputo, dum Aduersarios habeo consentientes. Ipsi namque argumentis probare conantur, Naturam viliora metalla nunquam in se mutò mutare, sed omnia in aurum vertere: de solo plumbo & stanno dubitatum ab aliquibus scribunt. Addunt tamen nesciri adhuc, vtrum hoc aliquando Natura tentauerit aut præstiterit. Et quia Natura hoc non faciat, rectè asserunt, artem hoc perficere non posse id quod alijs præterea rationibus bene rectèq; monstrat. Hoc posito, sequitur propositionē falsam esse que hoc modo sonat: Quoties diuersarum specierū indiuidua simul nascuntur, tunc altera ex alteris, vt ex materia pronata sunt. Si hæc est falsa, vt ipsi concedere co-

*Natura nõ
transmutat
metalla vi-
liora in se
ipsum.*

guntur, (velint nolint) ruinosam esse eorum hypothesin, totaque probatio: sicut falsam esse satis superque ostendi.

Quod de argento imperfecto quidam scripsit, ut maxime verum esse concedatur, nihil eos iuuat. Ex supra dictis perspicui potest, Metalla post congelationem non

*Metalla
post congelationem non
coquantur
amplius*

amplius coqui & perfici. Quippe caliditas tantam in fornacibus istis non est unquam deprehensa, quae fundere ipsa iterum potuerit, inque vapores dissoluere: qui mox diligentius cocti, ac rursus a frigore densati aurum euadent. Quod si contingeret aliquando, omnino partes inaequaliter coctae, hoc est, secundum gradus quosdam coctionis & cruditatis distinctae, (ut de Chalciti & Misi Galenus narrat) in metallis aliquo tempore fuissent inuentae. Hoc quia nunquam factum scitur, neque ostendi unquam in metallis potuit, quis non intelligat somnari Chemicos, cum talia fieri affirmant? Si argentum aliquod repertum fuit non bonum, ideo tale fuit, quod materia, ex qua vapor expirauit, inepta fuit pro argenti veri & sinceri generatione. Quaecumque fuerit, ostendi nunquam poterit, illud ex alio quopiam metallo transmutato secundum gradus, ut dictum est, natum fuisse. Postremo illud etiam admiror, quomodo non viderint, essentialem specierum permutationem non fieri sub eodem genere proximo. Non enim ex ovo perfectius fit ouum aliud, sed pullus. Neque ex semine apij semen aliud nobilius, sed herba apium nominata prodit. Multo igitur minus absurdi haberet sententia, si ex non metallo generari metalla dicerent, quam cum unam speciem in aliam speciem eiusdem generis proximi transire aiunt. Ad alteram rationem, quae

*Essentialis
specierum
proximi generis
permutatio non
datur.*

nil est aliud, quam petitio principij, satis in superioribus est re-
sponsum.

Che.

Chemicorum sententia de Materia metallorum.

De ortu metallorum, deq; eorūdem speciebus, quæ nos dicturos esse promissimus, diximus. Quare consequens est, vt quid χρυσολύμασωνες nostri de his sentiant, declaremus. Non autem est vna omnium opinio de materia metallorum; licet de efficiente causa hætenus inter se consentiant, quòd à solo calore concoquēte metalla confieri putent in suis fornaculis & carbonibus. Satis putant adesse frigoris, si ignis absit: quasi non summum frigus vehementer cōspissans, cogens, & siccans requiratur. A tali namq; frigore congelata & indurata fuisse, illud eidentissimè demonstrat; quòd nō nisi à vehementissimo igne soluuntur. Primum ergo hoc est, in quo à veritate aberrant non leuiter. Inter cæteros videtur Gilgil credidisse prorsus vehementi igne opus esse subterraneo, non temperato solū calore, vt ceteri docent. Pōnunt deinde pleriq; omnes aliud agens, scilicet sulfur, cuius opera natura vtatur in fabricandis, impuriorebus præsertim metallis. Cæterum vt dilucida magis sint omnia, primum Gilgilis, deinde Braceschi, postea aliorum quorundam: postremò Turbæ Chemicorum de metallorum materia opinionem exponam.

Gilgil Metallā à vehementi igne putat generari.

Sententia Gilgilis Mauri.

Gilgil ergo Maurus metallā ex cinere in terra genito cumq; aqua misto, si à calore elaborata fuissent & extracta, generari putauit: rationibus quibusdam inductus, quas Albertus, & post eum Georgius Agricola confutatare conati sunt fortassè magis, quàm confutarint. Ex eo quod liquecunt in igne, non tamen madefaciunt si uehementant: & quòd sunt dura: atq; in aqua merguntur: ex aqueo corpore & terreo optimè inter se mistis, adeò inquam, vt ignis nec in terram agere sine aqua,

Gilgil Metallā ex cinere confutat.

nec in aquã sine terra possit, ipsa cõstare rectè sanè colle-
git. Ex perfecta ista mistione aquæ cū terra, collegit hoc
etiam non malè. terram in mistione ad minimas particu-
culas diuisam fuisse: nec diuidi hoc pacto ab alio, quàm
à calore potuisse valente admodū. Quòd calori hoc tri-
buit, rectè facit: quod prorsus valido, non est necesse.
Quippe mediocris etiam perseuerans hoc præstare va-
let. At perfectam mistionē nasci non potuisse, nisi aqua
& terra in prorsus minimas diuiderentur particulas, vt
in minores non potuerint diuidi, prorsus & simpliciter
est verum & necessarium. In eo deinde errat, quòd cine-
rem terre, siue exustam terram, sic putat diuisam esse ad
minima, vt magis non possit. Satis enim notum est, va-
porem siue halitum terreum longè subtiliores habere
partes, quàm cinis vllus habeat. Quare nõ cinerem, sed
halitum cum vapore debuisset ponere materiam me-
tallorum: quomodo fuisset rectè ratiocinatus. Addit ra-
tionem aliam à similitudine vitrorū ductam, quæ mul-
tis modis peccat. Recitat deinde alias etiam sententias
ipsius Agricola: quibus non tam suam sententiam con-
firmat, quàm aliarum Chemicorum confutat.

*Albertus i-
dem sentit
cum Turba
Chemicorū*

Alberti magni opinio: itemq; Bracefchi.
De Gilgile satis dixi, de Alberto, quia idem cum Che-
micis alijs tandem sensit, quanquam peculiariter quo-
que erret, seorsim nihil dicam. Non enim est necesse
tam accuratè singulas singulorum persequi & refelle-
re ineptas sententias. De Bracefcho, cuius opinionem
alij quoq; nonnulli probant, aliquid est dicendum. Is in
Dialogo, cui titulum fecit, Lignum vitæ, ex doctissimo-
rum Chemicorum opinione (vt videri vult) sic de me-
tallorum materia differit. Terra & aqua calore stellarū
atq; subterraneo miscentur primū, deinde progressū
temporis vruntur: & fit ex ipsis Chalcanthum (Vitrio-
lum vulgò nunc nominant.) Ex hoc tanquam ex mate-
ria

*Bracefchus
metalla ex
Chalcantho
architecta-
tur.*

ria prima fiunt metalla. Etenim cùm Chemicis (ipsi se mutuò appellant Philosophos) transmutationem metallorum fieri negant, nisi in materiam suam primam prius resoluantur, accipienda ea sic sunt, vt intelligas ad naturam Chalcanthi reuocanda esse. Dum calor in hoc agit Chalcanthum, atq; ebullire ipsum facit, tollitur ab eo duplex exspiratio: quæ si ex terra in aerem exeat, meteora creat. Quòd si ambæ intra terram conclusæ maneant, exhalareq; propter oclusos à lapidibus meatus nequeant, crassescunt: & per rimas saxorum terrarumq; simul mistæ distillant, donec in locum perueniant, vnde exitus eis nullus pateat.

Vtraq; hæc exhalatio simul hoc modo inclusa, si quidem circumscripta corpora in se potentiam metallorum effectricem contineant, in metallum conuertuntur. Si talem potestatem non habeant, tingit solum vicina corpora varijs coloribus, quæ scilicet attingit: aut in argentum viuum commune vertitur. Porrò virtus ista *μεταλλο* *πρωτην* *virtus me-* *tallorum ef-* *fectrix.* *quid sit.* sulfur est quoddam splendescens, lotum, purum, & aliqua ex parte, non tamè omnino fixum: quod in excisis lapidibus, atq; in arenis apparet ac lucet. Exhalatio hæc ex Chalcantho sublata, quæ arida est & pinguis, sulfur: ea autem quæ permixta ei dicitur, & aquea existit, argentum viuum vocatur: non quia verè talia sint; sed quia ex horum materia constant. Atq; sic intelligi debet, quod à Chemicis dicitur, sulfur & hydrargyrum metallorum esse principia. Ex diuersitate, mixture, coctione harum exhalationum: ex pura & impura sulfuris ablutio, quantitate: ex loci diuersitate: ex caloris varietate: ex alijs accidentibus diuersitas provenit in metallis. Hæc Bracceschi est sententia: quam Gebri quoque & aliorum plurimorum esse ait. Probat opinionem suam his rationibus. Res quæuis composita ex illis coaluit rebus, in quas iterum dissolvitur. At metalla in primam & proximam metallorum materiam si resolvere non vis, in Chalcanthum solui cognoscas. Ex Chalcantho ergo

constant. Etenim metalla omnia in sale & nitrum dissoluuntur. Constat autem Chalcanthū ex sale & nitro. Item ex sulfure, & quodam corpore simili argento uiuo, cōflata esse metalla, ex hoc perspicitur, quod ex metallis quibusdam ad ignē liquatis, spiritus siue halitus sulfureus expirare sentitur: & aquea materia cum terra exactissimē mista similitudine argenti uiui in igne cernitur. Atq; sulfur illud scintillans requiritur ex eo colligit, quod in omnibus fodinis metallorū huiusmodi sulfur reperiatur copiosum. Adiecerūt his aliqui Plinij auctoritatem: qui lib. 33. cap. 6. scribit: Finem fodiēdi argentū fuisse, cū reperissent alumen. Sed quam ad rem hoc nihil faciat Plinij testimonū, intelliget facili, quisquis capit citatum cum iudicio perlegere uolet.

Non arbitror necessariū esse aut operę pretiū, ut hęc uerbose cōfute: q̄ sua spē te falsa & futilia esse intelliget qui uis. Itaq; omnib. alijs omissis, falsum esse dicim⁹, metalla in Chalcanthū dissolui: etsi in salē tādē & nitrosū quippiā redigi nō negamus, quęcunq; in cinerē ab igne redigūtur. Quippe nascunt sal & nitrū ex terra uita quauis, lapidū, lignorū, plantarū, metallorū. Cum. n. ex cinere lixiuium paratur, poterit ex eo deniq; salis quędā species effici. Euenit hoc, non quia metallorū cinis ille sit, sed quia terrę uita cinis sit. Si ergo sale & nitro, in quę metalla dissolui possunt, necesse est materiā esse proximam metallorū, (quia uidelicet in hęc tandē solui possunt) eādē ratione probabimus lapides, plātas, animalia homines, ex Chalcantho seu sale & nitro, ut materia prima cōflata esse, cū eādē opera & facilitate, omnia hęc in salē & nitrū quoddā (siue in speciē quandā Chalcanthi, quomodo de Chalcantho hęc loquitur Braccęsus) solui redigiq; possint. Deinde quo pacto nō reperiet Chalcanthū in omnib. metallis, siquidē ex eo generātur metalla, q̄ cotidie adhuc nasei cōstat? Rursus quo pacto nō
semper

*Metalla nō
soluūtur in
Chalcanthū*

semper metalla ibi plurima effodiuntur, vbi Chalcanthi ^{Metallica non generari ex hydrargyro.} prouentus est magnus? Adde quod ex Chemicis doctissimi probant, ex minorib. metallis (Sic ipsi vocant, quæ alij quidam semimetalla, in quorum censu succi cõcreti continentur, nominant.) generari metalla nulla posse. Rationẽ hanc proferunt, quia non consistunt ex eadẽ materia, ex qua metalla cõflata putant: nempe ex argẽto viuo. Testes sententiæ suæ citant Aristotelẽ & Auicennã. Quæ de sulfure splendescente scribit, scurica digna sunt potius, quã cõfutatione: cũ nemo rerũ metallicarũ petit scintillantes istas micæ & quasi bracteolas sulfur esse credat. Quoniã sunt laminæ quædam tenuissimæ vitri, aut plumbi, aut alterius cuiuspiã metalli; id quod non probat solũ, sed demonstrat, imò palpare facit lapidum illorũ fusio. Quæ de Chalcanthi generatione, & eiusdem vstione nugatur, tam sunt ab omni sensu ac ratione aliena, vt meritò nõ refelli, sed rideri potius debeant. Quippe nõ minus, imò fortassè grauius peccat, qui longiore impugnat oratione absurdas cogitationes, eo, qui primum tales commentus est.

Sententia aliorum.

Sunt deinde alij quidã, qui metalla fabricant, ex sulfure, nõ aut ex argẽto viuo. Sulfur, aiunt, putrefactũ vertitur in aerẽ attritũ, quem Aristoteles appellauit argentũ viuũ. Hoc ergo argẽtum viuũ ex putrefacto natũ sulfure, pro crassitie, tenuitate, puritate, caloris modo, loci diuersitate, in diuersas permutatur metallorũ species. Ratione hac se tuetur. Argentũ viuũ vulgare nõ reperitur in metallorũ venis. Aliud ergo est, quod ab Aristote- ^{Hydrargyrum non reperiatur in fodinis metallorum.} le appellatur argentũ viuũ: quodq; materiã facit metallorũ proximã. Absurda omnia sunt: Scripsit quidẽ Aristoteles argentũ viuũ aerium esse, ideoq; nec spissescere, nec cõgelari à frigore: at ex putrefacto sulfure gigni, nec somniauit quidẽ vnquã. Et quomodo sulfur materiam

Libri Chemi-
corū Aristoteli falso
adscripti.

poneret metallorū, cum aperte contra metallorū ma-
teriam sulfuris materiam in fine 3. Meteor. distinguar?
Sciendū hīc est, Chemicos habere Aristoteli falso attri-
butos libros: qui annis fortè mille aut plurib. post eum
scripti sunt. Item, addiderunt partē lib. 4. Meteor. ex qua
vbiq; multa citāt: quę Aristoteles nō magis scripsit aut
cogitavit, quā ergo scripserim. Ideo nūc in exemplarib.
nullis, neq; Græcis, in quib. nunquā fuerūt, neq; Latinis
excudūtur. Ad rationē quod attinet, nō improbo eā sed
eādē illa sententiā ipsorum certissimè refello. Non sūt
metalla ex sulfure, quia in plerisq; metallicis venis sul-
fur nullum neq; putridum neq; semiputridum repe-
tur. Se ipsos isti sic iugulant.

Sententia Efferarij Monachi.

Metalla
non sūt ex
sulfure &
hydrargy-
ro.

Alij quidam, vt Efferarius Monachus, eadem ratione
permotus, nec ex sulfure vero, nec ex argento viuo vero
metalla generari monet. Non enim, inquit, in fodinis
hęc reperiuntur metallorum sed ex suis proprijs vtrun-
que venis seorsim effoditur. Hanc rationem non suam,
sed Chemicorum, quos Philosophos pro more nomi-
nat, esse dicit. Ponit hīc pro metallorum materia aquā
quandam tenuissimam candidissimamq; cum terra
quandam pariter tenuissima: quę simul mista vertantur
in quandam terram, ex qua vi caloris fumus efferatur,
qui in metallum densetur. Aquam dicit Philosophos
suos appellare argentum viuum, terram autem illam
subtilem eisdem vocare sulfur.

Sententia authoris libri de Magni lapidis compositione.

Alius quidā incertus author, qui librū scripsit de ma-
gni lapidis cōpositione, putat metalla ob predictā ratio-
nem nō constare ex sulfure & hydrargyro: sed ex quadā
substantiā à Natura creata: quę vtriusq; sit particeps sul-
furis & hydrargyri. Ex hac scribit vi caloris vaporē tolli,
qui à virtute quadā metallica accedente in metallū ver-
tatur.

tatur Liquet ex cōmemoratis, vnumquēq; statuere. *φ*-
libet, & quod somniauit. Argentū viuū cuiq; id signifi-
cat, *φ* sua libido cuiq; dicat. Cū vmbrijs & delirijs istis
luctari, est nihil aliud, quàm *σικωμαχεῖν* & *παρεφρονεῖν*.
Nullam sententiæ adferunt probationem. Vnde meri-
tō indigni sunt, cōtra quos priuatim ratiōe disputetur.

Opinio Chemicorum Communis.

Proinde ad cōmunem iam Chemicorū opinionem
accedamus: quę talis est. Metallorū principia, inquit,
duo sunt, sulfur & hydrargyrū: quorū illud agentis &
maris, hoc materiæ ac fœminæ ratiōe obtinet. Ex his
duobus inter se mistis pro diuersa mistionis proportio-
ne, & maiore eorum puritate impuritateūc, diuersæ ge-
nerātur metallorum species. Cum enim sulfur purum,
rubrum, iungitur hydrargyro defecato in terra, genera-
tur aurū à natura hæc coquēte. At cum idem sulfur pur-
garum & album mundo miscetur hydrargyro, constat
ex ipsis per decoctionē natura argentū. Cum ex eodem
argento viuo sulfur rubrum et corruptū generat es, vel
cuprum, De cæteris simili modo loquuntur.

*Argumenta probantia Metalla ex
sulfure & hydrargyro nasci.*

Argumenta nunc, quibus ex argento viuo & sulfure
metalla generant, perpendamus. Primū est hoc, in quæ
dissolui possunt cōposita, ex iisdem coaluerunt. Ergo
& metalla. Cæterū dissoluuntur metalla in hydrargy-
rum & sulfur. Ex his ergo sunt conflata. Etenim in igne
liquata, sulfureos emittunt vapores: & relinquitur in i-
gne substātia aquea similis argēto viuo, quæ in igne per-
durat. Alij sic probāt. Cū liquefacta sunt ab igne metal-
la, apparet argenti viui substātia, suprā quā instar cutis
rubræ innatat sulfur. Alterū hoc est, aurū arte cōficitur 2
ex argento viuo & sulfure, optimum, sincerum, per o-
mnia naturali auro in terra nato simillimum. Ergo

ex iisdem conficit natura. Posse autem artifices in suis cineribus aurum coquere, imò sæpè iam coxisse, (verius dicas decoxisse,) compluriũ testimonijs probãt. Pleriq; enim scriptores Chemicĩ scopũ se attigisse cõstantissimè asserunt. Tertiũ tale est. Hydrargyrũ mirificè Metalla appetit, & ijs cõiungi desiderat naturali quodã desiderio: quẽadmodũ foemina mari. Iam quẽ naturali amicitia tantoperè coniungi desiderant, horũ alterum ex altero constat. Metalla igitur ex argento viuo cõstant. Quod verò nõ ex hoc solo, sed ex sulfure admisso coaluerint, tum halitus, qui ex vstis expirat, sulfurq; olet, tũ excrementũ sulfureũ Metallorũ, pyrites videlicet, (ipsi Marchesitam vocant) qui supra omnes Metallorum venas concreuit, probat. Pyrites namq; liquatus aut vstus sulfur omnino olet. Ex quo sulfuris excrementum esse noscitur. Quartum hoc est. Metalla tinguntur, indurantur, ignis patientia: & grauiora, molliora, fragilia, & ductilia efficiuntur à sulfure & hydrargyro. Ergo ex his, vt ex propria sua materia, eadem constant. Hęc sunt argumenta Chemicorum, quẽ obseruare ipse in lectione librorum, in quibus χρυσοποιήσις docent, potui. Neque plura temerè quisquam reperiet, (nisi quæ coniunctim ipse posui, disiectim ponere malit.) Quantum roboris ac firmamenti habeant, postea videbimus, cum aliquot diuersum demonstrantia in medium prius protulerimus. Oppugnabimus autem talibus eorum somnium argumentis, qualia ipsi verè dissoluent nunquam.

*Argumenta probantia Metalla non concreuisse
ex sulphure & hydrargyro.*

Ac primo loco id sumemus, quod negare ipsi quoq; non poterunt, tam esse ipsos incertos suæ opinionis, vt diuersissima coacti sint de proxima Metallorum aqua materia scribere. Quippe alij cinerem terrenum aqua perfusum, & à valido calore mistum coctumque ponunt:

ponunt. Alij, quod de Gebro scribitur, arsenicum, sulphur, & argentum viuum materiam constituunt. Alij Chalcanthi fumos & sulphur quoddam cōmentitium splendescens subiiciunt. Alij argentum viuum cum sulphure tantū nobis proponunt. Plerique ex his metalla conflare negāt, vt ex proxima materia, sed ex horum alteratione & permutatione ad terream substantiā halitus educūt: & congelatos mistosq; rursus in terream naturam cogunt. deniq; aquam & hanc terram ex spiritibus sulphuris & argenti viui concretā inter se miscēt, ac tandem in Metallum conuertunt. Quocirca est his aqua per terram fluens & abradens ac sibi permiscens terram ex halitibus prædictis ortam, proxima Metallorum materia, vt ex libro primo Summæ Gebri, capite vigesimo sexto perspicitur. Horum opinionem Gebrus proximè ad veritatem accedere dicit: cum eam rationibus non magis falsam ostendat, quàm suam, (quæ non paulò ineptior est) probet. Sunt deinde, qui ex sulphure putrefacto halitum expirare aiunt, quem Mercurium ideo à prioribus Chemicis appellatum dicunt, quia pro diuersa ipsius puritate, impuritate, crassitudine, tenuitate, caloris proportione, & similibus accidentium accessione in varias permutetur Metallorum species: quemadmodum Astrologi Mercurium in cœlo variū finxerunt.

Et ne mireris Astrologicis eos nominibus Metalla nominare, scire te oportet, lector, vix alia deliramenta & somnia arctiore amicitia coniungi. Equidem vix vllus extitit Chemicus alicuius nominis, qui non idem Astrologus esset, Vates & Magus. Quo fit vt minus miratus sim, aliquos repertos fuisse, qui absurdissimis nugis fidem adhiberent. Optandum esset, tam habere Astrologicas diuinationes pœnam sibi certò coniunctam, quàm eam certam sentiunt, quicunque studiosius in-

*Chemici clari-
ores pro-
pè omnes;
Astrologi
fuerunt.*

id incubuerunt, vt ex cineribus suis & fornaculis aurū educerent. Omnes enim plus plus tandē auri in igne se perdidisse experti sunt, quā profiteri audeāt. Ex hac cum Astrologia diuinatrice necessitudine & opinionū incredibili varietate, iam olim de vanitate dogmatis dubitare cœpi. Sed ad alia progredior.

2. Auriperdæ (χρυσοδαπανηροί) pro confesso axiomate habent, metalla in eadem posse iterum solui, ex quibus sunt composita. Vbique enim disputant resolutione metallorum in suam proximam & communem materiam. Et quid aliud agunt, dum ex metallis lapidem suum (σοφλον ἐπεδ' ἔστω) fabricari, vel ignobilia in aurum ar-

Mista non
soluuntur in
id, ex quo
proxime ge-
nerata suc-
runt.

Generatio
propriè
dicta.

gentumue transmutare satagunt? Ad hæc in præsentiarum nihil aliud respondeo, quā impossibile esse, vt res aliqua mista in id resoluatur iterum, ex quo transmutato & substantialiter alterato, vt ex materia proximè generata fuit: quod solidissimè postea demonstrabo. Nunc sufficit monuisse generationem non esse propriè dictam, vbi subiectum, ex quo genitum aliquid est, non est essentialiter transmutatum. Nam si componantur & confundantur solum partes, vt in muro lapides, calx, arena, non generatio, sed compositio est. Generatio namque est mutatio subiecti totius, vt sensibile nihil relinquatur. Non enim potest fieri vlla vi creata, vt formæ duæ differentes in vna inhercāt materia. Est enim actus quilibet in suo proprio & peculiari subiecto: in alio ne cogitari quidem potest. Neque differunt gradibus formæ rerum, sicut qualitates, sed instar numerorum habent: quibus nec addi nec detrahi aliquid potest, quin protinus tota mutata sit species. Nisi hoc esset verum, omnia vnum essent: resque solis qualitatis. & accidentibus distingueretur: quo nihil possit fingi falsius & absurdius. Tunc enim vera hæc esset: Asinus est homo sub alijs qualitibus: & Homo est Asinus alijs amictus & opera

opertus accidentibus. Hoc pacto omnia vnum idemq;
 illud Parmenidæ, atq; aliorū, contra quos disputat Ari- *Vnum Par-*
 stoteles, fuerint. His positis, falsum esse oportet, quod *meride.*
 Chemici affirmāt, se metalla in eandē illam materiā re-
 soluere, ex qua transmutata proximè precreata fuere. Nō
 enim potest res eadē numero ex duabus substantijs spe-
 cie aut genere differentib. nasci. At subiectū, ex quo mu-
 tato aurū, exempli gratia, genitū fuit, non manet idem
 hoc post auri generationē, quod fuit antequā ex eo au-
 rū fieret. Panis cū in sanguinē mutatus est, nō manet pa-
 nis: nec sanguinis materia est eadē specie materia cum
 panis materia. Sed nec illud, ex quo panis materia cōsi-
 stit, nempe farina & aqua, idē est cum sanguine. Quōd
 si ergo sanguis resolui posset in panē eundē, ex quo mu-
 tato genitus fuit, tunc idem numero panis ex reb. totis
 naturis discrepātissimis farina scilicet atq; sanguine gi-
 gni posse. Quod qui nō videt absurdū & impossibile, pa-
 rum profecit in Nature cōtemplatione. Ratio eadē est
 aliarū rerum omniū. Quare nō poterit aurum in eandē
 illā substantiā resolui, ex qua proximè cōflata fuit. Idem
 hoc in alijs omnib. rebus verū est, donec singulæ in ele-
 menta per varias crases ac mutationes tandē resolu-
 tur. Attamen ex metallis, inquit, conficitur hydrargy *Ex metallis*
 rum. Est o. Nihil enim vetat ex metallis corpus eudere si *conficitur*
 mile hydrargyro. Nam in vitrum, in olea, in aquas, in sa *hydrargy-*
 les corrūpi possunt. At ex hydrargyro illo prius concre- *rum.*
 visse ea falsissimū est. Nam ex aqua, oleo, sale, vitro, & ci-
 neribus seu calce, in quē pariter mutari possunt, eadē
 ratione cōflata fuissent. Summa est, res mista nulla,
 quæ verè est generata, resolui potest iterum in idem il-
 lud, ex quo proximè generata fuit. Generationes enim
 talium non reflectuntur, sed prorsum eunt semper, dum
 reditum sit ad prima elementa.

Sed interim dū vrūtur, inquit, halitus quidā sulfur

*Non omnia
sulphur olē
tia ex sul fu
re facta sūt.*

*Aliud est ef
se sulfur, &
aliud sulfur
olere.*

olentes tolluntur. Valde inepta est ista ratiocinatio. Ex hac aliqua re, cum vritur, exhalat spiritus instar sulphuris foetens. Ergo constat ea res ex sulphure tanquam ex materia propria. Vis & robur argumenti consistit in hac propositione. Quicquid sulphur olet, dum vritur, ex sulphure conflatum est. Hæc rursus inualida est, nisi vera sit hæc. Quicquid vstum olet aliud quippiam, id ex eo, cuius odorem imitatur, compositum est. Quæ cum manifestissimè sit falsa, ne illud quidem verum fuerit, quod ex ipsa concluditur eo modo, quo dictū est. Aliud quoque est sulphur esse, & aliud sulphureum odorem edere: quemadmodum aliud est mel esse, atque aliud mellem saporem possidere. Potest facillè fieri, vt res aliam in se quiddam habeat cum sulphure cōmune, quæ tamen sulphur esse minimè necesse sit. Equidem res quæ vruntur, ex ipsa vstione odores variè concipiunt, nec est necesse propterea, vt ex corpore similiter olere, vt ex materia compositæ sint: etsi partes aliquas similiter ferè temperatas habere eas non videatur absimile vero. Permultæ plantæ aut radices similiter alijs olent: quibus cum nec in materia proxima, nec facultatibus conueniunt. Flos cariophyllus, quem aliqui Medici florem Tunicum vocant, odorem maximè imitatur aromatis cariophylli appellati: quanquam non perinde acutè olet. Constat nihilominus, saporem, figuras, vires, adeo esse dissimiles, vt nullus hominum ausit putare eandem vtrorumque proximam materiam vel essentiam esse. Quod si odoris similitudo in integris apparens non arguit eandem materiam proximam, multò minus certè arguit in vstis. Quis enim nescit, quàm variè & facillè sapores atque odores rerum quarumlibet mutentur ab igne, non mutata eorum essentia? Scio esse, quæ putrefactos pisces olent, quæ ex putridis piscibus composita esse, aut in tales resolui posse, nullus certè sanus & eruditus homo
Gene-

Generantur metalla ex vapore, cui halitus terreus permistus est, Generatur quoq; sulfur ex halitibus siccis, sed pinguibibus, multumque in se continentibus aeris: testibus Aristotele & Chemicis. Quid igitur miri sit, si metalla vsta sulfur redoleant? An propterea ex sulfure constiterent? Minimè. Ex simili quodammodo halitu, non tamen perinde aërio & pingui, ex quali sulfur pronascitur: vnà cum vapore concrefcere ea libenter concedo. Nulla tamen vi naturali vnquam fiet, vt eadè vitæ proxima sit materia: aut alterum ex altero, vt ex materia, constet. Nihil opinor vetat, quo minus cum Metallis misti sint halitus quidam sulfurei: qui tamen non sint pars substantiæ sulfuris. Dico halitus sulfureos, hoc est tales, qui nõ quidem verè sint sulfur, vt pote, qui nec pingues nec aëri, nec inflammabiles sint, vt verum sulfur, sed similes ei sint: quatenus ipsum quoque sulfur ex talibus quodammodo, accedentibus etiam alijs quibusdam, ortum est. Qui rectè cognouit essentiam saporum & odorum, ac quomodo generentur percepit, cõfutatione vel explicatione hac nostra nequaquam eget. Sanè fossilia omnis generis tam varios vsta representant odores, vt dictu non sit facile. Cadmiæ meminit Agricola, quæ vsta syluestre alium dolebat. An & hanc ex alijs sub terra natis constare dicent? Profectò Medici ab ipsa rerum euidètia docti scitè monent, ex odoribus iudicium de substantia fallax & incertum esse. Quid de illis suis amicis, vt Brasco & alijs, qui ex vero sulfure metalla generari negant, (nec etiam ex argento viuo fieri concedunt.) dicent? Hi certè argumentum non probabunt. Nec confutare alio, quàm his ipsis, opus habent. Summa est, obiectiõem esse falsam & futilem, id quod ratio & cotidiana docet experientia. Argumentum ergo nostrum per ignes atque fumos, Chemicorum illasum & inquinatum peruasit.

Fff

*Ex metallis
vsta sulphur o-
leant.*

*Iudicium de
substantia ex
odore fallax
est.*

3 In plerisq; metallicis venis aut puteis, nec argentū viuum verū, nec sulfur verū reperitur: id quod omnes illi testificabuntur, qui in eruendis metallis vel ipsi versantur, vel alios, qui versati in hoc opere sunt, interrogare volent. Sanè perrarò accidit, vt alterū horum, & multò rarius, vt argentū viuum in metallis ararijs vel argētarijs aurarijs, vel ferrarijs inueniatur. Adde quod in venis sulphureis atq; argenti viui proprijs metallis vix vnquam verum aliquod metallum inuentum est. Tam sunt à metallorum Natura hæc diuersa, vt vbi alterius horum inuenitur copia, metalla nasci non possint. Hoc ipsum aliquos ex Chemicis, vt suprà diximus, permouit, vt non ex argento viuo verè sic appellato, sed ex halitu quodam putrefacti sulphuris metalla confici à Natura iudicarent. Quòd si ex his metalla confierent, necessarium prorsus foret, in fodinis nõ modò sulfur & argentum viuum inueniri: sed eadem etiã integra, nullaq; in parte mutata, semimutata, magis elaborata, prorsus conuersa, videri. Cum enim natura per gradus quosdam substantias transmutet in tempore, non subito: atq; eadē continuè metalla generare certissimū sit, oporteret sanè materiam adesse, eamq; partim conuersam, partim nondū mutatam in metallū conspici. Hoc quia factū visumq; nunquam fuit, dubitari nullo modo de veritate sententiæ nostræ potest.

Neq; magis militat hæc ratio contra Chemicos, qui hydrargyrum & sulfur communem metallorū materiam ponunt: quàm contra illos, qui ex vapore quodā, vel ab vtroq; vel ab altero tantum excitato, eadem cū dunt. Nam fieri non potest, vt vapores ex eo eleuentur, quod non adest. Nec dici potest, iam in vapores hæc soluta esse, ideoq; apparere ea non amplius. Etenim cum generentur adhuc metalla, generari perpetuò materiae eorum, hoc est, halitus illos, necesse est. Quare & id, ex quo

In venis sulphuris & hydrargyri raro metalla reperiuntur.

Metalla non sunt ex vapore sulphuris et hydrargyri.

quo exhalant. Qui concretorū succorum venas rimantur, chalcanti, aluminis, & similium, semper guttas aliquot succi nondū à frigore concreti & indurati inueniunt. Idem hoc in tophorum fodinis obseruatum visumq; scribit Fallopius. Huc illa quoq; faciunt, quæ Galenus noster in lib. 9. de Simp. med. facul. de Chalciti & Missi narrat: Reperientur ergo vel sulfur, vel argentum viuū, vel vtrunq; in metallorū puteis perfecta, imperfectaq; prout per gradus natura certos eadem procreare solet. Iam cum nullus hæc in puteis vllis animaduertit, facile est cogitatu, quantū habeat firmitatis Chemicorum commentū. Aliquando repertum esse quippiā sulfuris in nonnullis metallorū venis, si dicant, nullus mirabitur. Hoc certū est, rarò id contigisse: & neq; in omnibus venarū locis, neq; semper accidisse: multò minus in omnib. Porro quæ rarò accidunt, casu eueniunt cū natura non nisi in paucis aberret à scopo, quem sibi præfixit. Non est mirū in vno loco aliquando diuersi generis halitus tolli, à quib. diuersæ res generantur. Sic potest nonnunq; cum vapore metallico, halitus sulfuris mistus tolli & simul vtrūq; generari. Hoc aut rarius fit, propter causam commemoratā. Ideo rectè Aristot. halitus, ex quibus sulfur concrefcit, vaporib. ex quibus constantur metalla apposuit. Sed hæc extra suum locū dicuntur: nunc satis est nos scire, prorsus necessariū esse, siue ex argēto viuo & sulfure, siue ex alterutrius, siue ex vtriusq; halitib. metalla confieri putemus, vt integra, et immutata, semimutata, magis elaborata, perfectecōuersa, aliquando & aliquibus puteis (ne dicā semper & in omnibus) inueniantur. Hoc quia fit, nec factum est, constat Chemicos delirare hîc, vt alibi.

Idem argumentū eosdem validissimè oppugnat, ad eorūq; prosternit, cū dicunt: Naturam ignobiliora metalla cōsueuisse in nobiliora permutare. Etenim vbi aurū

Materia sulfuris metallorum opposita est materia.

purissimum effoditur, raro ex rudioribus aliquid Metallis simul inuentum est. Et rursus effossa sunt alicubi multis seculis plumbum, æs, ferrum &c. nec auri quicquam sese obtulit. Et si quando in horum fodinis aurū, aut in aurario metallo ex vilioribus aliquid repperitum est, (vti non est mirum cognatas vnus generis species simul prouenire,) nunquam aut æs, aut ferrum, visum fuit, partim conuersum & mutatum, partim integrum adhuc & immutatum.

¶ Præterea constat metalla non esse infla mutabilia, (sic *φλαγισα* voco,) quod certè *πύρος* ab ipsis abesse nõ posset, si tantū continerent sulfuris, teste Gilgile Mauro, egregio Chemico. Et si enim species sulfuris multe sunt, omnes tamen facillè concipiunt flammam. Neq; sulfuris amplius perfecti ratione obtinet ac vires, quod acribus lotum & repurgatum non amplius acceditur, sicut rectissimè Georgius Agricola monuit. Scio Chemicos hinc multa dicturos, de suis præparationibus. Sed ad omnia responsum etiam nunc est. Sulfur esse nego, quod sulfuris proprietates nõ habet. Pingue & ærium est omne sulfur perfectum. Quod pinguedinem amittit, corruptum est, atque in terræ speciem degenerauit. Si sulfurcam terram esse contendas, non negabo, propterea quod ex arido spiritu ferè Itali, ex quali sulfur oritur, constat. Quis hoc à me postulabit iure aliquo, vt quicquid libet Chemicis sulfur appellare, mox ego sulfur esse verum credam? Vocāt illi quoslibet fumos, & quam volunt terram coloratam sulfur. At non propterea sulfur est, quod ipsis pro libidine sua sic nominare placet. Putida est distinctio, de pinguitudine interna & externa. Nam ignis omnem pinguitudinem, qua in rebus inest, si qua inest, absument, cum est vehemens. Talem autem esse oportet, qui metalla fundit: ac à se inuicem separāt. Quod autem de sulfure dictum est, etiam

Sulphur non
est, quod sul-
phuris proprie-
tatibus caret.

Idem in
Sulphur
est

tiam de argento viuo debet intelligi: non quicquid ipsius libuit nominare argentum viuum, id mox esse argentum viuum.

5 Atque vt non concipiunt flammam metalla, nec habent sulfuris vires & proprietates, ita neque argenti viui habent. Etenim hoc Aristoteles frigore congelascere concrefcereue rectè negat, propter copiosum, quem in se habet, aerem. Concrefcere autem frigore metalla, imò nisi à frigore concrefceret is vapor, non nascitura esse meralla, nullus ighorat, præter inertes quosdam Chemicos: qui solo igne metalla in aurum permutare conantur.

6 Huc & illud facit, quod in effodiendis alijs metallis, cum videlicet pura & sola sunt, non sociata cum alijs fossilibus inclementioribus, metallici nihil eorum perpetiuntur, quæ in effodiendo hydrargyro persentiunt. Quod si vel ex ipso metalla constarent, vel ex ipsius vapore, qui in primis, & multò magis noxius est, quàm ipsum hydrargyri corpus, certè iisdem malis & periculis subijcerentur fossores. Imò magis hîc periculum foret, quàm in propria vena. Quoniam hîc nihil meditatatur amplius natura: ibi per decoctionem ex ipsorum sententia permutat in metalla. Quocircà fumos ab eo instar ignis tolleraret calor, quibus totam terræ cauitatem completeret.

7 Non prorsus nihil etiam est, quod argenti viui vnicam speciem esse videmus. Vt enim aliud alio minus album fit, ac sordium tantillum contineat, est tamen discrimen prorsus pusillum. Certè tantum non est, vt ex eo tam diuersa possint generari metalla. Quod si materia remota poneretur, nō autem proxima, responderi hîc posset, diuersos alterationis modos & numeros hoc efficere. Videmus namque ignem in externis rebus res varias generare, pro vt hoc vel illo modo ma-

Hydrargyrum non concrefcit frigore

Hydrargyri natiui species vna est.

terix occurrit. Atqui dum proxima dicitur esse materia metallorum, specie & essentia, non tantum accidētibus communibus differentium: ac diuersarum specierum proxime materiae necessariò ipsa quoque qualitibus proprijs distincta sint, consequitur profectò, argentum viuum proximam metallorum materiam non esse. Rectius autē hac in parte illi de materia metallorum ratiocinati sunt, qui ex Chalcantho concinnare aggressi sunt: quorum ideo species plures posuerunt, quod Chalcanthi quoque non vnicam esse crederent. Ergo cum validissimè probatum à nobis iam sit, metallorum propinquam materiam non esse hydrargyrum & sulphur, vt Chemicorum pars maxima in parte sentit, postulat instituti nostri ratio, vt eorum argumenta nunc examinemus.

Responsio ad primum argumentum Chemicorum.

Et ad primum quidem responsum iam est, cum ex ipsorum axiomate probaui, ipsos ineptire, dum in sulphur & argentum viuum, ex quibus conflata sint, metalla se resolvere posse, confidenter, vt videtur, scribunt.

De Propositione, quam pro axiomate habent omnes Chemicus, hinc aliquid dicam. Ex illis, vt ex propinquissima constant metalla materia, in quibus dissoluuntur. Si non intelligunt resolutionem in materiam desinere proximam, nihil dicunt. Nullus enim vnquam dubitauit homo intelligens, quin tandem in elementa res cunctae sint dissoluendae. Hoc modo ergo si Propositionem intelligunt, (de proxima scilicet materia, non de remotiore) neque de illis, quae ars composuit, neque de illis, quae in remotam abeunt materiam disputandum hinc nobis fuerit. Hoc itaque solum hic quaeritur, an naturalia corpora omnia dissolui in

An res naturales omnes in

proxi-

proximam suam materiam possint vel ab Arte vel à *si solui possint, ex quo genita sunt.*
 Natura. Nihil enim prohibet quædam sic solui, vt lac in butyrum, serum & caseum. Idem in succis quibusdam contingere etiam videtur. Omnia hoc pacto non solui, non minus certum manifestumque est. Non enim plantæ in succū, ex quo proximè nutritæ sunt: neque animalia in sanguinem & semen: neq; caro in sanguinem: neq; hîc in panem, vinum, carnes, ex quibus mistis coaluit, dissolui ab alio, quàm à Deo poterunt.

In metallis putet aliquis fortassè nihil impedire, propterea quòd non ita procul absunt à prima elementorum mistione. Constat enim plantas & animalia post multas & varias mistiones tandem nata fuisse: non ex prima elementorum compositione mox orta esse: vt scitè admodum Galenus in libro 4. de Simpl. facul. capite decimoquinto exposuit. Attamen metalla quoq; non ex proxima & prima elementorum compositione nata sunt, sed intercesserunt hîc quoque multæ & variæ mutationes alterationesque. Confessum quoque est, Naturam semper prorsum ire, non autem retrorsum, id quod ipsi etiam Chemici asserunt, cum rationem reddunt, cur Natura nunquam ex auro viliora generet metalla. Ergo cum vnaquælibet harum mistionum habitus cuiusdam rationis obtineat, tam non redit ad priorem illam qualitatem Naturæ facile, quàm scilicet amisit, quàm non est facilis à cecitate reditus ad visum. Quòd si hanc in metallis causam non admittas, exactam mistionem in causâ esse putare cogemur. Propter hanc enim solui partes aquæ à terreis post congelationem nequeunt: nisi ab igne illæ in vaporem, hæ in cinerem vertantur, vt cotidie experimur. A natura hanc dissolutionem in proximam materiã non factam vnquã fuisse, ipsi, arbitror, Chemici libentissimè fatebuntur. Ab arte ergo fiet?

*Natura it
 prorsum non
 retrorsum.*

At non est cuiusquam rei proxima materia, in quam Ars eas dissoluit. Vertit enim lignum in cineres: nec ex cineribus tamen, vt materia proxima, coaeruat.

Ergo sic intelligenda Propositio est: Ex illis constituisse composita, in quæ arte dissoluuntur: siquidem actu in composito fuerint, non potentia. Quis enim corpus hominis ex carbonibus coagmentatū putet, quia in carbones verti potest? Iam autem dictum est, eam esse metallorum mixtionē, vt dissolutio in partes actu in-existentes sperari nec debeat nec possit. Quo fit, et rectius quidem Bracefcus ratiocinetur, Metalla ex salibus constare quibusdam, quia in eos arte solui queant, quàm illi, qui hoc argumento ex argento viuo & sulfure eadem architectantur. Illud enim verum est, hoc simpliciter absoluteque falsum est: cum de vero sulfure ac hydrargyro sermo est. Nam ex multis corpus hydrargyro simile confici posse non inficiamur. De sulfure maior adhuc est difficultas. In hoc interim Bracefcus absurdè peccauit, quòd metalla putauit in proximam verti materiam, cum in sales verterentur. Materia est valde remota & longinqua. Non enim vel Chalcanti vel salis species vlla reperitur, in metallicorum venis. Neque plus hæc ratio probat, vt nuper dicebam, quàm ea, quæ ostendat lignum cuiuslibet arboris, aut plantam quamlibet ex cineribus factam, quia in cineres solui ab igne possit. Aliterum verò de sulfure & hydrargyro, in quæ solui metalla aiunt, tam est frivolum & inane, vt vix alia re, magis suam inficitiam prodant. Præclare intelligo, metalla posse in substantiam quandam similem argento viuo redigi: sed neque in vnam & eandem omnia soluuntur: nec in verum argentum viuum permutantur. Possunt ferè omnia in cineres solui: qui tantum ferè inter se differunt, quantum res, quarum cineres & reliquæ sunt, differebant. Sic & metalla

metalla, vnumquodque nimirum in suam quandam vertitur peculiarem substantiam, quam Argentum vnum Chemicis inusitatè appellât. Non enim quicquid libet Chemicis sulfur aut hydrargyrum vocare, continuo tale est. Sed de eadem hac re iam antè diximus; & postmodum plura dicemus.

Responsio ad argumentum secundum.

Ad alterũ facilis est responsio: dum aliud nihil agunt, quàm quòd principium petunt: hoc est, id sibi sumunt, de quo controuersia & lis omnis coepta est. Nunquam illi nobis verum aurum ex fornaculis suis & foetidis cineribus proferent: quod quidem ex aliorum metallorum & hydrargyri transmutata substantia confectum sit. Quòd si in illis aliquid auri inerat prius, siue per naturam, siue per artem inesset, libenter dabimus hoc artificiosè exemptum fuisse. Scio tale quippiam accidisse aliquando cuidam, cui nihil tale videre multò erat vilius. Sed hac de re, quoniam plura dicemus infra, vbi *χευορμίνσι* Chemicorum figmentum esse probare decreuimus, hoc in loco id tantum dicimus, falsum & mentitum esse, quod ab ipsis asseritur, aliquos verum & naturale aurum ex substantia metallorum ignobiliorum aut argenti viui transmutata cõflauisse sine fraude. At verò, dices, pleriq; omnes editis libris testificantur se modum conficiendi aurum adinuenisse. Ex his aliqui viri sunt docti & præstâtes, quos arguere mendacij improbum sit. Etiam si veritatem hoc loco dicere parum videatur modestum & tutum, dicam nihilominus quod verum esse scio.

Scriptorum Chemicorum genera.

1 Non vnum est genus horũ scriptorum. Vnum namque est eorum, qui non conficiunt ipsi quidẽ aurum, sed tantum interpretes illorum sunt, qui in præcipuo

apud ipsos loco & honore habentur, & rectissime de hac re scripsisse putantur. Tales si vel adolescentes vel incauti in libros Chemicos inciderint, in ijsq; nonnihil proficere cœperint, amore quodam hæc cognoscendi capiuntur, priusquam iudicium de ijs fecerint. Facile deinde impressam in animis opinionem sic retinēt, vt ne dubitandum quidem sibi de veritate purent. Muentur postea ad scribendum non malo cōsilio, sed vt alijs communicent, quæ deprehendisse ac scire sibi præ cæteris videntur. Hos ego non putem voluisse mentiri, cum pro veris & certis affirmant, quæ ipsi talia esse sibi iam olim persuaserunt. In eo præcipuè delinquūt, quod nimis sunt creduli, fidemq; adhibent scriptoribus vanis, antequam vel perpenderit res, vel experientiam earum fecerint.

2 Aliud deinde genus est eorum, qui indissimulanter mali sunt & impostores. Hi varijs & ijs malis artibus in hoc incumbunt, vt diuites, χρυσοφίλους, sed rudes & imperitos, astutè circumueniant ac fallāt, inq; spem erigant maximarum optm. Artem quidem tenere se constanter asserunt: sed necessarios sumptus facere se non posse addunt. Rogant etiam, vt patefacere consilia nulli velint: quo propter præclaram scientiam in periculum non veniant. Tingunt hi metalla atq; ita mutant eorum accidentia, vt imprudentioribus egregiè, sæpenumerò imponant. Interdum metalla sumunt aut fossilia, in quibus auri vel argenti aliquid permistum norunt, cuius generis Pyrites nonnulli existant. Quamuis verò perparum inde extrahant, tamen hoc illud in causa fuisse dictitant: artisque experimentum præstitisse satis esse iudicant. Quidam auri limaturam variè tingunt, vt fraus lateat, admiscētq; alia, quibus auri materiam magis occultent, & sic auri aliquid constant boni: reliquū imperfectū mansisse propter errorem

rem aliquem commissum mi seris persuadent. Scio v-
 num fuisse, qui in manica chartã haberet argenti limati
 plenam. Hic dum materiã in igne positam se inspicere
 agitareq; simularet, mota ex charta pulverem deflue-
 re in subiectam tegulam sinebat (brachiũ in fornacula
 abscondebatur interim, vt animaduerti fraus vix tan-
 dem potuerit) atque sic argenti tantum se confecisse
 mentiebatur, quantum pulueris influxerat. Sunt qui
 carbonib. excauatis imponant aurum: sicut alij quidã
 materiã prius permiscant. Tales mentiri quis dubitet?
 Sunt præter hos alij, qui sumptus in hanc rem nõ le-
 ues fecerunt: multa sunt experti: & frustra omnia ten-
 tarunt. Hos dolor atq; ira cũ pudore stimulat, vt ea se
 adinuenisse scribãt, quæ inueniri non posse ipsa eos res
 docuit. Quia tamen eos pudet fateri errorem, student
 alios similiter fallere: vti deceptos se cũ dolore memi-
 nerunt. Quod dico, hoc ipsimet scribunt. Extat liber,
 Rosarius minor vocatus, in quo author cap. 2. in hanc
 sententiam scripsit. Duo sunt pseudophilosophorum,
 id est, Chemicorũ genera. Horũ alteri impostores sunt,
 nec veri quicquã scribunt: attamen libris suis præfigũt
 eruditorũ nomina, Hermetis, Auicennę, Aristot. Plato-
 nis, Solomonis, Mariæ sororis Mosis, & similibus, quo
 commendabiliores eos reddant, & plures decipiãt. Al-
 teri libros inscribunt à veritate alienos: rationibus v-
 tuntur probabilibus, longè petitis & philosophicis: a-
 liud pro alio ponũt, vel per similitudines tantũ loquun-
 tur: Principia statuunt atramentum, sales, alumen, py-
 rite. Et cũ vera principia proponunt, artem tamen
 non rectè docent. Item in libro, qui Thesaurus Philo-
 sophię inscribitur, legimus quosdã ex professo menda-
 cia scripsisse: eos aut, qui vera scripserint, ita obscure &
 intricatè esse locutos, vt fructũ inde nullus capiat, nisi
 diuinitus doceatur.

Non debes autem putare, illos, qui ceteros sic ad vinum expressos nobis conspiciendos exhibuerunt, meliores illis esse, quos reprehendunt. Ex eo perfacile, qui, & quales ipsi sint, coniectabis, quod, cum se solos veritatem assecutos prædicant, eamque se alijs patefacere distitant, nomina sua libris suis mendaciorum refertis non ausi sunt inscribere: sed vel *αιωνιμους* reliquerunt, vel ficto aliquo nomine exornarunt. Verum esse hinc liquet, quod eò tandem impudentiæ processit author Rosarij, (quod tamen cum plerisque alijs commune habet) vt hæc verba inserat. Ecce verbum Spiritus Sancti, Mercurius lapis est, quem honorant Philosophi. Impertus impostor, sacrilega non veretur audacia Spiritus veritatis autorem vel testem facere vanissimi mendacij. Sanè modus, quem ipse se in auro fabricando secutum scribit, non ab omnibus probatur. Quo pacto ergo, si aurum aliter confici nequit, quam eo modo, quo Natura conflatur, tam diuersis rationibus, & à tam varijs rebus efficiatur? Insanit plus quam omnes Chemicis, quisquis auri vel alterius rei formam essentialem certæ materiæ, quomodolibet ab arte concinnè præparatæ dissimilibus modis atque instrumentis imprimere se posse autumat. Hinc non malè quidam huius formæ *Χρυσοποιητης* dixit: Lapidem Philosophorum sic vocari: quia labiles vias hominum efficiat: hoc est, quia in errores eos à vero abducat.

Iam me nonnulla de causâ negare verum esse, quod dicunt, ex hoc etiam perspicies, quod ipsos pudet nihil palam affirmare, se opera suorum lapidum (Philosophorum lapides ab ipsis vocatos intelligo) metalla rudia & hydrargyrum in aurum, argentumque conuertisse: quantumuis in materia & modo eisdem lapides architectandi tam defendant repugnantes sententias, vt conciliare eas nullus possit. Alij ex plantis, alij ex capillis, alij ex

alij ex ossibus, alij ex bufone, alij ex humano sanguine, alij ex salibus, alij ex stercorebus, alij ex stanno, alij ex ferri scoria, alij ex alijs rebus hunc lapidem, (quo inaurat omnia, & esuriunt tamen semper) construere docent: & nihilominus scopū se pleriq; omnes attigisse iactitant. Ex hoc etiam intelliges, quod plurimi libris suis nomina vel non ponunt, vel aliena fingunt, quod fallat facilius. Argumento sit hoc deniq; etiam, quod quicumq; se voti compotes factos prædicant, deq; admirabilis huius lapidis constructione scribunt, omnes ita scribere affirmāt, vt intelligere ac discere artem ex scriptis suis neminem posse simul asseuerent. Diuina reuelatione & peculiari gratia, supra industriam, sumptus magnos, eruditionem, & indefessos labores, opus esse aiunt, pij scilicet homines: cū constet vix quenquam huic rei præter imperitos, & magna ex parte impios, supersticiosos Astrologos, Magos, dæmonumque cultores maximos sic studuisse, vt in ea excellere alijsque commentarijs editis imponere vellet. Si non est à Mahometi cultoribus excogitata, certè ab ijs præcipuè exculta est.

Ad hanc rem illud etiam non nihil facit, quod omnes illi, de quibus ex historia aliquid nouimus, pauperiores mortui sunt, quàm ante artis huius exercitationem fuissent. Si ars est quælibet propter finem suum expetenda, & finis hic est auri confectio, quæ sit, quod ad pauperiem ferè artis cultores huius omnes rediguntur, dicescit nullus? Cur tot fecerūt sumptus? Cur tot perniciosos fumos hauserunt? Cur tot menses in foetidis cineres inflarunt, faciemq; sibi fuligine oppleri passi sunt? Vt artem hanc scirent tantum, non etiam fructum laborum perciperent? Credat qui volet, ipse non credo. Artium finis non est scire aliquid efficere, sed id ipsum sæpe efficere, quod efficere docent. Certè cū com-

Finis artium
quis.

mendant artem alijs, inde maximè commédant, quòd diuites & beatos cultores sui faciat. An igitur beati atque affluentes opibus honestis esse noluerunt? Certè sunt ferè omnium hominū auri sitientissimi, quicumque operam ei nauant. Non nesciunt infamem propemodum videri eū, qui se Chemicum profiteatur. Sic enim celant factum suum, vt egerrimè ferant aliquem rescivisse. Quòd si ergo possent seipsos ac suos reddere felices, atque simul abstergere pudorem & infamiam, quā ipsis hoc studium affricavit, quis eos non facturos credat? Possent autem, si re ipsa & facto suo demonstrarent, artem veram esse.

At qui non audent, inquirunt, aurū sibi copiosum conficere, ne reciscant Principes: atque hoc pacto periculū sibi accersant. Nam & Iasonem olim vnā cum liberis trucidatum: quia incautius fortè hoc mysterium corā vxore tractauisset. An non rides lector, cum lepidas istas legis fabularum expositiones? Ista sinamus Chemicis, vt in ijs sese oblectent: & mœrorem, quem ex frustrata opera conceperūt, sic mulceant ac molliāt. Quis futurus esset Principibus ac Regibus charior eo homini, qui opere demonstraret se cum emolumento artē hanc exercere, quæ tam faciles, tam certas, tam ritas, inexhaustas opes non promittat modò, sed etiam præstet? Si Principes metuunt, dum aurum in fornaculis cudunt, cur non eosdem metuunt, dum se artem hanc probè tenere palàm dicunt ac scribunt? An maius est periculum aurum facere, quàm fecisse palàm profiteri? Ego videre discrimen hac in parte nequeo: nisi fortè hoc putant, neminem prudentem scriptis suis crediturum. Impiè nihilominus faciunt, quòd etiam imperitis & fatuis artem hanc exemplo suo commendando occasionem præbent, valetudinem, tempus, atque res familiares disperdendi.

Ego

Ego sic arbitror, non posse tam rabiosam & Cainam inuidentiam hospitium in tot hominum mentibus inuenire. Si quid in re inesse veri compertum vlla ætate fuisset, vel vnus aliquis candidus & ingenuus scriptor prodijisset, qui de plurimis bene mereri cū immortalis sua gloria maluisset, quàm sibi sapere soli. Omnes quotquot veram esse expertos se scribunt, eandemque alijs se proposituros promittunt, hoc tandem adunt, se ita scribere, vt intellecturus sit nemo, cui non Deus patefecerit. Quid aliud hoc est, quàm dicere, ego te docebo tempus atque oleum perdere, quem admodum ipse etiam perdidit? Interim non habent aliud in ore impuri quidam & impij Chemicici, quàm indignis ista non esse prodenda, sed sanctis solum tradenda. Quasi non authores huius vanitatis Mahometani, Magi, Dæmonumque cultores propè omnes fuerint. Similis est illorum improbitas, qui à Deo peculiariter hanc artem patefieri dignis quibusdam scribunt: ac simul hoc etiam ipsidem à Deo summo condonari, vt celare artem hanc alios & possint & velint.

Negare interim non volo, aliquos ex his scriptoribus non omnino extitisse malos: nec alia de causa magis scripsisse artem, se veram comperisse, quàm vt existimationi ac nomini suo consulere. Cū enim se maculauisse famā hoc studio perspexissent, atque prudentiæ eruditionisq; opinionem imminuisse viderēt, ne inanem & falsam amplexi viderētur artē, ad finē se peruenisse gloriari sunt. Et ne tam facile redargui possent, ideò se aperire secreta ista nemini velle ostēdere, ne ars vilesceret: ipsi aut errorē sic suū tegere, multisq; persuadere voluerūt, se longè plura scire, quàm reuera scierint. Magna res est ambitio, nec facile expletur animus gloriæ sitiēs. Errauisse pauci reperiūtur qui videri

Nemo vult videri errauisse

- 1 velint. Facile igitur hîc fuit errorē celare. Mouerūt for-
 2 talsè aliquos illæ 4. rationes, quas auctor dialogi cuius-
 3 dā, cui titulum fecit, *Xpυσoπpόoς*, commemorat. Primum
 4 vt otiosorum hominum ingenia exercerent. (Poterāt
 enim vtilioribus hoc facere) Deinde vt plurimos exci-
 tarent ad res præclaras & vtilis inuestigandas, quales
 certè non paucæ per hanc occasionem repertæ sunt.
 Tertiò vt curiosos, auaros, auri siticulosos miserè ve-
 xarent. Postremò, vt testatum posteris relinquerent, se
 tempus inerti otio non perdidisse, verùm Naturæ se-
 creta indagauisse. Sed satis de hac re, ad tertium descen-
 do argumentum.

Refutatio tertij Argumenti.

Ad tertium argumentum dicimus, ipsum non esse
 firmius prædictis. Nititur hac propositione falsa. Quæ
Facile cohe- firmius prædictis. Nititur hac propositione falsa. Quæ
rètia non sunt facile se inuicem complectuntur, facileque sibi adhæ-
altera altero- rent, ac naturali amicitia & consensione facile con-
rum materia. iunguntur, horum vnum est alterius materia. Vix cre-
 do quenquam hoc crediturum non dementarum à
 Chemicorum venenatis fumis. Hac ratione probabi-
 mus Magnetem ferri, aut hoc illius materiam existere
 propinquam. Probabimus similiter, sulfur materiam
 esse proximam hydrargyri, vt quòd ei facile adhæreat.
 Probabimus in metallis sulfuris nihil inesse. Non enim
 facile ipsis coniungitur. Probabimus metalla quædam
 non constare ex argento viuo: propterea quòd nul-
 lam cum eo ineunt societatem. Ferrum namque ipsi-
 met testibus non recipit, nisi arte ad hoc cogatur.
 Cùm ergo multis modis Propositio posset falsa ostendi,
 (in præsentiarum prædictas instantias adduxisse suf-
 ficit) certo certius est nihil ea concludi efficiq;. Deiecti
 ergo hîc etiam de spe & munitioibus suis: ideoq; nu-
 di omnibus veritatis telis palàm expositi cernuntur.
 Magna est veritatis vis.

Con-

Confutatio quarti argumenti Chemicorum.

Quod præterea de Pyrite attexitur, (Nam de odore sulphureo, supra diximus, quæ poscere præsens causa, visa est) vanum, falsum, & planè Chemicum existit. Etenim neque verum est, quod dicitur: neque si verum esset, causam eorum redderet meliorem: qualia sunt pleraque ipsorum theoremata. Falsum est Pyriten excrementum esse metallorum. Non enim reperiretur, ubi nullum metallum effossum fuit. Atqui reperitur in proprijs metallis seu venis sterilibus: ex quibus metalla nūquam eruta fuerunt à quoquam. Deinde certum est, cum per sæpe in aliorum fossilium metallis, vt argenti viui, testibus Chemicis, inueniri: cuius causa cum scribunt aliqui matrem hydrargyri appellari. At huius excrementum esse Pyriten, quis dicit? Et vt esset, non tamen metallorum excrementū dici posset: cum hydrargyrum metallum nec fuerit, nec futurum sit vnquam.

Quod si iudicio Chemicorum putemus standum, non semper & in omnib. fodinis metallicis reperitur. Quocirca cogemur existimare, talia metalla carere excremento: neque admittemus Propositionem vniuersè propositam. Vt ne fingere aliquid videar, lege Epistolā Petri Boni ad amicum, quæ excusa est cum defensione τῆς ζευσσοποιίας (quam ζευσοφθόριον non ineptè appellaueris.) In hac neque Pyriten, neque Cadmiam (Tutiam ipse vocat) probat principia esse artis suæ. Rationem adfert non malam: quia videlicet Natura ex his metalla non creet. Posterius hoc probat aliquot rationibus, inter quas hæc vna est. In metallis aurarijs & quibusdam alijs quoque non reperitur semper & vbique Pyrites. Ex commemoratis apparet, quàm futile falsumq; hoc etiam sit argumentum.

Pyrites nou
est excreme
tum metal
lorum.

Quam nihil ad rem faciat, ex eo conijcito, quòd Py-

rites minimè est sulfur. Nec ex eo sulfur quisquam eliciet verum. Quòd vstus sulfur olet, sulfur eum cõtinerè non probat: vt suprà monstratum est: sed hoc solùm declarat nobis, vel inesse in compositione ipsius halitum siccũ, qui vstus instar sulfuris foetet, vel ab vstione partes aliquas in talem halitũ permutari. Certè Chemicì nōnulli ex sulfure nostro metalla cõflari negant: vt suprà audiuius. Hi argumentũ nō cõcedēt, metalla vsta sulfureũ quid olent, ergo ex sulfure proximè nata sunt. Cõsimiles in Pyrite halitus inesse, quales in sulfure quoque insunt, facile dederò. Sed vt in hoc etiã aeris partes multę sunt, q̄ cum illis halitib. mistę sulfur cõstituūt: ita cum halitib. aridis cõtentis in Pyrite, partes terreę plurimę (& sępenumero etiã metallicę) permistę insuper sunt, ex quib. Natura nō sulfur, sed Pyritẽ diuersam à sulfure fossiliũ speciem, cõfecit. Hoc ita necessariò habet, siquidẽ non generetur odor ille ab igne: partes aliquas tunc primũ sic vrente. Equidem non continuò eadem sunt q̄ similes aliquas habent qualitates. Sic enim eandem foret necesse substantiã & essentiam esse sanguinis humani & animalis cuiuslibet. Frustra ergo solus odor pro argumento adfertur. Sic in quamcunq; se Chemicì partem vertant, nihil nisi delira sòmnia proferunt.

Non statim eadẽ sunt, quo similes quasdã habent qualitates.

Responsio ad vltimum argumentum.

De postremo eorum argumento nunc pancula dicamus. Sulfur, inquit, metalla tingit. Verisimile igitur est, ipsa colores suos à sulfure habere. Sic cum ab hydrargyro nancisci hoc possint, vt igni resistãt probabile fuerit, ea ex tali ab initio materia cõflata fuisse. Argumentum hac Propositione nititur. Quod metalla artis beneficiò tingit, hoc eodẽ Natura, dum nascuntur, ipsa tingit. At hanc Propositionẽ licet vnusquisq; falsam esse videat, ipsi tamen egregiẽ falsam esse docēt. Etenim salibus, a lumine, capillis, arsenico, Cadmia, alijs q̄; talibus tingi

Tingēs metalla non indeo est materia metalorum.

ca ab impostorib. ipsimet scribunt. Falsa ergo est Propo-
 sitio, vel ipsis iudicib. sententiamq; ferentibus. Si de tin-
 ctura naturali se loqui respondeant, non valebit argumē-
 tum ab arte ductū. Deinde petemus ab ipsis, vt probent
 metallorū tincturā naturalē à sulfure existere. Quam
 multa sub terra, vt de ijs, quę supra terram oriuntur, ta-
 ceā, nascuntur, varijs tincta coloribus, quę à sulfure tin-
 cta nullus putat? Si omnes subterraneorū colores à sul-
 fure manarent, deriuatos inde metallorum quoq; colo-
 res non simus negaturi. Quod cum affirmari nequeat,
 meritò certiozem hoc loco probationem requirimus.

De altera parte, qua dicunt, metallorum materiam
 id esse, quo efficitur, vt ignis superare ipsa nequeat, fru-
 stra plura dixero. Nunquā. n. vel argumentis, vel opere
 isti nobis ostēdēt χρυσολυμεῶνες, metalla abs se confecta
 ignibus ita resistere, vt naturalia metalla iisdem resi-
 stant. Falsa ergo est assumptio, qua dicunt, hydrargyrū
 efficere, vt metalla sic durecant, vt insuperabilia fiant
 ab igne. Hoc enim quomodo dederit hydrargyrum a-
 lijs, cum ipsum id nunquam habuerit? Proferant ali-
 quando ex fornaculis suis aurum eiusmodi facti-
 tium, vt aliquid eos posse confiteri cogamur. Sed nisi
 me fallit animus plurimum, ita non facient deinceps,
 quemadmodum ad hunc diem vsque præstare non
 potuerunt. Tentauerunt aliqui, & tale confecerunt, si
 Alberto fidendum est, quod septimo demum examine
 ab igne victum in cineres solueretur ignauos. Quod si
 ideo ex hydrargyro constarent metalla, quia sunt quæ-
 dā ab igne insuperabilia, fortè Amianthū, & Adamantē
 ex eodē architectaturi simus. Putaui ego exactā mistio-
 nem terræ cum aqua causam esse liquefactionis & resi-
 stentiæ in auro. Nūc hydrargyrū, quod ab igne promptis-
 simè in fumū vertitur, hoc ei præstare audio. Velim p-
 probationes audire firmas. Dum non audiero, credere

Cur aurum
 ignibus res-
 stat.

Chemicis quidlibet fingentibus nequaquam potero. Non enim est argentum viuum, quicquid illis sic nominare collibuit.

Validè satis neruoseq; vt puto, probatum est, metalla non constare ex sulphure & argento viuo, tanquam ex propinquissima & propria sua materia. Argumenta etiam aduersariorum ita refelli, vt veritatis amâtes nō sint temerè de tota ista causa dubitaturi. Equidem que pro se adducunt, tam sunt elumbia, vt Anagonistam minimè flagitent excellentem. Rationes quoq; nostræ tam sunt firmæ & solidæ, vt contra eas frustra videantur tentaturi aliquid fuliginosi isti auri decoctores. Si alia nulla sit, vna hæc sternat ac disijciat facilè omnia Chemicorum propugnacula, post quæ se absconderūt, quod in nullo metallo vnquam vel sulphur vel hydrargyrum ita repertum est mutatū, vt in via putaretur esse ad aliquod metallum. Quocirca perstat Aristotelis sententia: neque ab ignibus ac fumis Chemicis labeculam vllam accepit. Huc vsq; de materia metallorum disputauimus, & quàm se turpiter dent hac in parte Carbonarij explicauimus. Iam vt dogmatis ipsorum inanitas manifestior fiat, de causa efficiente, quæ ipsorum sit opinio, breuiter exponemus.

Qua Chemicorum sint de causa metallorum efficiente, opiniones.

Nos cum Aristotele eruditisque omnibus Philosophis de efficiente metallorū causa ita sentimus, quemadmodum supra de hac re disseruimus. Calor subterraneus variè subiectam materiam, terram scilicet atque aquam, mouet, miscet, coquit: & pro diuersa tum mistione tum coctione, multiplices terrarum parit differentias. Hinc fit, quod cum glebæ aut saxa in metallis mutantur, metallorum foecunda non sunt amplius: quod etiam supra monuimus. Ex certis igitur terris cum vapores

pores exprimit, atq; ij in locum penetrauerint frigidū, in eoq; concluduntur, frigiditate & siccitate in metalli durtiē & densitatem coguntur. Fit autem metallum hoc vel illud, prout ex tali vel alia quapiam terrē specie vapores tolluntur. Hos si me exponere, quales sint, per quas, & per quot alterationes ortæ sint, aliquis iubeat, ei ego ingenuè confitebor, me nescire. Non enim ex mitione prima terræ puræ cum aqua pura tolluntur vapores isti, ex quibus confluuntur metalla. Multæ & variæ procedūt mutationes, alterationes, mitiones, antequā talis terra fiat. Libenter mecum etiam idem fatebuntur Chemicī, dum non inficiantur, se τὸν λόγον τῆς μίξεως Elementorum, ad creandū sulfur & hydrargyrum, (quæ ipsi primordia Metallorum statuunt) congregientium nunquam percepisse.

De causa metallorum efficiente quæ nostra esset sententia iterum diximus. Hanc etsi reprehendere peritiores Chemicī non audent, semper tamen aliquid de suo adhuc assuunt. Quod vt non faciant verbis, re tamen atq; opere ostendunt se aliter sentire, dum totum suum negocium igne perficiūt. Quòd si ab igne caloreuè solo densata fuissent metalla, quomodo, obsecro, ab igne solo liquefcerent? Haud ignoro à calore quædam con- crescere, quæ ab eodem, & ab humido solui queant, vt sales. At in metallis ratio hæc locum non habet, Producam hîc vnius atq; alterius testimonium, vt videas eos solo calore vtī ad metallorum confectiōem. Eff-

Solo calore fabricāt. & talla Chemici.

rarius Monachus ad Pontificem scribens, explicatissimis verbis dicit: solo calore totum opus perfici. Citat ad eam rem mōstrandam Alphidij cuiusdam auctoritatem dicentis: In vniuerso vnicam substantiam agentem, nempè calorem. Rogerius Bachon capite quarto Speculi Chemici sui, acerbissimè omnes illos accusat, multisq; argumentis erroris insani coar-

guere studet, qui alio agente vtuntur quàm calore.
 2 Sunt alij quidam, qui vim quandam præterea deside-
 rant metallorum effectricem, sine qua nullo modo ge-
 nerari metalla existimant. Absq; hac potestate, scribit
 quidam, ars nunquam metalla conficiet, quantumuis
 materiam eorum purget atq; præparet. Non enim po-
 test ars formam naturalem vlli materiæ imprimere: si in
 strumento illo destituatur, à quo materia sua forma in-
 signitur. Hanc potentiam sic inhærere partibus terræ,
 vt quibusdam fontibus aut locis vim inesse *λειτουργικήν*
 aliqui censent. Attamen putant eandem hanc aqua ab-
 luy, & metallis cōmunicari. Huic opinioni Braccschus
 quoq; subscribit: nisi quòd istam virtutem ait esse sple-
 didum sulfur lapidibus adhærēs, de quo suprà diximus,
 Vtrum hæc virtus ficta calefaciendo & frigefaciēdo, an
 alia quadam ratione sulfur & hydrargyrum in metalla
 transmutet, nunc non memini me apud ipsos legere.
 Meras esse nugas & figmenta ociosorum hominum, is
 persacile intelligit, qui, quæ suprà de causa metallorum
 effectrice ex Aristotelis omniumq; peritorum Philoso-
 phorum sententiã diximus, mediocriter percepit.

Epilogus supradictorum.

Quid metallum sit, quomodo, ex quibus, quo loco, ea
 generentur, quas habeant species: & quæ de his omni-
 bus Chemicorum sint sententiæ: dilucidè, vt spero, ex-
 posui. Nec minus apertè ostendi, omnes Chemicorum
 de metallorum materia manifestè falsas esse. Quæ de
 effectrice causa nugantur, ob id præcipuè leuiter solùm
 attingi, vt perspicuum facerem, in quantis errorum tene-
 bris versentur. Si probationem ab eis opinionum suarũ
 postules, vel friuolam aliquam producant, vel nullam
 adferunt, vel re & opere se cōprobaturos pollicen-
 tur: at præstant nunquam. Iam verò studiose consu-
 tare velle, quæ se ipsa refellunt, minimè est necesse.
 Quam

Quamobrem libenter nonnulla taciti præteriuimus.

De Paracelfo nonnulla.

In tota porrò hac disputatione mētio nulla facta est Paracelsi: cuius opinionē oraculam quoddā esse opinātur aliqui: illi scilicet, quib. idem vsuuenit, quod Paracelfo contigit. Cum enim frustra tantopere desideratū aurum in cineribus & carbonibus fornaculorū se querere animaduertisset, ad Medicinā artem suam trāstulit. Cæterum duæ causæ sunt, quod Paracelfum non citauim. Prima est, quod, quo tēpore illa scripsi, libros eius paucos viderā, & leuiter inspexerā: indignos iudicās, quib. perlegēdis pretiosum tēpus perderē. Altera, quod nusquā sibi cum constare, & nil nisi mōstra & portēta verborū ac rerū in mediū adferre perspexi. Scribit quidē alicubi rerum varietatē ab inæquali elementorū mistione provenire: & ob hanc causam metallorū quoq; species varias, dissimiles, & multiplices esse. At qd elementū vocet ac mistionē, tam est incertū, quàm quod incertissimū: dum modò de suis quibusdam elementis, aliquando de nostris, mox de inuisibilib. quibusdā loquitur. Alio lib. hac eius verba legimus: Sicut medici in humorib. errant, ita Philosophi, (Sic nomināt auri decoctores: quos ego semp̄ ferè Chemicos appellare soleo) in Mercurio & sulfure hallucinantur, dū ex eis metalla constari opinantur. Quàm non consonet hic locus cum alijs eius sententijs, nimis est manifestū. In hac opinione diutius & constantius aut sæpius fuisse videtur, metalla ex sola aqua concreuisse. Non enim concedit, Elementa vel omnia vel plura concurrere ad mistorum constitutionem. Res singulas ex singulis elementis sic nasci cōtendit, vt de substantia eius nihil tamen accipiant: sed ex eis tanquam ex matrice prodeant solum. In summa tanta est hominis mutabilitas, inconstantia, & monstruositas (liceat rebus inauditis inaudita nomina assignare) quanta in nullo vnquam post natos homines

Cur Paracelsi nulla mentio hic facta.

Paracelfus sibi contrarius.

Quid me-
tallum ex
sententia
Paracelsi.

fuisse videtur. Alio loco hæc scribit: Metalla non sunt aliud quicquam, quàm pars optima vulgarium lapidum: eorum videlicet spiritus, pinguedo, bitumen, sedum, oleum, adeps. At non purus est adeps, quantisper in lapidibus occultatur: vnde exprimi educiq; necesse habet. Tum autem non amplius est lapis, sed perfectum & elaboratum metallum, similitudinem habens cum cœli sideribus: quæ diuersum genus sunt lapidum, ab his terrenis lapidibus. Dixerat lapides nil aliud esse, quàm excrementum, carbones, purgameta, reiectanea Siderum. Quo posito, consequitur ex Paracelsi phantasia, metalla esse partem optimam recrementorum cœli. Ex huc vsq; dictis liquet, bono cõsilio monstra & porteta Paracelsi nos omisisse: cum præsertim sciri nequeat, quid de metallorum materia constanter senserit.

De arte metalla transmutandi.

Postquam de materia, ortu, & speciebus metallorum diximus, quæ ad institutum nostrum pertinere visa sunt, restat, vt de Arte metallorum permutationem pollicente agamus: & an possit præstare quod promittit, cõsideremus. In cuius rei disquisitione rursus nulla mentio futura cum sit Paracelsi, breuiter hîc aliquid de ipsius constantia dicam. Quod professus sit artem metalli nobilem & permutandi, nulli nesciunt, quicumque libros eius legerunt. Iactitat non vno in loco quid hic præstiterit: quantaq; dexteritate & industria in hoc opere versatus fuerit. Alibi ex diametro sibi contrarius est, impossibilem esse dicens viliorum metallorum in nobiliora permutationem. In lib. 1. Philosophiæ Sag. » Qui aurum & argentum, inquit, per Chemiam fabricare volunt, rectè non faciunt. Quare tritulant stramentum humanum. At quod à Deo datur, ex eo dono fit illud, quod fieri debet. Proinde quod absq; hominum doctrina

Constantia
Paracelsi.

Crina inuentum est, ad magicam pertinet inuentionē, (quæ mater est rerum abditarum Naturæ perceptibilium) perfectumq; est. In Archid. lapidem, quo metalla transmutantur, se nec incepisse scribit, nec perfecisse: sed nec explorati aliquid de eo habere, vtrum, quæ præstare scribitur, efficere queat. Quinimò vix minimam partem se intellexisse & cognouisse. Non dissimilia alibi quoq; scribit. Ex principijs ipsius idem sequitur. Quoniam vnà cum Discipulis suis putat, tria illa prima inæquali proportione mista rerum diuersitatem procreare. Aliter enim pro constitutione ignis conuenisse, aliter pro generatione aquæ concurrisse, aliter pro terræ productione commista fuisse, aliter pro aliarum rerū effectione temperata coiuisse. Ergò si aliter coierunt Elementa, (quæcunq; tandem ponat) pro auri fabrica, & aliter rursus pro ferri structura, non poterit alterum transmutari in alterum, nisi principia vnus ita inter se temperentur & iungantur, quomodo in altero temperata iuncta q; sunt. At hoc quis credat creatæ vel mentis esse cognoscere, vel potestatis perficere? Qui sibi persuasit creaturæ hoc esse, creaturam à Creatore nondum perdidicit distinguere. Sed de Paracelso satis, imò nimis multa: nunc institutum nostrum prosequamur.

*Fundamenta artis Metalla permutare
volentis.*

Ars Metallorum transmutatrix à Chemicis tãtope-
rè celebrata, duobus fundamētis, quę tanquã Adaman-
tinas columnas ruinoso & pertuso undiq; edificio, hoc
est, arti suæ sustētandę subiecerūt innititur. Primum est
hoc: Metalla ex sulfure & hydrargyro, vt ex pxima & p-
pria materia sua, generantur. Alterū tale est: Metallorū
species perfecta est vnica, scilicet aurum: cætera autem
metalla aurum quoddam sunt inchoatum & imper-
fectum: ab eo communibus quibusdam accidentibus,

¹
Fundamen-
tum primū
pro χρυσου-
ποιουσιq;.

²

cruditate, im puritate, alienæ materiæ admiffione, & confimilibus alijs, duntaxat differunt. Sic enim quidam (Nec is solus) scriptum reliquit. Luna, id est, hydrargyrū per se est sol verus: nec aliud ei deficit quam perfecta coctio. Eodem modo loquuntur de alijs. Hæc duo fundamenta vt ruinoſa, putida, falſa, & ridicula figmenta, ostenderemus, tam multa de metallorum generatione, materia, speciebus, & cauſis diſputauimus. Nunc ſupereſt, vt quid hiſce collabentibus & colliqueſcentibus ab igne veritatis ſuperſtruxerint colūnis & fundamentis inſpiciamus. Quanquam artis noſtræ veritas, inquiunt, poſſit difficulter argumentis aſtrui, & experientiæ potius fides tribuenda ſit, ad quam prouocamus: attamen cum metallorum conſtet omnium materiam eſſe vnā & eandem, nempe argentum & vinum: atque non eſſentia ſpecieque, ſed coctione & imperfectione tantummodo differant: nemini videri dubium debet, quin perfici & percoqui poſſint à natura pariter & ab arte. Quo poſito, ſequitur artem noſtram ea conari, quæ perficere præſtareque poſſit. Etenim adiuuari Naturam, quotiens certis de cauſis imbecillior eſt reddita, ab arte poſſe, Medicina abundè probat. Ait enim Ariſtoteles, non referre in natura-
² libusne an artificialibus organis coctio perficiatur. Ad hæc patet, illum, qui proximam rei naturalis cuiuſpiam nouerit materiam, cauſasque imperfectionis non modo exploratè cognitās habeat, ſed eaſdem etiam tollere, denique actionem naturæ concinnè imitari valeat, quod inchoatum eſt, perfectum reddere poſſe. At Chemici artis ſue præſidio, proximam auri metallorūque materiam certò cognoscunt: cauſas cur in aurum non ſemper tranſeant, intelligunt: eaſdem auferre ſciunt: ac naturam in percoquenda materia ſolertiſſimè imitari didicerunt. Ex rudibus igitur metallis, & veluti auro

Argumentū
 pro arte au-
 ri conſecto-
 ria.

ti auro inchoato perfectum efficere aurum possunt.

Et ne fieri aurum aliud ab auro naturali suspicaris, ³ addunt in auro à Chrysopeis confectum omnes inel-
se naturalis auri proprietates, affectiones, operationes,
atq; vires. & nobiliora hæc in suo auro esse multò, quã
in naturali in super aiunt. Quinimò *χημείαν* Naturæ po-
testatem longissimo interuallo superare asseueranter
affirmant. Quod enim Natura annis vix mille perficere
possit, hoc se paucis annis adeoq; mensibus perfectum
dare pronunciant.

Neque in his solis hoc fieri, verùm etiam in alijs ⁴
fossilibus. Nam ars, inquit, generat atramenta, alu-
mina, sales eiusdem generis cum Natura. Proinde
mirum non est, si idem etiam aurum conficere di-
catur.

Producunt deinde exempla plurima eorum, qui ⁵
se aurum confecisse sincerissimum atque optimum
asserunt.

Gloriantur, multos præstantes & vetustissimos phi- ⁶
losophos artem hanc exercuisse, veram comperisse, scri-
ptisq; suis illustratam posteris tradidisse.

Hæc sunt argumenta, quæ videre potui omnia. Etsi
namq; primum argumentum alijs atq; alijs verbis ali-
quoties repetunt, reuera tamen vnicum est. Impurum
potest repurgari. Imperfectum potest perfici. Quorum
mistio & materia eadem existēs perfecta, & imperfecta
coctione solùm differēs, in his imperfecta facile permu-
tantur in perfecta. Quæ in motu sunt ad formam, facile
promoueri ad eandem possunt. Quæ sunt in potentia
ad formam aliquam propinqua, sine magna difficulta-
te ad eam perducere queunt. His additur assumptio. At ru-
dia siue ignobilia metalla sunt talia.

Blasphemia Chemicorum.

His virib. & armis, huic robori cōfidētes *χουρόφθοροι*

gigantes, Naturæ bellum audent petulanter indicere: artemq; suam Naturæ multum antepone. Quinimò ex lapide suo (quem Philosophorum vocant.) audent nefariè affirmare, quosdam præuidisse resurrectionem defunctorum, malorum quidem ad pœnam, bonorum autem ad salutem: virginis conceptionem: diuini verbi incarnationem, & nescio quæ non abscondita mysteria. Conuersionem vxoris Loti in salis statuam significare suam artem scripsit quidam. Audent Solomonè, Abrahamum, Moseos sororem Mariam, quem libido iubet dicatq;, vanissimè superstitionis huius authores, amatores, sectatores, propagatores, illustratores, asserere. Apage cum istis profanis hominibus. Sed quid faciunt? Cum arti commendationem ex re, quam pollicentur, adferre nequeant, potius quam ingloriam esse patiantur, impij ipsi in Deum Naturamq; esse pariter ac videri volunt. Nos primum nihil nisi inane figmentum ostendemus esse. Deinde rationes eorum proximas excutiemus, vt suprà quoq; fecimus.

Lapis Philosophorum inane impiamq; figmentum est.

Artis Chemicæ finis ac scopus est docere constructionem rei cuiusdam, quam ipsi vocibus barbaris vel aliud significantibus tam multis & tam diuersis exprimunt, vt nec ipsi qui scripserunt, nec qui legunt, videantur intellexisse, quid ea res sit. Neq; mirum hoc est. Cū enim nominare quippiam voluerint, quod neq; extat neq; extitit in vniuersa rerum Natura, meritò neq; ipsi quid nominarent, sciuerunt: neq; alij quid nominare voluissent, intellexerunt. Vocant enim sanguinem humanum, aquam vitæ, draconem, coruum, laton, elixir, Mercurium Philosophorum, lignum vitæ, aquam viuam, Medicinam summam omnium ægritudinum, Aurum Philosophorum, aquam siccam, Spiritum foetentem, *χρυσός πημον*, & alijs omnino plurimis modis.

Nomina lapidis Philosophici.

dis. Sæpissimè autem nominant lapidem Philosophorum, hoc est, Chemicorum. Etenim se ipsos mutuo vix aliter nominant, quàm Philosophos. Et quicquid scriptum, fictum, somniatum est, hoc à Philosophis scriptum aiunt. Huius lapidis vires aiunt esse has: Primum, si pars eius vna, in argenti viui, vel stanni, plumbi, æris, ferri, ritè prius præparati & fusi, partes mille, imò decies mille injiciatur, eas omnes in momèto conuertet in aurum purissimum & sincerissimum: quodq; omni auro naturali seu fossili præstantius sit. Deinde tantas esse ipsius vires, vt omnes humani corporis morbos è vestigio tollat, futuros arceat, vitamq; producat in annos plurimos. Quinimò hoc ipsum præstare vtentibus, vt primo patrum vitam æquent. Habere namque eum virtutem arboris vitæ, adeoque nihil aliud Adamo vitæ arborem fuisse, quàm hanc artem siue hunc lapidem.

Vires lapidis Philosophici.

Blasphemia Chemicæ Paracelsica

Mira profectò res est, tam multos hanc sibi lapidem tantis laboribus ac molestijs confecisse, siquidem verè hoc de se ipsis scribunt, & nullum vitam longiore usum esse: imò plerosque propter fumos hydrargyri, & arsenici, aliorumq; talium noxiorum fossilium, decoctores, valetudinarios, paucissimis annis miserè contabuisse. Decurtatorem vitæ, non productorem esse, ipsi suo nobis exemplo demonstrarunt. Sic non datorem seu effectorem auri ipsum esse, sed potius consumptorem & raptorem, pauperies illorum, à quibus confectus dicitur, testificatur. Iam verò de materia & constructione huius lapidis, Deum immortalem, quales & quantæ inter ipsos rixæ sunt ac contentiones? Non puto vlla de re homines, tam varia sensisse. Alius enim hunc creat ex capillis, alius ex ouorum putaminibus, alius ex plantis, alius ex animalibus, vt bufonibus, alius ex menstruo, alius ex alio sanguine, alius ex salibus, alius ex aluminibus, alius ex arsenico, alius ex sulphure, & Mercurio,

Vide supra.

alius ex Chalcātho, alius ex Pyrite, alius ex Magnesia,
 alius ex Antimonio, alius ex Cadmia, alius ex plumbo,
 alius ex stanno, alius ex ferro, alius ex ære, multi ex ar-
 gento & auro, alius ex ferri excremento seu scoria.

*De modo
 conficiendi
 lapidis dis-
 sensiones.*

De modo conficiendi non minor est controuer-
 sia, id quod confitebitur, quisquis horas bonas ma-
 lè collocauit, dum eorum libros perlegit. Qui gu-
 stum aliquem solum habere contentus est, ne tem-
 pus malè perdat, principia duorum aut trium libro-
 rum legat, quorum vni titulus est, Lumen luminum
 Arnoldi Villanouani: alteri, Aristoteles de perfecto
 magisterio: tertio Raymundi Lulli de Intentione Che-
 micorum. In istis principijs dum ita digladiantur, &
 vnusquisque probare conatur, se & materiam & mo-
 dum preparādi solum tenere, alios omnes à scopo plu-
 rimum abesse. non verentur plerique affirmare, se
 quod concupierant adinuenisse, admirabilemque in-
 stum lapidem ritè confecisse. Quod cum sit absurdum
 simul & impossibile, perdifficile sanè fuerit iudicare,
 cui credere velis. Nam quotiens non tantum prepara-
 tionis modus, verum etiam materia toto genere totā-
 que Natura diuersa sunt, quomodo poterit res ab vtrif-
 que vna perfici? Quo pacto non erit necessarium alte-
 ros mentiri? Atqui rationem inuenies certam nullam,
 qua inter mentientes & non mentientes discrimen po-
 nas. Quocirca omnes mentiri si dixeris, minimum ex-
 rabis.

Vt res manifestior sit, exemplum adferam. Si quid in
 tota re inesset veri, viderentur illi mihi ad veritatem ac-
 cessisse propius, qui eum ex auro argentoque concin-
 nare studuerunt. Vt hoc putem, faciunt cum alia, tum
 rationes, quæ ab alijs prius, deinde verò à Tauladano
 contra Bracecum allatæ sunt. Equidem non video,
 quomodo ex non auro possit aurum effici arte, vbi nul-
 lum

lum auri semen sit: aut quomodo quod aurum non est, adeoque opus habet aliquo, à quo in aurum vertatur, alijs hoc dare possit, aurum vt fiant. Sed hanc argumentis refellunt Bracescus & Rogerius Bachon satis probabilibus. Aurum, inquit, non potest esse materia huius lapidis. Ratio est, quia sibi tantum perfectum est, alia perficere nequaquam potest. At verò quod cætera perficere inque aurum conuertere debet, longè perfectius auro sit, necesse est. Oportet enim vt non sibi modò perfectum sit, sed etiam perficere possit alia. Quocirca cum aurum in genere metallorū ita perfectum & decoctum sit, vt perfectius reddi meliusq; conueniat non possit, (Nam ad summam metallorum perfectionē deuenit, vt in hoc genere amplior perfectio queri non possit) ne materia quidē ipsum lapidis Philosophorum fuerit. Præterea vt ponatur retinere aliquid adhuc imperfecti, ea tamē est ipsius mistio, vt solui ab igne nequeat. Quamobrē repurgari intima ipsius ne sic quidē possent. Iam quod perfectius reddi & à sordib. expurgari nequeat, sic probat autoritate idoli Chemicorū Gebri. Metalla cætera purgari possunt, quia in calcē verti sine rei alicuius admistione alienæ possunt. (Hæc enim ritè in calcē cōuersa dicunt, quib. nihil admistum fuit) & sic in primā materiam, quæ est Sol. Nec potest vllum metallum in salem verti, nisi in calcem prius redigatur. Aurum autem in primam materiam siue salem verti non valet: quia in calcem redigi nequit (testibus Gebro & Alberto) propter exactissimam & perfectissimam mistionem: & quia sulphure cremabili caret. Cum ergo in calcem redigi nequeat, nisi adijciatur sulphur, aut sal, aut aqua vitæ, aut aqua fortis, aut Mercurius, aut aliud quippiam tale (hæc autem ratio non sit congrua) tempus & oleum perditur. Ideo frustra ait Gebrius, in calcem ipsum redigi: atque Agrippa se exper-

*Aurum nõ
potest mate-
ria esse lapi-
dis philoso-
phici.*

tum hoc fuisse, & sine vtilitate omnia tentauisse asserit. Summa est, aurum nec arte nec natura potest fieri melius propter perfectissimam missionem. Ideo non potest ex eo lapis hic fieri. Atqui si hoc sit verum, valde probat Tauladanus, fabulosam & inanem esse artem totam.

Ratiocinatio hæc ideo valet, quia Chemicum pro Axio mate firmissimo tenent, lapidem suum perfectionem longè maiorem auri perfectione obtinere, adeoque auro quolibet decies millies esse perfectiorem: vt nõ modo pro se satis habeat, sed alijs etiam, quibus permittitur, similem communicet perfectionem. Habet ergo in se auri formas plurimas, quas in metalla alia effundere possit. Dicam apertius, modò possim. Lapis Philosophorũ Monachus est Frãiscanus: qui non sibi tantum cœlũ promeruit, sed alijs præterea plurimis: vt qui plus multò meruit quàm accipiat: ideoq; partem maximã meritorum alijs vendere potest. Opera huiusmodi vocauere opera supererogationis. Sic lapis iste, non modò hoc habet perfectionis sibi, sed redundat in eo, & superfluit perfectio auri: vt cæteris metallis eam tradere, ac sibi nihilominus satis seruare solitus sit. Quoniam ergo aurum perfectius fieri nequit, hinc fit, vt ex eo lapis iste concinnari nequeat. Proinde materiam, aiunt illi, pro lapide eligere oportet, quæ perfici possit: nõ quæ perfectionis nullius præterea sit capax.

Ingenuè dico, hanc rationem inter Chemicorum rationes longè esse optimam, vt ut videatur aliàs inepta. Tam enim futiles aliæ sunt, vt de hac dicere possimus, quod de monoculo inter cœcos fertur, eum præclare oculatum esse. Ad eam Tauladanus hoc solũ, quod responderet, habuisse videtur: primũ quidem, cum Gebrus dicat, sine fructu ipsum in calcem redigi, intelligi debere, frustra propter eum finem propter quem cætera

cetera in calcem rediguntur, in calcem verti. Non enim ut cetera hinc purificari. Deinde non esse auro opus alia perfectione & coctione per ignem acquisita, quàm ut in spiritum solvatur. Præclare Chemicum agit, cum sic respondet.

Notandum hoc loco illud primum est, quod concedit, aurum ritè in calcem redigi non posse, ideoque ne purificari quidem amplius posse. Hoc posito, quærendum ex eo fuerit, an mutatam auri substantiam atque vires putet, cum in liquorem aut spiritum soluerit, an verò verum adhuc aurum permanere sub liquoris aut spiritus forma arbitretur? Si prius affirmet, non est amplius metallum: sed aliud quippiam. Quo pacto ergo metallū creabit, quod extra metalli genus excessit? Ut enim postea ostendetur, nulla fit essentiæ mutatio in eodem genere propinquissimo, sed semper quæ essentiam mutant, genus proximum mutant. Si posterius asserat, quod omninò mihi persuadeo, & facere eum oportet, si non à Chemicorum placitis discedere velit, nullas habebit vires alias, quàm quoduis aurum aliud: & quàm ante solutionem haberet. Positum enim est perfectius & decoctius reddi nunquam. Tenuius fit, factor, ideoque facilius penetrat, magisq; & melius cum alijs permiscetur. At cum perfectionem solùm habeat tantam, quanta sibi necessaria est: nec communicare eam alijs possit, nihilo magis spiritus ille aureus ex materia sibi permista aurum conficiet, quàm si ante solutionem partes aliquas attigisset.

Nos lōgè rectius sic ratiocinamur. Aurum nobilius & perfectius reddi, hoc est, melius coqui & purgari diligentius nequit. Etenim in metallorū genere purissimū est summeque coctum. Loquor aut de auri substantia. Nihil enim vetat, arbitror, admistum ipsi esse aliquid, quod non sit pars substantiæ ipsius: scilicet argentum,

plumbum, aut aliud tale quippiam. Hoc purum aurū, dico, perfectissimè coctum, sincerissimumque est metallum. Ergo nobilissimum quoque est, testibus Chemicis: qui vnum quodque tantum habere nobilitatis constantè asseuerant, quantū habet coctionis & puritatis. Nec aliud ignobiliorib. deesse metallis, quàm quòd imperfectè sint cocta, & minus probè repurgata. Itaq; coctione & purgatione transire in aurū vniuersa. Iam quòd & purissimum est perfectissimèq; coctum, in suo genere, id coqui aut perfici amplius nequit in eo genere. Dico non posse coqui amplius, vt substantiæ addat in suo genere essentialè perfectionem. Interim nō nego, tenuius, mollius, siue liquidius, durius, effici posse. Aurū igitur perfectius reddi nō potest. Assumptio est Bachonis & Bracefci, imò omnium hominū rectè sententiū. Propositio Tauladani & Chemicorū omnium est: & à nullo etiā alio negari potest. Adde hīc Axioma Chemicorum omnium. Lapis Philosophorum necessariò constat ex materia, quæ ipso auro perfectius cocta sit. Ex auro igitur confici nullo modo poterit. Sed nec ex alijs metallis aut fossilibus, multò minus plantis vel animalibus confici idem potest: vt cum alijs, tum Tauladanus egregiè demonstrat. Ergo vanus est omnis Chemicorum labor & conatus.

Quanquam hæc, quæ huc vsq; diximus, satis esse poterant ad redarguendum vanitatem Chemicorum, tamen alia quoq; adducemus. Chemicis disertè scribunt, metalla & hydrargyrum carere auri forma: sed idoneā ipsa esse materiam dicunt, quæ à lapide suo, quem ponunt formam auri esse verè à materia perficienda separatam, informetur auri forma naturali & essentiali. Sic enim quidā eorum scribit. Forma auri est lapis Philosophorū, & est verè separata à materia perfectibili, est tamen fundata in materia. At sola per se nihil valet. Eadē hæc,

Lapis philosophi-
 materia est auro
 perfectior.

hæc, si non tam explicatè scribunt cæteri, idem tamen profus & sentiunt, & opere ipso se sentire declarant. Ergo cum ex metallis aurum faciunt, formam materiæ infundunt naturalem. Quippe super ea proficientes lapidem, dicunt totam illam materiam ab eo verissima auri forma donari, ut iam verum aurum facta sit. Ex hac sententia duo sequuntur, quæ utrum absurda magis sint, an impia, vix dixerò. Primum est, artem dare posse materiæ formam naturalem. Quod perinde est, ac si dicas, artem creare siue creatorem esse. Alterum est, non solum animam rationalem *θύραθεν* accedere, sed auri quoque formam.

Quam sit à ratione veritateq; alienum, fingere artem materiæ formam substantiæ effectricem insculpere, non opus est à me, ut hoc loco verbosius explicetur. Etenim formæ, ut de hac re Philosophi scitè disputant, ex materiæ sinu producuntur ab efficiente causa, non aliunde involant sicut Plato fortassè. Avicenna quoq; & alij quidam ex Recentioribus sensisse videntur. Est autem effectrix ista causa in ipsis seminibus, ex quibus aliquid gignitur, non extra ipsa, licet ab externo calore insitus eorum calor plurimum adiuvari nonnunquam soleat. Neq; hoc in reb. animatis, ut plâtis & animalib. solummodo verum est, sed etiã in illis locum habere potest, quæ ex terra & ex putredine oriuntur. Hic enim insitus quoq; calor effector est operis, quod procreatur: alia tamen quodam modo ratione. Non enim similiter omnib. est congenitus: nec vires suas effectis ab eo rebus sic tribuit, ut simili sibi producere ipsæ etiã omnes valeant. Sed de hac re alibi. Nunc satis est monuisse, Chemicos metallis formam naturalem per lapidem suum haud aliter infundere posse, quam si quis Absinthij siue aquam siue spiritum in partem aliquam vini infundat, sicq; vino odorem saporemq; Absinthij tribuat. Hoc enim se exemplo declarant aliqui.

Ars dat formam naturalem. Auri forma extrinsecus aduenit materiæ.

Quid formam det rebus ex putredine ortis.

Formæ natu-
rales sunt
inseparabi-
les.

Cur quali-
tat. primæ
elementorū
se promoue-
re et propa-
gare queāt.

Quod si non secus, quàm exemplum docet, lapidem suum auri formam preparatis fusisq; metallis communicare volunt, fateor equidem non absurdum esse hūc modum. Nec alium fingi posse puto, qui non sit manifestè falsus. Quoniam non potest forma aliqua substantiæ effectrix, quam *ειδοποιου* Græci vocant, absque subiecto fingi, accedere aut existere prius. Etenim formæ rerum naturalium sunt inseparabiles à materia, quàm informant. Actus enim quilibet in sua propria materia inest: in alia ne cogitari quidem potest. Quocirca forma auri in lapide illo existens nunquam subiectum suum vel ex toto vel ex parte deserit, atque in alienum inuadit. Sic igitur per fustum metallum dispergitur cum suo subiecto, quomodo Absinthij spiritus per vini substantiam diuisus exporrigitur. Sed vt vinum non vertitur in Absinthij spiritus, sed admistos solummodo continet, sic metallum tale non vertitur in Naturam lapidis, sed eum duntaxat per mustum retinet. Summa est, formæ naturales non se promouent aut propagant de materia vna in aliam influentes, quemadmodum primæ qualitates elementorum effectrices. Ratio est, quia illæ determinatum requirunt subiectum, hæ autem, in materia quilibet inesse ac se promouere possunt. Calor ergo & in igne & in aqua, in corporibus simplicibus & mistis recipi & seruari potest. Nam qualitates hæ totā mundi sub-lunaris materiam, pulsa contraria qualitate, inuadere possunt: non in definitis tantummodo corporibus vel subiectis quibusdā inhærere possunt. Fuit hoc necessarium, si generari, & corrumpi, & assiduè alterari ac mutari oportuit substantias vniuersas. Hinc est, quòd calor, exempli causa, in suo subiecto permanens corpus vicinū quodlibet alterat & calefacit. Potest enim se in materiā quamlibet, superato frigore, induere ac proferre, dum

dum eandem specie qualitatem in eam inducit. Eadem ratio est aliarum, quatenus singule agere magis minusque aptæ sunt. Non possunt hoc modo se promouere formæ & qualitates alię, quęcunq; certę missionis sunt effectus. Quippe in certa solummodo materia insunt. Quare priusquam se promoueant in materiam aliquam, eam transmutant ac suam faciunt. Apparet hoc in nutritione & auctione. Non enim aptus est panis in formari ab anima, antequam caro factus sit aut os, aut tale aliquid. Nec est in tota rerum vniuersitate aliquid, quod panem pro animæ susceptione præparare queat præter illam ipsam animam, quæ informatura est. Quā obrem si lapis illæ posset metallis à se alijs donare formam, oporteret ipsum sibi ea per multas & varias mutationes substantiales similia, imò eadem facere. Quod cum à solis viuentibus effici valeat, lapis autem iste nõ viuat, liquidò patet, eum formam suam alienæ materię nulli communicare. Scio monstrofarum opinionum fabros quosdam etiam metallis tribuere vitam. Sed neque peritiores Chemici hæcenus insanierunt, vt hoc assererent, neq; in causa nostra id nos impediret, si in eadem omnes imaginatione delirarent. Etenim lapidem illum, qui ex materia vi ignis toties corrupta, calcinata, (vt vocant) ysta, trita, mutata, cõfectus est, viuere nullus audebit affirmare. Idem dici quoq; de materia pro auri formæ receptione præparata poterit. Quare tam non faciet lapis ille, vt aliæ res, quibus permiscetur, aurum sint quàm aurum aliud quoduis hoc non facit. Manifestum igitur est, haud aliter lapidem istum ex non auro aurum facere, quàm quomodo spiritus Absinthij vinum Absinthite conficiunt.

Quòd si aurum iccirco facere dicat, quia auro sit præstantior, ne id quidem verum erit. Nam si auri forma caret, sed præstabilius est auro quippiam, non au-

Que qualitates non se possunt instar primarum promouere.

Monstrofarum opinio-num fabri metallis tribuunt vitam.

rum, sed auro nobilius aliquid generabit. Vnum quodque enim agens naturale passum sibi simile, nisi impediatur, efficit. Plerunq; igitur præstantius aliquid auro pariet. At in metallorum genere nihil est auro perfectius & absolutius. Quamobrem nõ erit lapidis illius forma metallici generis forma. Quomodo ergo metalli certi formã alijs largietur? Sed nec fieri potest, vt eandem specie formam res duæ possideãt magis minusq; perfectam: nisi alieni permistũ aliquid sit in vna, quod non sit in altera. Si ergo lapis ille formam auri in se habet, atque omni auro perfectior est, aurum perfectum nullum inuenitur. Ars igitur præstantior, potentior est Deo: vt quæ aurum ipso fabricet perfectius ac melius. Quam porrò sit pium, putare, Artem essentias & species architectari perfectiores ipsa natura vel Deo, æstimant alijs. Quòd si lapis ille nihil esse aliud, quàm re purgatissimum aurum statuatur, redit prior difficultas.

Ergo sicut Absinthij spiritus non transmutant vini substantiã, sed ei permiscetur solũ, sic & auri spiritus (siue lapis iste ex auro concinnatus) per metallorũ substantiam dispergi poterit, transmutare eandem non poterit. Non enim auri forma, quæ in istis inhaeret spiritibus, vt proprio suo subiecto, illis relictis metallorũ substantiam amplectitur atque occupat. Quare falsum est & impossibile, vt in tota illa materia, & omnibus ipsius partibus insit auri forma. Vbi enim nulla pars spiritus est, ibi ne auri quidem forma sit. Nec similem sibi imò eandem specie formam in reliqua metallorũ materia, in quam iniectus est eiusmodi aut lapis aut spiritus, prognerat. Hoc enim in illis fit solis, quæ nutriuntur, & ex transmutato alimento augentur: aut semen pariunt: ex quo vel à quo deinde tale generatur, ex quali ipsum prodijt: vt quod eiusdẽ sit nature & substantiæ, ac vi insita, nõ aduentitia, se augere soleat. Proinde non

de non iuuantur hoc exemplo Chemicis, sed erroris potius conuincuntur.

Si aliter metalla auri forma exornare tentant, eiusmodi tentant, quæ solus Deus aut natura (quæ nihil est aliud, quàm ordinaria Dei potestas) præstare possunt. Equidem transmutatio talis seu infusio formarum naturalium, re non differt à quadam creatione.

Quoniam non omnis creatio totum creatæ rei cuiuslibet ex nihilo facit Scriptura testificatur, Deum ex terra (sub hac comprehenduntur etiam cætera elementa) quam ex nihilo creauit, plantas, & quæ hodie adhuc profert vniuersa, vt ex materia confecisse: quæ nihilominus rectè ac verè dicitur ac creditur creauisse. Quippe formas earum existere iussit, eaq; mox (in sua qualibet peculiari materia) extitere: non quidem ex seminario sine potètia & habilirate, qua deinde materia secundum partes donata à Deo & exornata fuit, sed ex omnipotentis Dei virtute iussuq; Producat terra, dixit Deus, omnis generis plantas, reptilia, volatilia, gressilia. Et quemadmodum tunc creauit, ita nunc per vim vel ipsi terræ, vel seminibus insitam eadem adhuc conseruat: vt non alia creauerit virtute, quàm qua eadem nunc sustinet, tuetur, conseruat. Impossibile namque simpliciter est, vt sit aliud, quod species creauit, & aliud sit, quod easdem sic vt creatæ sunt, conseruet. Nam qui terræ iussit, vt illa vel cum vel sine semine proferret, sic iussit, vt potestatem simul conferret, qua hoc ipsum quod iubebatur, perficeret: de qua re in prima parte Disputationum nostrarum aduersus Paracelsum plura diximus.

Proinde cum formarum substantialium ortus à Deo sit, nec aliud dici talis formæ in materiam insertio debeat, quàm quædam creatio, patet illos sibi diuinitatis opera impie arrogare, quicunq; hoc sibi sumunt,

Natura
quid

Eadem potentia creauit & conseruat species.

scilicet formas naturaliter in materiam quouis modo præparatam immittere. Quis poterit nostros illos auri coctores certos reddere, quando materia sit rectè factisq; defæcata? Profecò quod natura non potuit pro nobilioris formæ susceptione mundare, vix credi potest ab homine melius purgatum iri. An & hîc plus norunt ac possunt Chemicî, quàm Deus horum omnium effector sapientissimus? An quod Natura non potuit facere antequam à frigore in metallum cogerentur, homo efficiet, postquam densata iam fuerunt? Voluisse autem Naturam aurum facere, si quidem materia in aurum posset conuerti, ex eo constat, quòd optimum in quouis genere, vbi species distinctæ non sunt, semper appetit. Conari autem Chemicos purgare licet, quæ Natura, vt ipsi dicunt, purgare non potuit, (vt autem nos dicimus, non voluit) & insuper formam naturalem infundere, ex omnibus eorum scriptis liquet: ac nos suprâ satis probauimus. Quare grauitèr hac in parte ijdem peccant. Nec mirum est eos à Deo, quoniam nugis impijs delectantur, excæcari, vt quæ cuncti vident, ipsis minimè appareant. Minus miraberis, si, quod suprâ quoq; attigi, cogites, plerosq; admodum fuisse superstitiosos, qui huic varietati adhæserunt: vt scripta eorum testantur. Multi Magi fuerunt, Astrologi, & vaticinatores plurimi, Maiorem admirationem meretur, quòd, cum præcipui videri velint secretorum Naturæ scrutatores, formam substantialem separatam à materia, cuius futura sit forma, ponere audent. Sed de hoc argumento satis multa.

Natura neque poreft neque tentat speciem vnã permutare in speciem aliam nobiliores eiusdem generis proximi. Quare ne ars quidem poterit. Certum namque est, quæ Natura in rerum naturalium essentia non potuit perficere, hoc artem nunquam perfecturã.

Natura optimum in quouis genere appetit.

Ars non creat species essentielles.

De ar-

De artificialibus alia est ratio. Quod ergo natura in aliis nullis rebus aut fecit aut tentauit deliberatè, vt sic dicam, quomodo in solis metallis tentare credendum sit? Hoc autem tentant Chemici, dum ex metallis ignobilioribus conantur nobilissima, aurum, argentum conflare. Sunt enim hæc eiusdem generis proximi distinctæ perfectæ species: id quod suprâ validissimis argumentis probatum est. Approbant hoc ipsum peritiores Chemici, sed ita tamen aiunt esse species metallorum perfectas, (scilicet æs, plumbum, stannum, ferrum, argentum) vt referantur ad aurum, sicut semen ad herbam, & ouum ad pullum refertur. Sunt ergo perfectæ per se consideratæ: imperfectæ, si cogitentur in hunc finem creatæ, vt aurum ex ipsis fiat: sicut ouum est creatum, vt ex eo pullus excludatur. Hanc obiectionem, vt declinarem hoc loco, vt, de qua suprâ satis discussum sit, dixi generis proximi: propterea quod nihil prohibet, hanc transmutationem fieri in speciebus generis remotioris, vt cum ex ventriculo fit musca.

Habet enim vermis ille eandem rationem ad muscam, quàm ouum habet ad pullum. Neq; transmutatur hic vermis in speciem aliam nobiliorem vermium, sed ex vermium genere in aliud transit genus, muscarum videlicet: aut quomodo cuique genus hoc libet nominare. Non enim omnibus generibus sub animalis genere ampliore contentis, certa sunt imposita nomina.

Vt veritas thesæos nostræ magis appareat, inspice totam vniuersitatem rerum: nec inuenies exemplum diuersum docens: Ouum gallinæ, inquiunt Chemici, perfectionem suam obtinet, attamen nõdum id est, quod esse natura vult: cuiusque causa ipsum præcipuè peperit. Vult enim ipsum transmutari in pullum. Sic metalla quoque vilia non sunt casu orta, sed sunt à natura propterea producta, vt ex ipsis tandem aurum fabri-

Non omnibus animalium generibus imposita sunt nomina.

caretur: si non antè ex terra eruerētur. Hoc ergo quod natura non potuit: propterea quòd effossa præmatu-
rè fuerunt, ars complere debet: quemadmodum cadē
temperato calore ex ouis excludit pullos, quotiens gal-
lina incumbans nulla est præsens. Sic & semina suam
habent perfectionem, cuius causa meritò speciem atq;
formam suam à cæteris rebus distinctam obtinere per-
hibentur. Attamen hæc quoque à natura sunt sic ef-
fecta, vt ea in aliam speciem transmutetur, nempe in
herbam, arborem, animal. Atque vt ex semine heaba fi-
at, nō parum adiuuatur ab arte natura. Sic Gebrus Che-
micorum Deus. Albertus magnus alia exempla adfert
minus congruentia: veluti ex argento fieri calorē cœ-
ruleum: ex ære & Cadmiæ quadam specie fieri Orichal-
cum: ex stanno hydrargyrū, ex plumbo cerusam: ex hac
minium, (dicere debebat Sandycem Græcorum,) ex fer-
ro argentum viuum. Et quoniam hoc negatum iri vi-
debat, rationem addit, quia ex hydrargyro coaluerint
metalla omnia. An hoc non est petere principium, &
ex incertiore incertum probare? Neq; his neq; alijs,
quæ excogitari porrò possunt, vnquam docebitur, na-
turam ex vna specie fecisse speciem aliam digniorē e-
iusdem generis proximi. Hoc volo, (vt ne putent Che-
mici me ambigūe loqui, (sicut ipsi solent.) naturam spe-
ciei nullius indiuiduum transmutare in indiuiduum
alterius præstantioris speciei, quæ ambæ species vni ge-
neri proximo sint subiectæ. Ouum nō mutatur in ouū
aliud perfectius, sed ex eo excluditur pullus: qui nō est
species oui, sed auis. Semen transmutatur in plantam,
non in aliud semen. Itaque ex genere seminis transit in
genus plantæ. Ratio eadem est aliorum omnium. Al-
bertus exempla profert, vbi ex naturalibus rebus fiunt
artificialia: de qua re nullus dubitat. Nobis sermo est
de naturalibus. Volunt enim Chemicis videri artem se-
tenere.

*Natura nō mu-
tat speciem v-
nam in aliam
eiusdem gene-
ris proximi.*

tenere, metallū in legitimū & naturale aurum trāsmutandi. Quamobrem exempla producenda fuerant, vbi natura vnus speciei indiuiduū in præstantioris speciei indiuiduū transmūtasset nō mutato genere proximo.

Hic mentionem facere me huius etiam conuenit, quod ita absurdè atq; inscitè à Chemicis dicitur, vt dici aliquid ineptius non possit. Comparant metalla plantis, animalibus atque eorum seminibus: non in eoduntaxat, quòd referantur ad aliud, verū etiam in eod quòd similiter ea cū plantis & horum seminibus multiplicari posse cenescunt. Sic raticionantur. Omne quod crescit ac nascitur, in suæ speciei multiplicatur. metalla sub terra nascuntur, ergo multiplicantur in sua speciei. Sensus est, metalla sic multiplicari, vt ex vno grano videmus duodena, vicena, tricena, &c. nasci. Hanc enim virtutē lapidi suo tribuunt, vt eius drachma vna ignobilis metalli drachmas mille aut plures vno momēto in purum conuertat aurum. Legito Thesaurum philosophiæ, & Lumen luminū Arnoldi, si affingere aliquid me ipsis putas. Nisi putent metalla se multiplicare instar plantarum posse, nihil dicunt. Etenim & lapides multiplicantur: & pictor aut sculptor mulsos fingit Mercurios. Si metalla in se vitam & animam haberent, aliquid hoc argumentō viderentur efficere. Miseri sanè sunt, dum ortus animatorum & inanimatorum discrimen nondum intellexerunt. Hisce tu credas fabulaloribus, cum exempla producant dissimillima prorsus? De vita & nutritione metallorum præclarissimæ extant disputationes Iulij Cas. Scaligeri & Gabrielis Fallopij aduersus Cardanū. De eisdē nos quoq; aliquid diximus in parte altera disputationū nostrarū aduersus Paracelsum. Quòd si viuerent metalla, multò abessent longius à scopo & fine suo. Etenim non tantū materiæ qualitates mutare artem oporteret,

Chemicis miseris sunt.

sed & animam mutatae nouam infundere. Verè igitur admirabilis foret ille Lapis, qui tot animas in sinu suo continet, vt cum ei libet, vel cum Aurifici placet, multa earum millia queat veluti ex carcere quodam emittere, eisque multas materiae preparatae partes exornare. Felices Chemicos, qui non tantum instar aliorum artificum qualitatibus & accidentibus materiam condecorare didicerunt, verum etiam animabus ac vita donare possunt. Caeterum animarum permutatio non tam est facilis, vt ab arte procreari & permutari valeant. Quoniam solus Deus est vitae author in rebus naturalibus: artifex alius nullus: tamen si arte naturam in quibusdam non adiuari posse non negem. Caeterum longissimè alia est ratio Chemicorum speciei minus indiuidua in speciei alterius sub eodem genere contentae indiuidua permutare volentium. At verò, excipient hoc loco Chemici, Triticum degenerare in lolium: siliginè in triticum: item Chalcitidè mutari in Misij, teste Galieno: (& quod ad rem praesentem videtur propius accedere) lolium iterum verti in triticum: teste Theophrasto. Ad haec ita ego respondeo planè & perspicue. Quae in se mutuo transseunt hoc pacto, ea vel per corruptionem degenerant ac corruptiora fiunt: vel ceterè natura & specie nullo pacto, sed accidentibus quibusdam communibus solummodo, vt tenuitate, pondere, colore, & consimilibus alijs, à locorum, in quibus nascuntur, diuersitate ferme prouenientibus differunt. Perspici ex eo manifestissimè potest, quod dicimus, quod nec viribus nec usu talia inter se aliter distinguuntur, quam secundum magis minusque. Certè in exemplis prolatis nullus discrimen demonstrabit aliud. Et quod ad triticum atque siliginem attinet, constat veteribus siliginem & triticum lectissimum siue generosissimum, & praeterea lectissimi tritici farinam optimam, & quasi florem

florem significare. Hoc Galenus indicat etiam libro ad Glau. 2. cap. 7. Cùm siliginē ex generoso ait tritico fieri.

Qui Plinium ceterosq; autores legit: & quæ à Gal. i. li. de Alim. fac. dicta sunt, perpendit, non cunctabitur pronunciare siliginē aliud non esse, quàm præstantissimū triticum, quæ & leuior & candidior tritico vulgari esset. Neq; tamen Columella discordare putāndus est, qui

siliginem tritici vitium dixit. Quippè firmitate & pondere à tritico superatur, infirmiusq; nutrit. Plinius autem cùm eam tritici delicias nominat, ad id respexit, quòd panes ex ea pro dinitibus suauiores pulchrioresq; pararentur. Nascitur hæc locis humidioribus: & aridioribus locis sata minus feliciter prouenit, sed dēfior rursus efficitur: atq; in triticum sic degenerat. Discrimen hoc ferè est, quod inter olera & fructus eiusdē speciei cernitur, quorum alij in aridis, incultis, syluestribus locis, alij in bene cultis, humidis, & pinguibus nati sunt.

Nullus ignorat, quanta videatur inter eosdem præcisè fructus differentia, qui in diuersis regionibus prouenerunt. Imò quis nescit inter animalia, & ipsos etiā homines discrimen omnino maximum obseruari?

Summa est, inter triticum & siliginem nihil interesse, quàm quòd loci qualitas attulit differentix. Hodie nullus admodum distinguit: quòd in partibus conficiendis non ita sint homines nunc superstitioni, vt olim Romani fuère. Bonitate ergo, non autem specie differunt: quomodo etiam aurum ab auro discernitur. Est enim & aurum vnum auro alio melius. Quòd si rectè Scaliger coniecit, qui Siliginem Exer. 292. contra Cardanum Zeam esse siue Speltam scripsit, nihil dubitabo asserere falsum esse, quod dicitur à Plinio, nempe siliginem in triticum, vel triticum in siliginē transire. Tantum namque est inter vtramq; hanc frugem differentia, vt transitus ille admitti non possit. Adde quòd hoc

Siligo vitium tritici.

visum apud nostros, vbi vtriusq; prouentus est maximus, nunquam fuit. Quàm facilè ex spica seu locellis suis excidant tritici grana, notū est. Qua verò arte Zeæ siue Speliæ grana excutiantur ex suis thecis, nullus nostratum nescit. Ergo siue hoc, siue illud putemus esse siliginem, nihil probat exemplum. In Chalciti & Misij ratio par est, testibus Galeno Medicisq; omnibus.

Lolium Theophrasti videtur esse triticum agreste.

Ex natura opere auro non licet plura cōcludere.

Sed nec Theophrasti nobis sententia negotium faucescit, tricum & lolium vicissim inter se permutari asserentis: vt non solummodo triticū degeneret in lolium, sed & hoc rursus vertatur in triticum. Nam si de communi lolio loquitur, quod infelix appellat Vergil. tantum abest, vt ex eo triticum efficiatur, vt inter pestes potius fermentorum, quàm inter frumenta recensei debeat. Sanè videtur Theophrastus eo in loco nil aliud intellexisse, quàm triticum ferum seu syluestre. Quis dubitat, quin plantæ in locis incultis, aridis, suæ naturæ parum congruentibus, natæ, si in locum cultum, pinguem, suæ naturæ consentaneum transferantur, maiores, pleniores, succulentiores, suauiores, & deniq; alia quodammodo facie proueniant? Quòd vt in natis iam & adultis obscurius apparet, ita in seminibus translatis manifestè cernitur. Secundò, vt maxime in hoc exemplo aliquid veri inesset (quod apud alium autorem nullum me legisse recordor) nec triticum ferum seu agreste, quale diximus, per lolium intellexisset: nihil tamen ex eo concludi pro Chemicis posset. Quippe sicut inepta est ratiocinatio hæc, lapidem quendam gignit natura ferrum ad se trahentem. Ergo & ars tales conficere potest. sic fatua foret ista: Natura in lolio & tritico seruat specierum eiusdem proximi generis transmutationē. Ergo ars etiam metalla transmutare poterit. Puerilis & falsa foret, non eo tantum nomine, quòd lolium atq; triticum nondum constat eiusdem

eiusdem generis proximi species esse, verùm etiam, quia ex vnico naturæ opere non licet plura talia concludere. Non enim quia lapis reperitur ferrū ad se pertrahens, effici potest, etiam radicem aut plantam inueniri hoc facultate præditam. Nec si in plantarum genere aliquo natura species transmutaret mutuo, idem in alijs generibus vel plantarum vel animalium vel rerum aliarum faceret. Si metalla viuerent instar plantarum, similiq; modo nutrentur & crescerent per alimentum conuersionē, veri similitudinem aliquantò maiorem haberet obiectio. Constat enim alimentum magnas adferre viuentibus mutationes: sicut non tantū quotidie in plurimis experimur, verùm etiam ab Hippoc. edocti sumus: quando lac mulieris vel capræ, quæ clararium uult scammonium ederet, purgare scripsit.

His ergo exemplis nihil proficiunt, multò minus prioribus, cū quæ meliora sunt, degenerare incipiūt. Nullus enim ignorat, non fieri hoc ex natura instituto, sed præter & contra ipsius voluntatem, vt sic loquar, contingere. Casu igitur & in paucis hoc contingit, sicut aliquando etiam cæcus aut menstrum naturæ quidam quasi error, generatur. Nos autem de talibus non loquimur, sicut nec Chemicus. Non enim concedunt, eam autem generare casu, sed ex proposito. Et sanè verum est, naturam interitum per se nunquam, sed in re qualibet est perfectissimum, appetere. Verè igitur hoc & consentaneè diximus, Naturam nunquam & nusquam tentauisse, vnus propinquissimi generis species sic in se mutuo conuertere aut transmutare, vt ignobilioris speciei indiuidua transirent in indiuidua speciei nobilioris. Quod cū natura non possit præstare, quomodo, queso te, Chemicus hominum prudentissimi effecerint? His addi potest, quòd tametsi natura in aliquibus & aliquando faceret, ars tamen idem non statim pos-

*Alimentum
magnas adfert
mutationes.*

set. Nam vt ars facit quædã, quæ natura facere nequit, vt laxatum membrum reponere (non tamen potest in hoc genere ars plura & meliora, quàm præstiterit natura in eodem illo genere) sic plurima efficit natura, quæ arti sunt impossibilia.

Modum transmutationis hunc aiunt esse, vt prior species seu forma depellatur, & metallum ad primam siue proximam materiam (quam dicunt esse argentum viuum) resoluatur: atq; huic materiæ forma destitutæ, auri deinde forma instilletur. Aliter species permutari non posse essentielles (nam de accidentalibus formis, vt cum ex aqua fit glacies, non disputamus in præsentilo) ipsi quoq; magno consensu docent, præcunte ipsis Magistro Magistrorum suo Gebro. Neq; cum hoc faciunt, artificiale aurum se facere dicunt sed naturale.

*Artium duo
sunt ordines.*

Vt hoc intelligatur rectè, sciendū est, Artium duos esse ordines. Vnus earum est, quæ ipse & materiã sibi præparant, formamq; eidem insculpunt, hoc est, totum ab initio ad finem vsq; faciunt. Alter earum, quæ naturam in agendo solùm adiuuant, impedimenta auferunt, languedinem excitant, errantemq; in viam reuocant. Hæ formam subiecto non inferunt, vt priores, sed natura seu facultas hoc facit: quæ in illa re, circa quam versatur, inest. Ex hoc ordine est medicina: quæ non sic sanitatē imprimat corporibus, vt sculptor Mercurij formam ligno. Ex eodem genere siue ordine suam quoq; artem Chemicij esse dicunt: vt quæ aurum non fabricatur, sed naturam id meditantem adiuuet. Quod quàm sit manifestè falsum, ex dictis potuit perspici. Omnia namq; ab initio ad finem vsq; faciunt ipsi, viribus materiæ, circa quam versantur, nulla in re adiuuantur: sicut neq; statuarius. Etenim vni metallo formam suam auferunt, & aliam ei ex alia materia cudunt, quam deinde ei instillant, vt ipsi aiunt.

De re

De resolutione in primam materiam supra disputatum fuit: vbi falsum esse declarauimus, quod dicunt, se metalla resolvere in argentum viuum. Esto perficiant tandem multiplici labore, vt ex metallis eliciant albã substantiam argento aut hydrargyro similem. An propterea erit hoc argentum viuum? Minimè gentium. Nunquam efficient, etiam si ad insaniam vsque in foetidos cineres inslent, vt substantiam æris aut ferri argentum viuum esse ostendant: aut in hoc illa resoluant.

Quo posito, cum ipsi met fateantur specierum trãsmutationem impossibilẽ esse, liquidò patet, mera esse somnia, quæ garriunt. Taceo nunc, quòd alij ex Chalcantio metalla architectantur: hac inducti ratione, quòd in salem & nitrum potius, quàm in hydrargyrum dissoluantur. Hos autem sales & nitrum, cum species Chalcantio esse affirmant, non minus quidem falluntur: sed illis tamen non dicunt consentanea. Postremò si constarent ex argento viuo metalla, & in hoc ipsum dissolui iterum possent, quis ideo credat Chemicos nudè isti materiæ auri formam naturalem inspergere? An formarum isti effectores pariter & datores, copiam earum in sacculis habent, vt quotiens eis libet aliquas euolare sinant, inq; fusa ab ipsis metalla insinuare sese iubeant?

Quod præterea dicunt, se ita aurum facere naturale, quemadmodum Agricola tritici, aut Medici sanitatis naturalis effectores sunt, non minus est falsum. Etenim Agricola non accipiunt & præparant materiam aliquam, eiq; formam seorsum paratam induunt. Semen iaciunt in terram, cuius vna pars ab humiditate & calore terræ intumescit augeturq;. Hæc cum aucta satis est, ab insita in cæteris partibus virtute cõformatur in granum viuens: quod deinde pro sua natura se ipsum auget, fructumq;, qualem à Deo proferre iussum est, profert. Quid hîc simile fit cum eo, quod faciunt Chemic?

*Specierum
transmuta-
tio impossi-
bilis.*

*Quomodo
Agricolæ
triticum ge-
nerent.*

Cur agrico-
le terrâ uer-
tant arenâq;

Semen adest hîc cum ingenita facultate se ipsum au-
gendi ex attracto ex terra nutrimento. Forma ei non
accedit extrinsecus. Materiam ipsam sibi conuenien-
tem attrahit, eamque sibi alterando idoneam facit. A-
gricola tantum terram vertit, ut solem, aerem, pluuias,
rorem, facilius recipiat, & sic copiosius nutrimentum
feminibus suppeditet. Chemicum materiam auri seor-
sum præparant. Formam quoque essentiali similitè
separatim fabricant. Deinde formam cum materia co-
pulant: aurumque, ut ipsi aiunt, conficiunt. Natura in
hoc opere nihil, in illo omnia perficit. Metallus vis
mutandi seipsa nulla: feminibus sua omnibus certa
inest.

Quomodo
medici effi-
ciant sanita-
tem.

Par est ratio Medicorum, qui sanitatem non fabri-
cant, certam extra corpus, eamque præparato corpo-
ri infundunt, ut auri formam Chemicum metallis à se
præparatis. Naturæ sunt morborum medicatrices, in-
quit Hippocrates. Medici hoc solum agunt, ut insi-
tam virtutem conseruent, adiuciendo si quid desit, &
auferendo quod redundat: cætera naturæ permittunt
omnia. Chemicum contra Naturæ tribuunt nihil, ipsi
faciunt omnia. Etenim materiam primum ignibus præ-
parant, idoneamque ad formæ susceptionem reddunt.
Hanc deinde formam seorsim & ex alia materia præ-
parant. Postremò materiæ eam coniungunt. Insanus est,
quisquis simile hîc aliquid esse putat. Taceo quod Me-
dicus non id agit, ut essentiam seu substantiam mu-
tet, sed ut per actionem ipsiusmet Naturæ qualitatem so-
lum immutet.

Ars Chemicæ
ex primo
artium or-
dine.

Patet non minus hoc etiam, non ex secundo, sed ex
primo artium ordine Chemicam fore, siquidem ars sit.
Quoniam artifex sicut operis dedit initium, ita etiam
artificiosum eidem finem imponit: viribus insuper na-
turalibus ad operis perfectionem nullis utitur materiæ
con-

congenitis, more Medicorum. Nihil plus conferūt ad
 sui transmutationem metalla in aurum, quàm lignum
 ad id confert, vt sculptor ex eo faciat Mercurium. Sanè
 si viribus naturalib. materię insitis vterētur, tantum ho-
 rum debilitati mederi studerēt, ipsis operis perfectionē
 cōmitterent. At in materia vis talis congenita nulla est,
 quę ea in aurū transmutterit, aut trāsmutare vlllo vn-
 quam tempore cōperit conatūe fuerit. Nec illa etiā
 materia, (ex qua se auri formā, q̄ ex alijs metallis aurum
 creare possit, cudere mentiūtur) congenitā virtutē ha-
 bet tale aliquid faciēdi. Quare artis hęc sunt omnia, nō
 nature. Equidē Natura nullo vnquā tempore ac loco vi-
 sa est substantiā aliquā tanta perfectione præditā, p-
 duxisse, quæ formam substantiæ effectricem, materiæ
 cuiuspiam extra se contribueret. De anima rationali sci-
 mus Philosophos rectē statuisse hoc, scilicet extrinse-
 cū eam accedere: licet creari eas nobiscum non credi-
 derint. De alia forma nulla tale aliquid cogitarunt, qui-
 cunq; rectē sciteq; philosophati sunt. Sanè formæ, q̄ in
 feminibus potentia insunt, non prius informant vllam
 aliam materiam extra eam, in qua ipsæ potentia inesse
 dicuntur, quàm partem eam fecerint propriæ materiæ
 siue proprij subiecti. Anima plantæ non informat suc-
 cum aut terram, antequam in substantiam propriæ
 materiæ permutauerit. Sic & animalium animæ non
 prius informant cibum, quàm eum concoxerint, in-
 que proprij corporis substantiam conuerterint. Quo
 pacto ergo parabit Ars substantiam talem, quæ non
 sibi modò sit perfecta, sed substantialem formam
 ex se in aliam materiam quasi transfundat? Lapi-
 dem illum Philosophorum à Chemicis nomina-
 tum, cui hanc vim tribuunt, oporteret argentum vi-
 num aut metalla primum concoquere, deinde in pro-
 priæ suæ materiæ substantiam transmutare: & sic tan-

Anima plā-
 te non infor-
 mat succum
 à se nō trās-
 formatum.

dem auri formam informare. At hæc fieri impossibile est, vbi nutritio nullâ est. At verò nec lapidem illû nec metalla nutriri ex confessis vnum est: si nõ fallor. Quocirca patet, Chemicos impiè hoc agere, vt in efficiendis creandisque naturalibus rebus ipsam Naturam, hoc est, ipsûmet Deum superent: dum ea se conficere prædicant, quæ Natura nusquam & nunquam confecit. Quod si negent hoc se conari, illud saltem confiteri coguntur, aurum se meditari artificiosum, hoc est, fabulosum: Sic rursus liquet absurdus & monstruosus nihil esse illis, quæ pro se adferunt isti Aurifices nostri: quoquò se vertant. Perstat ergo nostræ propositionis argumentique veritas, & Chemicæ demonstrata est falsitas.

Iam & illud dicamus: Aurifices nostri asseueranter scribunt, fieri non posse, vt aurum argentumue ex metallis confleret, quisquis non exploratè cognitum habet, ex quibus, & quomodo Natura metalla generet. Huic eorum Axiomati nos assumptionem hanc verissimam subteximus: Atqui Chemicis penitus nesciunt, ex quibus, & quomodo Natura metalla effingat. Quippe materiam proximam omnino ignorant: vt in superioribus abundè monstrauimus. Ignorant non minus modum, quo in creandis ipsis Natura vtitur: quod ipsum quoque est in prædictis solidissimè probatum: Scimus nos quidem ex vapore certo metalla produci, dum is frigiditate & siccitate saxorum sub terra densatur & coigitur. At talem vaporem, qui suus cuique metallo proprius est & peculiaris, creare nos tam non possumus, quàm ex pane non didicimus arte verum sanguinem, aut ex sanguine vel os vel neruum fabricare: Naturæ sunt opera hæc, cuius est generare: non artis. Quanto minus poterunt Chemicis metalla conficere, dum ex argento viuo & sulphure contra Naturæ sensum eadem gene-

Chemicis nesciunt ex quibus, quomodo, quibus instrumentis natura generet metalla.

generant, & solo igne in auro suo cudendo vtuntur? Quod si etiam scirent, quæ diximus, non continuò sequeretur tamen, ipsos similiter agere posse. Scimus in nonnullis rebus, quomodo & ex quibus Natura eas crearet, creare tamen hæc nihilo magis possumus, quàm si & illa nesciremus.

Accedit ad iam dicta, quòd non omni in loco vnum quodq; generari vel à Natura vel ab arte potest. Certa sunt loca & fontes, in quibus facilè lapidescunt ligna, & alia quædam in eos proiecta. Hæc sanè alibi remanebunt integra, non vertentur in lapides. Nec desunt ex Chemicis, qui necessariam ponunt vim metallorū effatricem, quam alibi non temerè quisquā quæserit, quã sub terra. Quoniam locus generationis, in quo velut in sua matrice cõsiunt metalla, est terra. Extra hæc quomodo generentur, vix intelligas. Impossibile est, vt alibi matur vapores. Argumêto sit, quod nõ omnia metalla, siue etiã fossilia vbiq; nascuntur, sed in suo singula loco proueniunt. Et cum plura inter se mista reperiuntur, semper tamen vnum aliquod præcipuū est, quouis in loco, maioreq; copia, quàm cætera, ibidem prouenit.

Signum & hoc est, quòd metalla, quæ aliquando in aere, (vaporibus à vehemente frigiditate in nubibus inclusa, condensatis) nata feruntur, non potuerunt sic elaborari, vt in natiuo suo loco elaborantur. Nam vt ex A- uicenna ipsimet Chemicis citant, ferrum, quod decidu- rat, granosum apparuit, ac si ex solis granis magnitudi- ne milij conflatum fuisset. Idem malleo duci, inq; enses fingi, propter ineptam ipsius compositionem non potuit. Ex quibus facilè apparet, non parum necessarium esse locum natiuum ad eorum generationem. Quomodo ergo sperare possumus. Chemicos in cinerib; & furnis suis, aurum nobis geminum paraturos?

*si natura
ex ceteris
metallis nõ
facit aurũ,
ne Ars qui
dam facere
poterit.*

*Natura
vix mille
annis aurũ
perficit.*

*Natura
vix mille
annis aurũ
proficit.*

Quid? an non, quod ipsi scribunt, si Natura non trãsmutet metalla viliora in aurum, artem quoq; non possit, satis confutat dogmatis inanitatẽ? Verum certẽ hoc est, si ex metallis natura nequeat aurum architectari, artem nullam id posse. Iam cum natura hoc nunquam fecisse sciatur, satis est manifestum, eam neque voluisse hoc neq; potuisse; illis viribus vsa, quæ ei de principio creationis rerum concessa fuerunt. Non enim eadem est omnium materia proxima, vt inscitẽ nugantur Chemicis. Nunquam enim repertum est, metallum aliquod ex dimidio in aurum mutatum, sicut Galenus se Chalcitin in Misy mutatam vidisse ait: & sicut in alijs concretis succis ac lapidibus vsuuenire videmus. Profecto necessarium foret omnino hoc aliquando apparuisse: adeoq; nunc etiam apparere. Quod cum nec fiat, nec factum sciatur vnquã, necesse est Aurifusores somnare, cum hoc naturam dicunt facere. Dicunt autem ipsam id facere concoquendo: & hoc pacto sulfur separando ab hydrargyro. Ostendant in aliqua fodina sulfur hoc crassum, foeculentum, vstum, terreum quod à ferro vel ære separauerit natura. Exhalare dicent fortẽ, ideoque non cerni. At de tenui, vt sit verum, de crasso terreo illo quomodo verum erit?

Cum hoc modo vrgentur, callidẽ astuteq; satis elaborantur, dicentes, non facilẽ hæc obseruari posse: propterea quod natura tardissimẽ procedat in hac actione: & vix mille annis inchoatum opus perficiat. Huius sententiæ authores faciunt Gebrum & Rasim. Quis hoc eis dixit, quæso? Nostra ætas nos docuit, vt de superioribus nunc nihil dicã, paucissimis annis perfecta generari omnis generis metalla. Dicam apertẽ, impurum est mendacium, in eum finem à Gebro Mago, & huius vanitatis magistro excogitatum, ne fraus artis suæ detegeretur. Equidem si generaret ex fero natura purum aurum,

rum, oporteret eam ferrum in vaporem, ex quo concreuit, iterum soluere. Nam species permutari in alias eiusdem generis proximi nequeunt, nisi forma prior abijciatur, & in materiam primam siue proximam metallis omnibus communem desinat resolutio, testibus Chemicis. Cæterum à validissimo frigore concreta, nunquam poterunt à calore, qui in metallicis venis reperitur, fundi: multò minus in vaporem conuerti. Quòd si verò tam efficacem ibi esse velis, non in vaporem, sed in cineres tandè & fumum, vt nostrum ignem facere cerimus, soluet. Sic nec imbecillus nec magnus & fortis calor opus rectè peraget. Natura creauit ferrum, in maiore vbiq; copia, quàm aurum Facilius enim auro, quàm ferro homines caruerint. Propter hunc ergo vsu creauit durum: non vt ex eo tandem fabricaretur (mille scilicet annorum spacio) aurum. Quæcunq; enim natura sic fecit, vt ex eis deinde aliud faceret, sicut ouum propter pullum, ea continuè mutat: breuiq; admodum tempore, & sæpè hoc ipsum ex eis facit, quod facere statuit. Quod enim rarò fit, hoc fortuitum est, & præter naturam institutum. Quocirca foedissimè errant auri decoctores nostri, cum naturam metalla cætera in aurum conuertere scribunt. Peius adhuc peccant, cum artem hoc præstare posse imperitè falsèq; pronunciant.

Satis multis, vt opinor, & validis argumentis inanissimum Chemicorum *πρὸς χρυσοποιήσεως* commentum refellimus. Qui his contentus esse non vult, perfacile reperiet apud se plura & magis fortassè popularia: vt quod in bene institutis Rebus publicis & Ecclesiasticis legibus prohibita sit. Vna certè explicatio generationis metallorum nebulas Chemicorum cunctas efficaciter discutit. Nō me mouet, quod dicere solent, nō intellecta nobis esse, quæ fictè & Metaphoricè à suis Scriptoribus prædita sint. Nobis sufficit veritatē aperuisse, quibuscūq; tā

Calor in fo-
dinis sub-
terraneus
non potest
metalla sol-
uere.

Quod ra-
rò fit, for-
tuitum est.

Confutari
multa rectè
posſūt, quæ
nunquã di-
dicimus.

Duo gene-
ra sunt ni-
hil docen-
tium.

dem illi artibus, figmentis, fabulis, sophismatis, eam ob-
scurare inuoluerèq; studeant. Nequaquam verum est,
quod aliqui asserunt, confutari nihil posse, cuius noti-
ciam prius nobis non comparauerimus. In veris rectè
hoc dicitur. In falsis pessimè affirmatur. Falsum namq;
addisci non potest. Quare falsi nihil refellere & redar-
guere possemus. At verò verum & sui & falsi regulam
esse ac mensuram verissimum est, fuit, erit. Quocirca po-
terit quisquis veram metallorum generationem intel-
lexit, artificiosam illam rectè cõfutare, tametsi nunquã
in venenatos Chemicorũ cineres inflarit. An & magiã
discere oportet, qui eam argumentis vult impugnare?
Insanit, quisquis ita sentit. At par est ratio, quod ad hanc
rem attinet, falsorum & vetitorum omnium. Sed ad no-
stra redeo. Galenus eorum, qui nihil docent, duo facit
alicubi genera, vnum eorum est, qui ad latentes subin-
de proprietates confugiunt, quotiens explicare sese ne-
queunt. Alterum eorum, qui verbis quidem vtũtur iſſe-
dem, quibus alijs, sed non in eo significato vsurpant, in
quo alijs. Hoc in genere Chemicos quoq; contineri cer-
tum est. Nec alia de causa perperam nominibus abutũ-
tur, & tã multis diuersisq; nominib. rem eandẽ efferũt,
quàm vt nemo eos intelligat: aut falsitatem & ineptitu-
dinem dogmatis peruideat. Vanitatẽ damnosã nec ab
impietate absolutæ artis multis & validis argumentis
1 demonstraui. Primum quidem, quia promittat im-
possibilia. Quoniã rem illam, quam lapidẽ vocãt, quæq;
finis est artis huius, multipliciter ostẽdi nec esse, nec cõ-
fici ab ipsis posse: idq; ex ipsorum dictis & factis perspi-
2 cuum feci. Deinde quia formæ non sunt separabiles: &
neq; derelicto subiecto, neq; eodem retento se possunt
promouere & induere in alienã materiã, priusquã per
3 nutritionem veram facta sit propria. Tertiò quia vnus
speciei indiuiduum declarauit non posse transmutari in
alterius

alterius speciei præstantioris sub eodẽ genere proximo
 cõprehensæ indiuiduũ. Præterea ex eo quoq; monstra- 4
 ui, quòd modus ab ipsis præscriptus est impossibilis,
 Aiunt enim metalla in materiam eorum primã & om-
 nium communem resolui oportere: quod fieri nõ pos-
 se euidenter probaui. Deniq; cùm ipsi confidenter asse- 5
 uerent metalla transmutari à nullo posse, qui nesciat,
 quomodo, ex quibus & qualibus, quibus & qualibus
 in locis, & quibus instrumentis Natura ipsa generet, do-
 cui conatus eorum omnes etiam ob hanc causam irri-
 tos esse: quòd hæc omnia ignorent. His atq; alijs cùm
 propositum clarè firmeq; demonstraauerimus, conse-
 quens videtur esse, vt argumenta, quæ pro stabilienda
 sua phantasia adferunt, diluamus: & sic finem præsentì
 disputationi imponamus.

*Confutatio argumentorum, quibus metallorum
 permutationem stabilire conantur*

Chemici.

Quòd primo loco dicunt, se argumentis artem suam
 probare non posse, libenter admittimus: & verum esse
 putamus, imò scimus. Nunquam enim poterit falsum
 veris argumentis astrui. Experientiam iactitant quidẽ,
 sed nunquam opere ostendunt se ea præstare aut scire,
 quæ verbis fecisse se prædicant. Non dubito, quin simi-
 le aliquid auro interdum efficiant: sed aurum eos ve-
 rum ex aliorum metallorum transmutatione confice-
 re, hoc est quod pernegamus. Albertus fatetur, se aurũ
 Chemicorum examinauisse, & post septimum tandem
 examen, in terram fœcemq; inutilem siue cinerem quẽ
 dam solutum fuisse. Summa est, ostendant nobis verum
 aurum à se ex aliorum metallorum transmutatione
 confectum: & veram esse artem confitebimur. At hoc
 nunquam facient: vt ex suprã dictis liquet. Sartoriam

artem, itemque Medicinam veras esse artes libenter omnes concedunt, propterea quod singulis propè horis harum experimenta in oculos nostros incurrunt. Idem si Chemicis fecerint, facile ipsis cedemus. Ad id, quod mihi *χρυσοποιων* quidam respondit, nempe non tutum esse artem hanc prodere, supra fuit responsum. Hic solùm dicam ineptum esse mendacium.

Cur Chemici sub anigmate sua legant.

Alij quidam cautius respondent, authores suos hæc studiosè inuoluisse, vt ne indigni participes tanti fiant muneris & thesauri. Putabat quidam eos hoc voluisse dicere, non debere quenquam virum bonum huic rei operam nauare: vt quæ solos vel impostores, vel fatuos, vel auaros deceat. Si ita est, non repugno. Afferebat coniecturam probabilem: quòd vix quisquam ei studuisset, non magus, astrologus, superstitiosus, & credulus, itemque auarus. Equidem præceptor eorum Gibrus Hispanus, quem Magistrum Magistrorum vocat, (cui Aristoteles & eruditi omnes doctrina, iudicio, & ingenio cedere coacti sunt, scilicet,) & Magus, & Astrologus, & Mahumetis ex filia nepos fuisse ab ipsis scribitur. Huius impietatem Præceptoris si discipuli secuti sint, quis miretur? Indignos ergo cum iudicant arte sua quicumque sanam doctrinam veritatemque amplectuntur, me ipsum quoque inter hos esse profitebor, & indignum me talium societate censei facile patiar.

Non differre metalla accidentibus quibusdam communibus solùm, sed formæ substantiæ effectricibus, supra copiosè monstratum fuit sæpius: nunc repetitione toriens dictorum opus non existimo. Est illud etiam non minore diligentia expositum, quo pacto ars naturam adiunget: atque ex Medicinæ exemplo & agriculturæ manifestè intelligi potest: vt ne quidem hic immorari nos necesse sit. Quod de Aristotelis sententia dicitur ab ipsis, tale est. Aristoteles cum in 4. Meteorologicorum

logi eorum statuisset de corporum mistorum affectionibus tractare, quæ mistis propter effectrices qualitates insunt, ac primum de illis agere incœpisset, quæ à calore & frigore proficiuntur, de ortu & interitu primum, deinde verò de coctione & cruditate generatim prius, mox etiam speciatim disputans, elixationis naturam atque causas explicat. His expositis hæc verba addit. *καὶ οὐδ' ἐν Ἀρχαῖς, ἐν ὀργάνοις τεχνικαῖς, ἢ φυσικαῖς ἐστὶ γίγνηται, ἀλλ' ἐν τῷ αὐτῷ ὅδ' αἰτίαν πάντα ἔσται.*

Sensus verborum Aristotelis atque mens tam est aliena ab opinione Chemicorum, quam veritas longè abest à mendacio. Non hoc vult, perinde esse, siue aliquid à natura, siue ab arte coquatur. Ars enim nunquam sic cibum coquet, vt in sanguinem aut Chylum vertat. Plurimum ergo interest. Hoc voluit monere Aristoteles, eandem descriptionem elixationis conuenire secundum analogiam ei, quæ fiat in organis artificialibus, & ei, quæ in naturalibus perficiatur. Quoniam vtrouique, quod elixatur, elixetur siue coquatur à calore externo eoque humido. Externo dico, non rei concoquentis, sed rei concoquendæ. Hoc tam manifestè docet totus verborum Aristoteleorum contextus, res ipsa, atque postrema ipsius verba, *διὰ τὴν αὐτὴν γὰρ αἰτίαν πάντα ἔσται*, vt mirari possit, qui nescit vbique Chemicos mirificè & propemodum studiosè ineptire, quomodo in sensum ita alienum ausi fuerint Aristotelis verba derorquere.

Altera eorum ratio, in qua sibi arrogant noticiam materiæ Metallorum proximæ, & nescio quid non, in tota hac disputatione tam sæpè tam firmiter est confutata, vt neminem illis posthac crediturum, quod affirmant in ea, cõfidam meritissimò. Impura sunt mendacia, quecunque hîc dicunt, ad fallendum rudes con-

farcinata: quemadmodum illud etiam, quod sequitur.
 An non est propè flagitiosum, (impium quid sit pleriq;
 Chemicorum, primi præceptores Mahumetani cum
 fuerint, nescierunt) affirmare, artem idem in talibus
 posse efficere cum natura, atque adeò superare eam?
 Sed de hac quoque re nimis fortassè multa diximus.
 Quod additur de confectione atramentorum & simili
 um, nihil ad rem pertinet: atque falsum est. Etenim si v-
 sum spectes, nihil, opinor, vetat, quo minus ars aliquid
 efficiat tale, quale natura facit. Vt idem autem faciat,
 nunquam erit verum (De substantijs loquor) Quod si
 atramenta facit ars naturalia, certum est ea tantum ex
 metallicis glebis arte extrahi putrefactione, contusio-
 ne, maceratione, & alijs modis similibus. Sic & metalla
 artem facere concedimus, dum ea effodit, fundit, repur-
 gat, separat, varieque miscet ac fingit. Ineptiunt ergo
 hïc quoque, vt vbique ferè, sufflatores isti.

De illis, qui se affirmarunt aut scripserunt aurum
 conflauisse, suprà diximus. Ante annos aliquot mul-
 tus erat in Italia sermo, de quodam Pharmacario
 Taruisino, qui coram Senatu Veneto artis veritatem
 comprobauisset. Verùm is ita imposturæ poenas
 dedit, vt postea libenter ab opere destiterit. Ita certè
 postea vixisse videtur, vt omnes homines cum eo co-
 acti sint confiteri, nihil in arte Chemiæ inesse veri.
 Mirum est prudentiores talibus exemplis non ab-
 sterreri. Sciunt nullum vnquam ditatum ex hac
 arte fuisse, sed plerosque ad inopiam redactos esse:
 nec videre tamen Solis radios isti possunt, tam sunt
 altè in tenebris & Mercurij fumis immersi & sepul-
 ti. Rectè sanè punit eos Deus, vt diuina sibi deinceps
 opera impiè arrogare desinant: & quæ sui sunt officij
 tractent. Dicunt nonnulli, sed Chemicus, Raimundum
 Bullum in Anglia aurum confecisse. Author autem
 Dialogi

Dialogi suprà citati eum ignauum & rudissimum facit: ne vnus quidem artis peritiam illi concedit. Si ergo artis imperitus fuit, quomodo aurum confecit?

Præclarissimos tamē habuit ars nostra, inquit, aucthores, & Philosophos præstantissimos, Reges maximos. Qui hodie viuunt & scribunt, absque deliberatione metuque audent artem hanc Mosi, huius sorori, Adamo, Solomoni, atque alijs petulanter ascribere. Fin- *Adam, Mo-
ses, Salomō
nouerūt ar-
tē transmu-
tādi metalla*
gunt igitur eos tuendæ vitæ sanitatisque causa tantum eam excogitauisse. Sed sceleratè mentiuntur, quicumque sanctis viris impias nugas affingunt: & turpitudinem eis hanc aspergere affricareque conantur. In prædictis ostēdi ipsosmet confiteri, ficta esse nomina, quæ libris suis impostores præfixerunt, Platonis, Democriti, Anaxagoræ, Trismegisti, Aristotelis, Auicennæ, (De hoc tamen, vt Mahumetano, dubito) & similium aliorum. Assuta fuerunt lib. Aristotelis, de Mistorum affectionibus, quæ quarto Meteorum vocamus, huius farinæ quædam: et si improbare sententiam Chemicorum author videtur. Taceo quòd ei postea alium prorsus Chemicum adscripserunt. Quid facerent? Artem eorum Deus, Natura auersatur, humana omnis ratio, eruditioque ridet. Commendanda ergo mendacijs, cum veritatem non haberet consonantem & patrocinantem, fuit.

Si rem pressius consideremus, omnes huius generis *Chemicæ Au-
tiquitas.*
libros ante tria quatuor aut quinq; circiter secula scriptos reperiemus. Putat Fallopius cum Mahumetana heresi ferè, dogma Religioni illi nefandæ per omnia cõgruens, natum esse. Probabilem facit opinionem, quòd authorem antiquiorem Gebro, de quo certò constet, nullum habent: quod quidem ipse sciam. Vetusiorum nomina Philosophorum non est dubium falsò libris inscripta fuisse. Fuit autem hic Gebrus, si Bracefco credimus, Arabs, Persarum atque partis Indiæ Rex, nepos Ma-

gni Mahumeti ex filia. Alij patrem faciunt Añcium, a-
 lij Harem. Calid Chemicus filium Hāijen facit. Alij Hi-
 spanum faciunt, Magum, Astrologum, Chemicum: qui
 Laus Ge- propius ad veritatem accedere videntur. Sic de eo Bra-
 bri. cescus. Tantæ est existimationis Geber in Aegypto, vt
 magnus Aristoteles ei cedat in triplici Philosophia: illi
 cedit Rabi Moses in Algorismo. Hermes Trismegistus
 in Magicis: Ptolemæus in quadriua Astrologia illi ce-
 dunt: sed in sua scientia omnes fatui, (errauit, dicere de-
 bui Philosophi, hoc est, Chemic) deferunt illi. Et
 posteriores ab illo habuerunt veritatis eius scien-
 tiam, & meritò ab eis Magistrorum Magister voca-
 tus est.

Quisquis iste Gebrus fuerit, videtur Hispanus fuisse,
 se, Magus, Astrologus, & Mahumetanus. Si subduxeris
 rationem ingressus Arabum aut Saracenorum in Hi-
 spaniam, coniectura assequeris tempus, quo is vixit.
 De eruditione vnusquisque ex libris ipsius iudicium
 fecerit. De parentibus & origine parum sum sollici-
 tus. Hoc vel ex prædictis verbis collegeris, cum ex pri-
 mis vnum esse, qui de hac nouitate scripsere. De
 illis loquor, quorum libri ad nos peruenerunt.
 Certè huius verbis magis adhærent, quàm oraculis
 diuinis, infelices Chemic, digni tali Præceptore di-
 scipuli. Cæteri omnes de sententia huius inter se acer-
 ritimè digladiantur: quanquam auxisse nonnulli va-
 riam laudi sibi dari velint. Nugæ sunt indignæ,
 quarum ferè mentio tantùm fiat, quæ ab alijs dicun-
 tur de Vellere aureo: de ramo aureo Vergilij: de fa-
 bulis Poetarum alijs. De ligno vitæ in Paradiso, quæ
 garriunt, de quæ conuersione vxoris Loti in statuam sa-
 lis, & huius generis alia, etiam impia sunt & pœ-
 na grauissima digna. Haud existimo quenquam sic es-
 se stupidum, qui, cum attentè legit, quæ de tabu-
 la Her-

la Hermetis Smaragdina fabulantur, non olfaciat falsa & ficta esse.

Diocletianus Imperator, aiunt, libros *περὶ χημείας ἀγγυροῦ καὶ χρυσοῦ* conquisitos exussit apud Aegyptios: ne comparatis diuitijs renouarent bellum. Apud Suidam hæc me legere memini, & scio: apud alium, quod meminerim & sciam, nullum. Hoc si verum est, paulò est antiquius absurdissimum hoc argumentum: nisi fortè per *χημείαν* intelligat Suidas non hanc *χρυσοποιίαν*, sed alteram illam, quam ab initio honestam, vtilem, & necessariam esse diximus: præsertim illis, qui feras inhabitant metallorum regiones. Si hoc non sensit, suspecta esse potest Suidæ hoc in loco fides. Facile fuit, vt Suidæ temporibus, qui recens est author, libros Chemicis cõpositos habuerint, in quib. tale aliquid nugati sint, qualia hodie quoque mentiri de Mose, Solomone, alijsq; solent. Ex his si Suidas excerpserit, minus mirabimur. Vix aliàs cõsentiet cum historicis alijs. Sed siue antiqua sit, siue recens, hoc ostensum clarè hactenus fuit, impiam esse fabulam, & ridiculam insaniam. Nihil enim ad hoc facit antiquitas, vt aliquid verum sit aut falsum. (De rebus operibusq; Naturæ loquor) si nõ sit sua natura tale. Quis nescit homines ab initio vanos & mendaces fuisse? & tum seipsos tum alios sefellisse? Exemplo sint Magia siue incantationes omnis generis, & harum filia Astrologica diuinitio. Sed hac de re finè facio dicendi. Heydelbergæ. Anno Domini 1566. Mense Augusto. Cum hæc perlegisset vir quidam egregiè doctus & pius, argumenta siue theses quinque mihi opposuit: non eo animo, puto, vt Chemicorum deliria probaret, nostra repudiaret, sed vt quædam rectius ac plenius explicarentur: quæ breuius & obscurius à nobis proposita iudicauisset. Quamobrem ei mox respondi: ne amici & viri boni officio defuisse censerì possem.

*Metallorū
vna commu-
nis materia
nulla est.*

*Ex eadē ma-
teria cōstan-
tia non pos-
sūt in se mu-
tuo permutari.*

Hanc responsionem, quia vberiore[m] continet rerum
quarundam in hac disputatione tractatarum explica-
tionem, subtexere alijs placuit: vt apertè declarem me
nihil magis cupere, quàm vt de his rebus accuratè cogi-
tetur: & quid verum sit diligenter consideretur. Metal-
lorum omnium vnā eandemque specie[m] materiam
propinquissimā & proximā esse non posse, validè
satis, vt arbitror, ostēdi. Quòd si etiā constaret vnā
& eandē esse omnium materiam propinquā, non
tamen propinquissimā: incertum nihilominus per-
manere diximus, vtrum ea hydrargyrum foret cum sul-
phure mistum. Minus adhuc sequi dixi, vt ob id meral-
la viliora beneficio artis in nobiliora verè permutari
valeant: cuius opera tantum differunt à Naturæ operi-
bus, quantum Ars distat à Natura. Quippe multæ plan-
tæ, (vt de animalibus rebusq; alijs sileam) ex eadem ma-
teria nascuntur, aluntur, augentur: quarum tamen nul-
lam permutari in alteram posse credimus. Mas, fœmi-
na, mola, res aliæ, ex vna nonnunquam materia propin-
qua in eodem loco generantur: quarum vnā in alte-
ram permutari ob id posse nullus sanæ mentis putave-
rit. Nam si non alia mox fieret, aut non aliter atque ali-
ter transmutaretur, non posset specie differentes for-
mas recipere. At recipit differentes formas. Quare mu-
tata est ac temperata diuersè. Quocirca non amplius
est vna propinquissima talium materia, vt ex remotio-
re aliqua communi orta maximè putes. Sic & metalla
interdum specie differentia, (& cum his alia quædam)
ex eadem materia propinqua, sed non propinquissima
tamen, sub terra connascuntur: quæ tamen in se inui-
cem conuerti ob id non possunt. Quis putet os aut ner-
uum permutari in carnem artis cuiuspiam opera, vel
cerebrum in hepar, quia ex vna eademque materia, san-
guine scilicet, sunt conflata? Sanè ex sanguine vno oēs
hæ

hæ partes nutriuntur. Quare ex sanguine etiam factæ sunt, si modò verum est physicum pronunciatum, illis nos ali, quibus constamus. Neque excusat responsio, partium alias ex semine, alias ex sanguine creari. Nam semen quoque ex sanguine, vt ex materia, ortum est. Quòd si magis elaboratum coctumque illum sanguinem, qui in semen mutatus est, eo, ex quo caro generata fuit, respondeas, etiam metallorum materiam hac in parte disparem esse dicam. In præsentia sufficit vno verbo indicauisse, parum rectè firmeque concludi permutationem artificiosam rei vnius in aliam, quia ex communi quadam materia coaluerint. Non possunt eiusdem speciei indiuidua mutuò transmutari. Quomodo ergo propter hanc causam vnius speciei indiuidua in alterius speciei indiuidua permutari opinabimur, si vno sub genere proximo species vtraque comprehensa intelligatur? Hoc ergo sensi, si confessum hoc esset, metalla ex vna eademque nota nobis materia proxima constare: ac certù præterea esset, alia velut rudimenta quædam aliorum esse, ac coctione perfici in aurum posse, non me negaturum, quin plumbum in aurum conuer-ti aliquando potuerit. Sed de hac re satis: nunc argmen-ta inspiciamus.

Metalla, inquis, in materiam proximam communem & eandem specie. (Nisi enim hîc sit verborum sensus, nihil probat argumentum) resolui possunt. Ex vna igitur & communi specie materia omnia constant. Res enim quælibet ex illis conflata est, in quæ dissoluitur. Hac Propositione nihil est verius, si rectè intelligatur. Etenim non est necesse, vt res aliqua putetur ex illis esse constituta, in quæ corrumpitur: aut quæ ex ea corrupta generantur. Sic enim ex cinere facta essent omnia, cum in cineres redigi terrena corpora cuncta valeant. Eodem modo aliqui ex pure, vermibus, alijsque talibus

*In quas par-
tes mista dis-
solui pos-
sint.*

conflati fuissent: quorum scilicet corpora in huiusmo-
di res corrupta fuisse legimus. Accipienda igitur pro-
positio est de solutione in partes suas, ex quibus ut ma-
teria actu inexistente cōposita est, non potentia. At hoc
modo accepta verissima quidem est: veruntamen non
stram opinionem non oppugnat. Quippe non potest
ex ea colligi, res quaslibet in materiam proximam, ex
qua scilicet proximè factæ sunt, dissolui posse. Verùm
hoc esse tum solùm potest, cum ex aliquib. actu inexi-
stentibus, veluti per compositionem quãdam res coa-
gmentata est: non cum per substantialē materiæ trans-
mutationē generata est. Sic animal in suas partes, scili-
cet carnes, ossa, nervos, dissoluitur: at ossa in sanguinem
& semen, ex quibus trãsmutatis nata sunt, nequaquam
resolui possunt vel Arte vel Natura. Non. n. potest pul-
lus redire in ouum: nec ouum in sanguinem gallinarū:
sicut neq; hic in frumentum, quo nutrita est gallina, re-
dire potest. Non datur enim regressus ab habitu seu for-
ma ad priuationē: nec retrorsum vadit Natura, sed pror-
sum it semper: ac tanquam circulo suas absoluit muta-
tiones ab elementis per infinitè varias mistiones &
temperamenta procedendo. Ex priore subinde poste-
rius, ex posteriore nunquam generat prius: donec ad
prima elementa per varias alterationes & corruptio-
nes iterum peruentum fuerit. Quocirca non est gene-
ratio circularis siue reciproca in mistis, ut in elementis,
contra, sed alia sit ex alia siue post aliam sine reflexione: vsq; ad
eam, qua mistum rursus in elementa dissoluitur. Verè
ac Naturæ consentaneè ista à nobis dici, non ex illo tan-
tùm principio Physico (de cuius veritate nunquam du-
bitatum video.) A priuatione siue corruptione non dat
reditus ad habitū seu formā pristinam, perspicitur, verū
ex alijs quoq; intelligitur. Impossibile iudicant oēs re-
cte philosophantes, ut vel duæ formæ species differentes
candem

eandem materiã eodemq; modo temperatã informet, vel vna materias diuerse tēperatas occupet atq; teneat. (Pythagore *μετεμψύχων* iam olim pro fabula omnes recitarūt: pro vera ne ab authore quidē suo creditã opinantur.) Quippe actus omnis in propria inest materia. Si posset in quomodolibet corpore temperato inhaerere anima nostra, facilē seruaremur immortalas. At nō corrūpuntur tantūm res alię quia calefiunt, frigeſcunt, &c. sed nos etiã morimur propter mutatum corporis temperamentum. Ergo quoties materia mutat temperamenti speciē, nouam acquisiuit formã: & quoties per alius formæ præſentiam mutata est rei eſſentia, temperamenti speciē priorem amiſit materiam. Cæterū mutari huc vsque materia nequit, niſi vel acceſſerit aliquid, quod antea non aderat, vel aliquid præſentium prius abierit. Cūm ex pane fit ſanguis, non omnes partes materiæ panis vertuntur in ſanguinem, ſed quædam excrementi inſtar ineptæ ſunt, vt ita mutantur: quas in ſanguinis generatione ſeparari oportet. Ratio eadem eſt aliorum omnium, quæ eſſentiam mutāt. Niſi enim res, quæ nunc eſt, aliquid in ſe habeat diſcrepans ab eo, quod futura eſt, non aliud eſſet nunc, quàm quod poſtea fiet. Scitiſſimè igitur Ariſt. in fine lib. 4. de Generat. Anim. ſcripſit. Nihil ex toto ſubiecto corrupto generari, ſed diſſimilia in rei aliū ortu ſecerni quædam ſemper: non in naturalibus tantūm mutationibus, verum etiam in artium effectiōibus. Vt enim ex panno ſartor veſtem, ex corio ſutor calceum, ex lacte matrona caſeum, ex muſto Natura vinum purum cōparent, partes quædam ſegregari auferriq; oportet. Cauſa hæc eſt, quòd tota materia nec ab arte figuram, nec à Natura tēperamentū rei generandæ conueniens recipere poteſt. Sicut igitur non miramur, quòd neque veſtes & calcei poſſunt retexi in pannum & corium eiſdem quan-

*Nec duæ
formæ ſpe-
cie in mate-
ria eadem,
nec una in
diuerſis ſpe-
cie materijs
ineſſe po-
teſt.*

*In omni ſub-
ſtãtiali trãſ-
mutatione
aliquid de
ſubiecto a-
bit.*

titatis & figuræ, quam ante sectionem habuerunt: ne-
 que quisquam ignorat, cur vel caseus in lacidem redi-
 re, vel vinum in mustum resolui non possit, ita neque
 mirari debemus, quòd res naturales essentialiter muta-
 tæ in eandem illam materiam siue rem, ex qua proxi-
 mè ortæ sunt, dissolui nequeunt. Proinde corruppi-
 tur vinum in acetum, non in mustum. Multæ namque
 partes musti abierunt, dum vinum purificaretur: quæ
 restitui nequeunt. Quo factum est, vt alia musti, aliã-
 que rursus vini sit temperies. Quocirca corruppi-
 ipsum oportet, non in id, quod fuit, sed in aliud, acetum
 scilicet: & hoc in aliud quippiam rursus: donec ad Ele-
 menta regressio facta sit. Ita bilis non corrumpitur in
 sanguinem, ex quo supercalefacto & corrupto genita
 est, sed in humorem alium: & hic in alium rursus: quo-
 usque in elementa resolutio desinat. Pari modo habet
 res in metallis, siquidem ex hydrargyro & sulphure per-
 mutatis ac mistis conflata ponantur. Non in hæc re-
 solui poterunt retorsum eundo, sed in aliud quippiam
 ea mutari oportet prorsum pergendo. Non enim ge-
 nerantur res mistæ circulo. (Sic inquam, vt, quemad-
 modum ex priore posterius ortum est, ita ex eodem
 mox prius illud iterum nascatur) sed in elementis hæc
 solis locum habet. Sunt enim hæc termini seu extre-
 ma omnis generati onis naturalis, & in se mutuo trans-
 mutari possunt. Quam obrem reciprocam in ipsis gene-
 rationem esse necessarium est, non rectam: quæ in me-
 dijs duntaxat potest intelligi. Vtranque hanc genera-
 tionem pulcherrimè & pro more suo breuissimè com-
 plexus est paucis versibus in Metaph. lib. a, Minore, ca-
 pite secundo Aristoteles. *διχῶς γὰρ γίγνεται*, inquit, *τόδε*
ἐκ τοῦδε (μὴ ὡς τόδε λέγεται μετὰ τόδε, οἷον ἐξ ἰαδμίων ὀλύμ-
πια.) ἢ ἐκ παιδὸς μεταβάλλουσι αἴθερ: ἢ ἐξ ὕδατος αἴθερ.
 Mox vtrumque hunc modum exponens, ex pueris, in-
 quit,

*Cur vinum
 non corrū-
 patur in
 mustum.*

*Generatio
 circularis
 seu recipro-
 ca in solis
 elementis
 quærenda.*

inquit virum dicimus fieri, vt ex fiente factum, aut ex imperfecto perfectum: ex aqua autem corrupta non sic fit aer. Non enim aqua est velut dimidiatus aer seu via ad aerem: sed extremitates sunt aqua tum aer. Hanc reciprocam esse asserit: illam reflecti negat his verbis: *ὅτι ἀνακάμπτει πρὸς ἀλλήλα ἄδε γίνεῖ) ἐξ αἰθέρος παῖς, οὐ γὰρ γίνεῖ) ἐκ τῆς γῆσεως τὸ γινόμενον, ἀλλ' ἐστὶ μὲν τῶν γῆσεων.* Mens ac sententia Aristotelis talis est. Cum vnum ex alio fieri dicimus, vel habent ordinem inter se naturalem prioris & posterioris vt necessarium sit alterum præcedere, alterum sequi: quomodo fiens præcedit factum, imperfectum perfectum, via terminum, medium finem, discens scientem, generatio rem genitam: (In talibus res facta semper posterior, ac veluti finis quidam est prioris,) vel ordine tali carent: sed habet vtrunque, id scilicet ex quo, & id, quod generatur, termini rationē. In priore genere seu ordine continentur mista: quorum vnum semper rationem habet materiæ, imperfecti, fientis, viæ ac mediæ ad id, quod sequitur: quemadmodum discens ad scientem, & puer se habet ad virum. Etenim mista inter elementa ex quibus constantur, & in quæ postremò rursus retexuntur, media quædam sunt inter extrema: sicut discens inter ignorantem & scientem medius existit. In posteriore classe comprehensæ sunt elementorum mutuæ transmutationes, quæ se habent inter se, vt termini ad terminos, vt ignorans & sciens. Hic reflecti generationem oportet, cum extra terminos exire nequeat. In mistis reciprocari nequit, sed ab elementis per crases varias discrepantes materias prorsum semper procedit, quousque ad elementa tandem iterum deuentum sit. Mista namque non fiunt ex termino, sed ex eo, quod veluti inchoationem continet rei generandæ. Nec refert, quòd sæpè posterius est ignobilius priore.

Expositio
loci Arist.

Non enim de perfectione dignitatis, præstantiæ, nobilitatis nunc agimus, sed de ea, qua vnum tanquam materia, inchoatio, seminarium, medium ac via est ad consequens. In remotissimam omnia tandem materiam iterum dissolui ex prædictis perspicuè intelligimus: cum res naturales cunctæ ab elementis per multas medias mutationes ad elementa, veluti primordia sua, per circuitum tandem reuertantur. Tantum porrò abest, vt mista, quæ remotissimam participarunt materiam eandem, in se inuicem transmutari queant, vt ne illa quidē omnia id patiantur, quæ in proxima materia communicant. Si, quæ in materia quouis modo cōmunicant, in se transmutari inuicē possent, posset quiduis in quodlibet permutari: quod non modo absurdum est, verum etiam impossibile, cū naturaliter loquimur. Hęc de propositione.

Iam quod ad Assumptionem attinet, in qua dicitur, metalla in communem quandam eandemq; specie materiam dissolui, potest ea concedi, & potest non concedi: vt ex dictis liquidè constat. Etenim si de remota materia intelligatur, nihil habet absurdi sententia: sed propositum sic non probat. Si de propria & proxima accipiatur, admitti nullo modo rectè poterit. Nam si præcisè vna & eadem omnibus subiicitur materia, in quam vel arte vel Natura proximè dissoluantur, necessarium est, vt vna quoq; in omnibus insit forma. Quippe forma substantialis quælibet nō potest inesse alia, quàm in sua quadam ritè disposita materia. Proinde aliter dispositam esse materiam oportet pro receptione formæ ferri: & aliter rursus pro susceptione formarum aliorū Metallorum. Quæ dispositiones, si absq; materiæ transmutatione adsunt & absunt, nullis distincta est essentialibus differentijs Metallorum materia: sed accidentibus quibusdam solū discriminata est. Quocirca nō habēt metalla à forma substātiæ, vt sint & dicantur metalla: sed à solis

*Forma quæ
libet in sua
peculiari
materia in-
est.*

à solis accidentibus quibusdam obtinet aurum, vt non sit ferrum aut plumbum: & alijs similiter accidentibus hæc referunt accepta, quòd non sunt æs, argentum, aurum. Sic ergo ferè distinguuntur metalla inter sese, & ab argento viuo ac sulfure, quomodo Aethiops à Scythia vel Germano: culter seu gladius à vomere: vel vasa plura ex eodem luto aliter atq; aliter facta: gallus pennatus ab inplumi: pomum maturum & coctum ab immaturo. Est ergò vnica metallorum substantia. At hæc quis prudens affirmare volet?

Metalla nõ differunt solis accidentibus.

Addere hoc etiam possumus, metalla non esse metalla. Quippe Dux, Magister, ac pater Chemicorum omnium, Gebrus, in lib. 1. Summæ perfectionis, parte 3. cap. 31. & sequentibus sic definit metalla, vt definitio hydrargyro nullo modo conuenire possit: quemadmodum in scripto obiter quidem, capiosè tamen satis ostendi. Ergo si metallorum materia, quam dicunt esse argentum viuum cum sulfure mistum, metallum non est: ac nihilominus metalla à sua materia non differunt, nisi accidentibus quibusdam, cõsequens omnino est, vt metalla non sint metalla. Quod si nihilominus metalla nominari contendas, non significabit hæc vox certam substantiam ab hydrargyro diuersam, sed hoc tantum denotabit, verum hydrargyrum alijs atq; alijs accidentibus ornatum & tectum esse. At hoc nõ Philosophis modò, sed etiã omnium omnium seculorũ & nationũ hominibus rectè sapientibus aduersatur: adeoq; cū Chemicorũ opinione ex Diapatre pugnat. Essent ergo metalla nõ aliqd per se tertij modi, siue non essent substantiæ p se, hoc est, se ipsis subsistentes: sed q̄ essent, hoc per accidens essent. Quoniã metallũ omne, quatenus metallũ, accidens quoddã est arg. viui.

Possunt metalla resolui in olea, aquas, cineres: neq; tamen ex eo me patietur Chemicus, vt opinor, cõcludere, metalla ex his actu in terra præexistētibus, vt ex propria sua materia, conflata esse. Quis enim oleum actu in

Metallanõ sunt metalla, iuxta Chemicos.

locis subterraneis sic ponat, vt ex eo cum alijs quibusdam iunctis confiant metalla? Certè qui non sunt naturalium rerum imperiti, perfacilè intelligūt, vi ignis seu caloris, aliarumq; effectricium potestate qualitaturn plurima ex quibuslibet rebus generari, quæ in illis actu non continebantur. An etiam ex vermibus caseos, carnes, cadauera, constare arbitrabimur, quia huiusmodi res interdum propè totæ in eiusmodi animalia absumuntur? Nihil porrò interest nostra, siue ab arte metalla corrumpente, siue à natura eadem conficiente oleū in metallis generatum existimes. Quoniam si metallorum partes aliquæ possunt ab arte ignis opera in oleum mutari, quomodo non potuit natura ex Spiritibus certis sub terra in Metallorum generatione idem efficere? Iam si hac in parte substantialis facta est mutatio, quibus argumentis ostendetur in hydargyro, si maximè concedamus (quod verum nunquam fuit, est, erit) metallorum materiam esse, nullam accidisse talem mutationem? Sine in oleo quidem aliquid huiusmodi euenisse contendat quispiam, neq; probaturum eum esse suam causam respondebo: neq; effugiturum incommoda suprà dicta monebo.

Huc illud etiam accedit, quòd non sequitur metalla ex eadem specie materia proxima constare, quia in hydargyro, aut rem huic consimilem in ignis dissolui possint. Etenim non quicquid cum hydargyro similitudinem aliquam habet, id mox hydargyro est: què admodum nec quod auro simile est, continuò aurum est. Ipsi quoq; Chemici non negabunt, permagnum esse discrimen inter hydargyro, in quod soluere se dicūt aurum, atq; alia, in quæ soluunt, quemadmodum dicūt argentum, æs, ferrum, plumbum. Neq; magis verum est, istas materias solis differe accidentibus, puritate, impuritate, coctione, cruditate, & similibus, quàm ve-

*Similia nō
sunt eadem*

rum

rum sit sanguinem hominis, equi, bouis, canis, aliorūq; animalium duntaxat accidentibus distingui. Etenim sic differt animalium sanguis, vt vnus speciei sanguis nutrimentum nō queat esse speciei alterius, nisi essentia eius permutetur. Hinc fit, quod nullius animalis sanguis hominem possit nutrire, nisi prius in ventre instar aliorū ciborum permutetur & concoquatur. Sic & illa materia, in quam metalla soluunt aliquando Chemici, quam accidētia quædam habeat similia, vt sanguis sanguini similis est, non tamen ideo censenda est eiusdem speciei naturæq; esse, sicut neq; sanguines omnes eiusdem sunt speciei. Quid dico eiusdem speciei? Reperiuntur enim sanguines colore, odore, sapore, consistētia, nō multum dissimiles nostro, tota natura nobis exitiosi & pestiferi. Non igitur solis accidentibus communibus differunt sanguines, sed specie & essentialibus differentijs discriminantur: quamuis oculorū iudicio vnus & eiusdem esse speciei videantur. Certē vt ex bouillo aut ouillo sanguine humana caro ali nō potest, priusquam essentia eius concoctione permutata, & partes naturæ nostræ non congruentes segregatæ fuerint, sic ex materia ferri, æris, aut plumbi, nunquam poterit aurum argentum uē confici, antequam verè transmutata sit.

Ex his omnibus perspicuè patet, neq; propositionem præsentis causæ aptari sic posse, vt aliquid probet: neque Assumptionem veram esse: si de proxima metallorum materia, ex qua generata sunt, accipiatur. Etenim nō potest res naturalis vlla cōposita in materiam, ex qua trāsmutata proximè orta est, resolui. Non enim pullus in ouum, aut vinū in omphacium, aut caro & ossa in sanguinem, aut hic in panem reuertitur: sed permutata materia & crasi eorū corrumpuntur in alia quædam. Proinde vt maximè sit verum, metalla dissolui ab arte in hydrargyrū, non tamē possit hoc argentum viuū eiusdem

*Sanguines
animalium
differunt
specie.*

esse speciei, cum ea materia, ex qua prius nata factaque à Natura fuerant. Ex quo sequitur, ex hydrargyro non fuisse Metalla producta. Si enim hydrargyrum, in quod soluuntur à Chemicis metalla, verum est hydrargyrum, constat ipsum specie naturaq; differre à proxima Metallorum materia. Quoniam reciprocam generationē in talibus non posse dari clarissime ostēsum est. Si verū hydrargyrū eiusdemq; cū nostro speciei non est, frustra conabūtur hac propositione psuadere nobis, vt Metallorū materiā putemus esse hydrargyrū. Quocirca alijs argumentis ad probandum hoc habebunt opus.

*Metalla nō
soluuntur
in materiā
cōmunem
specie vnā.*

Quod autem nec in eandē specie materiam solui metalla possint, non minus apertū est: nisi vnus speciei omnia existere confiteantur: ac non specie, sed accidētibus duntaxat differre opinentur. Etenim res specie formaq; differentes necessariō proximas habent materias discrepantes. Ex differentibus autem specie materiebus idem aliquid specie gigni is tantūm eredet, qui rerum Nature omninō rudis est. Quippe differentes res specie eadem habere partes materię eademq; temperamenta impossibile est. Impossibile ergo illud etiam est, vt in eandem specie materiam proximam dissoluantur. Deremota namq; nullus ambigit. Equidem, si possent animalium carnes vel in succum quempiant, vel in eundem illum sanguinem iteram resolui, ex quo singulę coaluerunt, tāta nihilominus futura esset inter illos succos aut sanguines dissimilitudo & discrepantia, quanta inter ipsas carnes partim sensu percipitur, partim ratione intelligitur. Estō soluant vel omnia, uel pleraq; metalla in rem hydrargyro similem. An quia illę materię accidentibus aliquot sensilibus conueniunt, mox etiam substantia & specie eadem erunt? Quid æquē simile est humano sanguini, ac suillus sanguis? At specie inter se differunt. Nec potest vlla vi naturali, multo minus arte aliqua fieri, vt suillus.

Suillus sanguis non fit

suillus sanguis alat carnem humanam, priusquam sub-^{humanus,}
stantiam priorem abiecerit: & partes multas, sine qui-^{nisi mutet}
bus suillus sanguis esse ac subsistere nō potest, amiserit. ^{speciem.}

Ego sanè tam non puto vecordes & vanos esse Chemi-
cos, vt affirmare ausing, materiã, in quam aliquando sol-
uunt æs aut ferrū, nō plurimum differre ab ea, in quam
argentum vel aurum soluunt, etiam si iudicio sensuum
magna sit inter eas similitudo & affinitas. Quòd si spe-
cie differunt materiæ illæ, falsa est Assumptio. Si nō dif-
ferunt specie, vnicum, non plura (imò nullum) erit me-
tallum. Ceterum specie metalla inter se differre, nō solis
accidentibus, abundè & solidè in scripto meo probau-
i. Sanè ex peritioribus istis Philosophis (sic enim se ipsos
nominant.) nullum animaduerti palàm, negare, Metalla
specie differre: quod vel ex eo constat, quòd, quū ad ob-
iectionem, qua specierum trãsmutatio negatur conce-
di, respondent, nunquam negant se hoc nō agere, vt spe-
cies permulent. Quinimò palàm affirmant, indiuiduo-
rum vnus speciei trãsmutationē in indiuidua alterius
speciei possibilem esse: atq; ideo nihil se cōtra leges Na-
turæ tentare: dum vnus metalli speciē permutare spe-
cie nobiliore dignioreq; studēt. Quippe facile hoc esse,
cum in primam materiam resolutio fit: aliter fieri eam
non posse, ipsis quoq; nobiscum videri.

Primam porrò materiam, ex qua metalla constant
omnia, ponunt hydrargyrum, Et quòd ex metallis quæ-
dam in substantiam talem solui queant, scio: an omnia
sic corrumpi possint nescio. In verum hydrargyrum
(quod videlicet tum accidentibus tum facultate sit
præditum eadem.) pleraq; dissolui non posse cōpertissi-
mū habeo. Possunt etiã in aquã, oleum, salem, nitrū, res
alias, solui: at non ob id non differunt aqua cōmunis &
aqua ex metallis confecta: quod de alijs quoq; dictum
uolo. Vir humanissimus Illustriss. Princip. D. Georgij

Aurum in
hydrargy-
rum solui
potest.

Friderici March. Brandenburg. experientifs. Medicus D.
 Petrus Stâhelin aurum in substantiam hydrargyro si-
 militer mobilem nonnihil candicantem mutatum mi-
 hi ostendit: at hydrargyri vires in eo inesse non affirma-
 uit. Esto igitur, possit hoc ars Chemicorum, vt in simi-
 lem substantiam cætera quoq; metalla omnia conuer-
 tat. An ex eo consequetur metalla ex hydrargyro cõcre-
 uisse? Minimè gentium. Ex metallis generata fuerit sub-
 stantia talis: sed ex ea non sint ob id orta. Iam enim de-
 monstrauit nulla vi posse fieri, vt res mista in id dissolu-
 tur, ex quo transmutato proximè genita fuit. Deinde si
 maximè posset in illud ipsum iterum resolui, non tamè
 in aliquid commune reteri possent: cum diuersæ species
 diuersas quoq; materias propinquas habeant. Sanè hy-
 drargyrum ex auro factum leui mutatione facta redit
 in aurum: quod de hydrargyro plumbi, aut vero hydrar-
 gyro dici non potest. Nam vt ex his aurum fiat, mul-
 tis, varijs, ac longis laboribus est opus: (vt ne dicam
 nunc fieri non posse) Differt igitur hydrargyrum au-
 ri ab hydrargyro plumbi (Sic enim nunc nomine-
 mus) prorsus plurimum. Falsum proinde est in com-
 munem materiam resolui: si quam maximè in hy-
 drargyrum quodque suam solui concedatur. Etenim
 quàm aliud fieri. At ipsimet Chemicis contendunt me-
 tallis aliquot mutuo transmutari non posse. In causa il-
 lud est, quod non possunt resolui in materiam commu-
 nem omni limitatione & definitione carentem. Quod
 si etiam præstare hoc artem posse daremus, nihilo ta-
 men ars eorum foret melior. Cum enim materiæ habi-
 bilitatē naturalem siue seminariam rationē donare so-
 lus Deus possit ac velit, ex materia aut habilitate ad cer-
 tē rei ab agēte certo procreatione carētē generari nihil
 possit, manifestè patet inanes & irritos futuros Chemi-
 corum

Nota.

*Aliquot me-
talla non
transmutan-
tur in se.*

corū conatus. Equidē creatæ potestates non possunt ex quolibet generare quodlibet, sed ex determinato determinato: id scilicet, cuius habilitatē materia quælibet comprehendit. Nihil enim potest ex re quavis gigni, nisi quod fieri apta nata est. Semper enim patiens patitur quomodo pati potest, non quomodo agens mutare conatur. Hinc est, quod solus Deus ex quolibet quodlibet facere potest, cum præter & extra Deū materiæ habilitatē largiri virtus creatæ nulla possit. Ergo sicut ex semine dispositionē & aptitudinē formæ canis in se habēte, nō aut ouis aut simiæ, nunquā generabitur ouis aut simia, ita ex hydrargyro habilitatē in se tenente formæ ferri, non auri, nullæ vis creatæ generabit aurum. Etenim forma auri cum specie distincta sit à forma ferri, materiā quoq; requirit, quæ dispositionē atq; elementorum tēperationē obtinuerit specie differentē à tēperamento ferri. At elementa sub certa proportionē cogere ad certā dispositionē, nō Cuiusmodi artis, sed solius Dei opus est. Quo etiam fit, vt, qui talia sibi arrogat, qd' Dei solius est, impiè sibi ascribat. Hoc pronunciatum Physicū tenendum est rectè philosophaturo, Materiā propinquā specie differentium rerum communem nullam esse: quæ scilicet æquè se habeat ad vtramuis. Non enim esset certæ speciei ac formæ materia, si non limitata, circūscripta, & disposita esset ad huius formæ susceptionem, non aliū. Remota potest indefinita quidem esse, at defini ab arte nō potest: cū quib. ad certæ formæ receptionem definienda sit, scire, supra captum sit hominis.

Duo nunc quædam solidissimè & clarissimè probauimus. Primum est, Res mixtas nullas in materiā, ex qua permutata proximè sunt genitæ, resolui posse. Nam materia antequā formam reciperet aliter temperata erat, quam post formæ susceptionem. Partes igitur in transmutatione ad temperamentum formæ suscipiendæ cō-

Patiens patitur, ut pati aptū est, non ut agēs agit.

Nulla est materia cōmunis rerū specie differentium.

Mixta non possunt in materiam, ex qua permutata sunt.

ueniens aliquas amisit: quas qui reddere non possunt, ne soluere quidem compositum in priorem materiam possunt. Sanè dum temperamentum seruat materia, forma sua non spoliatur. Temperamenti specie mutata, necesse est formam seu speciem adesse aliam. Quod si ergo materiam ponas prius recipere temperamentum, priorem etiam formam recepisse eam oportebit: quod fieri nõ posse ostensum est. Idem hoc ex eo nõ minus perspicitur, quòd non datur à priuatione reditus ad habitum in naturalium generationib. Alterum est,

*Res specie
differentes
habent spe-
cie differen-
tes mate-
rias.*

Res specie differentes non posse in materiam communem solui. Quoniam temperamentum specie idem procrearetur è temperamentis specie discrepantibus: quòd fieri nequit. Nam sicut impossibile est, vt vnica specie forma informet materias specie distinctas, ita impossibile quoq; est, vt materiæ sub differentibus specie formis contentæ in vnã eandemq; dissoluantur. Sanè quod in aliquid soluitur tanquam in partem actu existentem, hoc inesse oportet. At in specie differenti- bus rebus nulla inest materia communis (de propin- quissima & propria loquor) sed differunt materiæ si- cut formæ differunt. Quomodo igitur in communem dissoluentur? Si quid ergo ex earum corruptione gene- retur simile, in hoc non dicuntur dissolutæ. Quòd e- nim sic fit, generatur, cum prius non esset, non perfe- ctionem prodit in apertum separatimq; existit. At fieri non potest, vt ex dissimilibus materiis vnã simi- lis cudatur, ex qua prius ambæ natæ genitæque fuerint. Exemplo res erit clarior. Aurum ponamus mutatum in hydrargyrum, (Sic enim nunc substantiam hydrar- gyro similem vocare libet) & quæramus, vtrum hæc substantia reduci ad aurum queat, an non? Si poterit priori conditioni restitui, auri formam retinuit, acci- dentia duntaxat communia, quæ adesse & abesse absq; rei

rei interitu possunt, amisit. Non enim restitui potest, quod forma spoliatum est: propterea quod non datur regressio, ut saepe iam est dictum, à priuatione ad habitum, siue à corruptione ad formam. Si reduci in aurum nequit, non est materia metallorum omnium communis. Non enim auri: multò igitur minus aliorum. Primum itaque argumentum inutile prorsus est: quod, quia maiorem quàm cetera verisimilitudinem habere videtur, pluribus à nobis refutatum est.

Ad secundum facilis est responsio. Sumit enim hoc, in argento viuo inesse potentia aurum: ideoque posse actu aliquando inesse. & hoc ut fiat, arte præstari posse. Nitur hac propositione: Quicquid in aliquo potentia est, in eodem actu esse potest. Si per inesse potentia intelligere idem cogeremur, explicatio Propositio nulla indigeret. Quis verò tam est iners, qui hanc summptionem simpliciter positam concedat? Quippe de remota potentia si accipiatur, tunc res quælibet in qualibet inerit. Si de propinqua intelligatur, falsa erit Assumptio. Quod si verò potentia inesse idem significet, quod separabile esse, nõ ibo inficias, quin vno in metallo sæpenumero aliud sic cõtineatur, ut arte ab eodem separari possit. At longè differunt, potentia propinqua inesse: & potentia separabile inesse. Quod, n hoc modo inest, actu inest, tametsi lateat nos: ac rationem materiæ seu potentiæ habeat. Quod autem primo inest modo, actu non inest, sed inesse potest solum modo: sine permutatione materiæ subiectæ generari ex eadem non potest. In hydrargyro nondum ostensum est hoc modo inesse aurum argentumque. Quocirca negamus Assumptionem esse veram.

Quibus addi illud etiã potest, quod, etiam si in hydrargyro aurum inesse potentia cõcederemus, perperã nihilominus sumeretur ab arte educi posse. Etenim res per multæ potetiã habent, ut per naturalẽ trãsmutationem

Quod inest
potentiã, po-
test actu in-
esse.

Non omnis
potentiã re-
ducitur ad
actum ab
arte.

aliquid fiant, quod ex eis ars extruere nulla potuit, potest, poterit. Quis inficias eat, quin sanguis aut caro in pane insit potentia? Quis autem sanus putet arte ex pane sanguinem, aut ex sanguine carnem confici posse? Res naturales à Deo donatæ sunt habilitate varia & multiplici: vt pro agentium diuersitate diuersè varietq; permutari possent. Longè aliter à cultro, ab aqua, ab igne, à ventriculi calore, patitur panis. Et quanquam ab omnibus pati possit, à nullo tamen agente alio, quàm à calore animalis verti potest in sanguinem seu chylum, proximam sanguinis materiam. Quid ergo sit miri, si hydrargyrum potentia esset aurum, & ab arte nihilominus in aurum mutari non posset? Ergo & falsum illud est, quod in hydrargyro sit potentia auri: & ineptum hoc est, quod potentia hæc ad actum deduci queat ab arte. Quocirca falsa est tota Assumptio.

Tertium argumentum inualidum æquè est, Argentum & hydrargyrum, itemq; æs, argentum, aurum, naturaliter coherent in vna massa. Ergo ex vna communi materia constant: propterea quod naturaliter coherentia necesse est ex vna materia constare. Non opus est hic longa respõsione: cum apertum sit plurimas omnino res inter se coherentes, quarum tamen eadem præcisè materia non sit. Quis nescit metalla semper ferè cõiungi cum aliquo lapide aut terra, simulq; cum eisdem nasci, vt effossa metalla, iterumq; repleta docent? Quis neget aurum & argentum modò sola, modò cum alijs metallis mista inueniri? An non certius est argumentum, argentum aliaq; metalla non constare ex hydrargyro, vt ex vera propriaq; materia, quia in paucissimis metallis hydrargyri vestigium reperiatur: & in hydrargyri & sulphuris metallis plerunq; aliorum metallorũ nihil deprehendatur? Si ex eo constarent, necessariò in omnibus fodinis inueniretur integrum, ex parte, ex dimidio, amplius,

plius, perfectè, mutatū. Quorum cum nihil possit affirmari tanquā perpetuū: imò cum metalla omnis generis frequenter effodiantur pura & sola: frequentissimè absq; hydrargyro & sulfure: & in horum fodinis rarius reperiantur alia metalla: longè rectius nos negamus hydrargyrum metallorū materiam, quā affirmēt Chemicī: præsertim cum præstantiū & eruditissimorū omnium Philosophorū consensus accedat. Nec mirum videri alicui debet, quod in metallis sæpenumerò plura metalla coniuncta & mista inveniuntur. Etenim ex materia, non quidē prorsus vna & eadē, sed tamen multis partibus simili architectatur ea Natura: quæ variè permixta varias exhibet metallorum species. Quòd autem mista solummodo sint, non ex vna eademq; proxima orta materia, id probat satis, quòd actu in massa insunt, ac separari arte possunt.

Cur metalla diuersa si mul sepe inueniantur.

Quartum argumentum sumit, quæ nos omnino negamus. Nunquam enim probabitur, puto, sic hydrargyrum auro vniri, vt vnā vtraq; conficiant speciem. Mi scētur diuersæ res in distillationibus: in igne, & alijs modis: quæ difficillimè deinde iterum separantur. At ex eo non conficitur, sic mista eiusdem esse speciei: aut alterum alterius esse materiā. Coniunguntur enim hæc per artem, quæ Naturæ simia est: substantias fabricari nullas potest: sed ex multis inter se artificiosè coniunctis vnū quiddā efficit per accidēs: quale est Theriaca, & alia huiusmodi pharmaca. Sanè si posset ars ex plurib. iunctis, vnū per se efficere, nō esset ea principiū externū, sed internū: intraq; materiā totā abditū & extēsum. Quòd si ergo potest ars talia sic miscere, vt vnū quiddā videant, q̄s dubitet, vtrū lōgè felicius idē hoc natura facere possit? Vt verbo vno hīc respondeā, nō cōcedo euidentib. persuasus rationib. arg. vniū sic vniri auro posse, vt vnā cū auro habeat speciē: ab eoq; separari nunquā & nullo modo possit.

Ars principium est externum, nō internum.

Quintum longè petitum est, propositumq; parum
 firmè probat. Iam pridem hoc apud Gebrum atq; alios
 legi, sicut alia propemodù omnia. Gebrus in lib. 2. Sum-
 mæ perfect. cap. de Natura auri, hydrargyrū facillè ideo
 recipere aurum ait, quia eiusdè sit naturæ. Non. n. recipe-
 re ipsum aliud aliquid, quàm suæ naturæ cognatū & affi-
 ne. Par est vtriusq; argumēti robur. Ceterùm aurū ideo
 per se absq; hydrargyro calcinari nequit, quia optimè
 est mistū. Si adiectis salib. fundat, aut hydrargyro addito
 in calcē facilius redigatur, quid hoc ad Rhombū? Lapi-
 des metallici multi difficulter funduntur per se, facilius
 admista cum est Cadmia vel lapides, quos fluores vo-
 cant. An propterea hos illorū putabimus materiā? Ni-
 mis leue est argumentū: Hoc difficilè aut funditur, aut
 in calcem redigitur, aut figitur, aut tollitur per distilla-
 tionem in sublime, nisi hoc vel illud addatur: Ergo vna
 est talium specie materia. Quis ignorat contraria con-
 trarijs temperari, vt facilius hoc aut illud patiātur: nec
 esse tamen eorum materiam specie eandem? Sic metal-
 la nullus ideo rectè arbitrat ex salibus cōposita, quia
 permissione rectius ac melius funduntur. Taceo quod
 non obediunt materiæ suæ rerum formæ, sed dominā-
 tur ei. Cur maior affinitas sit hydrargyro cū auro, quā
 cum alijs metallis ignorare me fateor: interim ex eo nō
 posse concludi, eandē esse specie vtriusq; materiam cer-
 to scio. Magna quoq; est Magneti cum ferro affinitas.
 Causam etiam hīc ignoramus: at hoc interim scimus,
 non esse vtriusq; vnā specie materiam.

*Formæ non
 obediūt ma-
 teria, sed ei
 dominātur.*

Ratio eadem est sexti & postremi argumenti: quod
 ipsum quoq; apud Gebrum in lib. 1. Summæ perfect. ca.
 de Hydrargyro legimus: tametsi alijs proponat verbis.
 At inualidū est, quomocunq; proponatur. Quippe
 multa certo modo præparata auidè accipiunt hunc vel
 illum humorem: quæ propterea nullus intelligens su-
 apicetur

spicetur ex vna eademq; specie materia orta fuisse. An idcirco Magnetis & ferri proxima materia specie eadē est, quia alterum ab altero attrahitur? An eadem est succini ac festucarum & pilorum materia, quæ facile ad se pertrahit? Sicca facile cōbibunt tenues humores: quorum tamen materia eadem proxima nō est. Vt summatim dicam: præter primum argumentum nihil hic est, quod probabilitatem habeat. Quoniam cætera vel petunt principium, id est, sumunt hoc, de quo quæritur: vel in factō consistunt. At nos permultos scimus editis libris testatos fuisse cum hæc tum alia huiusce generis plura, quæ deinceps alij partim rationibus, partim re & factō falsa fuisse luculentè demonstrarunt. Potest ars imitari Naturam: eiusmodi nō nunquam struere quæ à rebus Naturalibus nec citò, nec facile, nec quiuvis distinguere possit: at eadem tamen præstare nequit. Natura potestas est diuina, cuius solius proprium est substantias architectari. Ars substantias siue species substantiales nullas fabricatur, sed solum accidentales quasdam formas rebus appingit: nisi beneficio naturalium causarum mutationem materiæ adferat. Metallorum matricem scimus esse loca sub terris in rimis saxorum terrarumq;: vbi non à calore solo elaborantur, sed à frigore quoq; indurantur & compinguntur. Ex prædictis omnibus intelligi possit, quàm procul à scopo aberrant, qui ex corporibus à Natura mistis aliam eiusdem generis proximam speciem nobiliorem fabricari conantur. Dixissem plura, nisi ad omnia hæc non aliter in scripto respondissem, ac si tunc, cum scriberem illa, obiecta hæc fuissent.

Ars non facit substantias.

F I N I S.

NOBILI A IIBON
EPISTOLA
DENATURA.
MATERIA, ORTV ATQVE
VSV LAPIDIS SABVLOSI, QVI
IN PALATINATV AD RHE-
num reperitur.

AVTHORE

THOMAS ERASTO,
Medico.

BASILEAE,
PER PETRVM PERNAM.
M. D. LXXII

NOBILI AC GENEROSO ADO-
LESCENTI, D. ANDREAE ZEBR-
zydovuski de Vuiedzborck, Illustris. & Magnifici D.
Baltazaris Zebrzydovuski, Palatini Prestensis filio,
&c. Domino suo plurimum ob-
seruando:

Historiam lapidis sabulosi, quem D. Conradus Ges-
nerus $\Psi\alpha\mu\mu\acute{o}\sigma\epsilon\upsilon\upsilon$, alij quidam $\Psi\alpha\mu\mu\acute{o}\lambda\iota\delta\upsilon\upsilon$ voca-
runt, ante annos aliquot scriptam, secunde par-
ti disputationum Antiparacelsicarum attexere.
duabus de causis visum est, illustris ac generose Adolescent.
Vna est, quod eius generatio aliquid habet affinitatis cum ge-
neratione certorum lapidum ac metallorum. Altera, quod a
com pluribus expetitaiam pridem fuit. Nam et Dantiscani,
& Pomerani, & Poloni, & Galli quidam potestatem sibi a me
ferri cupierunt transcribendi: quod facile, ut par est, impetra-
runt. ipsos quoq; lapides magna copia hic collectos, per multi-
in diuersas regiones secum auexerunt tum Nobiles, tum Equi-
tes alij: quod incredibilem in eo vim & efficacitatem inesse
fracta ossa glutinandi et persanandi per suum haberet: qui-
dam etiam conperitum sibi diceret. Sane medici vulnerarij
subinde ex distantibus admodum locis eosdem sibi mitti pe-
tunt. Quamobrem gratum me omnino facturum plurimis
existimaui, si hanc eius historiam publicarem: quod possent eos-
dem industrij talium reru indagatores in suis quib; regio-
nibus disquirere. Quod autem tui nominis in inscriptione, Ge-
nerose Baro, ornata, in publicum prodijt, ideo factum est, ut
gratiam tibi habeant, quicunq; beneficium se accepisse puta-
bunt. Quippe tua iam quodammodo, non simpliciter mea am-
plius esse videbatur, quam sub initium huius anni, (quem
tibi felicem, faustumq; comprecor) ut mea erga te beneuolen-
tia expectationisq; de te concepta testimonium esset, Breua
loco, antiquos imitatus, destinaueram. Veteres enim ineun-
te anno

te anno strenas ijs, quos diligebant, & in quibus virtutis at-
que strenuitatis (à qua Nonius Strenam deductam opinatus
est) argumenta obseruarant, dare soliti fuerunt. Cur porro te
nobilissime Adolescens, non amem & colam duntaxat, sed ma-
xima quauis à te expectem, id cum aliorum bonorum virorum,
tum D. Christophori Thretij laus, et commendatio, in primis
autem generosa in dolens tua, quam & illo tempore, quo conui-
ctor meus fuisti, et postea quoque, in te deprehendi, perfecit. Quis
enim non & amet, et summa quaque, de eo speret, qui maxima
rum opum vnicus haeres studiorum virtutisque, causa non du-
bitat relictis parentibus, opibus, amicis, patria, alienas pera-
grare ac visere regiones, quod ingenium bonis artibus expoli-
at, animum virtutibus munit, vitam honestis moribus ex-
ornet, denique in omnibus maiorum suorum vestigia imite-
tur, eorumque gloriam non equare modo, verum etiam supera-
re, si quidem fieri possit, contendit? Qua de laudibus maiorum,
et vtriusque parentis tui, virorum dignitate, virtute, pietate,
te, gestarumque rerum splendore et gloria clarissimorum, audi-
ui, ideo recitare hoc loco nolo, ne cui assentari tibi voluisse vi-
dear. Vnum hoc te moneo, ut illustrium auorum parentumque
tuorum saepe recorderis: et quanta comitum de Teczin vir-
tute fuerit (ex qua maternum genus ducis) crebro apud te
cogites, ne alienis potius quam domesticis exemplis, ad res
pleclaras et pradicabiles suscipiendas ac peragendas excita-
tum te sentias. Deum precor, ut te Ecclesia pariter et Reipu-
blica saluum esse velit. Amen. Heidelbergae 4. Id. Ian. anno à
Virginis partu. M. D. LXXII.

Tua praestans, et Cenerosè, obseruantiss.
Thomas Erastus Medicus.

DE NATVRA ET ORTV
LAPIDIS SABVLOSI, QVI IN PA-
LATINATV AD RHENVM REPERITVR.
*ac de Vsu eiusdem in Medicina, ad virum in omni præ-
stanti doctrina eruditissimum, D. Conradum Gesnerum
Tigurinum, Philosophum ac Medicum
clarissimum.*

NON sum oblitus, quòd in postremis ad te li-
teris meis pollicitus tibi sum, clarissime ac
præstantissime Gesnere, me, quæ mea esset
de ortu Sabulosi istius lapidis sententia, quo
iam per Germaniam plurimi felicissimè in fracturis
ossium percurandis vtùtur, ad te scripturum esse, cum
primum locum generationis ipsius vidissem, ac singu-
la accuratius explorauissem. Ne igitur non satisfacisse
officio videar, rem, vt inueni, omnem diligentissimè
explicare tentabo.

Die Aprilis 17. ad locum, vbi plurimus reperitur, ali-
quot liberalium artium Magistris, Medicinæ studiosis,
comitantibus exspatiatus sum. Ad eum nos Illustriss.
principis Electoris aulæ Magister, qui iam ante locum
perlustrauerat, & vbi plurimus inueniretur, obseruauit
rat, deduxit. Deinde anno 1564. die 11. Septemb. comi-
tantibus tum alijs, tum D. Sigismundo Melanthe,
Medico, pietate, virtute, ac doctrina clarissimo, colle-
gaque charissimo, iterum exiuius: & quanta potui-
mus diligentia omnia tunc quoq; perscrutati sumus.
Est is locus in itinere, quà hinc rectà Spiram itur, mili-
tari germanico ab vrbe nostra distans: luporum suspen-
dio nobilitatus ac clarus. Latissimi ibi visuntur campi
steriles, arenosi. Arena alicubi alta est, quinq; aut sex pe-
des, altior, multis etiam in locis minus est profunda.

Est

D. Sigismun-
dus Melantho,
Medicus.

Locus gene-
rationis.

Est autem arena illa tenuissima & purissima nihil omnino alienæ substantiæ ac terræ admistum habens infra agrorum, qui licet arenosi sint, fructum tamen ferunt. Per hosce cãpos passim innumerabilis copia istorum lapidum reperitur: maximè cum à via publica ad vtramuis manum paulùm disceditur.

Hic cum propè viam ad sinistram maiusculi lapidis vestigia deprehendissemus, perfodere arenam cœpimus, vt radices conspicaremur. Erat in eo loco arena admodum alta. Quam dum vndiq; tollimus, maiorem semper fieri truncum seu basim animaduertimus. (Quamquam hoc perpetuum non est. Hoc enim anno circa eundem locum truncum inuenimus, magnitudinem eandem seruantem ad radices vsq;, vt arboris caudex defixus ibi videretur. Crassitudo paulò minor, quàm quæ vtraq; manu plenè comprehenderetur) Tandem fossa lata facta, altitudine aliquot pedum inuenimus sub arena argillam pinguem cinerei coloris, ad cœruleum declinantis. Hanc cum rumperemus, Argilla pinguis. apparebat ipsam ex densato & quodammodo concocto, vel ex dimidio permutato sabulo concreuisse. Opinor ex promissione pinguium, calidorum, & fortassè sulfureorum halituum talem fieri actione latentis in terra caloris. Venas multas rubiginoso colore interspersas habebat, vt ferri venæ existimarentur. Non dubitabamus sulfuris eas inditium argumentumq; esse. Oblitus sum iniicere in ignem, vt odorem expenderem: tametsi tunc prorsus facere in animo haberem.

Per huius argillæ superficiem (& intra eandem) propages quasdam huius lapidis in omnes partes spargi, atque à trunco paulùm ad latera, pollicis crassitudine, aut paulò maiores excurrere vidimus. In superficie duriuscula cum esset argilla, mollior statim, ac pedem vnum fodiendo descendimus, apparuit. At cum secu-

do inspiceremus, nihil remittebat durities, etiam cum ad tres pedes, plus minus, perfodissemus.

*Cochleæ par-
uæ, inanes.*

In media ista argilla pingui, cœrulea, rubiginosis venis multis, vt dictum est, distincta, multæ cochleæ paruæ, albæ, inanes, reperiabantur: quas in eadem natas fuisse certissimum censebamus. Neq; enim tam altè villo modo descendere: & tam profundè in argillam insinuare sese potuissent. Quæcunq; argillæ frustra manibus rumperentur, multæ hinc inde sparsæ in medio ipsius corpore apparebant. Harum aliæ lentis, aliæ ciccis, nonnullæ maiorem ambitum habebant: Verùm ita erant fragiles, vt lenissimè digitis contrectatæ in puluerem verterentur. Ita porro affabrè & concinnè erant factæ, vt nihil artificij deesse eis cognosci à nobis posset, quod in illis, quas supra terram reperimus, inesse perspicimus.

*Radices, non
descendunt al-
tè in argillam.*

Cùm paulò altius fodiendo penetrassemus, multa statim aqua in fossam infernè confluit. Neq; sollicitos ea res nos valde habebat, quòd trunci (ita basim lapidis appello) radices, non multò altius in argillam descendere, sed ferè circa eum locum finire cerneremus. Cùm secundò eadem hæc in eodem fermè loco inspiceremus, argillam, vt dixi antè, duriorè & sicciorè inuenimus. Quinetiam cum altius multò perfodissemus, vix tandem humorem reperimus. Putauimus causam diuersitatis hanc esse, quòd, cum primò exisset, terra adhuc humida fuisset, propter præteritam proximè hyemem, & nuper præcedentes pluuias copiosas admodum. Nunc verò, cum secundò examinauimus, rationi consentaneum videbatur, vt terra tota aridior appareret, propter præcedentem proximè aestatem, & diurnam aeris siccitatem. Etenim à die 25. Iulij vsq; ad præsentem diem, vix semel pluit. Quamuis enim nonnunquam per quartam horæ partem, instar

*Cur in argil-
la nunc plus
nunc minus a-
qua sit.*

Aestas sicca.

roris

roris aliquid aquæ depluisset, id quod ter fortè factum est, non potuit tamen ab exigua illa aqua puluis in superficie terræ hærens totus madefieri.

Post expensam profunditatem radicum in argillam de trunco vndiquaq; descendantium, reliquas partes explorare incopimus: idq; non in vno tantum, sed pluribus postea factum est: quanquam non pari diligentia ceterorum radices inuestigauerimus: quòd similiter in omnibus rem habere persuasum haberemus. Et sanè verisimile est, cum in cæteris nihil inueniretur discriminis, radices quoq; similes fuisse. Sunt ex hisce truncis, qui magnæ arboris crassitiem æquent. At non ex vno lapide solido, sed ex pluribus teretibus partibus, ceu ramis quibusdam simul colligatis constant. Eas interpositum sabulum, quòd spacia intermedia replet, ita coniungit, vt vnum corpus existimentur esse, priusquam manibus contrectantur. Sed nec eadem omnibus est partibus crassitudo, verum maiores minoresq; inter se iunctæ cernebantur: quæ in pyramidis tamen formam vnà fastigiarentur. Quæ res fortassè argumento esse possit, vt non supernè, sed infernè eos nasci dicamus. At cum vnus solus truncus surgit, par fermè est crassities vtrobique, videlicet suprâ & infrâ, vt antè etiam monui. Cùm ferè ad superficiem arenæ peruenènt ramos quosdam rotundos, quales ad te iam antè aliquot misi, per reliquam arenam emittunt. Ab eò loco eandem ferè magnitudinem, siue crassitiem seruant, & rarò sub arena, quàm in superficie maiores inueniuntur. Quinetiam haud infrequenter eadem crassitudine, vt pollicis, aut digiti, aut maiore quantitate, ab imo ad supremam vsque superficiem ascendunt.

Non est difficile eos à reliquo sabulo, internoscere. Nã & duriores cõglomerato sabulo, & cãdidiore mul-

Truncorum
magnitudo.

tò sunt: & plerunq; rectà per arenã sursum ascendunt, ac si defixi supernè essent: interdum ad latera declinãt. Vbi ad superficiem vsq; pertigerunt, aut nõ procul ab ea absunt, (quales multos vidimus, quos tamen fractos esse, vero videbatur consentaneũ) partes aliqua, vel ab hominibus, vel Cæruis, quorum ibi ingens est copia, alijq; animalibus, vel à pluuia & ventis abrumpuntur. Sanè dum adhuc recentes sub arena occultantur, aut cum suo principio, hoc est trunco continuantur, fragillissimi sunt, adeoq; friabiles, vt in puluerẽ leui admodum confricatione digitorum comminuantur. Quòd cum dico, non ad sabulum alio quouis modo coactũ siue conglutinatum, sed ad eum ipsum lapidem, qui in arenæ superficie de sua radice auulsus iacet, atq; à sole excoctus est, refero. Iam enim dixi, eos conglobata arena multò esse duriores.

Cur et quomodo albescat

Quæ hoc modo partes abruptæ, superq; arenæ superficie dispersæ ac soli expositæ aliquandiu iacuerũt, indurantur amplius, magisq; albescunt. Sed & crustã, quam à circumlito sabulo, quasi nigricantẽ corticem quẽdam contraxerũt, magna ex parte amittunt: quidã etiam seruãt. Hanc & à pluuia ablui probabile est. Præterea arefacto à sole humore, quo agglutinabatur, sua sponte decidere sæpe certum est. Ita namq; fieri vidimus, cum in manibus nostris exicari permitteremus. Ob has causas, omnia fermè illa fragmenta, quæ in superficie arenæ reperiuntur, ips quæ sub ea conduntur adhuc, non tantũ duriora, verũ etiam vt plurimũ candidiora fieri existimo.

Notandum dignum.

Oportet hoc in loco commemorare, quod & nobis videri iucundissimum fuit, & ad rem præsentem facit omnino plurimum. Cũ per campos illos arenosos vagaremur, & quid quolibet in loco obseruatione dignum appareret, notare nusquam inuenimus ex hoc genere lapidem,

lapidem, cuius tibi fragmentum mitto, ita vt sequitur natum. Crassitudo eius, vti vides, digitum mediocrem vix æquat, aut certè non superat. Longitudo fuit quinque pedum (nam dum adhuc integer in terra iaceret metiri sumus) æquali vbique crassitie, vt postrema eius pars, quæ extra sabulum cernebatur, nihilo minor ea esse videretur, quæ trunco infernè subeunti continuata erat. Dixisses baculum seu virgam fuisse sub arenæ superficie à bubulco absconditam. Si non stipiti paulò crassiori ex profundo ascendenti, manifestè vt mox dicemus, continuatus fuisset, virga in lapidem conuersa videri potuisset negligentius intuenti.

Huius stipis, aut radix, vt sic vocem, quã paulò crassiore fuisse dixi, ex profundo ascendens, rectà superficiem, vti ferè omnes solent, patebat. Ab ea cum non longius abesset, quàm palmitem vnũ, recuruatus, in quæ terram reflexus, per spacium pedum plus minus quatuor sub arena latens exporrigebatur. Extra arenã protraxerat pedem vnũ, aut eo amplius. Dubium nõ erat, vel ipsa loci, in quo repertus est, natura testificãte: quin vñi sabulum, quo oportus fuerat, dispulissent. Erat etenim collis arenosus, procul ab arboribus, vt nihil ventorum flatus arcere impedirent possit, vndacunq; spirarent. Præterea extrema lapidis pars, quæ extra sabulum apparebat, solùm nõ vbiq; attingebat, sed non nihil elenata erat, ac si venti sabulum aridius, cui incubuerat, nuper depulissent, ac subtraxissent.

Huc illud quoq; pertinet, quod, licet iam ab arena regeretur, adhuc tamè per vnus ferè pedis spacium cerni poterat. Siquidè arena quasi pro crassitudine ipsius modo intumuisset, paulò altior cernebatur ea in parte quæ lapis pergebat, vt sabulũ ei cecidisse, spaciumq; progrediendi dedisse putaretur. In causa verò non hoc, sed humiditas fuit, per quam ei tenacius adhærebat, quàm

Vnde humi-
ditatem con-
trahant lapi-
des isti.

vt à ventis diffici tam facilè posset. Nam arefactum sa-
bulum instar pulueris dissipabile cum sit, à flatu non
magno longè lateq; difficitur. Cùm humidum est, co-
hæret, nec diffilabile existit. Sanè qua parte detectus e-
rat, sabulum aridissimum videbatur. Vbi tegebatur, ad-
eò erat humidius, vt vel ab ipso lapide aliquid accepit
se humiditatis censeretur. Equidem isti lapides cun-cti
trunco suo continuati, humidiores multò sunt, quàm
illi qui de trunco abrupti exiccantur. Ex quo conijcere
licet, eos nonnihil humiditatis à matrice, vel trunco,
vel radice perpetuò ferè haurire. Alateribus, quòd hu-
mectari æquè non potuisset, facilè dispersum est. Con-
tinuus erat, vt in eo nulla planè rima appareret. Vt pri-
mùm de terra sustulimus, in fragmenta, siue partes ali-
quot diuisus est. Nec præcauere, quin ita accideret, po-
tuumus, licet valde cuperemus atque etiam conare-
mur integrum conseruare.

Sabulosi la-
pides non sunt
ossa.

Ex ista enarratione promptum est intelligere, nullius
eos animalis ossa esse, vt cùm alijs, tū ego quoq; de prin-
cipio suspicatus fui. Quòd verò poros habent multos,
sicut ossa, inde euenire nō ambigo, quòd ex sabulo con-
creti sunt, cuius partes tã exactè coire non semper pos-
sunt, vt non poros meatusq; aliquos pariant. Est ta-
men inter poros, qui in aridis ossibus cernuntur, & eos,
qui in hisce lapidibus reperiuntur, magnum omnino
discrimen: id quod libenter confitebitur quisquis
diligenter cum arefactis ossibus, vt ego feci, contulerit.

Rotundam seu teretem figuram cum longitudine, à
loco generationis & matrice, vt sic apellem, ipsos acci-
pere certum est. Carent etiam pleriq; omnes ea inæ-
qualitate crassitudinis & tenuitatis, quæ in ossibus inest,
sed eandem frequenter magnitudinem, vt ex suprâ cõ-
memoratis perspici poterit, seruant. Quinetiam extu-
berationibus & capitibus illis ossium in extremitate
horum

horum apparentibus, destituti omnes fuerunt, quotquot ego conspexi: tametsi omnino multos viderim, eosque benè longos. Nodos seu capita multa habent eorum aliqui, sed non vt ossa in extremitatibus, sed in medio potius & à lateribus. Incurui etiam sunt, & tam varij hac in parte, vt cum ossibus nullis conuenire possint. Quod ideirco monere placuit, ne aliquis deinceps eos pro ossibus habeat.

Modus generationis eorum talis mihi esse videtur. Caliditas quæ in terra inest: expingui illa, de qua supra à me dictum est, argilla & aqua subiecta, exhalationes siue halitus, siue vapores (pro eodem omnia hæc nomina mihi in præsentia ponentur.) crassos, pingues, calidos, & vt suspicor, sulfureos excitat plurimos. Hi sub arena certis in locis collecti, multas sabuli partes complectuntur, easque pro viribus permutant. Deinde coniunctim sursum tendentes per sabulum rarum, viam sibi, quæ possunt, aperiunt, ac partes, quas comprehendunt, sua pinguedine conglutinant. (Suprà dixi, eos nonnunquàm ad latera exporrigi, & obliquè per sabulū ferri. Nō enim semper via patet sursum ascendēdi. Attamē quia natura sua sursum contendunt, pars eorum maxima ad superficiē ascēdit.) Ista postea sic mista & glutinata inter sese, tum à subeunte infernè calore plures semper calidos vapores ministrante, tū ab eo etiam, qui supernè à sole in profundum pertingit, excoquantur: ac pro coctionis modo atque mensura, indurantur albescuntque.

Potest fieri vt sulfurei halitus vaporesue causæ sint albedinis aliqua ex parte: præsertim cum suffitu sulfuris quædam albescere manifestè soleant. At sola hac de causâ eos albescere vix dixerim. Argilla, de qua dixi hosce vapores tolli, alba quidem & ipsa est, sed minus multò quàm lapides. Nā cerulea potius quàm alba est, & rubiginosas multas habet venas. Deinde cū ex eodē sa-

bulo ipsa quoq; generata sit, calorem abundè etiã traxisse oportet. Traxit aut̃ procul dubio à vaporum permixtione & coctione. Non negem tamen vapores, qui ab eã tolluntur, aliquid de albedine argillę retinere: & sic plura esse quę lapides istos albos reddãt. Ipsum quoq; sabulum arefactum albedinis aliquid habet: vt hac etiã de causa facilius albescere possint. Atq; hos ipsos lapides nunquam æquę candidos esse, cùm humidi adhuc sunt, atq; cùm arefacti sunt, certissimum est. Hinc suspitio est, eos sui coloris albi non nihil à sabulo obtinere. Solum sabulum in causa non esse illud manifestè et validè probat, quod in ipsa etiã argilla longè eadem albidiores cernuntur. Quę cum ita habeant, faciliè credi poterit, albedinis huius non vnicam causam existere, sed plures concurrere.

Materia horum lapidum.

Porro ex solo sabulo eos non generari, notius esse puto, quàm vt explicatione verbosiore indigeat. Humore certè aliquo opus est, quo conglutinentur sabuli partes: quas coherere, vniriq; per sese non posse notũ est. Sanè pluuiam aquam id efficere nullo modo credi potest. Non enim faciliè, qui ita cogitet, rationem attulerit certam, cur certis tantũ in locis sabuli nascatur. Cur tereti longaq; figura duntaxat fingantur. Cur infernè ex argilla ad superficiem vsq; superiorem, eadẽ illa figura, vt nunquam ferè extra circumscriptionẽ egrediantur, plerunq; continuentur: quo pacto aqua pluuiã tantulas solũ partes sabulicoagulet, atq; in profundũ vsq; semper eo, quo suprã incepit, modo pergat.

Frustrã hęc tritum illud, quod in rebus cunctis locũ habet, cùm rectè adhibetur, pro dissolutione huius difficultatis obijciatur, non omnes sabuli partes idoneas esse. Vt enim id verum sit, ad hunc tamen nodum dissoluendum nihil confert. Permanet enim prior difficultas, & accedit maior etiã: quomodo idoneæ aptæq; illæ

illæ partes sabuli, quæ in teretem hanc lōgam figuram foli rotundari poterant, in vnū semper ita locum coierint, vt semper versus inferiora, nunquam, (aut per quā ratiſſimè) ad latera inter ſeſe cohæſerint.

Pluuia certè aqua per omnes ſabuli partes ſimiliter deſcendere, ac ab omnib. æquè combibi videtur. Ergo cū aqua pluuia non poſſit credi glutinū eſſe huius lapidis, propter enumeratas cauſas, & abſurditatem rei, aliud quærendū nobis crit. At vix aliud, imò ne vix quidem excogitabitur, præter iſtos, de quibus ſuprà memini, vapores atque fumos.

Probabilior ob id eſt noſtra ſententia, quòd Ariſtotelem habere videatur conſentientē. Etenim à vaporibus omnia foſſiliū genera ſuccoſq; concretos, & præterea lapides concreſcere docuit. Neq; verò fieri poſſe puto, vt ex ſolo vapore denſato, iſti lapides ſabuloſi, de quib. hic agimus, concreſcant. Nam ſabulū in eſſe, vel oculorum & dentiū, ſi mandentur, iudicio, adeo certū eſt, vt ſi quis dubitet, iſi mihi in meridiana luce tenebras quæ-
rere velle puretur. Frigore eos denſatos concretosque oportebat. Hoc ſi eſſet, calore iterū liquari fundiq; poſſent, id quod nō eſſe verum compertū habeo. Non enim magis ab igne liquantur, quàm calcarius lapis.

Quamobrem ex vtroq; , vapore ſcil. illo pingui, calido, craſſo, & ſabulo inter ſeſe miſtis ac percoctis con-
uiſſe eos rationi conſentaneum eſt.

Certum porrò illud etiā eſt, non miſceri tantū hæc inter ſeſe, vti vino aquā miſcere ſolemus, ſed trāſmutari à calore & percoqui, vt in formā quandam calcis, nō tamen verā, abeant partes ſabuli pleræq; omnes. Nam non rarò integræ quædā partes ſabuli minimè permutatæ, nōnullæ etiā ſemimutatæ, per lapidis ſubſtantiā diſperſæ reperiūtur. Magis permutantur, aut certè nō minus ſabuli partes, in iſtius lapidis generatione et coctio-

Constant ex
ſabulo.

ne, quàm terra in coctis fictilibus, aut lateribus mutata cernitur.

Et huic quidē sentētiæ nostræ nihil video repugnare. Quòd enim suprà difficultatem habebat, nobis non officit. Dicimus namq; vapores non ex omnibus terræ subiectæ partibus eadem copia ascēdere, sicut ex omni aeris parte pluuia de nubib. defluit, sed ex alia pauciores, ex alia plures erumpere. Quæ causa est euident, cur nō omnes sabuli partes, illæ, inquam, quæ transmutari possent, in lapidem istum conformentur.

Cur autem in longam istam figuram ferè tornētur: hinc etiam fortassē cognosci poterit. Vapor et eam copiosus certo aliquo in loco collectus, & superiora petēs, per arenam viam sibi, quā maximè potest, eam veluti perforando, ac terebrando, facit: ac partes, quæ in medio sunt, cogit, conglutinat, vnit, atq; reliquis vicinis se parat. Istæ sic mutata, partes proximas supra se eodem modo afficiūt, donec ad extremam peruentū sit superficiem. Dum ita partes quædam coguntur, & à circumstantibus separantur, in ambitum spacium relinquitur vaporibus (spacium hoc manifestè apparuit, vbi cunq; emergere eos inuenimus) altius ascendendi, & superpositas partes simili modo permutandi.

Iam tum ita coguntur, sua sponte superiores incumbentes inferioribus ipsæ quoque ab alijs discedunt, spiritibusq; viam præbent progrediendi amplius. Vbi vero sabulū densius est, quàm vt commodè penetrare spiritus isti queant, & ad latus spacium est, ad latus tū quoq; dedeclināt. Potest hoc ex suprà recitata à nobis historia, longo illo, quem inuenimus, lapide, luculentè intelligi. quanquam rarius hoc euenire conspeximus. Plerique enim rectà per profundum ascendunt, leuiterque aliquando incuruantur, vt non nisi maximum circulum descripturi sua illa curuitate videantur.

Hunc

Hunc ego modum generationis eorum existimem potius, quàm eum, quo pili atq; vngues generantur. Nā fabulum sic semper nouum subire, & prius propellere, atq; vt in corpore excrementa, ita recēs generari oporteret. Sed ipse quoq; locus, non ita eos gigni facilè & li-
quidò commonstrauerit. Non posset etenim fieri, vt nō frequenter superarent fabuli superficiem. Imò plerunq; eminerent à subeunte fabulo protrusi. At nullibi hoc vidimus, sed semper intra superficiem, aut in ipsa superficie, desinere conspeximus. Quod supr à de longo illo diximus, huic non aduersatur.

Sententiam illud confirmare etiā videmus, quòd non isto in loco solùm, verùm etiā alibi, vbi tales campi extant arenosi, isti lapides inueniuntur, aliàs nusquā Quā hinc itur Francofordiam, circa villam Ebersdorff appellatam, magna eorum copia reperitur. Audiui etiā non procul à villa Schvuetzingen, & prope Igelheim, et Latinoburgum, campos tales esse, qui permultos ferāt.

Quinetiam apud pagum quem Altam ripam vocant, in fabulo hic cis Rhenum, eosdem vidi. Quare cum nō nisi in arenosis reperiantur, satis liquet, ex arena fieri. Si constaret similiter, talem arenæ argillam in iisdem illis locis, vbi præterea reperiri diximus, su biectam esse, qualis ea est, quā nos vidimus, dubitari de sententia nostra minus posset. Sanè quia exteriora sunt inter se similia, probabile est interiora non multum discrepare.

Commoditatem nactus, explorabo ipse, aut, si per negocia non licebit, alijs hoc imponam. Videntur certè vtraque requiri. Nec posse hunc lapidem, vbi alterum duntaxat reperiat, gigni, vel ex iam dictis liqueat.

Quare facilè illis respondebimus, qui alibi quoque, similem argillam, id quod ego minimè nego, reperiri sine isto lapide asseuerant. Non enim est satis argillam ta-

lem, & sub ea aquam, si ita libet, inueniri, de quibus vapores similes efferri possunt. Oportet præterea materiã idoneam, ex qua ille vapor eidem permixtus tale quid efficiat, præsentem adesse. Nec satis est sabulum qualecunq; adesse: verùm tale sit oportet, quod et purissimũ sit, & tenuissimum. Sanè campi multi visuntur planè arenosi, qui tamen: quia non ex simplici arena constant, admodum sunt foecundi. Istud autẽ sabulum ne herbam quidem facile produxerit, exceptis admodum paucis, quales sunt tithymali. Præterea si in profundo subulũ esse cogitetur idoneum, terram superimpositam ita ratam esse oporteret, vt sabulum est, quo vapores perire, atq; ad superficiem emergere possent. Et vt tales alicubi sub terra nascantur, non tamen perinde vtilis sint. Quoniam experientia docuit illos esse vtilis in primis, qui durissimi sunt albissimi. Tales autem fieri, nisi si expositi soli sint, non facile possunt.

Ex quali sabulo generentur.

Quidnam ceteris sint vtiliores.

Causa efficiens.

Materia.

Locus.

Forma.

Figura.

Finis.

Ut igitur finem faciã, & breuiter omnia dicam, causas efficientes huius lapidis iudico esse, calorẽ subterraneũ & solarem. Materiam sabulũ esse aio minutum, tenue, purũ, conglutinatum à calido, pingui, crasso, (& fortassè sulfurco) vapore: quàm non materiæ tantũ, verũ etiam opificis aliquo modo rationem obtinere censeo. Locus generationi aptus, est sabulum, tũm propter materiam, tũm propter raritatem peruiosq; meatus. Vidimus aliquot lapides inter fodiendum, plurimum à superficie adhuc abesse, quos frangi non potuisse constat. Quòd si non superiecta arena crassior fuisse cogitetur, quàm vt iter vaporì præberet, in generationis motu tales adhuc fuisse necesse est. Forma, non extra lapidem quaerenda est. Figuram, à loco in quo generatur, accipere eos potissimum arbitror. Finis est is, qui fossilium, lapidum & metallorum est, quorum vsus aliquis noscitur.

De vsu

De vsu porrò lapidis huius dicere plura,quàm didici ex alijs, nec possum nec debeo. Poterunt alij forsan plura narrare, qui frequenter periculum eius fecerunt. Ego illa recensebo tantùm, nec omnia tamen, quæ auditio- ne cognoui. Id vbi fecero, quam de facultate eius opi- nionem habeam, & quò referenda omnia pntem, breui- ter indicabo. Ex istis eruditi facilè ratiocinari poterunt, quibus in morbis vsus eius aliquis esse possit. Vix medi- camēti alicuius vires semel omnes cognite exploratęq; fuerunt. Experientia occasionem atq; causam diligētius cogitandi de talibus semper præbet.

Audiui ego non paucos, qui vsum eius in fracturis ac rupturis minimè aspernandum esse asseuerant. Aiunt illi, si quis fractum os rectè in suum locum restitui cu- ret, & ex istius lapidis puluere, emplastrum cum oleo, aut rosaceo, aut myrtino, aut mastichino, modicęq; ce- ra concinnatum imponat, ac eiusdem pulueris drach- mam vnā, vel paulò amplius, manè velperiç; in liquo- re aliquo sumat, eum intra paucos admodum, non qui- dem dies, sed, quod admirabilius est, horas, ab omni do- lore liberari: & post paucissimos dies membro vti posse. Debet autem non semel tantùm sumere, sed ad mini- mum ter. Alij tribus deinceps diebus, alij binis, alij ter- nis, exhiberi iubent. Audiui præterea à Rusticis, quorum in fodiendo opera vtebamur, vt suprà dixi, ipsos ausos fuisse filijs suis exhibere puluerem istius lapidis frequē- ter: & vna hac ratione rupturas inguinum percurasse. Emplastrum quidam, nō ex huius lapidis puluere, quod tamen vtilius mihi esse iudicatur, sed ex Geranio con- tuso, & suilla pinguedine subacto compositum, fractis ossibus imposuerunt, non minore, vt ipsi quidem affir- mant, successu. Efficacius sit, si pars maxima emplastri constet ex huius puluere.

*Vsus horti
lapidum
quis.*

*Facultas ho-
rũ lapidũ.*

Certò certius est, eum siccare plurimum posse. Nam

*Per sanant
fracturas
ossium in be-
stijs.*

præ siccitate etiam linguæ admotus per quam tenaci-
ter adhæret:is præsertim, qui albus est, & à sole rectè per
coctus. Non minus quàm Bolus ille orientalis, & aliæ
quædam tales terræ, tum exiccat, tum adhæret linguæ:
& his fortasse amplius etiam. Non dubito quin vapor
ille sulfurens, ex quo gigni cum arbitramur, suas vires
ipse quoq; hîc conferat: vt minimè opus sit in sabuli na-
turam solius referre omnium effectuum causas. Quod
si igitur ruptis, & illis, qui ossa artuum confregerunt, tan-
to perè prodest, propter insignem facultatem siccandi,
qua præditum esse constat, iuuare tales potest. Potest
autem prædicta, vt aiunt, non in hominibus tantum præ-
stare, sed etiam in brutis: vaccis videlicet, capris, atq; e-
quis. Dicuntur mirè coalescere ossa horum animalium
diffRACTA, si & intra corpus exhibeatur puluis, & empla-
stri modo inpositus sit.

Adstrictionem in eo, qui soli expositus fuisset, gustu
percipere nullam quiui. Quanquam hoc affirmare pos-
sum, ipsum non in parua quantitate emplastro, defensi-
uo appellato, inditum, quod ad arcēdas defluxiones ad-
pedis vlcus, tibiæ circumponebatur supra locum vlcē-
ratum, mirè id ipsum reddidisse efficacius. Vñs eodem
bis sum interea, dum ad te primū de hac re scripsi, opti-
mo successu in emplastri forma, (alijs præterea adstrin-
gentibus & siccantibus admistis.) quod rupturæ partium
circa vmbilicum in grauidis inpositum fuit. Visum est
non siccandi modo facultatem emplastri, verum etiam
adstringēdi potestatem maiorem effecisse. Sed qua hoc
ratione eueniat, facile intelligunt eruditi. Hæc ferme
sunt, quæ de vsu huius lapidis habeo comperta. Dico me
comperta habere, non quòd periculum ipse omnium fe-
cerim, sed quòd à tam multis audierim, vt non credere
aliquid non possim.

Vt fatear ingenuè quod sentio, vim facultatēq; ipsius
tan-

tantam minimè arbitror esse, quantā ei tribuerunt illi, qui se periculum fecisse asseuerant. Non enim nescio, quam facillè homines imperiti artis medicæ, in istis fallantur. Vix dubito Bolum orientalem minus efficacem futurum, si quis ad hæc vti malit, tametsi maioris ita sanitas homini multò constet. Valdè increbuisse vsum eius per vniuersam Germaniam audio. In Pomeraniam usq; magnam eius copiam ab equitibus, qui salutarem eius vim exploratam se habere mihi affirmarūt, deportatam certò scio. Innotescet alijs fortassè regionibus etiam propter incredibilem vtilitatem, quam præstare ante dictis morbis dicuntur.

Imperiti facile in experiendo falluntur.

In Pomeraniam deportatus est.

Fieri potest, vt aliæ quoq; Nationes eundem habeāt: præsertim ubi terra sabulosa reperitur soli exposita, arboribusq; nuda: tametsi nec vsum fortassè norint, nec generationis modum locumq; obseruarint. Placuit hac potissimum de causa, tam diligenter eius natales describere, quo alijs facilius in suis regionibus eundem quærent ac inuenirent. Non audeo commemorare, quæ quantaque miracula de eo audierim. Plura non credo, quàm quæ ad facultatem siccandi, quæ sanè perquam strenua in eo inest, rectè, aptè, verè possunt referri. Ergo cum incerti nihil ad te scribere decreuerim, nunc finem scribendi facio: præsertim cum epistola modum excessisse iam quoq; existimari queat. Vale.

F I N I S.

Ttt 2

INDEX RERVM AC VERBORVM
HVIUS OPERIS NOTABILIVM
locupletissimus.

A brahamus à Zadki- le angelo Cabalā discit 275 Abyssi elementorum 132. 138.	crū extat 67 aerem separatim in mistis ostendi non posse 156 Aesculapius Cabalista fuit 24 Aestas non sit propter accessum solis ad Augem 234 Aestiuarum stellarum 32 dines 248 Albertus Magnus de lapidibus scri- psit 282 Alimentum & augmentum que ca- piunt ea corrumpuntur omnia. 153.
Acerui & cramatidis differētia 200 Acida & Salsa proprie non miscen- tur 216 Actio lesa & Calculus in eodem pre- dicamento iuxta Paracels. 8 omnis à vita est 258 Actiones sunt compositorum 126 qui negauerint corporibus 127 Actus specie differentes subiecta ha- bent specie distincta 136 natura precedit potentiam in di- uersis 81 Adamus aere sicco alitur 257 Adamus non omnium hominum pri- mus pater est 137 à Razie- le Cabalam edoctus 235 Aer sulphur Chemicarum est 74 nutritionis causa 255 nec sal nec sulphur nec Mercurius est Paracels. 93 facile flam- mam concipit 75 cur si- quidem dicatur 67 Me- teor. cella 253 siccus tan- tum Paracelso 64 non po- test arte Chémica ab alijs ele- mentis separari 53 Aeris fructus 258 aeris nullum nomen proprium in sa-	alimenti & excrementi uis similis Paracelso 177 alimēta sunt rerum quas alunt ele- menta 56 aliquid est ex quo omnia sunt 26 Allegorice Cabalistarum explicatio nes 272 ardoris absq; sensibilibus qualita- tibus non perficitur 88 alteratio totius substantia fit in mi- stione 196 Alerix facultas unde 157 Amara proprie non miscentur 216 Anagogica expositio Cabalistarum 272 Analysis compositorum non exten- ditur ultra principium composi- tionis 91 Anaxagore de principijs opinio 32 deliramenta de anima Hippoc- secta-

I N D E X.

secutus	168	Animalia non mori non asserit Hip-	
Anaxagora de elementis opinio	49	poc.	192
Anaximandri de elementis senten-		animalia plura in firmamento na-	
tia	49	sci Paracelsus autumat	235
Andreas Mathiolus	252	animalia spiritib. solis non aluntur	
Angeli ex sulphure sale & hydrar-		220	
gyrico constant	35	animata res non sola ordinatè agūt	
angeli authores Cabala	275	& fiunt	261
angeli artes docent	13	αιρωσιαις & Νοτοις idem sunt Hip-	
Anima operatur omnia igne	174	poc.	194
anima & natura differunt	261	Aqua tantummodo humida Para-	
anima nostra sola sine subiecto consi-		celso	64
ffit	131	aqua pluuiialis quomodo generetur	
anima elementa quid	125	232	
anima particeps corporis elementis		aqua est Mercurius Chymistarum	
præstantioris	169	74	
anima nec miscet nec coquit nec ge-		aqua uisibilis elemento aquæ aduer-	
nerat sine calore	217	satur.	99
anima quid Democrito	256	aqua super quam spiritus Dei fere-	
anima calore utitur uti artes igne		batur matrix fuit	66
181		aqua fortis aurum ab argento sepa-	
anima essentiam Hippocrates non		rat	195
intellexit	187	aqua mundus facta	134
anima species Vegetatrix sensitua,		aqua puris decocta in aerem abit	
mouens & rationalis	262	48	
anima & corporis glutinum	166	aqua omnia reducit in nihilum	254
anima brutorū temperamento sunt		aqua succus metalla & metallica	
nobiliores	179	258	
anima formant sibi corpora idonea		aqua mumiæ	189
135		aqua & igni omnium rerum gene-	
anima omnes in conceptu potentia		rat. tribuit Hippoc.	192
prius insunt quàm actu	167	aqua super coelum quæ sint Most	68
animam dicentes texere Aristotel. s		aqua an in celo sint	67
ridet	130	aquarū nomine quid intelligat Mo-	
animarum specie augent Paracelsi-		ses	67
si	262	Aquea quid ex aqua habeant	255
animarū uehicula, Aristotelica pro-		Arabes quidam corporibus actiones	
bari non posse	166	negarunt	127

I N D E X.

<i>Arabum de caelo opinio</i>	23	<i>Afini omnes immortales apud Paracelsum</i>	148
<i>Arcanum quid</i>	128	<i>afini apud Paracels. hominibus feliciores: nam multis seculis nobis sunt antiquiores</i>	146
<i>arcana omnium indiuiduorū sunt aeterna</i>	137	<i>asinino semine refertus est mundus</i>	149
<i>Archeus pluiam in stella. ceu in olla coquit</i>	236	<i>Astra ad bona & ad mala auxilio sunt</i>	11
<i>argenti essentia aquea</i>	184	<i>astra ex tribus primis composita</i>	35
<i>Aristoteles & Plato, Paracelso ab inferis commendantur</i>	20	<i>Astronomia à Medicina & philosophia non differt Paracelso</i>	4
<i>aristoteles non cognouit quintam essentiam</i>	165	<i>astronomia adepta Paracelsi magistra</i>	14
<i>aristoteles quomodo ignem in mistis ponat</i>	55	<i>Astrologorum de caelesti institutione opinio</i>	22
<i>aristoteles iuxta nouitios Paracelso inferior</i>	198	<i>Athenaeus à Galeno reprehensus</i>	36
<i>ad autoritatē non sufficit Erasmo. ibidem</i>		<i>Athenienses philosophi ad Paracelsum scribunt</i>	20
<i>aristoteles quid per priuationem uelit</i>	29	<i>hodie in terris non extant.</i>	ibid.
<i>aristoteles ab iniuria uindicatus</i>	139	<i>Atomi rotundi, anima Democrito</i>	256
<i>aristotelis contradictio explicata</i>	181	<i>Auerroes de unitate intellectus opinio</i>	148
<i>aristotelis locus de animo & corporis coniunctione explicatus</i>	167	<i>auerrois opinio de principijs</i>	31
<i>aristotelis Meteora Paracelsus inspicit & reiecit</i>	11	<i>Augustinus priuationem rationem feminalem appellat</i>	29
<i>aristotelis & Paracelsi principiorū cognatio</i>	35	<i>Augustinus hominem non corpus non animam solam esse uult</i>	130
<i>aristotelis genuina de semine sententia</i>	177	<i>Aurora causa iuxta Paracelsum</i>	236
<i>aristotelem in principijs non potuit notare Paracelsus</i>	45	<i>Aurum ab argento per aquam fortem separatur</i>	195
<i>Ars Lullij</i>	274	<i>auri primum Ens quid sit</i>	170
<i>artes & scientia non exacte traduntur in sacris</i>	68		
<i>artium fabri in Planetarum domibus</i>	15		

I N D E X.

<i>aurea essentia ignea</i>	194	<i>Cabala partes due principales</i>	272
<i>Auster uentus calidus & humidus</i>	231	<i>cabala Author quis sit.</i>	273
<i>Authoritas in argumentis nonnunquam non aspernanda</i>	86	<i>cabala nomen quid significet</i>	227
B		<i>cabala authores angeli</i>	275
<i>Balsamus uitæ</i>	113	<i>Cabalam laudabile & licitam Paracelsi ignorant</i>	17
<i>Balsamus & Mumia idem Paracelso</i>	86	<i>cabalam ueteres Theologi despexerunt.</i>	278
<i>Balsamus corruptis elementis in materia sua remanet</i>	149	<i>cabalam nouisse omnium intererat apud Iudeos</i>	278
<i>Balsamus uniuersalis</i>	182	<i>Cabala Iudei abutuntur</i>	272
<i>balsamus non potest in tria elementa separari</i>	155	<i>Cabala & Talmudista quomodo differant</i>	274
<i>Balsami nullibi meminit Hippocr.</i>	188	<i>Cabalista mirabilia pollicentur</i>	274
<i>Balsami tegumenta ex elementis constant</i>	157	<i>cabalistarum triplices expositiones</i>	272
<i>Balsamum quid</i>	128	<i>Cacodæmon Paracelsi præceptor</i>	21
<i>Balsamum antiquorum nullibi amplius reperitur</i>	191	<i>Calamentorum corpus</i>	132
<i>Balsamum omnibus rebus inesse Paracelsus contendit</i>	182	<i>Calculus & Actio uesica lesa sunt in eodem genere Paracelsistis</i>	8
<i>Baltasar Branchius D.</i>	3	<i>calculus obstructionis causa quatenus</i>	9
<i>Bilis copia unde in quibusdam corporibus</i>	143	<i>calculus & humor non gigni contendit Paracelsus</i>	253
<i>Boreæ temperamentum</i>	231	<i>Caliditas & humiditas Paracelso non coniunguntur</i>	64
<i>Bouis Stercus mures generat</i>	143	<i>caliditatem generantem quomodo Aristot. doceat.</i>	168
<i>Buxi anima quid</i>	122	<i>calor ignis nihil generat.</i>	169
C		<i>calor seminis unde generandi uim habeat.</i>	173
<i>Cabala quid sit</i>	272	<i>calor fecunditatis & generationis author non est igneus.</i>	168
<i>Cabala duplex est</i>	17		
<i>Cabala artium magistra</i>	13		
<i>cabala oppugnatur</i>	275		
<i>cabala est Theologia Anagogica</i>	272		

I N D E X.

calor in spiritu seminis contentus a- nimarum socius fit	167	causa & effectus in eodem sunt ge- nere	8
calor natus seu ingenuus ab ele- mentis est	175	Characteristica Cabala	273
calor seminis ab elementis calet, ge- nerat autem à meliore causa	174	Chemia studium in Paracelso	3
calor seminibus insitus ab Aristot. non dicitur caelestis	168	chemia studiosi philo, ophi dicuntur Chymistis	52
Calorem esse ac ui gignendi prædi- tum esse differunt	173	chemia summum artificium in igne temperando	75
calore anima ut igne artes utitur	181	Chiromantia præstantia iuxta, Pa- racelsum	13
calore sine Paracelsi nihil fabri- cant	222	Chirurgia deditus Paracelsus	3
Calx musco obducitur	263	Christus fulmina mittit sed Penna tes dirigunt Paracelso	237
Cananae terra Anagogica exposi- tio	273	christus Logicis argumentationibus usus in Euangelio	20
Carbunculus noctu lucet	258	Christus an pro nobis mortuus, Para- celsus dubitat	58
Cardanus metallis & lapidibus ui- tam tribuit	256	Cibus preparatus artificio tum, de- mum cibus fit	265
Cardanus reprehensus	59	cibi an ideo quod non fateant recte uiuere dicantur	265
Cardanus ignem elementum esse nõ Vult	50	cibi absq; insito calore in sanguine conuertuntur Paracelso	170
Cardani somnia à Fallopio & Scali- gero explosa	256	cibi omnes uiuunt quia non fatent 258	
Cardani argumenta de uita metal- lorum	263	Cineres salis nomine afficiuntur	73
Caro uermibus nobilior	268	Cinnamomum uerum antiquorum nullibi extat	192
Categoria quid sint	6	Cinnamomifera regio nunc quam olim notior	192
categoriae distinctio iuxta Para- celsistam	7	Cælum & astra ante separationem unicum fuerunt elementum i- gnis	57
categoriae usus	ibid.	cælum cur manè & uesperis quan- doq; rubeat	236
categoriae ulceroza dispositio à Paracelsistâ restituta	8	cælum quomodo doctos afficiat A- stralogis	22
Causa non sunt statim uacua	105	cælum fructus arborum instar non fert	
Caulis quid	150		
Cause morborum Diatheses à Gale- no dicuntur	9		

I N D E X.

fert	225	Cogitationes in corpora permutat	
cælum Aristot. elementũ vocat	46	Paracelsus credit	117
cælum alitur vaporibus apud Paracelsum	164	Color spiritus corallorum	128
cælum quid in Sacris	67	Colorata quoad talia sunt cur non verè misceantur	213
cælum non est elementum mistorum	97	Compositorum resolutio quousque extendatur	91
cælum Paracelsus elementum facit	79	Cõciliatoris de cœlesti institutione opinio refutata	23
cælum est mens atq; ratio Paracelso	271	concretum ex materia esse & illud in se continere differunt	156
cælum Paracelso nil nisi fumus feruens	233	contenta elementorum iuxta Paracelsicos	129
cælum capsula est, stellas & ignem cõtinentens	96	Contineri aliquid ab aliquo non vno modo tantum dicitur	116
cælum præceptor Paracelso	15	Contraria ex Paracelso faciliè est defendere	37
cælum ex tribus primis compositum	35	Contradictiones monstrofa cuiusdam Paracelstia	112
cælum ab igne conflagratum iri sacra litera docent	123	Coralli spiritus est rubedo	122
cælum solum rectè elementum diceretur iuxta Paracelstas	123	Corporea & incorporea edere ac bibere oportet	248
cælum & ignis differunt	165	Corporeum & incorporeum sunt contradictoria	219
cælum Paracelsus ex sale, sulphure & mercurio fabricat	84	corpus non potest fieri incorporeũ virtute naturali 109. nullum ab igne prorsus consumi potest	110
cælum quatenus possit vocari elementum mistorum	123	corpus in natura nullum simplex apud Paracelsticos	133
Cœli conuersiones misionem rerũ adiuuant	197	corpus omne compositum est.	30
cœli partes sunt pars materiae mistorum Paracelso	164	corpus & corporeum quomodo differant	39
cœli non sunt corruptioni subiecti	57	corpus non potest ad nihilum reduci	48
cœli & spiritus incorporei constant ex fumo	204	corpus quoduis an in ea ex quibus componitur resolui possit.	42
Cœlesti calor agnoscè calor est	176		
Cœruleus et flauus ac violaceus cœli color à sale est	237		

corpus simplex perperam negatur absolutum esse in suo genere 38	corpora omnia in sulphur. salem & mercurium resolui. mendacium esse 72
corpus omne vel est elementum vel ex elementis 120	corporum vsus iuxta Paracelsi asi- nos 207
corpus omne compositum est 69	corporum nisi corporea principia agnoscit natura 35
corporis & anima glutinum Aristo- telicum 166	corporum principia non sunt corpo- ra 39
corpora crassiora que videmus sola ex elementis constant 157	Corruptionem & generationem quomodo idem dixerit esse Hip- poc. 193
corpora Paracelso ad nihilum redu- cuntur 110	Cramata ex uino & aqua 198
corpora componuntur ex ijs in qua resoluuntur 35	cramata à cramate quomodo differat 200
corpora animalium non aluntur so- lis tenuiss. spiritibus 220	cramatis mistio qualis sit 200
corpora ex incorporeis fieri Paracel- sus & negat & affirmat 40	cramatis & acerui differentia. 200
corpora viuunt etiam qua non nu- triantur 162	Creationem Paracelsus non agno- scit 83
corpora non sunt ociosa 207	creata non omnia nutriuntur vere 239
corpora crassa & sensibilia an sint mixta 222	crescentia omnia ab ignis elemento nascuntur 254
corpora Paracelsica quo abeant post corruptionem 219	Cucurbitule cur humores excita- trahant 205
corpora inuisibilia ex elementis fa- bricat Paracels. 203	
corpora agunt vi formarum. 117	
corpora ex non corporibus veluti materia confici 108	D ans prior habet eo qui acci- pis 82
corpora ex incorporeis non coale- scunt 117	Damones gagatis oleo ac fu- mo fugantur 258
corpora ex incorporeis concreescere dicere est insania 220	damones ex aere fabricat plato 98
corpora diuiniora que dicantur 178	damones cur omnia nostra nota ha- beant 22. ex eodem sunt limbo effecti ex quo nos, ibidem
corpora solum maioris & minoris ratione differunt Paracelso. 217	damones eiecisse mojen mentitur Paracelsus 278
	Democritus atomas elementa fe- cit

I N D E X.

elementi descriptiones Paracelsi- ca	101	res obtinent Paracelso	64
elementi nomen caelo tribuitur	46	elementa iuxta Paracelsum & suos discipulos sunt XXXII	160
elementi nomine Paracelsista flagi- tiosè abutuntur	103	elementa apud Paracelsum dupli- cia sunt:	70
elementa vulgaria quatuor non sunt elementa Paracelsicis	107	elementa ex vno creata, rarefactio- ne & condensatione	52
elementa Paracelso non sunt vasa, capsa, receptacula	98	elementa sola constant ex prima materia 32. creata sunt. ibidem	
elementa sunt corpora. non autem inanimata:	104	elementa corporeas matrices vo- cat Paracelsus & continentia ac contenta	120
elementa solus Paracelsus noua sta- tuere ausus:	87	elementa simul esse. nequeunt Pa- racelso.	202
elementa duo tantum ponit Para- celsus:	65	elementa corporibus que continent alimenta non suppeditare	113
elementa in mixtione tota alteran- tur:	60	114. 115.	
elementa qua ratione à priscis in- uenta:	46	elementa ex tribus primis compo- sita:	35
elementa singula alia tria in se con- tinere Paracelsus cõtra seipsum affirmat:	159	elementa singula sua animalia tũ bruta tum ratione prædita con- tinent:	98
elementa sũt mutabilia & nihilo minus xõpisa:	89	elementa actum habent, non sunt actus:	130
elementa XVI. numero iuxta Pa- racelsicos:	160	elementa à principijs differunt 25	
elementa cur facilius infima pe- tant:	52	elementa aliter Paracelsus, aliter discipuli eius tractant:	105
elementa ex nihilo creata. virtute verbi:	71	elementa Paracelsi vnicam tantum admittunt. contrarietatem 89	
elementa sunt incorporea. inania & vana Paracelso	102	elementa. carent dimensionibus 117.	
elementa nostra non sunt pura	51	elementa non sũt matrices tantum 122:	
elementa corpora sunt simplicissi- ma in sublimari globo 38. in quem vsũm. creata à Deo. ibi- dem.		elementa sunt XII. iuxta Paracel- sum:	121
elementa singulas tantum qualita-		elementa tantum quatuor esse 50	
		elementa continentia Matrices di- cuntur:	113
		elementa non sunt corpora Paracel- so	109

I N D E X.

fo	95	elementorum missionem Paracel-	
elementa simplicia non sunt Para-		sus aliquando concedit	206
celso	46	elementorum proprietates est vt sint	
elementa non sunt matrices & Re-		mistorum materia	130
ceptacula	103	elementorum numerum numerus	
elementa non posse in corpora re-		iuxta Paracelsum	96
solui arte Chemica	41	elementorum tractatio Paracelsica	
elementa Paracelsica singula per		scatet contradictionibus	162
se consistunt	69	elementorum doctrina in sacris	
elementa. mistorum sunt materia		comprobata	66
172		Elementis non insunt actu omnes	
elementa duo simul esse non pos-		corporum facultates	78
sunt	64	de Elementis sine ratione loquitur	
Elementorum Paracelsi nullus est		Paracelsus	66
usus	92	Elia libri scititij	280
elementorum forma an sint quali-		Empedocles refutatur	22
tates	62	empedoclis sententia de missione	
elementorum semina iuxta Hip-		explosa	202
poc.	193	Enoch libri scititij	280
elementorum separatio Paracelsica		Ens primum quid Paracelso	250
falsa est	52	ens corporeum à Deo ex nihilo crea-	
elementorum proprietates Paracel-		tum	111
si qua sint	79	entia quid Paracelsicis	104
elementorum numeri ex qualita-		enur sumus lapides persicit.	
tum numero demonstratio	60	249	
elementorum numerus quomodo		Erastus apud eremitas fuit, nihilo	
sit inuentus	48	doctior tamen redijt	23
elementorum rudimenta Paracelso		Esdra primus Cabalista	274
ve defendantur	159	Euestrum pars hominis sydereæ.	
elementorum generatio reciproca		124	
est	43	euestra Theophrasti quid sint	20
elementorum officia Paracelsus mō-		euestris artium inuentionem tri-	
strosè pingit	254	buit Paracelsus	14
elementorum calor non generat, sed		eurus calidus & siccus	231
cælestis tantum	169	Eusebius de lapsu primorum paren-	
de Elementorum fructibus quomodo		tum	21
Peripatetici & Paracelsici diffe-		Ex vocula quid designet physicis.	
rans	188	27	

I N D E X

Excrementum cum alimento vim si- milem habet	177	ad Formam nõ datur regressus à pri- uatione	43
F			
F aber Paracelsi rudis	218	Formae elementorum	62
Fabri spiritus Paracelsi	15	forma primò nec agunt nec patiun- tur	197
Fabula de primo Ente	150	formae naturales numerorum instar sunt	33
Fabula de Ispida auicula Paracelsi 151 ab ipsius quoq; discipu- lis irridetur	152	forma naturales corporeæ sunt	39
Ferrum quadam stelle attrahunt 235		Formatum originis ratio iuxta phi- losophos	178
ferrum ex solis lumine concrefcere falsum est	247	Formatricem vim nemo vnquã pro elemento posuit	153
in Firmamento salem, sulfure & Mer- curium Deus posuit	243	Fornaces conficiebat Paracelsus siso- brius esset	12
Flores aternitate carere	149	Fructus cæli fiunt generabilium par- tes	164
Flumina in mare fluunt & ad fon- tes suos redeunt	190	fructus elementorum ignis Aeris, a- qua, terra	158
Fœcundus calor non est igneus 168		Fulgetra quid sint	59
Forma nulla sine proprio subiecto consistit excepta anima nostra 131		Fulgur quid	244
forma qualibet calore proprio uti- tur	59	fulgur & fulmen Paracelsus non di- stinguit	237
forma non est corpus	30	Fulmen quid	244
forma naturalis nulla separabilis 209		fulmen an Christus vel pēnates mit- tant	237
forma non dat habilitatem	30	fulmen frigidum in lapidem concre- scit.	245
forma an substantia sit vel accidens 41		Fulminis & venti generatio iuxta Paracelsum	240
forma est principium quo composi- tum agit	126	Fulmina fructus ignis	158
forma nobilior elementati an in ele- mentato consistat	178	Fumus incrementi causa est 255	
Forma quod sit principium		è Fumo res omnes coaluerunt 210	

I N D E X.

G

Gabriell Fallopius de lapidibus
252
Gagates attrahit paleas
258
Galenus apud inferos Paracel-
si libris & literis salutaris
19
Galenus censet veterum de elemen-
tis sententias 49
Galenus suam medicinam damnat
Paracelsicam probat 20
Galenum Paracelsi nō legunt sed
contemnunt 22
Gemma è caelo delabuntur
247
Gemma fructus aqua 158
Gemma non sunt arte Cardano
264
Genera subalterna Paracelsi 7
Genera & species non sunt extra in-
diuidua 132
Generis & antiquioris idem sunt Hip-
pocr. 124
Generans & generatū similia sunt
67
Generare caliditatem quomodo Ari-
stot. doceat 168
Generatio duplex, yniuoca & aqui-
uoca 227
Generatio in rebus natural. non est
reciproca 43
Generatio & corruptio omnimoda
ab Hippoc. tollitur 190
Generationis author potestas
227
Generationis duo modi 43

generationem quomodo describunt
Paracelsici 267
generationem & corruptionem vt
idem esse Hippocrat. dixerit
193
Generaciones non sunt ex mistis ele-
mentis 102
Genitum ei quod gignit simile esse
oportet 253
Georgius Vetterus Paracelsi discipu-
lus per biennium fuit 2
Georgius Agricola de lapidibus 252
Georgij Agricola laus 246
Glacies & ignis nihil generant
171
Globi tormentorum bellicorum qua-
ui eijciantur 221
Glutinum anima & corporis Aristo-
toticum 166
Goruli & asina quomodo distin-
guat Aristot. 139
Grando est fructus ignis 158

H

Hematites sanguinem sistit
258
Hebrais quid designet cœlum
67
Heluetij irrident eremitas & Para-
celsum 23
Heracitus de elementis 49
Hilarij sententia de Cabala Mostra-
dita 272
Hippocrates à Paracelsicis in patro-
cinium uocatur 187
Hippocrates quomodo à Peripateti-
cis differat 169
Hippocrates in libro de dieta nec

I N D E X.

- sibi nec veritati consentanea dicit 185
- Hippocrates res omnes ex quatuor notis elementis constituit 50
- à Paracelsis quibusdam depravatus ibid.
- hippocrates Cabala vsus iuxta Paracelsum 14
- hippocrates non fauet Paracelsis 188
- hippocratis contradictio 186
- hippocratis de missione sententia 214
- hippocratis cum Platone, Aristotele & veritate pugnantia 186
- hippocratis de indaganda rerum notitia præceptum 25 à Platone laudatum. ibidem
- hippocratis de anima sententia explosa 256
- hippocratis de elementis sententia 49
- hippocratica de anima sententia non admittenda 186
- Homo non est sola anima sed compositum 130
- homo microcosmus 125
- homo ex duobus corporibus compositus elementari & sidereo 124
- homo hominem generare iussus 227
- homo ex quatuor elementis factus Paracelso 203
- homo ex omnibus compositus omnia intelligit 22
- homo actu in se continet omnes totius mundi partes 164
- homo cur & quomodo vocatus sit microcosmus 269
- homo ex tribus corporibus compositus 165
- homo ex terra pulvere creatus à Deo 131
- homo ex quot partibus componatur à Paracelso 270
- hominis sideream partem interitueram Paracelsus ait 124
- homines quibus modis doceantur iuxta Paracelsum 15
- hominum corpora in vermes & pediculos mutata 42
- Hortus principis Electoris hyemarens 181
- Humores diuersi cur à diuersis ex eodem alimento concoquantur 143
- Hydrargyrum per Chymiam ex mistis paratum est mistum corpus 80
- hydrargyrium frigidum est & humidum 232
- hydrargyrum cur in fumum vertatur 80
- hydrargyri essentia aerea 184
- Hieronymus Scallerus medicus Norimbergensis Chymista 3
- I
- Iacobus à Peliele angelo Cabalam discit 275
- Ideam materiam fieri an concedendum 244
- Idea Platonica à Paracelsis semibus differunt 244
- idea philosophica, auctor satuam opinionem Parac. defendit 255
- idea à Theologis in mente diuina collocata 144
- Ignis non est elementum quia solum

I N D E X.

corrumpet	97	ignis incrementi causa	255
ignis semper est in actu secundo	100	ignis fructus	158
ignis in mistis non est <i>causa</i>	171	ignis regimen summum Chymia ar	
ignis per se solus non generat	170	rificium	72
ignis purus omnia corrumpit, nihil		igni cur summum locum tribuerunt	
generat 16		philosophi	54
cur paucus sit		igni & aqua omnium rerum genera	
in mistis.	ibid.	tiones tribuit Hippoc.	192
ignis inter elementa forma & habi		ignem ex elementorum censu sustu-	
tus rationem obtinet	58	lit Cardanus	50
ignis multa frigida producit	65	ignem Paracelsus elementum vocat	
ignis non abit in nihilum	48	50	
ignis quid agat tum in animatis cu		ignem Paracelsus elementū non fa-	
in inanimatis	174	cit	70
ignis quomodo gignatur Paracelso	85	ignem in mistis contineri	58
ignis stellarum elementum	238	omnium rerum naturalium cali	
ignis an in mistis contineatur	55	dis. esse	54
ignis & cælum differunt	165	Ilia ster pluuiam coquit	236
ignis Paracelso cibos uertit in san-		Imaginaria compositio reali non op	
guinem absq; in isto calore	170	ponitur	92
ignis quatenus generet	180	Immortalitatem omnium rerum af	
ignis tantum calidus non etiam sic-		serunt Paracelsista	147
cus Paracelso	64	Inane corpus esse, elementum est non	
ignis est mors quedam uisibilis	97	imaginabile	114
ignis non potest instrumentum esse		inanimatis ordinē negare est impiū	
forma nisi pars misti sit	58	261	
ignis uitæ causa	ibid.	Incorporeum & inane non potest so-	
ignis à terra fixuram obinet	254	lidum vel cauum censerī	129
in propria sphaera non videtur	59	incorporea cerni et separari non pos	
ignis sulphure prior est cum tamen		sunt	119
ex sulphure natus dicatur Para-		Indiuidua omnia morti obnoxia	137
celso	83	indiuiduorum omnium arcana sunt	
ignis est uita	258	æterna	137
ignis actu ignis non potest à misto se		indiuiduorum eiusdem speciei disse-	
parari arte Chémica	155	rentia unde	149
ignis cur nō expresse meminerit Mo		Influentia occulta à Magis excogita	
ses	68	tæ	225
ignis minus	189	Insularum nouarum homines nō ab	

I N D E X.

Adamo descendunt	137	lapides ex fumo Enur	249
Interpretatio duplex historica & mystica	272	lapides ex sole uel planctis decidunt	
Intellectus noster aqua volatilis	254		248
intellectum vnum numero in omnibus hominibus asserit Auerrhoes	148	lapides vt planta et animalia viuunt	
Inuisibilia corpora Paracelsus fabricat ex elementis	203		256
Ioan. Oporinus Paracelsi discipulus	12	lapides fructus aqua	158
Ioanes Picus de Cabala praclare sentit	275	lapides corpora terrea sunt non aquea contra Paracelsum	250
Iophiel Semum Cabalam docet	275	lapides cur organis careant	172
Iosephi in Genesis 1. caput explicatio	68	lapides edunt ac uiuunt	257
Iosua cohortatur Moses de legis doctrina	276	lapides sunt excrementa sideru	247
Isaacus Cabalam ab angelo Raphael discit	275	lapidum obscurorum materia	249
Ismael Rabinus	275	lapidum generatio	247
Ispide auicula cutis arefacta cur quotannis nouas producant plumas	151	lapidum generationis modus	247
Iudei Cabala turpiter abutuntur	272	Laserpitium veteru nullibi amplius extat	191
		Limbus Paracelsi quid	272
		limbus semen primarum hominum	
			235
		Lingua quale organum	208
		linguarum studia Paracelsus damnauit	4
		liquor corporu Mercuri dicitur	73
		Literarum quis sit usus	279
		Locus conseruat locata	108
		quomodo.	ibidem
		locus nec pars est nec materia	118
		locus est extremus corporis ambientis	137
		locus non est pars locati	103
		Lodas Rabinus	275
		Logica uerus usus	9
		Logica Paracelsus exitiosam dicit	4
		Luciani uera historia	23
		Lulliana ars	275
		Lumen corpus est Paracelso	257
		lumen Natura unde & quid sit	
			16
			17
			lumen

L

I N D E X.

Lumen naturale non damnat Erasmus	21	materia prima in tribus Paracelsicis principijs constituta	70
lumen naturale uerum unde ortum duxerit	22	materia mistorum sunt elementa	172
lumen tenebrosum Paracelsi	24	materia in elementorum generatione non est sine forma	33
Lux corpus est Paracelso	257	materia prima in quatuor elementa diuisa à Deo	70
M		materia non est corpus	39
M Achaon Cabalam sciuit	14	materia ad formam potentia	142
M agēbuchius medicus Norimbergensis Chymista	3	Matrix mulieris spiritum Dei habet	235
Magia morborum cognitionem parit	14	matrix mundi	134
magia scelerata Paracelsista sauerere non uolunt uideri	104	matrices Paracelsi quid	36
magia deditus Paracelsus	2. & 3	matrices à Deo diuisae	106
Magicarum artium studiosi diabolici sunt mancipia	19	matrices non esse elementa ipsa	103
magicas artes omnes Paracelsus commendat	3	Medicus caelestis Paracelsi	15
Magnetis proprium est ferrum attrahere	184	medicum solus Deus efficit docenda	15
Magnetis uirtus non est nisi in Magnete	150	medici Chymistae methodum ueram non damnant	7
Manna aeris fructus	158	medicina caelestis, Tartarea, Paracelsi	257
Marcolphi argutie	8	medicina Philosophia & Astronomia idē sunt iuxta Paracelsū	4
Materia prima Paracelso est increata	71	medicina quomodo morbos pellant	264
materia nulla à Deo creata sine forma	31	medicamenta multa à diabolo patefacta	34
materia prima non est creata sed creata	92	Mel destillationis quarta exitiosum efficitur	183
materia prima trium elementorum Paracelsi est inuisibilis	205	Melicratum quale corpus	195
materia an substantia sit uel accidens	41	Melissarum corpus	132
materia prima per se subsistere nequit	157	Mens extrinsecus in corpus ingreditur	167
		Mercurius mistorum ex tribus primis constat	78

I N D E X.

Mercurius non omnis & solus in fumum vertitur	75	Miscibilia facile quae sint	199
mercurius totus ex igne aufugit	79	Mistio Paracelfo ex elementis omnis negata	202
mercurius qui Paracelfo	35	mistio non fit sine opera primarum qualitatum	215
mercurius ex mistis arte paratus	80	mistio quid	196
mercurius liquor corporum est	73	mistionis effectorem Paracelfici quae constituent	211
mercurius quid vere fit	80	mistionis modus apud Paracelficos	211
in fumum vertatur.	ibid.	mistionis nomen varie vsurpatur	195
Mercurij essentia aerea	184	mistionis quae sit causa praecipua	198
mercurij figura accidentalis	33	Mistionis naturam Empedocles & Stoici ignorant	202
mercurium non ex omnibus mistis elici posse	73	mistionis opifex quis sit	197
Metalla & metallica aqua sunt fructus	158	mistionis quaedam proprietates	200
metalla permutantur in lapides	247	mistionem Paracelfici non negant	195
metalla cur organa careant	172	mistionem elementorum aliquando concedit Paracelfus	206
metalla ex sola aqua constare nemo veterum asseruit	251	mistiones duae iuxta Gal.	213
metalla vt plautae & animalia viuunt	256	mistum cum alio non differt a seipso puro nisi alteretur	161
metallorum tria prima vires & vitam restaurant	257	mistum aliud fit ab his ex quibus miscetur	199
metallis vitam inesse quomodo probetur	257	mista non possunt in elementa Paracelfo resolui	90
metaphysicorum Pythagorica à Paracelfo expressa	138	mista perfecte quae dicantur	196
Meteora Aristotelis Paracelfus rejicit	11	mista non omnia possunt arte solui in quatuor elementa	121
Meteora Paracelfi sine infamia metu vix recitantur	243	mistorum generatio successiua est non reciproca	43
Meteorologia Paracelfi vera Luciano historia magis fabulosa	218	mistorum imperfecte differentia	195
Microcosmi multi & varij	271	mistorum resolutio quatenus fiat	44
microcosmum cur hominem dicat Paracelfus	125	mista res toto genere alia sunt ab elementis.	60
Minerae ex matrices qualia sunt loca	223		

- Modales irrident Paracelsista 5
 morbus calidus & siccus duo ele-
 menta designat 64
 morbus & sanitas sunt metalla &
 mineralia hominis 98
 morbi in qualitatibus predicamento
 constituti sunt 7
 morbi non sunt in predicamentis
 sed contra iuxta Paracelsistas 5
 morbi substantia sunt Paracelso 8
 mors quid Hippoc. dicatur 192
 mortuorum resurrectio à Christo
 argumentis docetur 10
 mortuis aliquid sciscitari lege diui-
 na veritum 21
 Moses non intellexit causas noctis
 & diei Paracelso 77
 moses quomodo caelum & elementa
 ex nihilo creata dicat 134
 moses pluuiæ generationē ostendit
 237
 moses Aegyptius Rabinus 275
 moses non dixit terram incorpo-
 ream 106
 moses cur non expressè meminerit
 ignis 68
 mosis doctrina publica continebat
 omnia iudicis ad salutem necessa-
 ria 277
 mosis & LXX. senatorum spiritus
 276
 mosis consuetudo breuitatis 66
 mosen quomodo obseruet Paracel-
 sus 71
 mosen Demones eiecisse mentitur
 Paracelsus 279
 motus quomodo elementorum nu-
 merum ostendat. 50
 motus non fit secundum habitū sed
 iuxta qualitates sensibus 198
 motor & autor missionis quis.
 226
 Mulieres in matrice habent spiritū
 Dei 135
 mumia non potest in tria elementa
 separari 155
 mumia & Balsamus idem sunt 86
 mumia vniuersalis 182
 mumia vite 113
 mumie regumenta 157
 mundus quo modo factus iuxta Pa-
 racelsian 134
 mundus a sinino semine refertus.
 149
 mundus magister Paracelsi 13
 mundus totus est inanitas 111
 mus ex stercore Bovis nascitur.
 143
 muris semen in bove non inest.
 143
 muscus excrementum est lapidum
 257
 muscus non solis lapidibus inna-
 scitur 263
 muscum non esse lapidum excremen-
 tum 263
 musci anima est odor 122
 Mysterium magnum increatum 71.
 quid sit 97
 ibidem
 mysterium magnum quomodo diui-
 sum 97
 Natura est morborum medi-
 catrix 264
 natura missionis opifex 198
 natura & anima vt differant 261

I N D E X.

natura & continuatione vnum dif- ferunt	201	Oranice partes à qua causa effici- gente fiant	171
naturam Paracelsista accusant.		Origenes Cabala studiosus	18
111		origenis de cabala Mosi tradita sen- tentia	275
naturale lumen tenebricosum	24	Ortus & conseruationis eadem est causa	223
naturale lumen est magnus mun- dus	13	P	
Necromantia adeptæ	14	Alatini illustris. principis ele- ctoris hortus hybernus	180
Nitrum pinguisimum materia ful- minum	243	Paracelsus studia linguarum damnauit	4
nix fructus est ignis	158	paracelsus et eius discipuli dissenrunt in elementorum tractatione	105
Nominum nouatio paret obscurita- tem	82	paracelsus lectionem bonorum auto- rum vetat	11
Norembergenses medici Chymiste	3	paracelsus damnat omnes religio- nes sui seculi	11
nox non contingit propter luminis solaris ablationem	234	paracelsus semper ebrius	12
nox à Luna lumine nascitur	76	paracelsus Deos syluarum, lapidum, montium confingit	98
nocturna tenebra à stellis tenebrico- sis efficiuntur	76	paracelsus quid per salem, sulphur, mercurium intelligat	34
Nubes quid vnde & quomodo gene- rentur Paracelfo	236	paracelsus vix vllam sententiam constanter tenuit	37
nubes quid Paracelfo	244	paracelsus Chemia studiosus	3
nutritio quid	262	paracelsus qualis fuerit discipulus Moisis	71
Nymphae substantia solam aquam in se habet	160	paracelsus logicam exitiosam iudi- cauit	4
nymphæam contradictorie tractat Paracelfus	161	Paracelsus cum Deo de sapientia certat	92
O		paracelsus Cacodæmonem socium suum appellat	2
Ociosum quid	207	paracelsus omnis philosophia rudis & stultas rerum causas adfert. ibid.	
Odor est anima Musci	122	paracelsus Aristorelis sententia de principijs oppugnare nesciuit	45
Oleosa corporum pars sul- phur dicitur	73	Paracelsus Galeno apud inferos a- genti	
Opomantia faber	280		
Opium cur stupefaciat cum sit a- marum	81		
Orcus idem quod abyssus	192		
ex Orco prodire quid sit apud Hip- pocratem	193		

I N D E X.

genti literas & libros misit	19	paracelsi opinio de separationibus elementorum vana est	52
paracelsus caelum ex sale, sulphure & mercurio fabricat	84	paracelsum non pudet in vno ver- su contraria scribere	245
paracelsus nullo Praeceptore vnquam usus 12. caelitus se institutum as- serit.	ibid.	paracelsista cuiusdam candor	53
paracelsus Pythagoricos glires ve- natur	137	paracelsista cuiusdam monstrose contradictiones	112
paracelsus an sit primus autor suo- rum 3. principiorum	154	paracelsista cur pradicamentorū di- spostionem ieiunam vocent	9
paracelsus qua causa nomina noua- rit	81	paracelsista non possunt elementa distinguere	111
paracelsus magus fuit	2	paracelsici elemēta faciūt XVI. 160	
paracelsus cū aurigis cōpotabat	35	paracelsici cur omnia confundāt	5
paracelsus Aristotelem se postero- rem facit	198	paracelsici Hippocratem in patroci- nium aduocant	185
paracelsi discipuli inscitē contra- dicunt magistro suo	94	paracelsici nihil sine calore fabri- cant	222
paracelsi discipuli magiae sunt dedi- ti	3	paracelsici nouatores quibus sint si- miles	87
paracelsi meteora sine infamia me- tu vix recitantur	243	paracelsici, doctoris sui spūta ac ex- crementa quoq; lingunt	152
paracelsi legati ad inferos	21	paracelsica medicina à Galeno pro- batur, fabula	10
paracelsi philosophia & medicina videtur rationibus non carere		paracelsica insania τερραστειον	104
paracelsi incredibilis blasphemia	237	Paroxysmus aterens pluuiam facit	236
paracelsi caelestis medicus	15	partes quid 25, duplices,	ibid.
paracelsi de principijs opinionē Ari- stoteli non aduersari quidam pu- tant	36	Peliel angelus Iacobum Cabalam docet	275
paracelsi vita spurcissima	23	Pennates architecti sunt fulminum	243
paracelsi categorio	7	pennates superi Paracelsi	235
paracelsi lumen naturale vnde & quid sit	16	pennates fulmina à Christo emissa dirigunt	237
paracelsi scriptorum & inconstan- tia norma	16	Peripatetici quomodo ab Hippoc. differant	189 (10)
paracelsi scelerata in L. Geneleos ca- pit interpretatio	66	Pharisei à Christo logicè arguuntur pharmacis non preparatis raro v- tuntur medici	264

Philosophia, Astronomia & Medicina Paracelso non differunt	4	est error puerilis	246
philosophi promiscui qui dicantur	74	pluuia fructus ignis	158
philosophi profundiores qui sint	75	potentia materia ad formam,	142
philosophi caeli conuersionibus nimium tribuunt	197	Praeceptores Paracelsi	13
Physionomia quid tribuit Paracelsus	13	praedestinata essentia	155
Planta ex vno elemento conflatam in quatuor resoluuntur Paracelso	205	praedestinatum elementum quid	184
plantarum semen fructus est	142	praedestinata elementa reliquaria in se continent	161
Plato ab inferis Paracelso commentatus	20	praedicamenta quid sint & vnde dicuntur	6
plato quomodo actiones corporibus non tribuat	127	praedicamenta in morbis collocata Paracelsistis	5
platonis de elementis sententia.	49	praedicamenta non 10. sed infinita apud Paracelsum	9
platonis de caeli ignea natura opinio explosa	123	praedicamentorum dispositio vltima	5
platonem secutus Paracelsus	98	Principium formae quod sit	172
platonica animarum vehicula ab Aristotele non probata	166	principium est simplex	30
platonica idea à Semonibus Paracelsicorum differunt	144	principium & principiatum differunt	37
pleuritidis signa, & artificiosa indagatio	7	principij definitio cuiusdam Paracelsici	45
Plinius reprehenditur	56	principia sola cogitatione separabilia sunt	30
plumbi essentia terrea	184	principia Paracelsica singula per se consistunt	69
pluuia ex vapore è terra eleuato fit	232	principia quomodo inuenta à veteribus	26
pluuia quid Paracelso	235	principia corporum nulla sunt praeter materiam & formam	223
pluuia generationis modus iuxta Paracelsum	236	principia corporum corporea natura vult esse	35
pluuiae generationem Moses ostendit	234	principia tria Paracelsi corporea sunt	37
pluuiam vaporibus adscribere non		principia Paracelsica elementis simpliciora non esse	156
		principia	

I N D E X.

remittuntur	33	Rhabarbari quinta essentia	248
qualitatibus primis in Meteorolo- gicis omnia tribuit Paracelsus		Roma transposita	279
231		Ros fructus est ignis	158
quinta essentia Rhabarbari	184	Ruber color a sulphure & mercurio est	237
quinta essentia quid sit 183. non est corpus simplex	184	rubedo unde oriatur	212
quinta essentia non est id quod in re qualibet facile inflammatur	183	rubeta id est laubfrosch unde ge- nerentur	235
quinta essentia diuersa ab alijs ele- mentis	163		
quinta essentia non potest in tria a- lia elementa separari	155	S	
quintam essentiam quibus nomini- bus ornet Paracelsus	184	Adducit à Christo de resurre- ctione arguuntur	10
omnibus rebus inesse Paracelsus vult	182	Sal totus crassa est materia.	79
quintum elementum non est in ca- eteris elementis apud Aristote- lem	163	sal non omnis & solus concrescit.	75
		sal frigidus est & siccus	252
R		sal diaphoreticus & sulphur Nar- coticum Opio insunt	81
Radix	113	sal ex mistis solutus non est simplex	95
Ranarum ortus quae cum plu- uia decidunt	235	salem quid apellet Paracelsus.	35
Raphael angelus Isaacum cabalam docet	275	in Sale sulphure & mercurio non sunt omnium corporum vires.	77
Raziel Adamum cabalam docet	275	salsa non agunt sine substantia trans- mutatione	216
Remedia noua non faciunt artem nouam	3	salsa, acida & amara proprie non miscentur	216
Reprehensor Aristotelis Dialectices ignarus	141	Salomon ope Cabale sapiens fa- ctus	274
Res ex nullis elementis sunt	255	Salomon sapientiam ex astris acce- pis	23
res omnes iuxta Paracelsicos sunt immortales	145	salomonis libri fictici	280
		salomonis & Hippoc. sententiarum differencia	190
		salomonica	

I N D E X.

Salomonem daemones eiecisse Paracelsus mentitur	278	feminiſ ſpiritus non caeleſtis eſt Ariſtoteſi	179
Sanguis non rectè dicitur mixtus ex pane, carne, caſeo, &c.	201	feminiſ progressionem non oſtendunt Paracelſiſta	144
Satan mille artifex	280	femina Paracelſica abſque corporibus impoſſibile eſt eſſe	135
Saxa in aquam naturaliter ſolvuntur ſi ex ea concreuerunt.	249	femina non poſſunt quamlibet perſonam aſſumere	209
Scaliger contra Cardanum pro Ariſtotele eruditè diſputat	57, & 58	femina ex animalibus & plantis naſcuntur	228
Cardanus ignem corpus eſſe non negat	57	femina Paracelſicorum ab ideis Platoniorum diſſerunt	144
Scottatio cur prohibita	135	femina in elementis latentia Hippoc. non probavit	192
Secretio ſeu ſeparatio Hippocratica	194	femina in plantis & animalibus generantur	138
Sem Cabalam à Iaphiele angelo diſcit	275	femina in elementis ceu in abyſſo continentur	107
Semen à calore ſecundum efficitur	169	femina non ſunt actu in elementis	147
Semen vniuſ ſpeciei vnicum.	246	femina non latent in elementis abſque corpore	152
Semen & fructus vt diſſerant.	240	femina Paracelſi à motu hyderum calore & frigore impediuntur.	225
Semen quid Ariſtoteſi	139	feminum corpora inuiſibilia	133
Semen cur nobilius eſſe dicatur elementis	179	ſeparatio vltra elementa ſola cogitatione fit	92
Semiſis deſcriptio	141	ſeparatio prima & creatio idem Paracelſo	236
Seminiſ natura humida & aquoſa	177	ſeperatione omnia fieri, opinio,	26
Seminiſ animalium & plantarum diſcrimen	140	ſeperationes elementorum Paracelſica	92
Seminiſ calor vnde vim generandi fit adeptus	173	ſerpentes artes docuerunt	24
Seminiſ corpus & ſpiritus ex elementis compoſitum eſt.	176	Sicca ebullitio ſiccum ſpiritum generat	240

I N D E X.

Sidera non nutriri contra Paracelsum	239	Spiritus ad nutritionem nõ sufficit	220.
Sidera lapides excernunt	247	Spiritus Paracelsi quid statuerit de	202
Sidera viuunt	259	miftione	66
Sidera solummodo per secretionem	97	Spiritus Dei quid Paracelfo	134
ex igne prodierunt	238	Spiritus Dei in homine est quo alia	66
Sidera nutriuntur & excrementa	226	carent.	166
generant.	260	Spiritus Dei super matricem fami-	125
Sidera quid agant motus exemplo	274	ne delatus	126
intelligitur	273	Spiritus sydereus non est anima &	204
Siderum officia que sint	171	corporis glutinum	221
figilla Cabalorum	22	Spiritus elementorum proprij	179
figillorum Cabala	275	qui uere dicantur Paracelfo	59
similares partes omnes à calore &	248	Spiritus incorporei constant ex su-	76
frigore densantur	260	mo	236
simile simili non cognoscitur cõtra	22	Spiritus corporei dimensionum le-	238
Empedoclem	275	gibus subiecti	239
simon Ben Lagis Rabinus	248	Spiritus seminis cur non celestem	238
Sol non est corpus	260	faciat Aristoteles	240
sol cur creatus	35	Stella cur luceant	238
sol ex tribus primis compositus.	76	Stella quadam tenebrarum effectri-	238
Solis occasus non efficit noctem.	76	ces	238
Solares eclypses quomodo tenebras	76	Stella salem, sulphur & mercurium	236
efficiant	76	euomunt, & hinc cælum rubet	236
Species naturales in sola indiuiduo-	136	Stella quadam ferrum ad se attra-	236
rum successione seruantur.	136	hunt eoq; fruuntur 235. itemq;	236
Species aliqua an interire possit.	191	ligna putria	ibid.
Species & genera non sunt extra in-	132	Stella cadentes sunt syderum excre-	238
diuidua	7	menta Paracelfo	238
Species specialissima Paracelsi	246	Stella matricis seu olla uentorum	240
Species cuiusuis semen vnicum.	240	Stellarum tot species quot hiecerum	234
Species & uolũ distinguit Aristo-	240	aliarum	239
teles	238	Stellarum nutrimentum incertum	238
		iuxta Parac.	238
		Stellarum elementum ignis est.	

Stellarum

I N D E X.

Stellarum astinarum 32	ordi-	76		
nes	243		Terra solum frigida est	64
Stoici corporum penetrationem cō-			terra sal est Chemistarum	74
cedunt	202		terra in seculum stat	190
Stoicorum deliramenta de aīarum			terra generatur & corrumpitur	57
& corporum glutino	166		terra figit ignem	254
Substantia corporea sine accidenti-			terra generationum officina	46
bis nullibi existit.	6		terra munus	189
Substantia prædicamentum	6		terra succus lactucam vt in se habe-	
Substantia ne aī qualitates elemen-			at.	152
torum misceantur.	202		terram solum in centro puram exi-	
Succinum non attrahit ferrum	184		stere opinio	52
Sulphur totum crematur	79		terram incorpoream esse Moses non	
sulphur ex mistis solutum nō est sim-			dixit.	106
plex.	95		terram cur Moses dixerit esse vacuā	
sulphur calidum & humidum siccū			106.	
est.	232		Terramotus quomodo fiat	241
sulphur Theophrasto quid	34		Terramotus causa iuxta quosdam	
sulphur nec omne nec solum est in-			Paracelsistas	242
flammabile	75		Terrea quid ex terra habeant	255
Superficies nulla est actū $\chi\epsilon\iota\sigma\upsilon\pi$			Thaletis de elementis sententia	49
118.			Theologi ueteres Cabalam despexere	
			runt	278
T			theologica Paracelsus biēnio nō tra-	
Actus sensuum primus	62		ctauit	3
solus primus qualitates di-			Thraso quidam Paracelsum Mosai-	
iudicat	ibid.		ca philosophia discipulum facit	
Talmudica doctrina quid à Cabala			70	
differat	274		Thrasonis von der feder sententia	
Tartarus in cella suspensus resolu-			de igne cœlesti	56
tur	236		Thrasoni illuditur	74
tartarea medicina Paracelsi	257		Tinctura quid	128
tartarea uoces Paracelsicorum	5		Tonitru vt fiat iuxta Paracelsum	
Temperamentum à forma substan-			24.	
tia differt	179		tonitrua fructus ignis	158
Tempestates cœca	238		Tormentarij globi qua vi eijciantur	
Tenebra in Eclipsibus solaribus vn-			221	
de.	76		Transcendentia Paracelsica	6
tenebrarum nocturnarum causa				

I N D E X.

- Transplantatio Paracelsicorum pu
gnat cum ipsorum hypothefibus
225
- Tria Paracelsi corpora ante omnia
creata 71 eadem ab ipso ater-
na ponuntur ibid.
- Trinitatis & principiorum collatio
Paracelsica 70 scelerata 71
- Tropologica Cabalistarum exposi-
tio 272
- V
- V**acuum simpliciter in natu-
ra non datur 119
- Vacuum cur non detur 105
- Valerianarum corpus 132
- Vapor pluuie materia 232
- vaporibus cælum alitur Paracelso
164
- Varro hominem non animam solā
nec corpus solum esse dixit, sed v-
trumq; 130
- Vēti ad sua receptacula redeūt 190
- venti generatio Paracelsi 240
- venti ex locis que perspirant nil ac-
quirunt 240
- ventorum causas Paracelsus suo mo-
re inconstanter depromit 242
- ventorum generatio aut ignoratur
aut ab Aristotele rectē tradita est
242
- ventorū ortum Chymista artificia-
liter inquirunt 242
- Ventriculus corroboratur à calore
igneo 170
- Vinum circulatione venenum effici-
tur 183
- Virtus naturalis nulla separabilis
209
- virtus formatrix vbi sit in uatis ex
putredine 182
- virtutem formatricē nullus vnquā
pro elemento posuit 158
- vires vnita dispersis sunt fortiores
60
- Vita est anima elementi 257
- vita omnium actionum causa 258
- vita est prima materia elementorū
257
- vita apud Paracelsum quid sit 100
- vita quid Aristoteli 50
- vita terminum nullum à Deo propo-
situm esse cur Paracelsus dicat
147
- vite manifesta indicia in metallis
259
- Vlcerum cur andorum liber Paracel-
si à Georgio Vettero asseruatur &
vnum continuatione & natura dis-
serunt 201
- Vrina hominis quatuor elemēta in
se continet 71
- vrina substantiæ diuersa 47
- Vrticarum corpus 132
- Vulcanus ventus est & ventorū co-
lor 240
- Vulcanus pluuiam coquit 236
- D. Vuolfgangus Talhuserus medi-
cus Augustanus Chymista 8
- Z
- Z**Adkiel angelus Abrahamum
Cabalam docet 275
- Zephyrus frigidus & humi-
dus 232

F I N I S

IN LIBRVM DE METALLIS
ET EPISTOLAM DE LA-
pide Sabuloso.

INDEX.

	Brahamo Chemia pe- ritia tributa 68	Alumen arte fit 67
	Absinthij spiritus la- pidi philosophorū	Amiantibus ab igne insuperabilis 59
	comparatus 76	Anima planta nō informat succum à se non transformatum 91
	Actus omnis in propria materia est 76	animalium generibus non omnibus sunt nomina imposita 81
	Acta inesse potest quod potentia inest 119	antimonium quibusdam est mate- ria lapidis philosophorum 70
	Adamus calluit artem metalla trās- mutandi 101	Aqua sicca quid 68
	adamo quid fuerit arbor vita 69	aqua uita & lapis philosophorum 68 ibidem
	Aenigmatum vsus vnde apud Che- mistis 98	aqua uiua quid 68
	Aes Veneri tribuitur 15	Argentum semimaturam 17
	as album 14	argentum fit ex sulphure albo 35
	as ferro perfectus 21	argentum luna tributum 15
	as an perfectum metallum 16	argentum ex stannum plurimum aqua in se continent 13
	Agricola quomodo triticum gene- rent 89	argentum in putrido cuniculo reper- tum 19
	agricole cur terrā vertant arētq; 90	argentum viu. cuiq; significat quod libido ei dicitur 35 arg. viuū est
	Agrippa Chemia periculū facit 72	aqua Chemistarum 34. an fit hydrargiron 33. quid sit Aristo- teli ibidem
	Albertus frigide contra Gilgilem disputat 29	Aristoteles. de perfecto magisteria le- gendus 70
	Albertus Magnus de met allorū ma- teria cum Chemiorum Turba cō- uenit 10	Aristotelis aduersus Georgium Agri- colam defensio 12
	Albertus aurum Chemicorum septi- ma proba improbum cognouit 98	aristot. de met allorū ortu opinio 8
	Alchimia cum Mahumetana heresi exorta 101	eiusdem de hydrargyri ortu sen- tentia approbatur 45
	Alimentum magnas adferi muta- tiones 87	aristoreli falso adscripti Chemicorū libri 34

I N D E X.

<i>Aristotelica sententia de metallorū materia explicatio</i>	11	<i>aurum solum esse perfectum metallum quomodo probetur</i>	17
<i>Arnoldi Villanouani Lumen luminum</i>	70	<i>aurum Chemicum facultatis veri auri obtinet</i>	67
<i>Ars non creat species essentielles</i>	80	<i>aurum unicum inter metalla perfectum</i>	65
<i>ars auri confectoria quomodo defendi possit</i>	66	<i>aurum sibi tantum perfectum non alijs</i>	71
<i>ars dat formam naturalem iuxta Chemicas</i>	75	<i>aurum quomodo faciat lapis philosophorum</i>	77
<i>ars principium externum est non internum</i>	121	<i>aurum cur ignibus resistat</i>	59
<i>ars ex metallis alijs aurum non facit quia nec natura potest</i>	94	<i>aurum soli tribuitur</i>	15
<i>ars non omnem potentiam in actum deducit</i>	119	<i>aurum vix mille annis à materia perficitur</i>	94
<i>ars metalla transmutandi</i>	64	<i>aurum non alio modo quam à natura effici posse ipsi Chemicis testatur</i>	52
<i>ars formam naturalem nulli materia potest imprimere</i>	62	<i>aurum & argentum per Chemicam fabricari non possunt Paracelso</i>	64
<i>ars Chemicæ ex primo est artium ordine</i>	91	<i>aurum non potest materia esse lapidis philosophici</i>	71
<i>ars non facit substantias</i>	123	<i>aurum generatur ex sulphure rubro & quomodo</i>	35
<i>Artium finis quis</i>	53	<i>aurum in hydrargirium solui potest</i>	115
<i>artium duo ordines</i>	88	<i>aurum cur non copiosum faciunt Chrisopæi</i>	54
<i>Arsenicum Chemicis molestum</i>	69	<i>Auri filamenta</i>	12
<i>arsenicū sulphur ex Mercurius materia metallorum</i>	37	<i>auri forma est lapis philosophorum</i>	74
<i>Astrologi penis coercendi</i>	38	<i>auri forma extrinsecus aduenit materia</i>	75
<i>astrologi magna amicitia Chemicis iuncti</i>	14	<i>Auriperda Alchimista</i>	38
<i>astrologi septem species metallorum faciunt</i>	15	<i>Aureus ramus Vergilij</i>	102
<i>ἀρετὴν αἰατῶν πῶς αἰσθῆναι quid appellet Aristoteles</i>	9	<i>aureum Vellus</i>	102
<i>Auicenna notatus</i>	75		
<i>Auicenna de ferro in nubibus cōcreto</i>	13		
<i>Aurum perfici ulterius nequit</i>	73		
<i>aurum philosophorum</i>	68		

I N D E X.

B

B *Laſphemia Chemica ſeu Para*
ceſfica 69
Bracheſcus Chymiſta 24
Braceſchus metalla ex Chalcant
architectatur 30
Braceſchi Lignum vite, Dialogus
 30

C

C *Admia Petro Bono Tutia vo*
cata 57
Cadmia iuxta ſylueſtre al
lium redolens 41
Cadmia metalla tinguntur 59
Caina inuidentia Chimistarum
 55
Calchantum materiametallorū iu
xta Braceſcum 30
in Calchantum metalla non ſolui
contra Braceſcum 32
Calchanti plures ſpecies 46
Calchanti in metalla tranſmuta
tio 31
Calid Chemicus 102
Calor terra duplicem exhalationē
facit 8
calor in fodinis ſubterraneis non po
teſt metalla ſoluere 95
calore ſolo metalla fabricant Che
mici 61
Cardanus metallis vitam tribuit
 83
Cariophyllus ſlos odorem aromaticū
participat 40
Casu facta ſpeciem non conſtituunt
 22
Ceruſſa ex plumbo paratur 82
Chalcitū in Myſi tranſmutari vi

dit Galenus 28
Chemia vanitatis argumenta 96
chemia antiquitas 101
chemia vsus & neceſſitas 19
chemiā quatenus dammet Eraſtus 7
chemiſta dum vrgentur principium
petunt 49
chemiſta cuiuſdam fraus inſignis
 51
chemiſta quomodo ex ſulphure &
Mercurio metalla fieri dicant
 35
chemiſta tritulant ſtramen inane
 64
chemiſta cur ſub anigmate ſua te
gant 98
chemiſta quibus, ex quibus, ac quo
modo natura metalla efficiant i
gnorant 92
chemiſta omnes pauperiores mori
untur 53
chemicorum duo genera 52
chemiſtarum ſcripta quaſi non ſcri
pta ſunt 53
chemiſtarum blaſphemie 58
chemiſtarū artes fucata, quibus ru
dioribus imponunt 50
Chemici miſeri ſunt 33
chemici clariores prope omnes A
ſtologi fuere 37
chemici magna amicitia Aſtologis
iuncti 14
chemici ſcriptores plerique de ſco
po gloriantur artū 36
chemici ſe mutuo philoſophos vocāt
 31
chemicorum communis opinio de
metallorum principijs 35

I N D E X.

Chemicorum libri Aristoteli falso adscripti	34	libros exurit	103
Chemicos libros Diocletianus exuri iussit	103	Distillatoria medicinam perfecit	8
Chemicum axioma	72	Draco Chemicus	68
Χημικοί vocant Chemicos & la- pidem philosophorum	68	E	
Χημικός libri author Alchimia quatuor fines facit	56	Ἐλατὸν fit omni metallo adesse de bet	16
Chrysopopæia primum fundamen- tum	68	Ἐλατὰ Aristoteli quæ	9
Chrystallus ex sola aqua coalescit	14	Electrum non est simplex metallum sed compositum	14
Crystalli forma	13	electrum quidam Mercurio adscri- bunt	15
Χρῆσται esse debent metalla	16	Elixir dictus philosophorum lapis	68
Cineres salem constituunt	32	Efferarius Monachus refellitur	34
Coctio an naturalibus vel artificia- libus organis perficiatur nil re- fert iuxta Aristotelem	66	Errauisse nemo videri vult	58
coctione separantur dissimilia	23	Essentiam qua mutant, genus proxi- mum mutant	73
Codro pauperiores Cræsi diuitias pollicentur	8	essentialis permutatio specierum pro- ximi generis non datur	28
Cohærentia facile non fuit alterum alterius materia	56	Experientiam nunquam opere pra- stitam iactitant Chemicos	97
Columella excusatur	85	F	
Cogelatio terminus est coctionis me- tallorum	28	ALLOpius de raphorum fo- dinis	43
confutare multa possumus quæ etiã non didicimus	96	Ferrum hydrargyrum non re- cipit	56
Coruus Chemicus est lapis philoso- phorum	68	Ferrum Marti tribuitur	15
D		ferrum in nubibus concretum in sa- mum abit nec funditur	13
Democritum sibi affingunt Che- mista	101	Ferrum non omne liquefcit	10
Deo perfectiora elaborant		ferrum in nubibus concretum Auc- cena quale fuerit	98
Chemicista blasphemia	78	ferrum post primam fusionem non liquefcens	119
Diocletianus Imperator Chemicos		ferrum an sit perfectum metallum	16

I N D E X.

Hydrargyron non esse materiam me- tallorum	33	lapis philosophorum dictus quod la- biles vias faciat	52
hydrargyron non inuenitur in fodi- nis metallorum	33	lapis philosophorum ostendit quibus- dam resurrectionem mortuorū	68
hydrargyrum quomodo metallorū materia dicatur Chemicis	31	lapis conficiendi diuersissima ra- tiones	70
hydrargyrum non est metallum	15	lapis philosophorum vires incredi- biles	69
hydrargyrum mirificè metalla ap- petit	36	lapis Sabulosi historia	128
hydrargyri & sulphuris vena raro metalla habent	42	lapis philosophorum materia est auro perfectior	74
hydrargyri species vna est	45	lapis philosophorum materia in- xta diuersos diuersa	70
Hermes Trismegistus Magus	102	Lapidem philosophorum Paracelsus nec incepisse nec perfecisse testa- tur	65
Hermetis Smaragdina tabula	103	lapides sunt excrementa siderū	64
L		Laron quid	68
Lafon quoddam incautius Chimiā exerceret occisus	54	Lignum vita Bracefchi	30
igne vehementi metalla genera- ri Gilgil credidit	29	lignum vita quid	68
Imperfectum potest perfici	67	Lolium Theophrasti videtur esse tri- ticum agreste	86
imperfectum in nulla specie ponitur	20	lolium iterū in triticū vertitur	84
Indiuidua eiusdem speciei non pos- sunt in se mutuo transmutari	105	Loti vxor in salis statuam conuersa Chrisopœiam ostendit	68
indiuidua imperfectarū rerum na- tura non multiplicat	21	Lumen luminum Arnoldi	70
Iul. Cas. Scaliger de filamentis auri Hungarici	13	Lana nisi coctio deficit ut aurum sit	66
K		M	
K $\Lambda\pi\rho\omega\delta\eta\ \alpha\upsilon\tau\eta\ \lambda\upsilon\pi\alpha\iota\sigma\iota\varsigma$ quid a- pud Aristotelem	9	Magnes mater est abditarum rerum	65
L		Magnes non est ferri mate- ria	56
Lapis philosophorum quous au- ro XCI. perfectior	72	Magni lapidis compositio incerti au- thoris resellitur	34
Lapis philosophorum est Mona- chus Franciscanus	72	Mahometani Chemia studiosi	53
		Marchesita mater hydrargyri	57
		Marche	

I N D E X.

marcesita liquata sulphur olet	36	tur	36
marcesita quadam aurum ac argentum continent	50	metalla non generantur ex aqua vel succo	10
Marcesitam non esse excrementum metallorum	57	metalla instar succorum aliquando concresecunt	13
Materia metallorum	10	metalla non generari ex hydrargyro	33
materia metallorum est sulphuris materie opposita	43	metalla Planetarum numero definita	15
materia nulla est communis rerum specie differentium	117	metalla liquefacta sulphur olent	35
Medici quatenus sanitatem efficiant	90	metalla cur diuersa simul sepe inueniantur	121
medicina summa omnium agritudinum	68	metalla non ex aqua & terra mixta sunt	11
mercurius philosophorum est lapis philosophorum	68	metalla solo calore fabricant Chemicis	61
metallum quid Paracelso	64	metalla non fiunt ex sulphure & hydrargyro	34
metallum est genus species sub se distinctas habens	17	metalla non solum differunt vitæ sanus & eger	22
metalli definitio	9	metalla non soluuntur in materia communem specie vnam	114
metalla frigore concresecunt	45	metalla ex halitu generantur	8
metalla non fieri ex vaporibus sulphuris & hydrargyri	42	metalla aliquot non transmutantur in se	116
metalla omnia incinerari ac in hydrargyri similem materiam conuertri possunt	48	metalla non sunt metalla iuxta Chemicos non differunt solis accidentibus	ibid.
metalla ista cur sulphur oleant	41	metalla ex quibus, quomodo, quibus instrumentis fiant à natura chemista ignorant	92
metalla raro inueniri in venis sulphuris	42	metalla quando à calore coquantur	19
metalla ex cinere constat Gilgil	29	metallorum effectorum virtus que fit	31
metalla raro effodiuntur sincera	26	metallorum plures species in vna vena	26
metalla viliora natura non transmutat in se inuicem	27	metallorum species sex	16
metalla post congelationem non coquantur amplius	28		
metalla non sic se habent ad aurum sicut ouum ad pullum	25		
metalla in Calcanthum resoluuntur			

I N D E X.

fecunditas quomodo deperda- tur 60. materia est suus cuius habitus certus 10. species & nu- merus 14. vna communis ma- teria nulla est 104. quomodo eadem fit materia 23	docet 66
metallis vitam tribuit Cardanus 83 vitam tribuunt quidam opi- nionista 77	natura sunt morborum medicatri- ces 90
ex metallis conficit hydrargyron. 39	
Mexicum orichalchum 14	
morbi omnes, lapide Chemico ar- ceri 69	
Moses Chemista fuit 101	
minium ex cerussa 82	
mista in quas partes dissolui possint 106. in materiam ex qua nu- pet orta sunt resolui 117. non soluuntur in id ex quo proximè generata fuerunt 38	
Mysi & Chalcitis inuicem mutan- tur 28	
mysteria scriptura in lapide philoso- phorum recondita 68	
N	
Natura vix mille annis au- rum perficit 94. opti- mum in quouis genere appetit 80. viliora metalla in se inuicem non transmutat 27 natura quid 79. ut prorsum, non retrosum 47. non mutat spe- ciem vniam in aliam 82. in pau- cioribus impeditur 19	
natura bellum indicunt Chimista 68	
naturam ab arte iuuari medicina	
	O
	Dor substantia fallax 41
	Orichalchum Ioui adscri- bunt Chaldei 15. nullo igne liquabile inuenitur 15. ex ere & Cadmia paratur 82
	orichalchum fossile 14
	Onum ad pullum quomodo se ha- beat 25
	P
	Paracelsus lapidem philosopho- rum nunquam fecit 65. si- bi contrarius 63
	paracelsi constantia 64. cur non admodum meminerit. Eraslus 62
	paracelso quid sit metallum 64
	parmenida vnum 39
	Patiens patitur vt pati aptum est non vt agens agit 117
	Petrus Bonus Chemista 9. 22
	petrus Stæhelin medicus aurum in hydrargirum solutum ostendit 116
	Pharmacarius Tarvisinus artis Che- mica veritatem Venetis compro- bat 100
	Philosophi qui sint Paracelso, 63
	philosophia ignorantia Chrysopaia opinionem inuexit 8
	Planetarum & metallorum idem numerus 15
	platonis de formis opinio reprobata 75
	platonem Chemistam fuisse falsum 101

1752691

I N D E X.

veneri attributum 15
 Substantiam odor non indicat 41
 succorum concretorum vena semper aliquid imperfecti continent 43
 suillus sanguis ut fiat humanus 115
 sulphur splendescens 33. Chemicis terra subtilis dicitur 34. quomodo metallorum principium dicatur 31
 sulphur esse, & sulphur olere differunt 40
 sulphur olentia non omnia sunt ex sulphure nata 40
 sulphur non est, quod sulphuris proprietatibus caret 44
 sulphuris materia metallorum materia opposita 43. putrefactum in viuum argentum abit 33
 sulphureum metallorum excrementum 36

T

Tauladanus Chimista 24. contra Bracescum de materia lapidis 70. quomodo

defendendus 72
 Thesauros philosophia 51
 theriaca quale medicamentum 121
 Tingens metalla non ideo est materia metallorum 58
 Trismegisto iniuriam faciunt aurifabricatores 101
 triticum in lolium degenerat 84
 Tutia quibusdam Cadmia est 57
 tunici flos 40

F

VApor & halitus metalla generant 8
 Velleris aurei fabula 102
 Vergilij aureus ramus 102
 Vinum cur non corrumpatur in mustum 208
 vitriolum, id est Calchanthum materia metallorum 30
 Vnum Parmenide 39

Z

Zea est Siligo

F I N I S.

Q

R